Rbl. 2.30

ASTRID LINDGREN

ASTRID LINDGREN




EESTI NSV
RAAMATU-
ÜHING

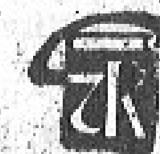
ASTRID LINDGREN

JUTTE

MEISTERDETEKTIIV BLOMKVIST

MEISTERDETEKTIIV BLOMKVISTI OHTLIK ELU

BULLERBY LAPSED



TALLINN «EESTI RAAMAT»
1989

T (Rootsi)
L 60
IV—VI

Originaalide tiitlid:
Astrid Lindgren
Mästerdetektiven Blomkvist
Stockholm 1958
*
Astrid Lindgren
Mästerdetektiven Blomkvist lever farligt
Uddevalla 1957
*
Astrid Lindgren
Bullerbybroken
Ragen & Sjögren, Stockholm, 1965

Tõlkinud Vladimir Beekman

Illustreerinud Edgar Valter ja Ilon Wikland

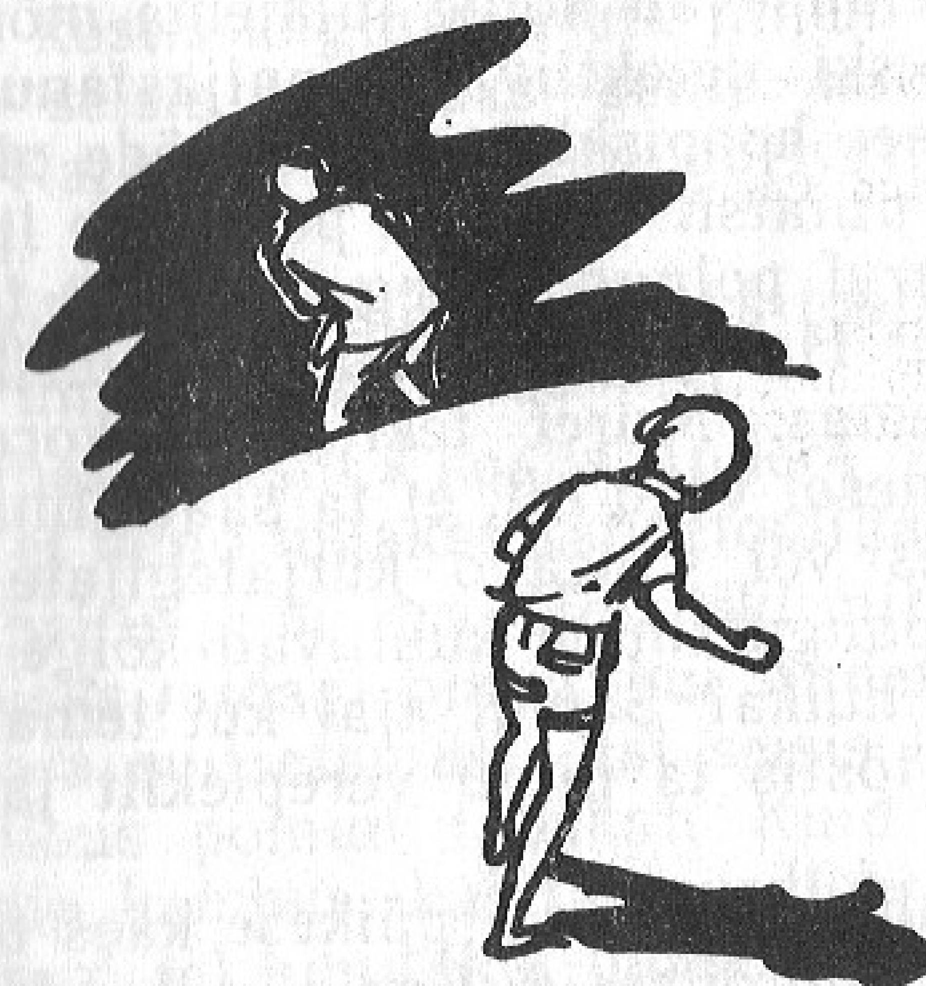
«Meisterdetektiiv Blomkvist» ja «Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu» on eesti keeles varem ilmunud 1960. a. ja 1970. a. «Bullerby lapsed» on eesti keeles varem ilmunud 1970. a.

Lindgren, A.
L60 Jutte: Meisterdetektiiv Blomkvist. Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu. Bullerby lapsed. — Tln: Eesti Raamat, 1989. — 576 lk.: ill.
ISBN 5—450—00828—7
Tuntud rootsi lastekirjaniku H. Chr. Anderseni preemia laureaadi jutukogumik, mis sisaldab meisterdetektiiv Blomkvisti-seeria ja «Bullerby lapsed».
Keskmisele koolieale.
Illustreerinud Edgar Valter ja Ilon Wikland.

L $\frac{4804010100—218}{901(15)—88}$ **Tellitud töö** **84. 34Root**

ISBN 5—450—00828—7

Meisterdetektiiv Blomkvist



1.

«Veri! Ei mingit kahtlust!»

Ta vaatas punast plekki läbi suurendusklaasi. Siis lükkas ta piibu teise suunurka ja ohkas. Loomulikult oli see veri. Mis muud saigi pöidlasse lõigates välja tulla? See plekk siin oleks p i d a n u d olema otsustavaks tõendiks selle kohta, et sir Henry on lõpetanud oma naise elupäevad kõige julmema mõrva läbi, mida kunagi ükski detektiiv on paljastanud. Kuid kahjuks polnud see hoopiski nii. Kurb tõde oli see, et nuga oli lihtsalt pliiatsit teritades pöidlasse libisenud. Ausõna, sir Henryl polnud sellega midagi tegemist. Seda enam, et sir Henryt, seda igavest juurikat, polnud üldsegi olemas. Muret tekitav olukord! Miks ometi mõnel inimesel veab nii, et ta saab ilmale tulla Londoni urgastes või Chicago kurjategijate keskel, kus tapmine ja paugutamine kuuluvad kõige igapäevasemate asjade hulka? Samal ajal kui tema . . .

Vastumeelselt tõstis ta pilgu vereplekilt ja vaatas aknast välja.

Sügavaimas rahus laius seal päikese käes tukkudes Suur tänav. Kastanid õitsesid. Kuskil polnud ainsatki elusolevust, välja arvatud pagari hall kass, kes istus kõnniteeserval ja lakkus käppa. Ka kõige treenitum detektiivipilk ei suutnud avastada midagi, mis oleks rääkinud sellest, et kuskil on toimunud kuritegu. Oli tõesti päris lootusetu ettevõte hakata selles linnas detektiiviks! Kui ta suureks saab, siirdub ta esimesel võimalusel Londoni urgastesse. Või oleks ehk parem valida Chicago? Isa tahaks küll, et ta hakkaks poes abiliseks. Poes! Tema! Muidugi, see alles meeldiks neile. Kõigile neile mõrvareile ja bandiitidele nii Londonis kui Chicagos.

Siis võiksid nad tappa nii palju kui süda kutsub, ilma et keegi nende jälile saaks. Samal ajal kui tema seisaks poes leti taga ja keeraks tuutusid või kaaluks rohelist seepi ja pärmi. Ei, mingiks rosinapakkijaks ta tõesti saada ei kavatse! Temast saab kas detektiiv või üldse mitte keegi. Las isa siis valib. Sherlock Holmes, Asbjörn Krag, Hercule Poirot, lord Peter Wimsey, Kalle Blomkvist! Ta laksutas keelt. Ja tema, Kalle Blomkvist, kavatses saada neist kõigist kõige paremaks.

«Veri! Ei mingit kahtlust,» pomises ta rahulolevalt.

Trepilt kostis käginat. Hetk hiljem lükati uks lahti ja lävel seisis kuumaks aetud nahaga, hingeldav Anders. Kalle silmitses teda uurivalt ja tegi tähelepanekuid.

«Sa jooksid!» lausus ta lõpuks tooniga, mis ei kannatanud mingit vastuvaidlemist.

«Igatahes jooksin,» kostis Anders pilkavalt. «Kas sa arvasid, et mind tuuakse kandetooliga?»

Kalle peitis piibu ära. Hoopiski mitte sellepärast, et sellest oleks midagi olnud, kui Anders oleks tabanud teda salaja suitsetamast. Asi seisis lihtsalt selles, et Kalle piibus polnud tubakat. Kuid detektiivil peab olema piip hambus, kui ta juurdleb mingi probleemi kallal. Isegi sel juhul, kui tubakas on silmapilgul otsa lõppenud.

«Kas tuled kaasa?» küsis Anders ja viskus Kalle voodile.

Kalle noogutas nõusoleku märgiks. Loomulikult tuleb ta kaasa. Ta peab ju igal juhul tegema enne õhtut oma ringkäigu mööda tänavaid — juhuks, k u i midagi kahtlast esile kerkib. Muidugi olid ju olemas ka politseinikud, aga kõigest loetust võis juba ette arvata, kuipalju need väärt on. Nad ei tunne ju mõrvarit ära isegi siis, kui nad tema otsa komistavad!

Kalle pistis suurendusklaasi kirjutuslaua laekasse.

Siis tormasid nad trepist alla, nii et maja värises pööningust vundamendini.

«Kalle, ära unusta, et sul on täna õhtul maasikapeenar kasta!»

See oli ema, kes pistis pea üle köögiukse. Kalle viipas rahustuseks käega. Mõistagi kastab ta maasikaid. Aga kunagi hiljem. Siis, kui ta on isiklikult veendunud, et mingid kahtlased indiviidid ei hiili linna piires ringi, kuriteoplaanid peas. Mitte seda, et taoliste indiviidide avastamiseks oleks palju väljavaateid — kahjuks hoopiski mitte, kuid rahule jääda ei tohtinud ometi kunagi. «Buxtoni kuriteost» võis ju näha, kuidas need asjad võivad areneda. Seal olid kõik käinud pahaaimamatult ringi ja äkki — trahh! — kostis keset ööd pauk ja siis pandi üheainsa silmapilgu jooksul toime tervelt neli mõrva. Just selle muretuse peale kurjategijad lootsidki. Nende arvates ei või keegi sellises väikeses linnakeses niisugusel kaunil suvepäeval kedagi kahtlustada. Aga nad ei tunne veel Kalle Blomkvisti!

Maja alumisel korrusel oli pood. «Viktor Blomkvisti koloniaalkauplus» seisis sildil.

«Kuule, küsi isa käest kompvekki!» soovitas Anders.

Ka Kallele endale oli see hea idee pähe tulnud. Ta pistis pea ukse vahelt sisse. Poeleti taga seisis «Viktor Blomkvisti koloniaalkauplus» omaenda kõrges isikus — see oli Kalle isa.

«Isa, ma võtan peotäie neid, randiga!»

«Viktor Blomkvisti koloniaalkauplus» heitis oma valgepäisele võsule armastava pilgu ja torises heatahtlikult. Kalle pistis käe kompvekikarpi. Torin tähendas, et ta võib kompvekke võtta. Siis lippas ta kiiruga tagasi Andersi juurde, kes istus pirnipuu all kiigelaual ja ootas. Kuid just sel silmapilgul ei ilmutanud Anders mingit huvi nende randiga kompvekkide vastu. Ta silmitses lihtsameelse pilguga midagi pagári

aias. Selleks millekski, mida ta silmitses, oli pagari Eva-Lotta. Eva-Lotta istus kiigel, punaseruuduline suvekleit seljas, kiikus ja sõi kuklit. Et Eva-Lotta oli daam, kes oskas paljusid kunste, siis laulis ta kiikudes ja kuklit süües:

«Elas kord üks plika, kelle nimeks Josefiine,
Josefiine-fiine-fiine, Jose-jose-jose-fiine . . .»

Tal oli hele ja selge hääl, nii et seda oli suurepäraselt kuulda sinnamaale, kus viibisid Anders ja Kalle. Kalle põrnitses Eva-Lottat tiisikushaige näoga ja pakkus samal ajal äraoleval ilmel Andersile kompvekki. Anders võttis kompveki sama äraoleval ilmel ning põrnitses sama tiisikushaige näoga Eva-Lottat. Kalle ohkas. Ta oli Eva-Lottasse päris metsikult armunud. Täpselt niisama nagu Anders. Kallel oli kindel kavatsus kosida Eva-Lotta endale naiseks niipea, kui ta on kogunud küllalt raha, et soetada korterit. Seesama kavatsus oli ka Andersil. Kuid Kalle ei kahelnud põrmugi selles, et Eva-Lotta eelistab nimelt teda — Kallet. Detektiiv, kes on paljastanud umbkaudu neliteistkümmend mõrva — see kõlab kindlasti veidi uhkemini kui vedurijuht. Sest just vedurijuhiks kavatses hakata Anders.

Eva-Lotta kiikus ja laulis, ning paistis, nagu ei teaks ta hoopiski, et teda jälgitakse.

«Eva-Lotta!» hüüdis Kalle.

«Ainukene kallis asi oli temal õmblusmasin,
õmblusmasin-masin-masin, õmblus-õmblus-õmblusmasin . . .» jätkas Eva-Lotta muretult.

«Eva-Lotta!» hüüdsid Kalle ja Anders ühekorraga.

«Ah, need olete teie!» kostis Eva-Lotta väga üllatunult. Ta hüppas kiigelaualt maha ja läks armulikult aia äärde, mis lahutas tema aeda Kalle omast. Plangus oli üks laud puudu — selle oli Kalle ise lahti kangutanud, luues suurepärase võimaluse läbi augu juttu ajada ja tegutseda ka pagari aias, ilma et oleks pruukinud ennast vaevata tänavalt ringi minemisega.

Andersile tegi salamahti tuska, et Kalle elab Eva-Lottale nii lähedal. See tundus kuidagi ebaõiglasena. Ta ise elas kaugel teise tänava ääres, kus ta pidi koos vanemate ja väiksemate õdede-vendadega ära mahtuma ühteainsasse tuppa ja kööki isa kingsepatöötoa kohal.

«Eva-Lotta, kas tuled ka linna peale?» küsis Kalle.

Eva-Lotta kugistas mõnuga alla viimase kuklisuutäie.

«Võin tulla küll,» vastas ta.

Ta raputas saiaraasukesed kleidi küljest ja nad asusid teele. Oli laupäev. Lonkur Fredrik oli juba juua täis ning seisis nagu tavaliselt parkalitöötoa ees. Tema ümber oli kogunenud salkkond pealtvaatajaid. Kalle, Anders ja Eva-Lotta peatusid samuti, et kuulata lugusid vägitegudest, mis Fredrik olevat korda saatnud sel ajal, kui ta veel töötanud Norrlandis raudteel.

Samal ajal kui Kalle kuulas, uitas ta pilk ümberringi. Ta polnud hetkekski unustanud oma kohust. On midagi kahtlast? Ei, ta pidi tunnistama, et midagi kahtlast polnud märgata. Aga ometi oli ta palju lugenud sellest, et sageli on pealtnäha kõige süütumad asjad tegelikult just vastupidised. Kõige õigem on alati valvel olla. Seal rühkis näiteks piki tänavat mees, kott seljas.

«Kujutle vaid,» ütles Kalle ja müksas Andersile külge, «kujutle vaid, kui tal on kott varastatud hõbedat täis!»

«Kujutle vaid, et tal seda seal ei ole,» kostis Anders pahuralt, sest ta tahtis kuulata lonkur Fredrikit. «Kujutle vaid, et sa lähed ühel ilusal päeval oma detektiivi-ideega päris lolliks.»

Eva-Lotta naeris ja Kalle jäi vait. Ta oli harjunud sellega, et teda ei tahetud mõista.

Pikapeale ilmus kohale konstaabel, nagu oli ette

arvata, ja viis lonkur Fredriki minema. Oli päris tavaline asi, et Fredrik veetis ööd vastu pühapäeva soolaputkas.

«Ahah, nüüd on aeg minna,» sõnas Fredrik asjade käiku ette aimates, kui konstaabel Björk tal sõbralikult käe alt kinni võttis. «Ma seisan ja ootan siin juba terve tunni. Mis kord see on? Kas te siis ei saa siin linnas oma hulkuritest jagu?»

Konstaabel Björk naeris, nii et ta ilusad valged hambad välkusid.

«Lähme siis,» ütles ta.

Pealtkuulajad valgusid laiali. Kalle, Anders ja Eva-Lotta astusid vastu tahtmist eemale. Nad oleksid heameelega kuulanud veel mõnda Fredriki lugu.

«Kui ilusad on kastanid!» lausus Eva-Lotta ja vaatas vaimustusega pikka kastaniterida Suure tänava ääres.

«Jaa, nad on kenad, kui nad õitsevad,» tähendas Anders. «Neil on siis just nagu küünlad küljes.»

Kõik oli vaikne ja rahulik. Oli otsekui tunda, et läheneb pühapäev. Mitmel pool aedades istusid inimesed ja sõid õhtust. Nad olid juba pesnud endalt töötolmu ja pannud pühapäevariided selga. Nad naersid ja lobisesid ning paistis, et neil on väga mõnus oma pisikestes aiakestes, kus viljapuud olid just õide puhkenud. Anders, Kalle ja Eva-Lotta heitsid pilke üle iga aiavärava, millest nad möödusid. Oli ju mõeldav, et mõni sõbralik hing tahab neile pakkuda võileiba või midagi muud maitsvat. Ent paistis, et midagi sellist siiski ei juhtu.

«Me peaksime välja mõtlema, mis ette võtta,» arvas Eva-Lotta.

Just sel silmapilgul kostis kaugelt hele vedurivile.

«Nüüd tuleb kella seitsmene rong,» sõnas Anders.

«Ma tean, mis me teeme,» ütles Kalle. «Me peidame ennast Eva-Lotta aias sireliheki taha ja paneme välja



tänavale paki, millel on nöör küljes. Nii kui keegi tuleb ja pakki näeb ning tahab seda võtta, tõmbame nöörist. Vaatame, mis näo ta teeb!»

«Nojah, see paistab olevat paras ajaviide laupäevaõhtuks,» nõustus Anders.

Eva-Lotta ei lausunud sõnagi, kuid noogutas nõusolevalt.

Pakk oli peagi valmis. Kõike vajalikku paki valmistamiseks leidus külluses Viktor Blomkvisti koloniaalkaupluses.

«Ta näeb nii välja, nagu oleks seal sees midagi hästi head,» arvas Eva-Lotta rahulolevalt.

«Jaa, vaatame nüüd õige, kes selle sööda peale õnge läheb,» lausus Anders.

Pakk lebas kõnniteeplaatidel ja näis väga sisuka ning meelitavana. Seda, et paki külge oli seotud nöör ja et see nöör kadus pagari sireliheki taha, polnud esimesel silmapilgul kuigi kerge avastada. Tähelepanelik vaatleja oleks loomulikult võinud kuulda heki taga sosinat ja kihistamist. Aga proua Petronella Apelgren, linna kõige suurema vorstikaupluse omanik, kes tuli parajasti mööda tänavat, polnud nii tähelepanelik, et oleks osanud näha või kuulda midagi kahtlast. Kuid pakki ta ometi silmas. Üsna suure vaevaga kummardus ta ja küünitas käe paki järele.

«Tõmba!» sosistas Anders Kallele, kelle käes oli nöör.

Ja Kalle tõmbas. Viuhti! — kadus pakk sireliheki taha. Ning nüüd ei saanud mahasurutud naerukõhin proua Apelgrenile enam kuulmata jääda. Ta paiskas välja terve sõnadevalingu. Lapsed ei saanud päriselt aru kõigest, mis ta rääkis, kuid kuulsid, et ta nimetas korduvalt sõna «kasvatusmaja», mis olevat õige koht ulakate laste jaoks.

Nüüd jäi heki taga kõik vaikseks. Proua Apelgren müristas veel viimast korda ja läks pahaselt torisedes edasi.

«See oli vast tore nali!» arvas Eva-Lotta. «Põnev, kes tuleb järgmiseks. Ma loodan, et see on mõni niisama tige.»

Kuid nüüd paistis, nagu oleks linnake päriselt välja surnud. Kedagi ei tulnud ja kolmik heki taga hakkas juba mõtlema mängu lõpetamisele.

«Ei, oodake! Sealt tuleb ometi veel keegi!» sosistas äkki ägedalt Anders.

Tõepoolest, sealt tuli keegi. Ta keeras just ümber nurga ja suundus kiirel sammul otse pagari aiavärava poole. See oli keegi pikk mees hallis ülikonnas, ilma kaabuta ja suur reisikohver käes.

«Passi nüüd peale!» sosistas Anders, kui mees paki juures seisatas.

Ja Kalle passis peale. Kuid see ei aidanud. Oli kuulda, kuidas mees pikalt vilistas ja järgmisel hetkel pani ta jala paki peale.

2.

«Ja kuidas on sinu nimi, mu kaunis noor daam?» küsis mees mõni hetk hiljem Eva-Lottalt, kes oli koos oma kahe kaaslasega heki tagant välja roninud.

«Eva-Lotta Lisander,» vastas Eva-Lotta kartmatult.

«Seda ma arvasingi,» tähendas mees. «Sa pead siis teadma, et me oleme sinuga vanad tuttavad. Ma olen näinud sind juba siis, kui sa olid alles nii väike, et lamasid ainult kätkis, karjusid, tegid musta ja magasid päevad otsa.»

Eva-Lotta viskas pea kuklasse. Ta ei suutnud uskuda, et on kunagi olnud nii pisike.

«Kui vana sa siis nüüd oled?» küsis mees.

«Kolmteist,» kostis Eva-Lotta.

«Kolmteist! Ja kavalere on sul juba tervelt kaks — üks valge ja üks musta peaga! Sa armastad ilmselt vaheldust,» ütles mees pisut pilkliku naeratusega.

Eva-Lotta viskas veel kord pea kuklasse. Ta ei kavatsenud taluda häbematusi kellegi tundmatu poolt.

«Kes onu siis õieti on?» küsis ta ja mõtles ise endamisi, et kes ta ka oleks, küllap on temagi pisikesest peast kätkis musta teinud.

«Kes ma olen? Ma olen onu Einar, sinu ema onupoeg, mu kaunis noor daam!»

Ta sikutas Eva-Lottat heledast juuksesalgust.

«Muide, kuidas on su kavaleride nimed?»

Eva-Lotta esitles Kallet ja Andersit ning kaks poisi-

pead — üks hele, teine tume — nõksatasid laitmatus kummarduses ettepoole.

«Toredad poisid,» tähendas onu Einar heakskiitvalt. «Aga ära sa neile kummalegi mehele mine. Tule parem mulle,» lisas ta ja naeris hirnudes. «Ma ehitan sulle lossi, kus sa võid joosta ja mängida päevad otsa.»

«Onu on minu jaoks liiga vana,» vastas Eva-Lotta ninakalt.

Anders ja Kalle hakkasid tundma ennast pisut üleliigsetena. Miks pidi see häda neile nii äkitselt kaela langema ega taha nüüd kuidagi lõppeda?

«Oot-oot, teeme tunnusmärgid kindlaks,» ütles Kalle iseendale. Ta jättis põhimõtte pärast endale meelde kõigi tundmatute inimeste tunnusmärgid, keda juhtus kohtama. Kes teab, kui palju nende hulgas üldse ausaid inimesi oli!

«Tunnusmärgid: pruunid üle pea kammitud juuksed, silmad pruunid, kulmud kokku kasvanud, sirge nina, pisut etteulatuvad hambad, tugev lõug, hall ülikond, kingad pruunid, mütsi ei kanna, pruun kohver, nimetab end onu Einariks. Rohkem vist midagi. Siiski, tal on ju pisike punetav arm paremal põsel.»

Kalle jättis kõik üksikasjad meelde.

«Pilkab nagu ei keegi teine,» lisas ta veel endamisi juurde.

«Kas ema on kodus, väike ninatark?» küsis onu Einar.

«Jaa, sealt ta tulebki.»

Eva-Lotta osutas naisele, kes tuli piki aiateed. Kui naine lähemale jõudis, võis märgata, et tal on samasugused rõõmsad sinised silmad ja samasugused heledad juuksed kui Eva-Lottal.

«Kas tunnete mind ära, aulik proua?» küsis onu Einar kummardades.

«Issake, oled see tõesti sina, Einar? Pole sind enam teab kui ammu näinud. Kust sa siis nüüd niisuguse müringaga tuled?»

Proua Lisanderi silmad läksid imestusest päris ümmarguseks.

«Kuu pealt,» vastas onu Einar. «Tulin teid teie vaikses nurgakeses veidi lõbustama!»

«Ta ei tulnud kindlasti mitte kuu pealt,» tähendas Eva-Lotta pahaselt. «Ta tuli kella seitsmese rongi pealt.»

«Ikka seesama vana naljahammas,» ütles proua Lisander. «Aga miks sa siis ei kirjutanud, et sa tulla kavatsed?»

«Ei, kallis tüdruk, minu juhtmõte on: ära kirjuta kunagi seda, mis sa võid isiklikult edasi öelda. Sa ju tead, et ma teen alati nimelt seda, mis mulle parajasti pähe tuleb. Just praegu pidasin ma mõistlikuks võtta endale veidi puhkust, ja siis tuli mulle korraga pähe, et mul on olemas selline erakordselt tore täditütar, kes elab sellises erakordselt toredas linnakeses. Oled sa nõus mind vastu võtma?»

Proua Lisander kaalus kiiresti. Polnud niisama lihtne otsekohe ilma järele mõtlemata külalist vastu võtta. Nojah, aga ta võis ju elada ärklitoas.

«Ja sul on veel erakordselt tore pisike tütar,» lisas onu Einar ning näpistas Eva-Lottat põsest.

«Ai, jäta järele,» ütles Eva-Lotta. «See on ju valus!»

«Tõesti või?» imestas onu Einar.

«Loomulikult oled sa teretulnud,» ütles proua Lisander. «Kui pikk su puhkus on?»

«Tjah, see pole veel päris kindel. Ausalt öelda kavatsen ma selle firmaga lõpuarve teha. Ma mõtlesin peaaegu, et sõidan õige välismaale. Siin maal pole inimesel õiget tulevikku. Siin tammuvad kõik ikka ühe ja sama koha peal.»

«See pole üldsegi nii,» torkas Eva-Lotta ärritatult. «Meie maa on ülepea kõige parem maa.»

Onu Einar kallutas pea ühele küljele ja silmitses Eva-Lottat.

«Küll sa oled aga suureks kasvanud, väike Eva-

Lotta,» tähendas ta ja hetk hiljem tõi ta jälle kuuldavale oma hirnuva naeru, mida Eva-Lotta hakkas juba päriselt vihkama.

«Poisid võivad sind aidata,» lisas proua Lisander ja noogutas onu Einari kohvri poole.

«Oh ei! Ma võtan ta parem ise kaasa,» vastas onu Einar.

Sel ööl ärkas Kalle sellest, et sääsk hammustas ta nägu. Ja kuna ta oli juba kord ärkvel, pidas ta vajalikuks järele vaadata, kuivõrd palju kelme ja bandiite hiilib ümbruskonnas kuritegelike kavatsustega ringi. Kõigepealt vaatas ta välja aknast, mis oli Suure tänava poole. Kuid seal oli kõik tühi ja vaikne. Siis piilus ta välja selle akna kardinate vahelt, mis oli pagari aia poole. Pagari maja oli pime ja magas õitsvate õunapuude keskel. Ainult ärklitoas oli valgust ja rulookardinal võis näha kellegi mehe varju.

«Onu Einar — äh mis rumal mees ta küll on!» ütles Kalle endamisi.

Tume vari liikus edasi ja tagasi, ikka vahetpidamatult edasi ja tagasi. Onu Einar oli kahtlemata väga rahutu inimene!

«Miks ta peaks küll seal ringi traavima?» mõtles Kalle ja puges hetk hiljem omaenda mõnusasse sängi tagasi.

Juba kella kaheksa paiku esmaspäeva hommikul kuulis ta akna taga Andersi rüblikuvilet. Andersil, temal ja Eva-Lottal oli olemas oma kindel signaal.

Kalle ajas kiiruga riided selga. Teda ootas uus tore puhkepäev, mis ei toonud kaasa mingeid muresid, kooltunde ega muid kohustusi peale maasikate kastmise ja võimalike mõrtsukate silmaspidamise ümbruskonnas. Aga kumbki neist viimastest kohustustest polnud eriti vaevanõudev.

Ilm oli imekaunis. Kalle jõi klaasi piima, sõi või-

leiva ning tormas uksest välja enne, kui ema oli jõudnud ära rääkida pooltki neist manitsustest, mis ta oli kavatsenud Kallele hommikusöögi ajal südamele panna.

Nüüd oli tarvis veel ainult Eva-Lotta välja meelitada. Miskipärast ei pidanud Kalle ega Anders päris kohaseks teda otse kutsuma minna. Rangelt võttes polnud see ju sugugi sobilik, et nad mängisid tüdrukuga. Aga sinna polnud midagi parata. Iga asi näis hoopis huvitavamana, kui Eva-Lotta lõi kaasa. Pealegi ei kuulunud Eva-Lotta hoopiski nende hulka, kes mõnest naljast kõrvale hoiduksid. Ta oli niisama hulljulge ja väle nagu mõni poiss. Omal ajal, kui pumbamaja ümber ehitati, oli ta roninud mööda tellinguid niisama kõrgele kui Anders ja Kalle. Ning kui siis konstaabel Björk oli neid silmanud ja öelnud, et on kõige kindlam, kui nad silmapilk alla tulevad, oli ta südamerahuga sättinud ennast istuma väljaulatuvale lauaotsale, kus keilel tahes oleks pea võinud hakata ringi käima, ja naernud:

«Eks tulge ja võtke meid kinni!»

Ta polnud kindlasti üldse oodanud, et konstaabel Björk ta sõnast kinni võtab. Kuid konstaabel Björk oli parim võimleja linna vabatahtlikus võimlemisseltsis ja tal ei võtnud kuigi palju aega, et ronida üles Eva-Lotta juurde.

«Palu isa, et ta muretseks sulle trapetsi, millel sa turnida võiksid,» ütles konstaabel Björk. «Sest kui sa sealt alla kukud, on olemas vähemalt m i n g i s u g u n e võimalus, et sa kaela ei murra!»

Nende sõnadega võttis ta Eva-Lotta kaenlasse ja ronis koos temaga alla. Anders ja Kalle olid juba ise tähelepanuväärse kiirusega alla tulnud. Pärast seda juhtumit hindasid nad konstaabel Björki väga. Ja nagu juba öeldud, hindasid nad ka Eva-Lottat, vaatamata üldse sellele, et nad mõlemad kavatsesid Eva-Lottaga abielluda.

«See on ikka päris kõva lugu, et ta julges politseinikule niimoodi öelda,» arvas Anders. «Seda poleks paljud plikad teha julgenud. Ja isegi paljud poisid mitte.»

Või siis tollel pimedal sügisõhtul, kui nad mängisid vaiguviiulit sapisele pangalaekurile, kes oli alati nii julm oma koera vastu, — siis oli Eva-Lotta seisnud otse ta akna all ja nühkinud oma vaigutükiga mööda traati selle silmapilguni, millal pangalaekur välja kargas ja oleks ta äärepealt teolt tabanud. Aga Eva-Lotta oli hüpanud kiiresti üle aia ning kadunud Pootsmani põiktänavasse, kus Anders ja Kalle teda juba ootasid.

Ei, Eva-Lottal polnud midagi viga, selles olid Anders ja Kalle ühel nõul. Anders laskis veel kord kuuldavale oma hulkurivile, lootuses, et see kostab Eva-Lotta kõrvu. Ja nii see oligi. Eva-Lotta tuli välja. Kuid kaks sammu temast tagapool lonkis onu Einar.

«Kas see väike hea poiss võib ka meiega mängima tulla?» küsis Eva-Lotta.

Anders ja Kalle vaatasid veidi hämmeldunult onu Einarit.

«Mängime näiteks suli ja võmmi,» hirnus onu Einar. «Ma olen parema meelega suli.»

«Äh,» tegi Eva-Lotta.

«Või lähme ja vaatame parem lossivaremeid?» küsis onu Einar. «Nad on ju ikka veel alles?»

Loomulikult olid lossivaremed alles. Need olid ju linnakese suurimaks vaatamisväärsuseks, mida pidid nägema kõik turistid, vahel koguni veel enne, kui nad olid näinud laemaale kirikus. Mis sellest, et neid turiste siin hirmus palju ei käinud. Varemed seisid mäe otsas ja vaatasid sealt linnakese peale alla. Üks vägev isand oli kunagi ammustel aegadel selle lossi ehitanud ja vähehaaval oli lossi naabrusesse kerkinud linnake. Väike linnake oli endiselt täie tervise juures

ja õitses, lossist aga olid alles jäänud ainult maalilised varemed.

Kallel, Andersil ja Eva-Lottal polnud midagi selle vastu, et minna lossivaremeisse. See oli üks nende toredamaid mängupaiku. Seal võis mängida vanades saalides peitust või siis kaitsta lossi ründavate vaenlaste eest.

Onu Einar sammus kiiresti edasi mööda kitsast teerada, mis viis loogeldes üles lossi poole. Kalle, Anders ja Eva-Lotta traavisid tema jälgedes. Nad heitsid vahetevahel üksteisele tähelepandamatuid pilke ja pilgutasid tähendusrikkalt silma.

«Mul on tahtmine anda talle liivaämber ja kühvel, siis ta võiks kuskil omaette maha istuda ja mängida!» sosistas Anders.

«Arvad, et ta seda teeks?» kostis Kalle. «Oh ei, kui suured inimesed võtavad pähe lastega mängida, siis ei suuda neid enam keegi takistada, pea seda meeles!»

«Nad on lõbutsemishimulised, selles on kogu asi,» otsustas Eva-Lotta. «Aga kuna ta on ema onupoeg, peame katsuma temaga veidike mängida, muidu ta hakkab virisema.»

Eva-Lotta itsitas rahulolevalt.

«Läheb vist tüütuks, kui tal on v ä g a pikk puhkus,» tähendas Anders.

«Oh, küll ta sõidab varsti välismaale,» arvas Eva-Lotta. «Sa ju kuulsid, kuidas ta ütles, et siin maal ei saa elada.»

«Mina küll nutma ei hakka, kui ta ära sõidab,» ütles Kalle.

Tiheda rõngana seisid vanade lossivaremete ümber õitsvad kibuvitsapõõsad. Kimalased sumisesid. Õhk otse värises kuumusest. Kuid varemete vahel oli varjul jahedus. Onu Einar vaatas rahulolevalt ringi.

«Kahju, et me ei saa minna keldrisse,» tähendas Anders.

«Miks ei saa?» küsis onu Einar.

«Noh, nad on sinna kõva ukse ette pannud,» kostis Kalle. «Ja see on lukus. Muidugi, seal all on palju käike ja keldreid ja nad on kõik niisked ja vesised, sinna ei taheta inimesi lasta. Võti on loomulikult linnapea käes.»



«Varematel aegadel inimesed ikka vahel kukkusid seal keldris ja murdsid jalaluid,» lisas Anders. «Ja siis eksis üks poiss sinna alla ära. Sellest ajast peale ei lasta enam kedagi keldrisse. Aga sellest on õieti kahju, sest seal oleks alles tore olla.»

«On teil tahtmist sinna keldrisse minna?» küsis onu Einar. «Sellisel juhul võiksin ma seda asja vahest korraldada.»

«Ei tea k u i d a s?» küsis Eva-Lotta.

«Niiviisi,» ütles onu Einar ja võttis taskust mingi väikese riista. Ta urgitses veidi aega luku kallal ja kohe seejärel avanes uks raudsete hingede kriiksudes.

Lapsed vaatasid hämmeldunult kord onu Einarit, kord ust. See oli ju lausa nõidus!

«Kuidas te seda tegite, onu Einar? Kas ma võiksin seda asja näha saada?» palus Kalle õhinal.

Onu Einar näitas väikest metallist asjakest.

«Kas see . . . kas see on muukraud?» küsis Kalle.

«Õigesti arvatud,» vastas onu Einar.

Kalle oli üliõnnelik. Ta oli muukraudadest nii palju lugenud, kuid polnud veel kunagi ühtki näinud.

«Kas ma võiksin teda käes hoida?» küsis ta.

Ta võis seda ning tundis, et see on tema elu suurim silmapilk. Siis aga rabas teda üks mõte. Raamatute järgi käisid muukraudadega ringi üksnes tumedad isiksused. See nõudis selgitust.

«Mispärast teil muukraud on, onu Einar?» küsis ta.

«Seepärast, et ma ei salli lukus uksi,» vastas onu Einar lühidalt.

«Kas me ei läheks nüüd alla?» küsis Eva-Lotta. «Üks muukraud pole veel terve maailm,» lisas ta sellise tooniga, nagu poleks ta kunagi midagi muud teinudki kui lukke lahti muukinud.

Anders oli juba jõudnud mööda poollagunenud treppi poolele teele alla keldrisse. Ta pruunid silmad särasid seiklusjanust. See oli alles põnev. Ainult Kallele võis paista, et muukraud on teab mis tähtis asi.

Ei, vanad vangikongid — need alles olid midagi. Kui vähekese juurde kujutleda, siis võis peaaegu kuulda kõlisemas ahelaid, mis olid siin mitmesaja aasta eest vaeseid vange rõhunud.

«Huu, ma loodan, et siin pole vaime,» ütles Eva-Lotta ja ronis trepist alla, ise kartlikult kõrvale piiludes.

«Ära ole selles nii kindel,» arvas onu Einar. «Mõtle, kui äkki tuleb mõni vana sammaldunud vaim ja näpistab su siniseks. Niiviisi!»

«Ai!» hüüatas Eva-Lotta. «Jäta näpistamine järele! Nüüd on mul sinine plekk käe peal, see on kindel.»

Ta hõõrus pahaselt käsivart.

Kalle ja Anders nuhkisid igal pool ringi nagu kaks verekoera.

«Mõtle ometi, kui saaks olla siin all nii kaua kui tahad,» hüüdis Anders õhinal. «Võiks joonistada nendest käikudest kaardi. Ja siis oleks see alles peidupaik!»

Ta vaatas pimedaisse käikudesse, mis hargnesid igas suunas.

«Siin võib otsida inimest kaks nädalat, ilma et leiaks temast juuksekarvagi. Kui keegi oleks midagi kurja teinud ja peaks ennast peitma, siis oleks niisugune vangiurgas kõige parem peidupaik.»

«Arvad sa?» küsis onu Einar.

Kalle uitas ringi ja nuhkis midagi, nina peaaegu vastu maad.

«Mis sina seal ometi teed?» küsis onu Einar imestunult.

Kalle punastas pisut.

«Ma tahtsin ainult vaadata, kas siin pole ehk mingeid jälgi nendest sellidest järele jäänud, kes siin kunagi vangis on istunud.»

«Ah, tobu, siin on ju pärast seda käinud nii palju inimesi!» ütles Eva-Lotta.

«Onu ehk ei tea, et Kalle on detektiiv?»

Anders paistis pisut üleolevana ja rõõmsana, kui ta seda ütles.

«Armas aeg, seda ma küll ei teadnud!» hüüdis onu Einar.

«Sulatõsi, ta on üks paremaid tänapäeval.»

Kalle põrnitses Andersile süngelt otsa.

«Seda ma muidugi pole,» lausus ta. «Aga mulle meeldib mõelda niisugustest asjadest. Kelmidest, kes omadega vahele jäävad. On selles midagi halba?»

«Loomulikult mitte, mu poiss. Ma loodan, et sa püüad peatselt kinni terve jõugu, siis võid nad punti siduda ja politseisse saata.»

Onu Einar hirnus. Kalle oli sisimas vihane. Ükski inimene ei võtnud teda tõsiselt.

«Ära parem kujuta endale midagi ette,» ütles Anders. «Selles linnas siin pole kunagi mingit muud sulitempu toime pandud kui ehk see, et lonkur Fredrik puges ühel pühapäeval käärkambrisse ja viis korjanduskarbi minema. Pealegi tõi ta selle jälle tagasi, kui oli välja maganud.»

«Aga viimasel ajal istub ta kõik laupäevad ja pühapäevad soolaputkas, nii et ta isegi seda ei saa enam teha,» naeris Eva-Lotta.

«Muidu sa oleksid teda varitsenud ja tabanud ta teine kord teolt, Kalle,» lisas Anders. «Siis oleks sul vähemalt üks kelm käes.»

«Ärgem olgem õelad härra meisterdetektiivi vastu,» lausus onu Einar. «Te veel näete ühel ilusal päeval, et ta töötab ennast üles ja püüab kinni mõne suli, kes vehib ta papa poes sisse tahvli šokolaadi.»

Kalle oli maruvihane. Anders ja Eva-Lotta ehk veel võisid teda narrida, aga kindlasti mitte keegi muu, kõige vähem see irvitav onu Einar.

«Jajah, väike Kalle,» ütles onu Einar. «Küll sinust saab veel kunagi asja! Ei, ära seda tee!»

Viimased sõnad olid määratud Andersile, kes oli

leidnud pliiatsijupi ja hakkas kirjutama tasasele seinapinnale oma nime.

«Miks mitte?» küsis Eva-Lotta. «Las me kirjutame siia oma nimed ja kuupäeva. See oleks nii vahva. Võib-olla tuleme veel kord siia kunagi, kui me oleme juba päris vanad, kakskümmend viis või nii. Siis oleks vahva leida siit oma nime, eks ju?»

«Jah, see tuletaks meile meelde kadunud noorust,» lisas Anders.

«Noh, tehke siis, kuidas arvate,» nõustus onu Einar.

Kalle mossitas pisut ega tahtnud esialgu üldse oma nime kirjutada, aga siis kahetses oma viha ja peagi seisid kõik kolm nime reastikku seinal: Eva-Lotta Lisander, Anders Bengtsson, Kalle Blomkvist.

«Kas onu oma nime ei kirjutagi?» küsis Eva-Lotta.

«Päris kindlasti mitte,» vastas onu Einar. «Pealegi on siin külm ja niiske, see ei tule minu vanadele kontidele kasuks. Lähme nüüd tagasi päikese kätte.»

«Ja siis veel üks asi,» jätkas ta, kui uks nende taga juba kinni vajus. «Me p o l e siin käinud, saate aru? Ühtki sõna kellelegi!»

«Tohoh, kas me ei tohi siis sellest rääkidagi?» küsis Eva-Lotta rahulolematult.

«Ei, mu kaunis noor daam! See on riiklik saladus,» ütles onu Einar. «Ja ära seda unusta. Muidu ma näpistan sind võib-olla veel.»

«Katsu sa ainult!» vastas Eva-Lotta.

Päike pimestas neid, kui nad astusid võlvialusest hämarusest lossiõuele, ja kuumus oli üsna rammestav.

«Kuidas oleks, kui ma katsuksin veidi populaarsust võita?» küsis onu Einar. «Kui ma pakuksin teile kohvikuaias veidi limonaadi ja mõne küpsise?»

Eva-Lotta noogutas armulikult.

«Vahetevahel oskab onu Einar teha ka päris mõistlikke ettepanekuid.»

Nad said laua, mis seisis üsna jõeäärse reelingu

ääres. Seal istudes võis pilduda saiatükikesi väikestele ahvenapoegadele, kes ujusid näljaselt ligi ja ootasid päris veepinna juures. Mõned suured pärnapuud andsid mõnusat varju. Ning kui onu Einar tellis veel terve kandikutäie küpsiseid ja kolm mahlajooki, hakkas isegi Kalle pidama tema viibimist linnakeses üsna talutavaks.

Onu Einar kiikus tooliga, viskas mõned raasukesed ahvenapoegadele, trummeldas sõrmedega lauaplaadil, vilistas natuke ja lausus:

«Sööge nii palju, kui jaksate, aga tehke ruttu. Me ei või siin ometi päev otsa istuda.»

«Ta on õige imelik,» mõtles Kalle. «Ta ei taha kunagi pikka aega ühe ja sama asjaga tegelda.»

Ja ta veendus üha enam, et onu Einar on rahutu iseloomuga inimene. Tema ise oleks istunud siin kohvikuaias meelsasti ükskõik kui kaua, söönud küpsiseid ning tundnud mõnu lõbusaist väikseist ahvenaist, päikesepaistest ja muusikast. Ta ei suutnud mõista, kuidas võis kellelgi olla kiire siit lahkuda.

Onu Einar heitis pilgu kellale.

«Praegusel kellaajal on vist Stockholmi lehed juba pärale jõudnud,» ütles ta kiiresti. «Kuule, Kalle, sul on noored ja väledad jalad, lippa õige kioskini ja too mulle üks ajaleht.»

«Muidugi olen see mina, kes peab jooksma!» mõtles Kalle.

«Andersil on veel palju nooremad ja väledamad jalad kui minul,» ütles ta.

«Tõsi või?»

«Jaa, ta on sündinud minust tervelt viis päeva hiljem. Aga ta pole loomulikult nii teenistusvalmis kui mina,» lisas Kalle ja püüdis õhust kroonise, mille onu Einar talle viskas.

«Aga selle eest saan ma vähemalt pilgu lehte heita,» otsustas ta endamisi, kui oli kioskist ajalehe kätte saanud. «Ma vaatan pealkirjad üle. Ja pildiseeriad.»

Ajalehes oli kõik peaaegu niisama nagu alati. Kõigepealt oli palju juttu aatomipommist, siis tuli terve hulk poliitikat, mis ei saanud ühtki inimest huvitada, siis olid «Autobussi ja rongi kokkupõrge», «Toores kallaletung vanemale mehele» ja «Tige lehm põhjustas paanikat», «Suur juveelivargus» ning «Miks on maksud nii kõrged?» Kalle otsustas, et ajalehes pole midagi põnevat.

Kuid onu Einar haaras ajalehe õhinal. Ta lehitses seda kärsitult, kuni jõudis päevauudisteni. Ta süvenes niivõrd ühte artiklisse uudiste leheküljel, et isegi ei kuulnud, kui Eva-Lotta küsis, kas ta võib võtta veel ühe küpsise.

«Mis teda küll nii hirmsasti huvitada võis?» mõtles Kalle. Ta oleks meelsasti seisnud onu Einari selja taga ja piilunud üle õla, aga ta polnud kindel, et see onu Einarile meeldiks. Ilmselt luges ta ühtainsat artiklit, sest peagi laskis ta ajalehe lauale langeda ega võtnud seda enam kaasagi, kui nad varsti seejärel lahkusid kohvikuaiast.

Mööda Suurt tänavat jalutas oma valvepostil konstaabel Björk.

«Tervist, konstaabel!» hüüdis Eva-Lotta.

«Tervist,» vastas konstaabel ja andis au. «Kas sa polegi veel kuskilt alla kukkunud ja kaela murdnud?»

«Veel mitte,» vastas Eva-Lotta. «Aga homme kavatsen ma ronida linnapargi vaatetorni, nii et võib juhtuda sedagi. Muidugi sel juhul, kui te ei tule ja mind alla ei too!»

«Eks ma katsu,» ütles konstaabel ja andis uuesti au.

Onu Einar näpistas Eva-Lottat kõrvalestast.

«Tohoh, või sa oled isegi politseiga seotud,» ütles ta.

«Ai, jäta järele!» ütles Eva-Lotta. «Aga kas ta pole siis nii uhke, et sure või ära?»

«Kes? Mina või?»

«Häh!» tegi Eva-Lotta. «Konstaabel Björk loomulikult.»

Onu Einar peatus ühe rauakaupluse juures.

«Nägemiseni,» ütles ta. «Ma astun veidikeseks siia sisse.»

«Tore!» lausus Eva-Lotta, kui ta oli läinud.

«Jah,» arvas Anders. «Isegi siis, kui ta küpsiseid pakub, pole kuigi lõbus, kui ta kogu aeg kaasas käib.»

Pärast seda lõbustasid Anders ja Eva-Lotta ennast sellega, et jäid silla peale seisma ja vaatasid, kumb sülitab kaugemale jõkke. Kalle ei võtnud võistlusest osa. Talle torkas äkki pähe, et ta peab järele vaatama, mida onu Einar õieti rauakauplusest ostab. Lihtsalt harjumuse asi, kinnitas ta iseendale. Aga inimese kohta võib päris palju teada saada üksnes selle järgi, mida ta rauakauplusest ostab. Kui ta ostab elektritriikraua, mõtles Kalle, siis on ta koduarmastaja inimene, aga kui ta ostab tõukekelgu — jah, kui ta peaks ostma tõukekelgu, siis pole ta küll kuigi tark mees. Praeguste lumeolude juures poleks tal sellest tõesti suuremat kasu. Aga Kalle arvas, et võib kihla vedada — onu Einar ei osta tõukekelku.

Ta peatus vaateakna juures ja piilus poodi. Seal seisiski onu Einar. Poesell näitas talle parajasti midagi. Kalle varjas silmi käega päikese eest ja katsus näha, mis asi see on. See oli — jah, see oli taskulamp!

Kalle mõtles, nii et higi otsaees. M i s pidi onu Einar taskulambiga peale hakkama? Praegu, keset suve, kui peaaegu öö läbi on valge! Kõigepealt muukraud ja siis veel taskulamp. Kas see polnud ülimal määral salapärane? Kalle otsustas, et onu Einar on äärmiselt salapärane isik. Ja tema, Kalle Blomkvist, polnud hoopiski seesugune inimene, kes oleks mõelnud lasta salapärasel isikul ilma järelevalveta ringi uidata. Onu Einar tuli otsekohe võtta Kalle Blomkvisti erilise järelevalve alla.

Äkitselt torkas talle pähe mõte. Ajaleht. Kui keegi salapärane isik on nii silmatorkavalt huvitatud millestki, mis seisab ajalehes, siis on see asi samuti salapärane ja nõuab lähemat uurimist. Täiesti enesestmõistetav!

Ta jooksis tagasi kohvikuaeda. Ajaleht lamas ikka veel laual. Kalle võttis lehe ja pistis selle särgipõue. Seda oli tarvis tuleviku jaoks alal hoida. Isegi kui ta p r a e g u ei suuda välja arvata, mis asja onu Einar nii innukalt oli lugenud, võib see edaspidi osutuda tähtsaks niidiks.

Meisterdetektiiv Blomkvist läks koju ja kastis maasikaid. Ta oli iseendaga väga rahul.

3.

«Midagi peab ette võtma,» sõnas Anders. «Me ei või ometi kogu suve lihtsalt jalgu järele vedada. Aga mis me oskaksime välja mõelda?»

Ta tõmbas sõrmedega korraks läbi tihedate mustade juuste ja näis, et ta on sügavalt mõttesse vajunud.

«Viis ööri sellele, kes mingi ideega lagedale tuleb!» hüüdis Eva-Lotta.

«Tsirkus . . .» lausus Kalle kõhklevalt. «Kuidas oleks, kui me asutaksime tsirkuse?»

Eva-Lotta hüppas kiigelaualt maha.

«Viis ööri on sinu omad! Hakkame otsekohe pihta!»

«Aga kus me endale koha leiame?» küsis Anders.

«Meie aias, kus mujal,» otsustas Eva-Lotta.

Jah, pagari aed kõlbas kõigeks — miks ei pidanud ta siis ka tsirkuse jaoks kõlbama? Aia hoolitsetum osa oma uhkete peenarde ja rehitsetud teeradadega laius

maja ees. Majatagune aiaosa, mis läks laugjalt jõe poole madalamaks, oli jäetud iseenda hooleks. Just nimelt seal oligi ideaalne paik igasuguste mängude tarvis. Seal oli olemas tasane muruplats, mis sobis suurepäraselt jalgpalli, kriketi ja igasuguse muu spordi jaoks. Üsna selle platsi kõrval seisis pagaritööstus. Seepärast hõljus selle aiaosa kohal alatasa vastküpsetatud leiva võrratu hõng, mis mingil eriti meeldival viisil segunes sirelilõhnaga. Kui hoolega pagaritööstuse lähedale hoida, siis võis juhtuda, et Eva-Lotta isa pistis oma valge torumütsiga pea aknast välja ja küsis, kas kellelgi pole tahtmist värske kukli või viini saia järele. Edasi jõe poole kasvas kaks vana jalakat, mille otsa oli nii tore ronida. Ilma suuremate raskusteta võis pääseda jalaka latva ja sealt avanes eriti tore vaade linnale. Sealt võis näha jõge, mis lookles hõbelindina vanade majade vahel, võis näha ka aedu ja pisikest vanaaegset puukirikut ning eemal lossivaremetega mäeküngast.

Jõgi oli pagari aia looduslikuks piiriks. Siin kummardus kaugele vee kohale vana jändriku tüvega paju, mille otsas sai istuda ja õngitseda. Eva-Lotta, Anders ja Kalle tegid seda üsna tihti. Muidugi võttis Eva-Lotta endale alati kõige parema istekoha.

«Tsirkus peab tulema pagaritööstuse juurde,» sõnas Eva-Lotta. «Otsaseina ette!»

Kalle ja Anders noogutasid nõusoleku märgiks.

«Me peame kuskilt laenama puldani,» arvas Anders. «Siis tuleb plats piirata ja pealtvaatajate jaoks pingid muretseda. Kui see on tehtud, siis ongi kõik klaar.»

«Kuidas oleks, kui me õpiksime ikka mõned tsirkusenumbrid ka selgeks?» küsis Kalle sarkastiliselt. «Sinul, Anders, on see muidugi lihtne, sul tarvitseb ennast ainult korraks näidata ja rahval on oma raha eest lõbu laialt, nii et sul ei olegi vaja mingeid erilisi klouninumbreid harjutada. Aga meil tuleb küll õppida veidi akrobaatikat ja muud seesugust!»

«Mina hakkan ratsutama,» pakkus Eva-Lotta õhinal. «Ma võin laenata meie leivaveohobuse. Ohoo, see on suurepärane!»

Ta saatis kujutletavaile pealtvaatajaile õhusuudlusi.

«Kunstratsutaja Eve-Charlotte — olge lahked, kas te näete?» küsis ta.

Kalle ja Anders vaatasid teda imetlusega. Jah, loomulikult nägid nad teda väga hästi.

Tsirkuseartistid asusid ihu ja hingega töö kallale. Eva-Lotta poolt soovitatud plats oli kahtlemata parim kõigist võimalikest. Pagaritööstuse lõunapoolne otsasein oli sobivaks tagaplaaniks tsirkusenumbreile. Kõvast muruplatsist selle ees jätkus nii areeni kui ka pealtvaatajate jaoks. Ainus asi, mida veel tarvis läks, oli puldanriie, mis varjaks areeni pealtvaatajate pilkude eest, ja mida saaks lahti tõmmata, kui etendus algab. Rohkem muret tegi riietusruum artistide jaoks. Kuid ka siin leidis Eva-Lotta kiire mõistus peatselt lahenduse. Pagaritööstuse katuse all oli pööning. Suure luugi kaudu maja lõunapoolses otsaseinas võis sellele pööningule tõsta mistahes asju, ilma et oleks mingit redelit tarvis läinud.

«Ja kui sealt igasuguseid asju sisse võib tõsta, siis võivad sealt igasugused asjad ka välja tulla,» arvas Eva-Lotta. «Ja need asjad, kes sealt välja tulevad — need oleme meie. Me kinnitame sinna üles köie ja sõidame köit mööda alla tsirkusesse iga kord, kui on kellegi kord esineda. Kui number on läbi, tuleb hiilida tasakesi minema, nii et pealtvaatajad seda ei märkaks, ronida jälle trepist üles pööningule ja oodata seal, kuni tuleb aeg jälle alla tsirkusse sõita. Kas te ei leia, et see on hirmus ebatavaline?»

«Jah muidugi, see on hirmus ebatavaline,» tähendas Anders. «Aga kui sa saaksid ka leivavedamise hobuse panna mööda köit alla sõitma, oleks see veel hirmus palju ebatavalisem. Ainult et see on vist veidi

raskem. Ta on küll taltsas ja mõistlik, aga küllap on ka hobuse võimetel omad piirid!»

Selle peale polnud Eva-Lotta mõelnud. Kuid ta ei tahtnud mingil juhul oma hiilgavast plaanist loobuda.

«Kui mul tuleb ratsutada, siis hakkab üks teist tallipoisiks, toob hobuse pealtvaatajate vahelt läbi kohale ja jätab luugi alla seisma, ja siis ma tulen — viuhti — luugist alla otse hobusele selga!»

Ettevalmistustega tehti kohe algust. Kalle laenas isa käest puldanriide, Anders kihutas jalgrattaga tükk maad linnast välja saeveskisse ja ostis sealt kotitäie saepuru, mis puistati areenile laiali. Üles pööningu-luugi kohale kinnitati köis ja kolm tsirkuseartisti alustasid sellise innuga köiesõidu harjutamist, et unustasid kõik muu maailmas.

Just keset harjutamist tuli lonkides ligi onu Einar.

«Mõelda ainult, et ta on terve pärastlõuna üksi ilma meieta hakkama saanud!» sosistas Eva-Lotta poistele.

«Kes teist viib mu kirja posti?» küsis onu Einar.

Kõik kolm vaatasid üksteisele otsa. Õieti polnud kellelgi selleks tahtmist. Kuid siis ärkas Kalles kohusetunne. Onu Einar oli salapärane isik ja salapäraste isikute kirjavahetuse järele tuli valvata.

«Mina lippan,» hüüdis ta.

Eva-Lotta ja Anders vaatasid teda rõõmsa üllatusega.

«Sa oled ikka ja alati valmis nagu skaut,» ütles onu Einar.

Kalle võttis kirja ja lippas. Niipea kui ta nägemisulatusest välja oli jõudnud, heitis ta pilgu aadressile. *«Preili Lola Hellberg, Stockholm, nõudm.»* kõlas aadress.

«Nõudm.» tähendas, et adressaat peab kirja ise postilt ära tooma, seda Kalle teadis.

«Naljakas,» mõtles ta. «Miks ei võiks ta kirjutada sellele preilile tema tegeliku aadressi järgi?»

Ta võttis püksitaskust märkmiku ja lõi selle lahti.

«Kahtlaste isikute register» seisis lehekülje ülemisel serval. Registrisse oli varematel aegadel kuulunud märkimisväärne hulk isikuid. Kuid Kallel oli tulnud mureliku südamega tõmmata nad üksteise järel maha, sest tal ei läinud kunagi korda avastada ühegi juures midagi kuritegelikku. Niisiis oli silmapilgul nimestikus ainult üks isik — onu Einar. Tema nimi oli punasega alla kriipsutatud ja selle all olid täpselt üles tähendatud tunnusmärgid.

Tunnusmärkide järel tuli uus lahter: *«Eriti kahtlased asjolud.»* Seal seisis: *«Omab muukrauda ja taskulampi.»* Kallel oli endal küll ka taskulamp olemas, aga see oli hoopis teine asi.

Mõnesuguste raskustega õngitses ta taskusopist välja pliiatsijupi, astus plangu äärde ja täiendas sissekandeid märkmikus: *«Korrespondeerib preili Lola Hellbergiga, Stokholm, nõudm.»*

Seejärel kihutas ta lähima postkastini ja oli mõne hetke pärast tagasi «Tsirkus Kalottani» juures, nagu nende ettevõte pärast pikka kaalumist oli ristitud.

«Mis see tähendab?» küsis onu Einar.

«See tähendab «Ka» — Kalle, «Lott» — Eva-Lotta ja «An» — Anders, lihtne, eks ole?» ütles Eva-Lotta. «Kuid onu Einar ei tohi pealt vaadata, kuidas me harjutame.»

«See on karm keeld,» ütles onu Einar. «Mis ma siis päev otsa tegema pean?»

«Mine alla jõe äärde ja õngitse,» soovitas Eva-Lotta.

«Taevake! Kas sa tahad, et ma saaksin närvivapustuse?»

«Üks v ä g a rahutu inimene,» mõtles Kalle.

Kuid Eva-Lotta oli halastamatu. Ta jäi kõikidele palvetele kurdiks ja ajas onu Einari minema. Ning siis algasid proovid «Tsirkus Kalottanis» tohutu energiaga. Anders oli kõige tugevam ja väledam, selle-

pärast oli täiesti õigustatud see, et just tema sai tsirkuse direktoriks.

«Aga natuke tahan mina ka asju otsustada,» ütles Eva-Lotta.

«Sa oled niigi juba üsna palju otsustanud,» vastas Anders. «Kui mina olen direktor, siis olen mina otsustaja.»

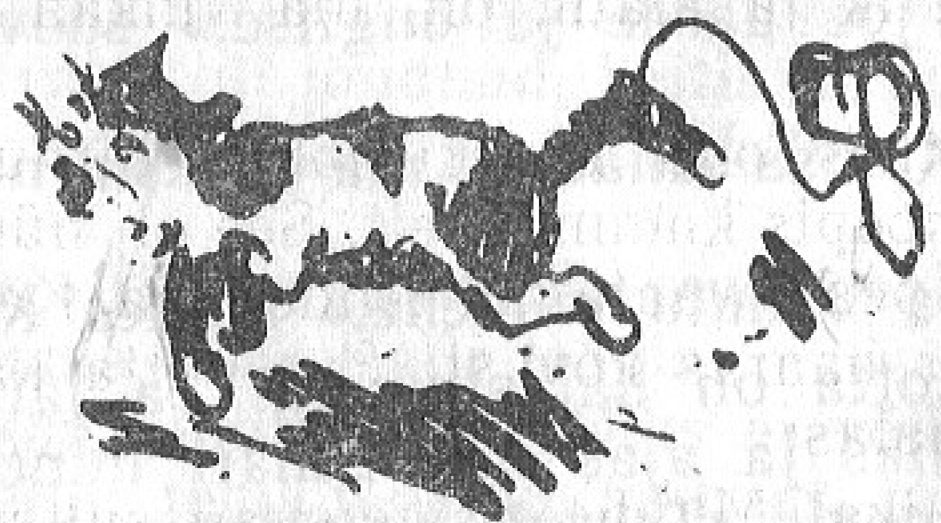
Tsirkuse direktor oli võtnud pähe, et tal peab olema tõeliselt tugev akrobaatide trupp, ja ta sundis Kallet ning Eva-Lottat tundide viisi harjutama.

«Noh, nii,» lausus ta lõpuks rahulolevalt, kui sinistes rannariietes Eva-Lotta seisis naeratades ja päris sirgelt ühe jalaga tema ja teise jalaga Kalle õlal. Poisid seisid, jalad harkis, rohelisel kiigelaual, nii et Eva-Lotta oli õieti pisut kõrgemal, kui see talle tegelikult oleks meeldinud. Aga ta oleks pigem surnud kui tunnistanud, et tal võtab alla vaadates südame alt veidi õõnsaks.

«Oleks haruldaselt hea, kui sa nüüd veel tiritamme kasvataksid!» pigistas Anders kurgust, püüdes seista vankumatult. «Sellel oleks alles menu!»

«Oleks haruldaselt hea, kui sa omaenda pea peal istuksid,» kostis Eva-Lotta lühidalt. «Sellel oleks veel suurem menu.»

Just sel silmapilgul kostis üle terve aia kohutav karjatus, ebainimlik kräunumine mingilt olendilt, kes



oli kahtlemata surmahädas. Eva-Lotta hüüatas ja tegi elukardetava hüppe poiste seljast maha.

«Mis see siis on?» hüüdis ta.

Kõik kolmekesi tormasid tsirkusest välja. Hetk hiljem kihutas neile vastu mingi hall kera. Seesama kera tegigi koledat kisa. Ja kera oli Miisu, Eva-Lotta kass.

«Miisu, Miisu, mis sul on?» lõõtsutas Eva-Lotta. Ta haaras kassi sülle, hoolimata sellest, et loom küünistas ja hammustas.

«Oi!» ütles Eva-Lotta. «See on alatu! Keegi on . . . keegi on kassile selle sappa sidunud, et teda surmani ära hirmutada!»

Kassi saba küljes oli nöör ja nööri küljes plekkpurk, mis iga hüppe juures hirmsasti kolises. Eva-Lotta silmist voolasid pisarad.

«Kui ma teaksin, kes seda tegi, küll ma siis . . .»

Ta vaatas üles. Temast kahe sammu kaugusel seisis lõbusalt naerev onu Einar.

«Ohoh,» tegi ta. «See oli kõige naljakam asi, mis ma elu sees näinud olen!»

Eva-Lotta tormas tema juurde.

«Kas sina tegid seda, onu Einar?»

«Mida? Sa armas aeg, küll see kass võib aga hüppeid teha. Miks sa toosi ära võtsid?»

Eva-Lotta karjatas ja tormas onu Einarile kallale. Ta peksis teda kõigest jõust rusikatega ja mööda ta põski voolasid pisarad.

«See on vastik ja alatu, oh, ma vihkan sind, onu Einar!»

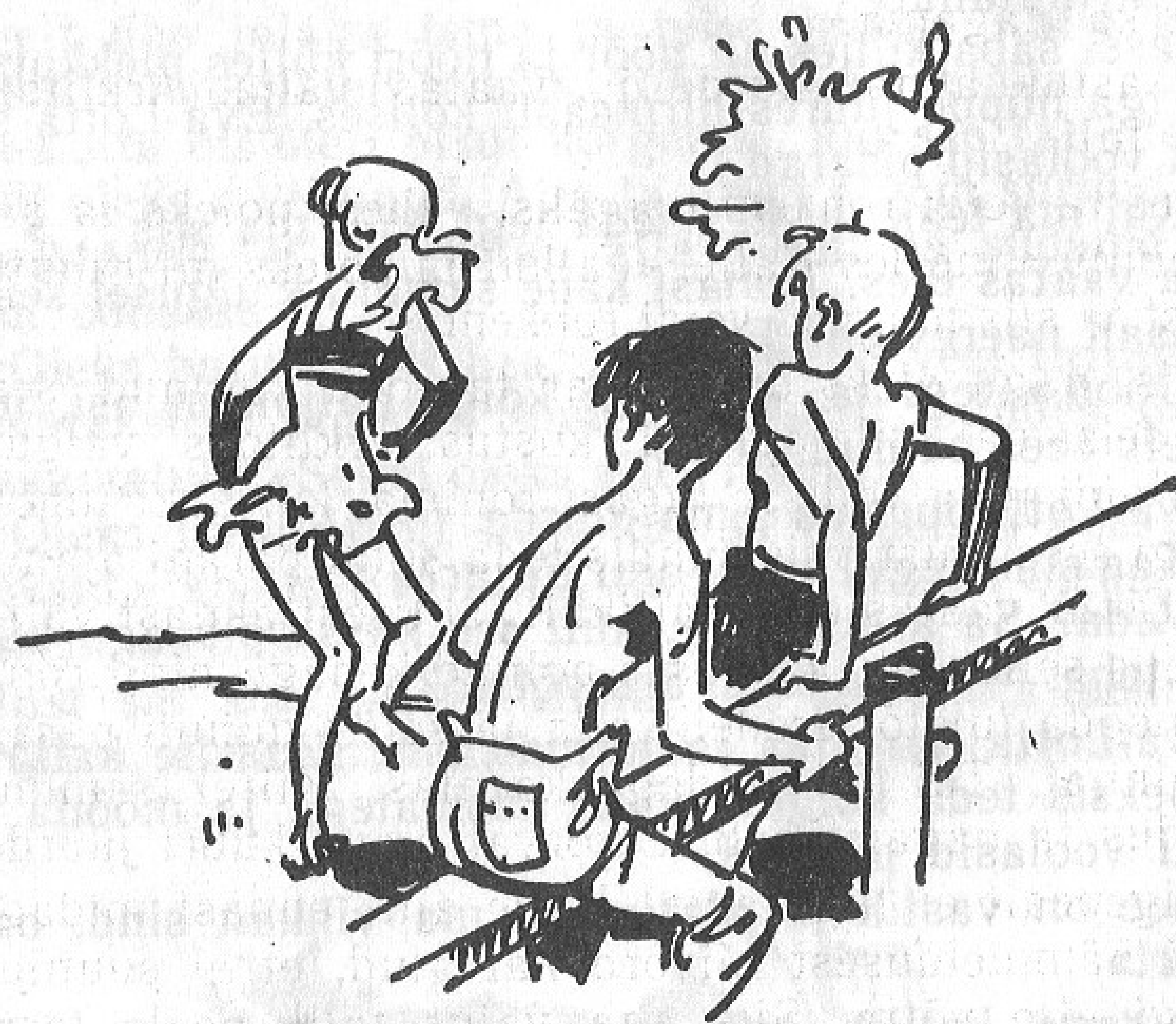
Korraga katkes onu Einari lõbus hirnumine. Ta nägu muutus hoopis kummaliselt. See oli nüüd nii õel, et liikumatult pealt vaatavad Anders ja Kalle ehmusid. Onu Einar haaras kõvasti Eva-Lotta käest kinni ja peaaegu sisistas:

«Rahustu, plika! Muidu ma murran sul viimse kui kondi!»

Eva-Lotta tõmbas sügavalt hinge. Ta käed vajusid onu kõvas haardes jõuetult alla. Hirmunult vaatas ta onu Einarit. See laskis ta käed vabaks ja silus pisut häbelikult juukseid. Siis naeratas onu Einar ja ütles:

«Mis meil siis õieti lahti on? Kas meil on mingi poksivõistlus või? Mulle paistab, et sa said esimeses ringis punktivõidu, Eva-Lotta!»

Kuid Eva-Lotta ei vastanud midagi. Ta võttis oma kassi, pööras kannapealt ringi ja läks väga sirge seljaga minema.



4.

Kalle pidas täiesti võimatuks magada, kui toas on sääski. Nüüd oli üks vereimeja ta jälle üles ajanud.

«Elajad!» pomises ta. «Neid ei tohiks üldse olemas olla!»

Ta kratsis lõuga, kust sääsk oli teda hammustanud. Siis heitis ta pilgu kellale. See hakkas saama üks. Sel kellaajal peaksid korralikud inimesed magama.

«Muide,» ütles ta endamisi, «ei tea, kas kassipiinaja peaks ka magama?»

Ta astus akna juurde ja vaatas välja. Ärklitoas põles tuli.

«Kui ta veidi rohkem magaks, vahest poleks ta siis nii rahutu,» mõtles Kalle. «Ja kui ta poleks nii rahutu, vahest ta siis magaks veidi rohkem.»

Näis, nagu oleks onu Einar ta sõnu kuulnud, sest just selsamal silmapilgul kustus ärklitoas valgus. Kalle pidi juba vodisse tagasi ronima, kui äkki juhtus midagi seesugust, mis sundis teda silmi pärani ajama. Onu Einar vaatas ettevaatlikult lahtisest aknast välja, veendus selles, et läheduses polnud kedagi, ning ronis siis mööda tuletõrjeredelit alla ja seisis minuti pärast maapinnal. Tal oli midagi kaenlas. Kiirel sammul suundus ta pagaritööstuse kõrval oleva kuuri juurde.

Kõigepealt ei liigutanud Kalle ajus ennast midagi, ta oli hämmeldusest niivõrd halvatud, et ei suutnud midagi ette võtta. Siis aga vajus talle peale terve kohisev voog mõtteid, oletusi ja küsimusi. Ta otse värises pinevusest ja heameelest. Lõpuks, lõpuks ometi leidus üks inimene, kes oli tõeliselt salapärane, ja seda mitte ainult esimese mulje järgi, vaid ka pärast põhjalikumat uurimist. Sest see oli tõesti salapärane lugu: üks täiskasvanud inimene, kes ronib keset ööd aknast

välja. Kui tal poleks teoksil midagi kahtlast, siis oleks ta kindlasti võinud kasutada harilikku majatreppi.

«Järeldus number üks,» ütles Kalle endamisi. «Ta ei taha, et keegi majas kuuleks, kuidas ta väljas käib. Järeldus number kaks: tal on käsil mingi kole ettevõte. Oioi, ja mina seisan siin nagu lammas ega oska midagi teha!»

Kalle tõmbas püksid sellise kiirusega jalga, et see





oleks teinud au igale tuletõrjujale. Ta hiilis trepist alla nii kiiresti ja nii vaikselt, nagu ta vähegi suutis, ja palus sealjuures endamisi: et nüüd ema o m e t i midagi ei kuuleks!

Kuur! Miks oli onu Einar läinud just sinna? Taevake, kui tal on seal äkki peidus mõni riistapuu, millega ta käib inimesi maha löömas! Kalle oli täiesti valmis pidama onu Einarit mõrtsukaks, keda ta nii kaua oli otsinud, üheks mister Hyde'iks, kes siirdus kuritegusid toime panema niipea, kui linnale oli laskunud pimedus.

Kuuriuks seisis praokil. Kuid onu Einar oli kadunud. Kalle vaatas nõutult ringi. Seal. Pisut eemal silmas ta eemalduvat tumedat kogu. Siis aga keeras see kogu ümber nurga ja oli silmapiirilt kadunud.

Nüüd tuli Kallele elu sisse. Ta tormas jooksujalu samas suunas. Tuli kiirustada, et jõuda hirmsat kuritegu ära hoida. Jooksu peal vaevas teda mõte: mida onu Einar siis ometi teha kavatseb? Mida peab ta onu Einarile ütlema, kui talle järele jõuab? Mõelda ainult,

kui tema ise osutubki onu Einari kuriteo ohvriks! Või peab ta minema politseisse? Aga ta ei saa ju lihtsalt niisama minna politseisse ja öelda: «See mees seal ronis keset ööd aknast välja. Võtke ta kinni!» Pole niisugust seadust, mis keelaks kas või ööd läbi aknast sisse ja välja ronimast, kui see mõnele meeldiks. Isegi muukraua omamine pole keelatud. Ei, politsei naeraks ta lihtsalt välja!

Pealegi — kuhu oli onu Einar kadunud? Kalle ei suutnud teda enam kuskilt leida. Kas oli maapõu ta neelanud? Noh, sellisel juhul poleks tal põhjust pikemalt muretseda. Kuid talle tegi suurt meelehärmi see, et ta oli jäljed kaotanud. Isegi sel juhul, kui ta ei kavatse astuda onu Einariga avalikku võitlusse, on tema kui detektiivi kohus viimast jälitada ja tema ettevõtteid välja selgitada. Ta on vaikne ja märkamatu tunnistaja, kes kunagi tulevikus võiks ette astuda ja öelda: «Härra kohtunik! Ööl vastu 20-ndat juunit ronis see mees, keda te nüüd näete süüpingis, välja siin linnas elava pagarmeister Lisanderi maja ülemise korruse aknast, tuli mööda tuletõrjeredelit alla, läks siis sellesama pagarmeistri aias oleva kuuri juurde ja teostas pärast seda...» — jah, seal see oligi! Mis ta siis õieti pärast seda teostas? Seda ei saa Kalle kunagi öelda, kui onu Einar jääb kadunuks.

Pahuralt tuli Kalle koju tagasi. Ühel tänavanurgal seisis konstaabel Björk.

«Mida sina veel keset ööd väljas teed?» küsis ta.

«Ega konstaabel Björk pole märganud üht meest siit mööda minemas?» katkestas Kalle teda õhinal.

«Üht meest? Ei, siin pole peale sinu ühtki inimest näha olnud. Lippa nüüd koju ja mine magama! Ma teeksin ise heameelega sedasama, kui ma ainult saaksin.»

Kalle läks. Pole ühtki meest näha olnud. Ei, see oli ju ette teada, kui vähe suudavad tähele panna politseinikud! Siit oleks võinud mööda minna terve jalg-

pallimeeskond, ilma et nad oleksid midagi märganud. Seda pidi tunnistama, kuigi Kalle oleks meelsasti teinud konstaabel Björkile erandi. Tema oli kahtlemata parem kui teised politseinikud. Aga temagi oli öelnud: «Lippa koju ja mine magama...!» Nii on see ikka! Ainukest inimest, kes silmi tõeliselt lahti hoiab, manitseb politsei avalikult koju lippama ja magama heitma. Maksab siis imestada, et nii palju kuritegusid jääb avastamata!

Aga midagi muud polnud ilmselt ka teha. Tuli minna koju ja magama heita. Nõnda Kalle tegigi.

Järgmisel päeval jätkusid «Tsirkus Kalottanis» proovid.

«Kas onu Einar on juba üleval?» küsis Kalle Eva-Lottalt.

«Ma ei tea,» kostis see. «Ja ei tahagi teada. Aga ma loodan, et ta magab maha kogu ennelõuna, nii et Miisu jõuab oma rikutud närve parandada.»

Kuid ei kulunud kuigi palju aega, kuni onu Einar nähtavale ilmus. Tal oli käes suur karp šokolaadikompvekke, mille ta Eva-Lottale viskas.

«Tsirkuseprimadonnal läheb kindlasti vaja kehakinnitust!» hüüdis ta.

Eva-Lotta võitles rängalt iseendaga. Talle maitsesid väga šokolaadikompvekid, selles polnud mingit kahtlust, aga armastus Miisu vastu nõudis teiselt poolt, et ta viskaks kompvekikarbi tagasi, öeldes lühidalt: «Tänan, ei.» Ta kaalus karpi käes ja see lühike vastus oli väga visa tulema. Kuidas oleks, kui ta võtaks ühe kompveki prooviks ja viskaks siis karbi tagasi? Ja annaks Miisule pärast ühe räime? Ei, see polnud küll kuigi hea nõu.

Kuid nüüd oli ta juba nii kaua kahelnud, et juhus suure žesti tegemiseks oli käest lastud. Onu Einar kasvatas tiritamme ja selles asendis seisvale inime-

sele šokolaadikarpi tagasi anda polnudki nii lihtne. Eva-Lotta jättis karbi endale, ehkki talle oli päris selge, et see on toodud lepituseks. Ta otsustas, et annab Miisule tervelt kaks räime ja kohtleb onu Einarit edaspidi viisakalt, kuid külmalt.

«Kas ma pole osav?» küsis onu Einar, kui ta jälle jalgadel seisis. «Kas ma ei saaks ka Kalottani tsirkuses tööd?»

«Ei, me ei võta vastu ühtki täiskasvanut,» kostis Anders kui tsirkusedirektor.

«Mitte kuskil ei taheta mind mõista,» ohkas onu Einar. «Kalle, mis sina ütled, kas sulle ei paista, et mulle tehakse liiga?»

Ent Kalle ei kuulnud ta sõnu. Kalle põrnitses võlutult üht asja, mis oli pudenenud välja onu Einari taskust sel ajal, kui ta tiritamme kasvatas. Muukraud! Seal lamas ju rohu sees muukraud . . . ja Kalle võib selle veel kätte saada! Ta võttis end kokku.

«Kuidas nii — liiga tehtud?» küsis ta ja asetas jala muukrauale.

«Te ei võta ju mind endaga mängima,» kaebas onu Einar.

«Ah,» tegi Eva-Lotta.

Kalle oli rõõmus, et kõigi tähelepanu kandus mujale. Ta tundis muukrauda oma palja jala tallaga. Just nüüd peaks ta selle maast üles võtma ja ütlema onu Einarile:

«Te kaotasite selle.»

Aga ta ei suutnud ennast sundida seda tegema. Selle asemel pistis ta muukraua tähelepandamatult oma taskusse.

«Kohtadele!» hüüdis tsirkusedirektor ja Kalle oli ühe hüppega kiigelaual.

Raske on tsirkuseartisti elu. Tuleb treenida, aina treenida. Juunikuu päike kõrvetas ja higi voolas kõigi «Kolme Pöörase, Skandinaavia parima akrobaatiderühma» liikmete nägudelt. Nii oli Eva-Lotta ristinud

nad kuulutustel, mis hoolikalt maalituina olid kleebitud kõigile majanurkadele ümbruskonnas.

«Kas kolm pöörast ei sooviks saada igaüks üht kuklit?» Nende sõnadega ilmus pagaritööstuse aknale pagarmeister Lisanderi sõbralik nägu. Tal oli käes plaaditäis vastküpsetatud kukleid.

«Tänan,» vastas tsirkusedirektor. «Vahest hiljem. Näljased koerad ajavad paremini jälgi!»

«See on kõige hullem, mida ma kunagi näinud olen!» arvas Eva-Lotta. Šokolaadikarp oli juba ammugi tühi ja kõht pärast kogu seda võimlemist samuti.

«Jaa, me võiksime nüüd tõepoolest vaheaja teha,» ütles Kalle ja kuivatas otsaeest higi.

«Mis mõtet on mul siis olla tsirkusedirektor, kui teie hakkate ikkagi asju otsustama.» Anders paistis vihasena. «Küll on alles pöörased! Kuklipöörasteks peaks teid kuulutustel nimetama!»

«Kes teeb tööd, see ka sööb!» hõikas Eva-Lotta ja jooksis kööki morssi tooma.

Kui pagarmeister seejärel ulatas aknast välja terve korvitäie värskeid kukleid, ohkas tsirkusedirektor alistunult, aga salajas üsna rahulolevalt. Ta sõi rohkem kui keegi teine. Kodus oli neil harva kukleid, suid aga palju, kelle vahel neid jagada tuli. Isa lubas küll tihtipeale: «Küll te nüüd alles saate mul kukleid!» Aga sellistel juhtudel ei mõelnud ta kuklite all saiu, vaid hoopis keretäit. Ja kuna Anders seda viimast korda oli saanud oma arvates rohkem kui küllalt, hoidus ta niipalju kui vähegi võimalik kodust eemale. Talle meeldis rohkem Kalle ja Eva-Lotta kodus.

«Sinu taat on alati jube mõnus,» tähendas Anders ja surus hambad kuklisse.

«Ei anna võrreldagi,» nõustus Eva-Lotta. «Aga ta on naljakas ka. Ta on nii hirmus korralik, et ema ütleb, ta on sellest juba päris väsinud. Kõige hullemad on taadi arvates ilma kõrvata kohvitassid. Ta

räägib ikka, et mina ja ema Friida muud ei teegi, kui taome kohvitassidel kõrvu küljest ära. Eile ta läks ja ostis kaks tosinat uut kohvitassi, ja kui ta nendega koju tuli, siis võttis haamri ja lõi kõigil kõrvad küljest ära. «Nii on teil vähem tööd,» ütles ta, kui ta nad kööki tõi. Ema naeris nii, et sai pisted . . .» jutustas Eva-Lotta ning võttis uue kukli. «Aga isa ei salli onu Einarit,» lisas ta.

«Võib-olla lööb ta siis onu Einaril ka kõrvad küljest ära?» küsis Anders lootusrikkalt.

«Mine tea,» kostis Eva-Lotta. «Isa räägib, et ta armastab sugulasi, aga et kõik ema tädipojad ja onutütred ja muidu nõbud, keda maja on alalõpmata otsast otsani täis, sunnivad teda vahel soovima, et tal oleks elupaigaks üksikkong mõnes kõrvalisemas vangimajas.»

«Ma arvan, et seal peaks istuma pigem onu Einar,» ütles Kalle ägedalt.

«Hahahaa!» naeris Anders. «Sa oled loomulikult avastanud, et see oli onu Einar, kes pani toime Sturede mõrva, mis?»

«Naera pealegi,» vastas Kalle. «Ma tean ise, mis ma tean!» Anders ja Eva-Lotta naersid mõlemad.

«Jah, aga mida ma siis tegelikult tean?» mõtles Kalle endamisi pisut hiljem, kui proovid olid selleks päevaks lõppenud. «Ma ei tea mitte kui midagi — see on see lugu!»

Ta oli rusutud meeleolus. Siis aga meenus talle äkitselt muukraud. Ta tundis, kuidas ta süda võpatas põnevast ootusest. Tal on muukraud taskus ja seda peab ta kohe mingil moel proovima. Ainus asi, mida ta vajas, oli lukustatud uks. Miks mitte katset teha sama uksega, mille oli avanud onu Einar? Keldriuksega lossivaremeis? Kalle ei mõelnud pikemalt. Ta kihutas läbi linna tänavate, kartes kohata kedagi tuttavat, kes võib-olla tahaks temaga kaasa tulla. Ja kui ta lossimäe juurde jõudis, tormas ta teerada mööda ülespoole sellise kiiruga, et kui ta lõpuks lukustatud keldriukse juurde jõudis, pidi ta veidi aega puhkama ja hinge tõmbama. Ta käsi värises pisut, kui ta muukraua lukuauku pistis. Kas ta ettevõte peaks korda minema?

Esialgu ei paistnud see küll sugugi nii. Aga kui ta oli mõnda aega proovinud, tundis ta äkki, et lukk annab järele. Nii lihtne see oligi! Tema, Kalle Blomkvist, oli avanud muukraua abil ukse! Uks kriuksus roostes raudhingedel, kui Kalle ta lahti lükkas. Poiss kõhkles hetke. Tundus üsna õudsena minna üksipäini alla pimedaisse keldriruumidesse. Muidugi, ta oli tulnud siia üksnes selleks, et proovida muukrauda, aga nüüd, millal tee on vaba, peaks ta olema lihtsalt tola, kui ta ei kasutaks juhust veel kord keldrisse pääseda. Ta ronis trepist alla ja tundis suurt rahuldust teadmisest, et on ainus poiss linnas, kes seda teha saab. Tõepoolest, kas ta ei peaks kirjutama oma nime veel kord siia seinale? Kui tema, Anders ja Eva-Lotta tõesti veel kunagi elus peaksid siia tulema, näitab ta neile, et tema nimi seisab siin seinal kahes kohas. See tähendab siis, et ta on käinud siin kaks korda.

Kuid korraga nägi ta, et seinal polnud enam ühtki nime. Need olid pliiatsiga nii rasvaselt läbi kriipsutatud, et oli võimatu lugeda, mis seal oli seisnud.

«Tohoh, nüüd on alles lugu lahti!» ütles Kalle valjusti iseendale. Oli see nüüd mõni ammumöödunud aegade kodukäija, kes ei sallinud allkirju seintel, vaid käis ja kriipsutas neid maha? Üle Kalle selja jooksis judin. Aga kas oli siis võimalik kujutleda kodukäijat, pliiats käes? Kalle pidi endale tunnistama, et see oli vähe tõenäoline. Kuid keegi oli seda ometi teinud!

«Et ma kohe seda ei taibanud!» sosistas Kalle. Onu Einar. Loomulikult! Onu Einar oli püüdnud neid takistada nimesid kirjutamast ja tema oli need kind-

lasti ka maha tõmmanud. Ta ei tahtnud, et keegi, kes võiks juhuslikult keldrisse sattuda, saaks teada, et nad seal olid käinud, seda Kalle mõistis. Aga millal oli onu Einar seda teinud? Nimed olid jäänud ju selgesti seinale, kui nad viimati varemeist lahkusid.

«Oi, küll ma olen ikka loll!» sõnas Kalle. «Öösel loomulikult.»

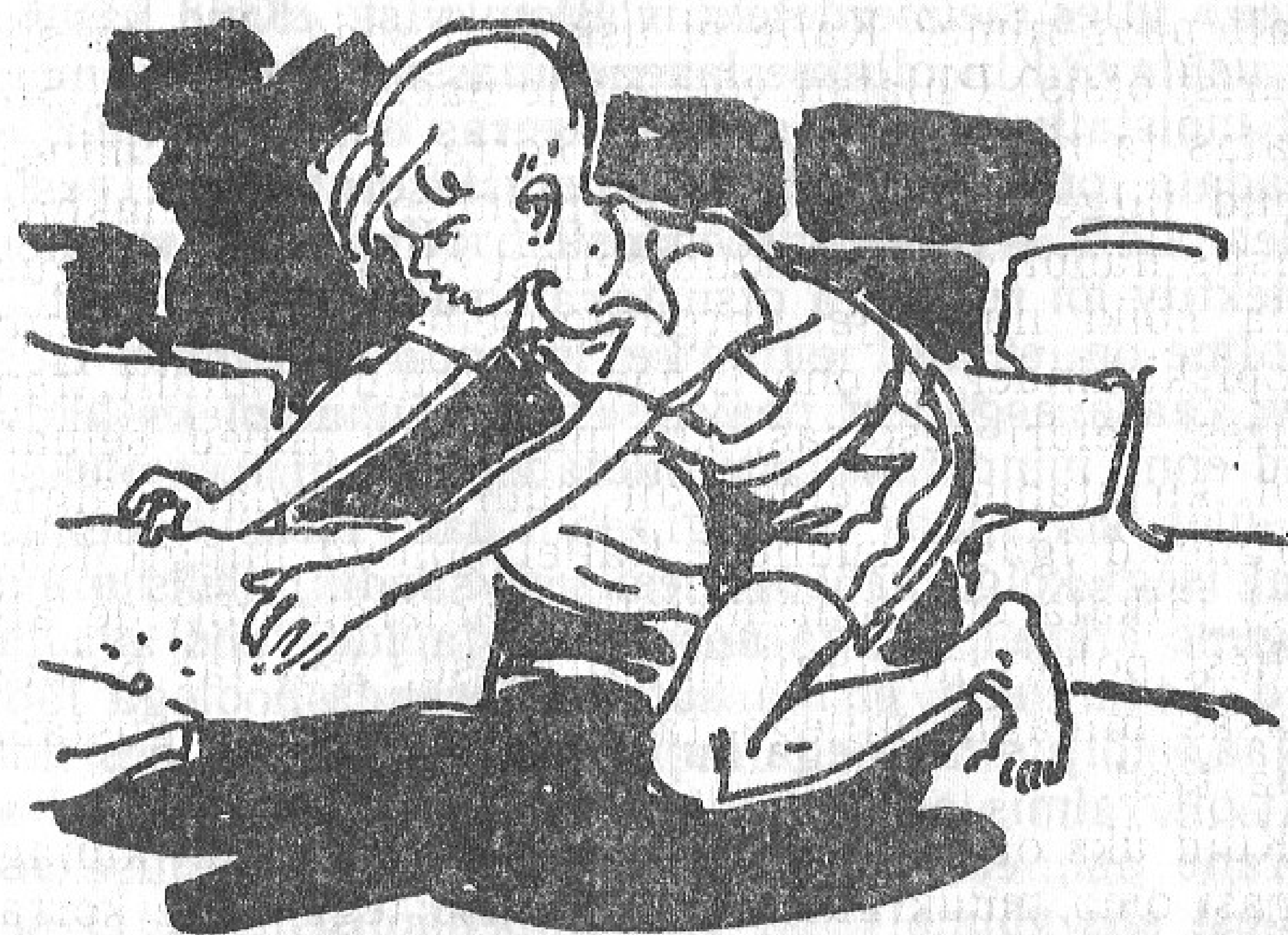
Onu Einar oli käinud öösel lossivaremeis. Selleks ta oligi taskulambi ostnud. Aga oli ta siis tõesti nii palju vaeva näinud ainult selleks, et kustutada seina pealt paar nime? Kalle ei uskunud seda. Mis ta siis kuurist otsis? Pliiatsit või? Kalle naeris pilkavalt. Siis vaatas ta ringi, et võimaluse korral avastada mingit muud jälge onu Einari siinviibimisest. Keldriaknast paistis nappi valgust, kuid sellest oli vähe, et valgustada kõiki nurki ja nurgataguseid. Pealegi polnud hoopiski kindel, et onu Einar oli viibinud ainult trepi juures, keldri eesotsas, kus nad oma nimed seinale olid kirjutanud. Kelder oli suur. Pimedad käigud hargnesid igasse suunda. Kallel polnud mingit tahtmist jätkata oma uurimisretke hämarate võlvide all. Sellest poleks niikuinii mingit kasu, sest tal polnud kaasas midagi, millega ta oleks võinud valgustada oma teed.

Kuid üks oli kindel: onu Einar ei saa enam kunagi tagasi oma muukrauda, selle otsuse tegi Kalle korrapealt. Muidugi, ta südametunnistus hakkas sellele otsusele veidi vastu ja kinnitas, et võõraid asju ei tohi endale pidada, kuid need vastuväited vaigistas Kalle üsna pea. Milleks oli onu Einarile muukrauda tarvis? Kes teab, mis uksi ta selle abil kavatses avada! Kui Kalle seisukoht selles, et onu Einar on kahtlane isik, on õige, siis oli muukraua endale võtmine ju peaaegu heategu. Pealegi oli liialt meelitav muukraud endale jätta. Anders, Eva-Lotta ja tema võivad asutada keldris endale peakorteri, nad võivad siin kõik järele

uurida, ja kes teab, vahest suudavad nad ka selle jälile saada, mida onu Einar siin tegi.

«See viimane asjaolu otsustab kõik,» ütles Kalle veendunult iseendale.

Ta oli juba valmis teele asuma. Korraga märkas ta trepi ees maas mingit pisikest valget terakest. Ta kummardus kiiresti ja võttis selle üles. See oli pärl — väike helkiv pärl.



5.

Kalle lamas selili pirnipuu all. Ta tahtis mõelda ja see õnnestus tal kõige paremini ikka selles asendis.

«On muidugi võimalik, et pärl on lebanud seal veel Gustav Vaasa aegadest peale, et mõni lohakas aadlipika käis keldris õlut toomas ja kaotas seal oma pärlikee,» ütles meisterdetektiiv Blomkvist. «Kuid kas see on usutav? Kui ollakse lahendamas mõnda kriminaalset mõistatust,» jätkas ta ja keeras ennast küljeli, et vaadata oma kujutletavale kaaslasele näkku, «siis tuleb alati arvestada tõenäosust. Ning,» — meisterdetektiiv lõi rusikaga otsustavalt vastu maad — «tõenäoline on, et pärl e i o l e lebanud seal maas Gustav Vaasa aegadest peale, sest sel juhul oleks leidunud enne mindki lahtiste silmadega mehi, kes oleksid ta üles korjanud. Pealegi, kui pärl oleks vedelnud seal isegi kõige kauem üleeilsest saadik, oleks minusugune ärksa pilguga noor mees ta juba siis avastanud. Seda enam, et ma uurisin põranda hoolega läbi. Jajaa,» tõrjus ta käega kujutletavat kaaslast, kes ilmselt oli valmis oma imetlust avaldama, «see on tavapärane asi, ei miskit enamat. Millise järelduse me sellest siis võime teha? Kõige tõenäolisem on, et see nõndanimetatud onu Einar pillas maha pärli, kui ta öösel lossivaremeis käis. Kas mul pole õigus?»

Kujutletav kaaslane ei esitanud ilmselt mingeid vastuväiteid, sest meisterdetektiiv Blomkvist jätkas: «Nüüd siis küsitakse: on onu Einarit kunagi nähtud, pärlikee kaelas? Kas ta käib ringi ja hiilgab pärlitest ja kalliskividest?»

Meisterdetektiiv lõi käega otsustavalt vastu maad.

«Loomulikult mitte! Ja sellepärast,» ta võttis oma kujutletaval kaaslasel kuuekäänisest kinni, «kui see onu Einar nüüd käib ja puistab enda ümber pärleid maha, nagu ma oletan, siis on mul vist õigus pidada seda äärmiselt kahtlaseks asjaoluks, või kuidas?»

Mingeid vastuväiteid polnud kuulda.

«Ometi,» jätkas meisterdetektiiv, «pole ma selline inimene, et hakkaksin langetama otsust ainult kahtlustäratavate asjaolude põhjal. Asi tuleb välja uurida ja ma julgen väita, et mina olen selleks paras mees.»

Siinkohal tuli kujutletav kaaslane lagedale niisuguse hulga meelitavate arvamustega härra Blomkvisti võimete kohta välja uurida mis tahes asja, et isegi härra Blomkvist ise hakkas seda pisut paljuks pidama.

«Küllalt, küllalt, ärge liialdage,» katkestas ta leebelt. «Te liialdate kahtlemata ütlusega «kõigi aegade parim detektiiv». Lord Peter Wimsey näiteks pole ka just pea peale kukkunud.»

Ta võttis välja oma märkmiku. Lahtrisse *«Eriti kahtlased asjaolud»* lisas ta juurde: *«Teostab öiseid külastusi lossivaremeis. Kaotab pärleid.»*

Väga rahulolevana luges ta läbi kõik, mis oli onu Einarist kirjutanud. Nüüd oli veel jäänud üksainus asi, mida ta ihust ja hingest himustas. Onu Einari sõrmejälg! Ta oli katsunud seda saada terve hommikupooliku, ta oli tundide viisi lipitsenud oma ohvri ümber ja seadnud kõige salakavalamal viisil talle ette väikest templipatja, lootuses, et onu Einar kogemata surub pöidla templipadjale ning siis mõnele sobivale paberitükile. Ent kummalisel kombel ei olnud onu Einar lõksu läinud.

«Vana kala muidugi!» turtsus Kalle. Ilmselt polnud muud võimalust kui onu Einar kloroformiga magama panna ja katsuda talt saada sõrmejälg sel ajal, kui ta on teadvuseta olekus.

«Seal sa, lontrus, pikutad — ja etendus algab veerand tunni pärast!»

Anders kõõlus üle plangu ja heitis mugavalt lesivale Kallele vihaseid pilke. Kalle kargas püsti. Polnud

sugugi kerge olla ühekorraga nii detektiiv kui tsirkuseartist. Ta puges läbi aiamulgu ja pistis Andersi kõrval jooksu.

«Kas rahvast on juba?» lõõtsutas ta.

«Või veel!» kostis Anders. «Viimane kui istekoht on võetud!»

«Siis me oleme peaaegu rikkad?»

«Kaheksa viiskümmend,» ütles Anders. «Aga sa oleksid pidanud Eva-Lotta kassas välja vahetama, selle asemel et türgi paša kombel muru peal lesida.»

Nad tormasid pagaritööstuse pööningutrepist üles. Ülal seisis Eva-Lotta ja piilus pööninguluugi prao vahelt välja.

«Täis maja!» ütles ta.

Kalle läks luugi juurde ja piilus samuti välja. Seal istusid kõik ümbruskonna lapsed ja polnud vähe neidki, kes olid tulnud kaugemalt. Esimeses reas istus peale selle uhkelt onu Einar. Tema kõrval olid pagarmeister ja proua Lisander ning järgmises reas silmas Kalle ka oma ema ning isa.

«Ma olen nii närviline, et mu jalad ei kanna mind,» kaebas Eva-Lotta. «Ärge imestage, kui ma sajan mõne numbri ajal pea ees alla. Ja leivaveohobune on tujust ära, nii et ma kardan kõige halvemat ratsanumbrist.»

«Ma ütlen sulle — ära tee meile häbi!» lausus Anders.

«Etendus võib alata!» hüüdis väljas kärsitult onu Einar.

«Ma arvan, et selle üle otsustame ikkagi meie!» lausus tsirkusedirektor mornilt oma abilistele. Aga siiski pani ta pähe oma — õieti küll pagarmeister Lisanderi — torukübara, avas pööninguluugi, haaras köiest kinni ja sõitis alla areenile. Eva-Lotta tegi heledat pasunahäält ja publik plaksutas heatahtlikult. Selle ajaga oli Kalle hiilinud alla tagasi ja tõi kohale läheduses puu külge seotud leivaveohobuse. Publiku rõõm-



salt üllatunud silme ees talutas-ta hobuse pealtvaatajate pinkide vahelt areenile. Tsirkusedirektor võttis kübara peast, tegi viisaka kummarduse ja haaras vastu pagaritööstuse seina nõjatatud piitsa. Ta plaksutas seda. Nii direktor kui publik ootasid, et leivaveohobune hakkab nüüd kiires traavis mööda areeni ringiratast laskma; kuid hobune oli tõepoolest tujust ära. Ta lihtsalt jõllitas lihtsameelselt publiku poole. Tsirkusedirektor plaksutas veel kord piitsa ja sosistas nii valjusti, et see oli publikule kuulda:

«Noh, rumal tõbras!»

Nüüd kummardas leivaveohobune pea alla ja noppis mõne saepuru vahelt paistva rohukõrre. Ülevalt pagaritööstuse pööningult kostis lõbusat kihistamist. See oli oma etteastet ootav kunstratsutaja, kes ei suutnud naeru pidada. Ka publikul oli lõbus, eriti onu Einaril ja Eva-Lotta emal. Sel silmapilgul astus vahele tallipoiss Kalle. Ta võttis hobuse päitsed pihku ja juhtis looma ilma pikema jututa luugi alla. Eva-Lotta haaras köiest kinni ja valmistus otsustavaks hüppeks hobuse selga. Kuid nüüd tuli hobusele korraga elu sisse. Ta tegi sellise hüppe, mis oleks teinud au ka päris tsirkusehobusele, ja kui Eva-Lotta mööda köit alla libises, polnud köie all enam mingit hobust. Ta jäi haledalt jalgu siputades köie külge rippuma, kuni Kallel ja Andersil läks väevõimuga korda tagandada hobune tema juurde. Eva-Lotta libises hobuse selga, Anders plaksutas piitsa ja leivaveohobune sörkis viisakalt ringiratast. Eva-Lotta pigistas oma paljad kannad hobusele külge, et ta pisut erksamaks muutuks, kuid kõik oli asjata.

«Lontrus!» sisistas Eva-Lotta.

Ent hobune jäi ka suulisele veenmisele kurdiks. Kavatsetud oli, et ta laseb suure kiirusega galoppi ja köidab oma ägedate hüpetega niivõrd publiku tähelepanu, et keegi ei märkagi nende kunsttükkide võrdlemisi lihtsat olemust, mis Eva-Lotta hobuse seljas ette

võtab. Kuna aga leivaveohobune keeldus nüüd asjast täie innuga osa võtmast, oli paratamatu, et kogu number jäi veidi kesiseks.

«Ja seda lojust on veel kogu aeg kaertega söödetud!» mõtles Eva-Lotta kibedusega.

Kuid lõpuks laksatas marruaetud tsirkusedirektor korra otse hobuse nina ees piitsa ja hobune ajas end ehmunult tagajalgadele. See andis numbrile ülimal määral dramaatilise lõpetuse ja parandas märgatavalt üldmuljet.

«Aga kui akrobaatikanumber ka ebaõnnestub,» ütles Anders pärast pagaritööstuse pööningul, «siis tuleb piletiraha tagasi maksta. Tsirkusehobune, kes hakkab areenil rohtu sööma, — see on lihtsalt sündsusetu. Nüüd puudub veel, et Eva-Lotta hakkaks akrobaatikanumbri ajal kukleid pugima!»

Kuid seda Eva-Lotta ei teinud ja «Kolm Pöörast» said hiilgava menu osaliseks. Onu Einar murdis valge sireli oksa ning ulatas selle sügava kummardusega Eva-Lottale. Kava ülejäänud osa polnud küll päriselt samal tasemel, kuid klouninumber võeti väga hästi vastu, samuti Eva-Lotta laul. Tegelikult küll tsirkustes lauludega ei esineta, kuid seda oli tarvis kava täiteks, pealegi oli Eva-Lotta selle laulu ise loonud. Selles oli juttu peamiselt onu Einarist.

«Aga Eva-Lotta,» lausus ema, kui ta oli lõpetanud, «vanemate inimeste vastu ei tohi nii ninakas olla!»

«Onu Einari vastu küll,» kostis Eva-Lotta.

Pärast etendust pakkus proua Lisander pealtvaatajaile lehtlas kohvi. Vürtspoodnik Blomkvist ja pagar Lisander tavatsesid tihtipeale istuda õhtuti siinsamas lehtlas ja rääkida poliitikast. Vahetevahel jutustasid nad ka tõestisündinud lugusid ning siis istusid Kalle, Anders ja Eva-Lotta nende juurde kuulama.

«Heldene aeg, mulle paistab tõesti, et täna on kõigil kohvitassidel kõrvad küljes!» ütles pagarmeister. «Siis on küll maailma lõpp käes. Kuidas on, kallis

Mia,» küsis ta naisele leebelt otsa vaadates, «oli sul täna tõesti nii palju tegemist, et sa ei jõudnud ühtegi kohvitassi ära koksida?»

Proua Lisander naeris muretult ja pakkus proua Blomkvistile kooki. Pagarmeister laskis oma tüseda kogu aiatoolile vajuda ja heitis naise onupojale uuriva pilgu.

«Kas sul igavaks ei lähe niisama ilma midagi tegemata ringi hulkuda?» küsis ta.

«Ei, ma ei kaeba,» vastas onu Einar. «Mina saan küll ilma tööta hakkama. Ainult uni võiks mul parem olla.»

«Ma võin sulle anda ühe pulbri unerohtu,» sõnas proua Lisander. «Mul on neid veel alles. Kui mu käsi valutas, kirjutas arst mulle unerohtu välja.»

«Ei tea, kas töö ei oleks siiski parem kui unerohi?» arvas pagarmeister. «Tule kell neli hommikul maast lahti ja aita mul saiu küpsetada — ma olen päris kindel, et sa magad järgmisel ööl nagu kott.»

«Tänan, ma eelistan unerohtu,» tähendas onu Einar.

Meisterdetektiiv Blomkvist, kes istus teisel pool lauda oma ema kõrval, mõtles endamisi:

«Kui inimene tahab magada, siis on selleks hea viis lamada rahulikult oma voodis. Kui mõni aga hoopis ööd läbi ringi uitab, siis pole ime, et ta ei saa sõba silmale. Aga kui ta unerohtu võtab, küll ta siis juba magama jääb!»

Anders ja Eva-Lotta olid kohvijoomise lõpetanud. Nad istusid lehtla murul ja lasksid rohukõrrega vilet, olles väga rahul hirmsa lärmiga, mis neil õnnestus kuuldavale tuua. Kalle kavatses parajasti nende juurde istuda. Ta teadis, et see lärm, mida ta ise rohukõrre abil tekitada oskab, ületab peaaegu kõik selletaolise. Kuid just sel hetkel torkas talle pähe uus idee. See oli hiilgav, geniaalne idee, mis oli väärt sündima ühe meisterdetektiivi peas.

Kalle noogutas kinnituseks.

«Jajah, just niiviisi peab see sündima!»

Ta tormas lehtlast välja, tõmbas maast rohukõrre ja laskis kuuldavale heleda ning võiduröömsa pasunahüüu.

6.

Loomulikult ei saanud seda teha ilma riskeerimata. Aga üks detektiiv peab riskeerima. Kui ta seda teha ei taha, siis on see niisama hea kui detektiiviamet maha jätta ja hakata sooje viinereid müüma või midagi muud taolist tegema. Kalle ei kartnud. Kuid see oli põnev, õudselt põnev. Ta oli seadnud oma äratuskella helisema kella kaheks. See oli sobiv kellaaeg. Kui kaua aja pärast unerohi mõju avaldama hakkab? Kalle ei teadnud seda päris täpselt öelda. Aga kindlasti peaks onu Einar kella kahe paiku öösel juba magama nagu üks väike põrsake. Kalle uskus seda kaljukindlalt. Ja just siis see toimubki. Sest kui on ometi kord leitud Salapärane Isik, peab ta saama endale selle isiku sõrmejälje. Tunnusmärgid ja sünnimärgid on loomulikult samuti head asjad, kuid ükski asi ei saa tõelise sõrmejälje vastu.

Kalle heitis veel viimast korda pilgu aknasse, enne kui puges voodisse. Otse selle vastas asetseva akna ees hõljutas vaikne tuuleõhk valgeid kardinaid. Seal akna taga oli onu Einar. Võib-olla võtab ta parajasti praegu unerohtu ja läheb voodisse. Kalle hõõrus ärevusest käsi. See ei peaks olema sugugi raske. Kui palju kordi on tema, Eva-Lotta ja Anders kasutanud seda tuletõrjeredelit — viimati veel kevadel, kui neil oli Eva-Lotta maja pööningul oma röövlikoobas. Ja kui onu Einar saab aknast välja ronida, saab Kalle niisama hästi sealt sisse ronida.

«See peab toimuma kell kaks, nii tõesti kui ma olemas olen!»

Kalle puges voodisse ja jäi otsekohe magama. Kuid ta magas rahutult ja nägi unes, et onu Einar ajas teda mööda pagari aeda taga. Kalle lippas elu eest, kuid onu Einar jõudis talle järele. Lõpuks haaras ta Kallel kõvasti turjast kinni ja ütles:

«Kas sa ei tea, et igal detektiivil peab olema plekkpurk sappa seotud, et oleks kuulda, kui ta tuleb?»

«Jaa, aga mul pole ju saba!» kaitses Kalle ennast õnnetul ilmel.

«Tühi jutt, saba on sul kindlasti olemas. Kuidas sa siis seda nimetad?»

Ja kui Kalle selja taha vaatas, nägi ta endal täpselt samasugust saba nagu Miisul.

«Nõndaviisi,» ütles onu Einar ja sidus plekktoosi talle sappa. Kalle tegi paar hüpet ja plekktoos kolises hirmuäratavalt. Ta oli nii õnnetu, et oleks tahtnud nutta. Mida ütlevad Anders ja Eva-Lotta, kui ta niisuguse kolinaga tuleb? Ta ei saa enam kunagi nendega koos mängida. Kindlasti ei taha ükski inimene olla koos olevusega, kes teeb sellist kolinat. Aga seal seisidki Anders ja Eva-Lotta. Nad naersid Kalle üle.

«Niimoodi käib detektiivide käsi,» ütles Anders.

«Kas see on ikka tõsi, et kõigil detektiividel peavad olema plekkpurgid sabas?» nurus Kalle.

«Erandituit,» kostis Anders. «Selle kohta on seadus olemas.»

Eva-Lotta hoidis kätega kõrvu kinni.

«Pähh, mis kolinat sa teed!» hüüdis ta.

Kalle pidi tunnistama, et lärm oli hullem kui kunagi. Küll see alles kilises ja kolises, küll see alles kolises . . .

Kalle ärkas. Taevake, kuidas tärises äratuskell! Kalle vajutas ta kiiruga kinni. Ainsa hetkega oli ta täiesti ärkvel. Tänu taevale, tal pole mingit saba!

Maailmas on siiski palju asju, mille eest maksab tänulik olla. Aga nüüd kiiresti asja juurde!

Ta hüppas üles, avas kirjutuslaua laeka. Seal oligi templipadi. Selle pistis ta tasku. Veel oli vaja paberit. Siis võis minna.

Ta hiilis trepist alla ettevaatlikumalt kui kunagi varem ja vältis neid astmeid, mille kohta ta isiklikest kogemustest juba teadis, et need kriuksuvad.

«Kõik on vaikne, ütles varas,» sosistas ta.

Kalle tundis tõelist ülemeelikust. Ta surus oma kõhna poisikeha läbi aiamulgu ja juba ta seisiski pagari aias. Küll siin oli alles vaikne. Ja küll sirelid alles lõhnasid! Ja õunapuud! Kõik oli hoopis teistsugune kui päeval. Kõik aknad olid pimedad, ka onu Einari oma.

Kalle tajus seesmist värinat, kui ta jala tuletõrjeredelile tõstis. Esmakordselt tundis ta südames tekkivat pisikest kartust. Oli siis üksainus sõrmejälg nii palju tüli väärt? Ta ei teadnud tegelikult, mis ta selle sõrmejäljega peale hakkab. Aga ta arutas: küllap onu Einar on kelm ja kõigilt kelmidelt võetakse sõrmejälgi. Niisiis tuli võtta sõrmejälg ka onu Einarilt!

«See on tavapärane asi,» ütles meisterdetektiiv iseendale julgustuseks ja hakkas mööda tuletõrjeredelit üles ronima.

«Aga kui nüüd onu Einar istub täiesti ärkvel oma voodis ja vaatab mulle vastu, kui ma pea sisse pistan — mis ma siis ütlen?»

Kalle liigutustesse tuli kõhklust.

«Tere õhtust, onu Einar, kas pole täna öösel ilus ilm? Ma tulin ainult veidikeseks tuletõrjeredelile jalutama . . .» — ei see ei kõlvanud kuhugi!

«Ma loodan, et tädi Mia andis talle h ä s t i tugevat unerohtu,» mõtles Kalle endamisi ja püüdis ennast julgustada. Kuid sellele vaatamata oli tal tunne, nagu pistaks ta pea ussipessa, kui ta end üle aknaääre upitas. Tuba oli hämar, kuid ometi mitte niivõrd hämar,

et poleks saanud orienteeruda. Kelle oli sel silmapilgul väikese uudishimuliku ja kartliku nirgi moodi, kes on valmis kaduma vähimagi hädaohumärgi puhul.

Seal seisis voodi — ja voodi poolt oli kuulda sügavaid hingetõmbeid. Taevale tänu, onu Einar magas! Lõpmatult tasa ronis Kalle üle aknalaua. Vahetevahel peatus ta ja kuulatas, kuid kõik jäi vaikseks.

«Vahest nad andsid talle rotimürki, et ta nii kõvasti magab,» mõtles Kalle. Ta heitis kõhuli maha ja vingerdas ettevaatlikult oma ohvri poole. Puha harjumuse asi!

Milline õnn! Onu Einari käsi rippus lõdvalt üle voodiääre alla. Tuli ainult käsi selleni küünitada ja . . .

Just sel hetkel pomises onu Einar midagi unes ja tõstis käe näo peale.

«Põks, põks, põks!»

Kalle hämmeldus — oli siin toas mõni aurumasin? Kuid see oli ainult ta oma süda, mis põksus nii ägedalt, nagu tahaks ta rinnust välja hüpata.

Onu Einar magas edasi. Nüüd lebas ta käsi voodi-tekil. Kalle avas templipadja, võttis siis ettevaatlikult otsekui tulisest söest onu Einari pöidlast kinni ning surus selle vastu templipatja.

«Mh-äh . . .» tegi onu Einar.

Nüüd oli tarvis ainult veel paberit. Kuhu see ometi jäi? See siin on ju helesinine. Seal lamab tema enda avastatud kelm, templivärv pöidlal, kõik on just nagu meelega ette valmistatud — ja ta ei leia paberit. Ei, nüüd on see siiski käes! See on siin, püksitaskus! Suure hoolega surus ta onu Einari pöidla vastu paberitükki. Asi oli korras. Tal oli olemas sõrmejälg ja ta poleks olnud rõõmsam isegi siis, kui ta oleks endale saanud valge hiire, mida ta süda muidu kõige rohkem ihaldas.

Nüüd tuli pikkamööda tagasi hiilida ja jälle üle aknalaua ronida. See oli ju nii lihtne!

Jah, kõik oleks ilmselt läinud arvestuste kohaselt, kui tädi Mia poleks olnud selline lillesõber. Kinnise aknapoole ees aknalaual seisis tagasihoidlik savipotiga pelargoonium. Kalle tõusis ettevaatlikult jalule ja . . .

Ühe silmapilgu kestel uskus ta, et tegemist on maavärina või mõne muu loodusõnnetusega, mis põhjustab seda jubedat mürinat. Aga see oli kõigest vilets lillepott!

Kalle seisis liikumatult akna juures, selg onu Einari voodi poole.

«Ma suren!» mõtles ta. «Ükskõik, hullemat enam olla ei saa!»

Viimase kui ihurakuga kuulis, tundis ja mõistis ta, et onu Einar oli ärganud. Ja see polnud ka mingi ime,



sest lillepott oli tekitanud sellist mürinat, nagu oleks kukkunud kildudeks terve lillekauplus.

«Käed üles!»

See oli onu Einari hääl ja ometi oli see võõras. Ta kõlas, nagu oleks temas metalli.

Alati on parem hädaohule silma vaadata. Kalle pööras ringi ja vaatas otse revolvritorusse. Oo, kujutlustes oli ta seda teinud loendamatuid kordi ja kunagi polnud temaga midagi juhtunud. Ta oli tavaliselt saanud kiire löögiga jagu tema pihta sihtivast sulist ja keeranud sel relva käest sõnadega: «Ärge tõtake, mu härra!» Tegelikkuses oli asi pisut teisiti. Kalle oli, tõsi küll, ka varem elus hirmu tundnud. Ta oli tundnud hirmu siis, kui pangalaekuri koer oli kord turul talle kallale sööstnud, ja ka siis, kui ta talvel jääauku kukkus, kuid veel iial varem polnud ta tundnud seesugust halvavat, lämmatavat hirmu nagu sel silmapilgul.



«Ema!» mõtles ta.

«Tule lähemale!» käskis metalne hääl.

Kuidas saab inimene kuhugi minna, kui tal on jalgade asemel ainult kaks vedelat makaroni? Kuid Kalle tegi igal juhul katse astuda lähemale.

«Tont võtku, oled see sina, Kalle?»

Metalne kõla oli onu Einari häälest kadunud. Kuid ta jätkas karmilt:

«Mis sa siin õieti keset ööd teed? Vasta!»

«Appi!» otse niutsatas Kalle endamisi. Kuidas pidi ta asja seletama?

Kõige suurema häda hetkel tuleb inimesele vahel mõttevälgatus, mis võib teda päästa. Kallele tuli meelde, et ta oli umbes aasta tagasi tihti unes ringi käinud. Ta oli senikaua ringi uidanud, kuni ema viis ta arsti juurde ja see andis mingit rahustavat rohtu.

«Noh, Kalle!» nõudis onu Einar.

«K u i d a s ma siia sain?» ütles Kalle. «K u i d a s ma küll siia sain? Ega ma ometi jälle pole hakanud unes ringi uitama? Oi, nüüd tuleb mulle meelde, et ma nägin onu Einarit unes (see on pealegi tõsi, mõtles Kalle endamisi). Palun väga vabandust, et ma tulin ja segasin!»

Onu Einar oli revolvri ära peitnud. Ta patsutas Kallele õlale.

«Jajah, kallis meisterdetektiiv,» sõnas ta. «Mulle paistab, et sinu detektiivi-ideed sunnivad sind öösiti unes ringi kolama. Palu ema, et ta annaks sulle enne magamaminekut veidi broomi, küll sa näed, kuidas see aitab. Aga nüüd ma saadan su õige välja.»

Onu Einar saatis ta trepist alla ja avas välisukse. Kalle tegi kummarduse. Sekund hiljem lipsas ta läbi aiamulgu nagu õlitatud välk.

«Nüüd küll palju ei puudunud!» sosistas ta ja tundis end inimesena, kes on just äsja pääsenud raskest

merehädast. Ta jalad värisesid nii kentsakalt. Ta jõudis veel parajasti end trepist üles vedada ja laskus oma tuppa jõudes voodile ning ainult hingeldas.

«Nüüd küll palju ei puudunud!» sosistas ta veel kord. Ta istus niiviisi kaua.

Detektiiviamet on raske amet! Mõned arvavad, et see on puha harjumuse asi, kuid tihtipeale pole see hoopiski nii. Tõesõna, ühtelugu tuleb seista püstolitoru ees! Nüüd hakkasid Kalle jalad pikapeale jälle normaalseks muutuma. Halvav hirm möödus. Ta pistis käe püksitaskusse. Seal oligi väärtuslik paber. Kalle ei kartnud enam sugugi. Ta oli õnnelik. Väga ettevaatlikult võttis ta väikese paberitüki taskust ja pani selle kirjutuslaua vasakusse laekasse. Seal olid juba muukraud, ajaleht ja pärl. Ükski ema poleks saanud vaadata soojema pilguga oma lapsi, kui vaatas Kalle oma laualaeka sisemust. Ta lukustas hoolega laeka ja peitis võtme ära. Pärast seda võttis ta oma märkmiku ja lõi lahti onu Einari lehekülje. Sinna oli tarvis jälle üks pisiasi juurde lisada.

«Omab revolvrit,» kirjutas Kalle. *«Magab, revolver padja all.»*

Sel aastaajal sõi Lisanderite pere hommikust tavaliselt verandal. Nad olid just pudruga algust teinud, kui läheduses ilmusid nähtavale Anders ja Kalle, kes püüdsid Eva-Lotta tähelepanu endale tõmmata. Kalle oli väga huvitatud, kas onu Einar nimetab tema öist külaskäiku. Kuid onu Einar sõi putru, nagu poleks midagi juhtunud.

«Oih, Einar,» ütles korraga proua Lisander, pahameel hääles, «ma unustasin ju sulle eile õhtul unerohtu anda!»

7.

«Kõige toredamad on ükskõik mis asja juures ettevalmistused,» oli Anders tähendanud kohe pärast tsirkuse esietendust. Muidugi oli ka etendus ise õige põnev ja lõbus, kuid need, mis päriselt meelde jäid, olid ometi eelnenud päevad, täis proove ja innukaid ettevalmistusi. Nüüd lonkisid endised tsirkuseartistid jälle ringi ega teadnud, mis ette võtta. Nende hulgas oli Kalle kõige vähem sõltuv mingi tegevuse leidmisest. Detektiivitöö andis sisu ta päevadele ja vahel ka öödele. Ta jälitustegevus, mis oli siiani olnud üsna üldine, keskendus nüüd tervenisti onu Einarile. Anders ja Eva-Lotta rääkisid tihti, et nad sooviksid onu Einari peatset ärasõitu, ent Kalle vaatas nüüdsest peale hirmuga vastu sellele päevale, millal tema isiklik kelm pakib oma kohvri kokku ja jätab ta maha ilma ainsagi Salapärase Isikuta, kelle ümber ta mõtted võiksid keerelda. Ja oleks ometi nii kahju, kui onu Einar reisiks minema enne, kui Kalle on jõudnud välja selgitada, mis laadi kurjategija ta õieti on. Et ta o n kurjategija, selles ei kahelnud Kalle enam hetkegi. Tõsi küll, Kalle varasemad kurjategijad olid kõik osutunud ausateks inimesteks või vähemalt polnud keegi nende kuritegelikkust tõestada suutnud, kuid seekord oli Kalle täiesti kindel.

«Nii paljude kahtlaste asjaolude juures ei saa see teisiti olla!» veenas ta iseennast neil harvadel juhtudel, kui talle siiski kahtlus kallale kippus.

Kuid Anders ja Eva-Lotta ei tundnud põrmugi huvi kuritegevuse võitmise vastu, seepärast käisid nad ringi ja tundsid igavust. Õnneks juhtus ometi nii, et postimeistri Sixten hüüdis ühel päeval Andersile: «See-

likukütt!» — kui Anders tuli parajasti Eva-Lotta seltsis mööda Suurt tänavat. Ja seda vaatamata asjaolule, et momendil valitses Sixteni ja Andersi kampade vahel rahu. Ilmselt vaevles ka Sixten igavuse käes ja tahtis sellepärast vaenukirvest välja kaevata.

Anders ja Eva-Lotta seisatasid.

«Mis sa ütlesid?» küsis Anders.

«Seelikukütt!» kordas Sixten põlglikult.

«Või nii,» ütles Anders. «Ma lootsin, et ma kuulsin valesti. Kahju, et tuleb sind nii palava ilmaga klobida.»

«Pole viga,» ütles Sixten. «Ma võin sulle pärast jäätüki pea peale panna. Kui sa siis veel elus oled!»

«Kohtume õhtul Preerias,» ütles Anders. «Mine koju ja valmista oma ema võimalikult peenetundeliselt ette!»

Seejärel läksid nad lahku. Anders ja Eva-Lotta suundusid koju ja alarmeerisid äärmiselt erutatult Kallet. Oli algamas vaen, mis tõotas sisustada suurt osa suvepuhkusest.

Kalle oli ametis sellega, et jälgis plangu vahelt onu Einarit, kes vaevatud vaimuna aias ringi uitas. Õieti ei tahtnud Kalle, et teda segataks. Kuid temagi ei saanud jätta heameelt tundmata teatest, et Sixten on vaenukirve välja kaevanud. Nad istusid kolmekesi Eva-Lotta lehtlasse, kuid samas ilmus nähtavale onu Einar.

«Keegi minuga ei mängi,» kaebas ta. «Mis siin õieti toimub?»

«Me läheme võitlema,» vastas Eva-Lotta lühidalt. «Anders peab võitlema Sixteniga.»

«Ja kes see Sixten on?»

«Üks kõige tugevamaid selles linnas,» vastas Kalle. «Anders saab kindlasti ära.»

«Kindlasti,» nõustus Anders rõõmsalt.

«Kas ma peaksin sulle appi tulema?» küsis onu Einar.

Anders, Kalle ja Eva-Lotta jõllitasid talle otsa. Arvas ta tõesti, et nad segavad täiskasvanud inimest oma lahinguisse? Siis oleks ju kõik lõbu otsas!

«Noh, Anders, mis sa minu ettepaneku kohta arvad?» küsis onu Einar. «Kas ma tulen kaasa?»

«E-ei,» venitas Anders, tundes piinlikkust, et peab vastama millelegi nii rumalale. «Ei, see poleks aus.»

«Võib-olla küll,» nõustus onu Einar ja näis pisut hämmeldununa. «Kuigi see oleks sihipärane. Aga sa oled veel veidi noor selleks, et mõista, mis on sihipärane. Küll sa seda aegamööda mõistma õpid.»

«Ma loodan, et ta ei õpi kunagi midagi nii veidrat mõistma,» ütles Eva-Lotta.

Nende sõnade juures keeras onu Einar kannapealt ringi ja läks.

«Ma usun tõesti, et ta vihastas,» ütles Eva-Lotta.

«Jaa, täiskasvanud on vahel imelikud, aga see siin on teistest veel palju imelikum,» arvas Anders. «Ta muutub iga päevaga järjest pirtsakamaks.»

Kui nad ainult teaksid — mõtles Kalle!

Preeriaks hüüti suurt kogukonnamaad linnaserval. See oli kaetud lopsaka võsaga. Preeria kuulus linnakese lastele. Seal elati Alaska kullakaevurite elu, seal pidasid võitlushimulised musketärid kohutavaid kahevõitlusi, seal süüdati lõkketulesid kaljumägedes, lasti lõvisid Aafrika džunglites, seal kappasid üllad rüütlid oma uhkete sõjaratsude seljas, närused Chicago gangsterid tabasid oma automaatpüstolitega ilmeksimatult märki — kõik olenes sellest, millist filmi näidati parajasti linnakese kinos. Suvel oli kino küll suletud, kuid sellepärast ei jäänud veel keegi hätta. Paljudel oli eraviisilisi kaklusi maha kakelda, pealegi võis Preerias ette võtta ka vähem sõjakaid mänge.

Siia suundusidki, ärev ootus põues, Anders, Kalle ja Eva-Lotta. Sixten oli oma kambaga juba kohal. Kamba liikmete nimed olid Benka ja Jonte.

«Siin tuleb mees, kes võtab su südamevere!» karjus Sixten ja vehkis elavalt kätega.

«Kes su sekundandid on?» küsis Anders hirmsale ähvardusele tähelepanu pööramata. Ta küsis seda küll ainult vormi pärast, sest ta teadis väga hästi, kes on Sixteni sekundandid.

«Jonte ja Benka.»

«Need siin on minu omad,» tähendas Anders Kallele ja Eva-Lottale osutades.

«Milliseid relvi sa eelistad?» küsis Sixten just nii, nagu komme nõudis. Kõik teadsid suurepäraselt, et peale rusikate polnud olemas mingeid muid relvi, aga tavadest kinnipidamine jättis alati hea mulje.

«Kohvreid,» vastas Anders täpselt nii, nagu oodatud.



Ning siis läks lahti. Kõik neli sekundanti seisid sobivas kauguses ja jälgisid võitlust sellise kaasaelamisega, et higi voolas. Võitlejaist paistis vaid pundar käsi, jalgu ja sasitud juuksesalku. Sixten oli tugevam, kuid Anders oli väle ja painduv nagu orav. Tal läks algusest peale korda saavutada paar täistabamust. Kuid selle tulemusena tõusis Sixtenis ainult enneolematu võitlushimu. Asi näis võtvat Andersi jaoks halva pöörde. Eva-Lotta hammustas huulde. Kalle heitis talle silmanurgast kiire pilgu. Ta oleks nii meelsasti sööstnud ise Eva-Lotta pärast lahingusse. Nüüd aga oli see Anders, kellel vedas niipalju, et teda oli hüütud seelikukütiks.

«Hei, Anders!» hüüdis Eva-Lotta südamest.

Nüüd oli ka Anders jõudnud vihaseks saada. Ta tungis nii ägedalt lähivõitlusse, et sundis Sixteni taganema. Reeglite kohaselt ei võinud selline kahevõitlus kesta kauem kui kümme minutit. Benka hoidis kella peos ja mõlemad võitlejad, kes teadsid, et aeg on kallis, tegid kõik mis suutsid võitluse otsustamiseks enda kasuks. Kuid juba hüüdis Benka: «Pea!» ja Sixten ning Anders täitsid kogu tahtejõudu pingutades ta käsku.

«Viik,» ütles Benka.

Sixten ja Anders raputasid teineteise kätt.

«Solvang on maha pestud,» ütles Anders. «Aga homme kavatsen mina sind solvata, siis võime jätkata.»

Sixten noogutas nõusolevalt.

«See tähendab siis sõda Valge ja Punase Roosi vahel.»

Sixten ja Anders olid pannud oma kampadele nimed suurte eeskujude järgi Inglismaa ajaloost.

«Jah,» ütles Anders pidulikult, «nüüd olgu sõda Valge ja Punase Roosi vahel ning musttuhat hinge peab minema surma ja vajuma hauapimedusse . . .»

Selle väljenduse oli ta samuti leidnud ajalooraama-

tust ja tema arvates kõlas see erilise iluga, öelduna pärast lõppenud lahingut Preerias, mille üle oli laotumas hämarus.

Valged roosid — Anders, Kalle ja Eva-Lotta — surusid tõsiselt punaste rooside — Sixteni, Benka ja Jonte — käsi ning seejärel mindi lahku.

Tähelepanuväärne oli see, et kuigi Sixten leidis endal olevat põhjust hüüda Andersile: «Seelikukütt!» — kui see koos Eva-Lottaga mööda tänavat tuli, polnud tal kõige vähematki selle vastu, et pidada Eva-Lottat vaidlematult väärikaks vastaseks ja Valge Roosi esindajaks.

Kolm valget roosi sammusid kodu poole. Eriti kiire oli valge roos Kallel. Ta ei saanud end tunda päris rahulikult, kui tal polnud iga hetk ülevaadet onu Einari tegevusest.

«Valva teda täpipealt nii nagu väikest põrsast!» mõtles Kalle.

Andersil jooksis nina verd. Sixten oli küll rääkinud südameverest, kuid nii kohutavaks need asjad päriselt siiski ei läinud.

«Sa pidasid seekord toreda lahingu!» lausus Eva-Lotta imetlevalt.

«Oh, asi nüüd . . .» kostis Anders häbelikult ja heitis pilgu oma verega määritud särgile. Nähtavasti tuleb sellest kodus tüli. Kõige parem on see ära kannatada nii ruttu kui võimalik.

«Homme näeme,» ütles ta ja läks oma teed.

Kalle ja Eva-Lotta läksid koos. Siis aga meenus Kallele, et ema oli palunud teda tuua õhtune ajaleht. Ta jättis Eva-Lottaga hüvasti ja läks kioski poole.

«Kõik õhtused ajalehed on läbi,» ütles lehemüüja. «Vaata hotellist, portjeel ehk on veel . . .»

Nojah, midagi muud ei jäänud üle. Otse hotelli ees kohtas Kalle konstaabel Björki. Kalle tundis tema vastu korraga mingit ametivennalikku poolehoidu. Muidugi, Kalle oli eradetektiiv ja eradetektiivid seisavad tavaliselt politseist alati paari pulga võrra kõrgemal, sest politsei näitab üles oma abitust ka kõige lihtsamate mõistatuste lahendamisel, ent Kalle tundis igal juhul, et teda miski konstaabel Björkiga seob. Nad mõlemad võitlesid kuritegevuse vastu ühiskonnas. Kallel oleks olnud tahtmist küsida konstaabel Björkilt ühe kui teise asja kohta nõu. Loomulikult ei ole mõtet korratagi seda, et Kalle oli oma vanuse kohta eriti silmapaistev kriminalist, kuid kõigele vaatamata oli ta siiski ainult kolmteist aastat vana. Enamasti õnnestus tal seda küll unustada ja ta kujutas ennast oma detektiivitegevuse ajal ikka ette küpse mehena, kellel on teravad, läbitungiva pilguga silmad, kelle suunurgas tolkneb sõltumatult piip, — mehena, keda hüütakse härra Blomkvistiks ja koheldakse suure lugupidamisega ühiskonna ausate kodanike poolt, samal ajal kui kuritegelikud elemendid vaatavad tema poole kõige sügavama hirmuga. Kuid just praegu tundis ta ennast kõigest kolmeteistkümneaastasena ning oli valmis tunnistama, et konstaabel Björkil on terve hulk kogemusi, mis temal veel puuduvad.

«Sinu teenistuses,» ütles konstaabel.

«Mina samuti,» sõnas Kalle.

Konstaabel heitis uuriva pilgu hotelli ees seisvale mustale «Volvo» sõiduautole.

«Stockholmi auto,» tähendas ta.

Kalle astus ta kõrvale ja pani käed selja peale. Terve pika viivu olid mõlemad vait ning jälgisid mõttessevajunult üksikut möödakäijat, kes läks üle platsi.

«Onu Björk,» ütles Kalle äkki, «mida tuleks teha, kui arvad, et mõni inimene on suli?»

«Viruta talle vastu vahtimist,» kostis konstaabel Björk muretult.

«Jah, aga ma mõtlen niisugust suli, kes on korda saatnud mõne kuriteo,» lisas Kalle.

«Siis tuleb ta loomulikult kinni võtta,» arvas konstaabel.

«Jaa, aga kui seda võib ainult arvata, kuid ei saa tõendada?» päris Kalle edasi.

«Siis tuleb teda jälitada, pagana pihta!»

Konstaabel Björk naeris laialt.

«Vaata, aga, või sina tegeled ajaviiteks minu ametiga,» lisas ta sõbralikult.

«Sugugi mitte ajaviiteks!» mõtles Kalle rahulolematult. Keegi ei võtnud teda tõsiselt!

«Nägemiseni, Kalle, ma pean nüüd korraks jaamas ära käima. Vaata sa seniks mu töö järele!»

Nende sõnadega läks konstaabel Björk minema.

Teda tuleb jälitada, oli konstaabel öelnud. Aga ei saa ometi jälitada inimest, kes muud ei teegi, kui istub aias ja jälitab iseennast. Onu Einar ei tee ju mitte kui midagi. Ta lesib või istub või jalutab pagari aias nagu metsloom puuris ja tahab, et Eva-Lotta, Anders ja Kalle teda lõbustaksid ja ta aega viidaksid. Just nimelt aega viidaksid. See polnud sugugi sedamoodi, et onu Einaril on puhkus, see oli sedamoodi, nagu ootaks ta midagi.

Aga mida ta ootab, seda ei suutnud Kalle enda arvates küll kuidagi välja uurida. Selle mõttega läks ta hotellitrepist üles. Portjeel oli momendil tegemist ja Kallel tuli oodata. Portjee juures seisid kaks meest.

«Palun öelge, kas teie hotellis elab keegi härra Brane,» küsis üks meestest, «keegi Einar Brane?»

Portjee vangutas pead.

«Olete te selles päris kindel?»

«Jah, muidugi.»

Mehed rääkisid vaikselt omavahel.

«Aga ehk siis keegi Einar Lindebergi nimeline?» küsis esimene mees uuesti.

Kalle kohkus. Einar Lindeberg — see oli ju onu Einar! Inimestele kasulik olla on alati meeldiv ja Kalle kavatses parajasti suu lahti teha ning öelda, et Einar Lindeberg elab pagarmeister Lisanderi juures,

kuid viimasel silmapilgul ta neelatas ega saanud suust midagi peale kõhkleva mõmina.

«Nüüd oleksid sa küll äärepealt viltu lasknud, armas Kalle,» ütles ta endamisi leebe etteheitega. «Ootame esialgu ära ja vaatame, kuidas lood edasi arenevad.»

«Ei, meil pole ühtki sellenimelist külastajat,» vastas portjee veendunult.

«Tõesti või? Ega te ei tea, kas keegi Brane või Lindebergi nimeline isik on viimasel ajal siin linnas peatunud? Tähendab, ta võis peatuda kuskil mujal?»

Portjee raputas veel kord pead.

«All right! Kas me võiksime saada kaheinimesetoa?»

«Olge head. Number 34 peaks olema sobiv,» vastas portjee viisakalt. «Tuba on valmis kümne minuti pärast. Kui kauaks härrased jäävad?»

«Oleneb asjaoludest. Nähtavasti paariks päevaks.»

Portjee tõstis letile sissesõitnute-raamatu, et härrad saaksid oma nimed sisse kirjutada, ja Kalle ostis oma õhtulehe. Ta tundis end kummaliselt ärritatuna.

«Siin lõhnab millegi järele, päris kindlasti lõhnab siin millegi järele,» sosistas ta endamisi. Oli ju täiesti mõeldamatu, et ta võiks lahkuda enne, kui on saanud selge ettekujutuse härrasmeestest, kes pärisid onu Einari järele. Aga kahtlemata mõistis ta ka, et portjee mõnevõrra hämmelduks, kui tema, Kalle Blomkvist, istuks äkki hotelli vestibüülis maha ja hakkaks ajalehte lugema. Kuid see oli ainus võimalus. Kalle laskus ühte nahksesse tugitooli sellise näoga, nagu oleks ta ärireisil viibiv suurkaupmees, ja soovis kogu südamest, et ainult portjee ei tuleks ega ajaks teda minema. Õnnekombel aga oli portjeel telefonikõne ja tal ei jäänud aega Kallele tähelepanu pöörata. Kalle torkas nimetissõrmega ajalehte kaks auku, mõeldes samal ajal, mis ta peab nende tekkimise õigustamiseks emale ütlema. Siis



hakkas ta juurdlema, kes võiksid need mehed olla. Vahest detektiivid? Vähemalt filmis käivad detektiivid sageli paarikaupa ringi. Kuidas oleks, kui ta astuks nende juurde ja kõnetaks neid sõnadega: «Tere õhtust, kallid kolleegid!»?

«See oleks rumal, et mitte öelda idiootlik!» vastas Kalle ise oma küsimusele. «Kunagi ei tohi sündmustest ette rutata!»

Kuidas võib küll inimesel vahel vedada! Mõlemad mehed tulid ja istusid otse Kalle vastu tugitoolidesse. Ta võis istuda ja vahtida neile läbi ajalehe otse näkku kui palju tahtis.

«Tunnusmärgid!» ütles meisterdetektiiv. «Puha harjumuse asi! Kõigepealt . . . ei, ausõna, sellise välimuse eest peaks inimest trahvima!» Kalle polnud veel kunagi midagi nii ebameeldivat näinud ja ta mõtles endamisi, et linna kodukaunistamise ühing oleks kahtlemata nõus maksma päris palju selle eest, et see tüüp kaoks väljapoole linna piire. Oli raske öelda, mis



nimelt tegi ta näo nii eemaletõukavaks — oli see madal otsmik, lähestikku asetsevad silmad, kongus nina või suu, mida kiskus kõveraks eriskummaline viltune naeratus.

«Kui see pole mõni suli, siis olen mina küll elus peaingel Gaabriel ise!» otsustas Kalle.

Teise välimuses polnud midagi tähelepanuväärset, kui mitte arvestada ta peaaegu haiglast kahvatust. Ta oli väikest kasvu ja heledapäine. Ta silmad olid väga heledad, sinakad, ja pilk ekslev.

Kalle jõllitas meestele nii otsa, et oli lausa ime, kuidas ta silmad läbi vaateaukude välja ei karanud. Ta hoidis ka kõrvu kikkis. Mehed vestlesid elavalt, kuid kahjuks ei suutnud Kalle tabada sellest kuigi palju. Korraga ütles kahvatu mees veidi valjemini:

«Asjas pole mingit kahtlust! Ta peab olema siin linnas. Ma nägin ise kirja Lolale. Postitemplil seisis selgesti Lillköping.»

Kiri Lolale? Lola! Lola Hellbergile — kellele siis veel?

«Mu väikestes hallides ajurakkudes ikka liigub miskit,» otsustas Kalle rahulolevalt. Ta oli ise postitanud kirja Lola Hellbergile, olgu see auväärt daam kes tahes. Ta oli sisse kantud ka Kalle märkmikku.

Kalle püüdis ihust ja hingest veel midagi mõlema mehe jutust kuulda saada, kuid see ei õnnestunud enam. Kohe tuligi portjee ning teatas, et tuba on valmis. Ebameeldiv ja Kahvatu tõusid püsti ning läksid. Kalle mõtles teha sedasama. Siis aga nägi ta, et portjeed ei olnud oma laua taga. Peale tema enda polnud sel silmapilgul hotelli vestibüülis kedagi. Pikemalt järele mõtlemata lõi Kalle sissesõitnute raamatu lahti ning vaatas. Ebameeldiv oli kirjutanud oma nime esimesena, seda oli ta tähele pannud. Tore Krok Stockholmist peab siis olema tema! Ja kuidas on Kahvatu nimi? Ivar Redig Stockholmist.

Kalle võttis oma väikese märkmiku välja ja maalis sinna hoolikalt oma uute tuttavate nimed ning tunnusmärgid. Ta lõi lahti ka onu Einari lehekülje ja märkis sisse: *Nimetab ennast tõenäoliselt vahel Braneks.* Pärast seda pistis ta ajalehe kaenla alla ja lahkus lõbusalt vilistades hotellist.

Nüüd jäi üle veel ainult üks asi — auto! See pidi olema nende meeste oma, sest Stockholmi autosid juhtus linnas harva ette. Pealegi kui nad oleksid tulnud kella seitsmese rongiga, oleksid nad jõudnud juba mitu tundi tagasi võtta endale hotellis toa. Kalle pani kirja auto numbri ja muud tunnusmärgid. Siis vaatas ta kummid üle. Peale parema tagumise ratta olid nad igalt poolt üsna kulunud. Parema tagaratta all oli uhiuus kumm. Kalle joonistas tükikese kummimustrit märkmikku maha.

«Tavapärane asi,» tähendas ta ja toppis märkmiku püksitaskusse tagasi.

8.

Rooside sõda puhkes järgmisel päeval, nagu oli kokku lepitud. Sixten leidis oma kirjakastist sedeli kõige hirmsamate solvangutega. Kõige all seisis: *Ülalöeldu õigsust kinnitab Anders Bengtsson, Valge Roosi pealik, kelle saapapaelagi sa pole väärt siduma.* Ägeda hambakiristamise saatel otsis Sixten üles Benka ning Jonte. Valged roosid lamasid juba täies lahinguvalmiduses pagari aias, oodates punaste rooside rünnakut. Kalle oli roninud üles vahtra otsa, kust paistis terve tänav kuni postimeistri majani. Ta teostas luuret nii Valge Roosi jaoks kui ka oma eraasjus.

«Õieti pole mul sõdimiseks aega,» oli ta Andersile öelnud. «Mul on tegemist.»

«Mis lahti on?» oli küsinud Anders. «Kas on toimumas mõni kuriteodraama? Vahest hiilib lonkur Fredrik jälle korjanduskarbile ligi?»

«Äh, jutt!» viskas Kalle. Ta mõistis, kui tulutu on püüda siin mingit mõistmist saavutada. Seepärast ronis ta kuulekalt üles vahtra otsa, nagu kästud. Tingimusteta sõnakuulmine oli üks Valge Roosi põhimõtetest.

See, et Kalle oli määratud piiluriks, oli vähemalt selle poolest hea, et ta võis Punast Roosi luurates pidada silmas ka onu Einarit. Momendil istus see parajasti verandal ning aitas tädi Mial maasikaid puhastada. See tähendab, et ta noppis kümmekond marja puhtaks, süütas siis sigareti, istus jalgu kõlgutades rõduäärele ja narris pisut Valge Roosi peakorterisse, pagaritööstuse pööningule ruttavat Eva-Lottat ning paistis ülepea igavust tundvat.

«Kas sul niimoodi pikapeale igavaks ei lähe?» kuu-

lis Kalle tädi Miat küsivat. «Ma arvan, sa peaksid linna peale jalutama minema või võtma jalgratta ja ujuma sõitma või midagi muud sellist tegema. Pealegi on hotellis õhtuti tants — miks sa sinna ei lähe?»

«Aitäh hoolitsuse eest, kallis Mia,» kostis onu Einar. «Aga mul on siin aias nii hea, et pole vähimatki tahtmist mingi muu ajaviite järele. Siin saan ma ennast tõepoolest koguda ja närve puhata. Siiatulekust saadik tunnen ma ennast nii rahuliku ja tasakaalukana.»

«Rahulik ja tasakaalukas — või veel!» mõtles Kalle. Ta on umbes niisama tasakaalukas kui uss sipelgapesas. Küllap ta sellepärast öösiti ei magagi ja lesib voodis, revolver padja all, et ta on nii õudselt rahulik ja tasakaalukas!

«Kui kaua ma õieti teie juures juba elan?» küsis onu Einar. «Päevad lähevad nii ruttu, et ei saa mitte arugi.»

«Laupäeval saab kaks nädalat,» vastas tädi Mia.

«Tõsi või? Kõigest nii vähe? Mulle tundub, nagu oleksin ma siin juba vähemalt kuu aega. Nojah, eks mul tule hakata varsti mõtlema ärasõidu peale.»

«Ei, ei, veel mitte!» palus Kalle endamisi vahtra otsas. «Enne pean ma tingimata välja uurima, miks sa ennast siin peidad nagu jänes põõsa all!»

Kalle oli nii haaratud verandal toimuvast kõnelusest, et unustas hoopiski oma ülesanded Valge Roosi piilurina. Teda tõi tegelikkuse juurde tagasi väljast tänavalt kostev sosistamine. Seal seisid Sixten, Benka ja Jonte, kes püüdsid läbi plangu aeda piiluda. Kallet vahtra otsas nad ei näinud.

«Eva-Lotta memm ja üks teine nägu istuvad verandal,» raporteeris Sixten. «Suurest väravast me minna ei saa. Me liigume ringi üle silla ja ründame neid ootamatult jõe poolt. Nad istuvad kindlasti pagaritööstuse pööningul oma peakorteris.»

Punased roosid kadusid jälle. Nüüd oli Kallel puu otsast allatulemisega kiire. Ta sööstis pagaritööstuse juurde, kus Anders ja Eva-Lotta viitsid aega sellega, et sõitsid alla mööda köit, mis oli tsirkuse-päevist alles jäänud.

«Punased tulevad!» hüüdis Kalle. «Nad tulevad kohe minuti pärast üle silla.»

Seal kohal, kus jõgi läbi pagariaia voolas, polnud ta laiem kui vahest paar meetrit. Eva-Lottal oli jõekaldal laud, mida sai tarbe korral kasutada rippsillana. See oli küll üsna kesine ülepääsuabinõu, aga kui joosti kiiresti ja osavalt, polnud vette kukkumine päris kindel. Ja isegi kui õnnetus juhtus, piirdus see tavaliselt märgade pükstega, sest vee sügavus polnud kuigi märkimisväärne.

Valged roosid kiirustasid rippsilla allalaskmisega ning pugesid seejärel rõõmsalt kaldaäärsesse lepavõsasse. Neil ei tulnud kaua oodata. Järjest suureneva heameelega nägid nad peagi, kuidas vastaskaldal ilmusid nähtavale ettevaatlikult oma varjatud vaenlasi luuravad punased roosid.

«Haa, rippsild on all!» hüüdis Sixten. «Lahingusse! Võit on meie päralt!»

Ta tormas purdele, Benka tema kannul. Just seda hetke oli Anders oodanud. Välgukiirusel sööstis ta põõsaist välja ja parajasti viimsel hetkel, enne kui Sixten jala kaldale sai, kiigutas ta pisut lauda. Rohkem polnud tarviski.

«Täpselt niisama käis vaarao käsi, kui ta läbi Punase mere tahtis minna!» karjus Eva-Lotta vees sumavale Sixtenile julgustavalt.

Seejärel kihutasid valged roosid pagaritööstuse poole, nii et kannad välkusid, kuna Sixten ja Benka ronisid valju kättemaksukisaga kaldale. Anders, Kalle ja Eva-Lotta kasutasid väärtuslikke sekundeid selleks, et pööningut barrikadeerida. Trepile viiv uks pandi

hoolikalt lukku ja luugist rippuv köis tõmmati üles. Kui see oli tehtud, asusid nad avatud pööninguluugile vaenlaste ootele. Viimaste saabumist kuulutas sõjakisa.

«Kas said väga märjaks?» küsis Kalle osavõtlikult, kui Sixten nähtavale ilmus.

«Umbes niisama nagu sinu kõrvatagused!» vastas Sixten.

«Kas tulete vabatahtlikult alla või peame teid välja suitsetama?» hüüdis Jonte.

«Ohoo, te võite ju siia üles ronida,» hõikas Eva-Lotta. «Kas keegi teist julgeb tulla, kui me kallame teile natuke tulist tõrva krae vahele?»

Aastate jooksul oli Punase ja Valge Roosi vahel toimunud palju sõdu. Kuid ometi polnud kummagi kamba liikmete vahel mingisugust vihavaenu. Otse vastupidi, nad olid kõige paremad sõbrad ja nende sõjad olid ainult huvitavaks mänguks. Sõjapidamiseks polnud olemas mingeid kindlaid reegleid. Kõigel oli ainus siht: teha vastaspoolele võimalikult rohkem tuska, ning selleks olid lubatud kõik viisid, välja arvatud loomulikult vanemate ja teiste kõrvaliste isikute asjasse segamine. Vastase peakorteri vallutamine, luuramine ja ootamatud kallaletungid, pantvangide võtmine, hirmsate ähvarduste ja auhaavavate kirjade saatmine, vastase salajaste paberite varastamine ja omade valmistamine niisugusel arvul, et vastasel oleks midagi näpata, tähtsate asjade ajamine vaenlase kaitseliinide selja taga — kõik need asjad kuulusid oluliste koostisosadena Rooside sõja juurde.

Sel hetkel tundis Valge Roos oma ääretut üleolekut.

«Astuge pisut eemale,» palus Anders viisakalt. «Ma kavatsen praegu sülitada.»

Punased roosid tõmbusid torisedes nurga taha ning katsusid asjatult trepile viivat ust.

Aga sõjaõnn oli teinud valgete rooside pealiku ülbeks.

«Öelge punanahkadele, et ma võtsin loomulike vaja-



duste jaoks viis minutit puhkust!» ütles ta ja sõitis köit mööda alla. Ta arvestas välja, et jõuab väikese majakeseni, mille uksel südamekujuline auk, enne, kui punased roosid avastavad ta kadumise. Ta arvestus osutus õigeks. Ta lipsas majakesse ja pani ukse enda järel korralikult riivi. Aga ta polnud mõelnud tagasitulekule. Nurga taga seisis Sixten ja tema nägu muutus otse äraseletatuks, kui ta lõpuks selgusele jõudis, kus ta vaenlane viibib. Tal kulus kõigest paar sekundit selleks, et kohale tormata ja uks väljastpoolt haaki panna, ning võidukas naer, mida ta seejuures lagistas, oli kõige kurjakuulutavam kõigest, mida Eva-Lotta ja Kalle tükil ajal kuulnud olid.

«Me peame vabastama oma pealiku häbistavast vangipõlvest,» ütles Eva-Lotta otsustavalt.

Punanahad tantsisid rõõmuhoos sõjatantsu.

«Valge Roos on saanud endale uue peakorteri!» pilkas Sixten. «Pärast seda lõhnavad roosid veel palju paremini kui enne!»

«Jää siia ja teota neid,» ütles Eva-Lotta Kallele. «Ma vaatan, mis ma teha saan.»

Pööningult läks alla veel üks trepp, kuid see ei viinud välja, vaid otse pagaritööstusse. See andis Eva-Lottale võimaluse vastasele märkamatult õue pääseda. Ta jooksis läbi pagaritööstuse, haaras möödaminnes paar kooki ja kadus ukse taha maja teises otsas. Sealt lipsas ta ringiga minema ja pärast pikka hiilimist õnnestus tal ronida väljakäigu taga plangu otsa, ilma et punased roosid teda silmanud oleksid. Pika kepiga relvastatult ronis ta edasi majakese katusele. Anders kuulis, et midagi on pea kohal toimumas, ja see andis talle lootust tema ebameeldivas olukorras. Samal ajal oli Kalle tegevuses teotuste karjumisega Sixtenile ja tema kaaslastele, et köita nende tähelepanu pagaritööstuse pööningu külge. Saabus lõpmatult põnev silmapilk, kui Eva-Lotta sirutas kepi välja, et haaki eest ära tõsta. Kui punased roosid oleksid sel silmapilgul

tagasi vaadanud, oleks kõik olnud kadunud. Kalle jälgis pinevusega Eva-Lotta iga liigutust ja teotamise jätkamine nõudis temalt suurt enesevalitsust.

«Te olete autud täisabad!» ütles ta just sel hetkel, kui Eva-Lotta katseid kroonis edu.

Anders tundis, kuidas uks andis järele, ja ta tormas tuhatnelja saja meetri kaugusel seisvate vanade jalakate juurde. Tänu mitme aasta pikkusele treeningule kulus tal puu otsa ronimiseks kõigest üksainus silmapilk, ja kui ta põgenemisest vihale aetud punanahad verekoerte karjana puu alla kokku jooksid, karjus ta neile, et esimese, kes üles ronida julgeb, klopib ta nii läbi, et ta oma ema teda ka enam ära ei tunne. Viimasel silmapilgul tuli Sixtenile meelde Eva-Lotta, kes oli parajasti väljapoole hädaohtu põgenemas. Kuid peagi selgus, et ta oli lunastanud oma pealikule vabaduse iseenda vabaduse hinnaga. Punanahad piirasid väikese majakese sisse ja plangule roniv Eva-Lotta kukkus nagu küps vili nende kätte.

«Kähku, viige ta meie peakorterisse!» hüüdis Sixten.

Eva-Lotta kaitses ennast emalõvi otsustavusega, kuid Benka ja Jonte kõvad rusikad sundisid ta peagi alla andma. Valged roosid kiirustasid talle appi. Ent samal ajal kui Jonte ja Benka tirisid ja tõukasid Eva-Lottat alla jõe poole, pidas Sixten jälitajaid tõrjelahingutega kinni, nii et punanahad jõudsid koos oma sõjavangiga segamatult vallikraavini. Metsikult vastupuiklevat Eva-Lottat üle rippsilla viia oli loomulikult võimatu. Seepärast lükkas Benka ta pikema jututa vette ja hüppas koos Jontega ise järele.

«Ei mingit vastupanu, muidu tuleb meil sind ära uputada!» ütles Jonte.

See ähvardus ei takistanud Eva-Lottat mitte kõige vähemalgi määral puiklemast vastu veel hullemini kui enne ja talle valmistas suurt rõõmu see, et ta sai Benka ja Jonte kummagi paar korda vee alla vaju-

tada. Muidugi, samal ajal vajus ta ise ka vee alla, kuid see ei vähendanud põrmugi ta heameelt. Üleval jõekaldal jätkus võitlus endise hooga: Lärm oli nii tugev, et pagarmeister Lisander pidas vajalikuks oma taignate juurest vaatama tulla, mis lahti on. Ta jalutas rahulikult jõe äärde, kus ta tütar just parajasti pistis märja pea pärast järjekordset katset vee alt välja. Benka ja Jonte lasksid Eva-Lotta lahti ning heitsid pagarmeistrile süüdlaslikke pilke. Ka võitlus jõe kaldal lakkas. Pagarmeister vaatas juurdlevalt oma tütart ja oli hetke vait.

«Kuidas on, Eva-Lotta,» küsis ta lõpuks, «kas sa koera oskad ujuda?»

«Igatahes oskan,» vastas Eva-Lotta. «Ma oskan igat moodi ujuda.»

«Ahah, nojah, seda ma tahtsingi küsida,» tähendas pagarmeister tagasihoidlikult ja läks pagaritööstusse tagasi.

Punase Roosi peakorter oli postimeistri maja juurde kuuluvas garaažis. Seal polnud parajasti mingit autot sees ja Sixten oli ruumi oma kasutusse võtnud. Siin hoidis ta oma õngi, jalgpalli, jalgratast, vibu ja märklauda ning kõiki Punase Roosi salajasi pabereid ja ürikuid. Siia pandigi kinni läbimärg Eva-Lotta, kuid Sixten pakkus talle rüütellikult laenuks oma treeningdressi.

«Minu juhtlauseks on: üllus võidetute vastu,» ütles ta.

«Päh, ma pole põrmugi võidetud,» vastas Eva-Lotta. «Mind vabastatakse varsti. Vahepeal võime märki lasta.»

Selle vastu polnud vangivalvureil midagi.

Anders ja Kalle istusid jõe ääres ja pidasid süngelt nõu. Neid pahandas see, et nad polnud suutnud Sixtenist jagu saada. Vastasel korral oleks võinud pakkuda vangide vahetamist.

«Ma hiilin õige sinna ja luuran,» ütles Anders.

«Sina ronid vahtra otsa ja piilud edasi, kui neile peaks tulema pähe mõte veel kord siia kippuda. Kaitse peakorterit kuni viimse meheni. Kui sa alla jääd, siis põleta kõigepealt salajased paberid.»

Kalle mõistis küll, et seda käsku lõpuni täita on üsna raske, kuid ei vaielnud vastu.

Vaher oli suurepäraseks vaatluspunktiks. Siin võis istuda üsna mugavalt kahe oksa vahel lehestiku varjus ja jälgida kõike, mis toimub pagari eesaias või koguni tänaval kuni nurgani, kus see Suure tänavaga liitus. Kalle tundis äsjamöödunud lahingust tõelist erutust, kuid samal ajal piinas teda südametunnistus. Ta tunnistas endale, et oli unustanud oma kohuse ühiskonna ees. Kui Rooside sõda poleks vahele tulnud, oleks ta juba varahommikust peale valvanud hotelli ees ja jälitanud neid kahte meest, kes saabusid eile õhtul. Võib-olla oleks see teda mõistatuse lahendusele lähemale viinud.

Onu Einar uitas all aiateel edasi-tagasi. Ta ei märganud vaatlejat puuladvas, nii et Kalle võis teda segamatult jälgida. Iga onu Einari liigutus reetis läbematust ja rahulolematust. Ta näol oli niisugune nõutuse ja tülgastuse pitser, et Kallel hakkas temast peaaegu kahju.

«Me peaksime ikka temaga veidi rohkem mängima,» mõtles ta ootamatu osavõtlikkusega.

Plangu taga oli tänav inimtühi. Kalle vaatas alla postimeistri maja poole. Sealtpoolt võis oodata kallaletungi. Kuid ühtki punast roosi polnud näha. Kalle heitis nüüd pilgu vastassuunas, Suure tänava poole. Sealtpoolt tuli keegi. See oli — ei, kas tõesti? — jah, tõesti, nemad need olidki! Need olid needsamad sellid, Krok ja Redig olid vist nende nimed! Silmapilkselt tõmbus Kalle terasvedruna pingule. Mehed tulid järjest lähemale. Just sel silmapilgul, kui nad pagari majast möödusid, silmasid nad onu Einarit ja tema silmas neid.

Oli hirmus näha, kuidas onu Einari näost kadus sel hetkel viimane kui verelible. Kalle arvates poleks ta saanud ka surnult olla kahvatum. Vaevalt oleks võinud olla hirmunum ka rott, kes äkki avastab, et ta on lõksu langenud, kui oli seda värava juures peatunud onu Einar.

Üks värava taga seisvaist meestest alustas juttu. See oli väike ja kahvatu mees — Redig. Ta hääl kõlas kirjeldamatult õrnalt ja leebelt.

«Kas sa näed,» ütles ta, «siin ongi Einar, meie vana armas Einar!»

9.

Kalle tundis, kuidas mööda ta selgroogu jookseb külm judin. Seesama hääl oli judina põhjustanud. See oli pealt kuulda nii leebe, aga ometi ei saanud lahti tundest, et ta kuskil sügavamal on ülimalt ebameeldiv ja ohtlik.

«Aga sa ei näi ju sugugi rõõmsana meid kohates, vana sõber!» heietas leebe hääl edasi.

Onu Einar haaras värisevate kätega aiaväravast kinni.

«Ja-ah,» ütles ta, «ja-ah, ma olen muidugi rõõmus. Ainult te tulite nii ootamatult . . .»

«Tõsi või?» naeratas Kahvatu. «Ah jaa, sa unustasid jätta meile oma aadressi, kui sa jalga lasksid. Hajameelsus loomulikult, õnnekombel kirjutasid sa ühe kirja Lolale ja sellel oli võrdlemisi loetav postitempel. Ja Lola on mõistlik tüdruk. Kui temaga tõsiselt rääkida, siis pole ta selliste hulgast, kes hakkaksid midagi maha salgama.»

Onu Einar hingeldas. Ta kummardus üle värava Kahvatu poole.

«Mis sa tegid Lolaga, sina . . .»

«Rahu, rahu!» katkestas teda leebe hääl. «Ära ärritu. Rahu, muretus ja lõdvestus on need asjad, mida inimene puhkuse ajal vajab. Sest ma mõistan, et see on ainult väike puhkusereis, eks ju?»

«Jah — nojah . . .» lausus onu Einar. «Ma sõitsin siia, et natuke välja puhata.»

«Mõistan! Sa oled viimasel ajal kõvasti tööd teinud, mis?» see oli ikka Kahvatu, kes rääkis. See, keda Kalle hüüdis Ebameeldivaks, ainult seisis ja naeratas kogu aja — kuid see polnud Kalle meelest küll kuigi sõbralik naeratus.

«Kui ma kohtaksin teda tühjal tänaval, ehmataksin ma surmani!» mõtles Kalle, ehkki oli veel küsitav, kas poleks olnud hoopis hullem kohata Kahvatut — Ivar Redigit.

«Kuhu sa õieti tüürid, Artur?» küsis onu Einar.

Artur? Ta nimi oli ju ometi Ivar. Aga Kalle teadis, et sulidel ja bandiitidel on alati palju nimesid.

«Sa tead neetult hästi, kuhu ma tüürin!» ütles Kahvatu ja ta hääl oli muutnud pisut kalgimaks. «Tule natukeseks kaasa autoga sõitma, siis arutame.»

«Mul pole teiega midagi arutada!» ütles onu Einar ägedalt.

Kahvatu astus sammu võrra lähemale.

«Kas tõesti?» küsis ta lahkelt.

Mida ta käes hoiab? Kallel tuli kummarduda ettepoole, et seda õigesti näha.

«No nüüd on alles lugu küll!» sositas Kalle endamisi. Nüüd oli onu Einari kord revolvritoru ees seista.

Küll on mõnel inimesel kentsakad kombed! Jalutavad argipäeviti ringi, revolvrid taskus!

Kahvatu silus käega hellitavalt revolvri läikivat metalli ja jätkas siis:

«Kui sa lähemalt järele mõtled, siis sa vist ikka tuled meiega kaasa?»

«Ei!» hüüdis onu Einar. «Ei. Mul pole teiega midagi rääkida. Minge minema, muidu . . .»

«Muidu kutsud politsei, mis?»

Mõlemad mehed aiavärava taga naersid.

«Oh ei, kallis Einar, seda sa küll ei tee. Sul on kindlasti niisama vähe tahtmist politseid asjasse segada nagu meilgi.»

Kahvatu naeris uuesti oma eriskummalist, inetut naeru.

«Vaata, kui hästi sa selle asja välja mõtlesid, armas Einar. Ma pean tunnistama, mõte on hea. Väike puhkus siin, kus sind üldse keegi ei tunne, kuni kõige suurem kõmu on vaibunud. See on palju nutikam kui katsuda kohe välismaale pageda. Sa oled mõistlik poiss.»

Ta vaikis hetkeks.

«Aga sa olid siiski natuke liiga nutikas!» jätkas ta ja nüüd oli leebus ta häälest kadunud. «Ei tasu kunagi katsuda oma ärikaaslasi petta. Paljud mehed on noorelt oma elu lõpetanud, kui nad seda on teha tahtnud. Nõnda see asi ei lähe, et kolm meest teevad töö ja üks võtab terve mängu!»

Kahvatu kummardus üle aiavärava ning vaatas onu Einarile nii õela pilguga otsa, et Kalle hakkas puu otsas higistama.

«Kas sa tead, mis ma kõige parema meelega teha tahaksin?» küsis ta. «Ma tahaksin sulle kuuli keresse kihutada, just nii nagu sa praegu siin seisad, sa pikk argpüks!»

Näis, nagu oleks onu Einar enesevalitsust tagasi saamas.

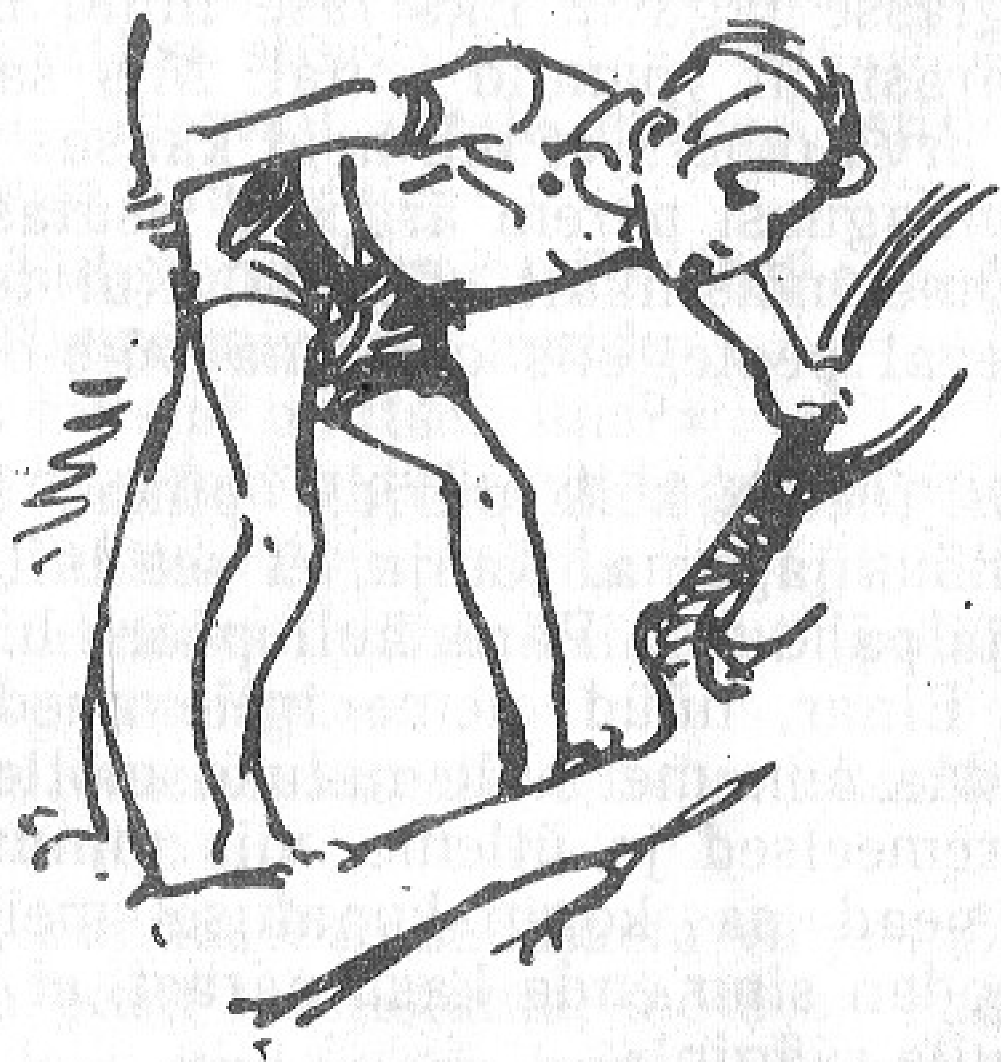
«Ja mis see sulle annaks?» küsis ta. «Kas sa tahad

nii väga vanglasse tagasi? Eks lase mind maha, ja viie minuti pärast on võmmid kohal. Mis sa sellega võidad? Sa ei arva ometi, et ma neid kaasas kannan? Ei, pane see mänguasi parem ära,» ta osutas revolvrile, «ja katsume mõistlikult rääkida. Kui te ennast korralikult üleval peate, siis olen ma võib-olla nõus jagama.»

«Sinu õilsus ületab kõik piirid!» pilkas Kahvatu. «Või sa oled nõus jagama. Kahju, et see hiilgav idee sulle pisut hilja pähe tuli. Päris hullupööra hilja! Sest vaata, armas Einar, nüüd oleme meie need, kes ei taha jagada. Me anname sulle natuke mõtlemisaega — oleme suuremeelsed ja ütleme, viis minutit — ja pärast seda pead sa kogu kupatuse meile kätte andma. Ma loodan sinu enda kasu pärast, et sa mõistad, mis ma sulle räägin!»

«Ja kui ma seda ei tee? Ma ei kanna ju neid kaasas, ja kui sa mind vagaseks teed, siis pole enam kedagi, kes nad sulle kätte juhataks.»

«Einar, vana sõber, sa ei arva ometi, et ma olen alles eile maailma sündinud? On olemas vahendeid ja päris häid vahendeid, et sundida rääkima inimesi, kes ei taha juttu kuulda võtta. Ma tean, mida sa praegu mõtled. Ma tean seda niisama hästi, nagu vaataksin ma sinu pehkinud peakolu sisse. Sa arvad, et saad meid veel kord alt vedada. Sa usud, et saad meid oma jagamise-lobaga vaos hoida ja ise vaikselt minema lipsata ning kodumaa tolmu taldadelt maha raputada, enne kui me sind takistada jõuame? Aga ma ütlen sulle üht asja! Me t a k i s t a m e sind, ja teeme seda nii, et sa eluaeg ei unusta! Me jääme nüüd Jõmmiga siia linna ja küll sa näed, et me hakkame veel päris tihti kokku saama. Iga kord, kui sa katsud üle selle aiavärava astuda, kohtad sa oma vanu armsaid sõpru. Ja küllap meil kunagi avaneb võimalus rääkida sinuga segamatult, kuidas sa arvad?»



Küllap see ongi see kurjakuulutav naeratus, millest tavaliselt raamatuis kirjutatakse, — mõtles Kalle ja jälgis mõtliku pilguga Kahvatu nägu. Ta kummardus ettepoole, et paremini näha, ja samal silmapilgul prõksatas mingi väike puuoksake. Onu Einar heitis kiire pilgu ümberringi, et näha, kust see heli oli tulnud, ja hirm võttis Kalle külmaks.

«Et ta mind ei näeks! Et nad ei näeks! Muidu teevad nad mulle lõpu!»

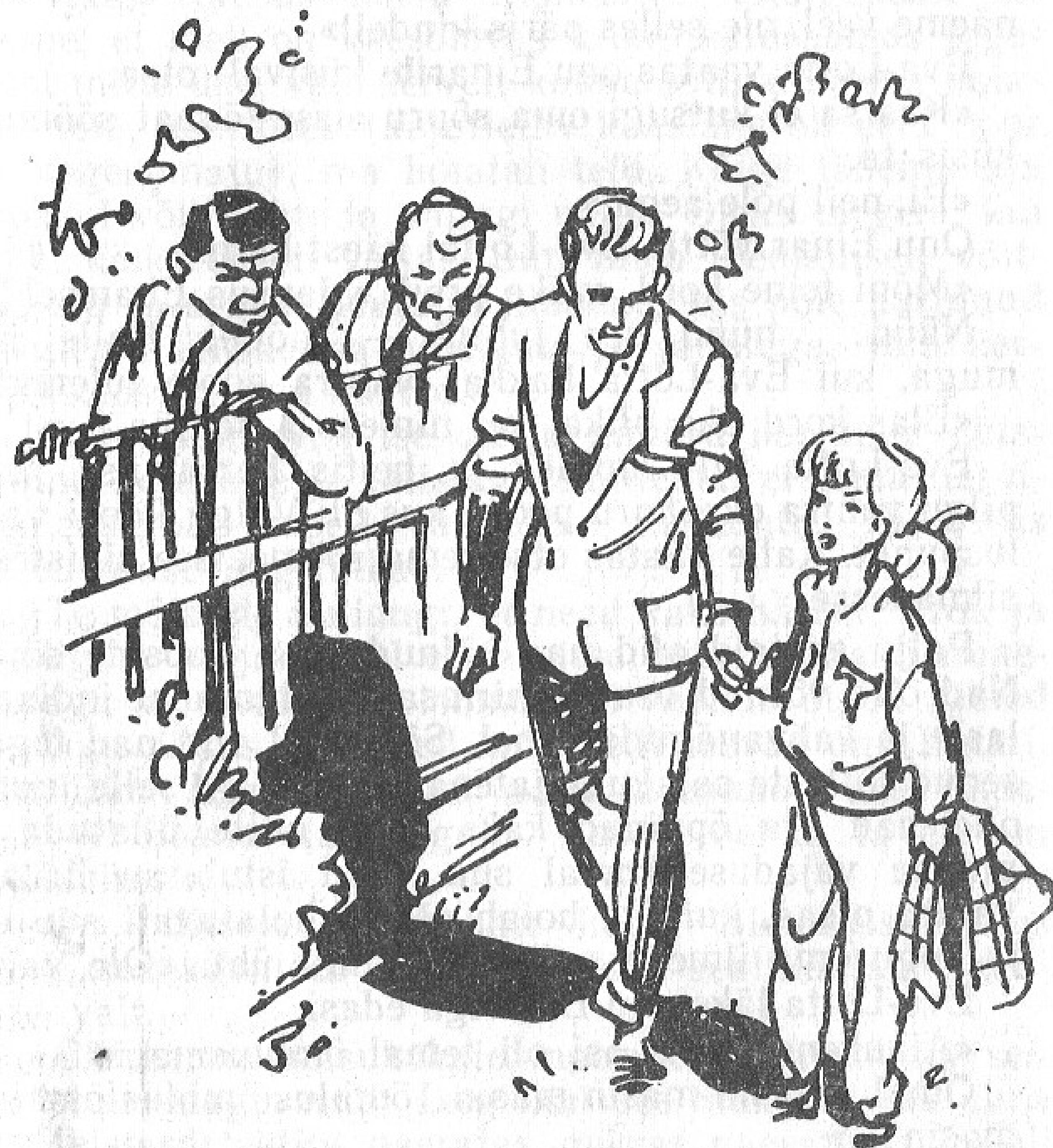
Ta sai aru, et kui ta avastataks, oleks ta seisukord erakordselt ohtlik. Polnud usutav, et sellise kaliibriga mees nagu Kahvatu halastaks tunnistaja peale, kes oli juhtunud pealt kuulma viimase kümne minuti jooksul räägitud juttu. Õnneks ei paistnud ükski kolmest mehest hoolivat väikese jutupausi põhjustajast. Kalle julges jälle hingata. Ta süda oli just jõudnud kurgust oma õigele kohale tagasi vajuda, kui ta nägi midagi seesugust, mis sundis südame kohe uuesti kurku tõusma. All tuli keegi mööda tänavat. See oli väike kuju punases, temale liiga suures dressis. See

oli Eva-Lotta. Ta viibutas lõbusalt kleiti käes ja vilistas oma lemmiklaulu: «Elas kord üks plika, kel nimeks Josefiine.»

«Et ta mind ei märkaks!» habises Kalle endamisi. «Et ta ei märkaks. Sest kui ta ütleb: «Tere Kalle!» — on kõik otsas . . .»

Eva-Lotta tuli lähemale.

«Selge, et ta näeb mind. Selge, et ta vaatab üles meie vaatluspunkti poole. Oi-oi, miks ma pidin üldse siia ronima?»



«Tere, onu Einar!» ütles Eva-Lotta.

Onu Einar oli tavaliselt alati rõõmus, kui ta Eva-Lottat kohtas. Kuid praegu näis ta peaaegu kohkununa.

«Hea, et sa tulid, Eva-Lotta,» ütles ta. «Ma pidin just vaatama minema, kas emal on lõuna valmis. Lähme koos!»

Ta lehvitas värava taga seisvaile meestele.

«Hüvasti poisid,» ütles ta. «Kahjuks pean ma nüüd ruttama.»

«Hüvasti, vana armas Einar,» vastas Kahvatu. «Me näeme veel, ole selles päris kindel!»

Eva-Lotta vaatas onu Einarile küsivalt otsa.

«Kas sa ei kutsugi oma sõpru sisse lõunat sööma?» küsis ta.

«Ei, neil pole aega.»

Onu Einar võttis Eva-Lottal käest kinni.

«Mõni teine kord, väike preili,» lausus Ebameeldiv.

Nüüd... nüüd see juhtub — mõtles Kalle hirmuga, kui Eva-Lotta hakkas vahtra poole tulema!

«Elas kord üks plika, kel nimeks Josefiine...»

Eva-Lotta tuli lauldes ja heitis harjumuse järgi pilgu vahtra oksaharu poole, kus oli Valge Roosi vaatluspunkt. Kalle vaatas otse tema rõõmsaisse sinistesse silmadesse.

Palju aastaid olid nad käinud koos Rooside sõjas. Nad olid võtnud osa ka hirmsaist lahinguist indiaanlaste ja kahvanägude vahel. Sõja ajal olid nad tegutsenud liitlaste salakuulajatena — ja kõige selle juures olid nad ära õppinud kaks asja: mitte üllatuda ja pidada vajaduse korral suu. Seal istub su liitlane vahtra otsas, kuid ta hoiab sõrme hoiatavalt suu ees ja kogu oma ilmega palub ta ainult üht: «Ole vait!»

Eva-Lotta läks onu Einariga edasi.

«Ainukene kallis asi oli temal õmblusmasin,

Õmblusmasin-masin-masin, õmblus-õmblus-õmblusmasin...»

10.

«Mida härra Blomkvist selle tähelepanuväärse jutuajamise kohta arvab?»

Kalle lamas oma koduaias selili pirnipuu all ning see oli tema kujutletav kaaslane, kes teda jällegi küsitles.

«Tjaa,» lausus härra Blomkvist. «Kõigepealt on ilmne, et meil on käesolevas kriminaaldraamas tegemist mitte ühe, vaid tervelt kolme suliga. Ja ma hoiatan teid, noormees (kujutletav kaaslane oli eriti noor ja kogenematu), ma hoiatan teid. Kõige lähema aja jooksul võib juhtuda vägagi palju. Oleks targem, kui te ei käiks õhtuti väljas. Siin tuleb tõenäoliselt võitlus elu ja surma peale ja inimene, kes pole harjunud suhtlema ühiskonna heidikute ja jätistega, võib kergelt kaotada oma närvid.»

Härra Blomkvist ise oli ju niivõrd harjunud ühiskonna heidikute ja jätistega suhtlema, et tema närvisüsteem oli ilmselt väljaspool hädaohtu. Ta võttis piibu suust ning jätkas:

«Te mõistate muidugi, et need kaks härrat, Krok ja Redig, — nojah, mul ei tarvitse teile kindlasti nimetadagi, et need pole loomulikult nende õiged nimed —, aga niisiis just need kaks selli teevad onu Einari, hm, Einar Lindebergi, või nagu ta ennast vahel nimetab — Brane elu põrguks. Ausalt öelda, ta elu on hädaohus!»

«Ja millisele seisukohale härra Blomkvist selles võitluses kavatseb asuda?» küsis pealtkuulaja lugupidavalt.

«Ühiskonna seisukohale, noormees, ühiskonna seisukohale nagu alati. Isegi kui see maksaks mu elu.»

Meisterdetektiiv naeratas nukrat naeratust. Ta oli

ühiskonna nimel juba tuhandeid kordi ennast surmasuhu asetanud, nii et üks kord rohkem või vähem ei tähendanud talle enam midagi.

Ta mõtted hargnesid edasi.

«Aga ma tahaksin meeleldi teada, mis asi see on, mida nad onu Einari käest saada tahavad,» ütles ta endamisi ja nüüd ei olnud ta enam härra Blomkvist, vaid Kalle, üsna nõutu väike Kalle, kes leidis kogu selle loo olevat õige jubeda.

Korraga tuli talle meelde ajaleht. Seesama ajaleht, mille onu Einar oli ostnud kohe pärast saabumist, kui nad istusid koos kohvikuaias. See oli kindlalt hoiul Kalle kirjutuslaua vasakpoolses laekas. Kuid Kalle polnud senini veel lehte lähemalt uurinud.

«Andeksandmatu viga!» noomis ta ise ennast ja hüppas jalule.

Talle meenus, et onu Einar oli asunud õhinal päevauudiste leheküljе kallale. Nüüd tuli ainult leida, mis võis teda eriti huvitada. «Uus aatomipommi katsetamine» — vaevalt küll. «Toores kallaletung vanemale mehele» — vaatame, kas äkki seesama! Ei, siin seisis ju, et kaks umbes kahekümneaastast noormeest olid tunginud vanemale härrale kallale, kui see neile sigaretti ei andnud. Sellesse asjasse ei saanud onu Einar ilmselt segatud olla. «Suur juveelivargus Östermalmil» — Kalle laskis vilet ja luges artikli õhinal läbi.

«Ööl vastu laupäeva pandi Banéri tänaval ühes korteris toime suur juveelivargus. Korter, mis kuulub ühele tuntud Stockholmi pankurile, seisis öösel tühi, mistõttu vargad võisid tegutseda täiesti segamatult. Vargad pääsesid korterisse arvatavasti köögiukse lahtimuukimise teel. Kalliskivid, mille koguväärtus on ligemale 100 000 krooni, asetsesid raudkapis, mis viidi korterist minema tõenäoliselt kella 2 ja 4 vahel öösel. Raudkapp leiti laupäeva pärastlõunal lahtimurtult ja tühjana metsast, linnast kolm

kilomeetrit põhja pool. Kriminaalpolitsei murdvarguste uurimise komisjon, kellele sündinust teatati laupäeva varahommikul, ei ole seni veel leidnud kurjategijate jälgi. Arvatakse, et kuriteost võttis osa vähemalt kaks inimest, võimalik, et ka rohkem. Murdvargust peetakse üheks kõige jultunumaks selletaoliseks kuriteoks, mis on meie maal toime pandud. Kriminaalpolitsei on teatanud asjast kõigile politseijaoskondadele ja sisse seadnud erivalve kõigis sadamais ning piiripunktides, kuna arvatakse, et kurjategijad on oma saagi realiseerimiseks sunnitud otsima teid välismaale. Varastatud ehete hulgast tõstetakse eriti esile erakordselt hinnalist plaatinakäevõru briljantidega, suurt arvu briljantsõrmuseid, nelja suure teemandiga kuldprossi, idamaistest pärlitest keed ja smaragdidega kaunistatud antiikset kullast ripatsit.»

«Oh ma tola, ma kõige viimane tola!» lausus Kalle. «Et ma seda siiamaani ei taibanud. Lord Peter Wimsey ja Hercule Poirot oleksid juba ammu selle peale tulnud. Selleks polnud ju muud tarvis kui lehte lugeda!»

Ta võttis väikese pärli kätte. Kuidas saaks kindlaks teha, kas see on idamaine pärl?

Üks mõte virutas talle otsekui puuga pähe. Onu Einar oli öelnud: «Ma ei kanna ju neid kaasas.» Ei, loomulikult mitte! Ja tema, Kalle Blomkvist, teab, kus see kõik on — kõik need käevõrud, briljandid, plaatina ja mis seal veel oligi! Lossivaremeis loomulikult! Onu Einar ei söanda hoida neid oma toas. Ta pidi nad peitma kindlasse kohta. Ja lossivaremete kelder oli seesugune kindel koht, seal ei käinud kunagi ühtki inimest.

Mõtted kihutasid üksteise kannul läbi Kalle pea. Ta peab minema lossivaremeisse ja katsuma aarded kätte saada, enne kui onu Einar jõuab nad sealt ära viia.

Oioi, aga ta peab ju samal ajal ka jälitama onu Einarit ja neid kahte meest, et ta saaks nad parajal silmapilgul kinni võtta! Kuidas ta selle kõige jaoks aega leiab? Pealegi veel Rooside sõja keerises! Ei, ta ei saa ilma abilisteta selle tööga hakkama! Isegi Lord Peter Wimsey poleks üksipäini selle asja kallale asunud. Ta peab Andersi ja Eva-Lotta asjasse pühendama ning neilt abi paluma. Tõsi küll, nad on teda tema detektiivitegevuse pärast alati pilganud, aga seekord on lugu hoopis teisiti.

Üks väikene hääleke Kalle sisemuses ütles talle, et ta peaks antud juhul otsima endale abilisi politseist, ja ta teadis, et sellel häälel on õigus. Aga kui ta praegu politseisse läheks ja neile kõik ära jutustaks — kas nad usuksid teda? Kas nad ei naeraks teda välja, nagu täiskasvanud tavaliselt teevad? Kallel oli oma varasemast detektiivitegevusest hulgaliselt halbu kogemusi täiskasvanutega. Ükski inimene ei tahtnud uskuda, et kolmeteistkümne aasta vanuses võiks keegi midagi korda saata. Ei, parem oodata, kuni tal on veidi rohkem tõendeid käes.

Kalle pani pärli ettevaatlikult laekasse tagasi. Näe, seal on ka onu Einari sõrmejälg! Kes teab, millal sedagi võib tarvis minna. Ta oli rõõmus, et oli selle ettenägelikult endale muretsenud.

«Politsei ei ole seni veel leidnud kurjategijate jälgi,» oli seisnud ajalehes. Nojah, see on ju alati nii. Aga ehk olid nad leidnud kuriteopaigalt mingeid sõrmejälgi? Jah, sõrmejälgi. Kui mõni murdvaras on juba varem politseiga tegemist teinud, siis leidub tema sõrmejälgi politsei registrites ja siis pole muud vaeva kui võrrelda neid kuriteopaigalt leitud sõrmejälgedega ning asi on selge. Siis võib otse öelda: «Selle murdvarguse on pannud toime lonkur Fredrik!» Nojah, muidugi sel juhul, kui leitud on Fredriki sõrmejäljed. Kuid võis ka juhtuda, et sissemurdja sõrmejälgi politsei registrites ei leidu, ja sel juhul pole neist suurt abi.

Siin aga istub Kalle, onu Einari pöidlajälg väikesel paberitükil — selge ja hea pöidlajälg. Ja pikkamööda sündis ta peas mõte. Ta võiks ju vaest politseid pisut edasi aidata, kui nad «ei ole veel leidnud kurjategijate jälgi». K u i see nüüd tõepoolest oli murdvargus Banéri tänaval, millest onu Einar osa oli võtnud — päris kindel Kalle selles muidugi polnud, ehkki kõik tõendid rääkisid selle kasuks — siis on Stockholmi politsei vahest vägagi rõõmus selle paberitüki üle, mis kannab onu Einari pöidlajälge.

Kalle võttis paberi ja sulepea. Ta kirjutas:

Stockholm. Kriminaalpolitseile.

Siis näris ta tükk aega sulepead. Nüüd oli tarvis kirjutada nii, et need seal peaksid kirja kirjutajat täiskasvanud inimeseks. Vastasel korral viskavad nad kirja ilmselt paberikorvi, need lollpead. Ja Kalle jätkas:

Nagu ajalehtedest ilmneb paistab kuskil Banéri tänava kandis olevad toime pandud murdvargus. Kuna Te olete seal võibolla avastanud mingisuguseid sõrmejälgi, siis saadan ma ~~t~~ Teile ka ühe seesuguse lootuses, et see klapib mõne Teie omaga.
Edasisi teateid annab tasuta ja postikuludeta

Karl Blomkvist
eradetektiiv.

Suur t. 14. Lillköping.

Ta kõhkles pisut, enne kui kirjutas «eradetektiiv». Siis aga mõtles ta, et Stockholmi politseinikud ei saa teda niikuinii näha, ja sellisel juhul võivad nad väga hästi uskuda, et kirja on saatnud härra Blomkvist, eradetektiiv ja mitte Kalle, kolmteist aastat vana.

«Nõndaks,» ütles Kalle ja kleepis ümbriku kinni. Ning nüüd ruttu Andersi ja Eva-Lotta juurde!

11.

Anders ja Eva-Lotta istusid pagaritööstuse pööningul, Valge Roosi peakorteris. See oli erakordselt tore paik. Peale korteri on vana pööning veel ka panipaigaks ja oma aja äraelanud mööblile kolikambriks. Seal kõrgus vana valge kummut, mis alles hiljuti oli Eva-Lotta toast välja tõstetud, nurki mööda seisid vanad toolid, samas oli ka ärataotud nurkadega kriimuline söögilaud, millel sai vihmase ilmaga pingpongi mängida. Kuid just praegusel silmapilgul polnud Andersil ega Eva-Lottal pingpongi jaoks aega. Nad olid innukalt tegevuses salajaste paberite valmistamisega. Valmimise järjekorras peitis Anders neid pabereid plekist karpi, mis oli Valge Roosi kõige kallimaks aardeks. Selles karbis hoiti alal mälestusesemeid eelnenud Rooside sõdadest, rahulepinguid, salakaarte, kummaliste märkidega kive ja tervet hulka muid asju, mis asjasse pühendamata inimesele oleksid võinud paista lihtsalt prahina. Kuid Valge Roosi liikmete jaoks koosnes karbi sisu puha aaretest, mille eest igaüks neist oli valmis ohverdama kas või elu. Pealik kandis karbi võtit öölkui päeval paelaga kaelas.

«Ei tea, kus see Kalle peaks ringi kolama?» ütles Anders äsjavalminud dokumenti karpi pannes.

«Vähemalt natukese aja eest istus ta vahtra otsas,» kostis Eva-Lotta.

Samal silmapilgul jõudiski Kalle kiiruga kohale.

«Visake see kõik metsa!» lõõtsutas ta. «Me peame punanahkadega jalamaid rahu tegema. Halvemal juhul olgu see kas või tingimusteta allaandmine.»

«Sa oled hull,» sõnas Anders. «Me alles algasime.»

«See ei loe! Meil on palju tähtsamat teha. Eva-Lotta, kas onu Einar meeldib sulle väga?»

«Miks väga?» küsis Eva-Lotta. «Miks ta peaks mulle nii väga meeldima?»

«Noh, ta on ikkagi su ema onupoeg.»

«Mis sellesse puutub, siis ma ei arva, et ta emale endalegi nii väga meeldiks,» lausus Eva-Lotta. «Ja sellisel juhul ei pruugi mina juba hoopiski temast nii väga sisse võetud olla. Aga miks sa seda küsid?»

«Sa siis ei kurvasta, kui kuuled, et onu Einar on suli?»

«Kuule, Kalle, jäta juba järele,» ütles Anders. «See oli s i i s k i lonkur Fredrik, kes korjanduskarbi sisse vehkis, mitte onu Einar!»

«Pea suu! Loe enne see läbi, kui tuled rääkima,» ütles Kalle ja ulatas Andersile ajalehe.

Anders ja Eva-Lotta lugesid läbi artikli «Suur juveelivargus Östermalmil».

«Nüüd te alles kuulete,» tähendas Kalle.

«Muide, kas sa oled p ä r i s terve?» küsis Anders osavõtlikult. Ta osutas oma määrdunud nimetissõrmega teisele artiklile: ««Tige lehm tekitas paanikat». Kas sa ei arva, et ka see võis olla onu Einar?»

«Ma ütlesin, pea suu. Eva-Lotta, sa nägid ju, kuidas need sellid just praegu seisid aiavärava taga ja ajasid onu Einariga juttu? Need olid ta kuriteokaaslased ja onu Einar on neid mingil viisil ninapidi vedanud. Nad ütlevad oma nimedeks Krok ja Redig ja elavad hotellis. Aga kalliskivid on lossivaremeis.»

Sõnad lausa purskusid Kalle suust.

«Lossivaremeis? Aga sa ju ütlesid, et nad elavad hotellis,» astus Anders vahele.

«Krok ja Redig loomulikult. Aga juveelid, sa tobu, — need on ju smaragdid ja teemandid ja plaatina, tead. Kui ma selle peale mõtlen — tont võtaks, seal all keldris on kalliskive peaaegu saja tuhande krooni väärtuses!»

«Kust sa seda tead?» päris Anders äärmise kahtlusega. «Kas onu Einar ütles?»

«Natuke võib ka ise mõelda,» vastas Kalle. «Kriminaalmõistatust lahendades tuleb alati arvestada tõenäosust.»

See oli jälle meisterdetektiiv Blomkvist, kes nina hetkeks välja pistis, kuid ta kadus kohe ja alles jäi Kalle, kes vehkis ägedalt kätega ja kartis, et ei suuda teisi veenda. See võttis tõepoolest tükk aega, kuid õnnestus ometi. Kui ta oli kõik ära rääkinud ja jutustanud oma tähelepanekuist, oma öisest külaskäigust onu Einari juurde, pärli leidmisest lossivaremeis ja vahtra otsas kuuldud kõnelusest, ei jätnud see muljet avaldamata ka Andersile.

«Tõesõna, sellest poisist saab detektiiv, kui ta suureks kasvab,» lausus Anders heakskiitvalt ja ta silmad lõid särama. «Armas aeg, missugused tulevikuväljavaated! Me peame otsekohe tegutsema. Rooside sõjaks pole meil enam aega.»

«Või nii, sellest see siis tulebki,» ütles Eva-Lotta. «Sellepärast mul ongi nii raske ennast küpsisekarpide juurest eemale hoida. Mul on niisama pikad näpud nagu onu Einaril. Nii ta läheb, kui oled kurjategijaga sugulane. Aga nüüd peab ta otsekohe majast kadunud olema! Mõelda ainult, kui ta lauahõbeda sisse vehib!»

«Rahustu nüüd ometi,» ütles Kalle. «Pealegi usu mind, tal on tähtsamaid asju kui lauahõbe, mille peale mõelda. Ta on praegu hirmsas kitsikuses, sest Krok ja Redig valvavad teda nagu silmatera.»

«Sellepärast ta läkski pärast sööki magama. Ütles, et on veidi haiglane.»

«Ole päris kindel, et ta t u n d u s k i endale haiglasena,» tähendas Anders. «Aga kõigepealt tuleb meil nüüd punanahkadega rahu teha. Eva-Lotta, võta parlamentäärilipp, mine ja aja see asi joonde. Nad mõtlevad küll, et meil on jube hirm nahas, aga mis sellest.»

Eva-Lotta sidus sõnakuulelikult valge taskuräti kepi otsa ja asus teele Sixteni garaaži poole, kus tema teade tingimusteta allaandmise kohta võeti vastu üllatuse ja pahameelega.

«Kas te olete haiged?» küsis Sixten. «Just nüüd, kus me alles hoo sisse saime!»

«Me anname tigimusteta alla,» ütles Eva-Lotta. «Teie võit. Aga küll me teid varsti jälle solvame ja siis saate, nii et tolmab.»

Vastumeelselt koostas Sixten ennekuulmatult raskete tingimustega rahulepingu. Valged roosid pidid oma iganädalasest taskurahast kulutama poole karamellisegu ostmiseks punastele roosidele. Kui mõni valge roos tänaval punast roosi kohtas, pidi ta kolm korda sügavalt kummardama ja ütlema: «Isand, ma tean, et ma pole väärt tallama sedasama maapinda mis sina!»

Eva-Lotta kirjutas Valge Roosi nimel lepingule alla, surus pidulikult Punaste Rooside pealiku kätt ja lippas pagaritööstuse pööningule tagasi. Aiaväravast sisse põigates ei jäänud talle märkamatuks ka üks onu Einari «sõpradest», kes seisis otse üle tänava kõnniteel.

«Valveteenistus käib täie hooga,» teatas ta Kallele ja Andersile.

«Sellest tuleb veel parem sõda kui Rooside oma,» arvas Anders rahulolevalt. «Kalle, mis me sinu arvates nüüd ette võtame?»

Kuigi Anders oli tavalistel juhtudel pealik, pidas ta sellisel erandjuhul õigeks Kalle sõna kuulata.

«Kõigepealt tuleb kalliskivid kätte saada! Me peame minema lossivaremeisse. Aga kellelgi tuleb jääda koju, et valvata onu Einari ja nende teiste sellide järele.»

Kalle ja Anders vaatasid Eva-Lottale äraootavalt otsa.

«Iialgi!» ütles Eva-Lotta kindlalt. «Ma tahan kaasa tulla kalliskive otsima. Pealegi lamab onu Einar voodis ja mängib haiget, nii et selle ajaga, kui me ära oleme, ei saa midagi juhtuda.»

«Me võime panna tema ukse ette maha tikutoosi,» arvas Kalle. «Kui see meie tagasi tulles on ikka samal kohal, siis ei ole ta väljas käinud.»

«Käes labidas — ja teele,
see rõõmsaks teeb me meele . . .»

laulis Anders, kui nad veidi aega hiljem sammusid mööda kitsast jalgrada lossivaremete poole.

«Kui meile keegi vastu tuleb, siis ütleme, et läheme vihmausse kaevama,» ütles Kalle.

Kuid neile ei tulnud kedagi vastu ja lossivaremed seisid tühjade ning mahajäetutena nagu tavaliselt. Vaikust häiris ainult kimalaste sumin.

Korraga tuli Andersile pähe mõte:

«Kuidas me alla keldrisse saame? Sa ütlesid ju, et kalliskivid on seal, Kalle. Kuidas sina tookord sisse said, kui pärli leidsid?»

See oli Kalle suur silmapilk.

«Nojah, kuidas lukustatud uksi tavaliselt avatakse?» küsis ta omakorda üleolevalt ja võttis taskust muukraua.

See avaldas Andersile rohkem muljet, kui ta tunnistada oleks tahtnud.

«Tuhat ja tuline!» ütles ta ainult ning Kalle võttis seda meelitusena.

Uks paotus. Tee oli vaba. Nagu kari jahikoeri tormasid Kalle, Anders ja Eva-Lotta trepist alla.

———

Pärast kaks tundi kestnud kaevamist pani Anders labida kõrvale.

«Nii, nüüd on terve keldripõrand üles tuhnitud nagu kõige parem kartulimaa. Aga ma pole veel kunagi üheski kohas näinud vähem teemante kui praegu siin. Milles see asi peaks seisma?»

«Sa ei arvanud ometi, et me leiame nad silmapilk,» lausus Kalle, kuid temagi meelekindlus hakkas kaduma. Nad olid kaevanud üles viimase kui jalatäie trepiga keldriruumi põrandast. See oligi see päris kelder. Kuid siit hargnesid pikad ja pimedad, osalt sissevarisenud käigud, mis viisid võlvkambreisse ja vangikongidesse. Need käigud ei paistnud küll kuigi meelitavaina, kuid oli loomulikult mõeldav, et onu Einar oli puhtast ettevaatusest matnud oma varanduse maha kuskil kaugemas keldrisopis. Ja sealt võisid nad seda otsida terve aasta. Juhul kui ta oligi aarded lossivaremeisse peitnud. Kalle hakkas tundma pisikest närivat kahtlust.

«Kus see koht õieti oli, kust sa pärli leidsid?» küsis Eva-Lotta.

«Seal trepi juures,» vastas Kalle. «Aga seal oleme me juba kõik ümberringi üles tuhninud.»

Eva-Lotta laskus mõtlikult alumisele trepiastmele. Kiviplaat, mis selle alumise astme moodustas, ei olnud ilmselt päris kõvasti maa küljes kinni, sest see liikus pisut, kui Eva-Lotta istus. Ta hüppas kohe uuesti jalule.

«Ega ometi . . .» alustas ta ja haaras õhinal kiviplaadist kinni. «Kuulge, see on ju lahti!»

Kaks kätepaari tulid talle appi. Kiviplaat nihutati kõrvale ja terve hulk keldrikakandeid põgenes tulise kiiruga igas suunas laiali.

«Kaeva siin!» käskis Kalle erutatud tooniga Andersit. Anders haaras labida ja surus selle mulda seal, kus oli lebanud kiviplaat. Labidas põrkas millegi vastu.

«See on muidugi kivi,» ütles Anders ja pistis väikese värinaga sõrmed mulda, et järele katsuda.

Kuid see polnud kivi. See oli — Anders puhastas mullaste kätega eseme mullast — see oli plekist karp. Ta tõstis karbi üles. See oli täpselt samasugune karp nagu Valge Roosi varalaegas.

Kalle katkestas surmavaikuse.

«On alles lugu!» lausus ta. «See varganägu on meie karbi sisse vehkinud.»

Anders raputas pead.

«Ei, meie oma see ei ole. Meie oma panin ma ise oma kätega natukese aja eest lukku.»

«Aga see on täpselt samasugune,» arvas Eva-Lotta.

«Küll te näete, et ta sellisel juhul ostis selle rauapoest koos taskulambiga,» sõnas Kalle. «Sest rauapoes on niisugused karbid müügil.»

«Jaa, sealt me ju omagi ostsime,» tuli nüüd ka Eva-Lottale meelde.

«Tee lahti, enne kui ma saan südamerabanduse!» ütles Kalle. Anders katsus karpi. See oli lukus.

«Ei tea, kas neil karpidel peaks olema kõigil sama võti?»

Ta kiskus põuest võtme, mis tal nööriga kaelas rippus.

«Oo!» lausus Eva-Lotta. «Oo!»

Kalle hingeldas, nagu oleks ta pikka maad jooksnud. Anders pistis võtme lukuauku ja keeras. Võti sobis.

«Oo!» ütels Eva-Lotta veel kord ja lisas, kui Anders

oli tõstnud karbi kaane: «Kuulge nüüd! See on just nagu tuhande ja ühe öö muinasjutus!»

«Või nii, nõnda näevad siis välja smaragdid ja plaatina!» lausus Kalle pühalikult.

Seal oligi hunnikus kõik, millest oli kirjutatud ajalehes — prossid ja sõrmused, käevõrud ja katkenud pärlikee täpselt samasugustest pärlitest, nagu Kalle oli leidnud.

«Sada tuhat krooni!» sosistas Anders. «Huu, see on peaaegu õudne.»

Eva-Lotta laskis kalliskividel läbi sõrmede voolata. Ta võttis ühe käevõru ja pani selle kätte, siis kinnitas ta oma sinisele sitskleidile teemantidega prossi. Iga sõrme otsa pani ta sõrmuse ning astus siis niiviisi ehituna väikese õhuakna juurde, mille kaudu ruumi langes päikesevalgust. Teda ümbritses sädelev kiirgus.

«Oi, kui imeilus! Kas ma pole nagu Seeba kuninganna? Oleks inimesel kas või üksainus kõige pisemgi sõrmus!»

«Näh, naiste mood!» ütles Anders.

«Meil pole aega niimoodi mängida,» lausus Kalle. «Me peame ruttu jalga laskma. Mõelge, kui äkki onu Einarile tuleb pähe hiilida siia varandust välja kaevama! Mõelge, kui ta just praegu tulebki. See oleks vist niisama tore kui kohtuda bengaali tiigriga, mis?»

«Mina eelistaksin tiigrit,» ütles Anders. «Aga onu Einar ei julge välja tulla, sa tead seda küll. Sest Krok ja Redig valvavad teda.»

«Igal juhul,» ütles Kalle, «tuleb meil kiiremas korras politseisse liduda.»

«Politseisse!» Andersi hääl väljendas kõige sügavamat pahameelt. «Sa ei kavatse ometi segada asjasse politseid nüüd, kus asi alles huvitavaks läheb!»

«See siin ei ole enam päriselt Rooside sõda,» vastas Kalle kainelt. «Me peame minutipealt politseisse minema. Sa mõistad ju, et sulid tuleb kinni nabida.»



Anders sügas kõrvatagust.

«Kas me ei võiks neid kuidagi lõksu meelitada ja s i i s öelda politseile, et olge head, siin on teile kolm esimese järgu bandiiti, kelle me teie jaoks kinni püüdsime?»

Kalle raputas pead. Oo, kui tihti oli meisterdetektiiv Blomkvist oma käe peal teinud kahjutuks terve tosina kurjategijaid. Kuid meisterdetektiiv Blomkvist oli üks isik ja Kalle — hoopis teine. Ja Kalle oli vahetevahel praktiline ning mõistlik noormees.

«Noh, kuidas soovid.»

Anders alistus vastumeelselt sellele asjatundlikkusele, mida Kalle kriminaalasjanduses ilmutas.

«Aga sel juhul räägime Björkiga,» ütles Eva-Lotta. «Tema ja ei keegi teine peab meid aitama. Võib-olla ülendatakse ta siis selle loo eest ülemkonstaabliks.»

Anders silmitses viimaste tundide jooksul tehtud kaevamiste jälgi.

«Mis me sellega siin peale hakkame? Kas paneme kartulid maha või lükkame tasaseks?»

Kalle arvates oli kõige targem nende keldrisviibimise jäljed hädapärast ära siluda.

«Ainult tehke kiiresti,» palus ta. «Mulle käib pisut närvidele istuda siin niimoodi, saja tuhande kroonine karp näpus. Ma tahaksin siit võimalikult ruttu minema pääseda.»

«Mis me karbiga peale hakkame?» küsis Eva-Lotta. «Me ei saa ju ometi seda pikema jututa näpu otsas tassida. Ja kuhu me ta peidame?»

Pärast mõningat arupidamist tehti otsuseks, et hinnaline karp viiakse Andersi poolt Valge Roosi peakorterisse pagaritööstuse pööningul, kuna Kalle ja Eva-Lotta lähevad konstaabel Björki otsima. Anders võttis särgi seljast ja mähkis karbi selle sisse. Vööst saadik paljas, labidas käes ja särki keeratud karp kaenlas, asus ta tagasiteele.

«Kui keegi vastu peaks juhtuma, vast see siis ikka usub, et ma käisin vihmausse kaevamas,» lausus ta lootusrikkalt.

Kalle virutas ukse enda järel lukku.

«Ühest asjast on kahju,» arvas ta.

«Millest siis?» küsis Eva-Lotta.

«Et me ei saa näha, mis nägu onu Einaril peas on, kui ta karbile järele tuleb.»

«Jaa, selle võimaluse eest võiks maksta kakskümmend viis ööri,» jäi Eva-Lotta nõusse.

———

Politseijaoskonnas valitses rahu ja vaikus. Seal istus keegi konstaabel ja lahendas ristsõnu, just nagu poleks terves maailmas olemas mingit kuritegevust. Kuid see polnud Björk.

«Konstaabel Björkiga kokku saada?»

Kalle kummardas viisakalt.

«Ta on ametisõidul ja jõuab tagasi homme. Aga kas sa võid mulle nimetada mõnd kaheksa tähega mütoloogilist koletist?»

Konstaabel näris pliiatsit ja vaatas Kallele paluvalt otsa.

«Ei, ma tulin siia hoopis teise asja pärast,» vastas Kalle.

«Jah, Björk tuleb homme, nagu ma ütlesin. Aga kuue tähega naisväepealik?»

«Eva-Lotta,» vastas Kalle. «Ei, see ei lähe, siin on kaheksa tähte. Täname ja nägemiseni. Me tuleme homme tagasi!»

Kalle vedas Eva-Lotta endaga koos minema.

«Ei s a a rääkida niisugustest asjadest narrile, kes tunneb huvi ainult mütoloogiliste koletiste vastu,» ütles ta.

Eva-Lotta oli samal seisukohal. Nad jõudsid ühiselt arvamusele, et pole kindlasti midagi katki, kui jätta politseile teatamine järgmiseks päevaks. Onu Einar on ju kindla valve all oma voodis.

«Ja seal seisabki kellassepa ukse ees Krok,» sosistas Kalle Eva-Lottale. «Oled sa kunagi elus niisugust lõusta näinud?»

«See on tore, et sulid üksteist valvavad,» ütles Eva-Lotta. «See on just nagu kõnekäänus: kui voorus magab, peavad inglid vahti.»

Kalle katsus oma käemuskleid.

«Aga homme, Eva-Lotta, tuleb võitlus elu ja surma peale!»

12.

Päev tõotas tulla soojem kui tavaliselt. Pagari aias lilleklumbil kasvavad levkoid lasksid juba hommikul ennast longu. Polnud tunda tuuleõhku ja isegi kass Miisu eelistas lebada varjus verandal, kus Friida oli parajasti ametis laua katmisega hommikusöögiks.

Eva-Lotta jooksis kohale öösärgi väel, padjajälg alles põsel.

«Friida, tead sa, kas onu Einar on juba üles tõusnud?»

Friida ilme muutus salapäraseks.

«Küsi parem, kas ta on üldse magama heitnudki. Selles see asi ongi. Ma ütlen sulle, et härra Lindeberg pole täna öösel oma voodis maganud.»

Eva-Lotta tegi suured silmad.

«Mis sa räägid, Friida! Kust sa seda tead?»

«Ma käisin just praegu tema toas, et talle habemeajamiseks vett viia. Ja siis oli tuba tühi ja voodi seisis täpselt niisamuti, nagu ma ta üles tegin eile õhtul, kui härra Lindeberg välja läks. Näed sa, ta sai vastu õhtut terveks!»

«Kas ta läks eile õhtul veel välja? Pärast seda, kui ma olin juba magama heitnud?»

Eva-Lotta oli nii erutatud, et haaras Friida käsivarrest kinni.

«Aga muidugi! Küllap see oli vist selle kirja pärast, mis ta sai. Taevake, ma unustasin suhkru ja soola lauale panemata!»

«Oota, Friida, ära mine. Mis kiri see oli?»

Eva-Lotta raputas Friidat käest.

«See on hirmus, kui uudishimulik sa oled, Eva-Lotta. Ma ei tea, mis kiri see oli, sest ma ei loe teiste inimeste kirju. Kui ma läksin eile õhtul piima tooma,

seisid kaks meest aiavärava taga. Nad palusid, et ma annaksin härra Lindebergile ühe kirja üle. Loomulikult tegin ma seda ja siis sai ta kohe paugupealt terveks. Nii see lugu oli!»

Eva-Lottal kulus kõigest minut, et riidesse panna, ja veel niisama palju, et lipata Kalle juurde. Anders oli juba seal.

«Mis me n ü ü d teeme? Onu Einar on kadunud! Ja me pole teda jõudnud kinni võtta!»

See teade tuli nagu aatomipommi plahvatus.

«Seda poleks ma kunagi uskunud!» lausus Anders vihaga. «See on just täpselt samamoodi nagu läinud kevadel, kui mul oli havipurikas õnge otsas ja kiskus ennast viimasel silmapilgul lahti.»

«Rahu! Meelekindlust!» manitses Kalle — õigemini oli see meisterdetektiiv Blomkvist, kes jälle üürikeseks ajaks nähtavale ilmus. «Järjekindel töö on ainus õige töö. Pangem kõigepealt Lindebergi, ma mõtlen onu Einari juures toime läbiotsimine!»

Korra mõttes käis Kalle kontrollimas, kas kumbki härradest, Redig ega Krok ei seisnud kõnniteel valves. Aga valve oli ilmselt lõpetatud.

«Voodi puutumatu, kohver alles,» võttis Kalle kokku, kui nad olid onu Einari tuppa hiilinud. «Paistab, nagu oleks ta kavatsenud tagasi tulla. Aga see võib olla ka petteks.»

Anders ja Eva-Lotta istusid voodi peale ja vaatasid süngelt enda ette.

«Ei, ta ei tule nähtavasti enam kunagi tagasi,» arvas Eva-Lotta. «Aga me oleme päästnud vähemalt kalliskivid.»

Kalle nuuskis toas ringi ja hoidis silmad lahti. Muidugi paberikorv! Tavapärane töö. Seal oli paar tühja sigaretikarpi, mõned põlenud tuletikud ja vana ajaleht. Ja peale selle veel terve peotäis imepisikesi paberitükikesi. Kalle vilistas.

«Nüüd hakkame pilte laduma!» ütles ta, korjas

kokku kõik paberitükikesed ja pani need enda ette kirjutuslauale hunnikusse. Anders ja Eva-Lotta nihkusid huvitatult lähemale.

«Kas sa arvad, et see võikski olla see kiri?» küsis Eva-Lotta.

«Küll näete, see ta ongi!»

Kalle hakkas paberitükke kokku panema. Pikapeale sai ta kätte ühe sõna siit, teise sealt.

See oli k i r i. Peagi oli Kalle oma tööga valmis. Kolm pead kummardusid õhinal kirja kohale ja lugesid:

Einar, vana sõber!

Me mõtlesime Jõmmiga asja üle järele. Jagame pealegi. Sa oled küll käitunud nagu siga, ja kui meil oleks veidi rohkem aega, siis pigistaksime sult kõik välja. Aga nagu öeldud, jagame. Nii on parem meile kõigile, eriti sulle endale, ma loodan, et sa mõistad mind. Aga pea meeles — ei mingeid trikke! Kui sa meid veel kord tüssata katsud, on su maisel elul lõpp peal, minu ausõna. Seekord olgu mäng aus. Me ootame sind väravas. Tee ruttu ja võta krempel kaasa, siis kaome silmapilk!

Artur

«Jaa, sulid on jälle ära leppinud,» tähendas Kalle. «Aga kremplit annab neil nüüd otsida!»

«Ei tea, kus nad nüüd peaksid olema?» ütles Anders. «Kas nad on linnast jalga lasknud? Ma arvan, et kus nad ka oleksid, nad on praegu tigedad nagu vapsikud!»

«Ja küll nad võivad alles pead murda selle üle, kes kalliskivid ära viis.»

Selle mõtte juures Eva-Lotta elustus.

«Mis oleks, kui me hiiliksime lossivaremetesse ja vaataksime, kas nad on veel seal ja otsivad? On nad seal, siis ässitame politsei neile kaela,» tegi Anders ettepaneku. Kuid samas tuli talle pähe uus mõte: «Aga

kuidas nad keldrisse saavad, kui onu Einaril on muukraud kadunud?»

«Haa, sihukestel sellidel nagu Krok ja Redig on kõik kohad pealaest jalatallani muukraudu täis, saad aru,» vastas Kalle. Ta korjas kõik paberitükikesed kokku, pani nad tühja sigaretikarpi ning pistis selle tasku.

«See on asitõend, mõistate,» tähendas ta Eva-Lottale ja Andersile.

Päikese käes oli lämmatavalt kuum. Anders, Kalle ja Eva-Lotta hingeldasid. Nad ei võinud tavalist rada mööda lossivaremete juurde minna, et vältida võimalust kolme juveelivargaga kohtuda.

«See e i o l e k s sugugi hea, mõistate,» ütles Kalle. «Nad võiksid meid kahtlustama hakata ja see oleks kõige halvem, mis juhtuda võib. Sest see Redig ei näe selle järele välja, et ta võiks leppida, kui keegi ennast tema asjadesse segab.»

«Noh, nii hull see lugu kindlasti pole, kui nad veel siin on,» ütles Anders. «Ma arvan, nad löövad kartma, kui avastavad, et kalliskivid on kadunud. Muidugi kui onu Einar pole neid hoopiski valejälgedele juhtinud!»

Järsust mäekaldast ülesronimine oli raske. Kuid see oli vältimatu, kui nad ei tahtnud mööda teerada minna. Neil tuli ronida ja roomata, ennast põõsastest kinni hoides üles vedada ja kividelt tuge otsida. Pealegi oli kuum, õudselt kuum. Eva-Lotta tundis, et ta on näljane. Kodust lahkudes polnud tal söömiseks aega jätkunud, ta oli jõudnud ainult mõne kukli kleitaskusse pista.

Seal olidki varemed. Teeraja vältimisel oli veel üks eelis: niiviisi jõudsid nad lossitasandikule varemete tagaküljelt ja võisid ettevaatlikult hiilides nurga taha piiluda — kas ehk pole märgata mingit hädaohtu. Kuid kõik oli vaikne. Kimalased sumisesid nagu tavaliselt, kibuvitsapõõsad õitsesid samuti nagu tavaliselt ja ka keldriuks oli lukus nagu tavaliselt.



«Seda ma arvasingi! Nad on läinud! Et me o m e t i neid eile õhtul kinni ei nabinud — see ei anna mulle enam surmatunnini rahu!» ütles Anders.

«Me peame keldrisse minema ja järele vaatama, kas seal on nendest mingeid jälgi,» ütles Kalle ning võttis taskust muukraua.

«Sa oskad muukrauaga ümber käia nagu kõige peenem murdvaras,» lausus Anders imetlevalt, kui keldriuks avanes.

Kõik kolmekesi tormasid üheskoos trepist alla. Samal silmapilgul kostis läbilõikav karjatus, mis tungis varemete viimase kui nurgakeseni. See, kes karjus, oli Eva-Lotta. Aga miks ta karjus?

Põrandal lamas keegi. See keegi oli onu Einar. Ta käed olid kõvasti seljale seotud. Tugevad nöörid hoidsid ka ta jalgu. Suhu oli talle topitud taskurätt.

Laste esimeseks mõtteks oli põgeneda. Onu Einar oli ju nende vaenlane, seda nad teadsid. Kuid praeguses seisukorras oli see vaenlane täiesti kaitsetu. Ta vaatas neile otsa verd täisvalgunud, anuvate silmadega. Kalle läks ta juurde ja võttis tal taskuräti suust.

Onu Einar oigas.

«Oo, need lurjused, mis nad minuga tegid! Taevas, mu käed! Aidake mul nöörid lahti siduda!»

Eva-Lotta kiirustas ligi. Kuid Kalle peatas teda.

«Üks silmapilk,» ütles ta ja paistis väga ükskõiksena. «Vabandust, onu Einar, aga me peame vist esmalt kutsuma politsei.»

Talle endalegi paistis täiesti ennekuulmatuna, et ta söandas öelda midagi taolist täiskasvanud inimesele.

Onu Einar vandus pikalt. Siis oigas ta uuesti.

«Või siis teile ma võlgnengi tänu selle väikese lõbu eest. Seda oleksin ma pidanud arvama. Meisterdetektiiv Blomkvist!»

Ta oigamist oli paha kuulata.

«Mis pagan te seal seisate ja vahite!» karjus ta. «Minge kutsuge siis politsei, nuhivärdjad! Aga te võiksite mulle vähemalt natuke juua anda!»

Anders lippas nii ruttu kui jalad võtsid vana lossikaevu juurde. Seal oli puhast selget vett ja suur raudkopp joomiseks.

Onu Einar jõi, nagu poleks ta kunagi elus vett näinud, kui Anders kopa ta suu juurde tõstis. Siis kaebas ta uuesti:

«Oo, mu käed!»

Seda ei suutnud Kalle enam kannatada.

«Kui onu Einar kindlalt lubab, et ta ei katsu jalga lasta, siis me võiksime vahest nööri veidi järele lasta.»

«Ma luban kõik, mis soovite,» vastas onu Einar.

«Pealegi pole mõtet katsuda, sest kui üks meist politseisse jookseb, jäävad kaks igal juhul siia ja valvavad. Pealegi on tal jalad seotud.»

«Su tähelepanuvõime on ülimalt kiiduväärt,» tähendas onu Einar.

Andersil läks mõningate raskustega korda valla päästa nööri, mis hoidis onu Einari käsi selja peal. Kui nöör järele andis, oli valu ilmselt eriti tugevasti

tunda, sest onu Einar istus mõnda aega edasi-tagasi kiikudes ja ainult oigas.

«Kui kaua sa niimoodi siin oled lamanud, onu Einar?» küsis Eva-Lotta väriseva häälega.

«Eile õhtust saadik, mu kaunis noor daam,» vastas onu Einar. «Ja kõik tänu teie vahelesegamisele.»

«Jaa, see on kentsakas küll,» tähendas Kalle, «Aga nüüd palun vabandust, sest me peame igal juhul minema politsei järele.»

«Kas me ei saaks seda asja veidi arutada?» küsis onu Einar. «Kuidas pagan te üldse selle kõik välja nuhkisite? Aga olgu kuidas on, ilmselt olete teie kalliskividele käpa peale pannud ja küllap on kõige tähtsam, et need õigesse kohta satuvad, eks ole, härra meisterdetektiiv? Kas te ei võiks üht vana patust ammuse tutvuse nimel minema lasta?»

Lapsed seisid vaikselt.

«Eva-Lotta,» palus onu Einar. «Ega sa ometi taha, et su lähedane sugulane vanglasse satub?»

«Kui oled midagi teinud, siis tuleb ka karistus vastu võtta,» ütles Eva-Lotta.

«See on kõik, mis me teha saame,» lausus Kalle. «Anders, kas lippad?»

«Neetud jõnglased!» karjus onu Einar. «Oleks ma teil ometi kaelad käänanud, kuni mul selleks veel aega oli!»

Anders oli paari hüppega trepist üleval. Tal jäi ainult uksest välja tormata. Kuid — seal oli korraga keegi, kes seisis ta teel. Neid oli koguni kaks ja nad sulgesid ukseava. Üks neist, see, kelle nägu oli kahvatu, hoidis käes revolvrit.

13.

«Mulle paistab, et sattusime perekondlikule koosviibimisele,» naeris Kahvatu. «Lastesõber Einar sugulaste ringis! See on nii armas, et tuleks üles võtta ja ajalehte panna. Jaa, kallis Einar, ära minust valesti aru saa, ma ei mõtle selle all politseiteateid. Leidub ju teisigi rubriike!»

Ta vaikis pisut ja vaatles oma revolvrit.

«Kui kahju, et me tulime ja segasime,» jätkas ta. «Kui me oleksime pisut kauemaks jäänud, oleksid su väikesed sõbrad su varsti vabastanud ja siis oleks sul krempli leidmine läinud vahest pisut kergemini kui eile õhtul!»

«Artur, kuula mind ära!» ütles onu Einar. «Ma vannun . . .»

«Seda tegid sa juba eile küllaldaselt!» katkestas teda Kahvatu. «Kui sul on tahtmist rääkida, kuhu sa puru peitsid, siis võid suu lahti teha. Selle ajani aga pea lõuad! Ja selle ajani säilitame sind lamavas asendis just nagu mineraalvee pudelit. Ma loodan, su väikestel sõpradel pole midagi selle vastu, kui ma su käed uuesti kinni seon? Pealegi pole sa loodetavasti liiga näljane ega janune, vanapoiss! Sest ma ei saa sulle esialgu pakkuda suupisteks kahjuks midagi peale selle taskuräti. Seniajani, kui sa mõistuse pähe võtad!»

«Artur!» karjatas onu Einar päris pöörase häälega. «Sa p e a d ära kuulama, mis ma sulle ütlen! Kas sa tead, kes sellele käpa peale pani? Seda tegid needsamad kutsikad!»

Ta osutas lastele.

«Ja nad tahtsid parajasti minna võmme kutsuma, kui te sisse vajusite. Taevake, ma poleks kunagi uskunud, et suudan veel rõõmustada, nähes sind Jõmmiga näost näkku, aga just praegu tulite tõepoolest nagu tellitult!»

Hetkeks jäi kõik vaikseks. Kahvatu põlevate silmadega nägu pöördus laste poole. Kalle hakkas tajuma mingit enneolematut hädaohtu. See oli midagi hoopis muud, midagi palju ebameeldivamat kui seista onu Einari revolvritoru ees.

Vaikuse katkestas Ebameeldiv, keda hüüti ilmselt Jõmmiks.

«Vahest räägib ta seekord õigust, Artur?»

«Võimalik,» vastas Artur. «Küll me selles peagi selgusele jõuame.»

«Jätke jõmpsikad minu hooleks,» lausus onu Einar, «küll ma neist varsti välja pigistan, mis meil teada on tarvis.»

Anders, Kalle ja Eva-Lotta läksid näost kraadi võrra kahvatumaks. Kallel oli olnud õigus: see siin oli midagi hoopis muud kui Rooside sõda.

«Artur!» alustas onu Einar uuesti. «Kui sa oled lõpuks taibanud, et ma ei püüa teid enam ninapidi vedada, siis on sulle ka selge, et me peame praegu rohkem kui kunagi kokku hoidma. Lõika see katki,» osutas ta nöörile oma jalgade ümber, «ja ajame selle asja joonde. Mul on tunne, et meil on äärmine aeg siit jalga lasta!»

Artur astus sõnagi lausumata ta juurde ja lõikas nööri katki. Onu Einar ajas end vaevaliselt jalule ja hõõrus oma kangestunud liikmeid.

«See oli minu elu kõige pikem öö!» ütles ta.

Ta sõber Artur muigas kurjalt ja Jõmm laskis kuuldavale kõkutavat naeru.

Onu Einar läks Kalle juurde ja võttis tal lõuast kinni.

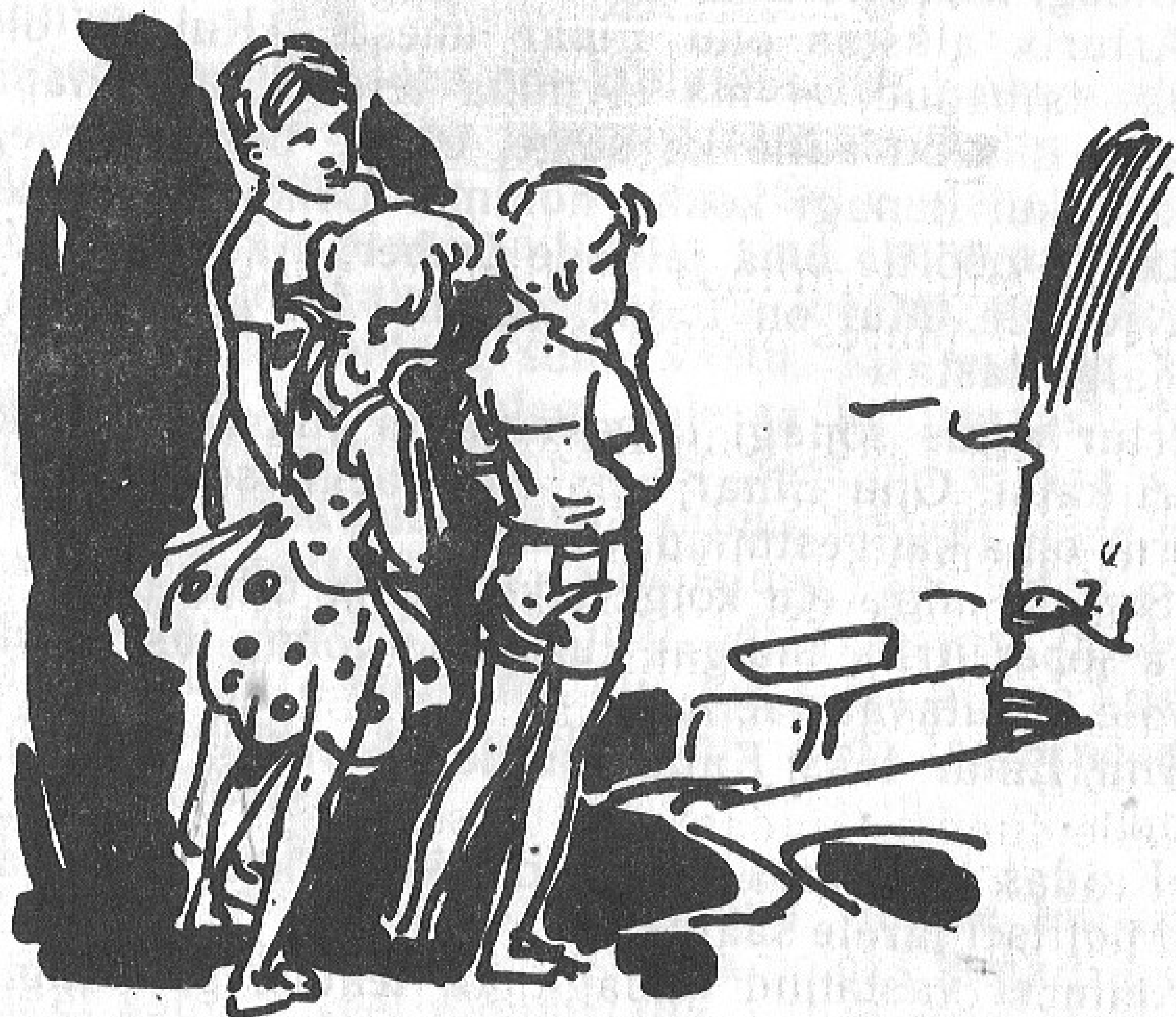
«Kuidas on, härra meisterdetektiiv, kas sa ei tahtnud politsei järele saata?»

Kalle ei vastanud midagi. Ta teadis, et mäng on kaotatud.

«Ma ütlen sulle, Artur,» jätkas onu Einar, «et need lapsed siin on ääretult mõistlikud. Mind üllataks väga, kui nad ei jutustaks lahkelt ja selgelt oma onu Einarile, kuhu nad peitsid need kalliskivid, mis nad välja nuhkisid?»

«Meil pole neid siin ja me ei ütle, kus nad on,» vastas Anders trotslikult.

«Kuulake nüüd, mis ma teile ütlen, lapsukesed,» lausus onu Einar. «Need kaks kallist onu seal said eile õhtul ühest asjast valesti aru. Nad arvasid, et ma tean, kuhu kalliskivid on peidetud, ja ei taha seda neile öelda. Sellepärast andsid nad mulle terve öö järelemõtlemiseks. Ja nagu ma just praegu ütlesin, oli see mu elu kõige pikem öö. Siin keldris on öösel üsna pime, päris süsimust, ja külm pealegi. Ja kui su käed ja jalad on kõvasti kinni seotud — küll siis on paha magada! Pealegi tulevad nälg ja janu kallale, seda





võin ma teile kinnitada. Küllap on palju meeldivam kodus ema juures voodis magada, või kuidas, Eva-Lotta?»

Eva-Lotta vaatas onu Einarile otsa ja ta silmis oli täpselt samasugune pilk nagu siis, kui onu oli piinanud tema lemmikut Miisut.

«Härra meisterdetektiiv,» jätkas onu Einar, «kuidas sulle meeldiks veeta siin varemetes ühe või ütleme koguni kaks ööd? Või ehk siis isegi kõik su elu ülejäänud ööd?»

Kalle tundis, kuidas piki ta selgroogu roomas tilluke vastik hirmujudin.

«Meil on kiire!» katkestas teda Artur Redig. «Kogu see jamps on võtnud juba liiga palju aega. Kuulge, jõmpsikad! Ma armastan kahtlemata lapsi, aga ma ei

salli lapsukesi, kes on võtnud endale pähe joosta igal sobival ja ebasobival ajal võmmide järele. Me paneme teid keldrisse luku taha, sest me oleme sunnitud seda tegema. Aga kas te siit eluga pääsete või mitte, see oleneb teist endist. Kas te tulete kalliskividega lagedale — siis ei tarvitse teil jääda siia kauemaks kui üheks või kaheks ööks. Kohe kui kindlas kohas oleme, kirjutab teie armas onu Einar, kust teid leida võib.»

Ta pidas pausi.

«Või te e i t a h a rääkida, kuhu te kalliskivid peitsite. Ja siis on mul teie armsatest emadest nii kahju, et ma ei taha selle peale isegi mõelda.»

Ka Anders, Eva-Lotta ja Kalle ei tahtnud selle peale mõelda. Kalle vaatas oma kaaslastele küsivalt otsa. Anders ja Eva-Lotta noogutasid nõusolevalt. Muud väljapääsu polnud. Nad pidid ütlema, kuhu oli peidetud plekist karp.

«Noh, härra meisterdetektiiv?» lausus onu Einar julgustavalt.

«On see kindel, et meid päästetakse siit välja, kui me ütleme?» küsis Kalle.

«Endastki mõista,» vastas onu Einar. «Kas sa ei usalda onu Einarit, poiss? Teil tuleb jääda siia ainult senikauaks, kuni me oleme leidnud endale pisut külalislahkema koha kui on seda teie linn. Peale selle palun ma onu Arturit, et ta jätaks teid kinni sidumata ja siis on teil ju päris mõnus olla, eks?»

«Plekist karp on pagaritööstuse pööningul valge kummuti sahtlis,» ütles Kalle ja paistis, et talle maksab tohutut vaeva neid sõnu suust välja saada. «Sealsamas, kus meil oli tsirkus Kalottan.»

«Suurepärane,» lausus onu Einar.

«Tead sa kindlasti, kus see asub, Einar?» küsis Artur Redig.

«Absoluutselt! Ja nüüd sa näed, Artur, et meil on targem kokku hoida. Kumbki teist ei saa ilma kahtlust

äratamata pagaritööstuse pööningule minna, aga mina saan.»

«All right,» ütles Artur. «Läki!»

Ta vaatas lapsi, kes olid üksteisele lähemale nihkunud.

«Ma loodan, et te rääkisite tõtt. Ausus on üle kõige, mu noored sõbrad — see on hea juhtlause elus. Kui te valetasite, tuleme natukese aja pärast siia tagasi ja siis saab alles nalja, siis saab niisugust nalja! . . .

«Ma ei valetanud,» pomises Kalle ja põrnitses talle tuka alt tigedalt otsa.

Nüüd astus ta juurde onu Einar. Kalle vaatas tema väljasirutatud käest mööda.

«Hüvasti, härra meisterdetektiiv,» ütles onu Einar. «Ma arvan, et oleks targem kriminaalasjad tulevikus maha jätta. Muide, kas ma saaksin ehk oma muukraua tagasi? See olid kindlasti sina, kes selle ära võttis?»

Kalle pistis käe püksitasku ja võttis sealt muukraua.

«Onu Einaril oleks ka targem tulevikus üks kui teine asi maha jätta,» sõnas ta mornilt.

Onu Einar naeris.

«Hüvasti, Anders, aitäh lõbusa ajaviite eest! Hüvasti, Eva-Lotta, sa oled haruldane laps, ma olen seda alati öelnud. Tervita oma ema, kui mul juhuslikult ei leidu aega temaga hüvasti jätta!»

Ta läks oma kaaslaste seltsis trepist üles. Uksel pööras ta ringi ja lehvitas käega.

«Ma luban, et kirjutan kindlasti, kust teid otsida! Kui see mulle ainult meelde tuleb!»

Raske uks kukkus mürtsudes kinni.

14.

«See on minu süü,» lausus Kalle, katkestades vaikuse, mis paistis lõputuna. «See on ainult minu süü. Ma poleks pidanud teid sellesse asjasse segama. Ja võib-olla iseennastki mitte.»

«Süü ja süü!» ütles Eva-Lotta. «Sa ei võinud ju ometi teada, et see niimoodi läheb.»

Jälle saabus vaikus, painav vaikus. Paistis, nagu poleks olemas enam mingit välismaailma. Olemas oli ainult see kelder siin oma armutult lukustatud uksega.

«Kahju, et Björki eile kohal polnud,» lausus Anders lõpuks.

«Ära räägi sellest!» kostis Kalle.

Siis ei öelnud keegi tüki aja jooksul sõnakestki. Kõik mõtlesid. Ja kõik mõtlesid enam-vähem ühte ja sedasama. Kõik oli läinud nurja. Kalliskivid olid kadunud ja varastel õnnestub pääseda välismaale. Kuid sel silmapilgul oli see kõik tühine asjaolu kõrval, et nad istuvad siin luku taga, ei pääse välja ega teagi, kas nad enam üldse kunagi välja saavad. Seda hirmsat mõtet polnud kerge lõpuni mõelda. Kui onu Einar nüüd ei võta vaevaks kirjutada? Pealegi — kui kaua tuleb kiri välismaalt? Ja kui kaua võib inimene ilma söömata ja joomata elada? Ning kas polnud bandiitide jaoks kõige parem, kui lapsed jääksid siia keldrisse igaveseks? Ka välismaal oli ometi olemas politsei, ja kui lapsed jutustavad, kes olid vargad, siis ei või ju onu Einar oma kaaslastega kuskil ennast nii kindlana tunda nagu siis, kui Kalle, Anders ja Eva-Lotta ei saa kunagi nende nimesid paljastada. «Ma kirjutan, kui see mulle ainult meelde tuleb,» oli onu Einar viimati öelnud ja see kõlas kurjakuulutavalt.

«Mul on kolm kuklit,» ütles Eva-Lotta ja pistis käe kleiditaskusse.

See oli siiski väike lohutus.

«Siis me ei sure nälga enne, kui ükskord pärastlõunal,» arvas Anders. «Meil on alles ka pool koppa vett.»

Kolm kuklit ja pool koppa vett. Ja mis saab edasi?

«Me peame appi hüüdma,» ütles Kalle. «Vahest tuleb mõni turist siia varemeid vaatama.»

«Mulle tuleb meelde, et möödunud suvel käis siin kaks turisti,» lausus Anders. «Linnas räägiti sellest veel tükk aega tagantjärele. Miks ei võiks siis tänagi mõni niisugune siia juhtuda?»

Nad läksid pisikese keldriakna juurde, kust langes sisse päikesekiir.

«Üks, kaks — korraga!» käsutas Anders.

«Appi! Ap-pi!»

Vaikus pärast hüüdmist oli rusuvam kui kunagi varem.

«Gripsholmi ja Alvastrasse ja teistesse niisugustesse kohtadesse — sinna nad sõidavad!» ütles Anders kibestunult. «Aga nendest varemetest siin ei hooli keegi!»

Ei ükski turist ega ka keegi muu inimene ei kuulnud neid.

Minutid läksid ja neist said tunnid.

«Oleksin ma vähemalt kodus öelnud, et lähen vareme te juurde!» ütles Eva-Lotta. «Siis nad tuleksid vahest pikapeale meid otsima.»

Ta peitis näo kätesse. Kalle neelatas paar korda ja tõusis püsti. Oli väljakannatamatu istuda ja vaadata Eva-Lottat. Kas siis polnud mingit võimalust ust maha lõhkuda? Ainus pilk uksele ütles, et sellele ei maksnud mõeldagi. Kalle kummardus, et võtta maast midagi, mis lebas trepi kõrval. See oli onu Einari taskulamp. Milline õnn, et ta selle maha oli unustanud! Pikapeale saabub öö, pime ja külm öö. On hea teada,

et neil on vajaduse korral võimalus mõneks ajaks pimedust peletada. Taskulambipatareid ei jätku kuigi kauaks, aga neil on vähemalt võimalus kella vaadata. Kuigi selles pole tegelikult mingit tähtsust, kas kell on kolm, neli või viis, sest varsti pole enam millelgi nende jaoks tähtsust. Kalle tundis, kuidas temas tõuseb tume meeleheide. Ta lonkis ringi «süngete mõtete vallas», nagu kirjutati raamatuis. Teha ükskõik mida oli siiski parem kui istuda ja oodata. Ükskõik mis muu oli parem. Oleks vahest isegi parem katsuda läbi uurida pimedad keerdkäigud, mis viisid keldri kaugemaisse ruumidesse.

«Anders, sa rääkisid kunagi, et tahaksid terve keldri läbi uurida ja kaardistada, et teha ta meie peakorteriks. Nüüd oleks ju selleks paras võimalus!»

«Rääkisin ma tõesti midagi nii rumalat? Mul oli tol päeval kindlasti päikesepiste. Kui ma siit ainult välja saaksin, siis teaksin ma edaspidi kindlasti üht meest, kes enam eluaeg ei tõsta oma jalga selle vana rusuhunniku lähedale, pea seda meeles.»

«Mind huvitab igatahes, kuhu need käigud viivad,» tähendas Kalle. «Mõtle ainult, kui siin leidub veel mõni väljapääs, mida keegi ei tea!»

«Jah, mõtle ainult, kui pärast lõunat tuleb terve hulk arheolooge ja hakkab meid välja kaevama. See on umbes sama tõenäoline.»

Eva-Lotta hüppas püsti.

«Jah, aga kui me jääme siia vaikselt istuma, läheme varsti peast segaseks,» ütles ta. «Ma arvan, et teeme nii, nagu Kalle ütles. Meil on ju taskulamp, et teed valgustada.»

«Minugipoolest,» nõustus Anders. «Aga kas me ei sööks enne? Kolm kuklit on siiski kolm kuklit, olgu mis on.»

Eva-Lotta andis kummalegi poisile ühe kukli ja nad sõid vaikides. Oli kummaline ja õudne mõelda, et nad söövad võib-olla viimast korda elus. Nad jõid peale

vett, mis oli koppa alles jäänud. Siis võtsid nad üksteisel käest kinni ja alustasid teekonda pimedusse. Kalle läks kõige ees ning näitas taskulambiga valgust.

———

Just sel ajal pidurdas linnakese politseijaoskonna ees auto. Sellest hüppasid välja kaks meest, kaks politseinikku. Nad kiirustasid jaoskonda, kust nad leidsid ees konstaabel Björki. Too näis pisut üllatununa ootamatust külastusest. Mõlemad mehed esitlesid ennast.

«Kriminaalkomissar Stenberg, kriminaalkonstaabel Santesson Stockholmi kriminaalpolitseist.»

Seejärel ütles kriminaalkomissar tõtlikult:

«Kas konstaabel tunneb siin linnas elavat eradetektiivi nimega Blomkvist?»

«Eradetektiiv Blomkvist?» konstaabel Björk vangutas pead. «Pole kunagi kuulnud!»

«Huvitav,» jätkas kriminaalkomissar. «Ta elab Suur tänav 14. Vaadake ise!»

Komissar otsis välja kirja ja ulatas selle Björkile. Oleks Kalle juures viibinud, oleks ta kirja kindlasti ära tundnud.

Stockholm. Kriminaalpolitseile, seisis kirjal. Ja tõepoolest, kirja all seisis: *Karl Blomkvist, eradetektiiv.*

Konstaabel Björk hakkas naerma.

«See ei või olla keegi teine kui minu sõber Kalle Blomkvist. Eradetektiiv — no muidugi, kus sa sellega! See eradetektiiv on umbes 12—13 aastat vana.»

«Aga inimene, kuidas te seletate seda, et ta saatis meile sõrmejälje, mis klapib täpipealt sellega, mille me leidsime pärast murdvargust Banéri tänaval juunikuu lõpul? Te teate ju seda suurt juveelivargust. Ja kellele see sõrmejälg kuulub? Just seda tahaks Stockholmi kriminaalpolitsei praegu kõige rohkem teada! See on

ainus jälg, mis meil olemas on. Meile on täiesti selge, et rasket raudkappi jõudsid liigutada ainult mitu inimest, aga kõigest üks on jätnud järele sõrmejälgi. Teistel olid ilmselt kindad käes.»

Konstaabel Björk mõtles järele. Talle tuli meelde Kalle ettevaatlik pärimine viimasel kohtumisel: «Mida peaks tegema, kui tead, et inimene on kurjategija, aga ei saa seda tõestada?» Olgu kuidas on, aga Kalle on nähtavasti saanud suure kalliskividevarguse toimepanijate jälile.

«Ma ei leia muud nõu, kui et läheme ja pärime Kalle enda käest järele,» ütles konstaabel Björk.

«Jah, ja mida rutem, seda parem,» lisas kriminaalkomissar.

«Suur tänav 14,» lausus komissar rooli taha istudes.

Ja politseiauto kihutas minema.

———

Punased roosid tundsid piinavat igavust. Mis mood see valgetel roosidel küll oli — anda alla ja teha rahu, kui sõda oli alles nii paljutõotavalt alanud? Mis asjaga nad küll tegelesid, et loobusid vabatahtlikult niisugusest lõbust?

«Ma arvan, et lähme õige ja katsume neid veidi solvata,» ütles Sixten. «Vahest võtavad siis aru pähe.»

Benka ja Jonte arvates oli see hea nõu.

Kuid valgete rooside peakorter oli tühi ja mahajäetud.

«Kus nad võiksid olla?» imestas Jonte.

«Me ootame nad ära,» otsustas Sixten. «Ükskord tulevad nad ikkagi tagasi.»

Pärast niisugust otsust seadsid punased roosid ennast pagaritööstuse pööningul mugavalt sisse. Siin oli terve virn vanu pildilehti, millega valged roosid aega viitsid, kui väljas oli halb ilm. Peale selle oli siin olemas suurepärane laud, millel võis mängida pingpongi — nii et meelelahutustest polnud puudust.

«Pagana hea peakorter, muide,» tähendas Benka.

«Jaa,» vastas Sixten, «ma tahaksin, et mul oleks garaažis ruumi pingpongilaua jaoks.»

Nad mängisid pingpongi ja sõitsid iga mängu vahel köit mööda alla ning ronisid üles tagasi, vaatasid pildiseeriaid ega hoolinud põrmugi sellest, et valged roosid kauaks ära jäid.

Sixten seisis avatud luugivahes ja hoidis köit käes. Näe, sealt tuleb see sell, see Eva-Lotta sugulane — onu Einar või mis ta nimi oligi. Küll tal on aga õudselt kiire, mõtles Sixten. Nüüd vaatas onu Einar üles ja nägi Sixtenit. Ta võpatas.

«Kas sa otsid Eva-Lottat?» küsis ta hetke pärast.

«Jah,» vastas Sixten. «Kas onu teab, kus ta võiks olla?»

«Ei,» vastas onu Einar. «Seda ma ei tea.»

«Nojah,» lausus Sixten ja libises köit mööda alla. Onu Einari näost paistis heameel.

Sixten hakkas üles tagasi ronima.

«Kas sa ronid üles tagasi?» küsis onu Einar.

«Jah,» vastas Sixten ja ronis kiiresti edasi. Ta oli hea võimleja ja seda oli ka näha.

«Mis sa seal üleval teed?» küsis onu Einar.

«Ootan Eva-Lottat,» vastas Sixten.

Onu Einar lonkis natuke aega edasi-tagasi.

«Kui ma järele mõtlen,» hüüdis ta Sixtenile, «siis tuleb mulle meelde, et Eva-Lotta pidi täna poistega matkama minema. Nad ei pidanud enne õhtut tagasi tulema.»

«Või nii,» ütles Sixten ja sõitis köit mööda alla. Onu Einari näol peegeldus heameel.

Sixten haaras uuesti köiest kinni ja hakkas üles ronima.

«Kas sa ei kuulnud, mis ma ütlesin?» küsis onu Einar kärsitult. «Eva-Lotta ei tule päev otsa koju.»

«Nojah,» kostis Sixten. «Kahju küll.»

Ta jätkas ronimist.



«Mis sa nüüd seal üleval tegema hakkad?» küsis onu Einar.

«Loen jutukat,» vastas Sixten.

Onu Einari näol polnud enam jälgegi heameelest. Läbematult sammus ta edasi ja tagasi.

«Kuule sina, seal üleval!» hüüdis ta natukese aja pärast. «Kas sa tahad teenida ühe krooni?»

Sixten pistis pea luugist välja.

«Muidugi. Mil viisil?»

«Lippa suitsupoodi turu ääres ja too mulle pakk sigarette.»

«Heameelega!» vastas Sixten ja sõitis köit mööda alla.

Onu Einar andis talle viiekroonilise. Sixten võttis jalad selga ja kadus. Ning onu Einar paistis olevat eriti rahul. Kuid nüüd pistis pea luugist välja Benka, tore väike Benka heledate lokkis juuste ja lustaka nöbininaga. Nii toredat poissi nähes polnud mingit põhjust vandumiseks. Kuid onu Einar vandus pikalt.

Veidi aja pärast tuli Sixten tagasi. Ühes käes oli tal suur kott. Ta andis onu Einarile sigaretid ja hüüdis üles punastele roosidele:

«Näete, ma ostsin Eva-Lotta taadilt terve krooni eest kukleid ja ta pole kade mees. Nüüd on meil söök olemas, nii et meil ei tule päev otsa koju minna.»

Nüüd vandus onu Einar endamisi veelgi pikemalt ja läks pika sammuga minema.

Punased roosid aga lugesid jutte, mängisid pingpongi, sõitsid mööda köit alla ja sõid kukleid ning neil polnud midagi sellest, et valged roosid jäid kauaks ära.

«Kas teile ei paista, et see sell on natuke peast



põrunud?» küsis Sixten, kui onu Einar neljandat korda pagaritööstuse juures nähtavale ilmus. «Mis ta jookseb ringi nagu munas kana? Kas tal midagi paremat teha pole?»

Tunnid läksid. Punased roosid aga mängisid pingpongi, lugesid jutte, sõitsid köit mööda alla ja sõid kukleid ega hoolinud põrmugi sellest, et valged roosid jäid kauaks ära.

15.

Pimedus, kõikjal vaid pimedus. Siin ja seal tungib mõnest õhuaugust sisse ahtake valgusekiir. Kuid taskulamp valgustab veel ja teda on hädasti tarvis. Pole kerge edasi rühkida. Kohati lamab maas suuri kivimürakaid, mis tõkestavad teed. Kõik on niiske, kõle ja külm. Mõelda ainult, et siin peaks olema öö otsa! Või veel mitu ööd!

Anders, Kalle ja Eva-Lotta hoiavad üksteisel käest kinni. Kalle valgustab kivimüüre, mida mööda niriseb alla vett.

«Mõelda ainult, need vaesed, kes siin kunagi vangis istusid!» räägib Eva-Lotta. «Võib-olla mitu aastat!»

«Aga neile anti vähemalt süüa,» toriseb Anders. Üks väike kukkel ei peleta kauaks nälga ja ta tunneb seda järjest tugevamini. Sel ajal süüakse kodus lõunat!

«Täna pidid meil olema kotletid!» ütleb Eva-Lotta ja ohkab.

Kalle ei räägi midagi. Ta on vihane iseenda peale, et on üldse kunagi detektiiviameti vastu huvi tundnud. Nad oleksid praegu võinud istuda kodus pagaritööstuse pööningul, oleksid pidanud sõda punaste roosidega, sõitnud jalgrattaga, supelnud, söönud lõunat ja teinud kõiki võimalikke asju. Selle asemel et uidata ringi pimedas ja külmas, julgemata isegi mõelda sellele, mis on tulemas.

«On vist parem, kui me läheme nüüd tagasi,» arvab Eva-Lotta. «Me oleme näinud kõike, mis siin näha on, ja igal pool on ikka seesama. Ikka sama pime ja jube.»

«Lähme seda käiku mööda kuni lõpuni,» teeb Anders ettepaneku. «Siis pöörame tagasi.»

Eva-Lottal polnud õigus. Mitte igal pool pole kõik täiesti ühtemoodi. See käik lõpeb trepiga. Trepp aga tähendab ühendust kahe majakorra vahel. See on väike ja kitsas keerdtrepp, mille kiviastmed on paljudest jalgadest kulunud. Anders, Kalle ja Eva-Lotta seisatavad päris vaikselt trepi juures. Nad ei usu oma silmi. Kalle valgustab taskulambiga. Siis tormavad nad trepist üles. Kuid väljapääs on kinni naelutatud. Siit ei pea keegi keldrisse pääsema. Ja keldrist välja samuti. Kalle tahaks joosta peaga vastu laudu, nii et pilpad lendavad.

Me peame välja pääsema. Me p e a m e välja pääsema, ütlen ma!» karjub Anders raevukalt. «Ma ei kannata enam silmapilkugi kauem!»

Ta on haaranud maast suure kivi. Kalle on talle abiks.

«Üks, kaks — korraga!» käsutab Anders. Lauad ragisevad. Veel kord!

«Küll sa näed, Kalle, nad annavad järele!» hüüab Anders erutusest peaaegu nuuksudes.

Viimast korda — täiest jõust. Puupilpad lendavad igale poole. Prahi kõrvalelükkamine läheb kiiresti. Anders pistab pea välja ning huilgab rõõmsalt. Trepp viib varemete alumisele korrusele.

«Kalle, Eva-Lotta, tulge!» hõiskab ta.

Kuid Kalle ja Eva-Lotta on juba selletagi kohal. Nad seisavad ja vaatavad valgust, vaatavad päikest, otsekui oleks see suur ime. Eva-Lotta tormab aknaava

juurde. Seal all laiub linnake. Ta näeb jõge ja pumbamaja ja kirikut. Ning seal hoopis eemal näeb ta pagaritööstuse punast katust. Siis nõjatub ta kivimüürile ning hakkab täie häälega nutma.

Kalle ja Anders mõtlevad endamisi, et tüdrukud on ikka kentsakad küll. Enne, all keldris, ei nutnud ta üldse, aga nüüd, mil hädaoht on juba möödas — nüüd purskuvad tal pisarad justkui purskkaevust.

Selleks ajaks on punased roosid kõik jutud läbi lugenud ning neil on ka pingpongi mängimisest isu täis. Pealegi on mõne aja pärast Preerias algamas jalgpallivõistlus.

«Äh, kauem me küll enam ei oota,» lausub Sixten. «Nad on nähtavasti Ameerikasse välja rännanud. Laseme jalga!»

Sixten, Benka ja Jonte laskuvad köit mööda alla ja turnivad Eva-Lotta purret mööda üle jõe. Ning nüüd avaneb onu Einaril lõpuks see võimalus, mida ta on juba mitu tundi oodanud.

Paarsada meetrit eemal seisab tänaval must «Volvo». Selles istub kaks meest, kaks kärsitut, närvilist meest. Nad on juba kaua selles kuumuses istunud. On möödunud tunde ja ühesuuruste vaheaegade järel on nende vana sõber Einar käinud teatamas:

«Jõmpsikad on ikka veel seal! Mis ma teie arvates tegema peaksin? Ma ei saa ju neil kaela kahekorra käänata, kui väga ma seda ka teha tahaksin!»

Nüüd aga tuleb Einar lõpuks pooljoostes. Tal on midagi pintsakuhõlma all.

«Kõik on korras!» sosistab ta ja hüppab autosse.

Jõmm vajutab gaasipedaali põhja ning «Volvo» kihutab suure kiirusega linnakese põhjapoolse serva poole.

Kolmel mehel autos pole muud mõtet kui jätta see linnake maha nii ruttu kui võimalik. Nad vaatavad ainult otse ette, teele, mis peab viima nad rikkuse,

vabaduse ja muretuse juurde. Kui nad vaataksid kõrvale, näeksid nad võib-olla kolme last — Andersit, Kallet ja Eva-Lottat, kes on just tänavanurga tagant nähtavale ilmunud ja vaatavad hämmelduse ning hirmuga oma minemakihutavaile vaenlastele järele.

16.

«Sa õnnetu, kus sa ometi hulgud?» ütles vürtskaupmees Blomkvist. «Ja mis sa jälle oled toime pannud? Kas lõid jälle kuskil mõne aknaruudu puruks?»

Juba sada korda oli vürtspoodnik käinud trepil ja vaadanud, kas ta poeg ei tule juba. Ning nüüd lõpuks silmas ta teda koos Andersi ja Eva-Lottaga ümber nurga tulemas.

«Lase mind lahti, isa!» hüüdis Kalle. «Ma pean silmapilk minema politseisse!»

«Seda ma tean,» vastas isa. «Politsei istub juba kodus ja ootab sind. See ei tõota sulle head, Kalle!»

Kalle ei suutnud taibata, miks politsei istub ja teda ootab. Kuid talle oli küllalt sellest, et politsei seda teeb. Ta jooksis nii, nagu polnud veel kordagi oma noores elus jooksnud. Anders ja Eva-Lotta järgnesid talle.

Rohelisel kiigelaual istuski konstaabel Björk, olgu ta kiidetud, ja tema kõrval veel kaks politseinikku.

«Võtke nad kinni, võtke nad kinni!» karjus Kalle ägedalt. «Ruttu.»

Björk ja mõlemad võõrad hüppasid püsti.

«Kus? Keda?»

«Juveelivargad!» Kalle suutis ärritusest vaevalt sõna suust saada. «Nad sõitsid just praegu autoga minema! Oi, tehke ometi ruttu!»

Seda ei tulnud tal kaht korda öelda. Vürtspoodnik Blomkvist jõudis tänavale just parajasti selleks ajaks,

et näha, kuidas Kalle ja tema seltsilised ronisid koos kolme politseinikuga politseiautosse. Härra Blomkvist haaras peast kinni. Tema poeg juba nii noorelt vahi alla võetud — see oli hirmus! Ainus lohutus oli see, et pagari tüdruk ei paistnud olevat sugugi parem! Ja kingsepa poiss samuti!

Politseiauto kihutas põhja poole sellise kiirusega, et korralikud linnakodanikud vangutasid ainult hämmeldunult päid. Kalle, Anders ja Eva-Lotta istusid tagaistmel komissar Stenbergi kõrval. Sedamööda, kuidas auto võppus, loksusid nad siia ja sinna. Eva-Lotta istus ja imestas, kui palju võib inimene ühe päeva jooksul taluda, ilma et ta minestaks. Kalle ja Anders rääkisid ühekorraga, kuni komissar ütles, et ta eelistab kuulda korraga ainult üht neist. Kalle vehkis metsikult kätega ja karjus heleda häälega:

«Üks on hirmus kahvatu ja teine näeb kole välja ja kolmas on onu Einar, aga kahvatu on tegelikult veel koledam kui see kole ja onu Einar on ka kole.»

Komissar paistis pisut segadusse aetuna.

«Kahvatu ütleb oma nime olevat Ivar Redig, aga ta nimi on kindlasti Artur, aga seda koledat hüüavad nad Jõmmiks, aga tema nimi on võib-olla Krok ja onu Einari nimi on nii Lindeberg kui Brane ja ta magab, revolver padja all, ja peitis kalliskivid lossivaremeisse trepi alla, ja kui ma talt sõrmejälge võtsin, siis kukkus lillevaas maha — õnnetus, eks? — ja siis ta sihtis mind revolvrist ja siis ma istusin vahtra otsas ja kuulsin, kuidas Jõmm ja Redig ähvardasid teda ja siis nad sidusid ta lossikeldrisse kinni, sest ta oli nii rumal ja läks nendega kaasa, aga kalliskivid olid juba ära, me peitsime nad pagaritööstuse pööningule, aga nüüd on nad kahjuks kõik kätte saanud, sest nad panid meid keldrisse luku taha, oh sa poiss, küll seal on alles käike, aga me saime ikkagi välja ja nüüd teab onu kõike, aga sõitke ometi kiiremini!»

Onu komissar ei paistnud küll veel päris kõike teadvat, aga ta mõtles, et küllap jõuab hiljemgi üksikasjad välja selgitada.

Kriminaalkonstaabel heitis pilgu kiirusemõõtjale. See näitas ligi sada kilomeetrit tunnis ja ta ei saanud enam kiirust lisada, kuigi Kallele paistis, et nad sõidavad liiga aeglaselt.

«Komissar, tee läheb lahku, kas keerame paremale või vasakule?»

Konstaabel peatas auto nii järsult, et see lohises mööda teed edasi.

Anders, Kalle ja Eva-Lotta närisid kärsitusest pöidlaid.

«Rumal lugu!» lausus komissar. «Konstaabel Björk, teie teate ümberkaudseid teid, mis te arvate, kumba teed mööda nad võisid sõita?»

«Seda on võimatu öelda,» vastas Björk. «Mõlemad teed viivad välja suurele ringmaanteele, nad võisid sõita kumba pidi tahes.»

«Üks silmapilk!» lausus Kalle ja ronis autost välja. Ta võttis taskust oma märkmiku ja keeras vasakpoolsele teeharule. Tähelepanelikult uuris ta teepinda.

«Nad sõitsid seda teed!» hüüdis ta õhinal.

Björk ja konstaabel olid samuti autost välja tulnud.

«Kust sa seda tead?» küsis komissar.

«Tean, sest nende masinal on uus kumm parema tagumise ratta all ja ma joonistasin endale mustri maha. Vaadake ise!»

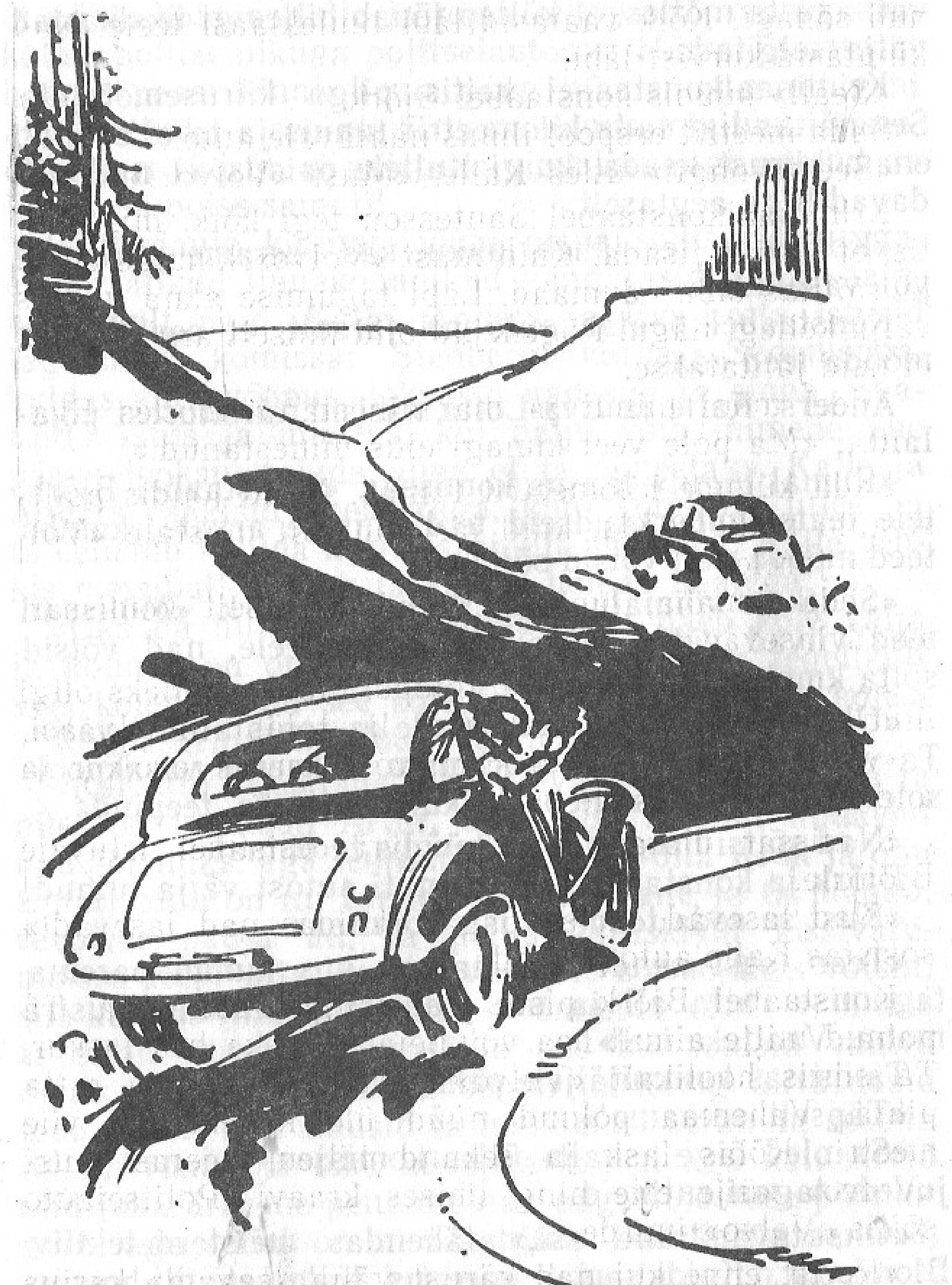
Ta osutas kummijäljele pehmes teekattes.

«Täpselt seesama!»

«Sa oled õige kaval!» ütles komissar, kui nad auto juurde tagasi ruttasid.

«Oh, tavapärane asi,» tähendas meisterdetektiiv Blomkvist. Kuid samas meenus talle, et ta hoopis parema meelega tahaks olla lihtsalt Kalle, ja ta lisas hoopis tagasihoidlikult: «Lihtsalt mulle tuli see pähe.»

Kiirus muutus juba elukardetavaks. Keegi ei lausu-



nud sõnagi. Kõik vaatasid läbi tuuleklaasi teele. Nad kihutasid kurvist läbi.

«Seal!» hüüdis konstaabel Björk.

Sada meetrit eespool ilmus nähtavale auto.

«See ta ongi!» ütles Kalle. «Must «Volvo».»

Kriminaalkonstaabel Santesson tegi kõik, mis suutis, et kiirust lisada. Kuid must «Volvo» kihutas edasi ja säilitas oma edumaad. Läbi tagumise akna vaatas välja kellegi nägu. Põgenejad olid ilmselt aru saanud, et neid jälitatakse.

«Veel mõni minut ja ma minestan,» mõtles Eva-Lotta. «Ma pole veel kunagi elus minestanud.»

Sada kümme kilomeetrit tunnis. Nüüd jõudis politseiauto pikkamööda, kuid järjekindlalt mustale «Volvole» järele.

«Heitke maha, lapsed!» hüüdis äkitselt komissar. «Nad lasevad.»

Ta surus kõik kolm alla autopõrandale. Selleks oligi ülim aeg. Vingudes plaksatas kuul läbi tuuleklaasi.

«Björk, teil on parem koht, võtke minu revolver ja andke neile lurjustele vastu!»

Komissar ulatas oma revolvri eesistmel istuvale Björkile.

«Nad lasevad, oh sa pagan, kuidas nad lasevad!» sosistas Kalle auto põrandal.

Konstaabel Björk pistis käe külgaknast välja. Ta polnud mitte ainult hea võimleja, vaid ka hea laskur. Ta sihtis hoolikalt «Volvo» parema tagumise ratta pihta. Vahemaa polnud nüüd üle kahekümne viie meetri. Kõlas lask ja sekund hiljem keeras must «Volvo» külje ette ning libises kraavi. Politseiauto sõitis «Volvo» juurde.

«Ruttu, enne kui nad kärust välja saavad!» karjus komissar. «Teie, lapsed, jääte siia lamama!»

Silmapilk hiljem olid politseinikud lömmisõidetud «Volvo» ümber piiranud. Ükski vägi poleks Kallet

autopõrandal kinni hoidnud. Ta pidi ennast püsti ajama ja vaatama.

«Onu Björkil ja sellel politseinikul, kes juhtis, on revolvrid laskevalmis!» teadustas ta Andersile ja Eva-Lottale. «Ja paks komissar teeb nüüd autoukse lahti — oi, kuidas nad rabelevad! See on Redig, tal on ka revolver käes, aga — matsti! — onu Björk virutas talle nii, et ta revolvri maha pillas. Kas kuulete, kui vahva, ja onu Einar on ka seal, aga tal ei ole revolvrit, ta ainult rabeleb, aga uskuge mind, nüüd nad panevad sellel jõhkardil käed raudu ja Redigil ka. Aga kus on Jõmm? Nüüd tirivad nad teda välja. Ta on kindlasti minestanud. Oi, kui põnev see on, ja nüüd, uskuge mind. . . !»

«Keera kinni!» katkestas teda Anders. «Meil on ka silmad peas, me näeme isegi.»

Võitlus oli lõppenud. Seal seisid komissari ees onu Einar ja Kahvatu. Jõmm lamas nende kõrval maas.

«Mis ma näen!» lausus komissar. «Kas see pole mitte Artur Berg? Milline rõõmustav kohtumine!»

«Rõõm on tervelt teie poolel,» tähendas Kahvatu vastiku helgiga pilgus.

«Seda kindlasti,» lausus komissar. «Mis sa selle kohta ütled, Santesson, et me nabisime kinni Artur Bergi?»

Kalle mõtles, et inimesel peab olema hea mälu, kui ta suudab kõiki nimesid meeles pidada.

«Kuule, Kalle!» hüüdis komissar. «Tule korraks siia. Sulle teeb vahest heameelt kuulda, et meil läks tänu sinule korda kinni võtta üks kõige kardetavam kurjategija terves riigis.»

Koguni Artur Berg kergitas pisut kulmu, kui ta silmas Kallet, Andersit ja Eva-Lottat.

«Ma oleksin pidanud oma esialgse kavatsuse täide viima ja need maimukesed maha laskma,» lausus ta rahulikult. «Inimarmastus ei tasu ennast kunagi ära, see toob ainult häda ja viletsust kaela.»

Jõmm lõi silmad lahti.

«Ja seal on meil veel üks vana tuttav ja alaline politseikunde! Kuidas on, Jõmm, kas sa ei pidanud saama ausaks poisiks, kui me viimati kohtusime?»

«Jaa,» vastas Jõmm, «aga ma tahtsin muretseda natuke algkapitali. Ma ütlen, komissar, et kui tahad ausaks saada, siis on küsimus kõigepealt rahas!»

«Ja teie?» pöördus komissar onu Einari poole. «Kas teie olete esimest korda sellisel teel?»

Onu Einar lõi pilgu maha.

«Jah,» vastas ta. Seejärel heitis ta tigeda pilgu Kallele. «Igal juhul pole ma varem sisse kukkunud. Ja ma oleksin seekord ka puhtalt välja tulnud, kui poleks olnud seda meisterdetektiivi. Meisterdetektiiv Blomkvisti!»

Ta manas näole midagi naeratusetaolist.

«Vaatame nüüd järele, Santesson, kus on varastatud kraam. Heitke pilk autosse. Ma arvan, et see on seal.»

Jah, plekist karp oli autos.

«Kelle käes on võti?» küsis komissar.

Onu Einar ulatas vastumeelselt võtme. Kõik seisid pingsas ootuses.

«Kohe vaatame,» lausus komissar ja keeras võtit. Kaas avanes.

Kõige peal oli paber. Sellel seisis suurte tähtedega: *Valge Roosi salajane ürik*. Komissaril vajus suu hämmastusest lahti. Sama hämmeldunud olid ka ülejäänud, kõige enam onu Einar ja tema kaks kaaslast. Artur Berg heitis onu Einarile pilgu, mis oli täis vihkamist.

Komissar soris karbis. Kuid seal polnud midagi peale paberite, kivikeste ja muu taolise prahi.

Eva-Lotta oli see, kes hakkas esimesena kõhistama heledat vallatut naeru. See oli signaaliks Kallele ja Andersile. Naer otse purskus neist esile. Nad naersid,

naersid nii, et kõhud kõveras. Nad naersid seni, kuni kõhus hakkas pistma.

«Mis tont nende lastega lahti on?» küsis komissar pahaselt. Siis pöördus ta Artur Bergi poole:

«Või siis nii, te jõudsite varastatud kraami juba ära peita. Aga küllap me selle teie käest välja pinnime!»

«Seda ... seda pole tarvis välja pinnida,» pigistas Anders naerust luksudes vaevaliselt kõrist. «Ma tean, kus see on. See on pagaritööstuse pööningul kõige alumises kummutisahtlis.»

«Aga kust nad siis selle kätte said?» küsis komissar ja osutas plekist karbile.

«Ü l e m i s e s t sahtlist!»

Eva-Lotta jättis äkitselt naermise. Ta vajus kraavipervele.

«Mulle paistab tõepoolest, et tüdruk minestas,» lausus konstaabel Björk ja tõstis Eva-Lotta üles. «Pole ka ime!»

Siis avas Eva-Lotta vaevaliselt oma sinised silmad.

«Ei, see pole ime,» sosistas ta. «Ma pole täna söönud midagi muud kui ühe kukli.»

17.

Meisterdetektiiv Blomkvist lamas selili pirnipuu all. Jaa, ta oli praegu meisterdetektiiv ja mitte lihtsalt Kalle. See seisis koguni ajalehes, mida ta peos hoidis. «Meisterdetektiiv Blomkvist» oli pealkirjaks ja selle all oli trükitud Kalle pilt. Tõsi küll, fotolt ei vaadanud teravate näojoonte ja läbitungiva pilguga küps mees, nagu oleks võinud oodata. Nägu, mis ajalehest vastu vaatas, oli silmatorkavalt Kalle-taoline, kuid sinna

polnud midagi parata. Eva-Lotta ja Andersi fotod olid ka ära trükitud, kuigi veidi allpool teksti sees.

«Kas olete märganud, noormees,» küsis härra Blomkvist oma kujutletava kaaslase käest, «et kogu esikülg on täis juttu sellest väikesest loost varastatud kalliskividega, mis mul läks korda neil päevil paljastada, kui mul leidus pisut vaba aega?»

Oo jaa, seda oli ta kujutletav kaaslane kindlasti märganud ja ta ei suutnud oma täit imetlust väljendadagi.

«Härra Blomkvist sai kindlasti hea tasu?» oletas ta.

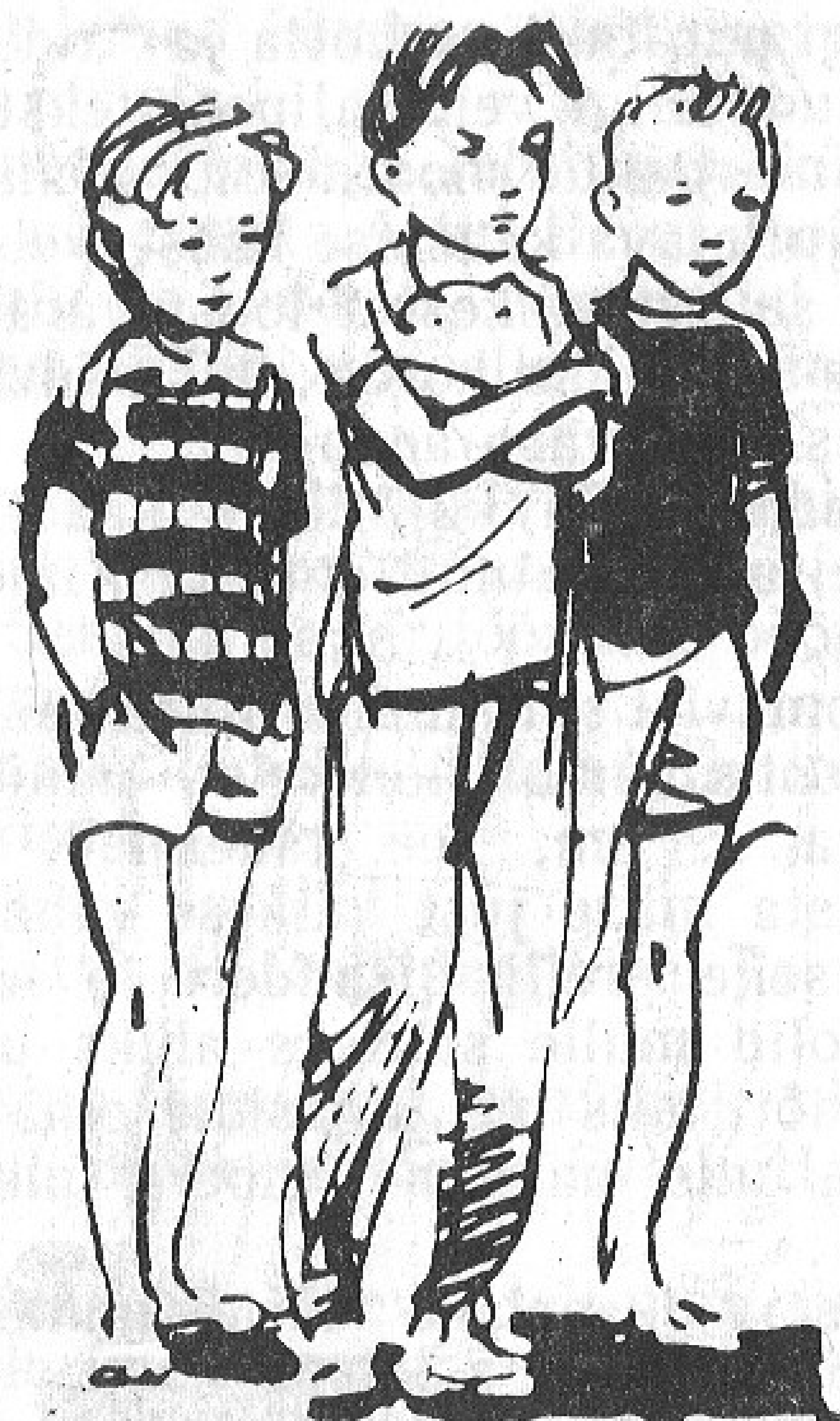
«Tjahh,» kostis härra Blomkvist, «muidugi sain ma hirmsa hulga ... hm, see tähendab, et ma sain endastki mõista mitte just väikese rahasumma, kuid ma jagasin selle preili Lisanderi ja härra Bengtssoniga, kes olid mulle suureks abiks uurimise ajal. Kui rääkida tõtt, siis me jagasime omavahel kümme tuhat krooni, mis pankur Östberg meie käsutusse andis.»

Ta kujutletav kaaslane lõi hämmeldunult käsi kokku.

«Nojah,» lausus härra Blomkvist ja noppis üleoleva ilmega ühe rohukõrre, «eks kümme tuhat krooni ole muidugi ka raha. Aga ma ütlen teile ainult üht, noormees — mina ei tööta selle tühise raha pärast. Mul on üksainus siht: kuritegevuse vastu võitlemine meie ühiskonnas. Hercule Poirot, lord Peter Wimsey ja teie alandlik teener — jaa, meid on veel mitu meest, kes ei mõtlegi lubada kuritegevusel võimust võtta.»

Kujutletav kaaslane kinnitas täie õigusega, et ühiskond on härradele Poirot'le, Wimseyle ja Blomkvistile suurt tänu võlgu nende ennastsalgava töö eest vooruse kaitsel.

«Enne kui me lahku läheme, noormees,» lausus meisterdetektiiv ja võttis piibu suunurgast, «tahan ma teile öelda veel üht asja. Kuritegu ei tasu ennast kunagi ära. Ausus on üle kõige, nagu ütles mulle kord



Artur Berg. Ja ma loodan, et ta mõistab seda seal, kus ta praegu istub. Tal on igal juhul õige mitu aastat aega, et asja üle järele mõelda. Ja mõelda ainult, onu Einar . . hm, Einar Lindeberg — nii noor mees ja juba kuriteo teele asunud! Parandagu teda ta karistus. Sest nagu ma juba ütlesin — kuritegu ei tasu ennast kunagi ära!»

«Kalle!»

Eva-Lotta pistis pea läbi aiamulgu.

«Kalle, mis sa lesid ja vahid taevasse! Tule ruttu meile. Me läheme kohe Andersiga linna peale!»

«Hüvasti, noormees,» ütles meisterdetektiiv Blomkvist. «Preili Lisander hüüab mind ja — täiesti omavahel — tema ongi noor daam, kellega ma kavatsen abielluda.»



Ta kujutletav kaaslane õnnitles preili Lisanderit peigmehe valiku puhul.

«Jaa, preili Lisander mõistagi ei tea sellest veel midagi,» ütles meisterdetektiiv tegelikkusega kooskõlas ning keksis ühel jalal minema aia äärde, kus teda juba ootas nimetatud preili koos härra Bengtssoniga.

Oli laupäevaõhtu. Kõigest õhkus kõige sügavamat rahu, kui Kalle, Anders ja Eva-Lotta tulid tasakesi lonkides mööda Suurt tänavat. Kastanid olid juba ammu ära õitsenud, kuid väikestes iluaedades õitsesid nüüd roosid, levkoid ja lõvilõuad. Nad keerasid alla parkali töökoja poole. Lonkur Fredrik oli juba täis ja ootas konstaabel Björki. Kalle, Anders ja Eva-Lotta

seisatasid vähekeseks, et kuulata Fredriku lugusid. Ent siis liikusid nad edasi Preeria poole.

«Näe, seal on Sixten, Benka ja Jonte!» ütles Anders äkitselt ja ta silmad lõid särama. Kalle ja Eva-Lotta nihkusid oma pealikule lähemale. Nõndaviisi läksid valged roosid otse punastele roosidele vastu.

Mõlemad salgad kohtusid. Rahulepingu kohaselt oleks valgete rooside pealik nüüd pidanud punaste rooside pealiku ees kolm korda kummardama ja ütlema: «Isand, ma tean, et ma pole väärt tallama sedasama maapinda mis sinagi!» Ja punaste rooside pealik vaatas valgete pealikule eriti nõudlikult otsa. Siis avas valgete rooside pealik suu ja ütles:

«Tattnina!»

Punaste rooside pealik näis olevat asjaga väga rahul. Ometi astus ta näilise hämmeldusega sammu võrra tagasi.

«See tähendab sõda!» ütles ta.

«Jah!» lausus valgete rooside pealik ja lõi endale dramaatiliselt vastu rindu. «Nüüd on Punase ja Valge Roosi vahel sõda ja musttuhat hinge peab minema surma ja vajuma hauapimedusse!»

Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu



1.

«Et sina ka ükskord aru pähe ei võta!» ütles Anders. «Sa ei võta enam üldse kunagi aru pähe. Kas sa jälle lesid siin ja unistad?»

See, kes enam kunagi ei pidanud aru pähe võtma, hüppas kähku rohu pealt püsti ja põrnitses linakollase juuksetuka alt solvunult neid kahte, kes seisid aia ääres.

«Armas, kallis väike Kalle,» sõnas Eva-Lotta, «sul tulevad ju niimoodi lamatised, kui sa ei jäta selle pirnipuu all lesimist ja jõllitamist kogu ilmatu pika suve jooksul.»

«Ma ei lesi ega jõllita hoopiski iga päev,» kostis Kalle pahuralt.

«Ei, Eva-Lotta, ära liialda,» ütles Anders. «Kas sa ei mäleta seda pühapäeva juuni algul — siis ei lesinud Kalle üldsegi pirnipuu all. Ta ei olnud tervelt päev otsa detektiiv. Vargad ja mõrtsukad said vabalt möllata.»

«Jah, muidugi, nüüd tuleb mulle meelde,» ütles Eva-Lotta. «Mõrtsukatel oli tõepoolest juuni algul üks prii päev.»

«Minge metsa!» ütles Kalle.

«Seda me just kavatsesimegi,» tunnistas Anders. «Aga me tahtsime, et sina kaasa tuleksid. Muidugi kui arvad, et mõrtsukad võiks jätta tunniks ajaks või nii ilma järelevalveta.»

«Oh, seda nüüd küll ei või,» ärples Eva-Lotta rõõmsalt ja südametult. «Neid peab valvama nagu sülelapsi.»

Kalle ohkas. Lootusetu, täiesti lootusetu. Ta oli ometi meisterdetektiiv Blomkvist! Ja ta nõudis austust oma kutse vastu. Kuid kas ta saavutas seda? Vähemalt mitte Andersi ja Eva-Lotta juures. Ning ometigi oli ta läinud suvel vastuvaidlematult päris ise kinni võtnud tervelt kolm juveelivarast. Jah, Anders ning Eva-Lotta olid teda ju abistanud, kuid see oli ometigi tema, Kalle, kes oma teravmeelsuse ja tähelepanuvõime abil oli jõudnud kelmide jälile.

Tookord olid Anders ja Eva-Lotta mõistnud, et ta tõepoolest oli detektiiv, kes tundis oma ala. Nüüd aga narrisid nad teda, nagu poleks seda kõike üldse kunagi sündinud. Just nagu poleks maailmas ülepea mingeid kurjategijaid, kellel silma peal hoida. Just nagu oleks Kalle lihtsalt närviline tobu, kelle pea on täis väljamõeldud ohte.

«Te kehklesite läinud suvel päris mehemoodi,» lausus ta ning sülitas pahameelega pikalt üle muru. «Siis, kui me need juveelivargad kinni võtsime, ei kaevanud keegi meisterdetektiiv Blomkvisti üle.»

«Ega keegi sinu üle praegugi kaeba,» kostis Anders. «Aga sa saad ju ometi aru, et need on asjad, mis võivad juhtuda ainult üks kord. See linn siin on seisnud juba neljateistkümnendast sajandist peale ja teatavasti pole siin kunagi olnud rohkem kurjategijaid kui just needsamad juveelivargad. Sellest on nüüd möödas terve aasta. Aga sina muudkui lesid pirnipuu all ja lahendad kriminaalmõistatusi. Ärka üles, Kalle, ärka üles! Usu mind, rohkem kelme pole praegu kuskilt tulemas.»

«Ja igal asjal on oma aeg, seda tead sa hästi,» ütles Eva-Lotta. «Kaabakate tagaajamiseks on oma aeg ja selleks, et teha punastest roosidest kotletti, on oma aeg.»

«Aga just — kotletti!» ütles Anders vaimustusega.

«Punane Roos on kuulutanud jälle sõja. Benka tõi natukese aja eest nende sõjakuulutuse. Loe ise!»

Ta tiris taskust välja suure plakati ning ulatas selle Kallele. Ja Kalle luges:

SÕDA! SÕDA!

Ennast Valgeks Roosiks nimetava kuritegeliku kamba hullule ninamehele.

Käesolevaga teeme teatavaks, et tervel Rootsimaal pole olemas talumeest, kellel oleks mõni kas või ligilähedalt nii rumal põrsas nagu on Valge Roosi ninamees. Seda tõendab asjaolu, et too inimsoo piletis kohtas eile keset suurt turgu Punase Roosi õilsat ja üleüldiselt austatud pealikut, ning siis too ülalnimetatud piletis ei suvatsenud anda teed, vaid söandas oma määratus rumaluses meie õilsat ja kõrgelt lugupeetud pealikut müksata ning pahvatada välja vastikuid mõnitusi.

Seda teotust saab maha pesta ainult verega.

Nüüd olgu Punase ja Valge Roosi vahel sõda ning vajugu mustuhat hinge surma ja hauapimedusse.

Sixten

aadlik ja Punase Roosi pealik

«Nüüd lähme anname neile kere peale,» teatas Anders. «Kas tuled kaasa?»

Kalle muigas rahulolevalt. Rooside sõda, mis oli kestnud lühemate vaheaegadega juba mitu aastat, oli asi, millest keegi vabatahtlikult ära ei öelnud. See andis põnevust ja sisu suvepuhkusele, mis muidu oleks võinud minna veidi üksluiseks. Sõita jalgrattaga ja supelda, kasta maasikaid, olla abiks isa vürtspoes, istuda all jõekaldal ja õngitseda, mängida Eva-Lotta aias palli — sellest kõigest ei jätkunud päevade täiteks. Suvevaheaeg oli ju nii pikk.

Jah, suvevaheaeg oli õnnekombel pikk. Kalle arvates oli see kõigist kunagi väljamõeldud asjadest kõige parem. Päris imelik, kuidas täiskasvanud olid selle peale tulnud. Et nad tegelikult lasksid inimesel lihtsalt jalutada päikesepaistel, ilma et ta oleks pidanud põrmugi muret tundma Kolmekümneaastase sõja või muude niisuguste asjade pärast! Selle asemel võis ta tegelda Rooside sõjaga, mis oli hoopis meeldivam.

«Kas ma tulen kaasa?» kordas Kalle. «Küsid veel!»

Et ajad olid kurjategijate poolest nii kehvaks jäänud, tundis meisterdetektiiv Blomkvist lausa rõõmu neist vabanedes, sest see andis talle võimaluse pühendada kõrgemale sõjakunstile, mida roosid oma lahingutes arendasid. Huvitav oli järele vaadata, mis punased roosid seekord kokku olid keetnud.

«Ma arvan, et lähen ettevalmistuseks luurele,» arvas Anders.

«Mine jah,» vastas Eva-Lotta. «Meie asume teele poole tunni pärast. Ma ihun ainult noad teravaks.»

See kõlas aukartustäratavalt ja ohtlikult. Anders ja Kalle noogutasid heakskiitvalt. Eva-Lotta oli sõjamees, kelle peale võis loota.

Need noad, mida tuli ihuda, olid küll kõigest pagarmeister Lisanderi leivanoad, kuid siiski! Eva-Lotta oli lubanud isale, et aitab enne äraminekut käia vändata. Seista juulipäikese käes ja keerata rasket käiakivi oli

vaevarikas töö, aga ta läks palju kergemaks, kui sai ette kujutada, et need noad, mille pärast siin higistada tuli, olid Rooside sõjas vajalikud relvad.

«Vajugu musttuhat hinge surma ja hauapimedusse,» pomises Eva-Lotta endamisi käia juures seistes ja seda keerates, nii et pea märg ja heledad juuksed meelekohtadel krussis.

«Mis sa ütlesid?» küsis pagarmeister Lisander ja tõstis pilgu käialt.

«Mitte midagi.»

«Siis kuulsin ma küll valesti,» lausus pagarmeister ja katsus sõrmega tera. «Nüüd võid lipata!»

Ja Eva-Lotta lippas. Ta puges kiiresti läbi aia, mis lahutas tema aeda Kalle omast. Sel kohal oli aiast üks latt puudu. Ta oli puudunud sealt juba nii kaua, kui keegi üldse mäletas, ja ta pidi puudu jääma seniks, kui Eva-Lottal ja Kallel oli selle kohta oma sõna öelda. Neile oli see läbipääs vajalik.

Vahel juhtus, et vürtspoodnik Blomkvist, korraarmastaja mees, rääkis pagarmeister Lisanderile, kui nad suvisel õhtupoolikul pagarmeistri lehtlas koos istusid:

«Kuule, sõber, vahest parandaksime selle tara ära. Ta näeb minu meelest väga lohakas välja.»

«Oh, ootame parem, kuni lapsed nii suureks kasvavad, et jäävad juba taramulku kinni,» vastas neil puhkudel pagarmeister.

Aga innuka kuklisöömise kiuste oli Eva-Lotta ikkagi peenike nagu tikk ja talle ei tekitanud mingit raskust kitsast mulgust läbipugemine.

Aia tagant tänavalt kostis vile. Anders, Valge Roosi pealik, oli oma luurekäigult tagasi jõudnud.

«Nad istuvad oma peakorteris!» hüüdis ta. «Edasi, võitlusele ja võidule!»

———



Kui Eva-Lotta kadus oma käiakivi juurde ja Anders luurekäigule, võttis Kalle jälle sisse positsiooni pirnipuu all. Ta kasutas Rooside sõja alguseni jäänud lühikest rahuhetke tähtsaks kõneluseks.

Jah, tal oli jutuajamine, ehkki läheduses polnud näha ainsatki elavat hinge. Meisterdetektiiv Blomkvist rääkis oma kujutletava kaaslasega. See oli juba paljude aastate jooksul tema tubli seltsiline. Oi, see kaaslane oli imeväärne olend! Ta kohtles silmapaistvat detektiivi sügava austusega, mida see nii väga ära oli teeninud, kuid harva kohtas kellegi teise, kõige vähem Andersi ja Eva-Lotta juures. Just nüüd istus kaaslane meistri jalge ees ja püüdis hardunult iga ta sõna.

«Härra Bengtsson ja preili Lisander suhtuvad kahetsusväärse alahindamisega kuritegevusse meie ühiskonnas,» kinnitas härra Blomkvist ja vaatas oma kujutletavale kaaslasele tõsiselt silma. «Mõneajalisest vaikusest on küllalt, et nad kaotaksid valvsuse. Nad ei mõista, et just vaikus ongi petlik.»

«Kas tõesti?» küsis kujutletav kaaslane ning näis ülimal määral kohkununa.

«Vaikus on petlik,» kordas meisterdetektiiv erilise rõhuga. «See võluv rahulik väike linnake, see selge suvine päike, see idülliline rahu — häh! Iga minut võib kõik muutuda. Iga hetk võib mõni roim heita meie kõigi üle oma varju.»

Kujutletav kaaslane võpatas.

«Härra Blomkvist, te hirmutate mind,» ütles ta ja vaatas kartlikult ringi, justkui tahaks veenduda, kas roim ei varitse ehk juba nurga taga.

«Jätke kõik minu hooleks,» sõnas meisterdetektiiv. «Ärge tundke muret! Mina olen valvel.»

Nüüd oli kujutletav kaaslane nii liigutatud, et suutis tänumeelest vaevalt rääkida. Pealegi katkestas ta kogelevaid tänusõnu teiselt poolt väravat kostev Andersi sõjakisa:

«Edasi, võitlusele ja võidule!»

Meisterdetektiiv Blomkvist hüppas jalule nagu herilasest nõelatu. Ei kõlvanud hoopiski lasta ennast veel kord leida pirnipuu alt.

«Hüvasti,» ütles ta oma kujutletavale kaaslasele ja tal endalgi oli tunne, et nad lahkuvad seekord kauemaks ajaks. Rooside sõda ei anna talle kuigi palju aega kõhuli muru peal kriminalistika üle targutamiseks. Ja see oli isegi hea. Ausalt öeldes oli kurjategijate püüdmine selles linnas vilets amet. Mõelda ainult — viimasest korrast oli möödas juba terve aasta! Rooside sõda oli niisugusel puhul eriti teretulnud!

Kuid ta kujutletav kaaslane vaatas talle pikalt ja kartlikult järele.

«Hüvasti,» ütles meisterdetektiiv veel kord. «Mind on mõneks ajaks sõjaväeteenistusse kutsutud. Aga ärge tundke muret! Ma ei tahaks uskuda, et just nüüd peaks sündima midagi tõsist.»

———

Ei tahaks uskuda! Ei tahaks uskuda! Seal jookseb meisterdetektiiv, kes peaks olema valvel ühiskondliku julgeoleku eest. Ta jookseb lõbusat vilet lastes ja ta paljad päevitunud jalad põntsuvad vastu aiateed, kui ta tormab Andersi ja Eva-Lotta juurde.

Ei tahaks uskuda! Seekord arvasite te viltu, härra meisterdetektiiv!

2.

«Selles linnas on olemas ainult üks peatänav ja üks kõrvaltänav,» rääkis pagarmeister Lisander inimestele, kes tulid teistest paikadest siia külla.

Ja pagarmeistril oli õigus. Linnas oli olemas Suur tänav ja Väike tänav ja siis veel Suur turg. Peale selle leidus veel ainult kitsaid mühklike munakividega sillutatud põik- ja umbtänavaid, mis viisid alla jõe äärde või lõppesid ootamatult mõne vana laguneva majalogu juures, mis kõrge vanaduse õigusega seisis oma kohal, tõkestas teed ja lihtsalt astus vastu kogu kaasaegsele linnaehitusele. Linnaservas oli küll ka üksikuid moodsaid villasid, mis seisid keset uhkeid aedu, kuid need kuulusid erandite hulka. Enamik aedu oli nagu pagarmeistri omagi võrdlemisi metsistunud, vanade pahklike õuna- ja pirnipuude ning kulunud rohuvaibaga, mida kunagi ei pügatud. Ka enamik maju oli sama tüüpi nagu pagarmeistri oma — suured puulobudikud, mida keegi endisaegne ehitusmeis-

ter ohjeldamatus ehtimisvaimustuses oli kaunistanud kõige eriskummalisemate nurkade, viilude ja tornidega. Rangelt võttes polnudki see mingi ilus linn, kuid temas oli vanaaegset kodust vaikust ja rahu. Ja kindlasti oli tal olemas ka oma ilu, vähemalt sellisel soojal juulikuu päeval, mil roosid, levkoid ja pojengid õitsesid kõigis aedades ning Väikese tänava pärnad vaatasid liikumatult oma peegelpilte jões, mis voolas laisalt ja mõtlikult oma sängis.

Kui Kalle, Anders ja Eva-Lotta tulid traavides mööda jõekallast, olles teel Punase Roosi peakorteri poole, ei küsinud nad sellest, kas nende linn on ilus või mitte. Ainus, mida nad teadsid, oli see, et too linn sobib suurepäraselt Rooside sõja lahingutandriks. Siin oli kangialuseid, kuhu ennast peita, planke, millest sai üle ronida, kõverikke ja kitsaid tänavaid, kus võis jälitajate käest ära lipsata, oli katuseid, kuhu võis üles ronida, ja kuure ning sarasid õuedel, kus võis ennast kindlustada. Senikaua kui ühel linnal on olemas niisugused erakordsed väärtused, ei pruugi ta olla ilus. Aitas sellestki, kui päike paistis ja tänavakivid olid paljaste taldade all nii mõnusalt soojad, et tundus, nagu voolaks päikesesoojus läbi kogu keha. Veidi läppunud lehk, mis tõusis oja poolt ja vahel segunes äraeksinud roosilõhnaga mõnest lähedasest aiast, oli samuti suvine ja meeldiv. Kalle, Andersi ja Eva-Lotta meelest kaunistas linnapilti täiesti piisavalt jäätisekiosk kõrvaltänavas. Mingit muud ilu polnudki tarvis.

Nad ostsid igaüks 25-öörise jäätise ning jätkasid teed piki tänavat. Eemalt silla poolt tuli oma ringkäiguga konstaabel Björk. Ta mundrinööbid kiiskasid päikesepaistel.

«Tere, onu Björk!» hüüdis Eva-Lotta.

«Tere, tere,» vastas konstaabel. «Noh, meisterdetektiiv,» lisas ta ja pani käe sõbralikult Kalle turjale. «Täna pole midagi uut, mis?»

Kalle oli solvunud. Tõesti, onu Björk oli ju läinud suvel olnud kaasas ja maitsnud Kalle kurjategijatejahi vilju, tema vähemalt ei peaks tulema ega pilkama.

«Ei, täna pole midagi uut,» vastas Anders Kalle asemel. «Kõik vargad ja mõrtsukad on saanud käsu katkestada homseni oma tegevus, sest Kallel pole täna nende jaoks aega.»

«Ei, täna lõikame Punasel Roosil kõrvad maha,» sõnas Eva-Lotta ja naeratas võluvalt konstaabel Björkile, keda ta väga armastas.

«Eva-Lotta, mulle tuleb vahel ette, et sa võiksid püüda olla veidi naiselikum,» sõnas konstaabel Björk ja vaatas murelikult kõhna päikesest põlenud amatsooni, kes seisis rentslis ja katsus püüda suure varba otsa tühja sigaretikarpi. See läks tal lõpuks korda ning tugev jalahoop paiskas sigaretikarbi alla jõkke.

«Naiselikum? Jaa, esmaspäeviti,» kinnitas Eva-Lotta ja naeratas leebelt kogu oma armsa näolapikesega. «Nägemiseni, onu Björk, me peame lippama.»

Konstaabel Björk raputas pead ja läks edasi.

*

Sild üle jõe peitis endas suurt kiusatust iga kord, kui sellest tuli üle minna. Loomulikult võis minna üle silla tavalisel viisil. Kuid sillal oli olemas ka käsipuu, üsna kitsuke käsipuu. Kui sai üle jõe minna sellel käsipuul turnides, võis mõnda aega tunda, kuidas südame alt võttis meeldivalt õõnsaks. Sest v õ i s ju ometi juhtuda, et kukud jõkke. Kauaaegse sillakäsipuul harjutamise kiuste polnud seda küll veel kunagi juhtunud, aga kindel ei võinud siiski olla. Ja kuigi Punase Roosi kõrvade mahalõikamine oli väga kiireloomuline ettevõte, leidsid nii Kalle, Anders kui Eva-Lotta, et võis siiski raisata aega ka väikeseks tasakaaluharjutuseks. Loomulikult oli see neile kõvasti kee-

latud, kuid konstaabel Björk oli juba silmist kadunud ja ühtki teist inimest polnud näha.

Kuid siiski. Just siis, kui kõik kolm olid sihiteadlikult roninud üles käsipuule ja mõnus pööritustunne maos oli täpselt nii tekkinud, nagu see ette teada oli, tuli silla teise otsa poolt komberdades vana Gren. Kuid vana Greni pärast ei maksnud muret tunda. Ta seisatas laste juures, ohkas nagu tavaliselt ja lausus oma alatisel hajameelsel viisil:

«Jajah, lapsepõlve muretud mängud! Lapsepõlve süütud, muretud mängud, jajah.»

Täpselt nõnda ütles vana Gren alati. Vahel aimasid nad teda järele. Muidugi ikka nii, et ta ei kuulnud. Ning kui Kalle läkitas jalgpalli kogemata otse isa Blomkvisti vaateaknasse või Anders juhtus jalgrattalt kukkudes sattuma näoli nõgesepõõsasse, võis juhtuda, et Eva-Lotta ohkas ja lausus:

«Jajah, lapsepõlve muretud mängud, jajah!»

Õnnelikult jõudsid nad teise sillaotsani. Ka seekord ei kukkunud keegi jõkke. Anders vaatas ringi, et näha, kas nende ettevõtet polnud ehk märgatud. Kuid Väike tänav oli endiselt tühi. Ainult vana Gren läks seal kaugel eemal. Tema komberdavat kõnnakut oli võimatu kellegi teise omaga segi ajada.

«Ma ei tea kedagi, kes veel nii kentsakalt käiks kui Gren,» sõnas Anders.

«Gren on ülepea kentsakas,» arvas Kalle. «Aga võib-olla lähebki inimene kentsakaks, kui ta nii päris üksi elab.»

«Vaeseke!» tähendas Eva-Lotta. «Mõtle ainult, et inimene peab elama sihukeses mustas osmikus ja tal pole kedagi, kes kraamiks või teeks süüa või midagi muud niisugust.»

«Tjah, ilma kraamimata saaks vahest siiski hakkama,» sõnas Anders pärast tõsist kaalumist. «Ja mõni aeg üksi olla — selle vastu poleks mul mitte

kõige vähematki. Siis ei kisuks vähemalt keegi su mudeleid.»

Sellele, kes Andersi kombel pidi imepisikeses korteris läbi ajama terve hulga väiksemate õdede-vendadega, polnud kuigi eemaletõukav mõte majast, mis oleks tervenisti tema enda päralt.

«Oh, sa muutuksid juba ühe nädalaga kentsakaks,» ütles Kalle. «See tähendab — veel kentsakamaks, kui sa juba oled. Sama kentsakaks kui Gren.»

«Isa ei armasta seda Greni,» ütles Eva-Lotta. «Ta ütleb, et Gren olevat liigkasuvõtja.»

Anders ega Kalle ei teadnud, mis mees on liigkasuvõtja, kuid Eva-Lotta seletas:

«Isa räägib, et liigkasuvõtja on inimene, kes laenab raha nendele, kellel seda parajasti tarvis läheb.»

«Jaa, aga see on ju temast väga kena,» arvas Anders.

«Ei, kena see küll ei ole,» väitis Eva-Lotta vastu. «Mõistad, see käib niimoodi: näiteks sul on tarvis laenata kakskümmend viis ööri, sul läheb millegi jaoks seda kahtkümmend viit ööri tingimata tarvis.»

«Jäätise jaoks,» pakkus Kalle.

«Õigesti ütlesid,» tähendas Anders. «Ma juba tunnen, et mul ongi seda raha tarvis.»

«Nojah, siis lähed sa Greni või mõne teise liigkasuvõtja juurde,» ütles Eva-Lotta. «Ja see annabki sulle kahekümneviielise . . .»

«Kas tõesti?» küsis Anders, kes oli sellest võimalusest rõõmsalt üllatunud.

«Jah, aga sa pead lubama kuu aja pärast tagasi maksta,» tähendas Eva-Lotta. «Ja sellest ei aita, et sa annad tagasi kakskümmend viis ööri, sa pead maksma talle viiskümmend ööri.»

«Seda küll ei juhtu!» lausus Anders. «Miks ma peaksin seda tegema?»

«Poisu,» ütles Eva-Lotta, «kas sa pole siis kunagi lahendanud koolis niisuguseid ülesandeid intressi

peale? Gren tahab saada oma raha pealt intressi, mõistad?»

«Jah, aga ta võiks ju vähem lisaks võtta,» arvas Kalle, kes ei tahtnud näha Andersi majanduslikku olukorda liialt laostatuna.

«Seda just liigkasuvõtjad ei teegi,» sõnas Eva-Lotta. «Nemad juba vähem ei võta. Nemad võtavad liiga palju intressi. Ja seaduses seisab, et seda ei tohi teha. Sellepärast isa ei salligi Greni.»

«Aga miks siis inimesed nii rumalad on, et liigkasuvõtjate käest raha laenavad?» imestas Kalle. «Nad võiksid laenata oma jäätiste jaoks kellegi teise käest.»

«Tobu!» ütles Eva-Lotta. «Küsimus pole mitte kahekümne viies ööris jäätiserahas, vaid vahel tuhandetes kroonides. Mõnikord leidub inimesi, kellel on tarvis, tingimata tarvis saada silmapilk viis tuhat krooni ja mõnikord ei leidu kedagi, kes neile seda raha laenaks. Mitte kedagi peale niisuguste liigkasuvõtjate nagu Gren.»

«Pagan selle Greniga,» ütles Anders, Valge Roosi pealik. «Edasi, võitlusele ja võidule!»

———

Seal seisiski postimeistri maja ja selle taga aias pikk kuur, mida kasutati garaažina. Samal ajal oli ta ka Punase Roosi peakorteriks. Sest postimeistri Sixten oli selle võitlushimulise jõugu juht.

Garaaž näis momendil tühja ning mahajäetuna. Juba eemalt oli näha uksele kinnitatud valget plakatit. Oleks olnud üsna lihtne minna aiaväravast sisse ja sealt garaaži juurde, et lugeda, mis sinna on kirjutatud, kuid niiviisi Rooside sõjas ei käitutud. See võis olla ka lõks. Võib-olla olid punased roosid oma peakorteris varitsemas, et söösta kallale ettevaatamatule, kes julgeks läheneda.

Valge Roosi pealik andis oma vägedele näpunäiteid:

«Kalle, sina hiilid mööda hekiäärt, kuni jõuad garaaži taha väljaspool vaenlase nägemisulatust. Roni katusele. Too teadaanne siia, elusalt või surnult!»

«Teadaanne elusalt või surnult — mis sa sellega öelda tahad?» küsis Kalle.

«Pea suu,» ütles Anders. «See oled sina, kes peab selle elusalt või surnult siia tooma, mõistad. Sina, Eva-Lotta, lamad vaikselt ja luurad heki vahelt. Kui märkad, et Kallet ähvardab mingi oht, siis vilistad meie signaali.»

«Ja mida sina teed?» küsis Eva-Lotta.

«Mina lähen sisse ja küsin Sixteni ema käest, kas ta teab, kus Sixten on,» vastas Anders.

Kõik asusid tegevusse. Kalle jõudis varsti peakorteri juurde. Garaaži katusele ronida polnud mingi kunst, seda oli Kalle juba mitmeid kordi teinud. Selleks tuli ainult läbi heki pugeda ja ronida prügitünnile, mis seisis garaaži taga.

Ta ronis mööda katust otsatult tasa, et vaenlane teda kuulda ei võiks. Südamepõhjas teadis ta väga hästi, et garaaž on tühi, sedasama teadis ka Eva-Lotta ja eelkõige Anders, kes oli läinud postimeistri majja, et pärida teateid Sixteni kohta. Kuid Rooside sõjal olid omad erilised reeglid. Ja sellepärast ronis Kalle edasi, nagu oleks tegemist elukardetava ettevõttega, ning Eva-Lotta lamas heki taga ja jälgis pinevalt iga ta liigutust, valmis kuuldavale tooma röövlivilet, kui selleks peaks vastu ootusi vajadus tekkima.

Just siis tuli Anders tagasi. Sixteni ema polnud teadnud, kus ta armas pojuke parajasti olla võiks.

Kalle küürutas üle katuseserva, ja kui ta ennast mehemoodi oli küünitanud, õnnestus tal ukse peal rippuvast plakatist kinni hakata. Siis pöördus ta tasa ja targu tuldud teed tagasi. Eva-Lotta pidas viimase momendini vahti.



«Vapper mees, hästi tehtud,» lausus Anders heakskiitvalt, kui Kalle talle plakati üle andis. «Vaatame!»

See oli Sixten, «aadlik ja Punase Roosi pealik», kes oli teadaande kirjutanud. Kuid aadliku jaoks oli plakat kirjutatud kummaliselt mahlakas keeles. Ühe aadliku poolt oleks võinud vahest oodata midagi hoopis peenemat.

Keegi, kes neid sooje sõnu oleks lugema juhtunud, poleks võinud arvata, et valged ja punased roosid olid tegelikult kõige paremad sõbrad. Kui Kalle ja Eva-Lotta välja arvata, ei teadnud Anders ühtki ausamat sõpra kui Sixten, või siis Benka või Jonte — samuti punased roosid. Ja kui selles linnas oli olemas keegi, keda Sixten, Benka ja Jonte ausalt ja kõrgelt hindasid, siis olid need just vastikud täisabad Anders, Kalle ja Eva-Lotta.

Teie, vastikud täisabad, just teie,
valged roosid, kes te seda linna
oma haisva siinviibimisega roojastate! Käesolevaga teeme teatavaks,
et meie Punase Roosi üllad rüütlid oleme siirdunud Preeriasse
lahinguväljale. Tulge rutem
sinna, et võiksime rutem välja
kitkuda selle jäleda umbrohu,
mis hüüab ennast Valgeks Roosiks
ja puistata tema tuha
Johansoni sõnnikuhunnikule,
kus on tema õige koht

Tulge välja
täisabad!!!

«Või nii,» sõnas Anders, kui oli lugemise lõpetanud. «Preeriasse! Edasi, võitlusele ja võidule!»

3.

Oli hea, et oli olemas Preeria. See oli hea paljude põlvkondade lastele, kes olid mänginud seal juba nii kaua, kui keegi üldse suutis mäletada. Vanade auväärsete perekonnaisade südamed läksid pehmeks, kui nad meenutasid oma lapsepõlve indiaanlasemänge Preerias. See tuli hilisemate aegade lastele suureks kasuks. Kui Kalle mõnel õhtul pärast eriti ägedat lahingut tuli koju katkise särgiga, ei tõstnud vürtsipoodnik Blomkvist sellest erilist lärmi, sest talle meenus üks samasugune särk, mis rebiti Preerias lõhki ühel kevadisel õhtul umbes kolmkümmend aastat tagasi. Ja kui proua Lisander ka oleks meelsasti tahtnud, et ta väike tütar otsiks pisut rohkem omavanuste tüdrukute seltsi, selle asemel, et poistega Preerias ringi joosta, ei maksnud tal selle kohta mingeid märkusi teha. Sest siis vaatas pagarmeister talle kelmikalt otsa ja ütles:

«Kuule, Mia, missugune tüdrukutirts siin linnas oli sel ajal kõige väledam Preeria poole lippama, kui sina alles väike olid?»

Preeria oli suur kogukonna karjamaa üsna linna servas. Seal kasvas lambarohi, mida mööda oli mõnus paljajalu astuda. Kevaditi oli Preeria mahlakalt hal- jendav. Siis oli ta üleni üksainus veidi künklik rohe- line meri lopsakalt kasvavate paiselehtede kollaste laikudega. Kuid suvine päike oli teinud oma töö ja nüüd laius Preeria pruuni ning kõrbenuna. Kalle ja Anders ja Eva-Lotta, kes olid kiiruga järgnenud Sixteni sõbralikule kutsele, uurisid päikesest pimestatud silmi lahinguvälja, et avastada vaenlasi. Kuid punaseid roose polnud kuskil näha. Suurt osa Preeriast

katsid aga sarapuupõõsad ja kadakad, mille vahele mõni Punase Roosi varitsev rüütel võis ennast hõlpsasti peitnud olla.

Valged roosid tõid kuuldavale oma kõige kohutavama sõjakisa ja tungisid võsa vahele. Nad otsisid läbi viimase kui põõsa, nuhkisid ja luurasid, kuid vaenlasi polnud kuskil. Nad jätkasid otsimist, kuni jõudsid Preeria kõige kaugemasse otsa päris mõisa juurde, kuid kõik oli asjatu.

«Mis rumal nali see on?» ütles Anders. «Neid pole ju kuskil.»

Samal ajal kostis üle Preeria läbilõikav ülbe naer kolmest kõrist.

«Ei, aga...» lausus Eva-Lotta ja vaatas kartlikult ringi. «Ma usun tõepoolest, et nad on mõisas.»

«Jah, nad on tõesti mõisas sees!» lausus Kalle imetlevalt.

Preeria otsas seisis värisevate haabade keskel vana maja. See oli mõis. See vana uhke maja tuhande seitsmesajandatest aastatest oli näinud palju paremaid päevi. Nüüd aga paistis ühest aknast maja tagaküljel kolm juubeldavat poisinägu.

«Häda neile, kes lähenevad Punase Roosi uuele peakorterile!» karjus Sixten.

«Kuidas te ometi . . .» alustas Anders.

«Jah, seda te tahaksite küll teada!» karjus Sixten. «Uks oli lahti — kas pole lihtne!»

Mõis oli juba palju aastaid seisnud elaniketa ning jäänud väga laokile. Teda kavatseti restaureerida ja vedada linnaparki, et teha temast koduloomuuseum — selle olid linnanõunikud juba ammu ära otsustanud. Kuid raha selleks otstarbeks tuli korjata vabatahtlike annetuste kaudu ja see läks väga visalt. Selle ajaga lagunes maja üha enam. Siiani oli ta olnud lukustatud ja seega linna laste eest kaitstud. Kui pehkinud uks nüüd sissetungijaid enam pidada ei suutnud, oleksid linnanõunikud küll pidanud kiiresti vahele astuma,



kuni siin veel on alles midagi, mida tasus koduloomuuseumi panna. Sest kolina järgi otsustades ei hüpanud punased roosid seal sees kaheksateistkümnenda sajandi paneelide keskel küll kuigi suure aukartusega maja vastu. Vanad põrandalauad kriuksusid kaeblikult elurõõmsate jalgade all, mis keksisid kiiresti ja ettevaatamatult metsikus rõõmus uue peakorteri üle.

«Me võtame täisabad vangi ja paneme siia kinni, las nad siis kõngevad nälga!» ütles Sixten vaimustatult.

Ta valmisvaadatud ohvrid tulid ootusärevalt sörkides vastu oma saatusele. Punased roosid ei teinud



midagi, et neid takistada. Sixten oli nimelt otsustanud, et nad kaitsevad ihu ja hingega ülemist majakorrust, mida oli kergem kaitsta. Sinna üles viis suur trepp ning sellel seisid nüüd punased roosid ja andsid sõjakate liigutustega mõista, et nad ihkavad üle kõige vaenlase kallale pääseda.

Valged roosid asusid vapralt rünnakule. Kui linna kodulooseltsi liikmed oleksid kuulnud seda müra ja kolinat, mis tekkis sõdijate kokkupõrkel, oleksid nad juukseid kitkunud. Nende tulevane muuseum ragises kõigis oma liidetes ja trepi suursugune käsipuu painudus ohtlikult. Metsik kisa tõusis vana kaunistustega krohvlae poole ja Valge Roosi pealik tuli tagurpidi

trepist alla niisuguse kolinaga, et kui siin majas leidus esivanemate vaime, siis pidid need sellest mürast küll veel kahvatumaks muutuma ja kohkunult nurka pugema.

Sõjaõnn oli muutlik. Kord surusid valged roosid oma vastased peaaegu trepi ülemise otsani tagasi, kord pidid nad ise hirmsa surve ees ülevalt poolt taganema korratult alumisele korrusele. Kui lahing oli veerenud niiviisi üles-alla juba oma tubli pool tundi, hakkasid mõlemad pooled igatsema mingit vaheldust. Valged roosid tõmbusid hetkeks tagasi, et valmistada ette viimast raevukat rünnakut. Sel ajal andis Sixten oma vägedele kiiresti ja vaikselt mingi käsu. Hetk hiljem jätsid punased roosid ilma ette hoiatamata maha oma positsioonid ja taganesid välkkiirelt ülemisele korrusele. Seal oli palju võimalusi peita ennast salakavalalt tubadesse ja riietusruumidesse, seda teadsid hästi Sixten ja tema ustavad sõjamehed, kes juba varem olid terve maja põhjalikult läbi uurinud. Kui nüüd Anders, Kalle ja Eva-Lotta tormates trepist üles jõudsid, olid punased roosid kadunud nagu tina tuhka. Nad olid mõnesekundilise edumaa ära kasutanud. Just sel hetkel seisid nad hea asendiga ja tugevasti kindlustatud riietusruumi ukse taga ning jälgisid läbi prao valgete rooside tõtlikku nõupidamist üsna sellesama ukse juures.

«Hargnege laiali!» käsutas valgete rooside pealik. «Otsige vaenlane üles, kus praos ta ka ei konutaks ega väriseks oma elu pärast! Kui leiate — olgu jutt lühike!»

Punased roosid riietusruumis kuulasid seda rahuldustundega. Sixteni silm säras rõõmsalt läbi prao. Kuid sellest ei teadnud valged roosid midagi.

Pealik oli käskinud laiali hargneda. See oli kõige rumalam, mis talle võis pähe tulla. See otsustaski ta saatuse. Ta alustas ise aega viitmata hargnemist ja kadus nurga taha.

Niipea kui ta kadunud oli, hiilisid Kalle ja Eva-Lotta ettevaatlikult teisele poole. Seal paistis uks, mille nad ka avasid. Ukse taga oli ilus päikesepaisteline tuba, ja ehkki nad nägid hästi, et tuba oli vaenlastest tühi, läksid nad ometi sisse ning andsid endale aknast välja vaadates viivuks sõjapidamisest puhkust. Kuid see osutus tõsiseks veaks. Nad jõudsid ukse juurde tagasi parajasti selleks, et kuulda, kuidas väljastpoolt keerati võtit ja kuidas punaste rooside pealik rämedalt naeris ning juubeldades hüüdis:

«Haa, täisabad, nüüd on teie päevad loetud! Siit te enam eluga ei pääse!»

Siis kostis Benka hele hääl:

«Te võite siin istuda, kuni teile sammal selga kasvab. Aga me võime ju tulla teid näiteks jõululaupäeval vaatama.»

Ja Jonte lisas omalt poolt:

«Ärge tundke muret! Me tuleme jõululaupäeval. Mis te jõulukingiks saada tahaksite?»

«Teie päid liua peal!» hüüdis Eva-Lotta toast vastu.

«Kapsa ja kartulitega nagu põrsapead ikka,» lisas Kalle omalt poolt.

«Nad on häbematud viimse minutini,» ütles punaste rooside pealik murelikult oma relvavendadele. Siis kõrgendas ta häält ja hüüdis vangidele:

«Kas tahate saata minuga viimset tervitust oma kodustele?»

«Jaa, palu isa, et ta helistaks parandusmajja ja teataks neile, kust nad sind leida võiksid,» vastas Eva-Lotta.

«Hüvasti, täisabad,» ütles Sixten. «Kui teid nälg piinama hakkab, siis karjuge. Küll me tuleme ja kitkume teile natuke rohtu.»

Siis pöördus ta Benka ja Jonte poole ning hõõrus rahulolevalt käsi.

«Vaprad relvavennad! Kuskil siin majas viibib

praegusel silmapilgul üks väike vilets rott, kes hüüab ennast Valge Roosi pealikuks. Üksi ja kaitsetult! Otsige teda! Otsige teda, ütlen ma!»

Punased roosid tegid kõik, mis suutsid. Nad hiilisid kikivarvul mööda pikka koridori, mis läks läbi kogu ülemise korruse. Nad piilusid ettevaatlikult igasse tuppa. Nad varitsesid pesuruumide uste taga. Ning nad teadsid, et kus valgete rooside pealik ka poleks, ta peab olema teadlik hirmsast hädaohust, mis teda ähvardab. Ta liitlased olid luku taga. Ta oli üksi kolme vastu. Kolme vastu, kes kõik põlesid soovist teda kätte saada. Sest vaenlase pealiku vangivõtmine oli Rooside sõjas harukordseks vägiteoks, umbes niisamasuguseks, nagu oleks möödunud maailmasõja ajal olnud see, kui ameeriklased oleksid saanud Hitleri Sing-Singi vanglasse kinni panna.

Kuid valgete rooside pealik oli end hästi ära peitnud. Kuidas punased roosid ka ringi nuhkisid, ei näinud nad tema varjugi. Kuni lõpuks Sixten kuulis pea kohal nõrka kriuksatust.

«Ta on üleval pööningul!» sosistas Sixten.

«Kas siin on siis pööning kah olemas?» küsis Jonte hämmeldunult. Seda polnud punased roosid märganud, ehkki nad olid maja varem põhjalikult läbi uurinud. Kuid selles polnud midagi eriti imestamisväärset, sest kitsale pööningutrepile viis tavaline väike tapetseeritud uks, mida võis vaevalt märgata, kui temast enne midagi ei teadnud. Ka nüüd võttis selle ukse otsimine punastel roosidel hea tüki aega.

Pärast aga läks kõik kiiresti. Anders seisis küll täies lahinguvalmiduses üleval trepiotsal ja hoiatas valju häälega, et keegi, kes pole oma testamenti korralikult valmis teinud, ei tuleks talle lähedale. Kuid sellest oli vähe abi.

Sixten, kes oli oma vanuse kohta väga suur ja tugev, astus kõige ees, Benka ja Jonte abistasid teda vajaduse korral, ja nii toodigi meeletult rabelev

Anders trepist alla ning viidi vastu tundmatule saatusele.

Kalle ja Eva-Lotta hüüdsid talle läbi lukustatud ukse lohutussõnu:

«Mom-e tot-u-lol-e-mom-e vov-a-ror-sos-tot-i joj-a pop-ä-ä-sos-tot-a-mom-e sos-u ä-ror-a!»

«Me tuleme varsti ja päästame su ära!» tähendas see Valge Roosi salakeeles. See oli kõige kindlam võimalus punaste rooside ärritamiseks. Nad olid pikka aega püüdnud asjatult leida lahendust sellele eriskummalisele keelele, mida valged täiuslikult valdasid ja mida nad nii kiiresti oskasid rääkida, et see kõlas asjasse pühendamatule täieliku sigrimigrina. Ei Sixten, Benka ega Jonte polnud kunagi näinud ühtki sõna selles keeles kirjutatuna, muidu oleks neil kindlasti olnud hõlpus jõuda saladuse jälile: iga kaashäälik muudeti kahekordseks ja vahele pandi «o». Nõnda kõlas näiteks «Kalle» — «Kok-a-lol-lol-e» ja Anders — «A-non-dod-e-ror-sos».

See oli Eva-Lotta, kes selle nõndanimetatud röövlikeele oli saanud păranduseks oma isalt. Ühel õhtul oli pagarmeister täiesti juhuslikult talle rääkinud, kuidas ta suhtles lapsepõlves oma sõpradega, kui nad ei tahtnud, et nendest keegi aru saaks. Eva-Lotta ohjeldamatu vaimustus röövlikeele vastu üllatas teatud määral ta isa, kes polnud kunagi midagi taolist märganud, kui kõne all olid ebakorrapärased tegusõnad saksa keeles ja muud seesugused asjad, kuid ta istus siiski õhtu otsa ja õpetas Eva-Lottat ning järgmisel päeval andis Eva-Lotta oma teadmised Kallele ja Andersile edasi.

Valgetelt roosidelt salakeele võti välja pressida — see oligi punaste rooside üks sõjaeesmärk. Teine ja veel tähtsam oli Suurmõmmiku tagasivallutamine. Suurmõmmik oli ühe iseenesest õige tähelepandamatu eseme aupaklik nimi. Suurmõmmik oli lihtsalt kivi, eriskummalise kujuga kivi, mille Benka kord oli leid-

nud. Veidi head tahet omades võis endale mõttes ette kujutada, et ta on vanamees, väike mõtlik vanamees, kes põrnitseb Buddha kombel oma naba. Punased roosid olid ta tookord teinud oma eriliseks talismaniks, millele omistati terve hulk väärtuslikke omadusi. Rohkem polnudki tarvis selleks, et valged roosid hakkaksid Suurmõmmiku kättesaamist pidama oma pühaks kohuseks. Võib ju paista kummalisena, et väikesel kivil oli nii suur tähtsus. Kuid miks ei võinud punased roosid armastada oma Suurmõmmikut näiteks niisama sügavalt ku šotlased oma kroonimiskivi ja miks ei võinud nemad olla sama sügavalt nördinud, kui valged roosid ta salakavalalt oma võimusesse võtsid, nagu šotlasedki, kui inglased viisid kroonimiskivi Westminsteri peakirikusse?

Oli kurb tõde, et hetkel olid valged roosid Suurmõmmiku valdajaiks ning hoidsid teda teadmata kohas peidus. Kahtlemata oleks olnud lihtne varjata teda mõnes niisuguses paigas, kust teda ükski vägi iial poleks leidnud. Kuid rooside sõjas kehtivad erilised reeglid nägid ette, et see, kelle käes Suurmõmmik parajasti oli, pidi jätma vaenlasele vähemalt mingi näpunäite selle kohta, kustpoolt seda otsida tuleks. Näpunäide võis olla raskesti loetav ja osaliselt ekslik kaart või ka paberitükile kritseldatud piltmõistatus, mis lasti mõnel pimedal ööl vastase kirjakasti ja millest võis kogu oma leidlikkust appi võttes teada saada, et Suurmõmmik on peidetud surnuaia põhjapoolses nurgas kasvava jalaka otsa tühja varesepessa või ühe katusepilpa alla kingseppmeister Bengtssoni puukuuri katusel.

Praegu aga polnud teda kummaski kohas. Ja üks peamisi põhjusi, mille tõttu Rooside sõda sel palaval juulipäeval uuesti puhkes, oligi see, et punased roosid tahtsid teada saada Suurmõmmiku täpset peidupaika. Et valgete pealik oli nüüd pantvangiks võetud, siis polnud see vahest enam sugugi võimatu.

«Me tuleme varsti ja päästame su ära!» olid Eva-Lotta ja Kalle hüüdnud, ja nende pealik vajas tõesti pisut julgustust. Sest nüüd viidi teda tugevatest kätest hoituna põhjalikule ülekuulamisele Suurmõmmiku ja salakeele kohta.

«E-i ü-tot-lol-e mom-i-dod-a-gog-i!» kinnitas ta kangelaslikult ja valju häälega, kui teda talutati mööda uksest, mille taga olid vangis ta lahingukaaslased.

«Oota sa, varsti on su totutamisel lõpp,» lausus Sixten ähvardavalt ja haaras veelgi kõvemini Andersi käest kinni. «Ära muretse, küll me sust välja pigistame, mis see tähendab!»

«Ole kindel, pea vastu!» hüüdis Kalle.

«Pea vastu, pea vastu! Me tuleme varsti!» hüüdis Eva-Lotta.

Ning otse ukse tagant kuulsid nad oma pealiku viimaseid uhkeid sõnu:

«Elagu Valge Roos!»

Ning kohe seejärel:

«Laske mu käed lahti! Ma tulen ise. Olen valmis järgnema teile, mu härrad!»

Siis ei kuulnud nad enam midagi. Suur vaikus laskus üle nende vangikoja. Vaenlased olid lahkunud majast ja viinud nende pealiku endaga kaasa.

4.

Punased roosid olid küll tähendanud, et Kalle ja Eva-Lotta jäävad sinna, kus nad on, kuni neile sammal selga kasvab, kuid see polnud päriselt nõnda mõeldud. Isegi Rooside sõjas tuli teatud määral arvestada seda tülikat ja eksitavat elementi, mida hüüti vanemateks. Muidugi oli tõsiselt pahandav see, et üllad sõdalased pidid kõige ägedamagi heitluse katkestama selleks, et minna koju liharulle ja rabarbrikreemi sööma, kuid vanemad olid juba kord endale pähe võtnud, et lapsed peavad söögiaegadest enamvähem kinni pidama. Rooside sõjas oli enesestmõistetav, et selle vanemate arutu nõude ees tuli alistuda. Kui seda ei oleks tehtud, oleks pidanud riskima sõjategevuse õige pikaajalise katkestusega. Vanematel oli ju nii ääretult vilets arusaamine asjadest, nad võisid väga kergesti maksma panna kodust väljumise keelu just sel õhtul, mis oli tähtis otsustava lahingu jaoks Suurmõmmiku pärast. Vanemad taipasid üldse kahetsusväärselt vähe suurmõmmikutest, ehkki nende endi lapsepõlvemälestused Preeriast vahetevahel juhusliku heleda kiirena valgustasid nende pimestatud mõistust.

Kui nüüd punased roosid asusid Andersiga teele, jättes Kalle ja Eva-Lotta lukustatud tuppa nälja kätte nõrkema, tähendas see järelikult, et neil tuli nõrkeda umbes kahe tunni jooksul ehk teiste sõnadega kella seitsmeni. Kell seitse seisis rikkalik ja toitev õhtusöök laual niihästi vürtspoodnik Blomkvisti ja pagarmeister Lisanderi juures kui ka kõigis teistes peredes terves linnas. Aegsasti enne seda kriitilist kellalööki peaks Sixten saatma Benka või Jonte tasahilju vangidele ust avama. Seepärast vaatasid Kalle ja Eva-Lotta näljasurmaohule kõigutamatu rahuga vastu. Kuid oli alandav sellisel kombel häbistavalt luku taga istuda. Samal ajal tõi see tõsiasi kaasa suure punktivõidu punastele roosidele. Punaste rooside ülekaal aga oli just praegusel hetkel, kui nad olid valgete rooside pealiku kinni võtnud ja minema viinud, tõsiselt katastroofiline. Isegi see, et Suurmõmmik oli valgete rooside valduses, ei suutnud seda kõike üles kaaluda.

Eva-Lotta vaatas lahkujaile kibestunult aknast järele. Seal läks valgete rooside pealik igast küljest vaenlastest ümbritsetuna. Rongkäik liikus sõjaväelises korras üle päikesest kuumaks köetud Preeria linna poole. Varsti kaovad nad silmist.

«Ei tea, kuhu nad ta viia tahavad?» küsis Eva-Lotta.

«Sixteni garaaži loomulikult,» vastas Kalle ja lisas muretult: «Kui nüüd saaks kuskilt ajalehe või midagi selletaolist!»

«Ajalehe!» kordas Eva-Lotta ärritatult. «Tema tahab lugeda ajalehte nüüd, kui me peame katsuma, kuidas siit välja saame!»

«Sul on õigus,» kostis Kalle. «Me peame siit välja saama. Selle jaoks mul just ajalehte tarvis lähebki.»

«Kas arvad, et lehes on kirjutatud midagi selle kohta, kuidas on kõige parem mööda majaseinu alla ronida?»

Eva-Lotta kummardus aknast välja, et vaadata, kui kõrgel aken asetseb.

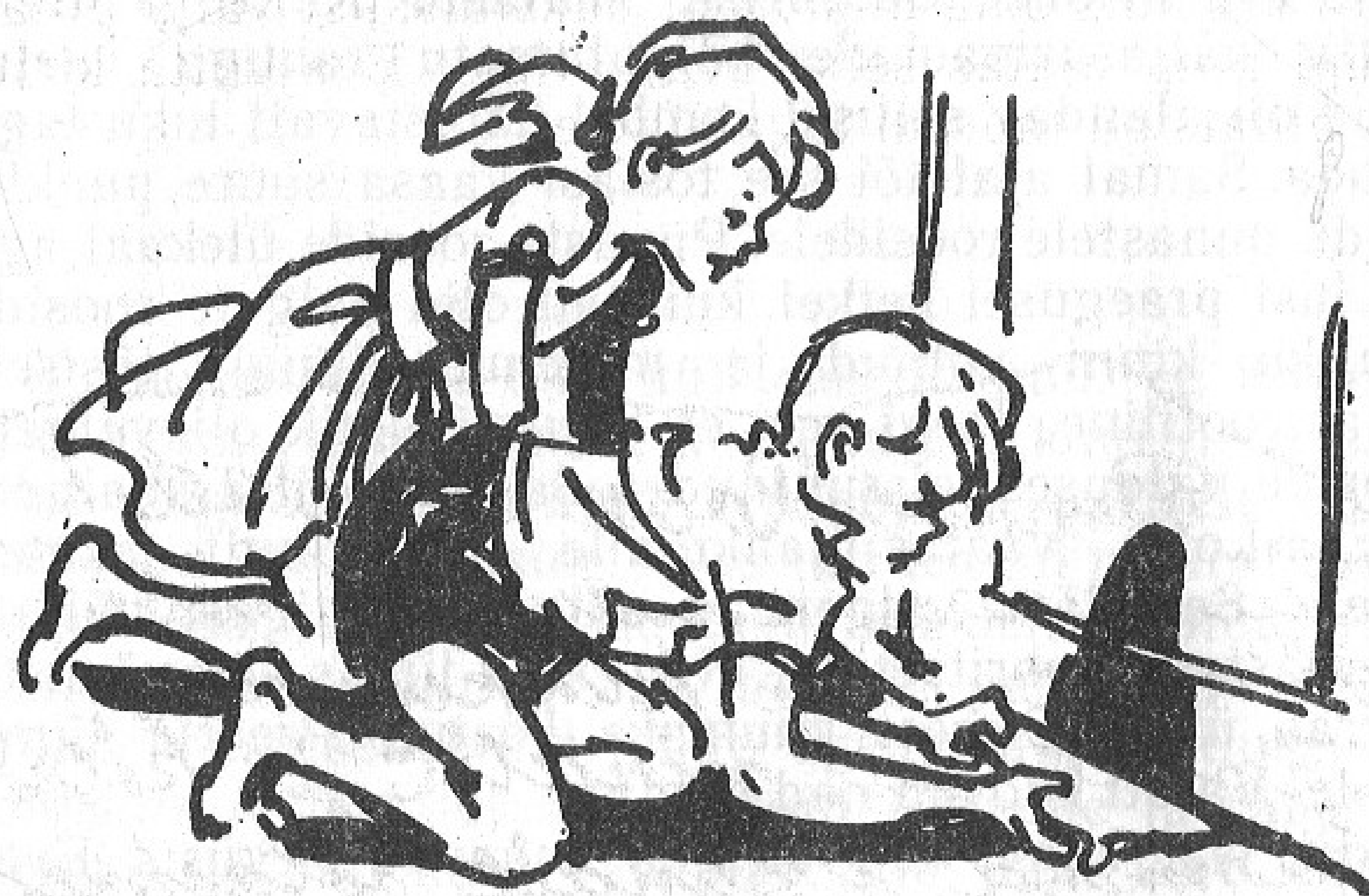
«Me kukume kindlasti surnuks, kui alla hüppame,» jätkas ta. «Aga teha pole midagi.»

Kalle laskis rahulolevalt vilet.

«Tapeedi peale ma ei tulnudki! See peaks ju kõlbama.»

Ta käristas lipendava tapeedi küljest kiiresti suure tüki. Eva-Lotta jälgis teda hämmeldunult.

«Küllap see tapeet oli kaheksateistkümnendal sajan-



dil päris ilus,» tähendas Kalle. Ta kükitas maha ja libistas tapeeditüki ukse alt läbi.

«Puha vilumuse asi,» sõnas ta ja võttis taskust oma liigendnoa. Ta käänas lahti kõige väiksema ja õhema tera ning lükkas selle ettevaatlikult võtmeauku. Ukse tagant kostis metallikõlinat. See oli võti, mis kukkus põrandale.

Kalle tõmbas tapeeditüki tagasi ja tõepoolest — seal oligi võti. See oli kukkunud just sinna, kuhu ta pidi kukkuma.

«Puha vilumuse asi, nagu ma ütlesin,» sõnas meisterdetektiiv Blomkvist, andes sellega Eva-Lottale mõista, et tema detektiivitöö sunnib teda päevast päeva avama lukustatud uksi ühel või teisel kavalal viisil.

«Oo, Kalle, sa oled ületamatu!» sõnas Eva-Lotta imetlevalt.

Kalle avas ukse. Nad olid vabad.

«Kuid me ei saa ära minna, ilma et oleksime punanahkadelt vabandust palunud,» ütles Kalle.

Ta kraamis oma mahukast püksitaskust välja pliiatsijupi ning ulatas selle Eva-Lottale. Eva-Lotta kirjutas pliiatsiga tapeedi tagaküljele:

Punase Roosi lollpead!
Teie maaparandus on häbiväärselt läbi kukkunud.
Täpselt viis minutit ja kolmkümmend sekundit ootasime,
kas sellest midagi kasvama hakkab, aga nüüd läheme
oma teed.
Väikesed tattninad,
kas te ei teadnud veel
siiani, et Valged Roosid
oskavad minna ka
läbi laudseinte?

Nad panid akna hoolikalt kinni ja seestpoolt haaki. Siis lukustasid nad väljastpoolt ukse ja jätsid võtme lukuauku. Käepideme külge riputasid nad oma hüvastijätukirja.

«Olgu see neile väikeseks peamurdmiseks. Aken on seestpoolt kinni ja uks väljastpoolt lukus — las imestavad, kuidas me välja saime!» ütles Eva-Lotta ja lõi vaimustusest lausa nurru.

«Üks punkt Valge Roosi kasuks,» lisas Kalle.

———

Andersit polnud Sixteni garaažis. Kalle ja Eva-Lotta võtsid ette väga ettevaatliku luurekäigu sinna, et jõuda otsusele, kuidas vabastusretke teostada. Kuid garaaž oli niisama vaikne ja tühi nagu ennegi.

Sixteni ema riputas parajasti õuel pesu kuivama.

«Tädi, kas te teate, kus Sixten võiks olla?» küsis Eva-Lotta.

«Tjah, alles natukese aja eest oli ta siin,» vastas postimeistri emand. «Temaga olid koos Bengt, Anders ja John.»

Punased roosid olid ilmselt viinud oma vangi kuhugi kindlamasse kohta. Aga kuhu?

Vastuse leidsid nad siitsamast ja Kalle märkas seda esimesena. Mättasse oli torgatud pussnuga, mille tera hoidis kinni pisikest paberitükki. Nii Kalle kui Eva-Lotta tundsid pussi kohe ära — see oli Andersi oma. Ja paberitükil seisis ainult üks sõna: *Jonte*.

Valgete rooside pealikul oli õnnestunud jätta see teade oma lahingukaaslastele mõnel sellisel hetkel, kui valve tema järele oli nõrgenenud.

Kalle kortsutas sügavmõtteliselt laupa.

«Jonte,» arutas ta. «See võib tähendada ainult üht. Anders istub vangis Jonte juures kodus.»

«Mis sina siis mõtlesid?» küsis Eva-Lotta. «Kui ta nüüd Jonte juures on, siis oli kindlasti kavalam kirjutada «Jonte» kui näiteks «Benka».»

Selle peale ei vastanud Kalle midagi.

Jonte elas linnaosas, mida hüüti Timukamäeks. Sealseis väikestes osmikutes ei elanud just linnakese

koorekiht. Kuid Jonte ei püüdnudki ennast koorekihi hulka seada. Ta oli täiesti rahul ka oma perekonna laguneva majaloguga, mille esimesel korrusel olid tuba ja köök ning teisel pisike pööningukamber. Viimane oli elamiskõlblik ainult suvel. Talvel oli seal liiga külm. Praegu aga oli juuli ja pööningutuba kuum nagu Veneetsia tinakamber, järelikult oli see eriti sobiv koht põhjalikuks ülekuulamiseks. Pööningul oli Jonte ainuvalitseja. Ta magas seal lihtsas välivoodis, seina ääres seisis tal omatehtud, suhkrukastidest riiul, kus Jonte hoidis oma detektiivijutte, margikogu ja mis tal iganes muud hinnalist oli. Ükski kuningas ei võinud olla rohkem rahul oma lossiga kui Jonte oma väikese kambriga, kus soe õhk püsis liikumatuna ja kärbsed sumisesid lae all.

Siia tõidki punased roosid Andersi. Õnnelik juhus tahtis, et Jonte isa ja ema olid just täna läinud perekonna väikesele aiamaalapile linna lähedal. Nad olid võtnud toidu kaasa ega pidanud enne tagasi tulema kui järgmisel päeval. Jontel kästi ise enda eest hoolitseda ja praadida vorsti kartulitega, kui kõht tühjaks läheb.

Kuna Sixteni ema parajasti riputas üles pesu otse punaste rooside peakorteri, Sixteni garaaži ees, Jonte kodus aga oli õhk nii toredasti vanematest puhas, leidis Sixten olevat suurepärase juhuse viia piinlikult põhjalik ülekuulamine läbi Jonte kambris kaugel Timukamäel.

Kalle ja Eva-Lotta pidasid nõu. Muidugi oleksid nad võinud oma päästeekspeditsiooniga jalamaid teele asuda, kuid lähemal järelemõtlemisel leidsid nad, et targem on pisut oodata. Rumal oleks olnud näidata end punastele roosidele just praegu. Kohe oli õhtusöök. Kohe peab Sixten saatma Benka või Jonte mõisa juurde. Kohe varsti satub Benka või Jonte mõisas Kalle ja Eva-Lotta põgenemisest jahmatusse.

See mõte oli ääretult magus. Oleks kahju oma punktist loobuda.

Kalle ja Eva-Lotta otsustasid kogu vabastusürituse edasi lükata, kuni õhtusöök on möödas. Pealegi teadsid nad väga hästi, et Anders lastakse ausõna peale koju õhtust sööma. Mis võiks aga olla vabastusekspeditsioonile häbiväärsemat kui jõuda kohale parajasti sel ajal, mil vabastatav ise on läinud ära õhtust sööma!

«Ja pealegi,» lisas Kalle, «kui on tarvis jälitada kedagi, kes on maja sees, siis tuleb nimelt oodata, kuni pimeneb ja inimesed panevad tule põlema. Seda tuleb teha enne, kui nad ruloo ette tõmbavad. Igaüks, kellel on vähimatki aimu kriminaaltehnikast, teab seda.»

«Jontel pole rulood,» tähendas Eva-Lotta.

«Seda parem,» arvas Kalle.

«Aga kuidas me läbi akna pööningukambrisse piilume?» küsis Eva-Lotta. «Mul on küll pikad koivad, aga . . .»

«On näha jah, et sa pole üldse kriminaaltehnikat õppinud,» ütles Kalle. «Mis sa arvad, kuidas teevad näiteks kriminaalpolitseinikud Stockholmis? Kui neil on tarvis jälgida üht korterit kolmandal korrusel, kus varjavad end kelmid, muretsevad nad endale juurdepääsu mõnesse korterisse tänava vastaspoolel, kõige parem neljandal korrusel, nii et nad on kelmidest veidi kõrgemal. Siis seisavad politseinikud seal kiikritega ja vaatavad otse kelme, enne kui need ruloo ette tõmbavad.»

«Kui mina oleksin kelm, siis tõmbaksin enne ruloo ette ja paneksin alles pärast tule põlema,» arvas praktilise meelega Eva-Lotta. «Pealegi — mis korterisse sa mõtlesid meile juurdepääsu muretseda, et Jonte kambrisse piiluda?»

Selle üle polnud Kalle pikemalt järele mõelnud. Küllap oli Stockholmi kriminaalpolitseinikel kergem korteritesse pääseda. Neil tarvitses ainult oma politseimärk ette näidata. Polnud eriti tõenäoline, et Kallel ja Eva-Lottal läheks asi niisama lihtsalt. Pealegi ei olnud Jonte maja vastas ühtki teist maja, seal voolas hoopis jõgi. Kuid üks maja seisis üsna Jonte oma kõrval. See oli vana Greni maja, vana kahekorruseline lobudik. Alumisel korrusel oli vana Greni tisleritöökoda ja ülemisel elas ta ise. Kalle arutas endamisi, kuidas saaks «muretseda juurdepääsu» Greni majja. Kas nad peaksid ehk viisakalt vanamehe juurde sisse astuma ja küsima, kas nad võivad saada ühe akna oma käsutusse, et sealt õige natuke luurata? Kallele oli endalegi selge, kui rumal selline mõte on. Pealegi oli asjal oma konks juures. Jonte ja vana Greni majad seisid küll otsaseintega teineteise vastas, kuid vana Greni majal polnud kahjuks ülemisel korrusel ühtki akent Jonte maja poole.

«Ma tean!» ütles äkki Eva-Lotta. «Me ronime vana Greni katusele, see on ainus võimalus.»

Kalle vaatas talle hämmeldunult otsa.

«Inimese jaoks, kes pole üldsegi kriminaaltehnikat õppinud, ei ole sa sugugi nii rumal!» ütles ta.

Jah, vana Greni katus oligi õige lahendus. See oli tõepoolest Jonte katusekambrist tublisti kõrgemal. Ja Jontel polnud olemas rulood. See oli nende jaoks ainulaadne vaatluspunkt.

Rõõmsal meelel läksid Kalle ja Eva-Lotta koju õhtust sööma.

5.

Õhtu oli pime ja vaikne, kui nad paar tundi hiljem tulid hiilides üle Timukamäe. See oli üsna pime ja vaikne. Väikesed majalogud seisid tihedas kobaras ja otsekui trügisid üksteist, et ruumi saada. Osake juulipäeva päikesesoojusest pesitses veel majaridade vahel. Oli soe, terve Timukamägi puhkas soojas tihedas pimeduses. Hetketi lõikas pimedust valgusekuma mõnest suveõhtusse avatud aknast või uksest. Ning pimedus oli täis lõhnu. Kassihais ja praetud silgu ning kohvi lõhn segunesid uimastavate lõhnadega õitsvaist jasmiinipõõsaist ja sama uimastavate lehkadega mõnest prügikastist, mida oleks juba ammu aeg olnud tühjendada. Kõik oli vaikne. Põiktänavad olid tühjad. Timukamäe elanikud ei elanud mingit ööelu. Nad kõik olid tõmbunud tagasi oma kodude nelja seina vahele ja nautisid pärast päevatööd kindlust ning rahu oma pisikestes köögikestes, kus kohvipajad podisesid pliidil ja pelargooniumid õitsesid aknalaual.

See, kes oli õhtusel teekonnal üle Timukamäe, ei tarvitsenud karta kohtumist ühegi hingelisega.

«Siin on vaikne nagu hauas,» tähendas Kalle.

Tal oli õigus. Ainult vahetevahel kostis mõne valgustatud akna tagant kõnekõminat. Mingi koer haugatas lühidalt kuskil kaugel, kuid temagi jäi kohe vait. Kuskil pool mängis keegi ka lõõtspillil mingit ebakindlat lühikest lauluviisi, kuid seegi jäi ainult katseks ja pärast seda tundus vaikus veelgi ääretumana.

Jonte juures oli märgata rohkem elu. Ta katusekambrist paistis valgust ja lahtisest aknast tungisid välja heledad poisihääled. Kalle ja Eva-Lotta konstateerisid

rahuldustundega, et ülekuulamine oli ilmselt täies hoos. Pööningukambris toimus kindlasti erutav draama ja Kalle ning Eva-Lotta olid kindlalt otsustanud seda vaatemängu jälgida päris esimesest reast, vana Greni katuselt.

«Nüüd jääb ainult ronida katusele,» ütles Eva-Lotta vapralt.

Jah, ainult seda tuligi teha. Kalle tegi ringi ümber maja, et otsida selleks võimalust. Otse vihastamapanev oli see, et ka vana Greni juures põles tuli! Miks ei või vanad inimesed ometi õhtuti magada, kuigi uni neile ometi nii vajalik oleks? Nii et nende majakatuseil võiks segamatult jalutada! Kuid parata polnud midagi. Nad pidid pääsema katusele — segamatult või mitte.

Ent see polnudki kuigi keeruline. Vana Gren oli nimelt olnud küllalt lahke, et panna redel vastu üht otsaseina püsti. See seisis aga just Greni akna vastas. Sellesama akna vastas, kust paistis valgust. Ja aken ise oli poolest saadik ettetõmmatud ruloo taga lahti. Polnud sugugi kindel, et Gren satuks erilisse vaimustusse, kui ta korraga pea aknast välja pistaks ja silmaks kaht valget roosi, kes täie auruga ronivad mööda tema redelit ülespoole. Inimesed kalduvad harva lubama oma katuseid avalikeks jalutuspaikadeks. Ent Rooside sõjas ei saanud taolisi pisiasju takistuseks pidada. Siin tuli tagasipöördumatult käia teed, kuhu kutsus sõjamehekohus, isegi kui see tee kulges mööda vana Greni katuseviilu.

«Mine sa ees!» ütles Eva-Lotta julgustavalt.

Kalle läks. Tasa, tasa hakkas ta redelist üles ronima. Eva-Lotta järgnes talle kiiresti ja vaikselt. Asi võis muutuda kriitiliseks alles siis, kui nad jõuavad teisel korrusel asuva akna kõrguseni.

«Grenil on külalised,» sosistas Kalle ettevaatlikult Eva-Lottale. «Ma kuulen, kuidas nad räägivad.»

«Pista pea sisse ja palu meile ka kooki!» soovitas

Eva-Lotta ning kõhistas hea ettepaneku üle rahulolevalt naerda.

Kuid Kallele ei paistnud see sugugi nii lõbusana. Ta ronis edasi katuse poole nii kiiresti kui suutis. Ning ka Eva-Lotta muutus tõsiseks, kui tuli tema kord möödudа ohtlikust kohast.

Jah, Grenil olid külalised, seda oli selgesti kuulda, kuid seal ei pakutud küll mingeid kooke. Keegi, kes kõneles madala erutatud häälega, seisis seljaga vastu akent. Eva-Lotta nägi ainult veidi sellest inimesest, sest ruloo oli poolest saadik ette tõmmatud. Kuid ta nägi, et Greni külalisel olid jalas tumerohelised gabardiinriidest püksid. Ja siis kuulis ta ka võõra häält.

«Jah, jah, jah,» rääkis see kärsitult. «Ma katsun. Ma maksan kinni.Siis on sellel põrgul lõpp.»

Seepeale kostis Greni krigisev raugahääl:

«Seda on härra juba ammu lubanud. Aga nüüd ei taha ma enam kauem oodata. Härra mõistab ju, et ma tahan oma raha kätte saada.»

«Te saate selle kätte, ütlen ma!» lausus võõras uuesti. «Me kohtume kolmapäeval. Tavalises kohas. Võtke siis kõik minu võlakirjad kaasa. Kõik viimseni. Kõik need paganama võlakirjad. Ma ostan nad kõik korraga välja. Olgu lool lõpp!»

«Härral ei maksa seda nii pahasti võtta,» vastas Gren järeleandlikult. «Härra saab ju aru, et ma pean oma raha kätte saama.»

«Vereimeja!» ütles võõras ja ta häälest oli kuulda, et ta mõtles seda tõsiselt.

Eva-Lotta ronis kiiresti edasi. Kalle istus teda oodates katuseäärel.

«Seal all oli üks igavene irisemine raha pärast,» ütles Eva-Lotta.

«Nojah, eks see oligi see liigkasuvõtmine, millega nad parajasti ametis olid,» arvas Kalle.

«Huvitav, mis asi see võlakiri on,» lausus Eva-Lotta järelemõtlikult, kuid lisas kiirustades: «Ah, ükstapuha. Tule, Kalle!»

Neil tuli ronida üle terve katuse maja teisele küljele, mis oli Jonte akna vastas. Oli üsna jube turnida mööda katuseviilu pimeda taeva all, kus polnud ainsatki tähte, mis oleks võinud valgustada nende ohtlikku teed. Katusel polnud peale korstna midagi, millest kinni hoida, ja seegi pakkus tuge ainult vähekeseks, kui nad olid poole teed maha roninud. Oli ebameeldiv korstnast lahti lasta ja jätkata suure riskiga seotud ronimist, kuid nende julgust tõstis pilt, mis neile Jonte kambris avanes. Seal istus nende pealik toolil, pealiku ümber aga seisid punased roosid, kes vehkisid kätega ning karjusid ta peale, kuid tema raputas ainult uhkelt pead. Eva-Lotta ja Kalle heitsid kõhuli katusele ja valmistusid imetoredaks hetkeks. Nad võisid näha ja kuulda kõike, mis seal toimus — missugune võidurõõm ja üleolek see oli! Oo, nende pealik oleks vaid pidanud teadma, et päästjad olid nii lähedal! Temast kõigest mõne meetri kaugusel lamasid ta ustavad lahingukaaslased, valmis ohverdama tema eest oma elu.

Ainult üks pisiasi vajas veel selgitamist. Kuidas pidi päästmine toimuma? Valmisolek ohverdada elu oli hea ja tore, aga kuidas pidi see sündima? Nende vahel haigutas kahe meetri laiune kuristik.

«Meile tuleb igal juhul midagi pähe,» ütles Kalle enesekindlalt ja seadis ennast nii mugavalt katusele lamama, kui olukord seda võimaldas.

Jonte juures läks ülekuulamine edasi.

«Vang, sul on veel viimane võimalus päästa oma viletsat elu,» ütles Sixten ja sikutas Andersit kõvasti käest. «Kuhu te Suurmõmmiku peitsite?»

«Sa pärid asjatult,» vastas Anders. «Suurmõmmik on igaveseks ajaks Valge Roosi võimsates kätes. Teie ei leia teda kunagi, pea seda meeles ja kirjuta endale kõrva taha,» lisas ta juba pisut vähema pidulikkusega.

Kalle ja Eva-Lotta noogutasid oma vaatluspostil hääletult kiituseks, kuid Sixten, Benka ja Jonte näisid tõsiselt vihastena. «Paneme ta terveks ööks meie garaaži kinni, küll see ta pehmeks teeb,» ütles Sixten.

«Hahahaa!» vastas Anders. «Kas niisamuti, nagu olid Kalle ja Eva-Lotta? Nagu ma olen kuulnud, põgenesid nemadki viie minuti pärast. Täpselt niisamuti, nagu teen mina.»

Punased roosid jäid pisut mõttesse. Neile oli mõistatuseks, kuidas oli Kallel ja Eva-Lottal õnnestunud oma vanglast vabadusse pääseda. See paistis peaaegu üleloomulikuna. Kuid Andersile ei tohtinud nad oma hämmeldust näidata.

«Ära arva, et sa oled mingi väljamurdjate kuningas,» lausus Sixten. «Küll me su juba nii kinni paneme, et sa sinna jääd. Aga enne seda tahan ma pisut lähemalt selle keele kohta kuulda saada, mida te räägite. Sa võid kergendada oma karistust, kui annad meile saladuse välja.»

«Vaevalt,» vastas Anders.

«Ära ole nüüd nii kangekaelne,» katsetas Sixten edasi. «Ma arvan, et sa võid väga hästi midagi öelda. Sa võid öelda näiteks minu nime. Kuidas mu nimi teie keeles kõlab?»

«Tot-ö-lol-pop-lol-a-non-e,» vastas Anders otsekohe ja naeris seepeale mõrult omaette, näidates sellega, et tegemist on Sixteni jämeda solvamisega. Kui meelitavana see talle ka paistis, ei söandanud ta öeldut tõlkida, sest sellega oleks ta röövlikeele võtme välja rääkinud. Ta naeris ainult veel kord mõrult ja otse vastas katuse peal naersid ta liitlased südamest kaasa. Kui pealik seda oleks teadnud, oleks see talle rõõmu valmistanud, kuid esialgu viibisid nii tema kui ka punased roosid teadmatuses selle kohta, et neil oli pealtvaatajaid.

Sixten kiristas jõuetus vihas hambaid. Asi muutus

punastele roosidele piinlikuks, see kokutamine ja totutamine aga võis ükskõik kelle marru ajada. Nüüd olid nad valgete pealiku vangi võtnud ega teadnud, mis temaga peale hakata. Ta ei tahtnud mingeid saladusi välja anda ja rüütellikud roosid ei lubanud endale kunagi mitte mingil tingimusel kasutada ülestunnistuste väljapressimiseks kehalist jõudu. Loomulikult lõid nad tihti lahinguid, nii et pead aurasid, kuid see oli aus võitlus lahinguväljal. Ei võinud olla juttugi kolmekesi ühe kaitsetu vangi kallale minemisest.

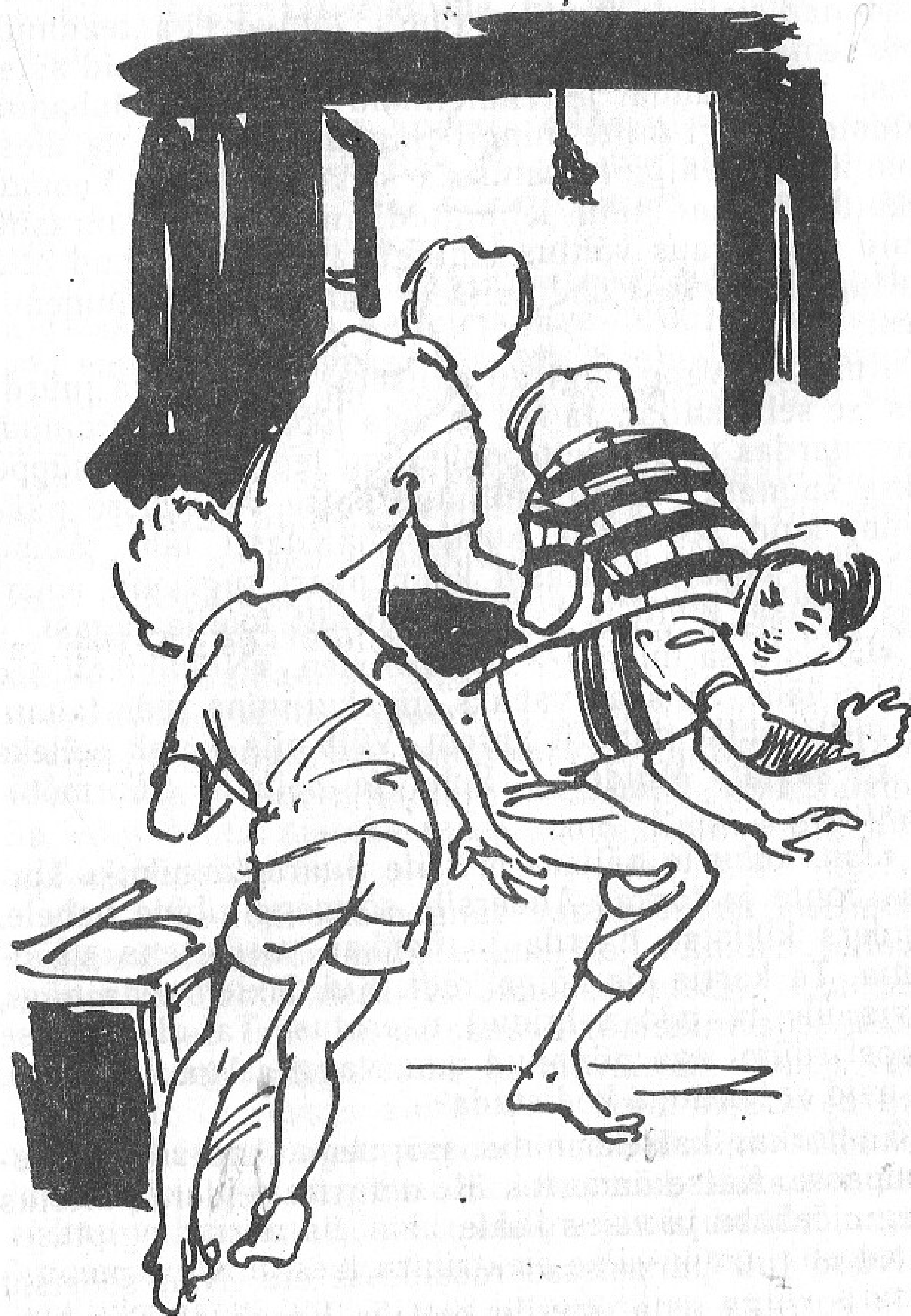
Kuid kas vang oligi nii kaitsetu? Ta istus ja juurdles ise selle kallal. Ja kui ta asja lõpuni oli juurelnud, kummardas ta äkki ettepoole ning tegi metsiku hüppe ukse suunas. See oli hulljulge katse vabadusse pääseda, kuid see katse kukkus haledasti läbi. Ainsa sekundi jooksul haarasid kolm paari tugevaid poisikäsi temast kinni ja ta veeti karmilt toolile tagasi.

«Lootsid sa midagi?» küsis Sixten. «Nii lihtsalt see läbi ei lähe. Sa saad vabaks siis, kui mina seda tahan, ja mitte ühtki minutit varem. Võib-olla kulub selleks paar aastat. Muide — kuhu te peitsite Suurmõmmiku?»

«Jah, kuhu te näiteks peitsite Suurmõmmiku?» kordas Jonte ja torkas Andersile sõrmega ribide vahele. Anders kihistas naerda ja hakkas ussikesena väänlema. Ta kartis üle kõige kõdi. Kui Sixten seda nägi, levis üle ta näo selginud naeratus. Ta oli punase Roosi rüütel ega piinanud oma vange. Aga kes ütles, et neid ei tohtinud kõdistada?

Ta torkas katseks nimetissõrmega Andersile kõhukoopasse. Katse õnnestus üle ootuste. Anders puristas nagu jõehobu ja vajus kokku.

Nüüd tuli punastesse roosidesse elu. Nad sööstsid kõik korraga oma ohvrile kallale. Vaene valgete roosidepealik oigas, piuksus ja luksus naeru käes.





«Kuhu te Suurmõmmiku peitsite?»´ küsis Sixten ja katsus prooviks Andersi ribisid.

«Oh, oh, oh,» lõõtsutas Anders.

«Kuhu te Suurmõmmiku peitsite?» küsis Sixten ja kõdistas teda sihiteadlikult jalatalla alt.

Vastuseks oli uus naerukramp.

«Kuhu te Suurmõmmiku peitsite?» küsis Jonte ja pistis oma nimetissõrme vangi põlveõndlasse.

«Ma . . . annan . . . alla . . .» kiunus Anders. «Väljas, Preerias . . . natuke maad mõisast edasi . . . minge mööda seda väikest jalgrada . . .»

«Ja edasi?» küsis Sixten, hoides oma nimetissõrme ähvardavalt valmis.

Kuid mingit «edasit» ei järgnenud. Nüüd juhtus midagi hoopis ootamatut. Kostis terav plaksatus ja sekund hiljem valitses Jonte kambris täielik egiptuse pimedus. Harilik väike elektripirn laes, mis oli ruumis ainsaks valguseallikaks, oli purunenud tuhandeks killuks.

Valgete rooside pealik oli sama jahmunud kui punased roosid. Kuid ta sai kiiremini enesevalitsuse tagasi. Pimeduse katte all libises ta angerjana ukse poole ja kadus suveöösse. Ta oli vaba.

Akna vastas katusel toppis Kalle järelemõtlikult ragulkat püksitaskusse tagasi.

«Ma võtan hoiukarbist raha ja ostan Jontele uue pirni,» sõnas ta kahetsevalt.

Teise omanduse kahjustamine oli asi, mis kuidagi ei sobinud Valge Roosi üllale rüütlile, ja Kalle meelest oli enesestmõistetav, et ta peab kahju tasuma.

«Aga sa mõistad ju, et see oli möödapääsmatu,» sõnas ta Eva-Lottale.

Eva-Lotta noogutas nõusolevalt.

«See oli ju täiesti möödapääsmatu,» vastas ta. «Meie pealik oli hädaohus. Ja Suurmõmmik samuti. See oli tõesti möödapääsmatu.»

Jonte toas oli nüüd välja otsitud taskulamp. Selle võbeleval valgel pidid punased roosid kibedusega nentima, et vang on põgenenud.

«Ta on läinud!» hüüdis Sixten ja tormas akna juurde. «Missugune neetud täisaba laskis lambi puruks?»

Seda ei tarvitsenud tal küsidagi. Süüdlased seisid otse tema vastas katusel — kaks väikest musta siluetti, kes valmistusid kiiresti taganema. Nad olid just kuulnud Andersi vilesignaali ja said aru, et ta on vabaduses.

Nüüd tormasid nad elukardetava kiirusega mööda katust. Nad pidid jõudma katuselt alla ja väljapoole hädaohtu enne, kui punased roosid jõuavad kohale, et neid vastu võtta. Nad jooksid pimedas kõhklemata mööda katuseviilu, liikudes kerguse ning paindlikkusega, mille oli nende noortele, neljateistkümneaastastele lihastele andnud õnnelik ja vaba elu.

Nad jõudsid redeli juurde ja hakkasid hirmsa kiiruga alla ronima, Eva-Lotta ees, Kalle tihedalt tema

kannul. Nad ei mõelnud enam üldse Grenile, nad mõtlesid ainult punanahkadele. Valgus Greni aknas oli kustunud. Võõras oli ilmselt läinud.

«Tee ruttu, mul on kiire!» sositas Kalle Eva-Lottale tungivalt.

Sel hetkel hüppas Greni ruloo plaksatades üles ja vanamees vaatas välja. See oli nii ootamatu ja kohutas mõlemaid nii hirmsasti, et Kalle laskis äkitselt käed lahti. Tumeda mürtsuga pudenes ta maha ja oleks peaaegu Eva-Lotta endaga kaasa kiskunud.

«Nii kiire sul ju ometi pole,» tähendas Eva-Lotta pilklikult. Ta hoidis kramplikult redeli küljest kinni, et mitte samuti alla sadada, ja pööras paluva näo Greni poole. Kuid Gren vaatas ainult oma murelike vanamehesilmadega Kallet, kes lamas maas ja ahmis õhku, ning lausus oma mureliku raugahäälega:

«Jajah, lapsepõlve muretud mängud! Lapsepõlve süütud muretud mängud, jajah!»

6.

Eva-Lottal ja Kallel polnud aega seletada Grenile lähemalt, miks nad tema redeli otsas olid istunud, ning pealegi ei paistnud Gren leidvat selles midagi tähelepanuväärset ega ebaloomulikku. Nähtavasti arvas ta, et lapsepõlve süütud muretud mängud nõudsid vahetevahel ümberkaudseil redeleil ringironimist. Kalle ja Eva-Lotta ütlesid tõtlikult hüvasti ning pistsid jooksma nii kiiresti kui jalad võtsid, kuid Gren ei paistnud sedagi märkavat. Ta ainult ohkas vaikselt endamisi ja tõmbas ruloo uuesti ette.

Pimedal põiktänaval Greni maja taga said kolm Valge Roosi rüütlit uuesti kokku. Nad surusid üksteise käsi ja pealik ütles:

«Hästi tehtud, vaprad mehed!»

Kuid siis oli neil aeg põgeneda, sest tänava teisest otsast kostis müdin, mis järjest tugevnes. Need olid punased roosid, kes olid lõpuks meelemõistusele tulnud ja janunesid kättemaksu järele.

Timukamäe lobudikes olid inimesed selleks ajaks juba voodisse läinud ja magasid. Nüüd ärkasid nad ühe ropsuga hirmunult unest. Halastus küll — oli seal väljas ajujaht või mis see ometi olla võis? Ah, need olid kõigest kolm Valge Roosi üllast rüütlit, kes tulid hiiglaslike hüpetega, komistades mööda munakivisillutist. Ja nendest viiskümmend meetrit tagapool tulid kolm sama üllast Punase Roosi rüütlit. Nende hüpped polnud vähem võimsad ning nende heledad ja tigedad hääled kostsid vähemalt niisama kaugele kui kõige tugevam tuletõrjepasun.

Alguses säilitasid valged roosid oma edumaa. Nad tormasid ümber majanurkade, nii et tuul vihises kõrvus, ja muigasid rahulolevalt, kui kuulsid Sixteni valjusid teateid selle kohta, mis juhtub siis, kui nad kätte saadakse.

Kalle tundis pimeduses edasi tormates metsikut joovastust. See oli alles elu, see oli vähemalt niisama põnev kui roimareid taga ajada! Roimareid taga ajada võis ta ainult ettekujutuses, tegelikult polnud neid kuskilt võtta. See siin aga toimus tegelikult, ta kuulis selja taga jälitajate samme. Andersi ja Eva-Lotta lõõtsutamine, mühklikud munakivid jalataldade all, kitsad pimedad tänavad, pimedad meelitavad käigud ja õued, kuhu võis end peita, see kõik oli imetore, sellest pidi tulema põnev tagaajamine. Kõige toredam aga oli tunda, kuidas iga lihas täpselt talle allus, kui kiiresti liikusid jalad ja kui kerge oli hingata. Ta oleks võinud tormata niiviisi kogu öö. Ta tundis ennast täiesti sõltumatuna, võimelisena pääsema terve karja verekoerte käest, kui seda peaks tarvis olema.

Jooksu peal torkas talle pähe mõte, et oleks veelgi

põnevam, kui tagaaetav oleks tema üksi. Ta võiks siis narrida oma tagaajajaid hoopis teisiti ja teha veelgi julgemaid haake.

«Peitke ennast ära!» ütles ta kiiresti Andersile ja Eva-Lottale. «Ma vean neid ninapidi.»

Anders leidis, et see mõte on väärt. Iga võimalus punanahku ninapidi vedada oli teretulnud. Kui nad ümber järgmise nurga keerasid, lipsasid Anders ja Eva-Lotta välkkiirelt pimedasse väravaalusesse ja jäid seal üsna vaikselt seisma, kui mitte arvestada nõrka lõõtsutamist.

Läks paar sekundit, enne kui punased roosid tulid ümber nurga. Nad möödusid Andersist ja Eva-Lottast nii lähedalt, et viimased oleksid võinud neid puudutada. Eva-Lotta suutis ennast vaevu pidada, et mitte sirutada kätt Sixteni porgandi värvi juuksetuka järele, kui see mööda tormas. Kuid punased roosid ei märganud midagi, vaid kihutasid mõtlematult edasi.

«Neid on sama kerge ninapidi vedada kui väikesi lapsi,» ütles Anders. «Nad pole vist kunagi kinos käinud ega näinud, kuidas niisuguseid asju tehakse.»

«Aga Kallel läheb vist raskeks,» sõnas Eva-Lotta ja kuulatas mõtlikult jooksusammude müdinat, mis kadus pimedusse. «Kolm vastikut punast rebast jahivad üht vaest väikest valget jänest,» lisas ta ootamatu kaastundega.

Läks mõni aeg, enne kui punased roosid jõudsid selgusele, et osa saagist on nende käest pääsenud, ja siis oli juba hilja tagasi pöörduda. Ainus, mida nad teha said, oli Kalle tagaajamine lõpule viia. Ja keegi poleks võinud väita, et nad ei teinud kõike, mis suutsid. Sixten tormas nagu meeletu ja vandus jooksu peal pühalikult, et kui Kalle seekord veel oma saatusest peaks pääsema, siis kasvatab tema, Sixten, leina ja kaotuse märgiks endale ette pika punase habeme. Ta ei selgitanud üksikasjalisemalt, mis ta kavatses

teha, et oma siledal poisinäol habet kasvama panna, ta aina jooksis.

Sedasama tegi ka Kalle. Jaht käis siia ja sinna üle terve Timukamäe, mööda kõige kavalamaid keerdkäike. Kalle edumaa polnud kunagi nii suur, et ta oleks saanud jälitajad kannult maha raputada, ja võib-olla ta ei tahtnudki seda. Vastased olid tal tihedalt kannul ja ta tundis mõnu, lastes neid kogu aeg nii lähedale, et sellest oli tunda ohtu.

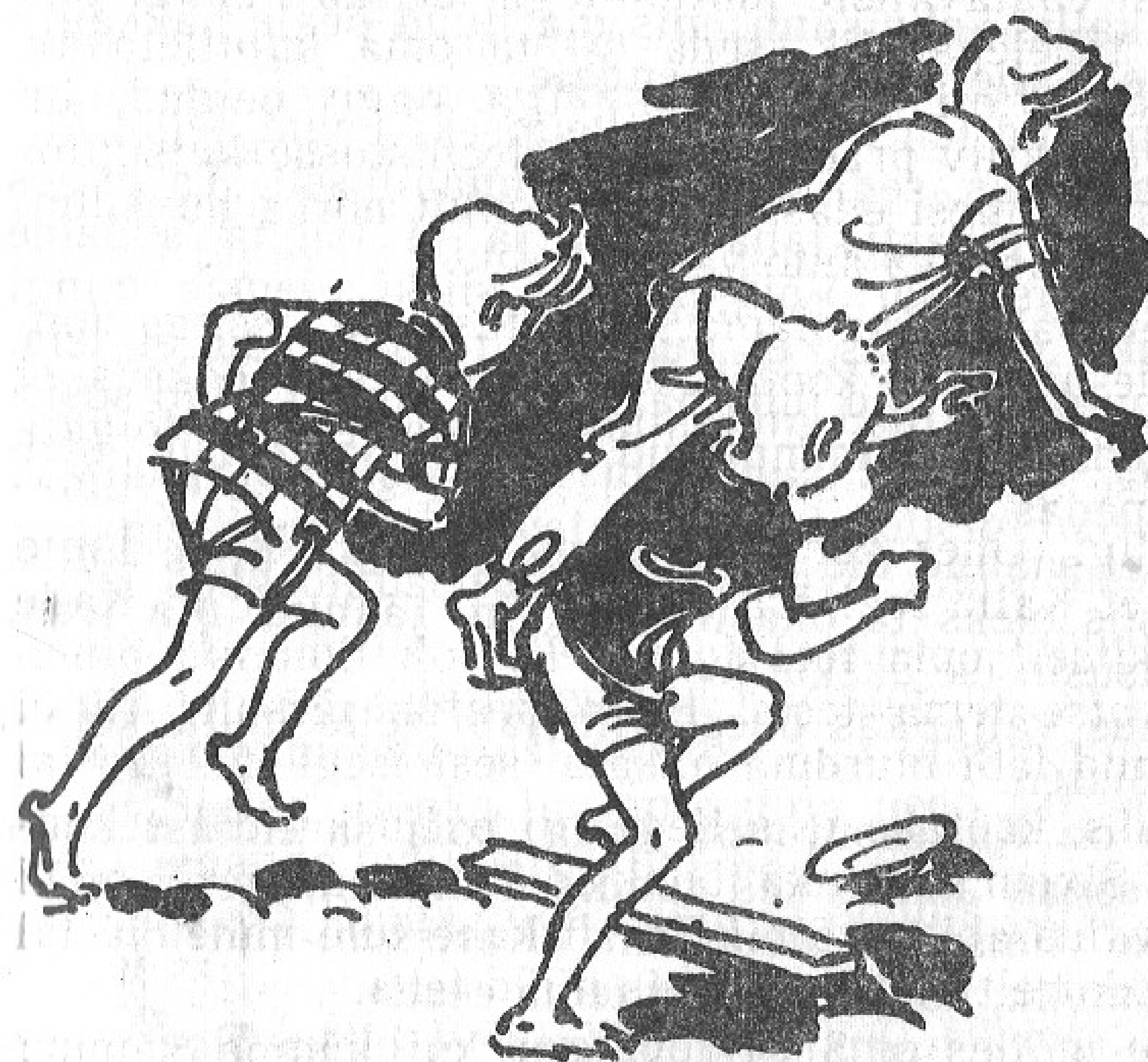
Ümberringi oli vaikne, ja selles vaikuses kuulis Kalle korraga kuskil läheduses käivitatava automootori mürinat. See üllatas teda, sest autod olid Timukamäel harulduseks. Kui meisterdetektiiv poleks olnud nii jäägitult haaratud Rooside sõjast ja kui tal poleks olnud kannul tervet karja punaseid roose, oleks kindlasti olnud huvitav autole pilku heita. Sest kui on tegemist ebatavaliste juhtumitega, ei saa kunagi olla küllalt tähelepanelik, seda oli ta oma kujutletavale kaaslasele tihti kinnitanud. Aga nagu öeldud, oli meisterdetektiiv praegu «sõjaväeteenistusse kutsutud» ja tormas pimesi edasi, tundes ainult nõrka huvi ilmselt minemasõitva auto vastu.

Sixten hakkas kaotama kannatust. Ta ässitas Jontet, kelle nimel oli kooli rekord saja meetri jooksus, et see katsuks sobival silmapilgul Kalle tee ära lõigata ja ta otse Sixtenile sülle ajada. Ning see sobiv silmapilk tuligi. Ühes kohas hargnes tee kaheks ja Jonte oletas, et Kalle seal ära keerab. Nii juhtuski, et Kalle nägi äkitselt oma teel Jontet, kes oli ilmunud pimedusest otse tema teele. Kalle peatus järsult. Ta ei usaldanud läbi murdma hakata, sest isegi kui see tal õnnestuks, kaotaks ta sellega nii palju kalleid sekundeid, et Sixten ja Benka jõuaksid Jontele appi. Ei, nüüd tuli kavalus abiks võtta! Ta oli kahe tule vahel ja tal tuli välkkiirelt otsustada, mis nüüd teha.

«Ahah!» karjus Sixten vähem kui kümne sammu

kauguselt. «Nüüd läksid küll omadega rappa nii mis mürises!»

«Ah arvad või?» küsis Kalle ja sööstis viimasel sekundi murdosal üle plangu, mis piiras tänavat ühest küljest. Ta maandus pimedas õues ja kihutas üle selle nagu paharet, keda on kuuma veega kupatatud. Punased olid tal kannul, ta kuulis mütsatusi, kui nad üle plangu hüppasid. Kuid ta ei peatunud, et kuulatada. Tal oli liialt palju tegemist, otsides võimalusi tänavale jõudmiseks, ilma et oleks tarvitsenud ronida üle järgmise plangu. Sest kes selle plangu omanikuks ka oleks, kindlasti on tal üsna väär ettekujutus punaste ja valgete rooside sõjast. Vastasel korral poleks ta tõmmanud oma plangule niisugust roostetanud okastraati.





«Sa kallis kohvikann, mis ma nüüd peale hakkan?» sosistas Kalle nõutult iseendale.

Tal polnud lähemaks juurdlemiseks enam aega. Mis ka teha tuleks, seda tuli teha silmapilkselt. Ta puges kiiresti prügikasti taha peitu ja jäi sinna südame kloppides istuma. Võib-olla oli siiski olemas mingi imepisike võimalus, et punased roosid teda ei leia. Kuid nüüd olid nad juba päris tema kõrval. Nad sosistasid omavahel summutatud häälega ja otsisid, otsisid pimedas.

«Ta ei saanud üle selle plangu ronida,» ütles Jonte, «sest siis oleks ta okastraati kinni jäänud. Ma tean, ma katsusin ise ükskord.»

«Ainus väljapääs õuest viib läbi selle maja koja,» ütles Sixten.

«See on Karlssoni-muti koda, hoia sa ennast tema eest,» sõnas Jonte, kes tundis Timukamäge ja selle elanikke viimse kui pisiasjani. «Karlssoni-mutt on tige nagu ämblik, hoidke ennast tema eest!»

Kalle mõtles oma peidupaigas, et oleks õige meeldiv teada, mis on halvem — kas langeda punanahkade või Karlssoni-muti kätte.

Punased roosid jätkasid otsinguid.

«Ma arvan, et ta on ikka veel kuskil siin õues,» ütles Benka kangekaelselt. Ta nuuskis ringi igal pool ja lõpuks avastas prügikasti taga musta varjuna kükitava Kalle.

Tema võidukisa, kuigi see oli summutatud, valas uut elu Sixtenisse ja Jontesse. Veelgi enam — see valas elu ka emand Karlssonisse. Nimetatud daam oli juba tükk aega olnud häiritud arusaamatust mürast, mis kostis maja tagant õuelt, ja ta ei kuulunud nende inimeste hulka, kes oleksid sallinud arusaamatut müra oma tagahoovis, kui nad midagi selle vastu said ette võtta.

Selles olukorras otsustas Kalle endamisi, et ükskõik mis tahes oleks parem kui vangivõtmine punanahkade poolt, isegi Timukamäe kõige kardetuma elaniku kodurahu päris suur rikkumine. Ta põikas paari millimeetri kauguselt kõrvale Sixteni kätest ja sööstis kummargil otse emand Karlssoni koja poole, et selle kaudu tänavale jõuda. Kuid pimedas tuli talle keegi vastu. See keegi oli emand Karlsson ise. Emand Karlssonil oli ees pakiline asjaõiendus — teha lõpp arusaamatule mürale, olgu selle tekitajaks siis rotid, murdvargad või tema majesteet kuningas ise. Sest emand Karlssoni arvates polnud kellelgi teisel peale tema enda õigust selles tagahoovis müra teha.

Ent kui Kalle hirmunud jänesena põigeldes talle vastu jooksis, üllatus emand Karlsson nii, et laskis ta puhtast hämmeldusest mööda. Aga otse Kalle kannul tulid Sixten, Benka ja Jonte ning need sattusid otseteed emanda väljasirutatud käte vahele. Ta pigistas poisid kõva käega enda vastu ja hüüdis ehtsa kapralihäälega:

«Või nii, siin jooksevad siis ringi sihukesed mara-

kratid! Minu õues! See on juba liig! See on tõesti juba liig!»

«Andke andeks,» palus Sixten. «Me tahtsime ainult . . .»

«M i s te tahtsite ainult?» hüüdis emand Karlsson. «Mis te tahtsite ainult minu õuest?»

Mõninga vaevaga õnnestus poistel emanda pitsitavast haardest valla pääseda.

«Me tahtsime ainult . . .» kogeles Sixten. «Me tahtsime . . . me eksisime pimedas ära.»

Ning nad tormasid hüvasti jätmata minema.

«Jajah, katsuge te ainult veel kord minu aeda ära eksida!» karjus emand Karlsson neile järele. «Küll ma siis ässitan teile politsei kallale, pidage seda meeles!»

Kuid punased roosid ei kuulanud teda. Nad olid juba ammu tänaval. Kuhu poole oli Kalle jooksnud? Nad peatusid ja kuulatasid, kuulsid siis kauguses ta sammude kerget müdinat ja tormasid ülepeakaela talle järele.

Kalle sai liiga hilja aru, et oli sattunud jälle ummiktänavasse. See väike põiktänav lõppes ju all jõe ääres, seda oleks ta pidanud kohe taipama. Võiks ju muidugi hüpata jõkke ja ujuda üle jõe, aga see oleks tähendanud kodus teab kui palju tarbetut tüli märgade riiete pärast. Ta tahtis igal juhul katsetada enne kõiki teisi mõeldavaid võimalusi.

«Lonkur Fredrik!» mõtles Kalle. «Lonkur Fredrik elab selles väikeses onnis. Ta peidab mu kindlasti ära, kui ma teda palun.»

Lonkur Fredrik oli linnakese rõõmsameelne päevavaras ja suur Valge Roosi soosija. Nagu kõik pisut allakäinud indiviidid linnas, elas ta üleval Timukamäel ja ilmselt ei maganud veel, sest ta akendest paistis valgust. Maja ees seisis auto. Kummaline, kui palju autosid liikus sel õhtul Timukamäel! Kas ta sellesama mürinat oligi äsja kuulnud, mõtles Kalle.

Kuid tal polnud aega kauem järele mõelda, sest ta

kuulis oma vaenlasi mööda tänavat tema poole galopeerivat. Ta ei kõhelnud kauem, vaid lükkas Fredriki ukse kiiresti lahti ja tormas tuppa.

«Õhtust, Fredrik,» ütles ta kiiresti, kuid jäi siis korrapealt vait. Fredrik polnud toas üksi. Fredrik lamas voodis ja selle kõrval istus doktor Forsberg, kes katsus ta pulssi. Linnaarst doktor Forsberg polnud aga keegi muu kui Benka isa.

«Sinu teenistuses, Kalle,» vastas lonkur Fredrik nõrga häälega. «Jah, siin ma olen. Haige ja vilets. Ma suren vist varsti. Kuula ainult, kuidas mu kõht koriseb.»

Teises olukorras oleks Kallele pakkunud lihtsalt lõbu kuulata, kuidas koriseb Fredriki kõht, kuid mitte praegu. Doktor Forsberg näis olevat segamisest veidi ärritatud ja Kalle sai aru, et ta tahaks Fredrikit järele kuulates olla segamata. Nii ei jäänud Kallel ilmselt üle midagi muud kui heita ennast jälle tänaval varitsevate ohtude keskele.

Kalle oli alahinnanud punanahkade taiplikkust. Need arvasid peagi, et ta pidi põgenema Fredriki juurde, ja nüüd tulid nad talle kiirustades järele. Benka tormas tuppa tublisti enne teisi.

«Nii, täisaba, nüüd oled sa teolt tabatud!» hüüdis ta.

Doktor Forsberg pööras ringi ja vaatas otse oma poja erutatud näkku.

«Kas sa minuga räägid?» küsis ta.

Benka kaotas jahmatusest kõnevõime ega kostnud midagi.

«Kas siin toimub mingi teatejooks läbi Fredrikssoni haigetoa,» jätkas doktor Forsberg, «või millest see tuleb, et sa oled nii hilja veel väljas ja ringi kihutad?»

«Ma. . . ma tahtsin ainult vaadata, kas sa oled läinud haige juurde,» ütles Benka.

«Jaa, ma olen haige juures,» kinnitas isa. «Sa oled

täiesti õigesti tabanud täisaba teolt, nagu sa ütlesid. Aga ma olen valmis ja nüüd lähme koju.»

«Aga isa!» hüüdis Benka.

Kuid doktor Forsberg sulges otsustavalt oma arstipauna ning võttis seejärel leebelt, kuid tugevasti pihku Benka heleda kräsus juuksetuka.

«Lähme nüüd, mu poisu,» sõnas ta. «Head ööd, Fredriksson! Ei te veel niipea sure, seda ma luban.»

Kalle seisis kogu selle kõneluse ajal veidi taamal ja üle ta näo levis naeratus, mis läks järjest laiemaks. Milline sissekukkumine Benka jaoks, milline kolossaalne sissekukkumine! Joosta otse oma isale sülle! Lasta isal ennast koju viia nagu pisikest mudilast! Ja seda just sel hetkel, mil ta oli Kallet kinni nabimas. Küll seda saab Benkale Rooside sõja kestel veel mitu korda nina peale visata. «Lähme nüüd, mu poisu!» — rohkem pole tarviski öelda.

Sel ajal, kui isa tugev käsi talutas teda järeleandmatult ukse poole, mõistis Benka kõike seda asja täies koleduses. Oo, ta võtab ja kirjutab kindlasti kohalikku ajalehte sõnumi pealkirjaga: «Kas inimesel p e a v a d olema vanemad?» Kahtlemata hindas ta nii ema kui isa väga siiralt ja väga kõrgelt, kuid see päris uskumatu täpsus, millega vanemad alati kõige ebasobivamal silmapilgul kohale ilmusid — see võis ajada ka kõige kannatlikuma lapse meeleheitele!

Sixten ja Jonte tulid lõõtsutades piki tänavat ning Benka jõudis neile sosistada:

«Ta on seal sees!»

Seejärel talutati Benka maja ees ootava auto juurde — miks, oh miks polnud ta seda varem märganud! — ja Sixten ning Jonte jälgisid teda suurisilmi pilkudega, mis olid täis ääretut kaastunnet.

«Vaene vunts!» lausus Jonte sügava ohkega.

Kuid siis polnud neil enam aega oheteks ega kaastundeks. Seda suurem häda Valgele Roosile, kes jät-

kas nende narritamist! Kalle tuli vangi võtta ja sellega oli kiire.

Sixten ja Jonte tormasid Fredriki juurde sisse. Kuid seal polnud mingit Kallet.

«Teie teenistuses, Sixten ja väike Jonte,» sõnas Fredrik väsinult. «Kuulake vaid, kuidas mu kõht koriseb. Ma olen nii haige ja vilets . . .»

«Fredrik, kas sa oled näinud Kalle Blomkvisti?» katkestas teda Sixten.

«Kallet? Jaa, ta oli just praegu siin. Ta hüppas aknast välja,» sõnas Fredrik ja muigas salakavalalt.



Niisiis, kelm oli aknast välja hüpanud! Nojah, Fredriki toa mõlemad aknad olid lahti, sest doktor Forsberg oli arvanud, et tuba vajab tuulutamist. Määrdunud kardinad, mis kunagi olid olnud valged, lipendasid õhtutuule käes.

«Läki, Jonte!» hüüdis Sixten. «Järele talle! Iga sekund on kallis.»

Ning nad vinnasid ennast ülepeakaela teine teisest aknast välja, sest, nagu öeldud, oli iga sekund kallis.

Hetk hiljem kostis tugev veepladin ja röögatus. Mõelda ainult, et isegi Jonte, kes oli sündinud ja kasvanud Timukamäel, polnud tulnud selle peale, et Fredriki onni tagasein oli otse jõe poole!

«Tule nüüd välja, Kalle,» kutsus Fredrik väsinult. «Tule välja, siis kuuled, kuidas mu kõht koriseb.»

Kalle ronis vaimustusest kekseldes kapist välja. Ta jooksis akna juurde ja kummardus üle aknalaua.

«On see kindel, et te ujuda oskate?» hüüdis ta. «Või pean ma tooma korkpadja?»

«Aitab sellest, kui sa viskad siia oma korgist peakolu, see kannab keda tahes!» karjus Sixten vihaselt ja pritsis Kalle naervasse näkku tugeva veejoa. Kalle kuivatas muretult suurema vee näolt ja lausus:

«Paistab olevat soe ja hea seal vaikses vees. Ma arvan, et te võtate ette pikema kosutava ujumise!»

«Noh, tulge minu juurde ennast kuivatama!» hüüdis Fredrik väsinud häälega. «Tulge sisse, siis kuulete, kuidas mu kõht koriseb.»

«Ma lähen nüüd, hüvasti!» ütles Kalle.

«Mine jah nii kaugele õhtupalvet pidama kui jalad kannavad!» vastas Jonte kibedalt ja võttis kursi lähima pesupurde poole.

Jaht oli lõppenud. Sixten ja Jonte mõistsid seda.

Kalle soovis Fredrikile head ööd ja lippas siis rõõmsalt ning kergejalgselt Eva-Lotta juurde koju. Aias asetses pagaritööstus, kus pagarmeister Lisander küpsetas päevast päeva oma leibu, prantssaiu ja viini

saiu, mis aitasid linnaelanikel priskust säilitada. Üleval pagaritööstuse pööningul oli Valge Roosi kuulsusrikas peakorter. Sinna pääsemiseks tuli ronida üles mööda köit, mis rippus pööninguluugist alla. Muidugi oli olemas ka pööningutrepp, kuid ükski Valge Roosi rüütel ei saanud endast lugu pidades kasutada nii lihtsat sissepääsu. Ka Kalle ronis kohusetundlikult mööda köit üles, ja kui Anders ning Eva-Lotta ta tulekut kuulsid, pistsid nad kohe pead pööninguluugist välja.

«Niisiis sa pääsesid tulema,» sõnas Anders rahulolevalt.

«Oota vaid, kohe kuulete,» vastas Kalle.

Taskulamp valgustas nõrgalt peakorterit, mille seinte ääres oli hunnikus igasugust koli. Lambi valgel istusid valged roosid ristamisi jalgadega maas ja kuulasid jutustust Kalle imelisest pääsemisest.

«Hästi tehtud, vapper mees!» ütles Anders, kui Kalle oli lõpetanud.

«Jah, mulle paistab, et esimese sõjapäeva kohta on Valge Roos kõigega hästi hakkama saanud,» arvas Eva-Lotta.

Siis katkestas väljas vaikuse naisehääl:

«Eva-Lotta, kui sa silmapilk ei tule ja magama ei heida, saadan ma isa sulle järele!»

«Jajah, ema, ma tulen!» hüüdis Eva-Lotta vastu.

Ta ustavad kaaslased tõusid minekule.

«Hüvasti, homme näeme,» ütles Eva-Lotta ja naeris endamisi rahulolevalt. «Punanahad arvasid, et nad saavad Suurmõmmiku kätte, hahahaa!»

«Aga võta näpust,» ütles Kalle.

«Jah, täna öösel ei saavutanud nad midagi,» ütles Anders ja libistas end väärikalt mööda köit alla.

7.

«Kas maailmas võib olla veel unisemat, vaiksemat ja sensatsioonivaesemat paika kui see linnake siin?» mõtles proua Lisander. «Aga kuidas siin võikski midagi juhtuda, kui püsib selline kuumus?»

Ta jalutas tasakesi turulaudade vahel ja valis hajameelselt vaatamiseks väljapandud kaupu. Oli laadapäev ja tänavail ning turuplatsil hästi palju rahvast. Terve linn oleks pidanud elust ja liikumisest lausa pulbitsema, kuid ta ei teinud seda. Linn tukkus täpselt niisamuti nagu alati. Väikeses purskkaevus raekoja ees vulises vesi vaikselt ja uniselt pronksist lõvide kõrides ning lõvidki näisid unistena. All jõe ääres kohvikuaias mängis muusika päise päeva ajal vaikselt ja uniselt mingisugust unevalssi. Varblased, kes nokkisid laudade vahelt mahapudenenud koogiraasukesi, tegid vahetevahel väikesi laisku hüppeid ja tegelikult paistsid nemadki olevat unised.

«Kõik on nii unine,» mõtles proua Lisander.

Inimesed viitsisid ennast vaevalt liigutada. Nad seisid salkades turuplatsil ja ajasid üksteisega loiult juttu, kui neil aga tuli juhuslikult astuda mõni samm, siis tegid nad seda pikaldaselt ja kõhklevalt. Mõistagi oli selles kõiges süüdi kuumus.

Sellel juulikuu viimasel kolmapäeval oli tõepoolest palav. Proua Lisanderile jäi see päev alatiseks meelde kui üks kõige kuumemaid, mida ta eales näinud oli. Pealegi oli juba kuu aega püsinud kuiv ja kõrvetavalt kuum ilm ning nüüd paistis, nagu tahaks juulikuu just sel päeval purustada omaenda rekordit, enne kui tema aeg päriselt täis saab.

«Paistab, et tuleb äikest,» rääkisid inimesed üksteisele. Ja paljud maamehed, kes olid hobustega linna

tulnud, otsustasid asuda koduteele varem kui tavaliselt, et mitte jääda äikese kätte.

Proua Lisander ostis ära järelejäänud kirsid ühelt talumehelt, kes kiirustas teele asuma. Ta pani marjakotikese oma turukotti, tundes heameelt odavast ostust. Just sel hetkel, kui ta edasi hakkas minema, tuli joostes Eva-Lotta ja sulges talle tee.

«Lõpuks ometi üks olend, kes ei näi unisena,» mõtles proua Lisander. Ta vaatas õrnalt oma väikest tütart, peatudes pilguga igal üksikasjal: rõõmsal näol, elavail sinistel silmadel, heledail lokkis juustel ja pikkadel pruuniks põlenud jalgadel, mis paistsid heleda värskelt triigitud suvekleidi alt.

«Ma nägin, et proua Lisander ostis kirsse,» ütles Eva-Lotta. «Kas preili Lisander saaks ehk ka ühe peotäie?»

«Seda võib preili Lisander kindlasti saada,» vastas ema. Ta avas turukoti ja Eva-Lotta võttis peod täis kollakaspunaseid lõhnavaid marju.

«Muide, kuhupoole sa jooksed?» küsis proua Lisander.

«Seda ma sulle ei ütle,» sõnas Eva-Lotta ja sülitas kirsikivi välja. «Salajane ülesanne. Kolossaalselt salajane ülesanne!»

«Või nii! Vaata ainult, et sa lõunale ei hiline.»

«Kelleks sa mind pead!» ütles Eva-Lotta. «Ma pole vist veel kordagi söögiajaks hilinenud pärast seda, kui ma oma ristimispäeval pudist ilma jäin.»

Proua Lisander naeratas talle.

«Sa mu kallis,» ütles ta.

Eva-Lotta noogutas selle enesestmõistetava tõe peale ja jätkas oma teekonda üle platsi. Kirsikivid tähistasid ta teed.

Ema seisis veel hetke paigal ja vaatas talle järele. Ning korraga tuli talle südamesse mingi seletamatu hirm. Taevake, kui kleenuke oli ta tüdruk, kui peenikese kaelaga ja kuidagi väike ning kaitsetu! Tõe-

poolest, alles see oli, kui ta veel pudi sõi, nüüd aga jookseb ta juba omapead ringi ja täidab «salajasi ülesandeid» — kas see peab tõesti nii olema, kas ei tuleks tema järele natuke rohkem valvata?

Proua Lisander ohkas ja hakkas kodu poole minema. Ta tundis, et läheb varsti kuumusest päris segaseks ja sel juhul on juba parem viibida kodus.

Eva-Lottat kuumus ei piinanud. Ta nautis seda niisamuti, nagu nautis tänavasaginat ja suurepärast kirsimahla, mis voolas ta kurgust alla. Oli laadapäev ja ta armastas laadapäevi. Nojah, kui just lähemalt järele mõelda, armastas ta kõiki päevi peale nende, mil tal olid koolis käsitöötunnid. Aga praegu oli ju suvevaheaeg.

Ta lonkis pikkamisi üle turuplatsi ning läks siis piki Väikest tänavat Kohvikuaiast mööda silla poole. Tegelikult poleks ta tahtnud kõigi sündmuste tulipunktist lahkuda, kuid tal oli ju salajane ülesanne ja selle pidi ta täitma. Pealik oli nimelt käskinud tal Suurmõmmik ära tuua ja toimetada see kindlamasse kohta. Põhjaliku ülekuulamise ajal oli ta ju p e a a e g u ära öelnud, kus Suurmõmmik asetses. Ning võis kihla vedada, et pärast seda olid punanahad võtnud ette ja tuhninud läbi iga ruutmillimeetri maad mõisa taga kulgeva jalgraja ääres. Et aga seni veel mingit võidukisa kuulda polnud, võis ilmselt olla kindel, et Suurmõmmik oli ikka veel seal, kuhu valged roosid ta peitnud olid — ühe päris teeraja ääres seisva suure kivi otsas. Ta oli ühes väikeses kivinõos täiesti nähtaval. Anders kinnitas, et teda leida on lihtsalt naljaasi. Oli ainult aja küsimus, kunas punanahad kalli aarde oma küüsi saavad. Aga täna oli laadapäev ja võis oletada, et Sixten, Benka ja Jonte on nagu kinni kleebitud karusselli ja märkilaskmise putka juurde, mis seisid Tivoli aias raudteejaama taga. Täna oli Eva-Lottal võimalus tuua Suurmõmmik segamatult ära tema nüüdsest peale ebakindlast peidupaigast. Pealik oli

kindlaks määranud ka aarde uue peidukoha. See oli mäe peal lossivaremeis, kindluseõue kaevupumba juures. See tähendas, et Eva-Lotta pidi äikese-eelses hingematvas leitsakus kõigepealt vantsima maha pika tee üle Preeria, siis tagasi läbi terve linna ja lõpuks ronima mööda järsku teerada üles varemete juurde, mis seisid üsna kõrge mäe otsas linnakese vastasservas. Tõepoolest, see, kes niisuguse ülesande nurisemata enda peale võttis, pidi olema väga ustav Valge Roosi rüütel. Ja Eva-Lotta o l i ustav. Oleks vahest võinud arvata, et sellest aitaks, kui ta võtab Suurmõmmiku ja pistab oma tasku, vähemalt seniks, kui ilm läheb pisutki jahedamaks. Aga kui keegi midagi niisugust oleks arvanud, oleks ta sellega ainult näidanud, et ta ei mõista mitte kui mõhkugi suurmõmmikutest ega valgete ja punaste rooside sõdadest.

Miks pidi aga ülepea just Eva-Lotta saama selle ülesande? Kas pealik poleks võinud saata Kallet? Ei, sest mõistmatu isa oli pannud Kalle vürtspoodi jooksupoisiks ja abiliseks just sel kibekiirel päeval, mil maamehed sõitsid linna, et täiendada oma tagavarasid moosisuhkru, kohvi ja soolaheeringa osas. Aga kas siis pealik poleks võinud ise minna? Ei, sest pealik pidi valvama oma isa kingsepatöötuba. Kingsepp Bengtsson ei armastanud töötada laadapäevadel ja muil sellistel päevadel. Siis jättis ta töö pooleli ja «pühitses». Aga sellepärast ei saanud ometi töötuba kinni panna. Mõni inimene võis tulla saapaid parandusse tooma, mõni võis tulla parandatud saapaid ära viima, ehkki oli laadapäev. Sellepärast lubas ta suurejooneliselt peksta oma poja sinise- ja kollasekirjuks, kui see peaks julgema kas või viieks minutiks töötoast ära lipata.

Valge Roosi ustav rüütel Eva-Lotta oli see, kes sai ülesande, salajase ja püha ülesande viia auväärt Suurmõmmik ühest hoiukohast teise. See ei olnud enam mingi tavaline asjatoimetus, see oli lausa kombetalitus, eriülesanne. Mis luges siis, et Preeria kohal paistis kõrvetavalt kuum päike ja silmapiirile kogunesid tumedad pilved? Mis luges siis, et tuli loobuda laadaelu nautimisest ja lahkuda «sündmuste tulipunktist» — sest seda ju Eva-Lotta tegi, kui ta läks üle silla ja suundus edasi Preeria poole?

Kuid kas oli see nii? Ei, sündmuste tulipunkt ei asetse alati seal, kus käib laadaelu. Sündmuste tulipunkt asetses sel päeval kuskil hoopis mujal.

Ja Eva-Lotta astub just praegu oma päevitunud paljaste jalgadega selle poole.

———

Need pilved seal hakkavad paistma tõepoolest ähvardavatena. Sinkjasmustad ja vastikud nagu nad on, võivad nad inimesele koguni hirmu peale ajada. Eva-Lotta astub aeglaselt, sest Preerias on nii palav, et õhk peaaegu virvendab.

Oeh, Preeria on ju nii suur ja lai, et võtab terve igaviku, enne kui temast üle jõuad! Kui Eva-Lotta ei kõnni päris üksi siin kõrvetava päikese käes. Ta saab peaaegu rõõmsaks, kui näeb kaugel enda ees vana Greni. Võimatu on eksida, et see on nimelt vana Gren, sest keegi teine terves linnas ei komberda nii nagu tema. Paistab, et ka Gren on teel mõisa poole.

Nii, nüüd pöörab ta ära väikesele teerajale sarapuupõõsaste vahel ja kaob Eva-Lotta silmist. Oh heldust küll, ega tema ka ometi Suurmõmmiku järel väljas ei ole! Eva-Lotta irvitab selle mõtte juures endamisi. Kuid ta jääb kohe vait ja kissitab vastu päikest silmi. Sealt tuleb keegi teiselt poolt, ilmselt mitte linnainimene, sest ta ilmub nähtavale teel, mis lookleb mõisast mööda maa poole. Näe, see on päris kindlasti seesama rohelisest gabardiinriidest pükstega noormees! Nojah, täna on ju kolmapäev. Täna ongi see päev, millal ta pidi oma kirjavõlad välja ostma — või ei, need olid hoopis võlakirjad. Eva-Lotta arutab mõttes, kuidas küll ostetakse välja võlakirju. Äh, see liigkasuvõtmine ja muud niisugused asjad, need käivad kõik sinna juurde. Kui palju rumalusi teevad küll suured inimesed! «Kohtume tavalises kohas,» oli gabardiinpükstega noormees öelnud. Niisiis, see koht oligi seal eemal. Aga kas ta pidi siis tõesti olema just Suurmõmmiku juures? Kas neil polnud tõesti olemas mingeid teisi põõsaid, mille varjus nad oleksid võinud kohtuda ja võtta oma liigkasu? Ei, nähtavasti mitte. Nüüd keerab ka gabardiinpükstega mees omakorda kitsale jalgrajale sarapuuvõsa vahel.

Eva-Lotta astub veidi aeglasemalt. Tal pole mingit erilist kiiret ja on vist parem lasta sel mehel oma võlakirjad rahus välja osta, enne kui tema läheb Suurmõmmikut tooma. Ta põikab korraks mõisa sisse, ootab pisut ja uurib seal läbi kõik nurgad ning sopid. Võib-olla saab mõisast peagi jälle sõjatallermaa ja siis on kasulik, kui oskad igal pool teed leida.

Ta vaatab välja ühest aknast maja tagaküljel. Oi, terve taevas on must. Päike on kadunud ja kaugusest kostab ähvardav kõmin. Kogu Preeria on korraga tühi ja sünge. Ta peab tõttama, ta peab võtma Suurmõmmiku ja siit lahkuma! Ta jookseb uksest välja, jookseb nii kiiresti kui jalad võtavad, käänab sarapuuvõsa vahele jalgrajale ning kuuleb kogu aja ähvardavat kõuekõminat, ta jookseb üha edasi, jookseb . . . ei, nüüd tardub ta jahmunult paigale. Ta on jooksnud otse sülle kellelegi, kes on tulnud vastassuunast ja kellel on sama kiire kui temalgi. Esmalt näeb Eva-Lotta ainult tumerohelisi gabardiinpükse ja valget särki, kuid siis tõstab ta pilgu ja näeb mehe nägu. Oi, mis nägu see on — nii kahvatu ja hirmunud — kas võib

suur mees tõesti nii hirmsasti karta äikest? Eva-Lotta tunneb talle peaaegu kaasa.

Kuid paistab, nagu ei tahaks mees temast üldsegi teada. Te heidab Eva-Lottale kiire pilgu, näib ühteaegu ehmunud ja vihasena, ning kiirustab siis kitsal jalgrajal Eva-Lottast mööda.



Eva-Lottale ei meeldi sugugi, kui teda vaadatakse nagu mingit ebameeldivat asja. Ta on harjunud sellega, et inimeste näod lähevad selgemaks, kui nad teda näevad. Ning ta ei taha, et mees kaoks silmapiirilt enne, kui tema on mingil viisil märku andnud, et ta on sõbralikult meelestatud isik ja tahab ka selisena koheldud saada.

«Ei tea, mis kell võiks olla?» küsib ta viisakalt, et ainult m i d a g i öelda ja näidata, et... nojah, et nad on igal juhul tsiviliseeritud inimesed, isegi kui nad on võsa vahel kokku juhtunud.

Mees võpatab ja peatub tahtmatult. Algul paistab, nagu ei kavatseks ta küsimusele vastata, kuid siis heidab ta pilgu oma käekellale ja pomiseb segaselt:

«Kolmveerand kaks.»

Seejärel tormab ta minema. Eva-Lotta vaatab talle järele. Ta näeb, et mehe ühest püksitaskust paistab terve hulk paberilipakaid. Ühest mehe roheliste gabardiinpükste taskust.

Siis on mees läinud. Kuid teerajal valendab väike kokkukägardatud paber, mille mees on kiirustades kaotanud.

Eva-Lotta võtab selle üles ja heidab paberile uudishimuliku pilgu. «Võlakiri» seisab sellel kõige peal. Või nii, nõnda siis näevadki välja võlakirjad, ahaa! Tasub siis nende pärast nii palju askeldada?

Korraga kostab kärgatus, hirmuäratav kärgatus ja Eva-Lotta tõmbub ehmatusest kössi. Ta ei karda tegelikult äikest. Kuid just praegu, ihuüksi siin Preerias! Kõik asjad on äkki nii võõrastama panevad. Põõsaste vahel on korraga nii pime. Midagi õudset ja kurjakuulutavat on õhus endas. Oi, kui nüüd oleks juba kodus! Ta peab tõttama, ta peab hiiglamoodi tõttama.

Kuid esmalt Suurmõmmik! Üks Valge Roosi rüütel täidab oma kohust, isegi siis, kui ta süda on saapasääres. Kivini on jäänud kõigest mõni samm. Ainult veel mööduda nendest põõsastest seal. Eva-Lotta jookseb . . .

———

Kõigepealt tuleb üle ta huulte ainult oie. Ta seisab päris liikumatult, vaatab ja haliseb vaikselt. Vahest, oh vahest ometi näeb ta seda ainult unes! Võib-olla ei lama seal midagi . . . ei lama kedagi kokkuvajunult kivi kõrval . . .

Siis lööb ta käed näo ette ning pistab jooksu, ta kurgust aga pääsevad kohutavad, kummalised helid. Ta jookseb, kuigi ta põlved värisevad. Ta ei kuule kõuemürinat, ei tunne teda piitsutavat vihma ega märka sarapuuoksi, mis talle näkku löövad. Ta põgeneb nii, nagu põgenetakse unes mingi hirmsa, tundmatu hädaohu eest.

Tee viib üle Preeria. Üle silla. Nüüd tulevad tuttavad tänavad, mis on jäänud äikesevihma käes äkki tühjaks ja mahajäetuks.

Koju! Koju! Lõpuks ometi! Ta lükkab lahti aiavärava. Seal pagaritööstuses on isa. Ta seisab valgetes riietes oma pannide keskel. Ta on suur ja kindel nagu alati, ja kui talle ligi lähed, saad üleni jahuseks. Isa on ikka samasugune nagu alati, kui ka kogu ülejäänud maailm on muutunud teiseks ja õudseks, nii et temas on võimatu kauem elada. Eva-Lotta heidab ennast metsiku hooga isa sülle, surub ennast isa vastu, lööb käed kõvasti, kõvasti isa kaela ümber, pressib pisaraist märja näo isa õla vastu ning kaebab tasakesi:

«Isa! Aita mind! Vana Gren . . .»

«Laps, mis on lahti vana Greniga?»

Ja kuuleb veelgi vaiksemalt, veelgi värisevama häälega öeldud sõnu:

«Ta lamab surnult väljas Preerias.»

8.

Oli seesama linnake siin unine, vaikne ja rahulik? Ta pole seda enam. Tunni aja jooksul on kõik muutunud. Terve linn sumises nagu mesitaru, politseiautod tulid ja läksid, telefonid helisesid, inimesed rääkisid, mõistatasid, avaldasid nördimust ja küsitlesid konstaabel Björki, kas on tõsi, et mõrvar on juba kinni võetud. Inimesed raputasid murelikult pead ja rääkisid, et — «Nojah, pidi sel vaesel Grenil ka nii halvasti minema . . . nojah . . . aga oli ju üht-teist teada sellest, millega ta tegeles, nii et vahest polegi midagi imestada . . . kuigi igatahes . . . tont võtku, kui jube lugu!» Suurtes salkades suundusid inimesed uudishimulikult Preeriasse. Kuid terve mõisa ümbrus oli politsei poolt sisse piiratud, sinna ei pääsenud keegi. Märkimisväärse kiirusega oli riigipolitsei saatnud oma mehed kohale. Kuriteopaiga uurimine käis täie hooga, iga asi pildistati, iga jalatäis maad otsiti läbi ja kõik tähelepanekud pandi protokolli. Kas leidus kuskil mõni märk mõrvarist, mõni jalajälg või midagi selletaolist? Ei, leida polnud midagi. Kui midagi oligi olnud, siis oli tugev vihm kõik jäljed hävitanud. Kurjategijast polnud jäänud mitte midagi, isegi mitte äravisatud sigaretiotsa. Kohtuarst, kes teostas surnukeha kohtumeditsiinilist järelevaatust, võis konstateerida, et Gren oli tapetud lasuga selja tagant. Vanamehe rahatasku ja kell olid alles. Röövmõrv ei paistnud see olevat.

Politseikomissaril oli vaja üle kuulata väikest tüdrukut, kes oli kuriteo avastanud, kuid doktor Forsberg ei tahtnud seda lubada. Tüdrukul oli närvivapustus ja ta pidi saama rahu. Komissaril tuli järele anda, kuid ta näis viivituse pärast murelikuna. Doktor

Forsberg oskas talle ainult rääkida, et tüdruk oli nutnud ja öelnud mitu korda: «Tal on rohelised gabardiinpüksid!» See oli ilmselt mõrvar, keda ta mõtles.

Kuid ei saanud ometi teatada üle maa mõrvari tunnusena ainult paari rohelisi gabardiinpükse. Kui see nüüd tõepoolest oligi mõrvar, keda tüdruk oli kohanud, milles komissar aga sugugi kindel ei olnud, siis on ta sellisel juhul kindlasti juba ammu vahetanud oma rohelised püksid mingite teiste vastu. Kindluse mõttes aga saatis komissar siiski kõigile politseijaoskondadele üle terve maa telegraafi teel hoiatuse pidada silmas kõiki rohelisi gabardiinpükse, mida miskipärast võiks kahtlustada. Seejärel jäi ainult üle teostada kõiki tavakohaseid uurimisi, oodates, millal tüdruk niipalju toibub, et teda võiks lähemalt üle kuulata.

———

Eva-Lotta lamas oma ema voodis, see oli kõige kindlam paik, mis ta oskas välja mõelda. Doktor Forsberg oli käinud tema juures ja ta oli saanud pulbri, et magada ilma halbade unenägudeta. Ema ja isa olid pealegi lubanud jääda kogu ööks voodi kõrvale.

Kuid siiski, siiski... Jonnakad mõtted tormasid üksteise kannul ta peas. Oh, kui ta ometi poleks kunagi läinud sinna mõisa juurde! Nüüd oli kõik kadunud. Maailmas ei saa enam kunagi olla midagi lõbusat. Kuidas saaks miski asi olla lõbus, kui inimesed võivad olla nii halvad üksteise vastu? Ta oli küll ennegi teadnud, et niisuguseid asju juhtub, kuid see teadmine oli olnud teistsugune kui nüüd. Mõelda ainult, kuidas tema ja Anders olid narrinud Kallet ja rääkinud «mõrtsukatest», just nagu oleks see midagi hästi lõbusat, midagi, mille üle oli paras nalja heita! Seda oli nüüd täiesti võimatu mõista. Ta ei tee seda

enam iialgi. Isegi nalja pärast ei tohtinud midagi niisugust nimetada, sest võib-olla kutsus just see halba välja, nii et see tegelikult sündiski. Mõelda ainult, äkki oli tema süü, et Gren... et Gren... ei, ta ei tahtnud sellele mõelda. Aga nüüd pidi ta saama teiseks, jah, hoopis teiseks! Ta saab nüüd pisut naiselikumaks, nagu oli öelnud onu Björk. Ta ei võta enam kunagi osa Rooside sõjast, sest see oligi olnud põhjuseks, mille tõttu temagi oli segatud sellesse... sellesse, millest ei saanud mõelda, ilma et pea poleks ähvardanud lõhkeda.

Ei, tema jaoks olgu nüüd sõjal lõpp. Ta ei hakka enam kunagi mängima. Kunagi! Oo, kui igavaks muutub ta elu!

Talle tulid uuesti pisarad silma ja ta haaras ema käe.

«Ema, ma tunnen ennast nii hirmus vanana!» ütles ta ja hakkas nutma. «Ma tunnen ennast juba peaaegu nagu viieteistkümneaastane.»

Siis jäi ta magama. Aga veel enne, kui ta vajus sellesse halastavasse teadvusetusse, tuli talle pähe pisuke mõte selle kohta, mida mõtleb praegu Kalle. Seesama Kalle, kes on paljude aastate jooksul mõrtsukaid taga ajanud! Kuidas tunneb ta ennast praegu, kui üks seesugustest tõepoolest silmapiirile on ilmunud?

———

Meisterdetektiiv Blomkvist sai asjast kuulda just siis, kui ta seisis isa poes leti taga ja hakkas parajasti ühele ostjale kaht soolaheeringat ajalehepaberisse keerama. Just sel hetkel purjetas uksest sisse emand Karlsson Timukamäelt, uudistest pakatamas ja sensatsioonihimuline. Ning kahe minuti jooksul oli terve kauplus nagu pudrupada täis küsimusi, hüüatusi ja hirmujudinaid. Kogu kauplemine jäi seisma, kõik

poesviibijad kogunesid emand Karlssoni ümber koba-rasse. See aga rääkis ja kirjeldas kõike, mis teadis, ja veel rohkemgi, nii et suu vahutas.

Meisterdetektiiv Blomkvist, kes pidi ometi valvama ühiskonna julgeoleku järele, seisis leti taga ja kuulas. Ta ei lausunud sõnagi. Ta oli täiesti halvatud. Kui ta oli suurema osa ära kuulanud, hiilis ta tähelepanda-matult laoruumi ja vajus tühjale suhkrukastile.

Ta istus seal kaua. Kas ta rääkis oma kujutletud kaaslasega, kes oleks just praegu selleks eriti sobiv olnud? Ei, seda mitte. Ta ei rääkinud ülepea midagi, kuid ta mõtles üht ja teist.

«Kalle Blomkvist,» mõtles ta, «sa oled üks töllamokk. Tõeline väike töllamokk, see sa oled! Sa oled samapalju meisterdetektiiv kui mu vanad saapad! Siin võivad toimuda kõige jubedamad kuriteod, sina aga seisad rahulikult leti taga ja pakid sisse heeringaid. Jätka ometi seda tegevust, jätka iga hinna eest, siis on sinust vähemalt m i n g i s u g u s t kasu!»

Ta istus, pea kätele toetatud, ja veeretas süngeid mõtteid. Oh, miks pidi teda just täna kaupluses tarvis minema! Vastasel korral oleks Anders kindlasti saat-nud Eva-Lotta asemel tema. Siis oleks tema olnud kuriteo avastaja. Või kes teab — oleks ehk jõudnud kohale õigel ajal, et seda takistada? Ja toimetanud kurjategija rohkete manitsussõnade saatel luku ja riivi taha. Nii, nagu ta seda teha tavatses.

Siis aga meenutas ta ohkega, et ainult unistustes nii teha tavatses. Ning lõpuks mõistis Kalle täielikult, mis oli toimunud. Ta mõistis seda närvivapustusega, mis tegi ühe ropsuga lõpu tema tahtmisele olla meis-terdetektiiv. See polnud mingi kujutletud mõrv, mida võis nii osavalt ära seletada ja siis kujutletud kaas-lase ees hoobelda. See oli hirmus, sünge ja vastik tegelikkus, mis tegi ta peaaegu haigeks. Ta põlgas iseennast selle eest, kuid üks oli kindel: ta oli rõõ-

mus, tõsiselt rõõmus, et ta polnud täna olnud Eva-Lotta asemel. Vaene Eva-Lotta!

Kelleltki luba küsimata lahkus ta poest. Ta tundis, et peab minema Andersiga rääkima. Ta mõistis, et Eva-Lotta jutule pääseda ei võinud lootagi, sest emand Karlsson oli kurtnud ja öelnud, et «pagari tüd-ruk on täitsa läbi ja tohter istub nende juures», — seda teadis juba terve linn.

Kuid Anders ei teadnud veel midagi. Ta istus king-sepatöötoas ja luges «Aarete saart». Kingsepatöötoas polnud hommikust saadik ühtki inimest käinud ja see oli õnn, sest Anders viibis parajasti ühel Lõunamere saarel, kurjade kavatsustega piraatide poolt ümber piiratuna, ja tal polnud mingit huvi pooltaldade vastu. Kui Kalle avas koputamata ukse, põrnitses Anders talle vastu, nagu oleks kartnud näha ühejalg-set John Silverit sisse komberdamas. Ta oli rõõmsalt üllatunud, kui nägi, et see on kõigest Kalle. Ta hüp-pas oma kolmejalgselt järilt püsti ja möirgas mure-tult:

«Surnukirstul viisteist meest —
hoi-ras-saa, ja pudel rummi!»

Kalle võpatas.

«Ole vait,» ütles ta. «Ole nüüd ometi vait!»

«Sedasama ütleb ka lauluõpetaja, niipea kui ma katsun tooni võtta,» nõustus Anders kohe.

Paistis, nagu tahaks Kalle midagi öelda, kuid Anders jõudis temast ette.

«Oled sa kuulnud, kas Eva-Lotta on Suurmõmmiku ära toonud?»

Kalle heitis talle etteheitva pilgu. Kui palju ruma-lusi peaks küll Anders jõudma välja laduda, enne kui Kalle talle asja ära räägib? Ta katsus uuesti juttu teha, kuid Anders katkestas teda jälle. Ta oli nii kaua istunud vaikides, et jutulust lausa kobrutas temas. Ta

võttis «Aarete saare» ja pistis selle Kallele nina alla.

«Pane tähele, mis raamat see on!» sõnas ta. «See on nii põnev, et mine lolliks. Vaat millal oleks pidanud elama — kus olid ikka seiklused! Praegusel ajal ei juhtu ju enam midagi.»

«Ei juhtu või?» küsis Kalle «Sa ei tea, mis sa räägid.»

Ja siis jutustas ta Andersile, mis oli juhtunud praegusel ajal.

Andersi tumedad silmad läksid veelgi tumedamaks, kui ta kuulis, milleni oli viinud tema käsk tuua Suur-mõmmik ära. Ta tahtis tormata otsekohe Eva-Lotta juurde, ja kui mitte viimast otseselt trööstida, siis vähemalt mingil moel näidata, et ta peab iseennast täiks, sest oli saatnud Eva-Lotta niisugust ülesannet täitma.

«Aga ma ei võinud ju teada, et seal väljas lamab surnud inimesi,» lausus ta rusutult Kallele.

Kalle istus otse tema vastas ja tagus mõtlikult saapatikkude rida kingsepalaua sisse.

«Ei, kust sina seda teadma pidid,» kostis ta. «Ega siis seda nii tihti ei juhtu.»

«Mida ei juhtu?»

«Seda, et surnud inimesed lamavad väljas mõisa juures.»

«Ei, muidugi mitte,» arvas Anders. «Ja pealegi saab Eva-Lotta sellest üle, pea seda meeles. Mõni teine tüdruk oleks paugupealt ära minestanud, aga mitte tema. Küll sa näed, et ta annab politseile veel terve hulga andmeid.»

Kalle noogutas.

«Vahest ta nägi kedagi, kes ... võis seda teinud olla.»

Anders võpatas. Kuid ta polnud asjast kaugeltki nii vapustatud kui Kalle. Ta oli rõõmsameelne, aval ja väga tegevushimuline poiss ning ebatavalised sündmused äratasid ta tegutsemisiha ka siis, kui need sündmused olid õudsed. Ta tahtis otsekohe midagi ette võtta, juurdlusele kaasa lüüa ja mõrvar kinni püüda, kõige meelsamini juba lähima tunni jooksul. Ta polnud unistaja nagu Kalle. Oleks ebaõige väita, nagu poleks Kalle oma unistamise kiuste suutnud olla väga energiline — oli tõesti olemas inimesi, kes seda olid tunda saanud, — kuid Kalle tegutsemise ees käis alati pikaaegne mõtiskelu. Kalle istus ja mõtles välja igasuguseid asju, vahel tõesti kavalaid, seda tuli tunnistada, kuid sagedamini olid need ikka ainult puhas fantaasia.

Anders ei unistanud. Tal polnud aega mõtisklusteks. Ta keha oli niivõrd täis pulbitsevat energiat, et talle oli tõsiseks piinaks, kui ta pidi pisut kauem ühe koha peal istuma. Mitte juhus polnud teinud teda Valge Roosi pealikuks. See oli iseenesestmõistetav. Anders oli ikka rõõmsameelne, kannatlik ja leidlik ning alati valmis minema esimesena ükskõik kuhu või mispärast. Mõni pehmema loomuga poiss oleks rohkem kannatanud koduse olukorra all, kus isa oli ohjeldamatu türann. Seda ei juhtunud Andersiga. Ta hoidus ainult kodust kõrvale niipalju kui vähegi võimalik ja võttis kokkupõrkeid isaga vastu suure tasakaalukusega. Kõik sõim oli talle kui hane selga vesi ja viis minutit pärast kõige põhjalikumatki läbivõtmist oli Anders jälle õues ning jooksis ringi niisama rõõmsalt kui alati.

Oli täiesti mõeldamatu, et ta võiks istuda siin, käed rüpes, kui teised ja tähtsamad asjad nõudsid tema vahelesegamist.

«Tule, Kalle!» ütles ta. «Ma panen töötoa kinni, las taat ütleb, mis tahab.»

«Julged sa seda tõesti?» küsis Kalle, kes tundis kingseppmeistrit.

«Tss!» tegi Anders.

Loomulikult julges ta. Ta pidi ainult võimalike

klientide ees põhjendama, miks on töötuba argipäevasel päeval kinni. Ta võttis tindipliiatsi ja maalis paberitükile suurte tähtedega:

Suletud mõrva tõttu

Siis kinnitas ta paberi rõhknaelaga uksele ja keeras võtit lukuaugus.

«Ei, see nüüd sinust küll tark ei ole,» ütles Kalle seda nähes. «Nii ei tohi sa kirjutada.»

«Ei tohi või?» küsis Anders kõhklevalt. Ta kallutas pea ühele küljele ja mõtles. Võib-olla oli Kallel õigus, võib-olla võis seda kirjutist tõepoolest valesti mõista. Ta võttis paberi maha, läks töötuppa ja valmistas uue plakati. Selle kinnitas ta rõhknaelaga uksele ja astus kiiresti minema. Kalle järgnes oma pealikule.

Otse üle tänava elav proua Magnusson tuli kohe pärast seda oma uute kontsaplekkidega kingadele järele, seisatas töötoa ukse ees ja luges hämmeldusest ümmarguste silmadega:

Mõnusa ilma tõttu on see töötuba suletud

Proua Magnusson raputas pead. Tõsi, päris täie mõistuse juures polnud ju kingsepp kunagi olnud, aga nüüd olid tal ilmselt kruvid hoopis lahti põrunud. Mõnusa ilma tõttu! Kes seesugust asja enne kuulnud on!

Anders kiirustas Preeria poole. Kalle järgnes talle äärmise vastumeelsusega. Tal polnud vähimatki lusti sinna minna. Anders aga oli veendunud, et politsei ootab kannatamatult Kalle abi. Anders oli teadagi narrinud meisterdetektiivi tema kujutluste pärast, kuid ta unustas kõik selle praegu, mil oli toimunud tõeline värske kuritegu. Nüüd olid tal meeles üksnes Kalle silmapaistvad teened läinud aastal. Nood juveelivargad olid tookord kinni püütud ju ainult tänu Kallele. Jah, Kalle oli silmapaistev detektiiv, siinkohal tunnistas Anders meelsasti Kalle üleolekut. Ta oli kindel, et politsei polnud samuti seda kõike unustanud.

«Sa saad ju aru, et nad on rõõmsad, kui sa ennast nende teenistusse annad,» rääkis ta. «Sa lahendad selle asja ühe hoobiga. Ja mina võin olla sinu abiliseks.»

Kalle oli raskes olukorras. Ta ei suutnud sundida ennast tunnistama Andersile, et ta täielikult valdab ainult kujutletud mõrvade paljastamist. Et ta peab lihtsalt vastikuks tegelda tõelise mõrvaga. Ta astus jalgu järel vedades, nii et Anders läks kärsituks.

«Rutta ometi!» ütles ta. «Iga sekund on niisugusel juhul kallis, sa peaksid teadma seda paremini kui mõni teine.»

«Ma arvan, et jätame selle asja politsei enda hooleks,» ütles Kalle kitsikusest pääsemiseks.

«Ja seda ütled sina!» lausus Anders vihaselt. «Sina, kes sa tead, kuidas asju välja tuhnida, nagu sa ise küllalt sageli oled öelnud. Ära räägi lollusi, vaid tule!»

Ta võttis vastupuikleval meisterdetektiivil käest kinni ja sundis teda endaga kaasa tulema.

Nii jõudsid nad pikapeale sissepiiratud ala juurde.

«Tead,» ütles Anders. «Oled sa ühe asja peale mõtelnud?»

«Ei, mis asi see on?» küsis Kalle vastu.

«Suurmõmmik on ju sisse piiratud. Kui punanahad teda kätte tahavad saada, peavad nad politseivalvest läbi murdma.»

Kalle noogutas mõtlikult. Igasugustes olukordades oli Suurmõmmik olnud, kuid see oli küll esimene kord, millal ta oli politsei valve all.

Konstaabel Björk patrullis keeluala juures ja Anders läks otseteed tema poole. Ta vedas Kallet endaga kaasa ja lükkas ta Björki ette, just nagu koer, kes toob mingi eseme kohale ja ootab selle eest kiitust.

«Onu Björk, siin on Kalle,» ütles ta ootusärevalt.

«Seda ma näen,» kostis onu Björk. «Ja mida siis Kalle soovib?»

«Laske ta läbi, et ta saaks asja uurida,» ütles Anders. «Las ta vaatab kuriteopaiga järele.»

Kuid onu Björk vangutas pead ja näis surmtõsisena.

«Minge minema poisid,» ütles ta. «Minge koju! Ja olge tänulikud, et te olete alles nii väikesed ega mõista seda kõike.»

Kalle punastas. Tema mõistis väga hästi. Ta mõistis täiesti suurepäraselt, et siin polnud mingi koht meisterdetektiiv Blomkvisti jaoks, kes teeb teravmeelseid käike ja suuri sõnu. Kui ta ainult suudaks seda ka Andersile selgeks teha!

«See on tüüpiline!» lausus Anders kibestunult, kui nad tagasi linna poole lonkisid. «Isegi sel juhul, kui sa oleksid paljastanud kõik maailma mõrvad sellest ajast alates, kui Kain tappis Aabeli, ei tunnistaks politsei kunagi, et üks eradetektiiv midagi suudab.»

Kalle lausa vingerdas, nii halb oli tal seda kuulata. Umbes niisamuti oli ta ise korduvalt rääkinud. Ta soovis südamest, et Anders vahetaks kõneainet. Kuid Anders jätkas:

«Küllap nad loomulikult varem või hiljem omadega ummikusse satuvad. Aga sa pead mulle lubama, et sa ei lähe neile appi enne, kui nad tulevad ja paluvad sind põlvili!»

Kalle lubas seda meeleldi.

Igal pool seisis väikestes vaikivates rühmades inimesi. Nad seisid ja vaatasid pilku pööramata sinnapoole, kus põõsaste vahel grupp eksperte just praegu püüdis leida lahendust draamale, mis oli maksnud ühe inimese elu. Täna oli Preerias imelikult vaikne. Kalle tundis ängistust. Isegi Anders hakkas pikapeale sattuma morni meeleolu mõju alla. Vahest oligi onu Björkil õigus. See asi ei olnud vist paras Kalle jaoks, olgugi ta nii väga osav detektiiv.

Murelikult kõndisid nad kodu poole.

Sixten, Benka ja Jonte olid samuti teel Preeriast koju. Nad olid täpselt Andersi arvestuste kohaselt tänaseks päevaks Rooside sõjast lahti öelnud ning veetnud mitu õnnelikku tundi Tivoli aias karusselliga sõites ja märki lastes. Kuid veidi aja eest oli kohutav uudis jõudnud Tivolini ja see oli kiiresti inimestest tühjenenud. Ka Sixten, Benka ja Jonte olid tormanud Preeriasse — ainult selleks, et jõuda selgusele, et nad võivad niisama hästi koju tagasi minna. Just siis, kui nad sellele järeldusele olid tulnud, said nad kokku Andersi ja Kallega.

Täna ei vahetanud punased ja valged roosid mingeid ebaviisakusi. Kõik tublid sõjamehed olid täna üsna vaiksed ja kahvatud. Üheskoos vantsisid nad viiekesi linna poole ning selle teekonna kestel mõtlesid nad surmast rohkem kui terve oma poisielu kestel.

Nad tundsid Eva-Lottale sügavalt kaasa.

«Temast on tõepoolest kahju,» tähendas Sixten. «Räägitakse, et ta on omadega päris läbi. Aina lamab ja nutab.»

See mõjus Andersile peaaegu rohkem kui kogu ülejäänud jubedus kokku. Ta neelatas paar korda. Oli ju tema süü, et Eva-Lotta nüüd lamas voodis ja nuttis.

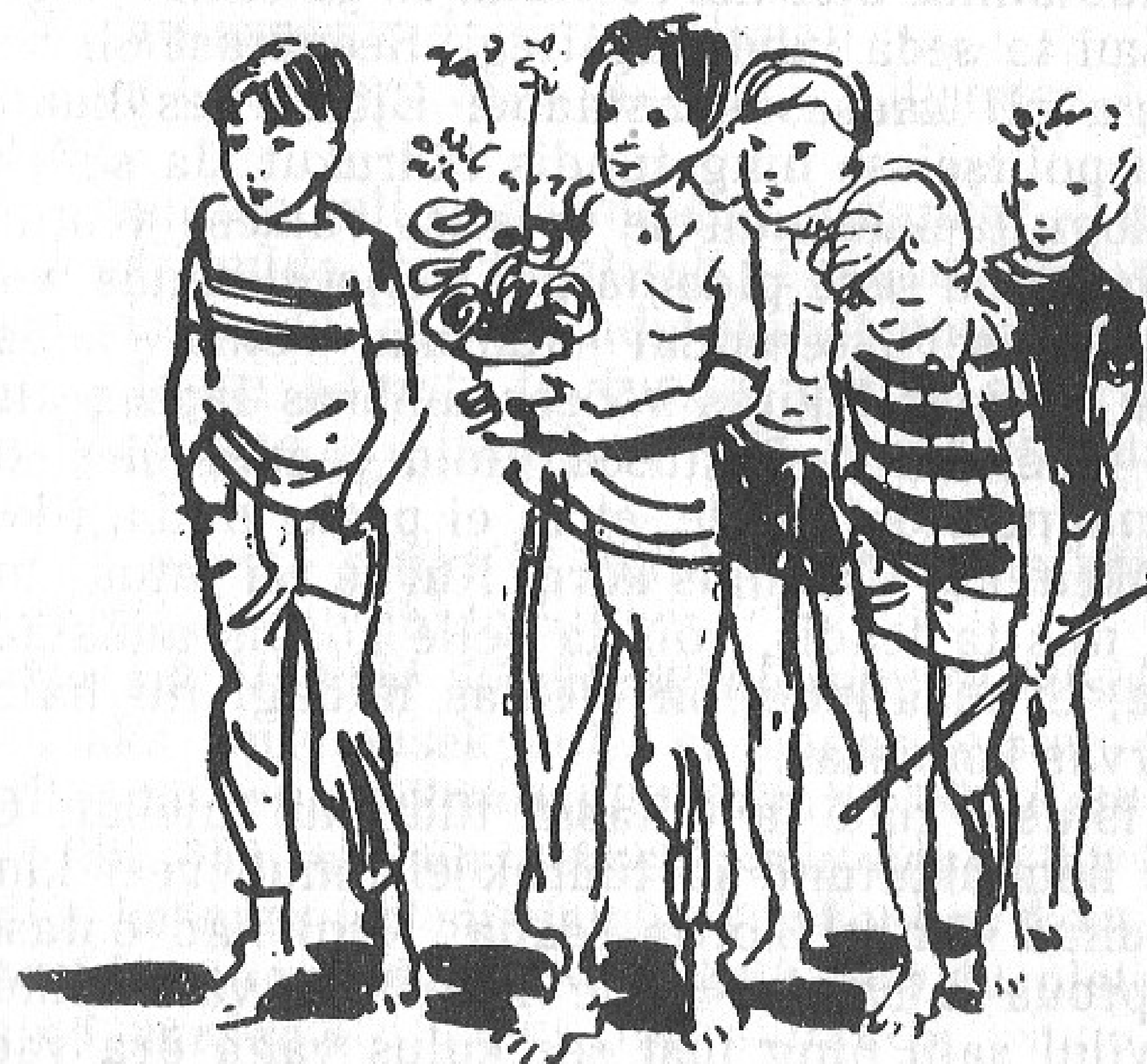
«Peaks teda vahest mingil kombel meeles pidama,» lausus ta lõpuks. «Saatma talle mõne lille või sedasi.»

Ülejäänud neli jõllitasid talle otsa, nagu ei usuks nad oma kõrvu. Oli siis olukord tõesti n i i tõsine? Saata ühele tüdrukule lilli — ta pidi olema veendunud, et Eva-Lottaga on asjad mingil moel päris otsas.

Kuid mida rohkem nad selle peale mõtlesid, seda üllamana neile see ettepanek paistis. Eva-Lotta pidi saama lille, ta oli selle ausalt ära teeninud. Sixten läks sügavasti liigutatuna koju, näppas ühe oma ema punastest pelargooniumidest ja lillepotti enda vahel kandes liikusid kõik viiekesi pagarmeistri maja poole.

Eva-Lotta magas, teda ei tohtinud segada. Kuid tema ema võttis nende pelargooniumi vastu ja asetas selle Eva-Lotta peatsisse, nii et Eva-Lotta pidi seda nägema, niipea kui ta üles ärkab.

See polnud aga ainus kingitus, mis Eva-Lottal sellest draamast osavõtu eest tuli vastu võtta.



9.

Nad istusid verandal ja ootasid — lahke politseikomissar, konstaabel Björk ja veel üks mees. Komissari arvates oli väga oluline, et väike tüdruk ei hakkaks ülekuulamise ajal närveerima. Et ta ei närveeriks rohkem, kui ta seda juba niigi tegi. Seepärast oli hea, et nendega oli kaasas konstaabel Björk, kes kuulus kohalikku politseisse ning tundis tüdrukut. Ja selleks, et anda kogu ülekuulamisele tavalise väikese vestluse ilmet, ei hakatud seda pidama politseijaoskonnas, vaid päikesepaistelisel verandal tüdruku oma kodus. Komissari arvates tekitas võõras ümbrus lapses alati rahutust. Tüdruku tunnistused pidid saama üles kirjutatud magnetofonilindile, et ta ei peaks midagi kordama rohkem kui üksainus kord. Kui ta oli jutustanud ära kõik, mis ta teadis, võis ta selle hoopis unustada. Unustada, et maailmas on olemas midagi nii halba. Nõnda arvas komissar.

Nüüd istusid nad ja ootasid tüdruku tulekut. Oli varajane hommikutund ja tüdruk ei olnud veel kindlasti jõudnud ennast korda seada. Kuni nad ootasid, pakkus proua Lisander neile kohvi ja värskeltküpsetatud viini saiu ning just see kulus väga ära vaesele politseinikele, kes olid töötanud peaaegu öö otsa ilma magamata ja söömata.

Oli imeilus hommik. Õhk oli pärast eilset äikest värske ja selge, roosid ja pojengid pagarmeistri aias näisid puhtaks pestuina ning metsvindid ja tihased sädistasid lõbusalt majanurga juures kasvava vana õunapuu ladvas. Hea kohvilõhn levis üle terve veranda. Kõik see paistis õige hubasena. Võis vaevalt uskuda, et kolm meest, kes seal istusid, sõid ja jõid, olid teenistuskohuseid täitvad politseiametnikud, ja et

nad tegelesid parajasti mõrva paljastamisega. Sellisel kaunil suvehommikul ei tahtnud lihtsalt uskuda, et midagi niisugust võiks ülepea juhtuda.

Komissar võttis juba kolmanda viini saia ning ütles:

«Ausalt öeldes ma kahtlen, et me saame tüdruku käest eriti palju teada — Eva-Lotta oli vist ta nimi? Ma ei arva, et tema tunnistus meid kuigipalju edasi aitaks. Lapsed ei suuda teha asjalikke tähelepanekuid. Nad fantaseerivad liiga palju.»

«Eva-Lotta on väga asjalik,» tähendas konstaabel Björk.

Verandale tuli pagarmeister Lisander. Ta otsmikul oli korts, mida seal tavaliselt ei olnud. See väike korts tähendas seda, et ta tundis muret oma ainsa, armastatud lapse pärast, ta tundis muret selle pärast, et peab lubama politseinikel teda veel küsimustega piinata.

«Ta tuleb,» sõnas ta lühidalt. «Kas ma võin ülekuulamise juures viibida?»

Pärast väikest kõhklust nõustus politseikomissar. Ainsaks tingimuseks oli, et pagarmeister on täiesti vait ega sega vähimalgi määral ülekuulamise käiku.

«Jah, jah, see on vahest päris heagi, et Eva-Lotta näeb ka oma isa siinsamas,» tähendas komissar. «Ta tunneb ennast siis kindlamini. Võib ju oletada, et ta mind kardab.»

«Miks ma peaksin kartma?» küsis rahulik hääl ukselt ja Eva-Lotta astus päikesepaistele. Ta pööras paari tõsiseid silmi komissari poole. Miks peaks ta komissari kartma? Eva-Lotta ei kartnud inimesi. Tema kogemuste kohaselt olid inimesed enamikus lahked ja sõbralikud ning soovisid talle head. Alles eile oli ta tõsiselt aru saanud, et võib leiduda ka kurje inimesi. Aga ta ei näinud mingit põhjust, miks ta peaks politseikomissari viimaste hulka arvama. Ta teadis, et peab jutustama komissarile kõik tolle jube-

duse kohta Preerias, ning ta oli valmis seda tegema. Miks peaks ta kartma?

Ta pea oli pärast nutmist ja öist sügavat und raske. Ta polnud rõõmus. Kuid ta oli rahulik, üsna rahulik.

«Tere hommikust, väike Lisa-Lotta,» sõnas politseikomissar reipalt.

«Eva-Lotta,» parandas Eva-Lotta. «Tere hommikust!»

«Jah, muidugi Eva-Lotta! Tule ja istu siia, väike Eva-Lotta, ajame veidi juttu. See ei võta kaua aega, siis võid sa minna jälle oma nukkudega mängima.»

Ja seda ütles ta Eva-Lottale, kes tundis ennast juba nii vanana, peaaegu nagu viieteistkümneaastasena!

«Ma jätsin nukkudega mängimise juba kümme aastat tagasi,» tähendas Eva-Lotta selgituseks.

Konstaabel Björkil oli olnud õigus — see siin oli ilmselt asjalik laps! Komissar mõistis, et ta peab muutma kõnetooni ja kohtlema Eva-Lottat kui täiskasvanut.

«Jutusta mulle nüüd kõik,» ütles ta. «Sa olid niisiis mõrva ajal väljas . . . väljas Preerias eile pärastlõunal? Kuidas see juhtus, et sa läksid sinna päris ihuüksi?»

Eva-Lotta pigistas huuled kokku.

«Seda . . . seda ma ei või öelda,» vastas ta. «See on täiesti salajane asi. Mul oli salajane ülesanne.»

«Kallis laps,» ütles komissar. «Me püüame siin mõrva jälile jõuda. Sel puhul pole mingi asi enam salajane. Mida sa eile mõisa juures tegema pidid?»

«Ma pidin Suurmõmmiku ära tooma,» kostis Eva-Lotta tusaselt.

Läks tarvis üsna üksikasjalist seletust, enne kui komissar täie selgusega taipas, mis asi see Suurmõmmik on. Politseiprotokollis, mis kirjutati pärast ülekuulamist, seisis ainult lühidalt ja selgelt: «Enda kohta jutustas Lisander, et ta suundus 28. juuli

pärastlõunal linnast läänes asetsevale kogukonna karjamaale kavatsusega tuua sealt ära üks niinimetatud suurmõmmik.»

«Nägid sa seal mõnda inimest?» küsis komissar pärast seda, kui mõistatus Suurmõmmiku ümber oli lahendatud.

«Jah,» vastas Eva-Lotta. «Ma nägin . . . Greni . . . ja veel üht meest.»

Komissar elavnes.

«Jutusta täpselt, kus ja kuidas sa neid nägid,» käskis ta.

Ning Eva-Lotta jutustas. Jutustas, kuidas oli näinud Greni saja meetri kaugusel ja selja tagant.

«Pea,» ütles komissar. «Kuidas sa võisid nii kaugelt ära tunda, et see oli Gren?»

«On näha, et komissar ei ole meie linna inimene,» ütles Eva-Lotta. «Iga meie linna inimene tunneks Greni ära kõnnaku järgi. Kas mul pole õigus, onu Björk?»

Björk tunnistas, et tal on õigus.

Ja Eva-Lotta jätkas oma jutustust. Kuidas ta oli näinud Greni pööravat väikesele jalgrajale ja kaduvat põõsaste vahele. Kuidas tumeroheliste pükstega mees oli tulnud teiselt poolt ja kadunud sinnasamasse . . .

«On sul ehk aimu, mis kell sel ajal olla võis?» küsis komissar, ehkki ta teadis, et lapsed suudavad väga harva täpselt aega määrata.

«Pool kaks,» vastas Eva-Lotta.

«Kust sa tead, kas sa vaatasid kella?»

«Ei,» vastas Eva-Lotta ja kahvatas. «Aga ma küsisin mõr . . . mõrvari käest umbes veerand tundi hiljem.»

Komissar vaatas oma kaaslastele otsa. On nad kunagi varem midagi sellesarnast kuulnud? See ülekuulamine tõotas ilmselt sootuks rohkem, kui nad olid arvanud.

Ta kummardus ettepoole ja vaatas Eva-Lottale tungivalt silma.

«Sa ütlesid, et küsisid mõrvari käest. Kas sa julged tõesti oletada, kes mõrvas Greni? Võib-olla sa nägid, kuidas see juhtus?»

«Ei,» vastas Eva-Lotta, «aga kui ma näen üht inimest kaduvat võsasse ja siis teist inimest, kes tormab sinna kohe pärast seda, ning kui ma siis mõni minut hiljem leian esimese inimese surnult, siis pole midagi parata, kui ma teist kahtlustama hakkan. Gren võis muidugi lihtsalt maha kukkuda ja ennast surnuks lüüa, aga seda tuleks mulle siis kõigepealt tõestada.»

Björkil oli õ i g u s. See oli väga asjalik laps.

Ta jutustas edasi, kuidas ta oli näinud mõlemaid silmist kaduvat teerajal, mis viis Suurmõmmiku juurde, kuidas oli läinud mõisa aega viitma ja jäänud sinna kõige rohkem veerand tunniks.

«Ja edasi?» küsis komissar.

Eva-Lotta silmad tumenesid ja ta näis ärapiinatuna. Nüüd tuli see, millest oli kõige raskem jutustada.

«Ma jooksin jalgrajal talle otse sülle,» sõnas ta vaikselt. «Ma küsisin ta käest, mis kell on, ja ta vastas: «Kolmveerand kaks.»»

Komissari ilme oli rahulolev. Kohtuarst oli suutnud mõrva aja määrata kindlaks kella kaheteistkümne ja kolme vahele, selle tüdrukutirtsu andmed aga võimaldasid seda palju täpsemalt teha: see pidi juhtuma kella poole kahe ja kolmveerand kahe vahel. Selline asjaolu võis osutuda vägagi tähtsaks. Tõepoolest, Eva-Lotta osutus hindamatuks tunnistajaks.

Ta küsitles edasi:

«Kuidas see mees välja nägi? Jutusta kõigest, mis sulle meelde tuleb. Kõigist pisiasjadest.»

Eva-Lotta alustas uuesti tumerohelistest gabardiinpükstest. Valge särk. Tumepunane lips. Käekell. Paksult musti karvu kätel.

«Mismoodi ta nägu oli?» küsis komissar õhinal.

«Tal olid vurrud ees,» vastas Eva-Lotta. «Ja pikad mustad juuksed, mis kukkusid silmadele. Ta polnud nii väga vana. Ta nägi päris hea välja. Aga hirmu täis ja vihane. Ta jooksis minu juurest minema nii ruttu kui jaksas. Tal oli nii kiire, et kaotas ühe võlakirja ega märganud seda.»

Komissar tõmbas sügavalt hinge.

«Taevas hoidku, mis sa ütlesid? Mis ta kaotas?»

«Ühe võlakirja,» ütles Eva-Lotta uhkelt. «Kas komissar ei tea siis, mis asi see on? See on lihtsalt üks väike paber, kus seisab kõige peal «Võlakiri». Ma kinnitan, et see ei ole midagi muud kui paber. Aga inimesed panevad nende võlakirjade pärast oma elu hädaohtu, uskuge mind.»

Komissar vaatas uuesti oma kaaslastele otsa. Eile vanamehe naabrite seas Timukamäel toimepandud ülekuulamine oli ju selgesti näidanud, et liigkasuvõtmine oli olnud vana Greni väikeseks tulutoovaks kõrvalteenistuseks. Paljudki olid tähele pannud, et tal käisid õhtuti kodus salapärased külalised, kuid mitte eriti sageli. Ilmselt oli ta eelistanud kohtuda oma klientidega siin ja seal linnakese ümbruses. Läbiotsimisel oli ta majast leitud terve hulk erinevate nimedega võlakirju. Kõik nimed märgiti üles ja oldi valmis viimast kui üht Greni salapärastest klientidest üles otsima. Keegi nende hulgast võis osutuda mõrvariks. Kuid komissarile oli kogu aeg olnud üsna selge, et mõrv võis aset leida nimelt selle tõttu, et asjaosaline püüdis välja pääseda rahalistest raskustest, millesse ta ilmselt oli sattunud. See pidi olema kuriteo ajend. Ja selliseid asju ei tehta kahtlemata siis, kui ei olda kindel, kas suudetakse kõrvaldada kõik paberid, mis võiksid teo kordasaatjat paljastada.

Nüüd aga seisis tüdruk siin ja jutustas, et mõrvar oli kaotanud ühe võlakirja seal põõsaste vahel. Võlakirja, kus oli tema enda nimi peal. Võlakirja mõrvari

enda nimega! Komissar oli niivõrd erutatud, et ta hääl värises, kui ta kummardus Eva-Lotta poole.

«Kas sa võtsid selle võlakirja üles?»

«Muidugi,» vastas Eva-Lotta.

«Mis sa sellega tegid?» küsis komissar hinge kinni pidades.

Eva-Lotta mõtles järele. Kõik oli üsna vaikne, kuni ta mõtles. Ainult vindid vidistasid õunapuu otsas edasi.

«Seda ma ei mäleta,» lausus Eva-Lotta lõpuks.

Komissar oigas tasakesi.

«Aga ma kinnitan, et see ei olnud midagi muud kui ainult üks väike paber,» kordas Eva-Lotta, et teda lohutada.

Siis võttis komissar ta käe oma pihku ja seletas talle pikkamööda ning arusaadavalt, et võlakiri on väga tähtis paber, millega tõendatakse, et on kelleltki raha laenatud ja kohustutakse seda raha tagasi maksma. Seda kinnitatakse oma allkirjaga. Mees, kes oli mõrvanud Greni, oli seda teinud ilmselt ainult sellepärast, et tal ei olnud raha tagasi maksta. Ta oli külmavereliselt lasknud maha inimese, et saada tagasi need võlakirjad, mida Eva-Lotta pidas nii tähtsusetuiks. Ja mehe nimi pidi seisma paberil, mille ta teerajal maha pillas. Kas Eva-Lotta mõistab nüüd, et ta on päris kindlasti sunnitud katsuma meelde tuletada, mis ta võlakirjaga tegi?

Eva-Lotta mõistis ja pingutas tõesti mälu. Talle meenus, kuidas ta oli seisnud ja võlakirja käes hoidnud. Talle meenus, et just siis oli kostnud hirmus pikkisekärgatus. Kuid pärast seda ei suutnud ta enam midagi meenutada. Jah, muidugi, ka seda hirmsat, mis oli hiljem. Kuid mitte midagi võlakirja kohta. Mossis näoga tunnistas ta seda komissarile.

«Ja sa ei lugenud juhuslikult võlakirjast nime?» küsis komissar.

«Ei, seda mitte,» kostis Eva-Lotta.

Komissar ohkas. Kuid siis ütles ta iseendale, et n i i lihtne ei saa politseiniku töö siiski olla. Tüdruku ülekuulamine oli andnud niigi väga palju. Ei võinud tahtagi saada otsekui kingituseks veel ka mõrvari nime.

Samal ajal kui ta jätkas jutuajamist Eva-Lottaga, saatis ta telefoni teel politseijaoskonda korralduse, et iga jalatäis Preeriast läbi otsitaks. Mõistagi oli kuriteopaik ise piinlikult järele uuritud, kuid tuul võis kanda paberitüki kaugele. Võlakiri aga tuli igal juhul üles otsida.

Siis pidi Eva-Lotta jutustama, kuidas ta oli leidnud Greni. Ta neelatas mitu korda ja rääkis nüüd päris tasa. Ta isa aga peitis pea käte vahele, et mitte näha tütre hirmunud pilku.

Kuid nüüd pidi kõik peagi lõpule jõudma. Komissaril oli veel kõigest paar küsimust.

Eva-Lotta oli kinnitanud, et mõrvariks ei võinud olla absoluutselt keegi linnakese elanikest, muidu oleks ta selle tingimata ära tundnud. Nüüd küsis komissar tema käest:

«Kas sa usud, et tunneksid ta ära, kui näeksid teda veel kord?»

«Jah,» vastas Eva-Lotta vaikselt. «Ma tunneksin ta ära tuhande inimese hulgast.»

«Ja sa polnud teda kunagi varem näinud?»

«Ei,» vastas Eva-Lotta.

Ta kõhkles silmapilgu.

«Siiski . . . osaliselt,» lisas ta.

Komissar ajas silmad pärani. See ülekuulamine siin oli täis üllatusi.

«Mis sa sellega öelda tahad — osaliselt?»

«Ma olen näinud ta pükse,» kostis Eva-Lotta vastu tahtmist.

«Seda pead sa lähemalt seletama,» ütles komissar.

Eva-Lotta niheles toolil.

«Kas ma tõesti pean?» küsis ta.

«Sa tead väga hästi, et pead. Kus ta püksid siis rippusid?»

«Nad ei rippunud,» kostis Eva-Lotta. «Nad paistsid ruloo ääre alt. Mõrtsukas oli nende sees.»

Komissar napsas kiiresti laualt järelejäänud viini saia. Ta tundis, et vajab midagi kosutavat. Pealegi arutas ta mõttes, kas Eva-Lotta on tõesti nii asjalik, nagu ta oli uskunud. Kas ta ei hakka nüüd fantaseerima?

«Või nii,» lausus ta. «Mõrvari püksid paistsid ruloo ääre alt. Kelle ruloo see oli?»

«Greni oma loomulikult,» vastas Eva-Lotta.

«Ja sina, kus olid siis sina?»

«Ma seisin väljas redeli otsas. Olime seal koos Kallega. Esmaspäeva õhtul kella kümne paiku.»

Komissaril polnud lapsi ja just sel silmapilgul tundis ta, et on selle üle rõõmus ja tänulik.

«Mida te ometi tegite Greni redeli otsas esmaspäeva õhtul?» küsis ta. Ja äsja omandatud tarkusest juhituna lisas ta:

«Ah jaa, ma mõistan, see oli kindlasti mõni teine säärane suurmõmmik, mida te jahtisite?»

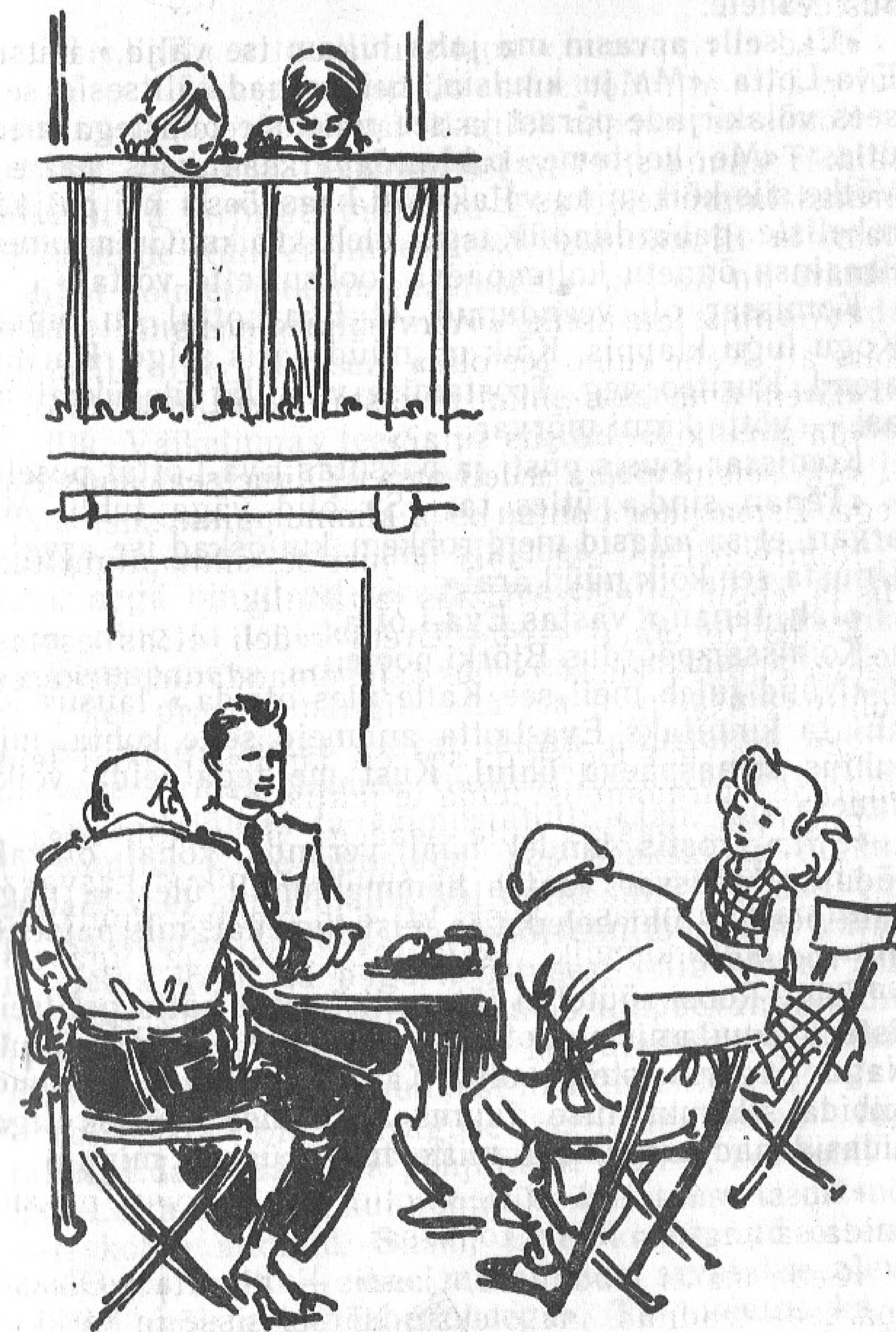
Eva-Lotta vaatas talle peaaegu põlglikult otsa.

«Kas komissar arvab, et suurmõmmikud kasvavad niisama puu otsas?» küsis ta. «On olemas ainult üksainus Suurmõmmik igavesest ajast ja igavesti, aamen!»

Siis jutustas Eva-Lotta öisest marsist mööda Greni katust. Õnnetu pagarmeister raputas murelikult pead, kui ta seda kuulis. Ja inimesed kinnitavad veel, et tüdrukuid olevat lihtsam kasvatada!

«Kust sa teadsid, et need olid just mõrvari püksid, mida sa nägid?» küsis komissar.

«Seda ma ei teadnudki,» kostis Eva-Lotta. «Oleksin ma seda teadnud, ma oleksin läinud sisse ja ta kinni võtnud.»



«Jah, aga sa ise ju ütlesid . . .» ütles komissar pahaselt vahele.

«Ei, selle arvasin ma juba hiljem ise välja,» lausus Eva-Lotta. «Ma ju kuulsin, kuidas nad tülitsesid seal sees võlakirjade pärast ja see roheliste pükstega mees ütles: «Me kohtume kolmapäeval tavalises paigas! Võtke siis kõik minu võlakirjad kaasa!» Ja kui paljude roheliste gabardiinpükstega mehi võiks Gren ometi üheainsa õnnetu kolmapäeva jooksul ette võtta?»

Komissar oli veendunud, et Eva-Lottal on õigus. Kogu lugu klappis. Kõik oli nüüd päris selge. Kuriteo ajend. Kuriteo aeg. Teostamise viis. Jäi üle üksainus asi — võtta kinni mõrvar.

Komissar tõusis püsti ja patsutas Eva-Lottat põsele.

«Tänan sind,» ütles ta. «Sa olid väga tubli. Ma arvan, et sa aitasid meid rohkem, kui oskad ise arvata. Unusta see kõik nüüd ära!»

«Jah, tänan,» vastas Eva-Lotta.

Komissar pöördus Björki poole.

«Nüüd tuleb meil see Kalle üles otsida,» lausus ta. «Et ta kinnitaks Eva-Lotta andmeid selle kohta, mis juhtus esmaspäeva õhtul. Kust me teda leida võiksime?»

«Siit,» kostis kindel hääl veranda kohal olevalt rõdult. Komissar vaatas hämmeldunult üles ja nägi kaht pead — üht heledat ja teist tumedat, mis paistsid üle rõduääre.

Valge Roosi rüütel ei jäta seltsimeest hätta politseiliste ülekuulamiste ja teiste katsumuste silmapilgul. Nagu pagarmeistergi olid Kalle ja Anders tahtnud viibida ülekuulamise juures. Kindluse mõttes aga pidasid nad targemaks mitte luba küsima minna.

10.

Kõigi ajalehtede esikülgedel üle kogu maa räägiti mõrvast ja kirjutati palju ka Eva-Lotta tunnistusest. Tema nime küll ei nimetatud, kuid räägiti rohkesti «tublist kolmeteistkümneaastasest», kes oli nii erksalt teinud tähelepanekuid mõrvakohal ja suutis anda politseile nii erakordseid andmeid.

Kohalik ajaleht ei olnud nime suhtes nii tagasihoidlik. Väikelinnas teadis ju igaüks, et «tubli kolmeteistkümneaastane» ja Eva-Lotta Lisander olid üks ja sama isik, ning toimetaja ei näinud põhjust, miks ei võiks see seista ka tema ajalehes. Tal polnud juba kaua aega olnud nii toredat materjali, millest kirjutada, ning ta tegi kõik, mis suutis. Ta kirjutas pika värisemapaneva artikli «väikesest armsast Eva-Lottast, kes praegu mängib oma isa ja ema aias lillede keskel ning paistab olevat täiesti unustanud kolmapäevase hirmsa elamuse tuultest tuhisevas Preerias».

Seejärel jätkas ta vaimustatult: «Jah, kus peakski ta suutma kõike unustada, kus peakski ta tundma ennast veel kindlamana, kui mitte siin — kodus, ema ja isa juures, tuttavas lapsepõlvemiljöös, kus värske nisuleiva lõhn isa pagaritööstusest näib olevat selle pandiks, et elus on siiski olemas igapäevane kindlus ja kaitse, mis ei lase ennast kõigutada mingi verise atentaadi poolt kuritegelikust maailmast.»

Toimetaja oli niisuguse sissejuhatusega väga rahul. Edasi rääkis ta põhjalikult sellest, kui tubli oli Eva-Lotta olnud ja kui põhjaliku kirjelduse ta oli mõrvari kohta andnud. Siiski, ta ei kirjutanud otseselt «mõrvar», vaid — «see mees, keda arvatakse olevat seotud mõistatuse lahendusega». Ta nimetas ka, et Eva-Lotta on arvanud, et tunneb kõnesoleva isiku ära,

kui näeb teda uuesti, ja rõhutas eriliselt, et võib-olla on väike Eva-Lotta lõppkokkuvõttes just see, kelle läbi julm mõrvar saab oma teenitud karistuse.

Jah, ta kirjutas nimelt kõike seda, mida ta poleks pidanud kirjutama.

See oli konstaabel Björk, kes mureliku näoga pistis politseijaoskonnas veel trükivärvist märja ajalehenumbri politseikomissarile pihku. Komissar luges ja kärgatas:

«See on lihtsalt häbitu niimoodi kirjutada! See on ausalt öeldes täiesti häbitu!»

Pagarmeister Lisander kasutas üht veelgi kangemat sõna, kui ta veidi aja pärast tormas ajalehetoimetusse. Veresooned ta otsmikul paisusid raevust, kui ta põrutas rusikaga vastu lauda toimetaja nina ees.

«Kas sa ei mõista, et niimoodi kirjutada on kuritegu!» hüüdis ta. «Kas sa ei mõista, et see võib olla minu tüdrukule hädaohtlik?»

Ei, selle peale polnud toimetaja mõelnud. Kuidas võis see hädaohtlik olla?

«Ära tee ennast lollimaks, kui sa juba oled, selleks pole enam mingit vajadust!» ütles pagarmeister ja tal oli õigus. «Kas sa siis aru ei saa, et mees, kes on ühe korra tapnud, võib teha seda väga hästi veel kord, kui ta seda vajalikuks peab. Ja siis on ju selge, et sinu poolt oli mõtlematu anda välja Eva-Lotta nimi ja aadress. Kas sa ei võinud siis veel ka juba telefoninumbrit sisse panna, et ta võiks helistada ette ja aja kindlaks määrata?»

Ka Eva-Lotta leidis, et artikkel on kuritahtlik, vähemalt mõned osad sellest.

Ta istus koos Andersi ja Kallega pagaritööstuse pööningul ning luges:

««Väike armas Eva-Lotta mängib praegu lillede keskel oma isa ja ema aias . . .» — mingu nad kõik metsa! Kui napakas võib küll olla see, kes lehes kirjutab!»

Kalle võttis ta käest ajalehe, luges kõik läbi ning vangutas siis murelikult pead. Niipalju oli ta siiski veel meisterdetektiiv, et näha, kui meeletu see artikkel oli. Ent ta ei öelnud teistele selle kohta midagi.

Toimetajal oli aga õigus, kui ta kirjutas, et Eva-Lotta näis olevat unustanud oma hirmsa elamuse. Kahtlemata tundis ta ennast vanana, peaaegu nagu viieteistkümneaastasena, kuid õnnekombel suutis ta noorusele omase muretusega unustada kõike ebameeldivat peaaegu päevapealt. Ainult kui saabus õhtu ja Eva-Lotta voodisse heitis, oli tal raske hoida oma mõtteid eemal sellest, mida ta ei tahtnud meelde tuletada. Esimestel öödel magas ta üsna rahutult ja karjatas vahel unes, nii et ema pidi tulema ja ta üles ajama.

Päikesepaistelisel päeval aga oli Eva-Lotta rahulik ja rõõmus nagu ennegi. Tema otsus muutuda pisut naiselikumaks ja loobuda Rooside sõjast jäi kehtima täpselt kaheks päevaks. Siis ei pidanud ta enam vastu. Ta tundis ise, et mida marulisemate mängude keerisesse ta sööstab, seda kaugemale taandub see teine asi ta teadvuses.

Politseivalve oli nüüd mõisa juurest maha võetud. Kuid juba enne seda oli Suurmõmmik sealt ära toodud. Onu Björk sai austava ülesande ta valve alt välja tuua. Pärast ülekuulamist verandal, kus Suurmõmmiku olemasolu oli paljastatud, kutsus Anders onu Björki kõrvale ja küsis temalt, kas ta ei tahaks olla nii lahke ja vabastada Suurmõmmik vahi alt. Onu Björk tegi seda meeleldi. Ta oli ausalt öeldes tõsiselt huvitatud, kuidas näeb välja üks Suurmõmmik.

Nii juhtuski, et Suurmõmmik toodi politseieskordi all oma ebamugavast peidupaigast ära ja anti valgete rooside pealikule üle. Just praegu lamas ta ühes neist kummutilaekaist pagaritööstuse pööningul, kus valged roosid tavaliselt oma varandusi hoidsid, aga see oli ainult ajutine koht. Peagi pidi ta viidama uude paika.

Lähemal järelemõtlemisel leidis Anders, et mõte peita Suurmõmmik pumba juurde üleval lossivaremeis ei kõlba enam.

«Ma näeksin teda meelsasti mõnes vähe põnevamas kohas,» arvas ta.

«Vaene Suurmõmmik,» tähendas Eva-Lotta. «Ma arvan, et tal on villand põnevamatest paikadest.»

«Ma mõtlesin hoopis teistmoodi põnevat paika,» selgitas Anders.

Ta tõmbas laeka lahti ja vaatas õrnalt Suurmõmmikut, mis lebas seal ühes sigarikarbis puhtast vatist polstri peal.

«Palju on näinud su targad silmad, oo Suurmõmmik!» lausus ta. Ning rohkem kui kunagi varem oli ta veendunud Suurmõmmiku maagilises jõus.

«Ma tean,» ütles korraga Kalle. «Me peidame ta mõne punanaha juurde.»

«Mis sa sellega öelda tahad?» küsis Eva-Lotta. «Kas me peame ta vabatahtlikult punanahkadele tagasi andma?»

«Ei,» vastas Kalle. «Aga ta peab jääma mõneks ajaks nende juurde, nii et nad seda ei tea. Kui nad temast midagi ei tea, siis on see ju täpselt niisama hea, nagu neil teda polekski. Ja mõtle ainult, kui vihaseks nad saavad, kui me neile pärast sellest räägime!»

Anders ja Eva-Lotta taipasid, et see on geniaalne idee. Pärast innukat vaidlust mitmesuguste võimaluste üle otsustati, et Suurmõmmik peidetakse Sixteni tuppa, ning võeti nõuks minna otsemaid sinna ja vaadata välja mõni paras paik. Nad laskusid kiiresti mööda köit alla ja lippasid õhinal jõe äärde ning sellest üle mööda kitsast purret, mille Eva-Lotta oli nimelt Rooside sõja tarvis valmis meisterdanud. See oli kõige lühem tee punaste rooside peakorterisse Sixteni garaažis.

Lõõtsutades jõudsid nad postimeistri maja juurde. Sixten, Benka ja Jonte istusid aias ning jõid mahla,

kui valged roosid sisse tormasid. Anders andis edasi rõõmustava teate, et Eva-Lotta ei keeldu enam relvi kandmast ja et Rooside sõda võib järelikult uuesti alata. Punased roosid kuulasid seda kõige sügavama rahuldustundega. Eva-Lotta otsus muutuda pisut naiselikumaks oli neis kõigis esile kutsunud sügava nördimuse ja viimased päevad olidki olnud kõige igavamad, mida nad eales teadsid.

Sixten palus külalisi lahkelt istuda ja mahla juua. Vastased ei lasknud seda endale kaht korda öelda, kuid Anders sõnas mao kavalusega:

«Kas me ei võiks juua mahla üleval sinu toas, Sixten?»

«Mis sinuga on, kas sa oled saanud päikesepiste?» küsis peremees viisakalt. «Istuda nii ilusa ilmaga toas?»

Nad jõid mahla edasi väljas päikesepaistel.

«Ma vaataksin heameelega sinu püssi,» ütles Kalle vähe aja pärast.

See väikesekaliibriline püss, mis rippus Sixteni toas seina peal, oli Sixteni kõige kallim varandus ja ta oli seda nii palju kordi näidanud, et see muutus juba päris piinavaks. Polnud asja, millest Kalle oleks olnud rohkem tüdinud kui Sixteni püss. Aga praegu oli tegemist õilsa üritusega.

Sixteni nägu lõi särama.

«Sa tahad vaadata minu püssi?» küsis ta. «Muidugi, seda pead sa saama.»

Ta kiirustas garaaži ning tõi sealt püssi välja.

«No-neh,» sõnas Kalle pettunult. «Kas sa hoiad nüüd püssi garaažis?»

«Jaa, õnnekombel oli ta mul siin käepärast,» kostis Sixten ja hakkas Kallele oma varandust demonstreerima.

Anders ja Eva-Lotta naersid, nii et kuivikupuru läks hingekurku. Ning Eva-Lotta jõudis selgusele, et

siin läheb vaja veidi naiselikku kavalust, kui nad ülepea tahavad täna Sixteni tuppa pääseda.

Ta vaatas üles Sixteni akna poole ja ütles süütult:

«Sul on vist oma toa aknast hea ülevaade, mis?»

«Jaa, selle peale võid sa mürki võtta,» vastas Sixten.

«Seda ma usun,» tähendas Eva-Lotta. «Kui need puud seal poleks nii suured, võiksid sa vahest isegi pumbamaja näha.»

«Välk ja pauk, aga pumbamaja paistab ju!» ütles Sixten.

«Välk ja pauk, muidugi paistab tema aknast pumbamaja,» kinnitas Benka ustavalt nagu alati.

«Või paistab?» kordas Eva-Lotta. «Ära katsu mulle selgeks tegema tulla!»

«Jutt või midagi!» ütlesid Anders ja Kalle tulise veendumusega. «Pumbamaja ei paista mitte tuhkagi!»

«Tuhat ja tuline!» ütles Sixten. «Tulge kaasa, ma näitan teile alles pumbamaja, nii et te, pimesikud, näost kahvatuks lähete!»

Sixten läks ees ja kõik kuuekesi suundusid Sixteni kannul majja. Jahedas esikus lamas põrandal šoti lambakoer, kes ajas ennast püsti ja haukus, kui nad sisse astusid.

«Jajah, Beppo,» ütles Sixten. «Need siin on kõigest paar vähem andekat idiooti, kes tahavad näha pumbamaja.»

Nad läksid edasi trepist üles Sixteni tuppa ja Sixten juhatas nad võidurõõmsalt akna juurde.

«Näe,» ütles ta uhkelt. «Seda seal nimetan ma pumbamajaks, teie võite teda hüüda kellatorniks või kuidas soovite.»

«Kas saite nüüd?» kordas Jonte.

«Jah, tõepoolest,» ütles Eva-Lotta solvava naeratusega. «Sa s a a d näha pumbamaja. Oled sa selle üle rõõmus?»

«Mis sa sellega öelda tahad?» küsis Sixten pahaselt.

«Ma arvasin ainult — mõelda, näeb isegi tervet pumbamaja!» vastas Eva-Lotta ja naeris pilkavalt.

Anders ja Kalle tundsid äärmiselt vähe huvi aknast avaneva vaate vastu. Selle asemel sõelusid nende pilgud mööda tuba ringi, otsides innukalt Suurmõmmikule peidupaika.

«Sul on mugav tuba,» ütlesid nad Sixtenile, nagu poleks nad siin juba sadu kordi käinud.

Nad nuhkisid toas ringi, ronisid Sixteni voodi peale ja tõmbasid justkui hajameelselt lahti ta kirjutuslaua sahtleid.

Eva-Lotta püüdis ihu ja hingega hoida teisi akna juures kinni. Ta näitas kõiki asju, mida siit aknast näha oli, ning neid polnud sugugi vähe.

Kummuti peal seisis Sixteni gloobus. Andersile ja Kallele torkas üheaegselt pähe idee. Gloobus loomulikult! Nad vaatasid teineteisele otsa ja noogutasid heakskiitvalt.

Varasematest külaskäikudest Sixteni juurde teadsid nad juba, et gloobust saab kaheks pooleks lahti kruvida. Vahetevahel lõbustas Sixten ennast sellega ja seetõttu oli gloobus ekvaatori juurest veidi kulunud. Kui otsustada Sixteni gloobuse järgi, oli märkimisväärne osa Ekvatoriaal-Aafrikast alles läbi uurimata, sest seal laiusid suured valged laigud.

Oli loomulikult olemas risk, et Sixten juhtub oma gloobuse lahti kruvima ja leiab Suurmõmmiku, seda taipasid nii Anders kui Kalle. Kuid mis oleks Rooside sõda ilma riskita?

«Ma arvan, et me oleme nüüd näinud suuremat osa sellest, mis siin näha on,» ütles Anders tähendusrikkalt Eva-Lottale ning see jättis kergendustundega oma platsi akna juures.

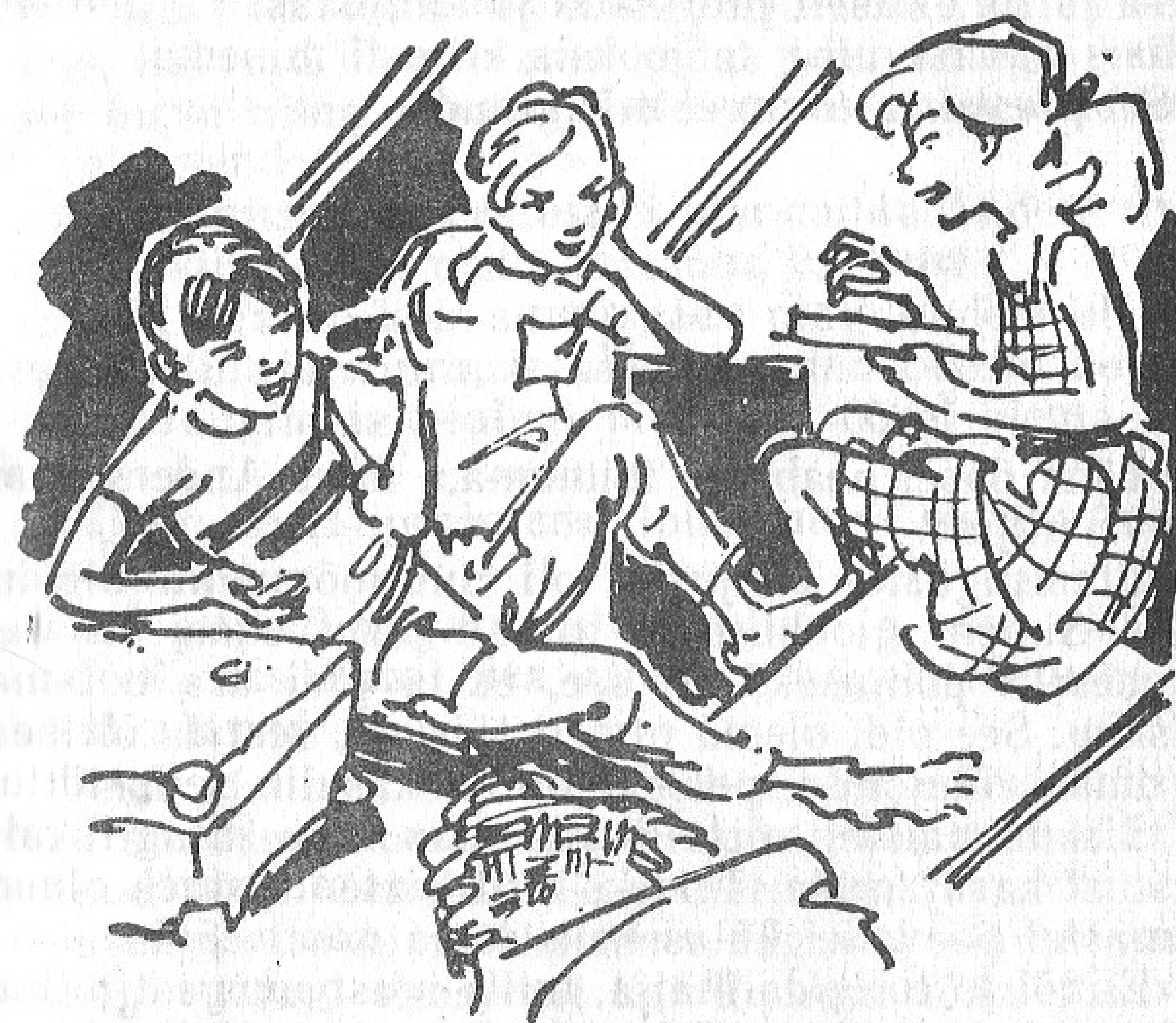
«Jah, suur tänu, nüüd me nägime nii palju kui meile kulus,» ütles Kalle ja irvitas rahulolevalt.

«Lähme nüüd!»
«Kok-u-sos?» küsis Eva-Lotta uudishimulikult.
«Gog-lol-o-o-bob-u-sos,» vastas Kalle.
«Tot-o-ror-e,» ütles Eva-Lotta.
Sixten jõllitas neid raevukalt, kui nad «totutama» hakkasid, nagu ta seda kutsus.
«Astuge aga sisse, kui te veel pumbamaja näha tahate,» ütles ta siiski ega lisanud sellele midagi.
«Jah, tulge aga,» ütles Jonte ja heitis neile oma piprateradena pruunidest silmadest pilkliku ning üleoleva pilgu.
«Täisabad,» sõnas Benka kokkuvõtteks.
Valged roosid läksid uksest välja. See kriuksus kaeblikult, kui nad ta avasid.

«Sul kodus on üks kriuksuv uks,
miks jääb su meel siis muretuks?»

laulis Anders. «Mis oleks, kui sa õige õlitaksid teda natuke?»
«Mis oleks, kui sa läheksid koju ja tõmbaksid teki üle pea!» vastas Sixten.
Valged roosid pöördusid oma peakorterisse tagasi. Peidupaik oli leitud, nüüd tuli ainult ära otsustada, millal peab Suurmõmmik sinna toimetatama.
«Keskööl, kui paistab täiskuu!» ütles Anders oma kõige jämedama häälega. «Siis peab Suurmõmmik viidama oma uude puhkepaika. Ja siin on mees, kes seda teeb!»
Eva-Lotta ja Kalle noogutasid heakskiitvalt. Loomulikult andis ühe punkti lisaks ronimine Sixteni tuppa sel ajal, kui ta ise seal magab.
«See kõlab hästi,» tähendas Eva-Lotta ja pakkus ringi suurt šokolaadikarpi, mille ta laekast võttis. Just praegu võis ta ennast maiustustest kas või haigeks süüa, sest neid oli viimasel ajal saabunud talle tohutul hulgal. Asi oli täpselt nii, nagu toimetaja oma

artiklis muuhulgas oli kirjutanud: «Väike populaarne Eva-Lotta saab praegu mitmelt poolt tänuavalduste osaliseks. Nii tuttavad kui ka võõrad peavad teda meeles kingitustega. Kompvekid, šokolaad, mängukannid ja raamatud — need on mõned neist saadetistest, mida tubli kirjakandja Pettersson talle kätte toob tema paljudelt sõpradelt, kes nii meeleldi tahaksid talle üles näidata oma kaastunnet praegusel ajal, mil ta nii tahtmatult on sattunud selle sünge tragöödia osaliste keskele.»
«Aga mida sa siis teed, kui Sixten üles ärkab?» küsis Kalle.
Anders näis külmaverelisena.
«Ma ütlen, et tulin talle unelaulu laulma ja vaatama, kas ta pole unes tekki pealt ära lükanud.»



«Hihihii!» naeris Kalle. «Kuule, väike populaarne Eva-Lotta, anna mulle veel üks tükk šokolaadi, siis saad sa veel vähemalt kaks korda populaarsemaks.»

Nad sõid, kuni karp sai tühjaks, istusid oma hubasel, koli täiskuhjatud pööningul ja sepitsesid plaane õhtuks. Nad rõõmustasid oma uue vandenõu üle punaste rooside vastu. Kui imetore asi oli siiski Rooside sõda! Lõpuks lahkusid nad peakorterist. Nad pidid siirduma «lahinguväljale», nagu ütles Anders. Võib-olla tuleb kellelegi veel mõni asjalik mõte pähe. Kui mitte muud, siis oli alati olemas võimalus minna ja provotseerida mõni väike kähmlus punaste roosidega. Nad laskusid köit mööda alla ja Eva-Lotta ütles mõtlemata:

«Jajah, lapsepõlve muretud mängud, lapsepõlve süütud, muretud . . .»

Ta jättis äkitselt jutu katki ja kahvatas. Ta huultelt pääsis nuukse ning ta jooksis kiiresti minema.

Sel päeval ta enam ei mänginud.

11.

«Täna öösel peab see toimuma,» ütles Anders paar päeva hiljem.

Mitmesugustel põhjustel oli Suurmõmmiku üleviimine Sixteni gloobusesse tulnud pisut edasi lükata. Esimeseks põhjuseks oli see, et ta pidi ära ootama täiskuu. See pidi olema nimelt täiskuu, sest ta oli hea ja omas võlujõudu, pealegi oli ta kasulik selle tõttu, et täiskuu paistel võis liikuda toas ilma mingit valgustust kasutamata. Teiseks olid Sixteni juures olnud viimastel päevadel külas kaks tema noort tädi.

«Ei või ju tungida majja, mille igast nurgast piilub välja mõni tädike!» ütles Anders, kui Kalle küsis

temalt, kas kogu ettevõttest saab üldse asja või mitte. «Mida rohkem inimesi majas on, seda suurem on risk, et mõni neist üles ärkab ja kõik luhta ajab, mõistad sa?»

«Jah, tädidel võib olla kolossaalselt kerge uni,» nõustus Kalle.

Selle tulemusena tuli Sixtenil oma üllatuseks vastata paljudele murelikele küsimustele selle kohta, kuidas on tema tädide tervis ja kui kauaks nad mõtlevad jääda. Lõpuks ta vihastas.

«Jäta see igavene keerutamine minu tädide ümber!» ütles ta südametäiega, kui Anders juba kümnendat korda nendest juttu tegi. «Kas nad on sul jalus või?»

«Ei, muidugi mitte,» vastas Anders vaguralt.

«Mis sa siis hädaldad!» ütles Sixten. «Ma arvan, et nad sõidavad esmaspäeval. Muide, päris rumal nendest, sest nad meeldivad mulle, eriti tädi Ada. Ja senikaua, kui nad meie juures kodus püsivad ega jookse läbi terve linna amokki, pole minu arvates kellelgi põhjust nende vastu olla.»

Pärast niisugust vastust ei söandanud Anders enam midagi küsida, see oleks äratanud kahtlust.

Nüüd aga oli käes esmaspäev ning Anders oli näinud postimeistri prouat saatmas oma õdesid hommikusele rongile ja pealegi pidi täna öösel olema täiskuu.

«Täna öösel peab see toimuma!» sõnas Anders otsustavalt.

Nad istusid pagarmeistri lehtlas ja sõid värskeid kukleid, mis Eva-Lotta oli äsja pagaritööstuses isa käest saanud.

Veidi aja eest olid punased roosid mööda läinud. Nad suundusid oma uude peakorterisse mõisas. Seal polnud nüüd ju enam ühtki politseinikku. Preeria lamas vaikseña, otsekui poleks tema sügavat rahu seganud kunagi midagi tõsisemat kui Rooside sõda. Mõis oli liiga hea varjupaik, niisugust ei võinud maha jätta

ning punased roosid ei mõelnud enam üldse sellele, mis seal läheduses oli toimunud.

«Kui teil tekib tahtmine malakat saada, siis tulge välja mõisa juurde!» hüüdis Sixten, kui nad pagari majast mööda läksid.

Eva-Lotta võpatas. Mõisa juurde ei tahtnud ta minna, mitte mingil tingimusel!

«Oi, kui täis mu kõht on!» lausus Kalle, kui punased roosid olid silmist kadunud ja ta oli hävitanud neljanda kukli.

«Sul pole minu vastu veel midagi!» kostis Anders ja patsutas kõhu pihta. «Aga see on hea, meil on täna lõunaks keedetud tursk.»

«Kalast lähevad inimesed intelligentseks,» tuletas Eva-Lotta meelde. «Anders, sina peaksid küll rohkem keedetud turska sööma.»

«Vaevalt küll,» arvas Anders. «Kõigepealt tahan ma täpselt teada, kui intelligentseks ma muutun ja kui palju ma selleks pean kala sööma.»

«See oleneb ju pisut ka sellest, kui intelligentne keegi juba on, kes asja ette võtab,» tähendas Kalle. «Üks paras väike valaskala nädalas oleks sulle päris asjaks, Anders.»

Kui Anders oli ajanud Kallet kolm tiiru ümber lehtla taga ja rahu oli jälle jalule seatud, ütles Eva-Lotta:

«Ma mõtlesin just praegu, kas kirjakastis peaks olema uusi kingitusi. Ma ei tea, mis inimesed õige mõtlevad. Viimaste päevade jooksul olen ma saanud kõigest kolm kilo šokolaadi! Ma pean helistama postkontorisse ja kaebama.»

«Ära räägi šokolaadist!» ütles Anders vastikustundega ja Kalle toetas teda. Nad olid vapralt võidelnud, kuid sellele maiustustetulvale, mis Eva-Lottat uputama kippus, ei suutnud nemadki kauem vastu panna.

Eva-Lotta tuli väravas rippuva kirjakasti juurest tagasi, paks ümbrik käes. Ta rebis ümbriku lahti ja

tõepoolest — selles oli šokolaaditahvel, suur ja tore tahvel piimašokolaadi.

Kalle ja Anders vaatasid šokolaaditahvlit, nagu oleks see riitsinusõli.

«Võeh!» ütlesid nad.

«Oijah,» lausus Eva-Lotta. «Võivad tulla ajad, millal te segate puukoort šokolaadi hulka!»

Ta murdis tahvli pooleks ja sundis kumbagi üht poolt vastu võtma. Poisid võtsid šokolaadi ilma vähimagi vaimustuseta, et ainult Eva-Lottale meelehead teha, ja pistsid kumbki oma tüki ükskõikselt juba selletagi täistopitud püksitaskusse.

«Täiesti õige,» kiitis Eva-Lotta. «Hoidke see nälja puhuks tagavaraks.»

Ta kägardas ümbriku kokku ja viskas paberinutsaku üle plangu tänavale.

«Teate, lähme õige jalgrattaga sõitma ja suplema,» ütles Kalle. «Täna pole meil vist midagi muud peale hakata.»

«Sul on õigus,» arvas Anders. «Olgu kuni õhtuni vaherahu. Aga siis . . .»

Kaks minutit hiljem saabus Sixteni poolt saadetud Benka, et valgeid roose parajate solvamistega lahingusse meelitada, kuid siis oli lehtla juba tühi. Ainult üks väike linavästrik istus kiigelaual ja nokkis üksikuid kukliraasukesi.

———

Kesköö paiku, kui taevas paistis täiskuu, magasid Kalle ja Eva-Lotta rahulikult kumbki oma voodis. Kuid Anders ei maganud. Temagi oli läinud voodisse nagu tavaliselt. Ta tõi isegi kuuldavale kõige kunstipärasemaid norskeid, et ta vanemad ei kahtleks tema uinumises. Selle tulemusena astus aga ainult ema ta voodi juurde ja küsis:

«Mis sinuga on, poiss? On sul halb?»

«E-ei ole,» vastas Anders ega norsanud siitpeale enam nii kõvasti.

Kui ta lõpuks väiksemate õdede-vendade vaiksest nohisemisest ja vanemate sügavaist hingetõmbeist märkas, et kõik olid magama jäänud, hiilis ta ettevaatlikult kööki. Ta riided olid toolil. Kiiresti tõmbas ta öösärgi seljast ja seisiski kuupaistel ainsagi hilbuta oma peenikesel pikajalgsel poisikehal. Ta kuulatas ärevalt, kuid toas jäi kõik vaikseks ja ta ajas kiiresti püksid jalga ning pluusi selga. Seejärel hiilis ta nii tasa kui suutis trepist alla. Ning mõne hetke pärast oli ta juba jõudnud pagaritööstuse pööningule ja võttis sealt Suurmõmmiku.

«Oo Suurmõmmik!» sosistas ta kummutilaegast jälle kinni lükates. «Kaitsku nüüd sinu vägev käsi seda ettevõtet, sest tead, mul on tunne, et seda kaitset läheb tarvis!»

Ööõhk oli jahe ja Anders lõdises pisut oma kerges riietuses. Küllap oli selles osaliselt süüdi ka ärevus. Tundus hoopis erilisena olla väljas keset ööd, kui kõik teised magavad.

Ta haaras Suurmõmmiku kõvasti pihku ja jooksis üle Eva-Lotta tehtud purde. Kaldaäärsed lepad mustasid süngelt, kuid jõevesi helkis kuupaistel.

«Varsti olemegi kohal, oo Suurmõmmik!» sosistas Anders juhuks, kui Suurmõmmik peaks muutuma läbematuks.

Jah, varsti olid nad tõepoolest kohal. Postimeistri maja seisis nii pimeda ja vaiksena, nagu magaks temagi. Rohutirtsud siristasid, muidu oli kõik vaikne.

Anders oli arvestanud seda, et vähemalt mõni aken majas on ikka lahti jäetud, ja ta arvestused osutusid õigeks. Köögiaken seisiski pärani. Sellisele hästi treenitud poisile nagu Anders ei valmistanud mingit raskust ronida aknalauale ja sealt kööki. Ta pistis Suurmõmmiku taskusse, et mõlemad käed vabaks saada.

Teadagi polnud see Suurmõmmikule just kohane asupaik, kuid see oli möödapääsematu.

«Andesta, oo Suurmõmmik!» palus Anders.

Ta sõrmed kobasid mööda taskut ringi ja Anders tundis suurt rahuldust, kui nende ette jäi midagi kleepuvat, mis oli olnud kunagi šokolaaditükk. Anders ei olnud praegu just nii üle maiustanud nagu hommikul ja tundis, et kleepuv tomp maitseks talle suurepäraselt. Ent see pidi olema talle tasuks pärast edukalt sooritatud tööd. Kõigepealt tuli tal teha seda, mida tegema ta siia oli tulnud. Ta tõstis Suurmõmmiku teise taskusse ja lakkus sõrmed puhtaks. Siis vinnas ta end otsustavalt üles aknalauale.

Tume urin oleks ta peaaegu arust ära ehmatanud. Beppo! Ta polnud hetkekski mõelnud Beppole! Ja ometi oleks ta pidanud teadma, et see aken siin seisis lahti nimelt selleks, et Beppo võiks öösel õue pääseda, kui tal oli selleks lusti ja vajadust.

«Beppo!» sositas Anders anuvalt. «Beppo, see olen ainult mina!»

Kui Beppo nägi, et see on kõigest üks neist naljahambaist, kes sageli peremehega ühes tulid, muutus ta urisemine vaimustatud klähvimiseks.

«Armas, kallis väike Beppo, kas sa ei saaks olla vait!» palus Anders.

Ent Beppo arvas, et kui keegi on rõõmus, siis peab ta seda ka näitama haukudes ja saba liputades, ning ta tegi nii seda kui teist suure innuga.

Hädaga otsis Anders välja šokolaaditüki ja pistis selle koerale nina alla.

«Säh võta, ole ainult vait!» sosistas ta.

Beppo nuusutas šokolaadi. Ja kuna tema arvates tervitustseremoonia oli olnud parajasti nii pikk, nagu maja au ja hea nimi seda nõudis, jättis ta haukumise ning heitis rahulolevalt pikali, et maitsta seda suupärast sodi, mida külaline oli talle andnud ilmselt

tänutäheks selle eest, et teda nii sõbralikult ja valjusti vastu võeti.

Anders hingas kergendatult ja avas ukse esikusse nii vaikselt, kui vähegi oskas. Sealt läkski trepp teisele korrusele, nüüd jäi tal ainult...

Korraga hakkas keegi ülevalt tulema. Keegi astus raskel sammul trepist alla. See oli postimeister ise maani ulatuvas öösärgis. Ta oli ärganud Beppo haukumise peale ja tahtis nüüd järele vaadata, mis koeraga lahti on.

Ühe silmapilgu seisis Anders nagu halvatud. Järgmisel hetkel aga võttis ta kogu oma meelekindluse kokku ja puges kiiruga paari suure palitu taha, mis rippusid esikunurgas nagis.

«Kui ma pärast seda kõike veel närvipuntraks ei muutu, siis olen ma päris Terasmees!» ütles ta iseendale.

Alles nüüd torkas talle pähe, et postimeistri pere võib-olla polegi nii väga vaimustatud, kui nende akendest öösiti sisse ronitakse. Oleks enesestmõistetav, et Sixten võtaks seda kui täiesti loomulikku asja, aga tema võtab ka Rooside sõjast osa! Postimeister seda ei tee. Anders tundis judinaid seljal, kui katsus ette kujutada, mis postimeister teeks, kui ta tema siit kätte saaks. Ta pigistas silmad kõvasti kinni ja palvetas endamisi, kui postimeister läks pahaselt pomisedes mööda päris nende mantlite juurest, mille taga ta seisis.

Postimeister avas köögiukse. Seal lamas Beppo kuupaistel ja vaatas talle vastu.

«Noh, poiss,» ütles postimeister. «Mis sa siin haugud keset ööd?»

Beppo ei vastanud. Ta pani ettevaatusest käpa maitsva sodi peale. Pereisal olid ju vahel nii kentsakad tujud. Alles eile oli ta võtnud Beppo käest ära imehea hapuks läinud kondi, mille Beppo oli salongi vaibale vedanud. Ei võinud hoopiski teada, kuidas

ta suhtub sellesse sodisse siin. Kindluse mõttes Beppo haigutas ja tegi täiesti ükskõikse näo. Postimeister rahunes. Siiski vaatas ta korra mõttes aknast välja.

«On seal keegi?» hüüdis ta vaikselt.

Üksnes öötuul vastas talle, sest ta ei võinud kuulda Andersi pominat mantlite varjus:

«Ei, ei, seal pole kedagi. Ma kinnitan, et seal pole kirpugi!»

Anders seisis veel kaua oma nurgas. Ta ei julgenud ennast enne liigutada, kui oli veendunud, et postimeister on uuesti magama jäänud. Tal oli igav niiviisi seista. Peagi tundus talle, nagu oleks ta veetnud kõige parema osa oma noorusest nende mantlite taga, villased udemed nina kõditamas. Ta loomus oli tegutsemisjanuline ning ootamine oli kõige halvem asi, mida ta teadis. Lõpuks ei pidanud ta enam vastu. Ta ronis oma peiduurkast välja ja hakkas ettevaatlikult trepist üles minema. Iga sammu järel jäi ta seisma ja kuulatas, kuid kuulda polnud vähimatki häält.

«Kõik läheb ju libedasti!» ütles Anders iseendale, täis optimismi nagu alati.

Ainult Sixteni kriuksuv uks tegi talle veidi muret. Ta surus lingi alla ja katsus tasakesi lükata. Milline vedamine! Uks ei kriuksunud sugugi. Ta avanes hästi ja hääletult ning oli ilmselt äsja õlitatud.

Anders naeris endamisi. Sixten oli õlitanud uksehingi just iseenda hukatuseks! Kui hea on omada nii toredaid vastaseid! Peab ainult väiksemagi korratuse ära näitama ja — viuhti! — on nad teinud kõik selleks, et asju korda seada, nii et neile saaks ilma vähimagi vaevata ligi hiilida!

«Tänan, armas Sixten!» mõtles Anders ja heitis pilgu Sixteni voodi poole. Seal ta vaene mees magas ega teadnudki, et Suurmõmmik asub täna öösel tema majja.

Gloobus seisis kummuti peal keset helendavat kuupaistet. Andersi osavad sõrmed olid ta peagi lahti

kruvinud. Ohoo, kui tore paik Suurmõmmiku jaoks! Ta võttis kalli aarde õhinal püksitaskust ja asetas uude peidupaika.

«Ainult vähe aega, oo Suurmõmmik,» ütles ta, kui oli oma tööga lõpule jõudnud, «ainult vähe aega pead sa viibima paganate keskel, kes ei tunnista mingit seadust! Aga peagi pakub Valge Roos sulle jälle puhkepaika ausate ristiinimeste hulgas.»

Kummutil lebasid otse gloobuse kõrval käärid. Kui Anders neid silmas, torkas talle välgukiirul pähe uus mõte. Kui keegi sattus magava vaenlase tuppa, siis oli tavaks lõigata siil vaenlase mantlist selle tõenduseks, et ta seal oli viibinud. Nii olid inimesed vanasti teinud, vähemalt raamatuis kirjutati sellest. See oli väga peen viis näidata vaenlasele, et ta on olnud sinu võimuses, kuid sa oled õilsameelselt loobunud talle halba tegemast. Siis võis järgmisel päeval tulla, liputada mantlitükki vaenlase nina ees ja öelda: «Täna mind põlvili, nurjatu, et ma sulle elu kinkisin!»

Just seda kavatseski Anders teha. Kuid kahjuks ei olnud Sixtenil mantlit. Aga tal olid juuksed, ta lopsakas punane tukk. Ühe tuti sellest tukast tahtis Anders ära napsata. Oo, kui kord saabub päev, millal Suurmõmmik on kuskil mujal kindlas kohas varjul, siis saavad punased roosid alles asju kuulda! Siis peavad nad kuulda saama kibedat tõde Suurmõmmikust gloobuse sees! Ning siis peavad nad nähа saama juuksetutti, mille Valge Roosi pealik on lõiganud Punase Roosi pealiku parukast, kui oli kesköö ja täiskuu paistis. Milline kahekordne võit!

Kuid täiskuu ei valgustanud Sixteni sängi. See seis eemal seina ääres täielikus pimeduses. Andersil aga olid juba käärid ühes käes ja teisega kompas ta endale ettevaatlikult teed.

Kaitsetu punaste rooside pealik, seal lamab padjal ta pea! Anders võttis ühe juuksesalgu kõvasti pihku ja lõi käärid sisse.



Samal hetkel lõikus öövaikusse vali karjatus. Ja see polnud mingi kare murduv poisihääl, see oli hele ja läbilõikav naisehääl. Anders tundis, kuidas veri ta soontes tardus. Teda haaras selline hirm, nagu ta veel iial polnud tundnud, ja ta tormas pimesi ukse poole. Trepikäsipuule hüpanud, sõitis ta trepist alla, paiskas köögiukse pärani, oli kahe sammuga akna juures ning kargas aknast välja, nagu oleks tal terve kari pahu vaime kannul. Ta ei peatunud enne kui silla juures. Seal oli ta sunnitud hinge tõmbama. Juuksesalk oli tal ikka veel peos, ta polnud julgenud seda minema visata.

Ta seisis lõõtsutades kuupaistel ning vaatas arutult vastikut asja oma peos. Need blondid kiharad kuulusid kahtlemata ühele Sixteni tädidest, kumb see ka oleks. Ilmselt oli hommikuse rongiga minema sõitnud ainult üks neist — kes oleks võinud seda aimata! Ja kas polnud mitte tema ise öelnud, et on elukardetav astuda majja, mille igast nurgast vaatab välja mõni tädike. Milline häbi, milline otsatu häbi! Minna punaste rooside pealiku skalbi järele ja tulla tagasi väikese valgepäise tädi juukselokiga! Anders lausa väänles paigal seistes. See oli kõige halvem, mis temaga juhtuda sai. Ta ei kavatsenud sellest ainsalegi hingelisele rääkida. Kuni elulõpuni peab see jääma tema hirmsaks saladuseks, mille ta endaga hauda kaasa viib.

Kuid juukselokist tahtis ta võimalikult kiiremini lahti saada. Ta sirutas käe üle sillakäsipuu ja laskis juuksesalgu lahti. Mustav vesi võttis ta kingituse hääletult vastu. Ta ainult vulises sillakaare all, täpselt niisamuti, nagu ta seda alati oli teinud.

———

Postimeistri majas valitses suur sagimine. Postimeister ja tema proua jooksid hirmunult tädi Ada juurde ja isegi Sixten tuli alla pööningukambrist, kuhu ta oli tädide külaskäigu ajaks saadetud.

Postimeister tahtis väga teada, miks oli tädi Ada keset ööd nii metsikult karjunud. Aga sellepärast, et toas oli käinud murdvaras, kinnitas tädi Ada. Postimeister süütas lambid kogu majas, kõik kohad otsiti läbi, kuid kuskil ei paistnud ühtki murdvarast. Ka lauahõbe oli alles, mitte ühtki asja polnud kadunud. Jah, aga Beppo! Küllap ta oli läinud parajasti välja aeda, nagu tal see kombeks oli. Ja tädi Ada pidi ometi aru saama, et kui siin oleks käinud mingi murdvaras, oleks Beppo hakanud haukuma ja kära tegema. Ta oli ilmselt näinud mingit hirmsat und, rohkem midagi! Nad patsutasid tädi Adale lohutavalt õlale ja ütlesid et jäägu ta nüüd magama.

Aga kui tädi Ada jäi üksi, oli ta liiga erutatud selleks, et uinuda. Ärgu tulgu talle keegi selgeks tegema, et siin tema toas pole käinud ühtki võõrast! Ta süütas rahustuseks sigareti. Siis võttis ta peegli, et vaadata, kas üleelatud hirm pole jätnud jälgi ta näkku.

Ning siis nägi ta seda. See külaskäik o l i jätnud oma jälje! Tal oli nüüd hoopis uus soeng. Terve suur juuksetutt oli ära lõigatud. Talle oli äkitselt tekkinud väike pikantne pooltukk.

Ta põrnitses jahmunult peeglisse, kuid siis levis üle ta näo pikkamööda leebe naeratus. Keegi — ei tea küll, kes see võiks olla? — oli olnud küllalt hull, et tungida keset ööd majja ainuüksi selleks, et saada endale üht lokki tema juustest!

Mehed olid varemgi teinud rumalusi tädi Ada pärast, sellega oli ta juba harjunud, kuid see siin oli neist kõige narrim. Ta juurdles veidi aega küsimuse kallal, kes võiks see tundmatu austaja olla, kuid see jäigi talle mõistatuseks. Aga kes ta ka oleks, tädi Ada

otsustas talle andestada ja teda mitte reeta. Uskugu nad pealegi, et ta on kõike vaid unes näinud.

Tädi Ada ohkas ja puges voodisse. Hommikul läheb ta juuksuri juurde ja laseb oma tuka õige pisut ühtlasemaks lõigata.

12.

Algas uus päev ning pagarmeistri aias kõndisid Kalle ja Eva-Lotta juba varajasest hommikust peale ringi ning ootasid, et Anders tuleb ja kannab neile ette öisest seiklusest. Kuid tund läks tunni järel ja Andersit polnud kuskil.

«Imelik,» ütles Kalle. «Ega nad teda ometi jälle vangi võtnud?»

Nad pidid juba Andersi otsinguile asuma, kui ta lõpuks tuli. Ta ei jooksnud, vaid astus tasakesi ja oli näost kummaliselt kahvatu.

«Kui vilets sa välja näed!» imestas Eva-Lotta. «Kas sa oled ehk samasugune päikesepiste ohver, nagu ajalehes kirjutatakse?»

«Ma olen keedetud tursa ohver,» vastas Anders. «Ma ei seedi üldse kala, ma olen seda ei tea kui mitu korda emale öelnud. Nüüd on see siis tõestatud.»

«Kuidas?» küsis Kalle.

«Ma oksendasin öö otsa. Muudkui voodisse ja jälle voodist välja!»

«Aga Suurmõmmik?» küsis Kalle. «See on siis ikka endiselt laekas?»

«Poja! Selle asja õiendasin ma loomulikult enne ära,» ütles Anders. «Mina täidan oma kohust, ükskõik mis taudid ka minu sees ei mässaks. Suurmõmmik on Sixteni gloobuses!»

Kalle ja Eva-Lotta silmad lõid särama.

«Ilus!» kiitis Kalle. «Räägi ometi! Ega Sixten ei ärganud?»

«Jääge rahule, kohe kuulete,» manitses Anders.

Nad istusid kõik kolmekesi Eva-Lotta tehtud purdele. Siin all jõe ääres oli jahe ja lepad andsid mõnusat varju. Nad kõlgutasid jalgu leiges vees. Anders kinnitas, et sellel on leevendav mõju tursale tema kõhus.

«Võib-olla see ei olnudki ainult tursk, kui ma nüüd järele mõtlen,» ütles ta. «Võib-olla olid närvid kah süüdi. Ma olin täna öösel õuduste majas.»

«Jutusta kõik algusest peale,» nõudis Eva-Lotta.

Anders tegi seda. Ta kirjeldas väga dramaatiliselt oma kohtumist Beppoga ja seda, kuidas ta koera vait oli sundinud. Kalle ja Eva-Lotta võpatasid ning vaimustusid teineteise võidu, nad olid ideaalsed pealtkuulajad ning Anders tundis jutustamisest lihtsalt mõnu.

«Saate aru, kui ma poleks andnud Beppole šokolaadi, oleksin olnud kadunud mees,» ütles ta.

Siis kirjeldas ta veelgi kohutavamates värvides oma kohtumist postimeistriga.

«Kas sa ei võinud talle ka natuke šokolaadi visata?» küsis Kalle.

«Ei, Beppo sai kõik endale,» vastas Anders.

«Ja mis sai edasi?» küsis Eva-Lotta.

Anders jutustas, mis oli saanud edasi. Ta rääkis kõigest: Sixteni uksest, mis ei kriuksunud enam, Sixteni tädist, kes oli kriuksunud seda hullemini, ja sellest, kuidas veri oli ta soontes tardunud, kui tädi karjatas, ning ka sellest, kuidas tal oli tulnud tulistvalu põgeneda ööpimedusse. Ainus asi, millest ta ei rääkinud, oli tädi juuksesalk, mille ta jõkke oli uputanud.

Kalle ja Eva-Lotta leidsid, et see kõik on põnevam kui mõni seiklusjutt, ega väsinud ikka ja jälle üksikasju kuulamast.

«Missugune öö!» sõnas Eva-Lotta, kui Anders oli lõpetanud.

«Jah, pole ime, kui oled pärast seda omadega päris läbi,» ütles Anders. «Aga peaasi on see, et Suurmõmmik on seal, kus ta olema peab.»

Kalle sumas ülemeelikult jalgadega vees.

«Jah, Suurmõmmik lamab Sixteni gloobuse sees,» sõnas ta. «Kas oskate veel midagi n i i toredat välja mõelda?»

Ei, Anders ega Eva-Lotta ei osanud. Nende vaimustus muutus veelgi suuremaks, kui nad nägid Sixtenit, Benkat ja Jontet mööda jõekallast lähemale traavivat.

«Kas näed, kui kaunid valged roosid õrre peal!» ütles Sixten, kui nad purdeni olid jõudnud.

Benka katsus valgeid roose kogemata jõkke lükata, kuid Sixten peatas teda. Punased roosid ei tulnud lahingut lööma, nad tulid ainult oma häda kaebama.

Nende seaduste järgi, mis kehtisid Rooside sõjas, oli see pool, kelle valduses Suurmõmmik parajasti oli, kohustatud andma vähemalt mingisugustki näpunäidet, kust aaret leida võiks. Vähemalt mingi hoopis pisike märk pidi see olema. Aga kas valged roosid olid seda teinud? Ei! Tõsi küll, nende pealik oli kõdistamise ajal rääkinud midagi väikesest teerajast mõisa taga ja kindluse mõttes olid punased roosid eile veel kord kogu sealse ümbruskonna läbi tuhninud. Kuid nüüd olid nad kindlad, et valged roosid on paigutanud Suurmõmmiku uude kohta ning nõudsid sõbralikult, kuid kindlalt parajat näpunäidet.

Anders hüppas purdelt alla vette. See ei ulatunud talle kõrgemale kui põlvini. Ta seisis vees, jalad harkis, käed puusas, ja ta tumedad silmad välkusid lõbusalt.

«Jaa, näpunäite peate te saama,» ütles ta. «Otsige maa sisemuses!»

«Tänan, see on sinust väga lahke,» tähendas Sixten

pilklikult. «Kas peame algust tegema siin või Põhja-Hälsinglandis?»

«Tõepoolest peenike näpunäide!» ütles Jonte. «Küllap meie lapsed leiavad niimoodi parajasti enne surma Suurmõmmiku üles.»

«Jah, aga siis on neil kõigil ka rakud peos,» lisas Benka.

«Võtke oma mõistus appi, väikesed punanahad, kui ta teil üldse olemas on,» ütles Anders.

Ning ta lisas dramaatiliselt:

«Kui punane pealik läheb oma koju ja otsib maa sisemuses, siis avaneb kõik!»

Kalle ja Eva-Lotta sulistasid ülemeelikult jalgadega vees ja kihistasid rõõmsalt naerda.

«Tõsi jah! Otsige maa sisemuses,» ütlesid nad salapärase ilmega.

«Täisabad!» ütles Sixten.

Seejärel läksid punased roosid minema ja alustasid postimeistri aias ulatuslikke kaevamistöid. Kogu pärastlõuna kaevasid ja tuhnisid nad kõigis paikades, mis näisid millegipärast kahtlastena ja võisid varjata Suurmõmmikut. Kuid lõpuks tuli postimeister välja ja küsis, kas neil on ilmtingimata tarvis rikkuda just tema muru või tahaksid nad vahest valmistada talle seda rõõmu, et läheksid mõnda teise aeda.

«Pealegi ma mõtlen, et sina, Sixten, võiksid minna ja otsida Beppot,» ütles ta lõpuks.

«Kas Beppo pole veel tagasi tulnud?» küsis Sixten rahutult ja laskis labida käest. «Kus ta siis ometi on?»

«Ma just mõtlesin, et sa võiksid seda vaadata,» ütles isa talle.

Sixten oli minema sööstmas. «Kas tulete kaasa?» küsis ta Benkalt ja Jontelt.

Selge, et Benka ja Jonte läksid kaasa. Neid tuli rohkemgi, kes kõik tahtsid aidata Beppot otsida. Anders, Kalle ja Eva-Lotta, kes olid kogu viimase tunni lamanud heki taga ja imetlenud punanahkade innukat kae-

vamist, ronisid nüüd välja ning pakkusid ennast abiks, ja selle abi võttis Sixten tänuga vastu. Raskel tunnil polnud olemas mingeid vaenlasi.

Kõige suuremas üksmeeles asus terve vägi teele.

«Ta ei käi kunagi kodust ära,» rääkis Sixten murelikult. «Kunagi pole ta ära olnud rohkem kui vahest paar tundi. Nüüd aga on ta kadunud juba alates kella üheteistkümnest eile õhtul.»

«Näh, ikka umbes kaheteistkümnest, sest . . .» sõnas Anders, kuid jäi korrapealt vait ja punastas.

«Nojah, kella kaheteistkümnest siis,» ütles Sixten pikemalt mõtlemata. Kuid siis vaatas ta äkki kahtlustades Andersile otsa.

«Kust taeva päralt sina seda tead?»

«Tead, ma olen omamoodi selgeltnägija,» vastas Anders kiiresti. Ta lootis, et Sixten ei hakka asja üle lähemalt juurdlema. Sest ta ei saanud ju rääkida, et oli näinud Beppot köögis umbes kella kaheteistkümne paiku, kui ta tungis koos Suurmõmmikuga majja, ning et koer oli kadunud, kui ta hiljem majast läbi akna põgenes.

«Või nii, siis on ju õnnejuhus, et meil on selgeltnägija kaasas,» arvas Sixten. «Kas sa oleksid nii kena ja vaataksid järele, kus see Beppo praegu parajasti olla võiks?»

Kuid Anders ütles, et ta on selgeltnägija ainult aja, mitte aga koha suhtes.

«Mis kell me Beppo üles leiame?» tahtis Sixten siis kohe teada.

«Me leiame ta üles umbes tunni aja pärast,» vastas Anders kindlalt.

Kuid sellega selgeltnägija eksis. Niisama lihtsalt see asi ei läinud.

Nad otsisid kõikjalt. Nad käisid läbi terve linna. Nad vaatasid sisse õuedesse, kus oli olemas koeri, kellega Beppo tavaliselt sõbrustas. Nad küsisid kõigi vastutulijate käest. Kuid keegi polnud Beppot näinud. Ta oli kadunud.

Sixten oli nüüd päris vaikne. Ta oleks tahtnud mure pärast nutta, kuid seda ei tohtinud ta mingil juhul teistele näidata. Ta nuuskas ainult kummaliselt sagedasti nina.

«Temaga peab midagi juhtunud olema,» kordas ta ühepikkuste ajavahemike järel. «Ta pole veel kunagi niimoodi ära olnud.»

Teised püüdsid teda lohutada.

«Pole temaga midagi juhtunud,» ütlesid nad. Kuid nad polnud selles kaugeltki nii veendunud, nagu nad paista lasksid.

Vaikides sammuti mõnda aega.

«Ta oli niisugune haruldane koer,» lausus Sixten lõpuks kareda häälega. «Ta sai aru kõigest, mis sa talle ütlesid.»

Pärast seda tuli tal jälle nina nuusata.

«Ära niimoodi räägi,» ütles Eva-Lotta. «Sellest paistab, nagu sa usuksid, et ta on juba surnud.»

Sixten ei vastanud midagi, ta ainult luristas veidi nina.

«Tal olid nii truud silmad,» lausus Kalle. «See tähendab, tal *on* nii truud silmad!» kiirustas ta ennast parandama.

Siis püsis jälle mõnda aega vaikus. Kui see muutus liialt rõhuvaks, ütles Jonte:

«Jah, koerad on väga harukordsed loomad!»

Nüüd olid nad teel kodu poole. Kauem otsida polnud mõtet. Sixten käis teistest pool meetrit eespool ja lükkas jalaga enda ees kivi. Ning teised mõistsid täpselt, kui kurb ta on.

«Mõtle, Sixten, kui Beppo on äkki selle ajaga koju

tulnud, mis me teda otsisime!» lausus Eva-Lotta lootusrikkalt.

Sixten jäi keset tänavat seisma.

«Kui see nii on,» sõnas ta, «kui Beppo on koju tulnud, siis saab minust nüüd hoopis parem inimene. Oi, kui hea inimene minust saab! Ma pesen iga päev kõrvu ja . . .»

Ta pistis uuesti tärganud lootusega jooksu. Teised järgnesid talle ning soovisid kõik palavalt, et nad postimeistri maja juurde jõudes näeksid Beppot väravas seismas ja haukumas.

Kuid Beppot polnud seal. Sixteni helde lubadus igapäevase kõrvade pesemise kohta polnud avaldanud mingit mõju jõududele, mis juhivad koerte elu ja olemist. Ning lootus oli juba surnud Sixteni hääles, kui ta hüüdis emale, kes istus verandal:

«Kas Beppo ei ole tagasi tulnud?»

Ema raputas pead.

Sixten ei lausunud sõnagi, ta läks ainult eemale ja istus muru peale. Teised järgnesid talle pisut kõheldes. Nad kogunesid sõnatult Sixteni ümber, sest neil polnud sõnu lohutuseks, kui innukalt nad neid ka leida püüdsid.

«Ta oli minu juures sellest ajast peale, kui ta oli alles pisike kutsikas,» seletas Sixten tuhmi häälega. Nad pidid ju mõistma, et kui kellelgi on olnud koer alates sellest ajast, kui ta veel oli pisike kutsikas, siis on sellel inimesel õigus käia ringi punetavate silmadega, kui see koer kaotsi läheb.

«Ja kas teate, mis ta ükskord tegi?» jätkas Sixten otsekui selleks, et iseennast piinata. «See oli siis, kui ma tulin haiglast pärast pimesoolelõikust. Siis tuli Beppo mulle väravas vastu ja oli nii rõõmus, et lükkas mu jalust maha ja haav läks uuesti lahti.»

See liigutas kõiki. Üks koer ei saa tõepoolest enam paremini näidata oma ustavust, kui oma peremeest

jalust maha joostes, nii et selle pimesoole operatsioonihaav lahti läheb.

«Jah, koerad on harukordsed loomad,» kinnitas Jonte veel kord.

«Eriti Beppo,» lisas Sixten ja nuuskas nina.

Kalle ei osanud pärast kuidagi seletada, mis teda ajendas postimeistri puukuuri pilku heitma, kuid seda ta igal juhul tegi. Ta tõmbas ukse pärani, nii et kuuri langes valgust. Ja kuuri kaugemas nurgas silmas ta äkki Beppot. See lamas täiesti liikumatult ning esimeses jahmatuses arvas Kalle, et koer on surnud. Ent kui Kalle lähemale astus, tõstis Beppo pead ja niutsus tasa. Siis tormas Kalle õue ja karjus nii mis kopsud võtsid:

«Sixten! Sixten! Ta on siin! Ta lamab kuuris!»



«Minu Beppo! Mu vaene väike Beppo!» rääkis Sixten väriseva häälega. Ta põlvitas koera kõrval maas ja Beppo vaatas talle otsa, nagu tahaks ta küsida, miks polnud peremees varem tulnud. Ta oli ju lamanud siin nii lõpmatult kaua ja olnud nii haige, et polnud isegi haukuda suutnud. Oi, kui haige ta oli olnud! Ta püüdis seda oma peremehele öelda ja see kõlas kirjeldamatult haledasti.

«Kas kuulete, ta nutab ju!» ütles Eva-Lotta ja hakkas ise nutma.

Jah, Beppo oli tõesti haige, see oli päris selge. Ta lamas oma väljaheidete keskel ja oli nii nõrk, et ei suutnud ennast liigutadagi. Ta ainult lakkus tasakesi Sixteni kätt. Ta tahtis tänada selle eest, et tal ei tulnud kauem oma viletsuses üksi olla.

«Ma jooksen otsekohe loomaarsti järele,» ütles Sixten.

Aga kui ta püsti tõusis, niutsus Beppo kartusest ja meeleheitest.

Ta kardab, et sa lähed tema juurest minema,» ütles Kalle. «Ma võin joosta sinu asemel.»

«Ütle talle, et ta kiirustaks,» ütles Sixten. «Ja ütle talle, et tegemist on koeraga, kes on rotimürki sisse söönud.»

«Kust sa seda tead?» küsis Benka.

«Küll ma juba tean,» vastas Sixten. «Ma näen ju seda. See on see äraneetud tapamaja, kes paneb välja merisibulat, et oma rottidest lahti saada. Beppo käib sealt vahel konte toomas.»

«Kas Beppo . . . kas üks koer võib sellest ära surra?» küsis Anders hirmust pärani silmi.

«Ole vait!» käratas Sixten vihaselt. «Beppo mitte! Beppo ei sure! Ta on mul sellest saadik, kui ta oli alles pisike kutsikas. Oh, Beppo, miks sa pidid minema ja rotimürgi üles tuhnima?»

Beppo noolis alandlikult ta kätt ega vastanud.

13.

Kalle magas öösel rahutult. Ta nägi unes, et ta käis ja otsis jälle Beppot. Ta rändas üksipäini mööda pimedaid tühje teid, mis kulgesid ta ees kõledas lõpmatuses ja kadusid hirmuäratavasse pimedusse kuskil taamal. Ta ootas, et kohtab mõnda inimest, kelle käest võiks Beppo kohta järele pärida, kuid kedagi ei tulnud. Terve maailm oli inimtühi, pime ja täiesti elutu. Ja korraga polnudki see enam Beppo, keda ta otsis. See oli midagi muud, midagi palju tähtsamat, kuid ta ei suutnud meelde tuletada, mis see oli. Ta teadis, et peab meelde tuletama, see oli just nagu eluküsimus. See oli kuskil pimedas tema ees, kuid ta ei suutnud seda leida. Ta sattus sellest niisugusesse ahastusse, et ärkas.

Taevale tänu, et see oli ainult uni! Ta heitis pilgu kellale. Kell oli kõigest viis. Kõige õigem oli katsuda uuesti magama jääda. Ta toppis pea patja ja proovis. Ent kummaline küll — see unenägu ei tahtnud teda rahule jätta. Isegi ärkvel olles tundis ta, et peab midagi meelde tuletama. See miski oli kuskil kaugemas ajusopis peidus ja ootas, kuni ta päevavalgele tuuakse. Mingi üsna väike sagarake seal kuskil sügaval teadis, mis asi see on, mida ta meelde tuletama peab. Kalle hõõrus mõtlikult pead ja torises pahaselt: «Noh, tule siis juba ükskord välja!»

Kuid midagi ei tulnud ja Kalle väsis ootamast. Pikapeale tundis ta mõnusat rammestust hiilides tulevat ja see tähendas, et uni oli juba lähedal.

Aga just siis, kui ta juba pooleldi magas, laskis väike sagarake ajusügavuses valla selle, mida ta oli endas säilitanud. See oli kõigest üksainus lause. Ja Andersi hääl ütles seda.

«K u i m a p o l e k s B e p p o l e š o k o l a a d i a n d n u d, o l e k s i n o l n u d k a d u n u d m e e s.»

Kalle ajas ennast voodis pulksirgelt istukile. Ühe ropsuga oli ta lõplikult ärkvel.

«Kui ma poleks Beppole šokolaadi andnud, oleksin olnud kadunud mees,» kordas ta tasa.

Kuid mis oli selles eriskummalist? Miks oli ta pidanud just seda lauset meelde tuletama?

Siiski, sellepärast . . . sellepärast, et . . . oli olemas üks kohutav võimalus . . .

Kui ta nii kaugele oli jõudnud, heitis ta pikali ja tõmbas teki väljendusrikkalt üle pea.

«Kalle Blomkvist,» ütles ta iseendale hoiatavalt. «Ära hakka nüüd uuesti otsast peale! Ära tule nende detektiivilugudega uuesti lagedale! Ma arvasin, et me oleme kokku leppinud: sedasorti rumalustel olgu nüüd lõpp!»

Nüüd pidi ta magama jääma. Ta p i d i seda.

«M a o l e n k e e d e t u d t u r s a o h v e r.»

See oli jällegi Andersi hääl, mida ta kuulis. Oli see alles nuhtlus, et ta rahule jääda ei saanud! Mis see Anders seal jälle korrutama tuli? Kas ta ei võinud lesida kodus ja vestelda iseendaga, kui ta on kord nii kohutavalt lobisemishaige?

Kuid nüüd ei aidanud enam midagi. Need jubedad mõtted tungisid välja. Neid ei saanud enam tagasi hoida.

Mõelda ainult, kui see polnud hoopiski kala, mis oli Andersi oksendama pannud! Keedetud tursk on vastik, sellega oli Kalle täiesti päri, kuid tavaliselt sellest siiski keegi ööd otsa ei oksenda. Ja mõelda ainult, kui see polnud hoopiski rotimürk, mis Beppo oli sisse söönud! Mõelda ainult, kui see oli . . . mõelda, kui see oli . . . mürgitatud šokolaad!

Kalle katsus veel kord ennast tagasi tõmmata.

«Ma näen, et meisterdetektiiv on lugenud ajalehti!» pilkas ta. «Nagu paistab, on ta jälginud viimaste aastate kuritegusid. Aga kui varem on ka juhtunud, et keegi on tapetud mürgitatud šokolaadi abil, siis ei tähenda see kaugeltki, et iga paganama šokolaaditahvel on arseeni täis topitud.»

Ta lamas veidi aega rahulikult ja mõtles. Ning need olid hirmuäratavad mõtted.

«Kahtlemata on ka peale minu olemas inimesi, kes on lugenud ajalehti ja uurinud kuritegusid,» mõtles ta. «Mõni võib ju seda veel teinud olla. Mõni roheliste gabardiinpükstega mees. Kes kardab. Ta võib samuti olla lugenud artiklit Eva-Lottast, milles räägiti, kui palju kompvekke ja šokolaadi Eva-Lotta posti teel saab. Sedasama artiklit, milles räägiti, et võib-olla on just Eva-Lotta see, kes lõpuks mõrvari kinni võtab, või kuidas see nüüd oligi. Sa tuline jutt, kui see nüüd nõnda oli!»

Kalle hüppas voodist välja. Teise poole šokolaaditahvlist oli ju saanud tema! Ta oli selle sootuks unustanud. Kuhu see nüüd jäänud oligi?

See oli loomulikult püksitaskus alles. Nendesamade siniste pükste taskus, mis tal tol päeval jalas olid olnud. Ta polnud neid sellest päevast saadik jalga pannud. Milline õnn, milline muinasjutuline õnn tema jaoks, kui see kõik tõesti nii oli, nagu ta kahtlustas.

Kuid inimene kujutab endale paljugi ette, kui ta lamab voodis ja on varajastel hommikutundidel ärkvel. Siis muutub kõige ebausutavamgi asi usutavaks. Kui Kalle ennast jalule ajas ja seisis paljas pidžaamas keset garderoobi, kuhu paistis läbi akna hommikupäike, hakkas talle uuesti näima, et ta on rumal. Loomulikult oli see kõik ainult ettekujutus — nagu tavaliselt.

«Kuigi ühe väikese tavapärase uurimise võib ju igaks juhuks toime panna,» arvas ta siiski.

Ta kujutletav kaaslane, kes oli ennast juba nii kaua

eemal hoidnud, ootas ilmselt ainult seda kutset. Ta jooksis õhinal kohale, et näha, mida suur meisterdetektiiv nüüd heaks arvab ette võtta.

«Mida härra Blomkvist teha kavatseb?» küsis ta aupaklikult.

«Nagu ma ütlesin — väikest tavapärast uurimist toime panna.»

Kalle oli äkitselt jälle meisterdetektiiv, sinna polnud midagi parata. Ta polnud juba nii kaua seda olnud, tal polnud selleks isegi mingit lusti. Kui asjal oli tõsi taga, ei tahtnud ta olla detektiiv. Kuid just nüüd kahtles ta ise nii tugevasti, kas ta kahtlustustel pole siiski mingit põhja all, et ei suutnud tagasi tõrjuda kiusatust vanaviisi kujutluses mängida.

Ta võttis taskust šokolaaditahvli ning näitas seda oma kujutletavale kaaslasele.

«Teatud põhjustel on mul tekkinud kahtlusi, et see siin võib olla arseeniga mürgitatud.»

Ta kujutletav kaaslane tõmbus ehmunult kössi.

«Te teate, et selliseid asju on varem ette tulnud,» jätkas meisterdetektiiv halastamatult. «Pealegi on olemas niisugune asi nagu järeleaimatud roim. On üsna sagedane nähtus, et kurjategija saab idee mõnest varem toimepandud kuriteost.»

«Aga kuidas võiks teada saada, kas seal on tõepoolest arseeni?» küsis kujutletav kaaslane ja vaatas nõutult ning jahmunult šokolaaditahvlit.

«Selleks tehakse üks väike katse,» kostis meisterdetektiiv rahulikult. «Niinimetatud Marshi arseenikatse. Seda ma just praegu kavatsengi teha.»

Ta kujutletav kaaslane vaatas imetleval pilgul garderoobis ringi.

«Härra Blomkvistil on siin eeskujulik laboratoorium,» ütles ta. «Ma mõistan muidugi, et härra Blomkvist on väga osav keemik!»

«Nojah, osav nüüd . . . ma olen pühendanud suure osa oma pikast elust keemiaõpinguile,» tunnistas

meisterdetektiiv. «Keemia ja kriminaaltehnika peavad käima käsikäes, saate aru, mu noor sõber!»

Kui tema vaesed vanemad oleksid viibinud selle jutuajamise juures, oleksid nad võinud tunnistada, et suur osa meisterdetektiivi pikast elust oli tõepoolest olnud pühendatud keemiaõpinguile just selles garderoobis. Ehkki nad oleksid nähtavasti väljendanud end hoopis teisiti. Küllap nad oleksid kinnitanud, et tõele lähemal on see, kui öelda, et meisterdetektiiv on korduvalt katsunud ennast ja tervet maja õhku lasta, rahuldades uurimisjanu, mille juures sageli puudusid piisavalt täpsed teadmised.

Ent kujutletaval kaaslasel polnud jälgegi sellest skeptilisest suhtumisest, mille poolest paistavad tavaliselt silma vanemad. Ta vaatas huviga, kuidas meisterdetektiiv võttis ühest riiulist terve rea nõusid, piirituslambi ja mitmesuguseid klaastorusid ning purke.

«Kuidas seda katset tehakse, millest härra Blomkvist siin äsja rääkis?» küsis ta teadmisjanuliselt.

Meisterdetektiiv ei võinud paremat tahtagi kui saada võimalust tema õpetamiseks.

«Kõigepealt on meil tarvis vesinikuaparaati,» lausus ta õpetlikult. «Üks niisugune mul siin on. See on lihtsalt purk, kuhu ma panen väävelhappe sisse paar tsingitükikest. Seal eraldub vesinik, mõistate? Kui me viime siia sisse mingil kujul arseeni, tekib gaas, mida hüütakse arseenvesinikuks — H_3As. Me juhime gaasi seda klaastoru mööda välja, laseme tal voolata edasi ja kuivatame teda torus, milles on veevaba kaltsiumkloriid, ning seejärel juhime ta mööda seda peenemat toru edasi. Piirituslambi abil kuumutame gaasi just siin, kus toru kitsamaks muutub. Ja siis, mõistate, laguneb gaas vabaks arseeniks ning vesinikuks ning arseen sadestub klaastoru seintele läikiva hallikasmusta kihina. See on nõndanimetatud arseenipeegel, millest te arvatavasti olete kuulnud, mu noor sõber?»

Tema noor sõber polnud kuulnud mitte kui millestki,



ent ta jälgis suure põnevusega meisterdetektiivi kõiki ettevalmistusi.

«Tuletage nüüd meelde,» ütles meisterdetektiiv, kui ta süütas lõpuks piiritusiambi, «ma pole sugugi öelnud, et šokolaad kindlasti arseeni sisaldab. Ma teostan ainult tavakohast uurimist ja ma loodan südamest, et mu kahtlustused on alusetud.»

Pärast seda jäi päikesepaistelises garderoobis vaikseks. Meisterdetektiiv oli niivõrd haaratud sellest, mis ta tegi, et unustas sootuks oma noore sõbra.

Nüüd oli klaastoru üles soojendatud. Kalle oli peenendanud tükikese šokolaadi ning puistas selle nüüd lehtri kaudu vesinikuaparaati.

Siis jäi ta hinge kinni pidades ootama.

Taevas hoidku, seal ta oli! Arseenipeegel! Kõigutamatu tõend selle kohta, et tal oli õigus. Kalle põrnitses klaastoru, nagu ei tahaks ta oma silmi uskuda. Sisimas oli ta kogu aeg kahelnud. Nüüd oli igasugune kahtlus võimatu. See tähendas . . . midagi kohutavat.

Värisevate kätega kustutas ta piirituslambi. Ta kujutletav kaaslane oli kadunud. Ta oli kadunud samal hetkel, mil osav meisterdetektiiv muutus väikeseks hirmunud Kalleks.

Veidi aja pärast äratas Andersi see, et keegi vilistas Valge Roosi signaali tema akna all. Ta pistis unise näo pelargooniumide ja kummipuude vahelt välja, et vaadata, kes seal on. Väljas seisis Kalle kingsepatöötoa ukse ees ja viipas talle.

«Kas kuskil põleb?» küsis Anders. «Miks sa käid ja ajad inimesi niisugusel ajal maast lahti?»

«Ära lobise, vaid tule välja,» ütles Kalle. Ja kui Anders lõpuks tuli, puuris Kalle teda tõsise pilguga ning küsis:

«Kas sa maitsesid ise seda šokolaadi, enne kui Beppole andsid?»

Anders põrnitses talle hämmeldunult otsa.

«Kas sa tuled kell seitse hommikul siia ainult selleks, et seda küsida?» päris ta vastu.

«Jah, sest seal oli arseeni sees,» vastas Kalle vaikselt ja rahulikult.

Andersi nägu tõmbus kitsaks ja kahvatuks.

«Ma ei mäleta . . .» sosistas ta. «Jah, ma lakkusin sõrmed puhtaks . . . Ma pistsin ju Suurmõmmiku otse sellesse sodisse, mis mul taskus oli. Oled sa päriselt kindel, et . . .»

«Jah,» vastas Kalle valjult. «Ja nüüd lähme politseisse.»

Ta rääkis Andersile kiirustades katsest, mille ta oli teinud, ja kohutavast tõest, mille ta oli paljastanud. Nad mõtlesid Eva-Lottale ning neil oli kõhedam olla kui kunagi varem elus. Eva-Lotta ei pidanud sellest midagi teada saama, teda tuli hoida esialgu teadmatuses, selles olid mõlemad ühel nõul.

Anders mõtles ka Beppole.

«See olin siis mina, kes ta ära mürgitas,» ütles ta meeleheitel. «Kui Beppo sureb, ei julge ma enam kunagi Sixtenile näkku vaadata.»

«Beppo ei sure. Sa tead ju, et loomaarst seda ütles,» lohutas Kalle teda. «Ta sai nii palju rohtu ja maolopu-tust ja kõikvõimalikke asju. Ja on vist parem, et šoko-laadi sõi Beppo kui sina või Eva-Lotta, mis?»

«Või sina,» lisas Anders.

Mõlemad võpatasid.

«Üks asi on igal juhul ilmne,» ütles Anders, kui nad politseijaoskonna poole keerasid.

«Mis nimelt?» küsis Kalle.

«Sa pead selle asja ise käsile võtma, Kalle. Enne ei saa siin midagi korda saadetud. Ma olen seda ju kogu aeg rääkinud.»

14.

«See mõrv tuleb paljastada!» ütles politsei-komissar ja laskis oma raske käe lauale langeda.

Neliteistkümmend päeva oli ta selle erakordselt kee-rulise looga vaeva näinud. Nüüd pidi ta linnast lah-kuma. Riigipolitsei tegevuspiirkond oli suur ja teda ootasid ka mujal ülesanded. Ta jättis igatahes siia kolm oma meest ja oli nad kutsunud hommikul koos kohaliku politseiga enda juurde nõupidamisele.

«Aga niipalju kui ma näen,» jätkas ta, «on selle nel-jateistkümne päeva pikkuse töö ainsaks nähtavaks tulemuseks see, et ükski inimene ei julge enam kanda tumerohelisi gabardiinpükse.»

Ta vangutas pead. Nad olid teinud tööd ja seejuures visa tööd. Nad olid järginud iga vähegi mõeldavat võimalust. Kuid mõistatuse lahendus näis olevat ikka

niisama kaugel nagu siis, kui nad alustasid. Mõrvar oli ilmunud eikuskilt ja kadunud eikuhugi. Keegi pol-nud teda näinud peale üheainsa inimese — Eva-Lotta Lisanderi.

Üldsus oli teinud kõik, et asjale kaasa aidata. Oli saabunud hulgaliselt teateid inimeste kohta, kes kand-sid tavaliselt tumerohelisi gabardiinpükse. Osa ini-mestest andis kindluse mõttes edasi ka kõik neile tea-daolevad andmed kõigi siniste, hallide ja pruunide gabardiinpükste kohta. Ning alles eile oli komissar saanud anonüümkirja, milles seisis: *«Rätsepp Anders-sonil on Lontrus õpi poiss ja se poiss kannap mustasi püksisi, se on õigus pandke ta kinni.»*

«Ja kui inimesed juba nõuavad teise vahi alla võt-mist mustade pükste pärast, siis pole midagi imes-tada, kui kõik tumerohelised gabardiinpüksid on kadu-nud nagu nõiaväel,» ütles komissar ning naeris.

Eva-Lottat oli paar korda välja kutsutud, et panna teda silm silma vastu mitmesuguste inimestega, keda komissaril oli põhjust lähemalt uurima hakata. Kõne all olevad isikud olid pandud ritta terve hulga teiste umbes niisama moodi riietatud inimestega ning pärast oli Eva-Lotta käest küsitud, kas mõni neist oli ehk see mees, keda ta oli kohanud Preerias.

«Ei, mitte ükski,» vastas Eva-Lotta iga kord.

Tal oli tulnud läbi vaadata ka terve hulk politsei fotosid, kuid ka nendel ei tundnud ta kedagi ära.

«Nad kõik paistavad ju nii kenade inimestena,» ütles ta ja uuris roimarite ning varaste pilte.

Kõik Timukamäe elanikud kuulati üle nende tähele-panekute osas Greni eraelu kohta. Eriti huvitatud oli politsei sellest, kas nad polnud märganud midagi eba-tavalist sellel esmaspäevaõhtul enne mõrva, kui gabardiinpükstes mees oli külastanud Greni, nagu see kindlaks tehtud oli. Jaa, peaaegu kõik olid märganud midagi kolossaalselt ebatavalist just sel õhtul. Timu-kamäel oli olnud selline kära, nagu võtaksid vähemalt

kümme mõrtsukat parajasti üksteisel hinge seest välja. See kõlas huvitavalt. Kuid politseikomissar jõudis peagi selgusele, et see oli Rooside sõda, mis niisugust müra oli tekitanud. Paljud isikud, nende hulgas ka Kalle Blomkvist, teatasid siiski, et nad olid kõnesoleval ajal kuulnud, kuidas käivitati auto ja kuidas see minema sõitis. Oli ka välja uuritud, et küsimus ei saanud seista doktor Forsbergi autos, mida viimane oli kasutanud selsamal õhtul haigestunud lonkur Fredrikit külastades.

Onu Björk oli naljapärast narrinud Kallet, et see polnud autot lähemalt järele uurinud.

«Sina, meisterdetektiiv!» ütles ta. «Kuidas sa siis kohale ei tõtanud ja autonumbrit üles ei märkinud? Millega sa ülepea praegu tegeled?»

«Mul oli ju kolm õelat punanahka kannul,» lausus Kalle endakaitseks häbelikult.

Oli tehtud agarasti tööd, et saada ühendust Greni klientidega. Nimede järgi, mis seisid Greni kodust leitud võlakirjadel, oli õnnestunud suurem osa inimesi üles leida. Osutus, et need inimesed elasid kõige erinevamais paikades.

«Keegi autoga mees — see on väga tõenäoline,» lausus politseikomissar ja raputas ennast nagu vihane terrier. «Ta võib täpselt niisama hästi elada ka saja miili kaugusel. Ta jättis oma masina mõisa lähedale seisma, jooksis siis ruttu autosse tagasi ja sõitis minema ning oli juba mitme miili kaugusel, enne kui keegi teada sai, mis oli juhtunud.»

«Jah, paremat kohtamispaika ta enam leida ei võinud, kui seal mõisa juures,» tähendas konstaabel Björk. «Seal ümbruskonnas on teed päris inimtühjad. Sealpool ei ela ju üldse inimesi, kes oleksid võinud teda ja ta autot tähele panna.»

«Mis annab ümberlükkamatult tunnistust selle kohta, et ta teatud määral pidi ümbrust tundma, või kuidas?» küsis komissar.

«Võib-olla,» vastas Björk. «Aga võib olla muidugi ka lihtsalt juhus, et see kõik seal sündis.»

Otsekohe pärast mõrva oli küll otsitud autojälgi kõigil teedel mõisa ümbruses. Kuid neid ei leitud. Tugev vihm oli ilmselt olnud kurjategijale hindamatuks abiliseks.

Ja kuidas nad olid otsinud seda mahapillatud võlakirja! Iga põõsas, iga kivi, iga mätas otsiti läbi. Kuid saatuslik paber oli ja jäi kadunuks.

«Kadus niisama jäljetult nagu mõrvar,» lausus politseikomissar ohkega. «Mõelda ainult, et mees ei anna endast m i n g i t elumärki!»

Eesruumist hakkas just selsamal silmapilgul kostma kaks ärevat poisihäält. Nad nõudsid selge sõnaga kokkusaamist politseikomissariga, sest oli kuulda, kuidas noor abikonstaabel ukse taga kinnitas, et komissar on nõupidamisel ja teda ei tohi segada.

Poiste hääled muutusid veelgi kangekaelsemaks.

«Me p e a m e temaga kokku saama, ütlen ma!»

Konstaabel Björk tundis ära Andersi hääle. Ta tõusis püsti ja läks välja.

«Onu Björk,» sõnas Anders, niipea kui ta konstaablit nägi, «see on selle mõrva asjus . . . Kalle on selle asja nüüd enda kätte võtnud . . .»

«Sugugi mitte,» protesteeris Kalle pahaselt, «aga . . .»

Onu Björk vaatas neile hukkamõistvalt otsa.

«Mulle paistis, et ma ütlesin algusest peale: see ei ole mingi mäng väikeste poiste ja meisterdetektiivide jaoks,» sõnas ta. «Te võite südamerahuga lasta riigipolitseil seda asja ajada. Minge koju!»

Nüüd sai aga Anders vihaseks onu Björki peale, keda ta muidu väga kõrgelt austas.

«Minge koju!» hüüdis ta. «Minge koju ja laske mõrvaril terve linn arseeniga ära mürgitada!»

Kalle tuli talle appi. Ta võttis taskust hoolikalt sissepakitud šokolaaditahvli ja lausus tõsiselt:



«Onu Björk, keegi on saatnud Eva-Lottale mürgitatud šokolaadi.»

Ta vaatas anuvalt otsa pikale politseinikule, kes seisis seal ja tõkestas ta teed. Kuid onu Björk ei takistanud neid kauem.

«Tulge sisse,» ütles ta ja laskis poisid endast mööda.

———

Kõik jäid vaikseks, kui Kalle ja Anders olid oma jutustuse lõpetanud. Vaikus kestis tükk aega. Siis ütles politseikomissar:

«Olin see tõesti mina, kes ootas mõrvarilt elumärki?»

Ta vaagis šokolaaditahvlit peos. Päris kindlasti polnud ta oodanud niisugust elumärki.

Ta vaatas Andersile ja Kallele uurivalt otsa. Loomulikult oli olemas võimalus, et poisid teevad kära tühjast asjast. Ta ei teadnud ju, kuivõrd usaldatav on Kalle keemikuna ja kas võib uskuda tema andmeid arseenipeegli kohta. Vahest oli ta kujutlusvõime talle vembu mänginud. Kuid küllap annab sellele vastuse kohtulaboratoorne uurimine. Kogu see lugu koeraga paistab kahtlemata eriskummalisena. Oleks väga hea saada proov ka šokolaaditahvli teisest poolest, mille koer oli ära söönud. Kuid mõlemad poisid tunnistasid, et nad olid eile õhtul ise aidanud hoolikalt koristada kõik koera väljaheited. Kõik, mis sai jälgede hävitamiseks teha, oli tehtud. Veelgi enam, poisid kinnitasid, et Eva-Lotta oli visanud minema ka ümbriku, milles šokolaad oli saabunud. Jah, see laps pillub enda ümber väärtuslikke pabereid, mõtles komissar. Ent kust pidi Eva-Lotta teadmagi, et ümbrikul on mingit tähtsust. Nii või teisiti — nad otsivad seda kindlasti, ehkki oli vähe tõenäoline, et nad selle leiavad.

Ta pöördus Andersi poole.

«Ega sa juhuslikult oma tahvlipoolest mõnda pisikest killukest alles ei jätnud?» küsis ta.

Anders raputas pead.

«Ei, Beppo sai kõik endale. Ma lakkusin ainult sõrmed puhtaks.»

«Aga, püksitaskus? Kas tasku külge pole vahest midagi jäänud?»

«Ema pesi just eile püksid puhtaks,» ütles Anders.

«Kahju,» arvas komissar.

Ta oli veidi aega vait, kuid puuris siis pilgu Andersisse.

«Ma istun ja juurdlen praegu ühe asja kallal. Sa räägid, et sul oli eile öösel asja postimeistri kööki. Sa ronisid aknast sisse, kui kõik magasid. Ühe vana politseiniku kõrvus tekitab see juba rahutust. Kas võiks täpselt teada saada, mis asja sul sinna oli?»

«Nojaa . . . noh . . .» vastas Anders ja hakkas oma toolil nihelema.

«Mis?» küsis komissar.

«Nojaa, see oli Suurmõmmik . . .»

«Ei-ei, ära tule mulle rääkima, et tema on jälle asjasse segatud!» palus komissar liigutavalt. «Mulle paistab, et see Suurmõmmik hakkab omandama liiga kahtlast kuulsust. Ta ilmub välja iga kord, kui midagi on juhtumas.»

«Ma tahtsin ta ainult Sixteni gloobusesse panna,» sõnas Anders vabandavalt.

Kalle katkestas teda röögatusega.

«Suurmõmmik!» hüüdis ta. «Vahest on tema küljes šokolaadi! Anders pistis ta ju šokolaadipudisse, mis tal taskus oli!»

Üle komissari näo levis lai naeratus.

«Mulle näib, et on saabunud aeg, mil härra Suurmõmmik peab andma end politsei käsutusse,» ütles ta.

Niisiis sai Suurmõmmik veel kord rännata politseieskordi all. Konstaabel Björk asus kiirustades teele postimeistri maja poole, tema sabas sörkisid Kalle ja Anders.

«Me hirmutame Suurmõmmiku niiviisi päris ära,» lausus Kalle. «Lõpuks hakkab ta nõudma endale ratsapolitseid ette ja taha, kui teda ühest kohast teise viiakse.»

Vaatamata õudsele põhjusele, mille tõttu Suurmõmmik tuli ära tuua, ning vaatamata ängistavale mõjule, mida see neile avaldas, ei saanud poisid ometi loobuda kas või pisutki ette kujutamast seda asja Valge Roosi

seisukohast. Koos avastusega, et see oli Anders, kes Beppole mürki oli andnud, oli ka Suurmõmmiku saladus punastele roosidele kätte mängitud. Nad pidid ju rääkima Sixtenile kõigest ja selle tulemuseks võis olla ainult, et Sixten võtab aarde viivitamatult oma valdusse. Nüüd aga tuli politseivõim ja võttis Suurmõmmiku oma kaitse alla. Ja kui sügavalt kurvad nad ka Eva-Lotta ja Beppo pärast olid, ei saanud Anders ja Kalle ometigi jätta arvamata, et see on suurepärane lahendus.

«Pealegi on Suurmõmmik elupäästja,» ütles Kalle. «Sest kui sina, Anders, poleks läinud teda Sixteni gloobusesse viima, poleks Beppo kunagi seda šokolaadi saanud. Ja kui Beppo poleks šokolaadi saanud, oleks juhtunud kindlasti midagi veel palju hullemat. Pole sugugi kindel, et nad kõik kannatavad arseeni niisama hästi kui Beppo.»

Nii onu Björk kui Anders olid sellega nõus.

«Suurmõmmik on väga auväärt isiksus,» lausus onu Björk ning avas postimeistri jalgvärava.

Beppo lamas verandal korvi sees, ikka veel nõrk, kuid vastuvaidlematult elus. Sixten istus ta juures ning vaatas koera pilguga, mis oli täis hindamist ja armastust. See koer oli ju olnud tema juures sellest ajast peale, kui ta oli veel päris pisike kutsikas, ja ta tahtis seda koera veel kaua enda juures hoida.

Värava avamist kuuldes vaatas ta üles ning ta silmad läksid üllatusest suureks.

«Tere päevast, Sixten,» ütles onu Björk. «Ma tulen Suurmõmmikule järele.»

15.

Kui ruttu ununeb mõrv? Oh, see ei võta sugugi nii kaua aega! Inimesed räägivad sellest mõnda aega, räägivad ja mõistatavad, erutuvad ja ahhetavad ning on pahased politseile, kes ei saa midagi ära tehtud. Ning siis pole see enam huvitav. Nad hakkavad rääkima uutest asjadest, nad erutuvad ja pahandavad juba teiste asjade üle.

Kõige kiiremini unustavad sääraseid asju loomulikult noored, need, kelle hooleks on rooside sõjad, — suurmõmmikute vallutajad. Neil on tarvis nii palju peale mõelda, nii palju ära teha. Kes ütles, et suvevaheaeg on pikk? Vale, täitsa vale! Suvevaheaeg on armetult, halastamatult lühike, nii lühike, et kas või nuta. Kuldsed päevad lähevad üksteise järel. Iga tundi tuleb kasutada. Ei saa lubada, et sünge kuriteoga seotud mõtted tumestaksid suvevaheaja viimast, päikesepaistelist nädalat!

Nende emad ei unusta aga niisama kiiresti. Nad hoiavad oma väikesi valgepäiseid tütreid mõnda aega kodus ega lase neid silmist. Nad vaatavad rahutul pilgul aknast välja, kui kuulevad oma poegi läheduses käratsevat. Vahetevahel kiirustavad nad kohale, et veenduda, kas nende lemmikuile pole midagi halba juhtunud. Ja veel pikka aega vaatavad nad umbusklikult läbi kirjakastide sisu, et veenduda, kas seal ei varitse mingid uued ohud. Kuid lõpuks ei suuda nad lihtsalt kauem enam muretseda. Nad peavad katsuma mõelda millelegi muule. Ning nende pojad ja tütred, kes on pidanud emade muretsemise pärast taluma paljugi ebamugavusi, tõmbavad sügava kergendustundega hinge ning otsivad üles oma vanad lahingu-

väljad ja mängupaigad, mis on mõnda aega olnud neile keelatud.

Politsei aga ei unusta midagi — kuigi see vahel võib niiviisi paista. Tema töötab kõigi raskuste kiuste märkamatult edasi. Vaatamata kõigile oletustele, mis on osutunud petlikuks, vaatamata kõigile tähtsaile pabereile, mis on läinud kaotsi ja mida ei suudeta enam leida, vaatamata sellele, et vahel näib päris mõttetuna tööd jätkata. Politsei töötab edasi, tema ei unusta midagi.

Ja on veel üks inimene, kes ialgi ei unusta. See on mõrvar. Tal seisab meeles see, mis ta on korda saatnud. See seisab tal meeles õhtul, kui ta magama heidab, ja hommikul, kui ta magamast tõuseb, ja kõigi nende pikkade tundide kestel, mis on vahepeal. See seisab tal meeles iga hetk, päeval ja öösel, ning jälitab teda ta rahutuis unenägudes.

Ta kardab. Ta kardab õhtul, kui ta magama heidab, ja hommikul, kui ta magamast tõuseb, ja kõigi nende pikkade tundide kestel, mis on vahepeal. Ta kardab iga hetk, päeval ja öösel, ning hirm mürgitab ta und.

Ta teab, et on olemas inimene, kes on näinud ta nägu sel hetkel, mil ta poleks tohtinud seda näha, ja seda inimest ta kardab. Ta püüab muuta oma välimust nii palju kui võimalik, ta ajab maha oma vurrud ja lõikab juuksed lühikeseks, nii et nad seisavad madala tukana püsti. Oma rohelisi gabardiinpükse ei kanna ta enam kunagi, need püksid ripuvad riietekapi kõige kaugemas nurgas ja ta ei söanda neid ka ära hävitada, et mitte äratada kellegi tähelepanu. Kuid ta kardab siiski. Ta kardab, et keegi võiks lõpuks leida selle võlakirja, mille ta ära kaotas. Võlakirja, kus peal on tema nimi. Ta loeb iga päev lehti ja kardab, et seal võib olla kirjutatud: nüüd on võlakiri lõpuks kätte leitud, nüüd on mõrvar lõpuks käes. Ta kardab niivõrd,

et on sunnitud veel ja veel kord sinna minema ja otsima põõsaste vahel, kuigi ta teab, et see on mõttetu. Ta peab ikka ja jälle ise selles veenduma, et kardetav paber ei ole jäänud mõne mulluse koltunud mätta või kivi varju. Sellepärast võtab ta vahel oma auto ja kihutab maha need kuus miili, mis lahutavad teda hästituntud kohast Preeria ääremail. Sest mis mõtet oli koristada teelt üks inimene ja pääseda alatisest ähvardavast rahahädast, kui ainus pisike paberitükk võib kõik ühe hoobiga hävitada? Ta on mänginud suurt mängu ja peab mängima seda nüüd lõpuni. Kui ta paljastatakse, on kõik otsas. Siis saab ta kuritegu, mis tema pimestatud silmis näis vältimatuna, kõige rumalamaks ja mõttetumaks teoks tema elus.

Ta ei mõtle kordagi sellele, et üks inimene on lahkunud elust igaveseks. Et üks vana mees ei näe tema süü läbi enam kunagi, kuidas see suvi muutub sügiseks. Ta mõtleb ainult iseendale. Ta tahab iga hinna eest pääseda. Kuid ta kardab. Ja inimene on kõige ohtlikum alati siis, kui ta midagi kardab.

———

Suurmõmmik polnud veel Stockholmist kohtulaboratoorselt uurimiselt tagasi jõudnud. Kuid politsei oli juba saanud üksikasjalisi andmeid: napid šokolaadijäänused, mis olid jäänud Suurmõmmiku külge, olid tõepoolest näidanud arseenijälgi. Ning see, mis Kalle šokolaaditükist järele oli jäänud, sisaldas küllaldasel määral mürki, et võis peaaegu tappa inimese. Kui Eva-Lotta oleks söönud ära terve tahvli šokolaadi, mida selle saatja ilmselt oli lootnud, oleks tal olnud õige vähe väljavaateid ellu jääda.

Eva-Lotta teadis juba atentaadist, mis talle oli tehtud. Võimatu oli varjata tema eest asja, millest kirjutati kõigis ajalehtedes. Pealegi pidas politseikomissar oma kohuseks teda hoiatada. Kingituste ja maiustuste

vool oli pärast tungivat hoiatust ajalehtedes küll sootuks lakanud, kuid Eva-Lotta pidi siiski olema ettevaatlik. Kurjategijal oli vahest olemas teisigi võimalusi, et talle kahju teha. Ja kuigi komissar kartis, et vaene tüdruk variseb kurja tõde kuuldes uuesti kokku, läks ta pagari juurde ning vestles Eva-Lottaga tõsiselt.

Kuid seekord oli ta arvanud valesti. Eva-Lotta ei mõelnudki kokku variseda. Ta sai vihaseks, nii vihaseks, et silmad välkusid.

«Beppo oleks ju võinud ära surra!» hüüdis ta. «Mõelda ainult, et inimene võib peaaegu ära tappa vaese koera, kes pole talle midagi kurja teinud!»

Eva-Lotta silmis oli see alatus, mis ületas kõik muu.

Tema loomupärane muretus aitas tal aga unustada kõike seda, mis oli hirmus. Paari päeva pärast oli ta jälle lõbus. Talle ei tulnud enam meeldegi, et maailmas on olemas kurje inimesi, ta teadis ainult, et on suvevaheaeg ja et elada on kirjeldamatult tore.

Jah, üksainus armetu nädal oli suvevaheajast veel järele jäänud. Kõik Valge ja Punase Roosi rüütlid olid ühel nõul, et seda lühikest armuaega tuleb kasutada millegi parema jaoks, kui on seda murelik mõtisklemine millegi niisuguse üle, mis on juba toimunud ja mida ei saa enam parandada.

Beppo oli jälle täiesti terve ja Sixtenit, kes oli siiani istunud nagu kinninaelutatult tema kõrval, haaras uuesti tegevusiha. Ta kutsus oma väed taas lippude alla. Nad kogunesid tema garaaži ja hakkasid uuesti riukaid sepitsema. Sest nüüd oli löönud kättemaksutund, nüüd pidid valged roosid alles saama gloobusesse peidetud Suurmõmmiku ja kõigi teiste näotuste eest! See, et Anders juhtus mürgitama Beppot, ei tulnud arvesse. Selle oli Sixten talle südamest andeks andnud ja Anders oli kõige liigutavamal kombel näidanud üles osavõtlikkust Beppo haiguse ajal.

Lahingud Punase ja Valge Roosi vahel olid toimunud juba kaua enne Suurmõmmiku aega. Ja ehkki Suurmõmmik kõigi temale omistatud salapäraste omadustega oli ainulaadne asi, mille pärast maksis sõda pidada, leidus ometigi ka teisi aardeid, mida võis vaspidada, leidus ometigi ka teisi aardeid, mida võis vastaselt röövida. Näiteks oli Valgel Roosil olemas plekist karp, mis oli täis salajasi pabereid. Anders leidis, et seda karpi võib ilma suurema riskita hoida pagaritööstuse pööningul kummutis. Tavaliselt seda võiski. Kuid nüüd, mil Suurmõmmik viibis ametisõidul, jõudis Sixten järeldusele, et Valge Roosi plekist karp on selline erakordne aare, mis tuleb kätte saada, isegi sel juhul, kui Punane Roos peaks võitlema viimse meheni. Sellega olid Benka ja Jonte otsekohe nõus. Oli päris võimatu ette kujutada kaht poissi, kes oleksid rohkem kui nemad olnud valmis võitlema viimse meheni. Pärast seda kangelaslikku otsust, mida kinnitati pealiku garaažis hirmsate vannetega, läks Sixten ühel õhtul vaikselt ja rahulikult Valge Roosi peakorterisse pagaritööstuse pööningul ning tõi karbi ära. Oodatud äge protestikisa valgete poolt jäi aga tulemata sel lihtsal põhjusel, et need ei märganud üldse karbi kadumist. Lõpuks katkes Sixteni kannatus ja ta saatis Benka valgete rooside juurde kirjaga, et nad üles ärkaksid ja näeksid, mis on juhtunud. Kiri kõlas järgmiselt:

Kus on küll Valge Roosi salalaegas, jah,
kus on küll paberid salajased?
Kus lõpeb Preeria, on maja seal,
selles majas on tuba ja toal
on nurk,
selles nurgas, jah,
just seal on üks
kaart
ja kaardi peal... otsige sealt,
jah!
Oo, valge täi,
sinna majja käi!

«Kunagi elus ei tõsta mina oma jalga sinna!» ütles Eva-Lotta kõigepealt. Aga lähemalt järele mõeldes tunnistas ta iseendale, et ta ei või ju siitpeale kogu eluaeg hoiduda eemale Preeriast, kõige paremast mängupaigast, mis üldse on olemas. Kevadel või sügisel, suvel või talvel — Preeria oli alati võrdselt meelitav ja alati täis loendamatuid võimalusi. Kui ta enam kunagi Preerias mängida ei saa, läheb ta parem kohe kloostrisse.

«Ma tulen kaasa,» ütles ta pärast lühikest võitlust iseendaga. «On päris hea, kui sellest asjast üle saab, enne kui ta mul kinnisideeks muutub.»

Järgmisel hommikul tõusid valged roosid ebatavaliselt vara üles, et vältida otsimise ajal igasuguste üllatuste ohtu vaenlase poolt. Kindluse mõttes ei öelnud Eva-Lotta kodus midagi selle kohta, kuhu ta minna kavatses. Ta hiilis vaikselt aiaväravast välja ning ühines Kalle ja Andersiga, kes olid juba mõnda aega teda värava juures valvanud.

Preeria polnud sugugi nii hirmuäratav, kui Eva-Lotta oli arvanud. Ta laius rahuliku ning vaiksena nagu alati ja pääsukesed sööstsid õhus kiireid haake tehes ringi ning siutsusid rahulolevalt. Siin polnud midagi, mida oleks pidanud kartma. Ka mõis paistis peaaegu külalislahkena, otsekui poleks ta kunagi olnudki vilets ja mahajäetud, vaid hoopis maja, mille elanikud pole veel õieti unest ärganud. Vahest avanevad peatselt aknad otsaseinas, kardinad paisuvad hommikutuules, toad täituvad rõõmsaist häältest ja köögist hakkab kostma kodust askeldamist, mis ennustab hommikusööki. Siin polnud tõepoolest midagi, mida oleks kartma pidanud.

Aga kui nad uksest sisse astusid, võttis neid vastu siiski ainult väljasurnud maja. See oli lipendava tapeedi ja katkiste aknaruutudega hoone, ämblikuvõrgud nurkades. Siin ei võinud kõlada kellegi teise lõbusat häält peale nende endi häälte.

«Oo, valge täi, sinna majja käi!» oli punaste roosside pealik neid manitsenud, ning nad tegid kõik, mis suutsid. Neil tuli kaua otsida, sest maja oli suur, temas oli palju tube ja palju nurki, aga lõpuks kroonis nende otsinguid edu — just nii, nagu punased roosid olid välja arvestanud. Sest nimelt nüüd, kui mitte varem, pidi valgeid roose põhjalikult ninapidi veetama, nii oli Sixten kindlaks määranud.

Paberile oli tõepoolest joonistatud kaart ja polnud sugugi raske selgusele jõuda, et see kujutas postimeistri aeda. Seal olid elumaja, garaaž, puukuur,

käimla ja kõik muu, ning ühes kohas seisis ümarik rõngas käsuga:

«Kaevake siin!»

«Mis sa punanahkade kohta ka ütleksid, aga nii hirmus leidlikud nad siiski ei ole,» ütles Anders, kui ta oli kaarti veidi aega uurinud.

«Ei, see siin paistab üsna lihtsameelsena,» arvas Kalle. «See on nii lapsikult lihtne, et päris häbi kohe. Aga ma arvan, et me läheme igal juhul sinna ja hakkame kaevama.»

Jah, nad kavatsesid kaevama minna, kuid enne seda oli neil veel üks asi ära õiendada. Ei Anders ega Kalle polnud siin käinud tollest mälestusväärsest kolmapäevast saadik. Siis oli onu Björk nad tagasi saatnud. Nüüd aga valdas neid väike vastik uudishimu. Kas nad ei peaks igaks juhuks minema ja heitma pilgu sellele kohale, kui nad juba kord siin on?

«Mina mitte!» ütles Eva-Lotta kindlalt.

Ta oli valmis pigem surema kui minema veel kord piki kitsast rada sarapuupõõsaste vahel. Aga kui Andersil ja Kallel on tahtmist — palun väga, tema ei hakka neid selles takistama. Ta ise jääb siia, kus ta on. Et nad ainult tuleksid talle pärast järele.

«Jaa, me oleme kümne minuti pärast tagasi,» ütles Kalle.

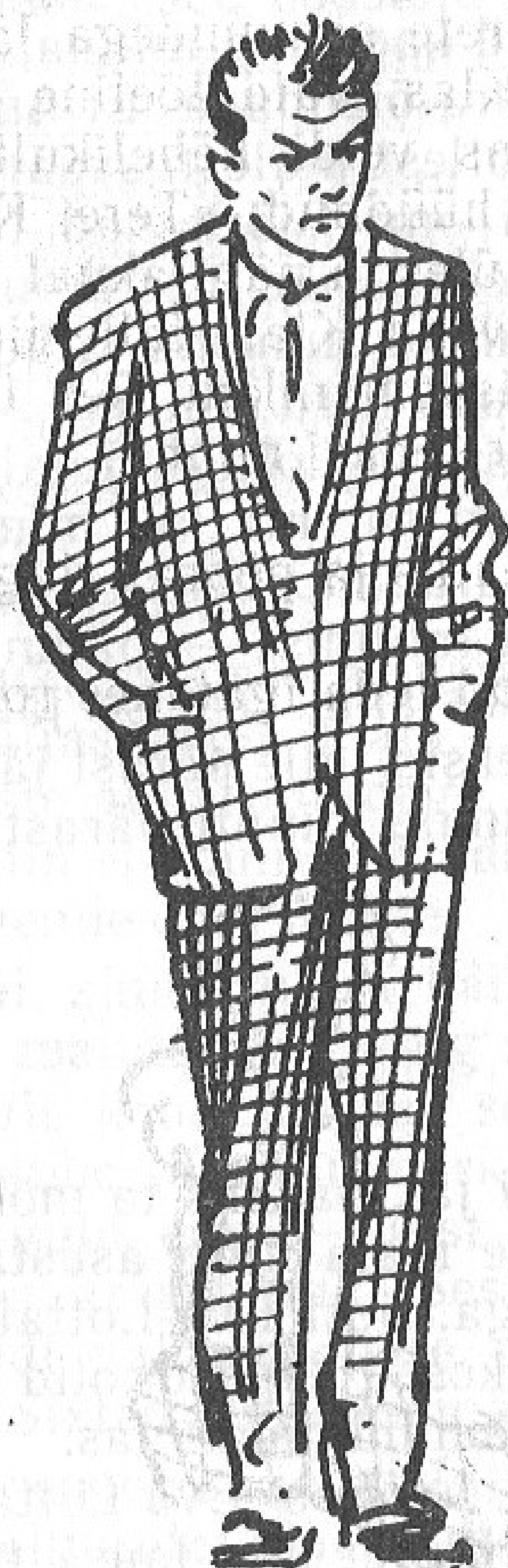
Ja nad läksid.

Kui Eva-Lotta üksi jäi, hakkas ta möbleerima. Mõttes möbleeris ta terve maja ning asustas selle suure, lasterikka perekonnaga. Sest Eva-Lottal endal õdesid-vendi polnud ja väikesed lapsed olid tema meelest kõige meeldivamad olendid maailmas.

Siin on söögituba, mõtles Eva-Lotta. Siin seisab laud. Lapsi on nii palju, et nad lausa tunglevad laua ümber. Krister ja Kristina kaklevad ning peavad selle

eest lastetuppa tagasi minema. Bertil on alles nii väike, et tal peab olema istumiseks kõrge lastetool. Ema toidab teda, aga kuidas ta pudistab! Vanem õde Liliane on nii ilus, tal on täiesti mustad juuksed ja mustad silmad, ning täna õhtul toimub tema auks ball. Siin salongis. Ta seisab siis siin kristallist kroonlühtri all oma valges siidkleidis ja ta silmad säravad.

Eva-Lotta silmad lõid särama ja ta oli vanem õde Liliane.



Vanem vend Klas tuleb just täna Uppsalast koju, ta on sooritanud oma eksamid. Mõisaomanik on selle üle väga rõõmus, ta seisab akna all ning ootab poega.

Eva-Lotta ajas kõhu võimukalt ette ja oli mõisaomanik, kes seisab akna all ning ootab poega.

Ja näe — sealt ta tuligi, juba päris lähedal! Kui hea ta välja nägi — ta oleks võinud vahest olla ainult veidi noorem.

Võttis paar sekundit, enne kui Eva-Lotta oma väljamõeldud maailmast tagasi pöördus ja taipas, et see, kes seal pikkade, kiirete sammudega lähenes, polnud mingi vanem vend Klas, vaid tõeline inimene lihast ja luust. Ta naeratas veidi häbelikult endamisi — mõelda, kui ta oleks hüüdnud: «Tere, Klas!»

Nüüd vaatas mees üles ja nägi aknal Eva-Lottat. Ta võpatas, see vanem vend Klas, talle ilmselt ei meeldinud näha seal mõisaomanikku, kes teda põrnitseb. Tal oli äkitselt nii kiire edasi minna.

Nii kiire!

Kuid korraga ta peatus ja pööras ringi. Jah, ta pööras ringi!

Eva-Lotta ei tahtnud teda igatahes rohkem tülitada.



Ta läks söögituppa tagasi, et vaadata, kas Bertil on oma pudi ära söönud. Ta ei olnud, ja vanem õde Liliane pidi teda pisut aitama. Ta oli sellega nii ametis, et ei kuulnudki ukse avamist. Ta hüüatas hämmeldusest, kui nägi, et vanem vend Klas on tulnud tuppa.

«Tere,» ütles see — vanem vend Klas või kes ta oligi.

«Tere,» vastas Eva-Lotta.

«Mulle paistis, et ma nägin siin sees üht vana tuttavat,» ütles vanem vend Klas.

«Ei, see olin ainult mina,» vastas Eva-Lotta.

Mees vaatas talle uurivalt otsa.

«Aga kas meie sinuga pole kunagi varem kohtunud?» küsis ta.

Eva-Lotta raputas pead.

«Ei, ma ei usu,» ütles ta. «Või ma siis ei mäleta seda.»

«Ma tunneksin ta ära tuhande inimese hulgast», — nii oli ta kunagi öelnud. Aga kas ta võis siis teada, et inimese välimus muutub nii põhjalikult, kui vurrud maha ajada ja pikad, lehvivad juuksed lõigata lühikeseks harjastukaks! Too mees, keda ta kord oli kohanud kitsal teerajal ja kelle kuju oli igaveseks ajaks jäädvustatud ta silma sarvkestale, oli pealegi kandnud rohelisi gabardiinpükse, ja Eva-Lotta polnud võimeline teda teises riietuses endale ette kujutama. Vanemal vennal Klasil oli seljas peeneruuduline hall ülikond.

Mees vaatas talle rahutute silmadega otsa ja küsis:

«Mis sellise väikese preili nimi võiks olla?»

«Eva-Lotta Lisander,» vastas Eva-Lotta.

Vanem vend Klas noogutas.

«Eva-Lotta Lisander!» lausus ta.

Eva-Lottal polnud aimugi, kui hea see oli, et ta vanemat venda Klasi ära ei tundnud. Vahel pöörduvad kurjategijad tagasi selleks, et teha mõnele lapsele ilmaasjata halba. Kuid see siin oli mees, kes tahtis iga hinna eest oma nahka päästa. Ta teadis, et keegi, kelle

nimi on Eva-Lotta Lisander, võib kõik ta plaanid nurja ajada, ja oli sellepärast valmis tegema mis tahes, et seda takistada. Nüüd aga seisis siin seesama Eva-Lotta Lisander, keda ta läbi avatud akna oli arvanud ära tundvat, niipea kui nägi tüdruku valget lakka, nüüd seisis see tüdruk siin ja ütles täiesti rahulikult, et ta pole teda kunagi varem kohanud. Mees tundis sellest nii suurt kergendust, et oleks tahtnud hõisata. See väike lobisev suu oli nüüd vait, kuigi ta oli teinud talle nii palju muret. Kuid nüüd vabanes mees murest ja alalisest hirmust ootamatult esile kerkiva Eva-Lotta Lisanderi ees, kes võiks ju kergesti sattuda kunagi naaberlinna, kus mees elas. Eva-Lotta oleks ju väga hästi võinud näidata näpuga tema poole ja öelda: «Seal on mõrtsukas!» Kuid Eva-Lotta ei tundnud teda enam ära, ta polnud enam mingi tunnistaja, ta ei saanud enam kunagi meest üles otsida. Mees tundis sellest nii suurt kergendust, et oli isegi mõnevõrra rõõmus oma šokolaaditahvli abil tehtud atentaadi ebaõnnestumise üle, millest ajalehed nii palju olid kirjutanud.

Vanem vend Klas tahtis juba ära minna. Ta tahtis minna, et mitte kunagi enam sellesse neetud kohta tagasi tulla. Aga kui ta oli juba käe ukselingile pannud, tärkas temas korraga kahtlus. Ega see väike tüdruk ei olnud äkki paadunud näitleja, kes ainult mängis süütut lapsukest ja teeskles, nagu poleks ta meest ära tundnud? Ta heitis Eva-Lottale uuriva pilgu. Kuid tüdruk seisis lahkelt naeratades keset tuba ning tema lapsesilmad olid avalad ning usaldavad, neis ei peegeldunud mingit teesklust ja mees mõistis seda, kuigi ta muidu vaevalt teadis, mis asi on siirus. Ometigi küsis ta igaks juhuks:

«Mis sa siin üksipäini teed?»

«Ma pole üksipäini,» vastas Eva-Lotta rõõmsalt. «Anders ja Kalle on samuti siin. Minu sõbrad, mõistate?»

«Kas te käite siin mängimas?» küsis vanem vend Klas.

«Ei,» vastas Eva-Lotta. «Me otsisime ainult üht paberit.»

«Paberit?» küsis vanem vend Klas ja ta pilk muutus kalgiks. «Te otsisite üht paberit?»

«Jah, me otsisime seda n i i kaua!» vastas Eva-Lotta, kellele näis, et tund aega oli liiga palju punanahkade väikese rumala kaardi leidmiseks. «Te ei oska ette kujutada, kuidas me otsisime. Aga nüüd on ta meil lõpuks käes.»

Vanem vend Klas tõmbas sügavalt hinge ja pigistas ukselinki nii kõvasti, et ta sõrmenukid tõmbusid valgeks.

Ta oli kadunud! Paar last olid leidnud selle paberi! Nad olid leidnud võlakirja, mida ta ise ikka ja jälle oli otsimas käinud ja mida ta oli täna päris viimast korda otsima tulnud. Ta oli kadunud. Just nüüd, millal ta arvas ennast väljaspool hädaohtu olevat. Oo! Teda valdas metsik soov purustada ja hävitada kõik, mis tema teed tõkestas. Oli ta äsja tundnud kergendust selle üle, et see plikatirts oli pääsenud oma saatusest, kui ta saatis tüdrukule šokolaaditahvli? Nüüd ei tundnud ta enam mingit kergendust, temas mässas ainult külm raev — samasugune, nagu oli teda vallanud juulikuu viimasel kolmapäeval.

Ent ta sundis ennast rahulikuks. Veel polnud ta kogu lootust kaotanud. Ta pidi paberi kätte saama, ta lihtsalt p i d i selle saama!

«Kus Anders ja Kalle praegu on?» küsis ta nii rahulikult kui suutis.

«Oh, nad tulevad kohe,» vastas Eva-Lotta.

Tüdruk vaatas aknast välja.

«Jah, näe, sealt nad ju tulevadki,» ütles ta.

Vanem vend Klas astus ta selja taha, et samuti poisse näha. Ta seisis Eva-Lottale nii lähedal, et kui viimane juhuslikult pead pöörates allapoole vaatas, nägi ta mehe kätt.

J a t a t u n d i s m e h e k ä e ä r a! Mehe käsi oli talle tuttav. See oli tugev paksult mustadesse udemetesse kasvanud käsi. Jah, nüüd tundis ta vanem vend Klasi tervenisti ära. Hirm, mis teda valdas, oli nii suur, et peaaegu surus ta vastu maad. Veri valgus ta näost ära, et sekund hiljem uuesti pähe lüüa, nii et kõrvus hakkas helisema. Oli hea, et ta seisis seljaga mehe poole ning see ei võinud näha metsikut hirmu Eva-Lotta silmis ning tema suud, mis hakkas nutuselt tõmblema. Samal ajal aga polnud midagi hirmsamat kui seista seljaga mehe poole ja mitte teada, mis ta teeb. Aga oh, sealt tulevad Anders ja Kalle, taevas olgu tänatud! Ta polnud üksi maailmas! Need kaks pleekinud sinistes pükstes, mitte eriti puhastes särkides ja sassis peaga kuju, kes traavides lähemale tulid, olid tema jaoks otsekui taeva õnnistus. Valge Roosi rüütlid, hoidku neid taevas!

Aga ka tema oli Valge Roosi rüütel ega tohtinud seepärast meelekindlust kaotada. Ta aju töötas sellise palavikulise kiirusega, et mees ta selja taga pidi seda peaaegu kuulma, nagu talle näis. Üks asi oli selge. Mees ei tohtinud teada, et Eva-Lotta oli ta ära tundnud. Mis ka ei juhtuks, ta peab näima rahulikuna.

Ta avas akna ja kummardus välja ning kogu ta meeleheide peegeldus ta silmis, kuid need kaks seal väljas ei märganud seda.

«Pane tähele, nad tulevad kohe!» hüüdis Anders Eva-Lottat nähes.

Vanem vend Klas võpatas. Kas politsei oli tõesti juba teel siia, et võtta oma hoole alla võlakiri, mille lapsed olid leidnud? Kelle käes see olema peaks? Oo, ta pidi tõttama. Aega oli vähe, mis tuli teha, see tuli teha ruttu.

Ta astus akna juurde. Kogu ta olemus protesteeris selle vastu, et ennast avalikult näidata, kuid tal pol-

nud teist valikut. Ta naeratas poistele akna all sõbralikult.

«Tere,» ütles ta.

Poisid vaatasid talle küsivalt otsa.

«Kuidas te ometi jätate väikese daami üksi?» küsis ta tooniga, mis pidi olema naljatlev, kuid polnud seda. «Ma olin ju sunnitud siia sisse astuma ja Eva-Lottaga veidi juttu ajama, kuni te käisite väljas paberikorjandusel või teab kus veel.»

Selle peale polnud poistel midagi vastata ja nad vaikisid äraootavalt.

«Tulge sisse, poisid,» jätkas mees Eva-Lotta selja taga. «Mul on teile üks ettepanek. Üks hea ettepanek, millega te võite raha teenida.»

See elustas Andersit ja Kallet äärmiselt. Kui jutt oli rahateenimisest, olid nad jalamaid valmis käsi külge panema.

Kuid Eva-Lotta istus aknalaual ja vaatas neile nii eriskummaliselt otsa. Käega näitas ta Valge Roosi salamärki, mis tähendas hädaohtu. Anders ja Kalle peatusid hämmeldunult.

Siis hakkas Eva-Lotta laulma.

«Käes on meil suvi ja päike on siin,» laulis ta, ning ta hääl värises õige pisut. Ta jätkas samal lõbusal viisil, kuid sõnad kõlasid nüüd pisut teisiti.

«Mom-õ-ror-vov-a-ror,» laulis ta.

See kõlas nagu tavaline mõttetu kiirkõne, mida lapsed vahel leelutavad, kuid Anders ja Kalle tardusid seda kuuldes paigale. Nad olid otsekui kinni naelutatud. Siis aga võtsid nad ennast kokku ja näppisid mõtlikult kõrvalesta — see oli Valge Roosi salajane märk, et teade on vastu võetud.

«Noh, tulge juba kiiremini!» ütles mees aknal kärsitult.

Poisid seisid kõheldes. Äkitselt keeras Kalle ringi ja läks kiirel sammul läheduses oleva võsa poole.

«Kuhu sa lähed?» hüüdis mees vihaselt. «Kas sina ei tahagi raha teenida?»

«Tahan küll,» vastas Kalle. «Aga ma arvan, et enne võiks siiski rahuldada oma loomulikke vajadusi.»

Mees hammustas huulde.

«Tee siis ruttu!» hüüdis ta.

«Jajah, küll ma teen,» kostis Kalle.

Läks mõni aeg, kuni ta lõpuks tagasi tuli, näppides demonstratiivselt oma pükse. Anders seisis ikka veel samal kohal nagu ennegi. Tal polnud mõtte varjugi jätta Eva-Lotta hädas üksi, ta pidi minema Eva-Lotta juurde majja, kus viibis mõrvar, kuid ta tahtis meelsamini teha seda Kalle seltsis.

Nüüd läksid nad sisse. Nad astusid salongi, kus täna õhtul pidi vanema õe Liliane auks korraldatama ball. Anders läks Eva-Lotta juurde ja võttis tal õlgade ümbert kinni. Siis heitis ta pilgu Eva-Lotta käekellale ja ütles:

«Oi, pagan, mis kell juba on! Me peame otsekohe koju minema.»

Ta võttis Eva-Lottal käest kinni ja jooksis ukse poole.

«Jah, küll me teenime seda raha mõni teine päev,» ütles Kalle. «Me peame nüüd minema.»

Aga kui nad olid arvanud, et vanem vend Klas sellega lepib, siis nad eksisid. Korraga seisis ta neil ukse peal vastas.

«Pidage pisut kinni,» ütles ta. «Nii kiiret teil ju ometi pole.»

Ta katsus käega tagumist taskut. Jah, see oli seal. Juulikuu viimasest kolmapäevast alates oli ta seda ikka endaga kaasas kandnud — igaks juhuks.

Mõtted ta peas kihutasid üksteise kannul. Hirm ja raev röövisid talt kogu mõistuse. Jah, muidugi tundis ta hirmu selle ees, mis tal teha tuli. Kuid ta ei kõhelnud hetkegi. Ta oli mänginud suurt mängu ja seda

mängu pidi ta mängima lõpuni, isegi siis, kui see maksab veel mõne inimelu.

Ta vaatas kolme last enda ees ja tundis, et vihkab neid selle pärast, mis ta tegema pidi. Ta pidi seda tegema, sest ta ei võinud alles jätta kolme tunnistajat, kes oleksid jutustanud, kuidas nägi välja see mees, kes neilt võlakirja ära võttis.

Ei, neil ei pidanud kunagi olema võimalust seda rääkida. Ta hoolitseb juba selle eest, kuigi ta süda hirmust pööritab. Aga kõigepealt peab ta teada saama, kelle käes see paber on, et tal poleks tarvis pärast nende taskutes sorimisega aega kaotada.

«Kuulge,» ütles ta ja ta hääl kõlas kähedalt ning ähvardavalt. «See paber, mis te natukese aja eest leidsite — tooge ta siia. Ma tahan teda kätte saada, aga kiiresti!»

Kõik kolm vahtisid teda imestusest pärani silmi. Nad poleks saanud olla rohkem jahmunud, kui ta oleks palunud neid laulda «Mää, mää, valge tall». Nad ei uskunud oma kõrvu. Oli ju räägitud mõrtsukaist, kes olid päriselt nõdrameelsed, aga isegi hullule ei saanud pakkuda mingit rõõmu Punase Roosi kaart käsuga: *«Kaevake siin!»*

Kuid ta võis loomulikult selle saada, kui ta seda nii väga tahtis, mõtles Anders, kelle taskus kaart oli.

Ent kriitilistes olukordades oli kõigele vaatamata meisterdetektiiv Blomkvist see, kes mõtles kõige kiiremini. Sekundi jooksul sai talle selgeks, mis paberi mees arvas nende käes olevat. Ja palju muudki sai talle ühekorraga selgeks, otsekui suudaks ta lugeda teise mõtteid. See mees oli lasknud külmavereliselt maha inimese ja tõenäoliselt oli ta ka praegu relvastatud. Tunnistaja Eva-Lottat oli ta püüdnud koristada oma teelt mürgitatud šokolaadiga. Kalle mõistis, kui vähe võimalusi neil on eluga pääseda. Kui nüüd Anders kraamib selle paberi lagedale, ja kui neil isegi õnnestub veenda mõrvarit, et nad pole kunagi näinud

tema võlakirja varjugi, on nad siiski kadunud. Mõrvar pidi mõistma, et ta oli ennast oma küsimusega paljastanud, ja Kalle sai aru, et kui see mees varem oli katsunud ü h e s t tunnistajast lahti saada, siis võis ta veelgi vähem lubada ringi joosta tervelt kolmel, kes on elus ja võivad teda ära tunda. Kalle ei mõelnud sellest selgetes sõnades, see kõik oli kuskil ta teadvuse sügavuses. See teadmine tegi ta hirmust nõrgaks, kuid ta ütles iseendale tigedalt:

«Hirmu võid tunda pärast — kui see «pärast» üldse enam tuleb!»

Oli tarvis võita aega, aega pidi võitma!

Anders pidi just kaardi taskust välja võtma, kui Kalle teda tugevasti müksas.

«Joj-ä-tot-a!» sisistas Kalle.

«Kas te kuulsite, mis ma ütlesin?» küsis vanem vend Klas. «Kelle käes on paber?»

«Meil pole seda siin kaasas,» vastas Kalle.

Anders mõtles küll, et võib-olla oleks parem anda mehele paber kätte ja siis võib-olla minema pääseda. Kuid ta teadis, et Kalle oli rohkem harjunud kuritegelike elementidega ümber käima, ja ta vaikis.

Mees ukse juures läks Kalle sõnadest hoopis raevu.

«Kus ta teil siis on?» karjus ta. «Tooge ta siia, ruttu, ruttu!»

Kalle mõtles nii kiiresti kui suutis. Kui ta nüüd ütleb, et paber on politseijaoskonnas või Eva-Lotta juures kodus või kuskil kaugel Preerias, on nähtavasti samas kõik läbi. Ta mõistis, et nad olid väljaspool hädaohtu ainult senikaua, kuni mõrvar polnud kaotanud lootust saada paber lühikese aja jooksul oma kätte.

«Me jätsime ta teisele korrusele,» lausus ta pikkamööda.

Vanem vend Klas värises erutuse pärast tervest kehast. Ta tõmbas tagumisest taskust välja revolvri. Eva-Lotta pigistas silmad kinni.

«Tehke ruttu!» karjus mees. «Vahest aitab see teid kiiremini liikuma!»

Ta lükkas nad enda ees välja salongist, kus vanema õe Liliane auks pidi täna õhtul toimuma ball.

«Pop-i-kok-kok-a-mom-i-sos-i,» ütles Kalle vaikselt. «Pop-o-lol-i-tot-sos-e-i tot-u-lol-e-bob kok-o-hoh-e.»

Anders ja Eva-Lotta vaatasid talle hämmeldunult otsa. Kuidas sai politsei kohe tulla? Kas Kalle arvas, et saab politsei mõtete ülekandmise teel siia kutsuda? Kuid nad kuulasid ta sõna ja läksid pikkamisi. Nad vedasid jalgu järel, komistasid ukselävedel ja Anders komistas ning veeres trepist alla just nõndasamuti, nagu ta oli veerenud kord terve tuhande aasta eest, kui ta siinsamas veel punanahkadega võitles.

Nende aeglus ajas vanema venna Klasi päris marru. Ta oli niivõrd oma kannatuse äärmisel piiril, et tundis kiusatust teha praegu kohe seda, mis tal niikuinii teha tuli. Kuid ta p i d i enne võlakirja kätte saama. Oo, need lapserajakad, kuidas ta neid vihkas! Nad ei paistnud teadvatki, kuhu nurka nad paberi olid peitnud. Aeglaselt lonkisid nad ühest toast teise ja rääkisid mõtlikult:

«Ei, siin see küll ei olnud!»

Kergem oleks olnud ajada enda ees metsistunud loomakarja. Neetud lapserajakad seisatasid, et nuusata nina, et ennast sügada ja et nutta. Nuttis muidugi kõige rohkem tüdruk.

Lõpuks tulid nad väikesesse tuppa, mille seintel laperdas kaheksateistkümnenda sajandi tapeet. Eva-Lotta nuuksatas, meenutades, kuidas tema ja Kalle olid olnud siin luku taga kord väga ammu, kui nad veel olid noored ja õnnelikud.

Kalle vaatas uurivalt mööda seinaääri ringi.

«Ei, siin see vist ka ei olnud,» arvas ta.

«Ei, ma ei usu, et see siin oli,» lisas Anders.

Kuid see oli viimane tuba tervel ülemisel korrusel ja vanem vend Klas röögatas segaselt.

«Kas te arvate, et võite mind ninapidi vedada?» karjus ta. «Kas arvate, et ma ei näe, kuidas te mind ninapidi vedada püüate! Aga nüüd on lõpp! Te toote paberi kohe välja. Nüüd kohe. Kui te olete ära unustanud, kus ta on, siis seda halvem teile. Kui ma viie sekundi jooksul paberit kätte ei saa, siis lasen ma teid maha!»

Ta seisis seljaga akna poole ja sihtis nende pihta. Kalle sai aru, et senine taktika enam ei kõlba ja et mehel on tõsi taga. Ta noogutas Andersile pead.

Anders läks seina juurde, kus tapeet oli suurte lahmakatena ripakil. Ta võttis käe taskust välja ja pistis selle hetkeks tapeedi taha. Kui ta käe uuesti välja võttis, oli tal peos paber.

«Siin see on,» sõnas ta.

«Hästi,» ütles vanem vend Klas. «Seiske kõik kolmekesi seal üksteise kõrval. Sina sirutad käe välja ja annad paberi mulle.»

«Hoh-e-i-tot-kok-e mom-a-hoh-a, kok-u-i a-e-vov-a-sos-tot-a-non,» ütles Kalle.

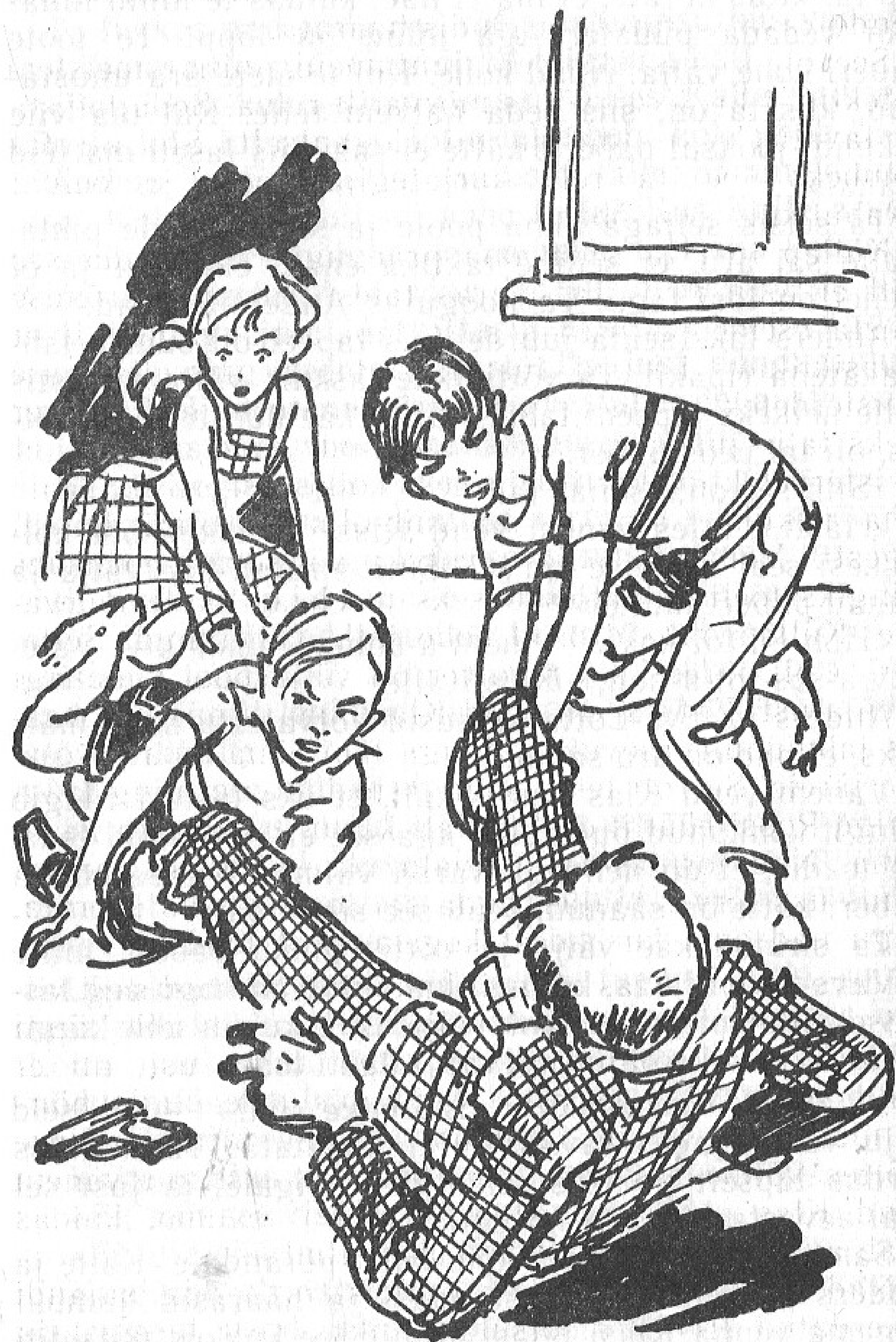
Anders ja Eva-Lotta katsusid kõrvalesta selle märgiks, et nad on aru saanud.

Vanem vend Klas kuulis küll, et üks lastest räägib mingit kohkunud pudikeelt, aga see ei huvitanud teda. Ta teadis, et on nendega varsti valmis. Niipea kui ta paberi kätte on saanud, peab see sündima.

Ta sirutas käe välja ja võttis pihku paberi, mille Anders talle ulatas, hoides oma revolvrit kogu aeg laskevalmis. Kuid ta sõrmed värisesid, kui ta ühe käega püüdis kokkukeeratud võlakirja lahti teha.

Võlakiri? Mis võlakiri? *«Kaevake siin!»* — selliseid asju võlakirjades tavaliselt ei kirjutata. Ta mõistus tardus täpselt pooleks sekundiks paigale, ja just sel ajal aevastaski Kalle kõvasti.

Samal hetkel sööstsid kõik kolm põrandale. Kalle ja Anders veeretasid ennast edasi ja haarasid kumbki vanema venna Klasi jalast kinni. See kukkus ristseliti



maha ja karjatas. Revolver pudenes tal käest ja Kalle sai selle oma kätte sekundi murdosa võrra varem, kui nende vastane revolvrit jõudis haarata.

See oli niisiis üks neid juhtumeid, millal meisterdetektiiv Blomkvist võttis mõrvarilt relva. Seda tegi ta ju tavaliselt nii tihti ja nii elegantselt. Siis oli tal kombeks keerata relv kurjategija poole ja öelda: «Rahulikult, mu sõber!»

Küllap tegi ta sedasama praegugi? Ei, nõnda see küll ei toimunud. Ta haaras täiesti hirmunult õudse musta eseme ja virutas selle läbi akna välja, nii et klaasikillud tuiskasid. Just nii ta tegigi. Ilmselt oli see meisterdetektiivi jaoks pisut mõtlematu tegu. Revolver oleks talle just praegu ära kulunud. Kuid oli fakt, et meisterdetektiiv kartis elu eest kõiki laskeriistu peale oma isikliku ragulka. Ja võib-olla ta oligi teinud õigesti. Võib-olla pole revolver värisevas poisikäes mingiks tõeliseks ähvarduseks meeleheitlikule mõrvarile. Küllap oleksid osad kohe jälle vahetunud. Sellepärast oli parem, kui revolver oli väljaspool kummagi käeulatust. Ent vanem vend Klas hüppas püsti ja vaatas jahmunult, raevuka pilguga läbi akna oma revolvrile järele. See oli tema suur ja tõsine viga ning kolm Valge Roosi rüütlit olid küllalt kärmed seda ära kasutama. Nad tormasid tulistvalu uksest välja. See oli ainus uks terves majas, mida sai tõesti lukku keerata, nagu nad oma kurbadest kogemustest teadsid.

Vanem vend Klas oli neil kannul. Kuid nad said viimasel silmapilgul uksest välja ja surusid selle kinni ning toetasid kolm tugevat jalga vastu ust, nii et Kalle sai ta lukku keerata. Nad kuulsid ukse taga möirgamist ja metsikut tagumist. Kalle võttis kindluse mõttes võtme eest ära — selleks juhuks, kui vanem vend Klas peaks juhuslikult samuti teadma, kuidas saab avada väljastpoolt lukkukeeratud ust.

Nad tormasid alla kaheksateistkümnenda sajandi nikerdatud trepist, lõõtsutades ikka veel hirmust ja

kogu kehast värisedes. Nad pressisid ennast korraga üle välisukse, nad põgenesid meeletult. Kuid Kalle ütles pooleldi nuttes:

«Me peame minema ja võtma revolvri.»

Tapariist tuli kindlasse kohta toimetada, seda ta mõistis. Ent samal silmapilgul, kui nad ümber nurga keerasid, juhtus see. Keegi sööstis läbi lahtise akna välja ja maandus otse nende ees. Vanem vend Klas oli välja hüpanud. See oli hüpe viie meetri kõrguselt, kuid mees oli liialt raevunud, et niisuguse pisiasja ees tagasi kohkuda. Ta sooritas oma hüppe ja haaras revolvri himukalt pihku. Seekord tegutseb ta juba kõhklemata.

Kolm last olid selle lühikese ajavahemiku jooksul, mis tal kulus revolvri kättesaamiseks, taganenud uuesti nurga taha. Aga oodaku nad, oodaku! Kohe on nende tund tulnud. Küll ta nad kohe . . .

Siis kuulis ta häält, milles võitlesid nutt ja võidurõõm. See oli tüdruk, kes karjus:

«Politsei! Seal nad tulevad! Ruttu! Tule, onu Björk! Tule! . . .»

Mõrvar vaatas Preeriasse. Jah, kõigi põrguvägede nimel, sealt tuli neid terve salk.

Oli juba liiga hilja, et lastele midagi teha. Aga võib-olla polnud veel hilja põgeneda. Ta nuuksatas hirmust. Jah, põgenema peab ta! Ta peab põgenema auto juurde, sööstma autosse ja kihutama meeletu kiirusega minema, ära kaugele, põgenema kuhugi teisele maale!

Ta jooksis sinnapoole, kuhu oli jätnud oma auto. Ta pani mängu kogu oma jõu. Sest sealt eemalt jooksid talle vastu politseinikud täpselt nõnda, nagu nad olid seda seni teinud tema hirmu-unenägudes.

Ent nad ei pidanud teda kätte saama. Tal oli hea edumaa, ja kui ta ainult autoni jõuab, katsugu nad teda siis enam püüda. Oo, seal seisiski ta väike armas auto, tema päästja! Viimaseid meetreid selja taha jättes tundis ta metsikut võidurõõmu. Ta kavatses pääseda, seda oli ta kogu aeg endale sisendanud.

Ta torkas võtme süütelukku ja käivitas mootori. Hüvasti kõik, kes teda takistada tahtsid, hüvasti nüüd igaveseks!

Aga tema auto, tema armas väike auto, mis liikus tavaliselt nii kergelt ja kiiresti, see auto hakkas nüüd raskelt ja vaevaliselt edasi rappuma. Ta vandus läbi hammaste ja nuttis raevust. Ning kui ta aknast välja kummardus, nägi ta selle põhjust. Kõik neli kummi olid läbi torgatud!

Jälitajad tulid järjest lähemale. Järeleandmatult, kuid ettevaatlikult. Nad arvestasid ilmselt seda, et ta on relvastatud, otsisid kaitset põõsaste ja kivide taga ning jooksid siksakis. Aga nad tulid lähemale.

Ta sööstis autost välja. Ta oleks võinud tühjendada nende pihta oma revolvri, kuid ei teinud seda. Ta teadis nüüd, et nad saavad ta niikuinii kätte.

Veidi maad eemal seisid mõned tihedad põõsad ja nende taga oli lomp, mis suvisele põuale vaatamata oli täis kõntsast vett. Seda teadis ta hästi — ta oli siin juba nii mitu korda käinud. Sinna ta jooksiski. Ta laskis revolvri libiseda lombi mudasesse sügavusse. Tapariista ei pidanud nad kätte saama, et seda asitõendina tema vastu kasutada!

Siis jooksis ta laia kaarega tee poole tagasi. Seal jäi ta seisma ning ootas. Nüüd oli ta valmis. Nüüd võisid nad ta kinni võtta.

16.

Politseikomissar kummardus tugitoolis ettepoole ja vaatas kahvatut noort meest, kelle pärast tal niisuguse kiiruga oli tulnud siia tagasi pöörduda.

«Kas poleks parem kõik üles tunnistada?» küsis ta pehmelt. «Me teame, et see olite teie, kes Greni maha laskis. Me teame, et teie saatsite tolle šokolaaditahvli Eva-Lotta Lisanderile. Kas poleks hea teha nüüd sellele pikale ülekuulamisele lõpp ja mulle kõik ära rääkida?»

Kuid noormees vastas uuesti väga upsakalt, et tal pole midagi tegemist Greni tapmisega, keda ta üldse ei tundnudki, ja veel vähem on ta saatnud šokolaadi mingile Eva-Lotta Lisanderile.

Ning komissar imestas veel kord, miks taeva pärast oli ta siis põgenenud, kui nägi Preerias politseinikke lähenevat, kui ta südametunnistus nii puhas oli.

Noormees oli väga ärritatud selle üle, et peab veel kord seda selgitama. Ta oli jooksnud minema sellepärast, et lapsed olid karjunud ja röökinud täiest kõrist, nagu oleks ta neile midagi halba teinud. Nad olid ilmselt kõike valesti mõistnud, kui ta nendega mängis. Jah, muidugi oli rumal tema poolt minema joosta, aga küllap komissar teab isegi, kui ebameeldiv on taluda süüdistust selles, et oled lastele midagi halba teinud. Pealegi oli ta varsti seisma jäänud ja politseid oodanud. Võib-olla oli ta mänginud lastega veidi rumalat mängu, seda ta ei eitanud. Väike tüdruk oli jutustanud talle ühest paberist — kaardist, mille nad olid leidnud, ja tema oli lõbustanud end sellega, et oli neid pisut hirmutanud, mängides vastast, kes tahab samuti seda kaarti kätte saada ja samuti peidetud varandusi otsida. Jah, komissar oli ju ise kaarti

näinud ja teadis, et ta tõtt räägib. Tõsi jah, ta oli sihtinud lapsi revolvriga, nagu nad rääkisid, aga revolver polnud ju laetud, kallis komissar!

Ja kus see revolver praegu on, tahtis komissar teada.

Jah, seda oleks noormees isegi meeleldi teada tahtnud, sest see oli hea revolver, mille ta oli pärinud veel oma isalt. Aga üks poistest oli visanud ta revolvri läbi akna välja — ajab tõesti naerma, et nad ta mängu nii tõsiselt võtsid! — ja sellest saadik pole ta näinud revolvri varjugi. Küllap korjas selle üles mõni teine neetud poisiklutt, nähtavasti seesama, kes pistis puruks ta auto kummid.

Politseikomissar raputas pead.

«Noormees,» ütles ta. «Te luiskate hästi. Aga ärge unustage üht asja. Eva-Lotta Lisander kinnitab kõhkluseta, et teie olete seesama mees, keda ta kohtas Preerias mõni minut pärast seda, kui Gren maha lasti.»

Noormees naeris üleolevalt.

«Väga imelik,» ütles ta. «Väga imelik, et ta sellisel juhul räägib minuga juttu, nagu oleksime me kõige paremad tuttavad, räägib mulle kaardist ja oma seltsist ja teab veel millest. Ta pidi siis leidma, et mõrvariga on päris mõnus koos olla.»

Komissar oli veidi aega vait ja küsis siis:

«Teie majapidajanna rääkis, et te olete alles hiljaaegu oma vurrud maha ajanud. Järgmisel päeval pärast mõrva, kui olla päris täpne. Kuidas see juhtus?»

Noormees vaatas komissari siledaksraseeritud näkku.

«Kas komissar ise pole kunagi naljaviluks kasvatanud väikesi vurre ja neid jälle maha ajanud, kui nad ta ära tüütasid? Mina ajasin oma vurrud maha sellepärast, et neist ära tüdinesin. Ja ma ei saa sinna

midagi parata, et vaene vanamees juhuslikult päev enne seda maha lasti.»

«Nii-nii,» lausus komissar. «Ma peaksin vahest veel nimetama, et me panime eile teie juures kodus toime läbiotsimise. Seal rippusid riietekapi sügavuses ühed rohelised gabardiinpüksid. Te teate võib-olla, et politsei on nüüd juba neliteistkümmend päeva otsinud «roheliste gabardiinpükstega meest»?»

Noormees ta vastas läks veel veidi kahvatumaks. Kuid ta oli ikka veel upsakas, kui ta vastas:

«Ma võin nimetada oma tutvusringkonnast vähemalt viit inimest, kellel on olemas rohelised gabardiinpüksid. Ja ma pole kunagi kuulnud, et inimest võiks gabardiinpükste pärast karistada.»

Komissar raputas veel kord pead.

«Noormees!» sõnas ta. «Et teil ka jultumust jätkub!»

Kuid noormehel jätkus jultumust. Tal jätkus seda nii pikaks luiskamiseks, et komissar oli peaaegu kaotamas kannatust, mille poolest ta muidu riigipolitseis tuntud oli. Vanem vend Klas oli kõvast puust, iseäralik juhus tahtis ka, et ta nimi oli tõepoolest Klas. Eva-Lotta oli ta õigesti ristinud.

Dramaatilised sündmused mõisas olid tekitanud takistusi Rooside sõjale. Jällegi oli hirm haaranud emasid, jällegi said lapsed karmi käsu olla kodus. Ning lapsed olid kõigest sündinust nii masendatud, et neil polnud millekski muuks lusti. Punased ja valged roosid istusid koos pagarmeistri aias ning meenutasid hirmsaid hetki Preerias. Kalle sai jälle ohtralt kiitust oma taiplikkuse eest. Sest kas polnud temast taibukas tulla loomulike vajaduste peale? Ta teadis ju, et punased roosid on lähenemas, ta oli koos Andersiga näinud neid põõsais hiilimas ja varitsemas, ning

ta jooksis nii kiiresti kui sai punaste rooside juurde ja andis täpse ning lühikese käsu:

«Mõisas on mõrvar. Jooske, tooge politsei. Üks teist läheb ja torgib läbi kummid tema autol, mis seisab teekäänaku juures!»

Kui vanem vend Klasi ülekuulamine oli kestnud lühikeste vaheaegadega veel ühe ööpäeva ja komissari kannatus oli veel paar korda proovile pandud, juhtus tulema vihmane pärastlõuna, millal Benka istus kodus ja tegeles oma margikoguga. Benka oli tegelikult väga vaikne ja üldse mitte sõjakas poiss, aga tal oli sõjakamat laadi ebajumal, kellele ta oleks järgnenud tulle ja vette, ning see ebajumal oli Sixten. Sixteni eeskuju tegi Benkast vägagi tubli rüütli Punase Roosi jaoks. Kuid sel vihmasel pärastlõunal võis ta ilma südametunnistusepiinata pühenduda vaiksele kodusele tegevusele, ja Benka oligi andunud oma postmarkidele. Armastavalt vaatles ta neid oma pisut lühinägelike silmadega. Tal oli üsna täielik kogu Rootsi marke ja ta oli parajasti alustamas mõningate äsja saadud uute markide sissekleepimist, kui ta pilk langes kokkukägardatud ümbrikule. Jah, muidugi oli see sama ümbrik, mille ta oli mõne aja eest leidnud Lisanderite maja eest tänavalt. Ümbriku peal oli päris uus postmark, sellepärast Benka oligi ta rentslist üles võtnud, kuna ta sellist marki veel näinud ei olnud.

Nüüd keeras ta ümbriku lahti. Seda polnud ta siiani veel teinud. Ta oli tookord visanud ümbriku lihtsalt karpi, kus ta hoidis sissekleepimata marke.

«Preili Eva-Lotta Lisander,» seisis ümbrikul masinakirjas. Jah, Eva-Lotta oli saanud viimasel ajal palju postisaadetisi. Benka vaatas ümbriku sisse. Tühi, muidugi! Ta vaatas veel kord postmarki ja tundis rõõmu, sest mark oli ilus. Võimatu oli aru saada, kus ta on tembeldatud, seal seisis ainult «PV» — see

tähendas postivagunit. Aga kuupäev oli selgesti nähtav.

Ning korraga lõi talle välguna pähe üks mõte. Mõelda ainult, kui see on äkki seesama ümbrik, mille ümber nii palju kõmu oli tõusnud! Kui ta on seesama, mida politsei nii väga on otsinud? Oot-oot — kas seesama päev, millal valged roosid istusid lehtlas ja Sixten oli ta saatnud neid üles ärritama, kas see polnudki sama päev, millal šokolaad saabus? Jah, muidugi, see oli seitsmeteistkümnes kuupäev! Siis ta oligi ümbriku leidnud. Küll ta on alles tümikas, et pole seda varem uurinud!

Tal läks kaks minutit, et joosta Sixteni juurde, kes istus kodus ja mängis Jontega kabet. Veel kaks minutit kulus neil kõigil, et joosta Eva-Lotta juurde, kes istus Andersi ja Kallega pagaritööstuse pööningul, kus nad lugesid naljalehti ja kuulasid vihma põristamist vastu katust. Ja neil kõigil koos kulus veel kaks minutit, et kihutada politseijaoskonda. Kuid vähemalt kümme minutit kulus läbimärjal seltskonnal, et seletada onu Björkile ja komissarile ära, mispärast nad olid tulnud.

Politseikomissar vaatas ümbrikku suurendusklaasiga. Sellel kirjutusmasinal oli «t» täht justkui pisut vigane, iga «t» kohal oli nagu väike katus.

«Lapsed on nagu koerad,» sõnas komissar, kui nad minema olid läinud. «Nad nuusivad igal pool ringi ja tuhnivad üles terve hulga pahna, aga sageli toovad nad kaasa ka midagi söödavat.»

Ümbrik osutus vägagi suurel määral «söödavaks». Vanemal vennal Klasil oli tõepoolest olemas kirjutusmasin, ja kui tehti kindlaks, et «t» täht sellel masinal oli täpselt niisamuti vigane, nagu see ümbrikul näha oli, leidis komissar, et on saabunud õige aeg mehe vahistamiseks.

Kuid vahistatu ise keeldus kangekaelselt ja põikpäiselt üles tunnistamast. Ilmselt tuli teda vahi all pidada ainult kahtlustäratavate asjaolude alusel.

Sixten oli joonistanud uue kaardi märgiga *«Kaeva siin!»* Ühel ilusal õhtul tuli ta ja tõi selle pagarmeistri aeda kogunenud Valge Roosi rüütlite kätte.

«Kaeva siin!» ütles Anders, kui Sixten talle kaardi pihku pistis. «Jah, sul on seda hea öelda. Aga mis ütleb su isa, kui meie ka tuleme ja hakkame tema muru üles tuhnima?»

«Kes ütles, et see on muruplatsil?» küsis Sixten. «Usaldage ainult kaarti ja ma garanteerin, et isa ei hakka tõrelema. Me läheme Benka ja Jontega vahepeal suplema.»

Valged roosid asusid postimeistri aia poole teele. Nad mõõtsid sammudega koha välja, võrdlesid seda kaardiga ja jõudsid lõpuks järeldusele, et karp peab olema maetud ühte vanasse, peaaegu umbekasvanud maasikapeenrasse. Õhinal alustasid nad kaevamist ja iga kivi, mille otsa labidas põrkas, võeti vastu rõõmsa



hüüatusega usus, et see ongi karp. Kuid iga kord tuli neil pettuda ja uuesti kaevama hakata, nii et higi voolas. Kui nad viimaks olid peaaegu terve maasikapeenra üles kaevanud, ütles Kalle äkitselt:

«Noh, lõpuks on ta käes!»

Ta pistis käed mulla sisse ja tõmbas välja mullase karbi, mis oli nii salakavalalt peidetud kaugemasse peenranurka.

Anders ja Eva-Lotta viskasid labidad käest ning kiirustasid Kalle juurde. Eva-Lotta pühkis hinnalise aardekarbi oma taskurätikuga puhtaks ja Anders tõi välja võtme, mida ta kandis nööriga kaelas. Karp tundus kahtlaselt kergena. Mõelda ainult, kui punanahad on leidnud valevõtme ja kõrvaldanud mõned nende pühad esemed! Et veenduda, kuidas lood tegelikult on, avasid nad karbi.

Kuid karbis polnud enam mingeid salajasi pabereid ega reliikviaid. Seal oli ainult üks paber, mis oli Sixteni hirmsa käekirjaga täis kirjutatud. Paberil seisis alljärgnev manitsus:

Siin kaevake edasi!
Kaevake edasi üha.
Paar tuhat miili on kaevata
jäänud teil veel.
Siis olete Uus-Meremaal!
Sinna te võite
ka jääda!

Valged roosid hüüatasid kibestunult. Heki tagant kostis vaimustatud naerukõhinat. Välja tulid Sixten, Benka ja Jonte.

«Lontrused, mis te meie ürikutega teinud olete?» hüüdis Anders.

Sixten lõi kätega põlvede pihta ja naeris tükk aega, enne kui vastas:

«Pimesikud! Kas arvate, et meil on mingit huvi teie näruste ürikute vastu? Need on teie kummutisahtlis muu rämpsu hulgas. Aga teie ei näe ega kuule mõhkugi!»

«Teie muudkui kaevate,» lisas Jonte rahulolevalt.

«Jah, kaevamine läheb teil üsna hästi,» arvas Sixten. «Isa on rõõmus, kui tal ei tule enam minu kallal selle vana maasikapeenra pärast näägutada. Mul polnud nagu lusti palavaga selle kallale asuda!»

«Nojah, sa kaevasid Suurmõmmiku pärast üsna mehiselt, sul on vist praegugi veel rakud peos,» tähendas Kalle.

«See läheb teile kalliks maksma, mu härrad!» ütles Anders.

«Jah, kirjutage see endale kõrva taha,» ütles Eva-Lotta. Ta raputas oma mullase taskuräti puhtaks ja toppis selle taskusse tagasi.

Taskupõhjas oli veel midagi. See oli mingi paber. Eva-Lotta võttis paberi välja ja heitis sellele pilgu. Pealkiri oli «Võlakiri». Eva-Lotta puhkes naerma.

«Ei, kas teate mis?» ütles ta. «Ausõna, siin see vana võlakiri ongi. See oli kogu aeg minu riietekapis, kui inimesed roomasid Preerias mööda põõsaid ringi ja teda taga otsisid. Kas ma pole alati öelnud, et need võlakirjad on ühed väga totrad asjad!»

Ta uuris paberit pisut lähemalt.

«Klas,» sõnas ta. «Jah, see klapib täpipealt. Muide, tal on väga korralik allkiri.»

Siis mudis ta paberi väikeseks kuuliks kokku ja vis-

kas murule, kus kerge suvetuul selle enda hooleks võttis.

«Nojah, nüüd on ta ju kinni võetud,» ütles ta. «Nüüd on juba ükspuha, mismoodi ta allkiri välja näeb.»

Kalle röögatas ja sööstis ülepeakaela väärtuslikule paberile järele. Ta vaatas Eva-Lottale etteheitvalt otsa.

«Ma ütlen sulle, Eva-Lotta, üht asja. See lõpeb sul veel halvasti, kui sa ei jäta sel kombel paberite pildumist!»

17.

«E-lol-a-gog-u Pop-u-non-a-non-e Ror-o-o-sos!» ütles Sixten väikese pingutusega. «Kui lähemalt vaadata, siis on see hirmus lihtne keel!»

«Jaa, nüüd võid sa seda küll öelda, kui sul nõks käes on,» arvas Anders.

«Pealegi tuleb teil õppida seda rääkima palju, palju kiiremini,» sõnas Kalle.

«Muidugi, te ei saa ometi öelda üht silpi täna ja järgmist homme, te peate vuristama kohe nagu kuulipildujast,» lausus Eva-Lotta.

Kõik Valge ja Punase Roosi rüütlid istusid pagaritööstuse pööningul ja punased roosid olid just saanud oma esimese õppetunni röövlikeelest. Lähemalt järele mõeldes olid valged roosid jõudnud nimelt arusaamisele, et nende kodanikukohuseks oli pühendada punased roosid selle keele saladustesse. Õpetaja rääkis koolis ikka, et keelteoskus on inimesele hindamatuks varanduseks. Tal oli tõesti õigus! Sest kuidas oleksid Anders, Kalle ja Eva-Lotta mõisas ilma röövlikeeleta hakkama saanud? Kalle oli juurelnud selle kallal paar päeva ja öelnud lõpuks Andersile ning Eva-Lottale:

«Me ei saa võtta enda peale vastutust selles, et laseme punanahkadel niisuguses põhjatus vaimupimeduses ringi joosta. Kui nad kunagi mõne mõrvariga kokku juhtuvad, on nende lips läbi.»

Just sellepärast olid valged roosid nüüd alustanudki keelekursust pagaritööstuse pööningul. Sixtenil oli küll inglise keeles väga tugev «kaks» ja ta oleks pidanud hommikust õhtuni tuupima inglise keele grammatikat, kuna tal pidi kõige lähemail päevil olema selles aines järeleksam. Kuid ta pidas tähtsamaks pühendada end röövlikeelele.

«Inglise keelt mõistab iga mõrtsukas,» arvas ta, «nii et sellest pole suuremat kasu. Aga ilma röövlikeeleta oled kadunud mees.»

Järelikult istusid tema, Benka ja Jonte tundide kaupa pagaritööstuse pööningul koli keskel ja harjutasid liigutava innuga.

Keeleõppimise katkestas Eva-Lotta isa, kes tuli mööda redelit alt pagaritööstusest. Tal oli käes taldrik värskeltküpsetatud kuklitega, mille ta Eva-Lottale ulatas.

«Onu Björk helistas äsja. Ta ütles, et Suurmõmmik on tagasi jõudnud.»

«Tot-o-ror-e!» ütles Eva-Lotta vaimustatult ja võttis kukli. «Lippame nüüd politseijaoskonda!»

«Tot-o-ror-e küll,» arvas pagarmeister. «Aga vahest võtate kogu seda asja Suurmõmmikuga nüüd edaspidi veidi rahulikumalt, mis?»

Kõik Valge ja Punase Roosi rüütlid kinnitasid, et nad võtavad seda nüüd n i i rahulikult! Ja pagarmeister läks jälle laisalt redelist alla.

«Ma võin teile pealegi teatada, et seesama Klas on nüüd kõik üles tunnistanud,» lisas ta enne äraminekut.

Jah, vanem vend Klas oli kõik üles tunnistanud. Võlakirjale ei saanud ta enam vastu vaielda.

Nii oligi lõpuks saabunud see silmapilk, millele ta niisuguse hirmuga oli mõelnud, silmapilk, mille ees ta nii paljude õudsete ööde jooksul jubedust oli tundnud. Silmapilk, millal tema süü oli tõestatud ja ta pidi andma vastust selle eest, mis ta teinud oli.

Vanem vend Klas polnud juba mitme aasta kestel tundnud südamerahu. Tema alatine rahanälg oli teda ajanud kahtlastele tehingutele Greniga, oli teinud ta rahutuks, tagaaetud inimeseks, kes ei saanud rahu ainsakski hetkeks. Pärast seda hirmsat kolmapäeva juuli lõpul oli ta rahutus muutunud talumatuks hirmuks, mis ei jätnud teda ööl ega päeval.

Mida pidi ta tundma siis nüüd, kui ta oli sunnitud avalikult oma kuriteo üles tunnistama ja olema valmis selle eest pikkade aastate jooksul karistust kandma? Küllap rõhus teda nüüd hirm tugevamini kui kunagi varem?

Ei, kummaline küll, vanem vend Klas oli esmakordselt pika aja jooksul sootuks rahulik. Kui ta oli rääkinud kõik südamelt ära, tundis ta niisugust rahu, nagu ta veel kunagi polnud tundnud. Ta nuttis mõne aja iseenda viletsuse üle, haaras siis värisevate kätega komissari suure kindla kämbla järele, nagu oleks ta sellelt tuge otsinud, kuid ta ei tundnud enam hirmu. Ta vajus sügavasse unenägudeta unne, mis laskis tal väheks ajaks unustada seda, mis ta teinud oli.

Ta magas sel ajal, kui Valge ja Punase Roosi rüütlid tormasid politseijaoskonda Suurmõmmikut ära tooma. Ta ei kuulnud nende ärevaid hääli, kui nad konstaabel Björki juurde sisse tungisid ja oma aaret kätte nõudsid.

«Suurmõmmik?» lausus konstaabel Björk pikkamööda. «Suurmõmmikut ei ole siin . . .»

Nad vahtisid talle jahmunult otsa. Mis ta sellega

öelda tahtis? Ta oli ju ise helistanud ja öelnud, et Suurmõmmik on tagasi jõudnud.

Onu Björk vaatas neile tõsiselt otsa.

«Otsige kõrgel maa kohal,» lausus ta pidulikult. «Las taevased linnud näitavad teile teed! Küsige hakkidelt, kas nad on ehk näinud auväärt Suurmõmmikut!»

Mõistev naeratus levis üle roosíde noorte nägude. Jonte ütles rahulolevalt kluksudes:

«Tot-o-ror-e! Võitlus kestab!»

«Võitlus kestab!» lausus Benka otsustavalt.

Eva-Lotta silmitses heakskiitvalt konstaabel Björki, kes nägi nii hea välja oma mundris ja kes seal istudes püüdis manada oma poisilikule näole tõsiseid kortse.

«Onu Björk,» ütles ta. «Kui sa poleks nii hirmus vana, siis sa võiksid peaaegu Rooside sõjast osa võtta.»

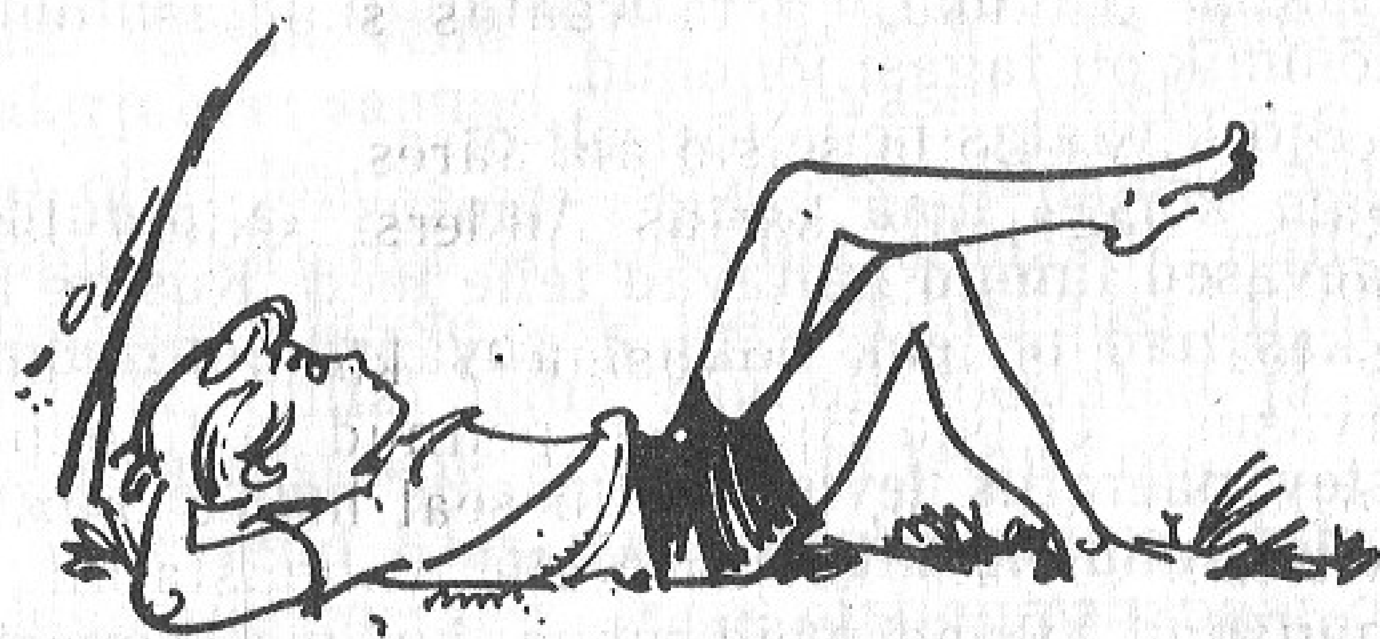
«Jaa, onu Björk võiks olla punane roos,» arvas Sixten.

«Vaevalt küll,» sõnas Anders. «Hoopis valge!»

«Ei, hoidku küll,» tõrjus konstaabel Björk. «Nii elukardetavate asjadega ma küll ei tegele. Politseiniku rahulik ja kindel amet sobib minusugusele tudikesele paremini.»

«Päh, inimene peab siiski elama ohtlikku elu!» lausus Kalle ja ajas rinna ette.

———



Ta lesis paar tundi hiljem oma lemmikasendis pirnipuu all ja juurdles parajasti selle ohtliku elu üle. Juurdles ja vaatas nii pingsalt möödasõudvaid suviseid pilvi, et märkas vaevalt, kuidas ta kujutletav kaaslane vaikselt ligi hiilis ja talle kõrvale istus.

«Ma kuulsin, et härra Blomkvistil on jälle õnnestunud üks mõrvar kindlasse kohta toimetada,» ütles ta lipitsevalt.

Siis lõi Kalle Blomkvistis äkki kobrutama viha.

«Või nii?» ütles ta ja vaatas vihaselt otsa oma kujutletud kaaslasele, keda ta minema ajada ei suutnud. «Ärge rääkige nii palju lollusi! Mina pole ühtki mõrvarit kindlasse kohta toimetanud. Seda tegi politsei, sest see on tema amet. Ma ei kavatse üldse kunagi ühtki mõrvarit kindlasse kohta toimetada. Ma kavatsen nüüd kriminalistikaga lõpparve teha. Sellega tood endale ainult häda kaela.»

«Aga ma arvasin, et härra Blomkvist armastab ohtlikku elu,» ütles kujutletav kaaslane ja näis õigust öelda pisut haavununa.

«Just nagu ilma selleta ei saaks ohtlikult elada!» sõnas meisterdetektiiv. «Noormees, te peaksite ainult kuulma, mis sünnib Rooside sõjas!»

Siinkohal katkestas ta mõttelõnga kõva õunapabul, mis tabas teda otse pähe. Meisterdetektiivi nutikusega arvestas ta kohe välja, et õunapabulad tavaliselt pirnipuu otsast ei kuku, ja ta vaatas süüdlast otsides ringi.

Anders ja Eva-Lotta seisid aia ääres.

«Ärgake, magajad!» karjus Anders. «Nüüd lähme Suurmõmmikut otsima!»

«Kas tead, mis meie arvasime?» küsis Eva-Lotta. «Me arvasime, et onu Björk on peitnud ta linnapargi vaatetorni. Sa tead ju, kui palju seal hakke on!»

«Vov-a-hoh-vov-a!» karjus Kalle vaimustatult.

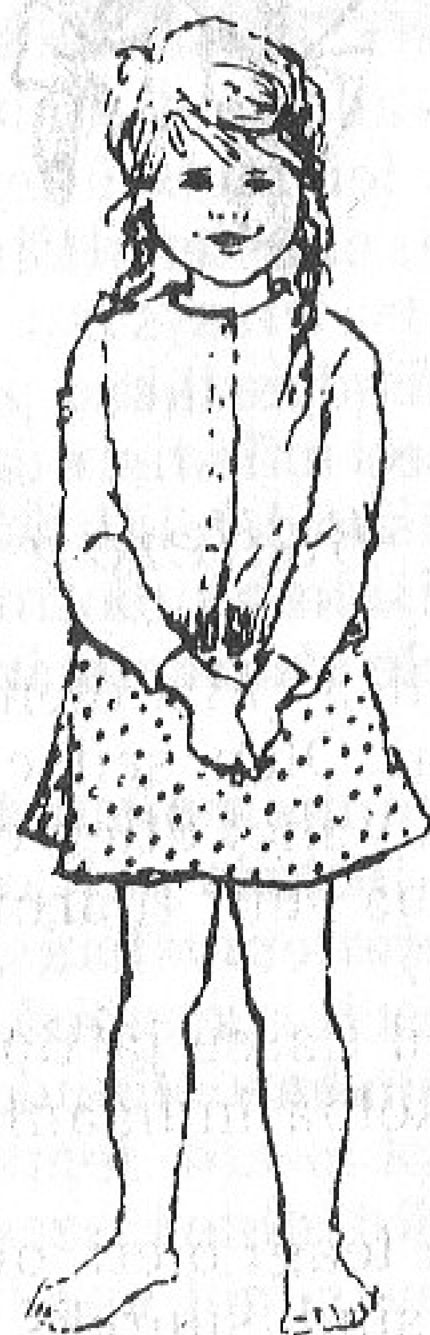
«Punanahad löövad meid maha, kui me esimestena Suurmõmmiku üles leiame!» ütles Anders.

«Ükspuha,» arvas Kalle. «Elama peab igal juhul ohtlikult!»

Kalle heitis tähendusrikka pilgu oma kujutletud kaaslasele — kas see mõistis nüüd, et võib elada ohtlikult ka mitte meisterdetektiivina? Salamahti viipas ta hüvastijätuks viisakale noormehele, kes seisis seal ja vaatas talle järele suurema imestusega kui kunagi varem.

Kalle paljad pruuniks põlenud jalad trampisid reipalt teerada, kui ta jooksis välja Andersi ja Eva-Lotta juurde. Ning ta kujutletav kaaslane hajus ja kadus. Ta kadus nii vaikselt ja märkamatult, nagu oleks kerge suvetuul ta minema viinud.

Bullerby lapsed





Meie, Bullerby lapsed

Minu nimi on Liisa. Ma olen tüdruk. Muide, seda on nimestki kuulda. Olen seitse aastat vana ja saan varsti kaheksaseks. Vahel ütleb ema:

«Sa oled emal juba suur tüdruk, võid täna küll nõud puhtaks pesta.»

Aga vahel ütlevad Lasse ja Bosse:

«Plikatirtsud ei kõlba indiaanlasi mängima. Sa oled alles liiga tita.»

Sellepärast ma ei teagi õieti, olen ma suur või väike. Kui ühed peavad sind suureks ja teised pisikeseks, vahest siis just ongi see päris paras vanus käes.

Lasse ja Bosse on mu vennad. Lasse on üheksa aastat vana ja Bosse kaheksa. Lasse on kole tugev ja jookseb minust palju kiiremini. Aga mina jooksen niisama kiiresti kui Bosse. Vahel, kui nad ei taha mind kuhugi kaasa võtta, hoiab Lasse mind kinni ja Bosse jookseb tükk maad eemale, et edumaad saada. Siis laseb Lasse mu lahti ja jookseb ilma vaevata minu eest ära. Õdesid mul pole. Sellest on kahju. Poisid on ju nii riiakad.



Me elame talus, mida hüütakse Vahetaluks. Niisugune nimi on tal sellepärast, et ta asetseb kahe teise talu vahel. Teiste talude nimed on Põhjatalu ja Lõunatalu. Kõik need talud seisavad ühes reas. Vaat nõnda.

Ega nad tegelikult päris niimoodi ei seisa, aga see tuleb sellest, et ma ei oska paremini joonistada.

Lõunatalus elab poiss nimega Olle. Tal pole üldse õdesid ega vendi. Aga ta käib Lasse ja Bossega mängimas. Ta on kaheksa-aastane ja ka hea jooksja.

Aga Põhjatalus elavad tüdrukud. Tervelt kaks. Küll on hea, et nemad ka poisid ei ole! Nende nimed on Britta ja Anna. Britta on üheksa-aastane ja Anna minuvanune. Nad meeldivad mulle mõlemad väga. Vahest Anna õige natuke enamgi.

Rohkem Bullerbys lapsi pole. Bullerby on nimelt meie küla nimi. See on väga pisike küla, kõigest kolm talu — Põhjatalu, Vahetalu ja Lõunatalu. Ja kõigest kuus last: Lasse ja Bosse ja mina ja Olle ja Britta ja Anna.



Vennad on tülikad

Varemalt elasime me Lasse ja Bossega ühes toas. See oli parempoolne ärklituba pööningu kõrval. Nüüd elan ma vasakpoolses ärklitoas, mis oli varem vanaema oma. Aga sellest räägin ma pikemalt pärastpoole.

Vahel on õige lõbus elada ühes toas oma vendadega. Aga ainult vahel. Lõbus oli see siis, kui me õhtuti voodis üksteisele tondijutte rääkisime. Ehkki see oli ka õudne. Lasse teab nii jubedaid tondilugusid, et ma pidin pärast veel tükk aega pead teki all hoidma. Bosse tondijutte ei räägi. Tema jutustab ainult kõiksugu seiklusi, millest ta kunagi osa võtab, kui suureks saab. Siis ta sõidab Ameerikasse, kus elavad indiaanlased, ja hakkab indiaanipealikuks.

Ühel õhtul, kui Lasse oli rääkinud koleda loo tondist, kes käis muudkui ühes majas ringi ja liigutas paigast mööblit, tuli mulle niisugune hirm peale, et pidin äärepealt ära surema. Tuba oli peaaegu täiesti pime, mu voodi seisis Lasse ja Bosse vooditest kaugel, ja kujutage ette: äkki hakkab üks tool edasi-tagasi kiikuma. Ma mõtlesin, et nüüd on tont tulnud ka meie mööblit paigast nihutama, ja ma karjusin mis jaksasin. Siis kuulsin, et Lasse ja Bosse oma voodites itsitavad. Kujutage ette, nad olid sidunud tooli külge nöörid ja muudkui sikutasid nüüd kumbki oma voodist, nii et tool kiikus. See on just täpipealt nende moodi. Ma sain algul vihaseks, aga pärast tuli mulle naer peale.

Kui elad ühes toas vendadega ja vennad on sinust suuremad, siis ei maksa sinu sõna midagi. Lasse oli see, kes alati otsutas, millal õhtuti tuli kustutada. Kui mina tahtsin voodis «Rootsimaa sõdasid» lugeda, siis tuli Lassele tahtmine valgus ära kustutada ja tondijutte rääkida. Ja kui mina olin unine ning tahtsin

magama jääda, pidid Lasse ja Bosse tingimata veel voodis rebasejahti mängima. Lasse võib voodis lamades millal tahes tule ära kustutada, sest ta pani lüliti nupu külge, mida keerata tuleb, papist ketta ja ketta külge sidus nööri, mis ulatub tema voodisse. See on üsna tähelepanuväärne seadeldis, ainult ma ei oska seda õieti kirjeldada, sest et mina suureks saades küll mingiks surimuri-kilakola-inseneriks ei hakka. Lasse ütleb, et tema jällegi hakkab. Nimelt surimuri-kilakola-inseneriks. Ma ei tea, mis asi see õieti on, aga Lasse jutu järgi on see vahva, ja et selleks saada, peab lülitinuppudele papist kettaid külge panema. Bosse hakkab indiaanipealikuks. Varemalt ta vähemalt rääkis nii. Aga ma kuulsin neil päevil, kuidas ta lubas hakata vedurijuhiks, nii et ta on võib-olla meelt muutnud. Mina veel õieti ei tea, kelleks ma hakkan. Vahest pereemaks. Mulle meeldivad hirmsasti pisikesed lapsed. Mul on tervelt seitse nukku, neile ma olen emaks. Varsti olen ma nukkudega mängimiseks juba liiga suur. Küll on kurb nii suureks saada!



Minu kõige toredama nuku nimi on Bella. Tal on sinised silmad ja heledad lokkis juuksed. Ta lebab nukuvoodis roosa teki ja lina vahel, mille talle ema õmbles. Ükskord, kui ma läksin Bellat voodist võtma, olid tal mustad vuntsid ja mokahabe ees. Lasse ja Bosse olid need talle söetükiga joonistanud. Mul on nüüd kangesti hea meel, et ma enam nende toas ei ela.

Kui Lasse ja Bosse toa aknast välja vaadata, näeb otse Olle tuppa. Tema elab samuti ärklitoas. Pealegi seisavad Vahetalu ja Lõunatalu teineteisele kohutavalt lähedal. Tundub, nagu oleks majadel kitsas, ütleb isa. Tema arvates oleks pidanud see, kes majad kunagi ehitas, nende vahele rohkem maad jätma. Kuid Lasse, Bosse ja Olle nii ei arva. Nende meelest on kõik just väga hästi. Vahetalu lahutab Lõunatalust pulkaed. Selle aia keskpaigas kasvab suur puu. Isa ütleb, et see on pärn. Pärna oksad ulatuvad ühelt poolt Lasse ja Bosse, teiselt poolt Olle aknasse. Kui Lasse, Bosse ja Olle tahavad üksteisele külla minna, tarvitseb neil ainult risti läbi pärna ronida. See läheb hoopis kiiremini, kui tulla trepist alla, minna ühest väravast välja, teisest sisse ja siis veel ühest trepist üles. Ükskord otsustas meie isa koos Olle isaga pärna maha raiuda, sest et ta teeb oma varjuga toad pimedaks. Aga siis hakkasid Lasse, Bosse ja Olle õudselt lunima, et puu alles jäetaks. Jäetigi alles. Seal ta seisab tänapäevani.

Minu kõige toredam sünnipäev

Ma arvan, et minu sünnipäev ja jõululaupäev on kõige toredamad päevad terves aastas. Aga mu kõige toredam sünnipäev oli siis, kui ma sain seitse aastat vanaks. See juhtus nõnda.

Ärkasin üsna vara. Ma elasin siis veel Lasse ja Bossega ühes toas. Lasse ja Bosse magasid alles. Mul on niisugune voodi, mis kägiseb, ning ma keerasin tükk aega ikka üht külge ja teist külge, et voodi rohkem kägiseks ja Lasse Bossega üles ärkaksid. Ma ei saanud ju neid hüüda, sest kui sul on sünnipäev, siis pead teesklema magajat kuni selle ajani, kui sulle tullakse õnne soovima. Nemad aga muudkui põõnutasid, selle asemel et õnne soovida. Ma panin voodi nii kõvasti kägisema, et Bosse tõusis viimaks istukile ja hakkas juukseid katkuma. Siis ajas ta Lasse ka üles ja nad hiilisid esmalt pööningule ning siis trepist alla. Kuulsin, kuidas ema kolistab all köögis kohvitassidega, ja suutsin põnevuse pärast vaevalt voodis püsida.

Viimaks kuulsin nende samme trepil ja siis ma pigistasin silmad nii kõvasti kinni, kui vähegi jaksasin. Prauhh — prahvatas uks valla, ja seal nad kõik seisidki — isa, ema, Lasse, Bosse ja Agda, tema on meil teenijaks. Emal oli kandik käes. Kandikul seisis kakaotass, vaas lilledega ja suur valgest jahust kook, mis oli üle puistatud suhkru ning rosinatega, koogi peale oli suhkruvaabaga tehtud kiri: «Liisa 7 a.». Selle koogi oli küpsetanud Agda. Kuid mingisuguseid kingitusi seal polnud ja ma hakkasin juba arvama, et see on õige imelik sünnipäev. Aga siis ütles isa:

«Joo nüüd oma kakao ära, siis vaatame, kas me kusklit mõne kingituse ka kätte leiame.»



Siis ma taipasin, et tegemist on mingisuguse üllatusega, ja jõin kakao ära nii ruttu kui jaksasin. Kui ma valmis sain, sidus ema käterätikuga mu silmad kinni, isa keerutas mind koha peal ringi, võttis sülle ja viis kuhugi, nii et ma midagi ei näinud. Kuulsin, kuidas Lasse ja Bosse kõrval käisid, pealegi ma tundsin seda, sest nad näpistasid mind vahetevahel varbast ja ütlesid:

«Arva ära, kus sa oled!»

Isa läks minuga trepist alla, siis keeras kuhugi, keeras veel kord, ja äkki ma tundsin, et me oleme õues, aga natukese aja pärast me läksime uuesti trepist üles. Lõpuks võttis ema mul käteräti silmade eest ära. Ja siis me olime korraga ühes toas, mida ma veel kunagi polnud näinud. Aga ma vaatasin aknast välja ning nägin eemal Põhjatalu otsaseina. Seal seisid aknal Britta ja Anna ning lehvitasid mulle. Siis ma taipasin,

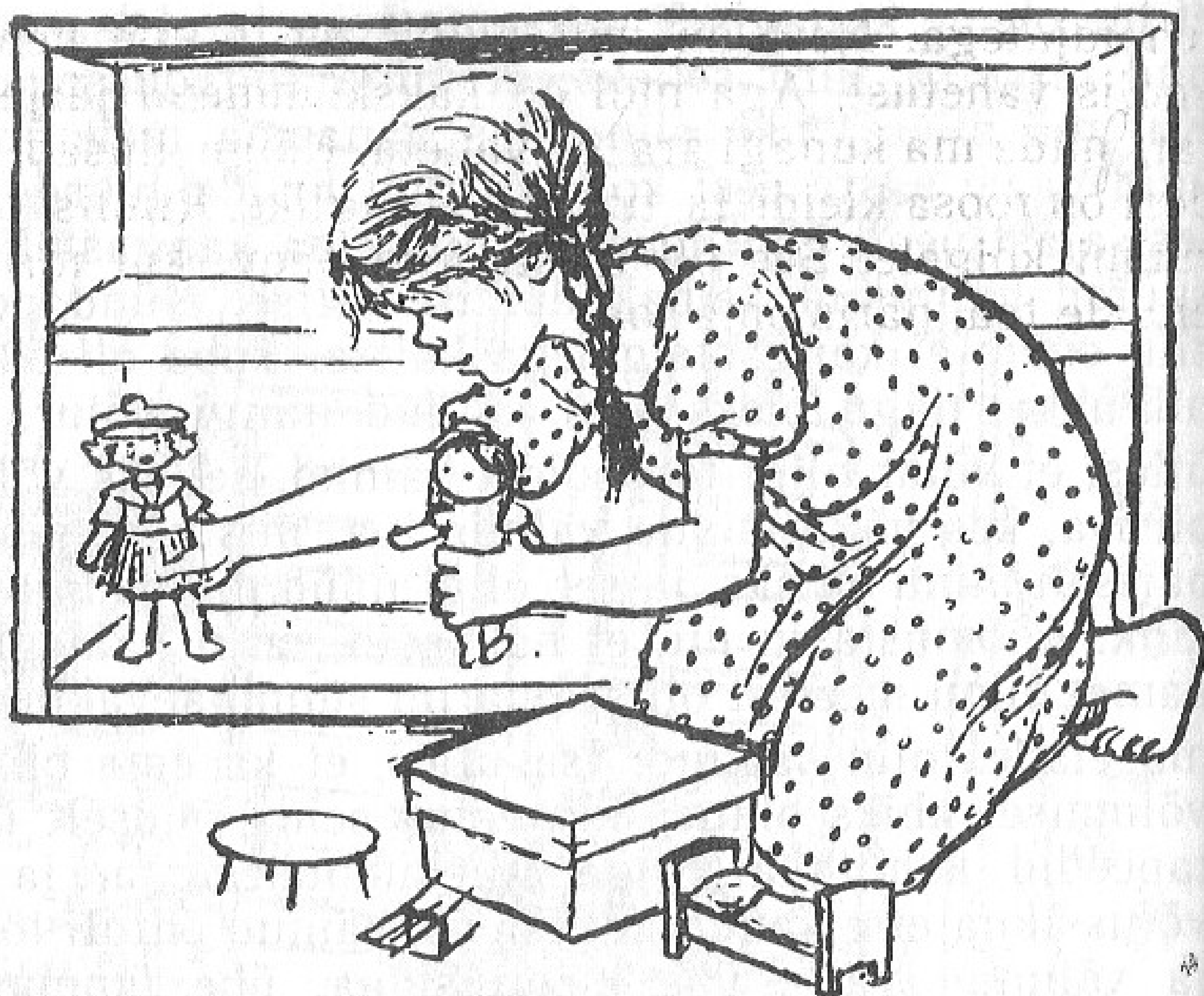


et me oleme kunagises vanaema toas ja et isa on teinud nii pika tiiru selleks, et mind segadusse ajada. Kui ma alles väike olin, elas vanaema meie juures, kuid paari aasta eest kolis ta tädi Friida juurde. Sellest ajast peale olid toas seisnud ema kangasteljed ja suured hunnikud vaibakudumise-kaltse. Nüüd polnud siin enam ei kangastelgi ega kaltse. Tuba oli äkitselt nii uhke, nagu oleks seal käinud mingi võlur. Ema ütles, et võlur oligi tõepoolest käinud, selleks võluriks oli isa, kes võlus mulle valmis toa, mis pidi jäämagi päriselt minu omaks, ja see oligi nüüd mu sünnipäevakink. Rõõmustasin nii, et hakkasin valju häälega kilkama, minu meelest oli see parim sünnipäevakink, mis ma elades olin saanud. Isa ütles, et ka ema oli talle võlumisel abiks olnud. Isa võlus seina õudselt ilusad tapeedid kohutava hulga lillekimbukestega, ja ema võlus akna ette kardinad. Isa oli käinud õhtuti töötoas ja võlunud välja ühe kirjutuslaua, ühe ümmarguse laua, ühe riiuli ja kolm tooli. Kõik need oli ta valgeks värvinud. Ema jällegi oli võlunud põrandale kaltsuvaibad, kus olid punased, kollased, rohelised ja mustad triibud sees. Ma ise nägin talvel, kuidas ta neid kudus, aga ma ei võinud arvatagi, et saan nad endale. Niisamuti olin ma näinud ka, kuidas isa mööblit meisterdas, aga isa teeb talviti ikka puusepatööd inimestele, kes seda ise ei oska, sellepärast ei arvanud ma ka, et need asjad on minu jaoks.

Lasse ja Bosse lohistasid sedamaid minu voodi risti üle pööningu mu uude tuppa ning Lasse ütles:

«Aga me hakkame ikkagi õhtuti sinu juures käima ja tondijutte rääkima.»

Esimene asi, mis ma tegin, oli see, et lippasin Lasse ja Bosse tuppa ning tõin ära oma nukud. Mul on neli väikest nukku ja kolm suurt, sest ma olen hoolega alles hoidnud kõik nukud, mis ma olen saanud väikesest peale. Väikenukkudele seadsin ma riiulisse sisse



toreda toa. Kõigepealt panin vaibaks tüki punast riiet, siis seadsin sinna peale oma väikese ilusa nukumööbli, mis vanaema mulle jõuluks kinkis, ning lõpuks panin kohale nukuvoodid ja nukukesed. Nüüd oli neil ka oma tuba nagu minulgi, kuigi see polnud nende sünnipäev. Suure nukuvoodi, kus lamas Bella, panin ma nurka oma voodi kõrvale ja nukuvankri Hansu ning Gretaga tõstsin teise nurka. Küll mu tuba tuli ilus.

Siis lippasin Lasse ja Bosse juurde ning tõin ära kõik oma karbid ja asjad poiste kirjutuslaua sahtlitest, mille peale Bosse tähendas:

«Vahva! Nüüd saab linnumunade jaoks natuke rohkem ruumi.»

Mul on kolmteist oma raamatut. Need panin ma ka riiulisse, samuti oma «Rootsimaa sõjad» ja karbid järjehoidjatega. Neid on mul palju. Me teeme nendega koolis vahetust. Aga mul on kakskümmend järjehoidjat, mida ma kunagi ära ei vaheta. Kõige ilusam nendest on roosa kleidi ja tiibadega inglike. Riiulis jätkus ruumi kõigele. See oli tõesti tore päev, kui ma sain endale toa, päris oma toa.

Sünnipäev läheb veelgi toredamaks

Aga sel päeval tuli toredaid asju rohkemgi. Õhtupoolikul oli mul mahlapidu kõigi Bullerby laste jaoks — nojah, ega meid rohkem ju polegi kui kuus. Täpselt nii palju oli ka kohti ümmarguse laua ääres mu toas. Me saime vaarikamahla ja kooki, millel oli peal «Liisa 7 a.», ja veel kaht teist kooki, mis olid samuti Agda küpsetatud. Britta, Anna ja Olle tõid mulle kingitusi. Britta ja Anna käest sain ma muinasjuturaamatu, Olle käest tahvli šokolaadi. Olle istus mu kõrval ning siis hakkasid Lasse ja Bosse narrima:

«Pruut ja peigmees, pruut ja peigmees!»

Nad räägivad nõnda ainult sellepärast, et Olle pole üldsegi selline rumal poiss, kes kunagi tüdrukutega ei mängi. Ta ei tee sellest väljagi, kui nad teda narrivad, ta mängib ikka edasi nii poiste kui tüdrukutega. Pealegi tahavad Lasse ja Bosse samuti tüdrukutega mängida, ehkki nad teevad näo, nagu nad ei tahaks. Kui terve küla peale on kõigest kuus last, siis nad lihtsalt peavad üksteisega mängima, olgu nad poisid või tüdrukud. Peaaegu kõik mängud viimseni on kuuekesi põnevamad kui kolmekesi.

Mõne aja pärast läksid poisid Bosse linnumune vaatama ning meie Britta ja Annaga hakkasime mängima minu nukkudega.

Leidsin taskust ühe päratu pika nööri. Kui ma selle olin leidnud ja taskust välja võtnud ning nägin, kui pikk ta on, tuli mulle pähe mõte, et sellega võiks midagi vahvat ette võtta. Kui me leiaksime veel teise

niisama pika nööri, siis peaks see ulatuma Britta ja Anna aknani Põhjatalus. Siis saaksime sigarikarbiga üksteisele kirju läkitada. Küll meil hakkas alles kiire seda järele proovida! Kõik läks korda. Britta ja Anna jooksid oma koju ning me istusime tükk aega ja pidasime kirjavahetust. Tore oli vaadata, kuidas sigarikarp mööda nööri sõitis. Alguses me kirjutasime ainult: «Kuidas sa elad? Mina elan hästi.» Aga siis me hakkasime mängima, et oleme printsessid, kes on kahes eraldi lossis vangis ega saa sellepärast välja, et neid valvavad lohed, ning Britta ja Anna kirjutasid mulle: «Meie lohe on kohutavalt õudne. Kas sinu oma on ka? Printsess Britta ja Printsess Anna.»

Mina vastasin: «Jah, minu lohe on ka kohutavalt õudne. Ta hammustab mind, kui ma tahan välja minna. Küll on hea, et me saame vähemalt üksteisele kirjutada. Printsess Liisa.»

Veidi aja pärast hüüdis ema, et tal on mind natukeseks tarvis, ja minu äraoleku ajal tulid Lasse ning Bosse. Nad nägid kirju ja Lasse saatis sigarikarbiga teele kirja, kus seisis:

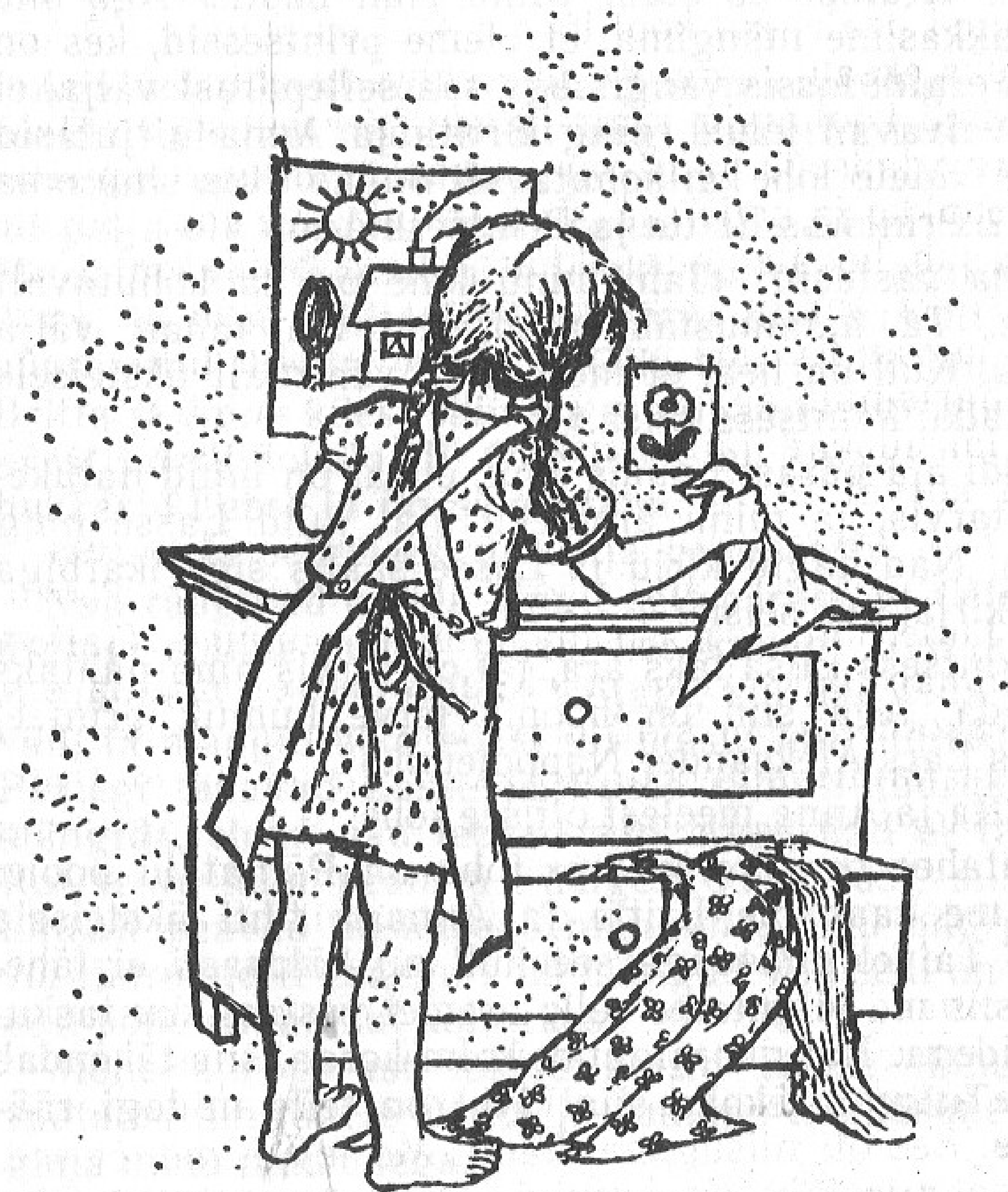
«Printsess Liisa läks ära, tal oli tarvis nina puhtaks pühkida. Aga siin on hoopis terve hunnik printse. Prints Lars Aleksander Napooleum.»

Britta ja Anna meelest oli see tobe.

Igatahes on tore, et mu tuba on Põhjatalu poole. Sest me saadame Britta ja Annaga tihti üksteisele kirju. Talvel pimedaga see küll nii hõlpsasti ei lähe. Aga siis me vilgutame selle asemel vastastikku taskulampidega. Kui ma vilgutan kolm korda, siis tähendab see: «Tulge otsekohe siia! Mul on teile midagi rääkida.»

Ema ütles, et ma pean oma tuba hästi korras hoidma. Ma teen seda nii hästi kui suudan. Vahetevahel teen suurpuhastust. Siis viskan kõik kaltsuvaibad aknast välja. Agda aitab mul neid kloppida. Mul

on endal ka üks väike klopits, see on päriselt minu jagu. Ma poleerin siis uksekäepidet, pühin igalt poolt tolmu, panen vaasi värskeid lilli ja teen korda nukuvoodid ning nukuvankri. Vahel ma unustan küll kraamimise ära ka. Siis ütleb ema ikka, et ma olen Laisk-Liisu.



Kui meie kool lõppes

Suvi on vahva. Kõik muutub otsekohe toredaks sellest ajast peale, kui kool lõpeb. Mul on seni olnud kõigest üks eksam. Tore oli juba eelmisel õhtul. Me kaunistasime koolimaja saali lillede ja rohelisega. Meie, Bullerby lapsed, murdsime kaseoksi ning noppisime nurmenukke ja kivirikke. Meil on pikk tee kooli minna, kool asub hoopis teises külas, mida hüütakse Suurkülaks. Ei saa ju teha omaette kooli kõigest kuue lapse tarvis. Kui me pärale jõudsime, olid lilled nagu veidi närtsinud, aga ainult natuke. Niipea kui nad vett said, läksid nad jälle ilusaks. Meil oli musta klassitahvli kõrval Rootsi lipp ja kasevanik ning kõikjal palju lilli. Terve koolimaja saal oli head lõhna täis.

Kui me sellega valmis jõudsime, hakkasime harjutama laule, mida me eksamil pidime laulma: «Halloo, sind hüüab päiksekiir» ja «Kas arvad, et elul on ots, kui ükskord kaotan sind ma». Üks tüdruk, kelle nimi on Ulla, laulis niimoodi: «Kas arvad, et on elul ots, kui ükskord kaotan kinda». Ta arvas, et nii ongi laulu sõnad. Õnn veel, et õpetaja jõudis talle öelda, kuidas peab tegelikult olema, nii et ta eksamil laulis õigesti!

Kui me koju läksime, oli ilm väga ilus. Meie, Bullerby omad, kõndisime kõik koos. Meil läks kole palju aega, enne kui koju jõudsime. Lasse ütles, et me peame astuma viimase kui kivi otsa, mis me teeveeres näeme. See oli niisugune mäng. Me leppisime, et see, kes maha astub, on surnud. Otsekohe astuski Olle maha ja Bosse ütles:

«Sa oled nüüd surnud.»

«Mitte sugugi,» vastas Olle. «Vaata, kui elus ma

olen,» ütles ta ja siputas käsi ning jalgu. Me naersime tema üle.

Siis me ronisime tara otsa. Lasse ütles:

«Kes on õieti öelnud, et käima peab mööda teed, mis te arvate?»

Britta ütles, et arvatavasti on selle peale tulnud mõni täiskasvanu.

«Küllap vist,» tähendas Lasse.

Me kõndisime kaua, kaua mööda aeda ja see oli nii lõbus, et ma ei tahtnud enam kunagi tee peal käima hakatagi. Siis sõitis keegi taat piimavankriga mööda ja küsis:

«Ei tea, mis varesed need seal tara otsas peaksid olema?»

Aga järgmisel päeval eksamile minnes ei saanud me enam tara otsas turnida, sest me olime nii uhkelt riides. Mul oli seljas uhiuus punasetähniline kleit, Brittal ja Annal olid volangidega sinised kleidid. Peale selle olid meil kõigil uued juuksepaelad ja kingad.

Koolimaja saalis istus palju lapsevanemaid, kes kõik pealt kuulasid. Mina oskasin vastata kõigile oma küsimustele, aga Bosse ütles, et 7 korda 7 on 56. Seepeale pööras Lasse ringi ja vaatas talle väga kurjalt otsa ning Bosse ütles:

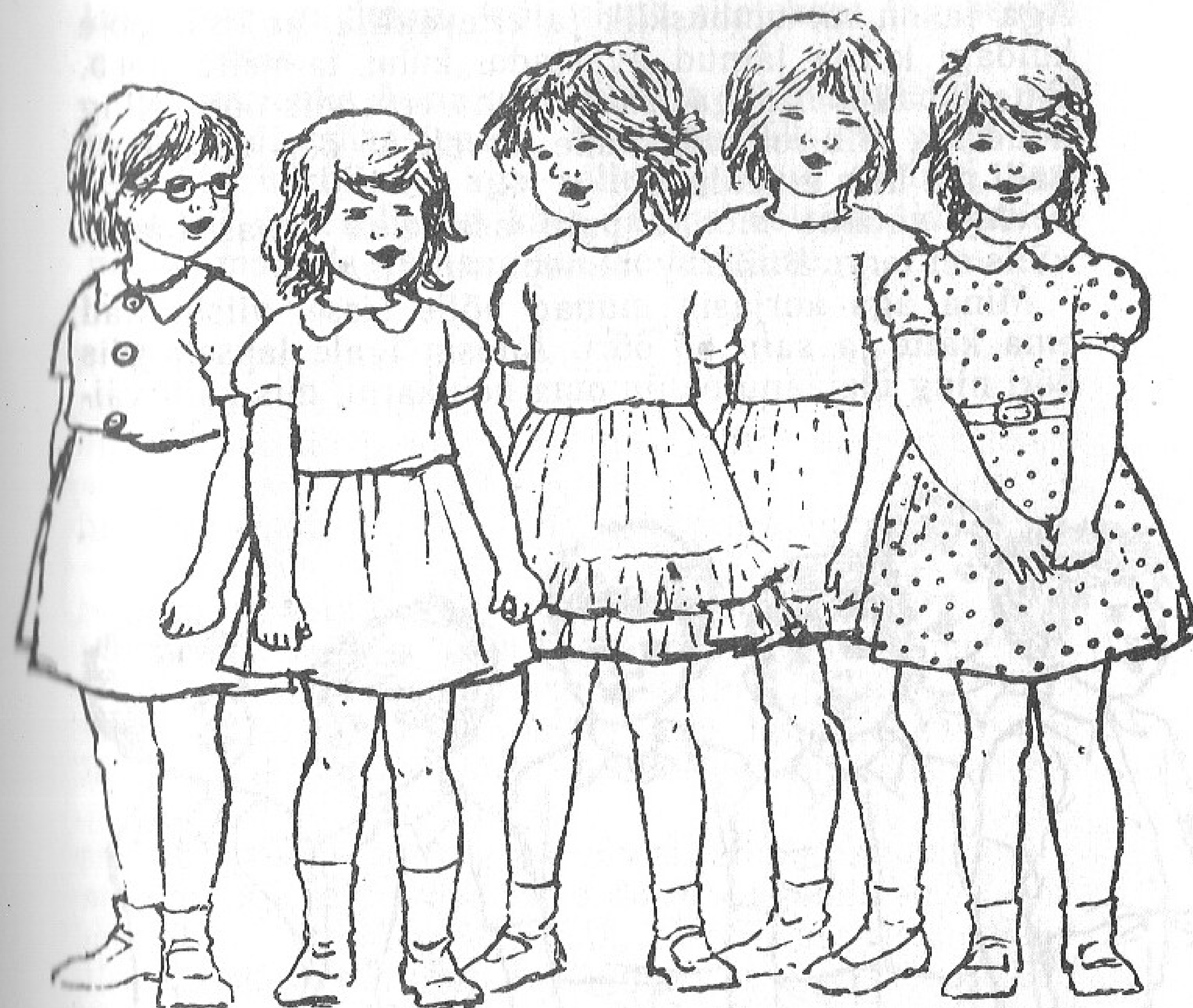
«Ei, muidugi mitte, see teeb hoopis 46.»

Tegelikult teeb see hoopis 49, ma tean küll, kuigi me pole veel ükskordühte õppima hakanud. Aga ma olen seda teiste laste käest kuulnud. Meid on terves koolis kakskümmend kolm last, nii et me istume kõik ühes ja samas klassitoas koos.

Kui me olime läbi laulnud kõik laulud, mida oskasime, lõpuks veel «Nüüd õiteaeg on tulnud», ütles õpetaja:

«Hüvasti siis! Soovin teile toredat suve!»

Siis ma tundsin, kuidas mul sees nagu volksatas. Meil, Bullerby lastel, olid kõigil head tunnistused.



Võrdlesime neid koduteel. Bosse tunnistus polnud küll nii hirmus hea, aga siiski üsna hea.

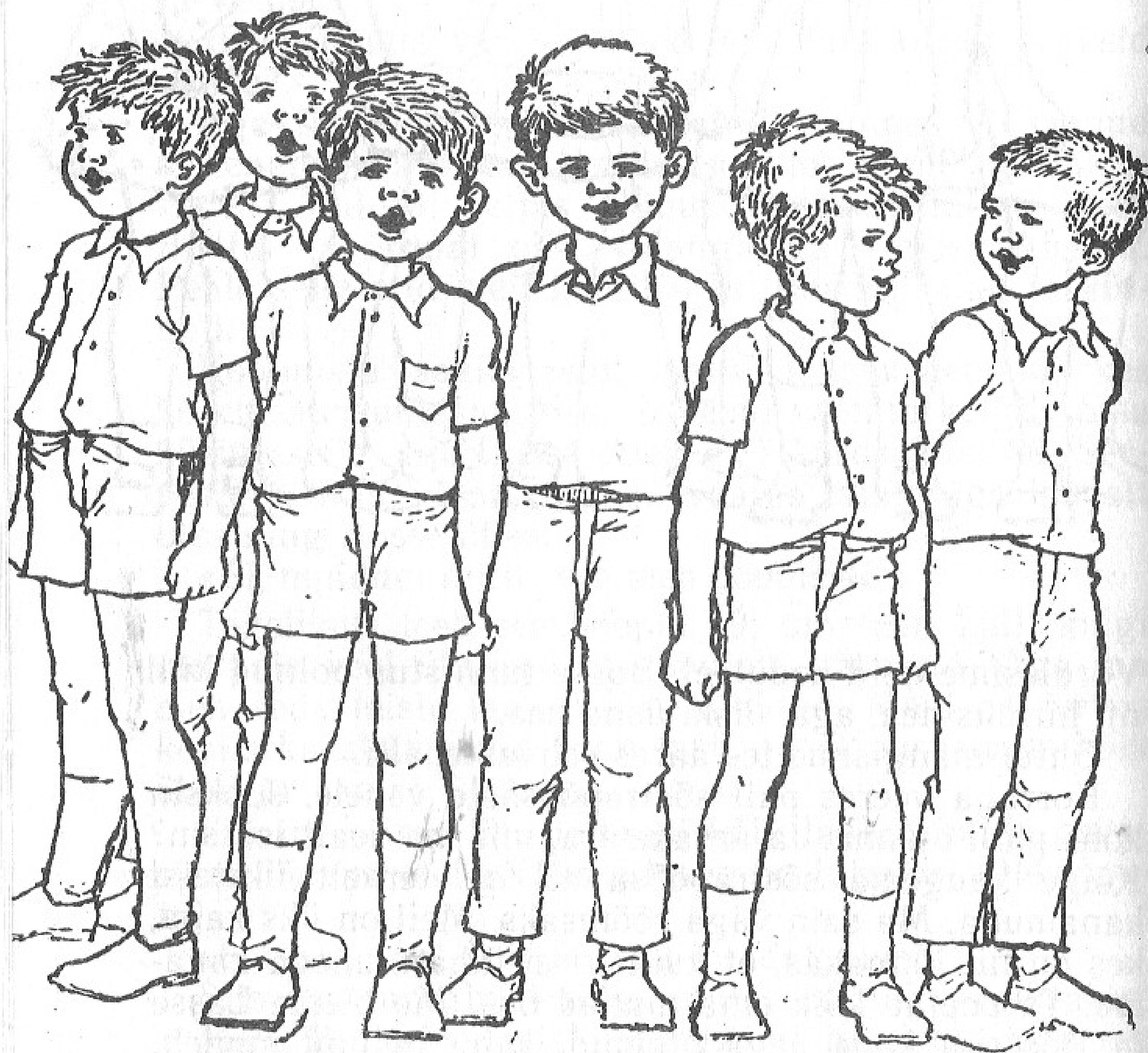
Õhtul mängisime tee ääres rahvastepalli.

Korraga veeres pall sõstrapõõsaste vahele. Jooksin kohe palli otsima. Ja arvake ära, mis ma sealt leidsin? Kõige kaugema sõstrapõõsa all oli tervelt üksteist kanamuna. Ma sain väga rõõmsaks. Meil on üks kana, kes on nii jonnakas, et kuidagi ei taha muneda kanalas. Ta poetab kõik oma munad õue. Me oleme Lasse ja Bossega kaua aega otsinud, kuhu ta nad muneb.

Aga ta on nii umbusklik ja ettevaatlik, et meil pole kuidagi korda läinud avastada, kuhu ta peitu poeb. Ema lubas meile iga leitud muna eest viis ööri. Ning nüüd ma olin leidnud mune tervelt 55 ööri eest. Aga palli ma üles ei leidnud.

«Me võtame munad palli asemele,» lubas Lasse. «Siis on terve Bullerby munaputru täis.»

Mina aga korjasin munad põlle sisse, viisin nad ema kätte ja sain 55 ööri. Andsin igale lapsele viis ööri ning ülejäänu panin oma hoiukarpi, mis käib väi-



kese võtmega lukus. Võti ripub riietekapi tagaseinas naela otsas.

Pärast leidis Anna palli üles ja me mängisime veel mitu tundi rahvastepalli. Magama läksime palju hiljem kui harilikult, aga sellest polnud midagi, sest meil oli suvevaheaeg käes ja me võisime järgmisel päeval magada nii kaua kui ise tahtsime.

Me harvendame naereid ja saame endale kassipojad

Pärast sain ma oma hoiukarpi veel raha juurde, sest ma aitasin naereid harvendada. Õieti me tegime seda kõigi Bullerby lastega üheskoos. Tegelikult oleksime muidugi meie Lasse ja Bossega pidanud harvendama Vahetalu naereid, Britta ja Anna Põhjatalu ning Olle Lõunatalu omi. Kuid selle asemel me abistasime üksteist. Me saime makstud iga harvedatud vao eest — 40 ööri pika ja 20 ööri lühikese eest. Meil olid kotiriidest põlled ees, et põlvedel valus ei hakkaks. Brittal, Annal ja minul olid rätikud peas, ema ütles, et me näeme välja nagu eidekesed. Meile anti kaasa plekist mahlanõu juhuks, kui meile peaks janu peale tulema. Janu tuli meile otsekohe peale, me võtsime igaüks endale pika õlekõrre, pistsime selle mahlanõusse, seisime põlvili ümber nõu ja muudkui jõime. Nii tore oli õlekõrrega mahla imeda, me jõime ja jõime, kuni nõus polnud enam piiskagi. Siis võttis Lasse nõu, jooksis lähedasse koplisse allika juurde ja tõi meile vett ning siis me jõime vett. See oli niisama lõbus, ainult vesi ei olnud nii maitsev. Viimaks viskas Olle enda selili ja ütles:

«Te kuulake, kuidas mul sees loksub!»

Tal oli nii palju vett kõhus, et me kõik kuulsime loksumist, kui ta ennast liigutas.

Naereid harvendades me rääkisime kogu aeg ja jutustasime üksteisele muinasjutte. Lasse püüdis ka tondilugusid rääkida, aga tondilood pole üldse õudsed, kui päike parajasti paistab. Siis tahtis Lasse korraldada võistluse, kes oskab kõige hullemini vanduda.



Aga meie Britta ja Annaga polnud sellega nõus, sest õpetaja ütles, et ainult rumalad inimesed vannuvad. Lasse katsus siis natuke omaette vanduda, aga see ei tulnud tal vist hästi välja, sest ta jättis peagi järele.

Kõige lõbusam oli harvendada esimesel päeval. Pärast läks veidi üksluiseks, aga me pidime siiski jätkama, sest kõik naerid tulid läbi harvendada.

Kui me ühel päeval parajasti algust olime teinud, ütles Lasse Ollele:

«Petruska saldo pumpumm.»

Ja Olle vastas:

«Kolivink, kolivink.»

Bosse aga lisas:

«Moisi toisi vilipomm ararat.»

Me küsisime, mis see tähendab, aga siis teatas Lasse, et see on eriline keel, millest saavad aru ainult poisid. Ta ütles, et see on tüdrukute jaoks liiga keeruline.

«Hahaa,» ütlesime meie, «te ei saa sellest ise ka aru!»

«Igatahes saame,» väitis Lasse. «See, mis ma alguses ütlesin, tähendab: «Täna on ilus ilm.» — ja Olle vastas: «Muidugi, muidugi.» — ja siis ütles Bosse: «Küll on hea, et plikad sellest aru ei saa.»»

Pärast seda lobisesid nad veel pikalt oma keeles. Viimaks ütles Britta, et meil on ka eriline keel, millest ainult tüdrukud aru saavad, ja me hakkasimegi selles keeles lobisema. Olime aga põlvili naerivagude vahel ja rääkisime terve hommikupooliku oma eri keeltes. Minu meelest polnud neil keeltel küll mingit erinevust, aga Lasse ütles, et meie keel olevat tobe. Poiste oma olevat palju parem, ütles ta, sest see on peaaegu seesama mis vene keel.

«Kolivink, kolivink,» ütles Olle uuesti. Me olime selle poistekeele juba niipalju ära õppinud, et teadsime selle tähendavat «muidugi, muidugi». Nüüdsest peale hüüame meie Britta ja Annaga Ollet alati ainult «Olle-Kolivink».

Ühel pärastlõunal, kui me olime jälle harvendamas ning istusime parajasti ühe kivikangru otsa kakaod jooma ja võileibu sööma, mis meile moonakotiga oli kaasa antud, läks taevas päris mustaks ja algas kohutav äike. Rahet tuli ka. Rahet sadas koguni nii palju, et tekkisid päris hanged nagu talvel. Hakkasime jooksma. Me olime paljajalu ja me jalad külmetasid, kui me hangedesse astusime.

«Lidume Lövnäsi Kristini juurde!» ütles Lasse.

Me teeme peaaegu alati nii, nagu Lasse ütleb, ja nii me tegime ka seekord. Kristin elas väikeses punases majakeses seal üsna lähedal. Jooksimegi tema juurde ja õnneks oli Kristin kodus. Kristin on vana eideke, ta näeb välja umbes nii nagu vanaema. Peale selle on ta hirmus lahke. Ma olen palju kordi tema juures käinud.



«Armas aeg, oh sa armas aeg!» ütles ta käsi kokku lüües. Ja siis ütles ta veel: «Oi-oi-oi, vaesed lapsed!»

Ta tegi oma kambri lahtisesse lõukasse suure tule, võttis meil märjad riided seljast ja pani meid tule juurde jalgu soojendama. Siis küpsetas Kristin meile vahvleid panni peal, mille ta otse tulle pani. Ta keetis ka kohvi kannuga, mis seisis kolmjalal keset lõket.

Kristinil on kolm kassi, ühel neist olid parajasti pojad. Nad lamasid korvi sees, piiksusid ja olid kole

armsad. Kassipoegi oli neli ning Kristin ütles, et ta on sunnitud kõik peale ühe ära andma, sest muidu on tal maja varsti kasse täis ning talle endale ei jää enam elamiseks ruumi.

«Oi, anna nad meile!» hüüdis Anna.

Selle peale vastas Kristin, et ta annaks küll, aga pole sugugi kindel, kuidas see meie emadele meeldiks, kui me kassipojad koju toome.

«Kassipojad meeldivad viimsele kui inimesele,» ütles Britta.

Me palusime ja klanisime, et ta annaks nad meile vähemalt prooviks. Kujutage ette, sealt jätkus ju parajasti üks kassipoeg Põhjatallu, üks Vahetallu ja üks Lõunatallu. Lasse valis välja meie oma. See oli väike ja vöödiline, valge tähn otsa ees. Britta ja Anna võtsid päris valge ja Olle üleni musta.

Kui riided kuivaks said, võtsime oma kassipojad kaasa ja läksime koju. Mul oli hea meel, et kassiemale jäi üks poeg alles. Muidu poleks tal ju enam üldse lapsi.

Meie panime oma kassipojale nimeks Murr. Britta ja Anna ristisid oma Sessaks ning Olle hakkas oma kassipoega hüüdma Pärtliks. Kellegi ema ei teinud sellest väljagi, et olime kassipojad koju toonud, me tohtisime nad rahumeeli endale jätta.

Mängisin palju oma Murriga. Sidusin paberinutsaku nööri otsa ja jooksin sellega ees, Murr lidus mulle järele ning püüdis paberit kätte saada. Alguses mängisid Lasse ja Bosse ka temaga, aga nad tüdisid sellest üsna varsti. Minu mureks jäi hoolitseda selle eest, et kassipoeg süüa saaks. Ta lakkus köögis alustassilt piima. Ega ta nii küll juua ei osanud nagu inimene, ta pistis oma roosa keelekese välja ja muudkui noolis sellega. Seadsin talle magamiseks sisse ühe korvi. Tegin sinna hästi pehme aseme. Vahetevahel lasksime Murri, Sessa ja Pärtli õues muru peal omavahel kokku mängima. Sest nad olid ometi õed-vennad ja tahtsid mõnikord ka kokku saada.

Teenisin harvendamisega 9 krooni 40 ööri, kõik selle raha panin hoiukarpi. Ma korjan raha jalgratta jaoks. Punase jalgratta jaoks.



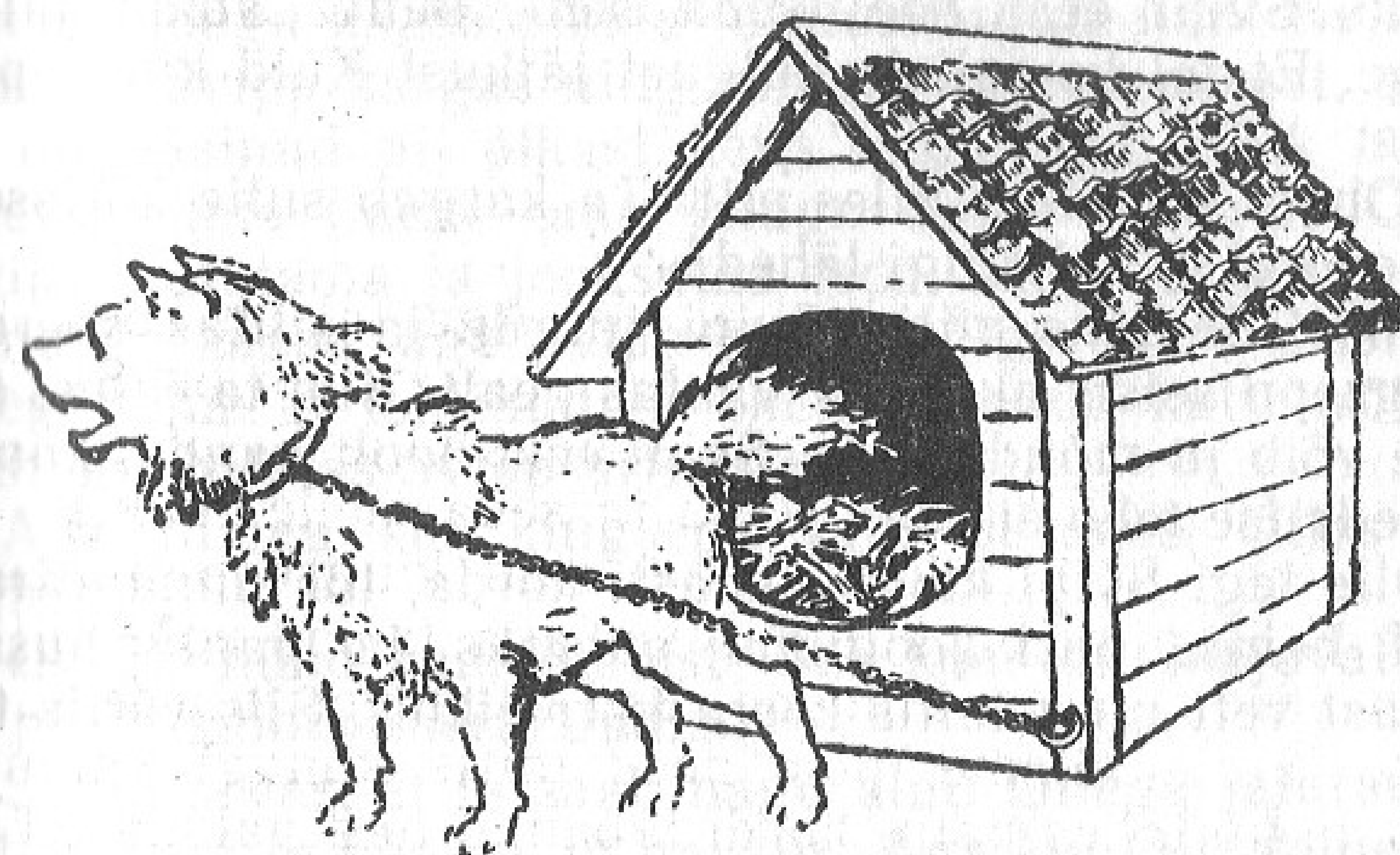
Kuidas Olle endale koera sai

Õdesid ega vendi Ollel ei ole. Aga tal on koer. Ja peale selle veel muidugi Pärtel. Koera nimi on Svipp. Nüüd ma tahangi jutustada, kuidas Olle Svipi endale sai — täpipealt nõnda, nagu ta seda meile rääkis.

Bullerby ja Suurküla vahel elab kingsepp nimega Lahke. Ta nimi on küll Lahke, aga ta ise pole mitte küünevõrdki lahke inimene. Kui me tema juurde saabaste järele tuleme, pole need mitte kunagi valmis, olgu ta kuitahes palju kordi lubanud nad valmis teha. See tuleb sellest, et ta nii palju lakub, ütleb Agda. Svipp elas varem kingsepa juures. Aga see polnud koera vastu kunagi lahke ja Svipp oli kõige kurjem koer terves kihelkonnas. Ta oli kogu aeg oma kuudi juures ketis ja iga kord, kui keegi tuli Lahke juurde saabaste järele, kargas Svipp haukudes oma kuudist välja. Me kõik kartsime teda ega julgenud talle ligigi minna. Kingseppa me kartsime ka, sest ta oli alatasa kuri ja rääkis ikka, et «need lapsed on lontrused, neile tuleks iga päev kere peale anda». Ka Svipp sai tihti peksa, ehkki ta oli koer ja hoopiski mitte laps. Võib-olla pidid Lahke arvates ka koerad iga päev kere peale saama. Ja kui Lahke juua täis oli, unustas ta hoopiski Svipile süüa anda.

Sel ajal kui Svipp alles kingsepa juures elas, pidasin ma teda ikka inetuks ja kurjaks koeraks. Ta oli kasimata ja paklas, pealegi urises ja haukus ta vahetpidamata. Nüüd on ta minu meelest sõbralik ja kena koer. Olle on ta lahkeks teinud, sest ta on ise ka lahke.

Ükskord, kui Olle parajasti oma saabastega kingsepa poole tuli ja Svipp nagu ikka lõrinaga oma kuudist välja kargas just nagu tahaks kohe kallale tulla,



jäi Olle seisma, rääkis Svipiga juttu ja ütles talle, et ta on tore koer, mis asja ta niimoodi klähvib. Muidugi seisis ta koerast natuke maad eemal, nii et Svipp temani ei küündinud. Svipp oli aga ikka niisama kuri nagu tavaliselt ega käitunud sugugi nagu üks tore koer.

Kui Olle oma saabastele järele tuli, oli tal kaasas kont Svipi jaoks. Svipp klähvis ja urises, aga ta oli nii näljane, et surus kohe hambad konti. Kogu selle aja jooksul, mis Svipp konti näris, seisis Olle veidi maad eemal ja rääkis Svipile, kui tore ja kui hea koer ta on.

Tõsi küll, Olle sai palju kordi oma saabaste järel käia, sest need polnud ikka veel valmis. Ja iga kord tõi ta Svipile midagi suupärast kaasa. Siis ühel ilusal päeval Svipp enam ei urisenud ta peale, vaid ainult haukus nii, nagu koerad ikka hauguvad, nähes mõnda inimest, kes neile meeldib. Nüüd läks Olle Svipi juurde ja silitas teda ning Svipp lakkus ta kätt.

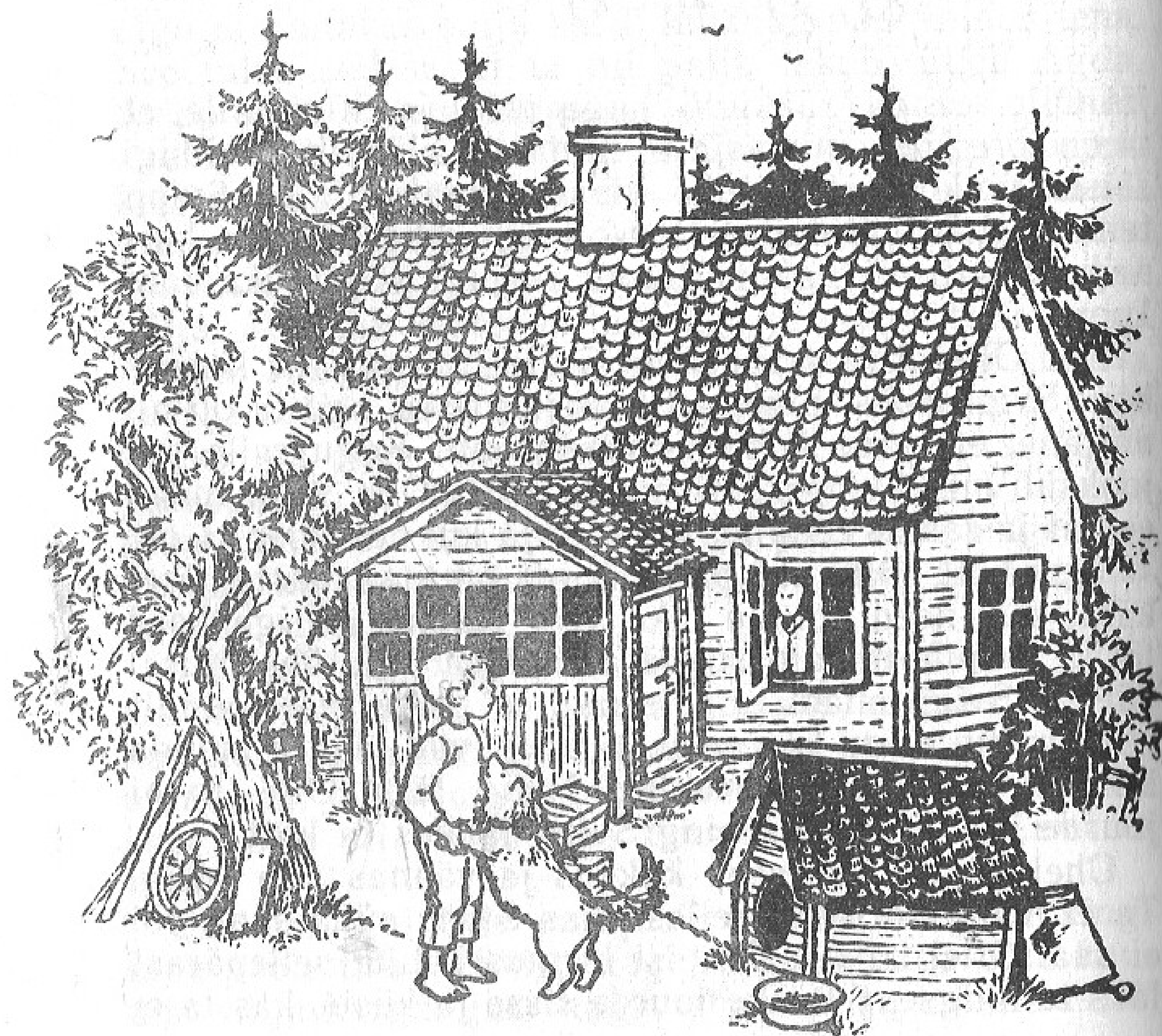
Ühel päeval kingsepp kukkus ja väänas jala välja. Ta ei hoolinud üldse sellest, kas Svipp süüa saab või ei saa. Ollel hakkas Svipist hirmus kahju, sellepärast läks ta kingsepp Lahke juurde sisse ja küsis, kas ta ei

tohiks Svipi eest hoolitseda seni, kuni Lahkel jalg haige. Et tal ka selleks julgust jätkus! Kuid kingsepp ütles:

«Ohoo, see oleks alles pilt! Ta kargab sulle kõrisse, niipea kui sa talle ligi lähed.»

Ent Olle läks välja Svipi juurde ja silitas koera. Kingsepp seisis aknal ja vaatas pealt. Siis ta ütles, et Olle võib ju mõnda aega Svipi eest hoolt kanda, kuna ta seda ise teha ei saa.

Olle tegi Svipi kuudi kenasti korda, tõi sinna värskeid heinu, pesi jooginõu puhtaks ja pani kaussi puhast vett ning toitis koera korralikult. Siis võttis ta



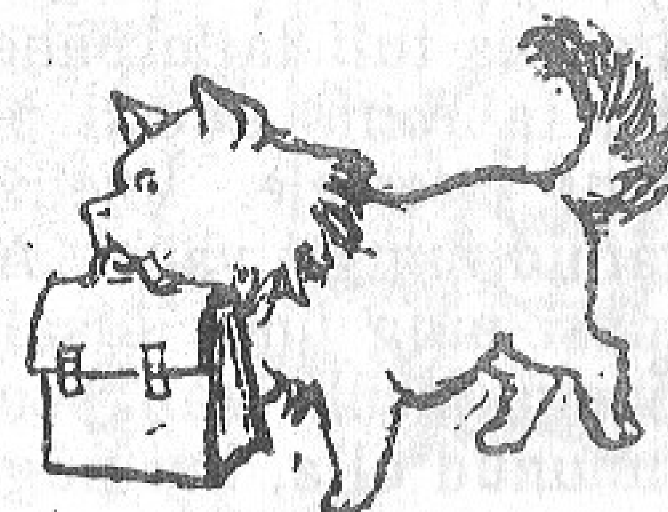
Svipi endaga kaasa pikale jalutuskäigule kuni Bullerbyni ja Svipp kargas ning niutsus rõõmu pärast, sest ta oli väsinud nii pikast ketis istumisest. Kõik need päevad, mis Lahke oma jalaga haige oli, viis Olle Svippi jalutama ja jooksutas teda. Meie jooksime ka nendega kaasa, aga Svipp hoidis kõige enam Ollet ja keegi teine ei tohtinud ta ohelikku enda kätte võtta, sest siis hakkas Svipp urisema.

Aga niipea kui kingsepa jalg paranes, ütles ta Ollele:

«Aitab nüüd rumalustest. See koer on majavalvur ja peab istuma koerakuudis.»

Svipp arvas, et ta saab nagu alati Ollega jalutama, sellepärast ta hüppas ja haukus. Aga kui Olle minema läks ja teda kaasa ei võtnud, hakkas Svipp hirmus haledasti niutsuma, rääkis Olle. Ka Olle ise oli mitu päeva väga kurb, nii et lõpuks ei kannatanud ta isa enam seda kurvastamist pealt vaadata, vaid läks Lahke juurde ja ostis Svipi Olle jaoks ära. Meie kõik, kogu Bullerby lastepere läksime Olle juurde ja vaatasime, kuidas Olle pesi oma pesuköögis Svippi. Meiegi aitasime natuke kaasa. Kui Svipp sai pestud, kuivatatud ja kammitud, oli ta justkui teine koer.

Praegu pole ta enam üldse kuri ja teda ei tule enam kunagi oheliku otsas talutada. Igal ööl magab ta Olle voodi all, ja kui me koolist koju tuleme, jookseb Svipp Ollele poole tee peale vastu ning kannab ta koolikotti. Aga ta ei tule kunagi Lahke majani. Vahest ta kardab, et Lahke tuleb majast välja ja võtab ta kinni.



Oma loom on tore küll, aga vanaisa on ka hea

On muidugi hiigla tore, kui mõni loom on päriselt sinu oma. Ma oleksin endale ka koera tahtnud, aga ma pole seda saanud. Meil Bullerbys on üldse väga palju loomi — hobuseid, lehmi, vasikaid, põrsaid ja lambaid. Peale selle on emal veel terve hulk kanu. Neid kutsutakse Bullerby kanafarmiks ja ema saadab mune laiali igale poole — neile inimestele, kes tahavad endale kanapoegi. Üks meie hobustest on minu oma, tema nimi on Ajax. Aga ta ei ole niiviisi päriselt minu oma, nagu Svipp on Olle oma. Küülikud on mul küll päris omad. Nad elavad isa tehtud puuris ja ma pean neile iga päev viima rohtu ja võilillelehti. Talveks panen küülikupuuri lauta. Neil tuleb alati hulganisti poegi ja ma olen müünud palju väikesi küülikuid Bossele ning Ollele. Bosse pidas ka üksvahe küülikuid, aga ta tüdines nendest nii, nagu tüdineb igast asjast peale oma linnumunade.

Meie aias kasvab üks vana puu, mida me kutsume «öökullipuuks», sest seal otsas elavad öökullid. Kord ronis Bosse öökullipuu otsa ja tõi sealt ära ühe öökullimuna. Pesas oli neid olnud tervelt neli tükki, nii et kolm jäi öökullidele veel järele. Bosse puhus muna tühjaks ja pani ta kirjutuslaua sahtlisse oma teiste munade keskele. Aga siis tuli talle pähe teha öökulliemaga natuke nalja, ta ronis uuesti pesa juurde ja pani sinna kanamuna asemele. Imelik muidugi, et öökulliema ei märganud mingit vahet. Aga nii see oli. Ta haudus muna edasi ning ühel ilusal päeval olidki pesas kolm öökullipoega ja üks kanapoeg. Küll öökulliema võis alles jahmunud olla, kui nägi, et üks tema

poegadest on otsekui pisike kollane pallike! Bosse lõi kartma, et äkki öökullimammale kanapoeg ei meeldi, sellepärast ta tõi selle pesast ära.

«Pealegi on see minu tibu,» ütles ta.

Ta sidus kanapojale punase lõnga jala külge, et teda ära tunda ja laskis ta siis ema tibude hulka. Ta hakkas hüüdma oma tibu Albertiks, aga kui Albert natuke suuremaks kasvas, ei tulnud temast hoopiski kukekest, vaid hoopis kana. Siis ristis Bosse ta ümber Albertinaks. Nüüd on Albertina juba suur kana, ja kui Bosse muna sööb, ütleb ta:

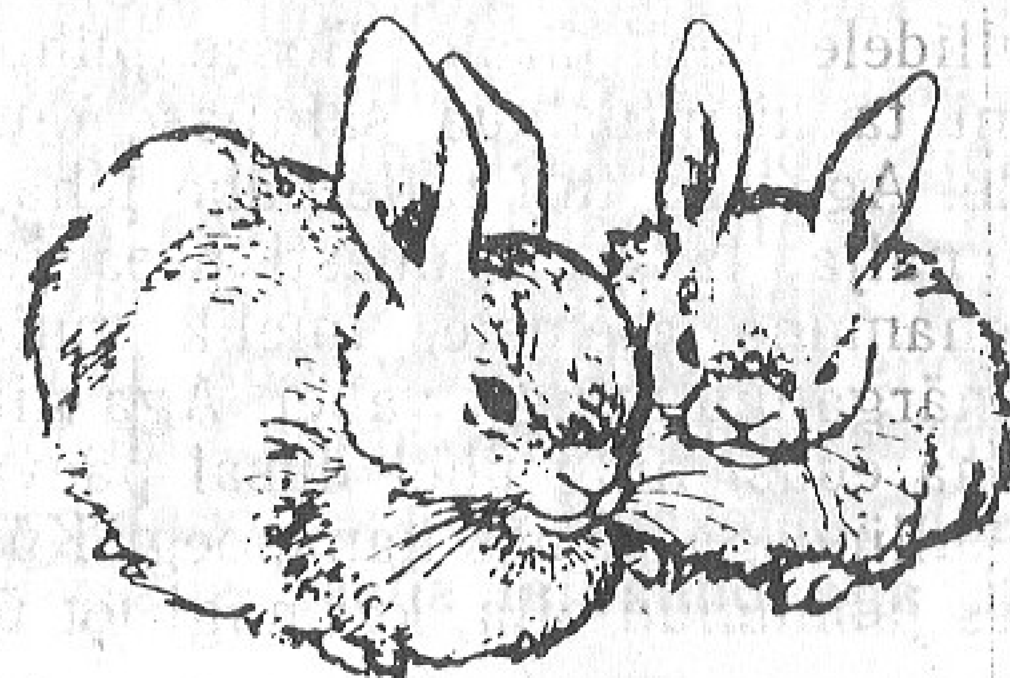
«Küllap selle munes mulle Albertina.»

Albertina kipub lendama ja tiibu plagistama rohkem kui ükski teine kana. Bosse ütleb, et see tulevat sellest, et ta on sündinud öökullipesas.

Ükskord arvas Lasse, et tal peaksid ka mõned loomad olema. Sellepärast seadis ta sealauta üles kolm rotilõksu ja püüdis kinni kuusteist suurt rotti, mis ta suurde tünni kinni pani. Siis maalis ta suure sildi ja pani selle tünni külge. Sildil seisis: «Bullerby Rotifarm». Kuid öösel põgenesid rotid tünnist, nii et rotifarmiga läks kehvasti.

«Pealegi, milleks sulle rotid?» küsis Britta. «Rotid ju ei mune.»

«Aga rotifarm oleks siiski vahva, kas sa sellest aru ei saa?» kostis Lasse, kes oli ikka veel elukate põgenemise üle pahane.



Brittal ega Annal pole ei koera, küülikuid ega mingeid muid loomi. Aga neil on jälle vanaisa. See on maailma kõige lahkem vanaisa, ma olen selles kindel. Meie, Bullerby lapsed, hüüame teda kõik vanaisaks, kuigi ta ei ole vanaisa meile kõigile, vaid ainult Brittale ja Annale. Ta elab ühes Põhjatalu ülemise korruse toas. See ruum on tore ja vanaisa on ka tore, me läheme ikka sinna, kui meil parajasti muud teha pole. Vanaisa istub kiiktoolis ja tal on pikk valge habe ees, täpipealt nagu jõuluvanal. Ta silmad on nii kehvad, et ta peaaegu mitte midagi ei näe. Ta ei saa lugeda raamatuid ega ajalehti, kuid sellest pole midagi, sest ta teab niigi kõike, mis raamatutes seisab. Ta räägib meile piiblilugusid ja jutustab, kuidas elati maailmas varemail aegadel, mil vanaisa oli alles väike poiss. Meie Britta ja Annaga loeme talle ajalehti ette — nendest, kes on ära surnud, ja kes on saanud viiskümmend aastat vanaks, ja kõigist õnnetusjuhtumitest, siis veel kuulutusi ja kõike muud. Kui ajalehes seisab, et kuhugi on välk sisse löönud, siis võib vanaisa rääkida vähemalt kahekümnest erinevast paigast, kuhu välk on kunagi sisse löönud. Või kui kirjutatakse, et mõni pull on kellegi surnuks puksinud, jutustab vanaisa meile kõigist inimestest, keda ta on kunagi tundnud ja kes ka on tigedate pullidega kimbus olnud. Sel viisil kulub hulk aega, enne kui me terve ajalehe oleme jõudnud läbi lugeda. Vahel loevad ka poisid talle ette. Kuigi vanaisale meeldib rohkem, kui loeb Britta, või Anna või mina, sest poisid muudkui vuristavad ja jätavad vahele hulga kuulutusi ning muid asju. Aga vanaisal on kapis tööriistakast, mida ta vahel lubab poistel kasutada, ta aitab neil nikerdada paate ning igasuguseid muid asju, kuigi ta silmad ei näe. Kui poistel läheb tarvis tinasõdureid valada, tulevad nad ikka vanaisa juurde tema kahhelahjus tina sulatama.

Vanaisal seisab riietekapis ka kast õuntega, nojah, mitte küll alati, aga õunaajal siiski, siis võib tema



käest õuna saada. Iga kord kui me tema juurde tuleme, pakub ta meile õuna. Me käime Suurkülas vanaisa jaoks köhakompvekke ostmas, need seisavad tal kotiga nurgakapis. Meie saame tema käest nii õuna kui köhakompvekki.

Vanaisa akna all kasvavad pelargooniumid, ta hoolitseb nende eest väga hästi, kuigi on peaaegu pime. Ta vestleb lilledega pikalt. Vanaisa toa seintel ripuvad ilusad pildid. Eriti kaks neist meeldivad mulle. Üks pilt kujutab Joonast valaskala kõhus ja teine puurist pääsenud madu, kes parajasti üht meest kägistab. Nojah, see pilt ei olegi vahest nii ilus, aga ta on õudne ja põnev.

Ilusa ilmaga tuleb vanaisa toast välja jalutama. Tal on jalutuskepp, millega ta teed kombib. Suvisel ajal istub ta enamasti suure jalaka all, mis kasvab keset muruplatsi otse Põhjatalu ees. Seal ta siis istub ja laseb päikesel enda peale paista ning vahel ütleb ta:

«Oh-oh-hoo, ja-jah!»

Me küsisime tema käest, miks ta ütleb ikka «oh-oh-hoo, ja-jah», ning vanaisa vastas, et ta ütleb sellepärast, kuna talle tuleb meelde tema noorus. Võib arvata, et see oli küll tükk aega tagasi. Aga kujutage ette, et on üldse olemas nii tore vanaisa! Ta meeldib mulle hirmsasti. Ma tahaksin endale parema meelega teda kui koera.

Poisid ei oska saladusi pidada

Pärast naeriste harvendamist ei läinudki enam kuigi palju aega, kui me juba hakkasime heina vedama.

«Tänavu ei taha ma heinavirna otsa ühtki last, nad tallavad ainult heinad pahnaks,» ütles isa.

Nii ütleb ta igal aastal, aga keegi ei usu, et tal sellega tõsi taga oleks.

Sõitsime päev läbi heinakoormate otsas ja hüppasime virna otsast heintesse. Lasse tahtis, et me hakkaksime võistlema, kes julgeb kõrgemalt hüpata. Ronisime katuse alla aampalkidele ja kargasime sealt heinavirna sisse. Oi, kuidas see kõhu õõnsaks võttis! Lasse ütles, et võitja saab auhinnaks iirise. Ta oli ostnud selle samal päeval, kui käis emale Suurküla poest pärmi toomas. Me hüppasime ja võistlesime, võistlesime ja hüppasime, aga viimaks ronis Lasse üles nii kõrgele kui sai ja hüppas seal ühe pisikese heinasülemi peale, nii et mürtsus. Siis ta lamas tükk aega oimetult ega saanud ennast liigutada. Pärast ta rääkis, tal olnud niisugune tunne, et nüüd on küll süda kõhtu kukkunud ja jääb sinna elupäevade lõpuni. Keegi ei julgenud seda hüpet järele teha ning nõnda pistis Lasse iirise suhu ja ütles:

«Omistatakse Larsile vaprate tegude eest heinaveol!»

Ühel päeval, kui ma koos Britta ja Annaga sõitsin Põhjatalu sulasega heinakoorma otsas, leidsime heinamaalt, kust me heinu tõime, ühel kivikangrul maasikaid. Neid kasvas seal nii palju, et ma pole eladeski nii palju maasikaid näinud. Leppisime kokku, et ei räägi mitte kunagi sellest maasikakohast ei poistele ega kellelegi teisele. Me noppisime maasikaid ning



ajasime neid kõrre otsa ja saime tervelt kolmteist kõrt marju täis. Õhtul sõime neid suhkru ja koorega. Lasse, Bosse ja Olle said ka igaüks mõne marja maitsta, aga kui nad teada tahtsid, kust me need marjad korjasime, siis ütlesime:

«Me ei ütle seda ilmaski, sest see on saladus!»



Siis lippasime koos Britta ja Annaga mitu päeva ringi ja otsisime uusi maasikapaiku ega hoolinud enam heinavirnast. Kuid poisid käisid seal ikka edasi ja me ei mõistnud, kuidas nad sellest juba ei tüdine. Ühel päeval leidsime väga palju maasikaid ning ütlesime poistele, et nüüd on meil tervelt seitse maasikapaika, millest me ei kavatse neile kunagi lähemalt rääkida, sest see on saladus. Siis ütles Olle:

«Hahaa, see on nüüd küll üks üsna nigel saladus meie oma vastu!»

«Ei tea, mis saladus teil ka on?» küsis Britta.

«Lasse, ära ütle,» sõnas Olle.

Kuid Lasse ütles:

«Tõepoolest! Las plikad kuulevad pealegi, et meie saladus pole hoopiski nii nigel nagu nende oma.»

«Mis asi see siis on?» küsisime meie.

«Kui teada tahate, siis me tegime üleval heina sisse tervelt üheksa koobast,» ütles Lasse.

«Aga me ei ütle teile, kus nad on,» lisas Bosse ja keksis ühel jalal.

«Küll me nad peagi üles leiame,» lubasime meie ja lippasime heinaküüni otsima. Otsisime terve selle päeva ja järgmise ka, aga ei leidnud mingeid koopaid. Poisid tegid endid kole tähtsaks ja Lasse ütles:

«Teie ei leia neid mitte iialgi! Sest esiteks on võimatu neid leida ilma kaardita ja teiseks ei leia te üles kaarti, kus nad peal on.»

«Mis kaart see on?» küsisime meie.

«Me ise joonistasime selle kaardi,» vastas Lasse. «Aga me peitsime ta ära.»

Siis hakkasime meie Britta ja Annaga hoopis kaarti otsima. Arvasime, et see peab olema kuskil Vahetalus, sest ega Lasse poleks sellega leppinud, et kaart oleks mujale peidetud. Otsisime tundide kaupa Lasse ja Bosse toas, tuhnisime nende voodites, kirjutuslaua sahtlites, riietekapis ja igal pool mujalgi. Ütlesime Lassele:

«Sa võiksid vähemalt öelda, kas see on lind, kala või vahepeal.»

Täpipealt nõnda, nagu tehakse võtmepeitust mängides.

Selle peale puhkesid Lasse, Bosse ja Olle hirmsasti naerma ning Lasse ütles:

«Lind! Ausõna, see on lind!»

Nad pilgutasid üksteisele silma ja tegid salakavalad näod pähe. Me otsisime siis ülevalt lambikupli otsast ja vaatasime, kas lae all pole ehk mingit kaarti tapeedi vahele topitud, sest see ju pidi olema kuskil üleval, kuna öeldi «lind». Kuid Lasse ütles:

«Jätke parem järele, ega te niikuinii kaarti üles ei leia.»

Siis me enam ei hoolinudki sellest. Järgmisel päeval läksin Ollelt «1001 öö muinasjutte» laenama, sest sadas vihma ja ma tahtsin toas istuda ning lugeda. Lasset ega Bosset polnud kumbagi kodus ja ma läksin nende tuppa, et läbi pärnaladva Olle juurde ronida.

Kunagi varem elas pärna otsas üks lind, puutüve sees oli auk, kus ta pesa oli olnud. Nüüd ei elanud seal enam kedagi. Aga kui ma parajasti kunagisest pesapaigast mööda ronisin, märkasin pesast tolknevat nöörijuppi.

Ei tea, milleks küll linnukesel nööri vaja läks, mõtlesin ning tõmbasin selle välja. Nööri otsa oli seotud mingi rulli keeratud paber. Ja kujutage ette — see oligi kaart! Ma kartsin, et sajan jahmatusest puu otsast alla. Unustasin sedamaid «1001 öö muinasjutud», ronisin Lasse ja Bosse tuppa tagasi ning tormasin nii ruttu kui jalad võtsid Britta ja Anna poole. Mul oli nii kiire, et ma komistasin trepi peal ja lõin põlve ära.

Küll Britta ja Anna alles rõõmustasid! Me tõttasime sedamaid heinaküüni ja ei läinudki kaua aega, kui meil kõik koopad käes olid. Poisid olid kaevanud endale heinte sisse pikad käigud, aga need kõik seisid



kaardil. Kui poed niisugusesse käiku ja su ümber on pime ning kohutavalt paksult heinu, siis tuled vahetevahel iseendast niisuguse mõtte peale: mis siis saab, kui ma siit enam välja ei pääse?

See on õudne ja kohutavalt põnev. Aga välja pääseb alati.

Ainult käikudes oligi pime. Koobastes oli valge, sest nad kõik asetsesid seina ääres ja valgus paistis läbi seinapragude sisse. Koopad olid suured ja uhked ning me saime aru küll, et poisid pidid olema nende kallal kõvasti tööd teinud. Kõige viimase koopa juurde viis pikk-pikk-pikk käik, me arvasime juba, et tal lõppu ei tulegi. Mina roomasin kõige ees, siis tuli Britta ja viimasena Anna.

«Küll te näete, me oleme nüüd sattunud niisugusesse labürinti, mis kunagi ei lõpe,» arvas Britta.

Kuid just selsamal silmapilgul nägin ma eespool valgust, ja seal oligi koobas. Ja — naksti — seal sees

istusid Lasse, Bosse ning Olle. Küll nad olid aga jahmunud, kui me ninad nende juurde sisse pistsime!

«K u i d a s te siia oskasite tulla?» küsis Lasse.

«Hahaa, me leidsime loomulikult kaardi üles,» vastasin mina. «See polnud mingi kunst. Nii lihtne peidukoht!»

Natuke aega oli Lasse rabatud. Kui ta oli pisut järele mõelnud, ütles ta:

«Ah, tühja kah! Las plikad tulevad pealegi kampa!»

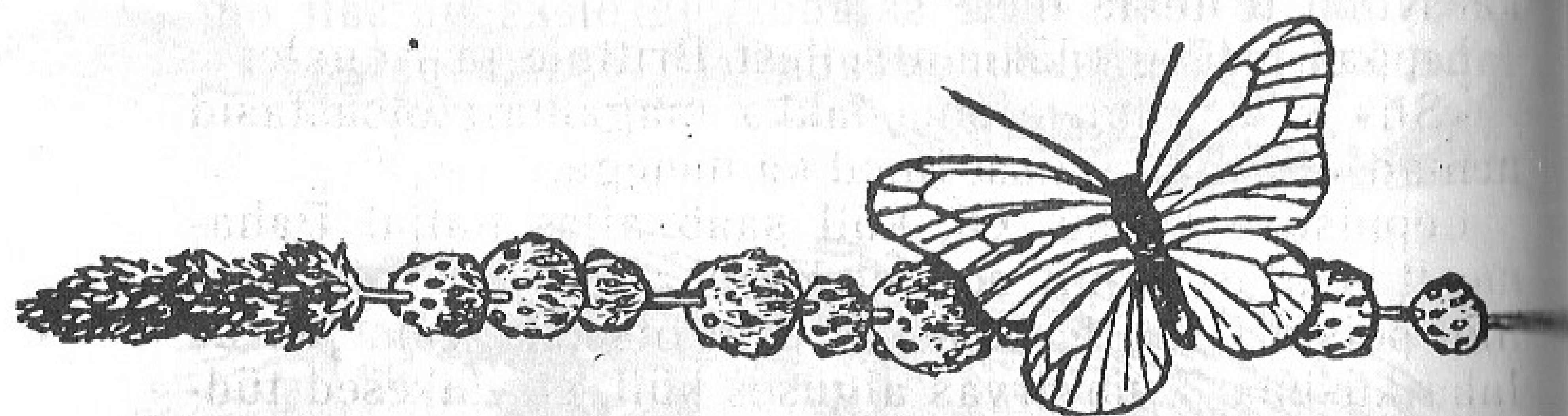
Me mängisime päev otsa koobastes, väljas sadas vihma ja meil oli seal hea olla. Aga järgmisel päeval ütles Lasse:

«Nüüd te teate meie saladust ja oleks lihtsalt õiglane, kui meie saaksime teada teie maasikapaigad.»



«Looda sa seda!» vastasime meie. «Otsige nad ise üles, nii nagu meie koopad otsisime.»

Aga selleks et neil see hõlpsamini läheks, läksime meie Britta ja Annaga ning panime maa peale välja puutikkudest nooled. Kuigi noolte vahed olid üsna suured, nii et poistel läks tükk aega, enne kui nad maasikapaigad viimaks kätte leidsid. Oma kõige parema marjakoha suunas me ühtki noolt välja ei pannud. See on meie saladus ja sellest ei räägi me mitte kunagi mitte kellelegi.



Me magame lakas

Ühel päeval ütles mulle Bosse:

«Meie Lassega läheme täna lakka magama. Olle tuleb ka, kui teda lubatakse.»

«Ainult hulkurid käivad lakas magamas,» väitsin mina.

«Hoopiski mitte,» vaidles Bosse. «Me küsisime ema käest ja ta lubas.»

Lippasin ning rääkisin sellest Brittale ja Annale.

«Siis läheme meie oma lakka magama,» otsustasid nemad. «Ja sina, Liisa, tuled ka meiega.»

Leppisime kokku. Oi, küll saab alles nalja! Pahameelt tekitas ainult see, et kogu asja peale olid tulnud poisid ja mitte meie. Jooksin otseteed ema juurde luba küsima. Ema arvas alguses küll, et väikesed tüdrukud ei peaks lakas magama, aga siis ma ütlesin, et ega poistel üksi ei pea lõbus olema, vaid tüdrukutel samuti. Selle peale ta lubas.

Jõudsin vaevalt õhtu ära oodata. Lasse ütles:

«Või plikad lähevad ka lakka magama? Ega te ei julge! Kujutage ette, kui äkki tulevad tondid!»

«Julgeme küll,» vastasime meie ja tegime endale võileivad valmis juhuks, kui meile öösel nälg peale tuleb. Siis tegid poisid endale ka võileivad.

Kell kaheksa õhtul hakkasime minema. Poisid pidid magama Vahetalu lakas, meie Põhjatalu omas. Meil oli igaühel oma saanitekk kaasas. Olle-Kolivink võttis kaasa ka Svipi. Õnneseen, tal oli ju koer!

«Head ööd, hulkurid,» ütles isa. Ja ema lisas:

«Eks te vist tulete meilt homme hommikul piima ostma, mis? Nii teevad kõik hulkurid.»

Kui me poistele head ööd soovisime, ütles Lasse:

«Hüva und! Juhul, kui te ülepea silma looja saate! Mullu leiti Põhjatalu lakast heinte seest üks rästik. Ei tea, kuidas nendega tänavu lood on?»

Ja Bosse lisas:

«Võib-olla, et on, ja võib olla, et ei ole ka. Aga seal on kindlasti kuhjaga pisikesi hiiri. Uihh, kui jõle!»

«Vaesed lapsed,» ütlesime poistele. «Kas teie kardate põlluhiiri? Siis minge parem küll koju ja pugege voodisse.»

Asusime oma tekkide ja võileibadega teele. Väljas oli alles valge, aga lakas tundus juba peaaegu pime.

«Mina keskel, mina keskel!» hüüdsin.

Tegime endale heinte sisse asemed. Heinad lõhnasid imehästi, ainult torkisid. Aga kui me ennast teki sisse olime keeranud, hakkas meil päris hea.

Me lesisime ja lobisesime omavahel ning arutasime, mis tunne võiks olla päris hulkuril, kes kogu aeg magab vaid heinaküünides. Anna arvas, et tema meelest peaks see tore olema. Me polnud kübetki unised. Ainult nälg tuli peale. Võtsime ette süüa oma võileivad ära enne, kui pimedaks läheb. Kuid lõpuks läks ometigi nii pimedaks, et enam ei näinud oma kätt, kui selle näo ette tõstsid. Mul oli hea meel, et lamasin Britta ja Anna vahel. Heinte seest kostis imelikke krabinaid. Britta ja Anna pugesid mulle lähemale.

«Mõelda ainult, kui siia peaks ilma luba küsimata öömajale tulema mõni tõeline hulkur!» sositas Britta.

Lebasime vagusi ja mõtlesime natuke aega. Ning korraga kuulsime ulgumist. Õudset, kohutavat ulgumist! See kostis nii, nagu oleks tuhat tonti ühekorraga ulguma hakanud. Ime, et me ära ei surnud! Aga seda ei juhtunud. Me ainult karjusime. Küll siis Lasse, Bosse ja Olle naersid! Sest nemad need ulgujad olid. Ja muidugi olid nemad lähedale hiilides ka heintes krabistanud. Britta ütles, et ehmatamine on ohtlik, sest et sellest võib ehmatatul veri soontes tarduda,



ning lubas emale ära rääkida. Kuid selle peale sõnas Lasse:

«Äh, see oli ju ainult nali!»

Ja Bosse lisas:

«Kaebupunn, kaebupunn!»

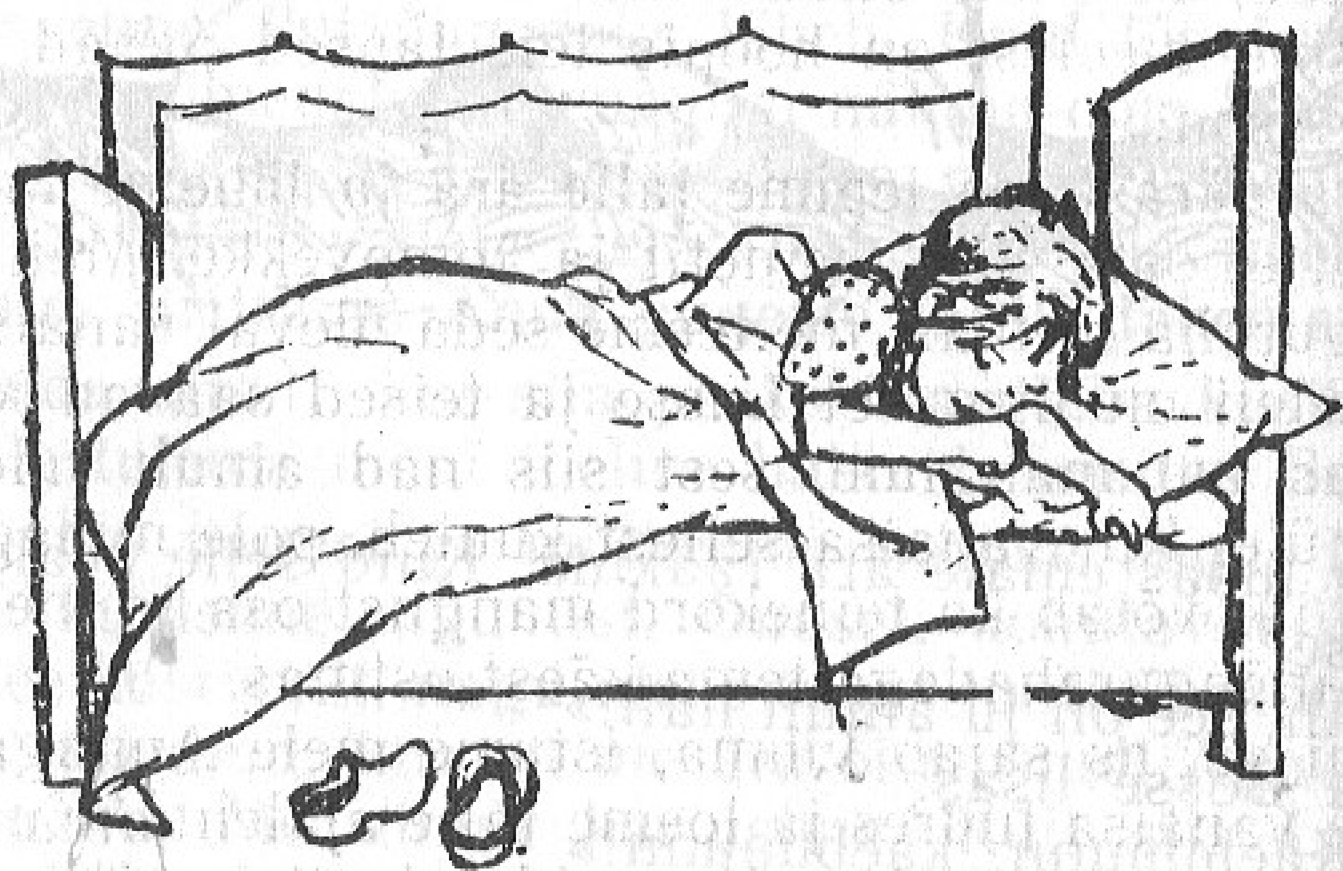
Anna ütles, et tal on tunne, nagu olekski tal veri soontes natuke tardunud.

Viimaks läksid poisid oma lakka tagasi. Me arutasime, kas peaksime sinna hiilima ja neid ka ehma-

tama, aga me ei suutnud seda, sest olime liialt väsinud.

Ärkasime Põhjatalu kuke kiremisest ja külmast. Uuhh, kui külm meil oli! Me ei teadnud, palju kell on, aga arvasime, et küllap on aeg üles tõusta. Parajasti sel silmapilgul, kui me ninad uksevahelt välja pistsime, tulid Lasse, Bosse ja Olle Vahetalu heinaküünist välja. Neil oli samuti külm hakanud. Lippasime meie kööki sooja. Kujutage ette, mitte üks inimene polnud veel üles ärganud! Kõik alles magasid, kell oli pool viis. Aga varsti hakkas Agda äratuskell tirisema. Ta pidi üles tõusma, et lehmi lüpsta. Ta andis meile kõigile sooja piima ja kukleid. Küll need maitsesid hästi!

Seejärel pugesin kähku oma sängi, sest ma tundsin, et tahan veel magada. See pidi küll olema väga tark inimene, kes leiutas voodid, sest tegelikult magab inimene hoopis paremini oma voodis kui lakas.



Kui me Annaga pidime põgenema

Minu meelest pole kellegi teisega nii hea mängida kui Annaga. Meil on temaga nii palju mänge, mida oskame ainult meie kahekesi. Mõnikord teeme mängult, et oleme kaks perekonnaema, kes teineteisel külas käivad. Siis on Anna nimi proua Bengtsson ja minu nimi proua Larsson. Anna näeb nii uhke välja ja räägib kole peenelt, kui ta on parajasti proua Bengtsson. Ka mina kõnelen väga peenelt, kui ma proua Larsson olen. Mõnikord me mängime, et proua Bengtsson ja proua Larsson lähevad tülli, ning siis ütleb Anna:

«Proua Larsson, võtke oma pahad lapsed ja minge koju.»

Need on minu nukud, keda ta «pahadeks lasteks» nimetab, ning siis ütlen mina:

«Minu meelest on hoopis teie lapsed pahad, proua Bengtsson!»

Aga pärast me lepime jälle ära ja läheme mängult poodi, et osta siidi, sametit ja kompvekke. Meil on ka mänguraha olemas, me teeme seda üleval vanaisa juures. Meil on hirm, et Lasse ja teised saavad kuulda, kuidas me mängime, sest siis nad ainult naeravad meie üle. Kui vanaisa sellest kuuleb, pole midagi, sest tema ise võtab ka teinekord mängust osa ja me käime oma mängurahadega tema käest ostmas.

Kui väljas sajab vihma, istume meie Annaga tihtipeale vanaisa juures ja loeme talle ajalehte. Kui vanaisa alles pisike poiss oli, surid tal nii isa kui ema ja ta sattus võõraste inimeste juurde, kes polnud tema vastu sugugi head. Tal tuli väga palju tööd teha, ehkki ta ise oli alles väike, talle anti nii palju peksa



ja nii vähe süüa, et ta lõpuks seda enam välja ei kannatanud ning ära jooksis. Tal oli otse uskumatult palju toredaid ja põnevaid seiklusi, kuni ta lõpuks jõudis heade inimeste juurde, kes ta kasvatada võtsid.

Ühel vihmasel päeval, kui me Annaga jälle vanaisa toas istusime ja lehelugemise lõpetanud olime, palus Anna:

«Vanaisa, räägi meile, kuidas sa ära põgenesid.»

«Oh-oh,» ütles vanaisa. «Te olete seda juba nii mitu korda kuulnud.»

Aga me klanisime, et ta uuesti jutustaks, senikaua, kuni ta rääkiski. Pärast ütles Anna:

«Küll see põgenemine on ikka tore asi. Ma tahaksin ise ka põgeneda.»

«Jah, aga selleks peaksid sul olema mingid halvad inimesed, kelle juurest põgeneda,» väitsin mina.

«Ei, ega neid polegi vaja,» arvas Anna. «Põgeneda võib ometi niisama kah. Natukeseks. Pärast võib ju tagasi tulla.»

«Teeme seda!» ütlesin mina.

«Vanaisa, mis sina arvad?» küsis Anna. «Kas me sinu meelest võiksime proovida?»

Vanaisa ütles, et muidugi me võime natukeseks põgeneda. Siis me otsustasimegi seda teha. Loomulikult pidi see sündima öösel ja keegi ei tohtinud sellest midagi teada. Ütlesime vanaisale, et ta kellelegi ei räägiks. Ta lubas, et ei tee seda.

Mul on õhtuti kohutavalt raske ennast ärkvel hoida, sellepärast ma lihtsalt ei kujutanud ette, mis ma peaksin tegema, et mitte magama jääda, kui saabub põgenemiseks sobiv aeg. Aga Anna ütles:

«Maga rahumeeles. Me seome sulle suure varba külge nööri ja riputame teise otsa aknast alla, siis ma tulen, sikutan nöörist ja sa ärkad üles.»

Anna lubas kitkuda kadakaoksi ja need endale voodisse panna. Ta arvas, et niiviisi suudab ta ärkvel olla, kuni teised kõik magama jäävad.

Siis me küsisime vanaisa käest, mis tuleb kaasa võtta, kui tahad põgeneda. Vanaisa ütles, et kaasas peab olema natuke süüa ja vahest ka veidike raha, kui see olemas on. Me tahtsime põgeneda selsamal ööl, sellepärast oli meil hirmsasti tegemist, et kõike korda saada. Läksin ema juurde ja palusin mõned võileivad, ning ta ütles mulle:

«Mis see siis olgu, kas sul on tõesti juba kõht tühi? Me ju alles sõime lõunat.»

Ma ei saanud ometi öelda, milleks mulle võileibu tarvis läheb, nõnda ma ei kostnudki midagi. Siis võtsin paar krooni oma naeriste harvendamise rahast ja peitsin padja alla. Viimaks otsisin välja pika nööri, mille pidin suure varba külge siduma.



Õhtul mängisime kõik koos rahvastepalli, ja kui tuli viimaks magamaminekuaeg, pilgutasime meie Annaga teineteisele silma ning sosistasime:

«Kell pool üksteist!»

Ma kallistasin head ööd soovides nii ema kui isa hirmus kõvasti, sest ma mõtlesin, et ei näe neid nüüd enam hulk aega. Kui siis ema ütles: «Homme korjame sinuga natuke sõstraid», hakkas mul temast kohutavalt kahju, et tal homme enam polegi tütart.

Läksin oma tuppa, sidusin nööri suure varba külge ja riputasin otsa aknast välja. Seejärel heitsin voodisse ning mõtlesin, et pean ruttama väheke magama, muidu olen hirmus väsinud, kui läheb põgenemiseks.

Harilikult jään ma magama otsekohe, niipea kui mu pea patja puutub, aga nüüd ei tahtnud see kuidagi õnnestuda. Katsusin küll mis jaksasin, ent niipea kui ma ennast voodis liigutasin, soonis nöör suurde varbasse. Siis mõtlesin ma veel, mis küll ema ütleb, kui ta järgmisel hommikul tuppa tuleb ja näeb, et mu säng on tühi. Mul hakkas temast nii kahju, et ma puhkesin nutma. Nutsin kaua, kaua aega.

Äkitselt ärkasin. Suures varbas oli imelik tunne ja ma ei taibanud kohe, mis see on. Aga siis sain aru. Keegi sikutas nöörist.

«Ja-jah, Anna, ma tulen!» hüüdsin ma, hüppasin voodist välja ning jooksin akna juurde. Oli juba suur valge. Minu akna all seisis Lasse ning sikutas nöörist. Oi, kui vihaseks ma sain!

«Ai-ai!» karjusin ma. «Jäta kohe järele!»

Aga Lasse muudkui sikutas.

«Jäta järele!» hüüdsin.

«Ei tea, miks?» küsis Lasse.

«Sest et nöör on mu suure varba küljes!» hüüdsin mina.

Selle peale Lasse naeris ja ütles:

«Siis on mul küll tore purikas nööri otsas!»

Pärast seda tahtis ta teada, mis otstarve sel nööril oli, aga ma ei jäänud talle seda seletama. Panin jooksu Põhjatalu poole. Mõtlesin, et vahest on Anna üksi ära põgenenud. Britta istus trepil ja mängis Sessaga.

«Kus Anna on?» küsisin.

«Magab,» vastas Britta.

Läksin üles tüdrukute tuppa ja seal ta lamaski. Ta norskas. Tahtsin talle nööri suure varba külge siduda, aga selle peale ta ärkas.

«Oi,» ütles ta. «Mis kell on?»

Kui ma ütlesin, et kell on kaheksa hommikul, istus Anna tükk aega vaikides. Siis ütles:

«Inimesed, kellel öösiti und ei tule, peaksid proo-

vima lesida kadakaokstel. Sa lihtsalt ei usu, kui uniseks see teeb.»

Siis läksime vanaisa juurde ajalehte lugema, ja kui me tema juurde sisse keksisime, ütles ta hämmeldunult:

«Mis see siis on? Kas te polegi ära põgenenud?»

«Mõni teine kord,» vastasime meie.



Me ehitame mängumaja

Lõpuks me tüdinesime heinte sees mängimisest. Lasse, Bosse ja Olle kadusid igal hommikul oma teed. Me ei teadnud, kus nad käivad, ega hoolinud ka sellest, sest meil oli niigi lõbus. Lõunatalu taga karjamaal oli nii palju vahvaid kingukesi ja kive. Seal me Britta ja Annaga mängisime. Ühel päeval torkas Brittale pähe, et me peaksime ehitama endale ühte kivilõhangusse mängumaja. Seal oli juba olemas justkui väike toake.

Küll meil oli tore olla! Me tegime nii uhke mängumaja, et meil uhkemat polnud veel kunagi olnud. Küsisin ema käest paar pisikest kaltsuvaibatükki ja ta andis need mulle. Me laotasime vaibad kivi peale ning meie ruum muutus veelgi enam toa sarnaseks. Tõime kohale suhkrukastid ja panime need seinte äärde kappideks, ühe neljakandilise kasti seadsime keskele lauaks. Britta küsis ema käest ruudulise rätiku, selle laotasime linana lauale. Siis tõime istumiseks igaüks oma tabureti. Ma võtsin veel kaasa oma ilusa roosa nukuserviisi ja Anna tõi oma väikese lillelise kannu koos klaasidega. Me panime kõik need asjad suhkrukastidesse, kõige alla laotasime muidugi kattepaberi. Siis noppisime suure hulga siniseid kellukaid ja karikakraid ning panime need klaaspurgiga keset lauda. Küll see kõik oli meie arvates ilus!

Agda küpsetas sel päeval parajasti saia, ma varitsesin paraja silmapilgu ja tegin ka mõned tillukesed nukukuklid. Pärast me istusime oma mängumajas, jõime mu roosadest nukutassidest kohvi ja sõime saia kõrvale. Anna tõi oma kannuga mahla ja me jõime seda ka.



Me mängisime, et Britta on majaperenaine ning ta nimi on proua Andersson, mina olin majateenija ja minu nimi oli Agda, Anna aga oli laps. Me korjasime läheduses kasvavaid vaarikaid, pigistasime nad valge riidetüki sees välja ja mängisime juustutegemist. Britta, kes oli proua Andersson, ütles mulle:

«Agda, et sa ka kunagi juustutegemist korralikult ära ei õpi!»

Ja mina kostsin selle peale:

«Proua Andersson võib ise oma vana juustu teha.»

Nii kui ma seda olin öelnud, nägin ühe kivinuki tagant paistmas Bosse juuksetukka, ning ütlesin Brittale ja Annale:

«Poisid luuravad meid.»

Siis me hüüdsime:

«Haa, te olete ära nähtud, tulge lagedale!»

Lasse, Bosse ja Olle jooksid ligi, nad olid rumalad ja norisid:

«Agda, et sa ka kuidagi ei oska proua Anderssoni vana juustu teha!»

Nad ei tahtnud ega tahtnud meid rahule jätta, nii et me ei saanudki sel päeval enam edasi mängida. Lassel tuli isu hoopis rahvastepalli taguda, ja seda me ka tegimegi. Ehkki Lasse vigurdas ka seal ja rääkis:

«Et proua Andersson ka veidi rutem ei jaksa lipata! Passi pallile peale, proua Andersson!»



Ma olen seda öelnud: poisid ei oska saladusi pidada

Aga järgmisel päeval kadusid Lasse, Bosse ja Olle jälle, niipea kui olime oma hommikuse pudruga hakkama saanud. Meie Britta ja Annaga mängisime oma mängumajas terve hommikupooliku, tüdisime aga sellest ja hakkasime arutama, kus need poisid õieti päev otsa võiksid olla. Me polnud varem selle üle pead murdnud, aga järele mõeldes jõudsime selgusele, et olime juba nädal otsa näinud neid vaevalt rohkem kui õhtuti rahvaste palli mängides.

«Hakkame neid luurama,» ütles Britta.

«Jah,» ütles Anna, «hakkame luurama. Sest me peame ometi teadma, mis neil plaanis on.»

Lõuna saabudes istusime trepi peal ja valvasime. Õige pea tuligi Lasse. Siis veidi aja pärast Bosse. Ja veel veidi aja pärast Olle. Aga nad ei tulnud hoopiski ühelt poolt. Sellest me taipasime, et neil on jälle mingi saladus, mida nad meie eest varjavad. Sest muidu oleksid nad tulnud kõik korraga. Meil olid nukud ka trepi peal kaasas, muidu oleksid poisid võinud taibata, et me nende järele valvame. Siis läksime üheskoos lõunat sööma. Aga niipea kui me söönuks saime, kiirustasime tagasi trepile.

Natukese aja pärast tuli välja Lasse. Meie mängisime nukkudega. Lasse hullas möödaminnes väheke Murriga. Aga peagi kadus ta nurga taha. Tuiskasime üles minu tuppa, sest sealt võisime teda aknast näha. Ta piilus ettevaatlikult ümberringi, siis lippas kärmelt sõstrapõõsaste vahelt läbi ja hüppas üle kivimüüri, mis ümbritseb meie aeda. Seejärel kadus ta meie sil-



mist. Aga varsti järgnes talle Bosse. Temagi läks ettevaatlikult ja kadus sinnasamasse, kuhu Lassegi.

«Pange tähele,» ütles Britta, «nüüd ei võta enam kaua aega, kuni Olle ka välja ilmub. Lippame kähku sõstrapõõsaste vahele ja peidame ennast sinna ära!»

Nõnda me tegimegi. Pugesime põõsaste taha ning kükitasime seal üsna vaikselt ja natukese aja pärast tuligi tõtakalt Olle. Ta jooksis meist nii lähedalt mööda, et me oleksime peaaegu võinud teda puudutada, aga ta ei märganud meid. Hiilisime talle järele.

Meie aia taga algab suur karjakoppel. Seal kasvab paksult sarapuuvõsa ja kadakaid ja kõiksugu muid põõsaid. Puid samuti. Isa räägib küll, et ta raiub ükskord kogu selle võsa maha, siis on lehmadel paremat rohtu võtta, aga ma loodan, et ta seda ei tee. Sest seal on vahvaid peiduurkaid.

Hiilisime tükk maad Olle kannul, aga äkitselt lipsas ta ühte tihedasse võsastikku ja oligi kadunud. Me ei suutnud teda enam leida, kuidas me ka ei otsinud. Teadsime, et poisid on kuskil siinsamas koplis, ja otsisime pikalt ning põhjalikult, aga neid polnud kuskil näha. Lõpuks ütles Anna:

«Ma tean küll! Toome Svipi kohale. Küll tema Olle üles leiab.»

Meie Brittaga leidsime, et see on Annal hea mõte. Tormasime Lõunatallu ja küsisime Olle emalt, kas me tohime natukeseks Svippi kaasa võtta.

«Muidugi tohite,» ütles ta.

Svipp läks rõõmsaks, kui ta aru sai, et teda võetakse kaasa jalutama. Ta kargas ja klähvis. Me ütlesime talle:

«Svipp, kus Olle on? Otsi Ollet!»

Svipp hakkas otsekohe maad nuuskima ja meil polnud muud muret kui talle järele kõndida. Ta jooksis meie sõstrapõõsaste vahelt läbi ja sealt edasi koplisse, meie ikka kannul. Sõit läks hirmsa hooga sarapuupõõsaste vahele. Ja korraga kargas Svipp Olle najale

püsti. Sest seal see Olle seisis, Lasse ja Bosse tema kõrval. Sealsamas oli ka nende saladus. Saladus polnud midagi muud kui onn, mille poisid olid koplisse ehitanud.

«Hahaa, kas te nüüd olete tummad, mis?» küsisime meie. Ja seda nad tõesti olid.

«Ärge kohe katsugegi midagi meie eest salajas hoida,» ütlesime. «Me saame aja jooksul niikuinii kõik teada.»

«Muidugi, kui te jälituskoerad appi võtate,» tähendas Lasse.

Svipp kargas, ta oli rõõmus ning arvas, et on ära teinud midagi väga tublit. Ning me lubasime tuua talle õhtusöögiks hea kondi.

Poisid olid endale ehitanud vahva onni. Nad olid naelutanud mõned lauad nelja ruudus kasvava puu ümber, nii et igasse onni nurka jäi üks puu. Siis olid nad pannud ümberringi seinteks kadakapõõsaid, sest neil ei jätkunud laudu, ütles Lasse. Pärast seadsid nad väikesed lauajupid katuseks ja laotasid kõige peale vana hobuseteki.

«Mis te arvate, kas me võtame plikad kampa?» küsis Lasse Bosse ja Olle käest.

«Aga mis sa ise arvad?» küsisid poisid vastu, sest küllap nad tahtsid kõigepealt Lasse arvamust kuulda. Lasse ütles, et nad võtavad.

Hiljem me mängisime seal onnis indiaanlasi. Lasse oli pealik nimega Vägev Panter, Bosse nimeks oli Väle Hirv ning Ollet hüüti Lendavaks Kulliks. Britta sai nimeks Möirgav Karu, Anna oli Kollane Hunt ja mina ise Kaval Rebane. Ma oleksin küll tahtnud endale paremat nime, aga Lasse ei andnud. Meil polnud onnis lõket, aga me mängisime, et on. Istusime koos tule ümber ja tõmbasime rahupiipu, nõnda oli meil väga hea olla. Poisid olid teinud endale vibud koos nooltega, nad tegid meile ka. Lasse ütles, et kopli teises servas elavad teised indiaanlased. Neid

hüütakse komantšideks, nad on salakavalad ja kurjad ning tuleb kõik viimseni maha tappa. Võtsime oma vibud ning tormasime hirmsa sõjakisaga üle terve kopli.

Kopli teises servas olid meie lehmad. Lasse ütles, et need ongi komantšid. Seda on nende nimedest kuulda, ütles ta. Küll need komantšid alles põgenesid! Lasse hüüdis neile indiaanlaste keeles midagi järele, aga ma ei usu, et nad sellest aru said.

Jälle kooli

Kui suvevaheaeg on kestnud juba pikka aega, siis vähemalt minu meelest on küll päris tore jälle kooli minna. Bosse lubab ikka kirjutada kuningale ja paluda teda kõik koolid uuesti kinni panna, aga ma loodan, et kuningas ei tee seda. Sest minule koolis meeldib. Mulle meeldib meie õpetaja, meeldivad koolilõed ja koolivennad ning isegi õpikud, kui ma olen nendele uued puhtad paberid ümber pannud ja oma nimega etiketid peale kleepinud. Lasse ja Bosse ei pane oma raamatutele kunagi enne uut paberit, kui ema või õpetaja neil seda teha ei käsi. Peale selle nad sodivad oma kooliraamatutesse. Lasse lõikab pildilehtedest välja igasuguseid Kronblomi, Knolli ja Totti nimelisi vanamehi ning kleebib neid oma maateaduse õpikusse piltide peale. Ta ütleb, et nii on mitmekesisem, ja seda usun ma küll. Sest kui raamatus on ära trükitud pilt «Hiina talupoeg riisi istutamas», siis on hiinlasest näha ainult keha, aga nägu on tal Kronblomi oma.

Meie, Bullerby lapsed, läheme kooli kõik üheskoos. Kodust peame välja tulema juba kell seitse, sest meil on pikk tee minna. Meil on võileivad ja piim kaasas, me sööme suure vahetunni ajal. Mõnikord teevad Lasse ja Bosse oma toidukotid tühjaks juba minnes, enne kui me üldse kooli oleme jõudnud.

«Toidukotti võib niisama hästi kanda kõhupaunas kui kooliranitsas,» väidab Lasse.

Meie õpetaja elab koolimaja ülakorrusel. Tal on seal väga ilus tuba klaveri, hulga raamatute ja armsa tillukese köögiga. Me aitame tal puid tuppa tuua. Mõni-



kord annab ta meile raamatuid lugeda ja mõnikord pakub kakaod.

Kord kui me jälle kooli tulime, oli õpetaja haigeks jäänud ja sel päeval tunde ei tulnud. Kõik teised lapsed peale Bullerby omade teadsid seda juba ette, sest Suurkülas on olemas telefon, mida Bullerbys pole. Me ei saanud midagi peale hakata, sest koolituba oli lukus ja kuskil polnud ühtki õpilast ega õpetajat. Viimaks läksime trepist üles ja koputasime kooliõpetaja uksele.

«Sisse,» ütles õpetaja.

Läksime sisse. Ta lamas voodis ja oli haige. Keegi vanainimene oli pidanud talle appi tulema, aga jäi tulemata. Õpetaja küsis, kas meie ei tahaks talle natuke abiks olla. Me tahtsime küll. Poisid lippasid puid tooma, Britta tegi tule pliidi alla ja pani teevee keema. Mina pühkisin põrandat ja kloppisin üles õpetaja padjad ning Anna kattis kandiku. Siis pakkusime õpetajale teed ja võileibu.

Õpetaja ütles, et ta tahaks väga endale lõunasöögiks sibulaklopsi ja et tal on selleks juba lihagi toodud. Ta küsis, kas me saame hakkama sibulaklopsi valmistamisega, kui ta meile räägib, kuidas seda teha.

«Me võime ju proovida,» arvas Britta. «Kui sellest ei tule ka sibulaklopsi, tuleb vahest midagi muud.»

Kuid sellest tuli siiski sibulaklops ning nüüd ma tean, kuidas sibulaklopsi tehakse, nii et seda pole mul suureks saades enam õppida tarvis. Õpetaja andis meile ka sibulaklopsi maitsta, see oli väga hea. Pärast pesime me koos Britta ja Annaga nõud puhtaks ning kuivatasime ära. Lasse, Bosse ja Olle istusid kogu aeg õpetaja raamaturiiuli juures ja muudkui lugesid, sest poisid ei tee ju kunagi miskit kasulikku. Jäime õpetaja juurde nii kauaks, kui koolitunnid oleksid pidanud kestma. Siis me küsisime, kas ta kavatseb homme ka haige olla, ja seda ta kavatses. Me küsisime veel, kas

me tohime talle siis ka appi tulla. Õpetaja vastas, et tal oleks hea meel, kui me seda teeksime.

Kui me Britta ja Annaga järgmisel päeval pärale jõudsime, lamas õpetaja täiesti ülestegemata voodis ja ta vaeseke tahtis hirmsasti saada kaerahelbeputru. Me aitasime ta kiiktooli istuma ning tegime ta voodi nii kohevaks ja siledaks, et kui ta jälle voodisse heitis, ütles ta end tundvat printsessina. Siis keetsime talle kaerahelbeputru ja pärast sai ta kohvi värskete kuklitega, mis ma kodust kaasa olin toonud. Selle peale ütles õpetaja, et päris tore on haige olla. Aga kahjuks oli ta järgmisel päeval juba terve. Muidu me oleksime õppinud veelgi rohkem toitu valmistama.

Sügisel ja talvel on väljas alles pime, kui me kooli läheme. Ja õhtupoolikul, kui me koolist tuleme, on juba jälle pime. Üksipäini oleks igav seda teed käia, aga meid on tervelt kuus, siis läheb teekond alati lõbusalt. Peaaegu kogu tee tuleb minna metsa vahel ja Lasse püüab meile selgeks teha, et mets olevat täis trolle, hiide ning nõidu. Võib-olla ta ongi. Aga seni pole me nendest veel ühtki näinud. Vahel seisavad taevas juba tähed, kui me koju läheme. Lasse ütleb, et tähti on kaks miljonit viissada tuhat ja viiskümmend neli tükki ning et ta teab nendest viimse kui ühe nime. Aga ma arvan, et ta lihtsalt luiskab, sest ma küsisin temalt ükskord ühe tähe nime ja ta ütles selle olevat «Suurpeentäht». Aga kui me järgmisel päeval jälle koolist koju läksime, küsisin ma temalt uuesti sama tähe nime ja siis nimetas ta seda «Kuningakrooniks».

«Aga eile sa nimetasid seda «Suurpeentäheks»,» ütlesin mina.

Lasse vastas:

«Ei, ega see polnud seesama täht. Suurpeentäht kukkus täna öösel alla. Selle nimi on Kuningakroon, usu mind!»

Vahel me laulame koolist koju minnes «Kõnnin mööda metsi, mägesid ja orge» ning teisi seesuguseid laule. Kui keegi seda kuuleks, küll see võiks alles imestada, et kes seal ometi laulab! Sest väljas on juba nii pime, et ükski inimene ei või näha meid, Bullerby lapsi, kui me keset pimedikku lauldes kodu poole kõnnime.



Me riietume ümber

Ühel sügisõhtul olid kõik meie vanemad Bullerbyst külas Suurküla poemehe juures. Koju jäime ainult meie, lapsed. Ja vanaisa. Ja Agda ka veel. Vilgutasin oma aknast Brittale ja Annale kolm korda taskulampi, mis tähendab: «Tulge otsekohe siia! Ma tahan teile midagi öelda!»

Ei läinudki kaua aega, kui ma juba kuulsin nende samme trepil. Ainult et mul polnud neile midagi öelda. Ma tahtsin alles mõne huvitava asja välja mõelda. Algul me vaatasime läbi kõik mu järjehoidjad ja mängisime natuke aega täringutega. Siis tuli meile pähe minna alla ja Agdaga natuke juttu puhuda. Ning Agdale tuli pähe üks tõesti hea idee. Ta tuli mõttele, et me peaksime näiteks ümber riietuma, nii et võib-olla tema ise ka meid ära ei tunneks. Küll meile tuli nüüd alles elu sisse! Üleval pööningul rippus terve hulk ema ja isa rõivaid. Britta teatas, et tema riietub härrasmeheks, sellepärast võttis ta isa triibulised püksid, pruuni pintsaku ja ümariku põhjaga musta kaabu ning pani selle kõik endale selga. Püksisääred olid mõistagi ülearu pikad, tal tuli need haaknõeltega ülespoole kinnitada, ja käised pidi ta üles käärima. Siis tegi ta endale põletatud korgiga vurrud ja habeme ette. Ta oli täpipealt nagu mingi väike naljakas vanamees ja meie Annaga naersime tema üle nii, et vaevalt suutsime endale riideid selga ajada. Mul oli seljas ema must seelik ja lilleline pluus, aga pähe panin musta looriga kübara. Kui ma loori näo ette tõmbasin, ei tundnud ei Britta ega Anna mind enam ära. Anna tahtis endale ka loori, aga rohkem me neid ei leidnud,

ka kübarat polnud enam, nõnda siis tuli Annal rätik pähe siduda. Tal oli pikk seelik ja villane jakk seljas.

Lasse ja Bosse olid parajasti Olle juures ja me saime trepist alla, ilma et keegi meid oleks märganud. Hiilisime eesuksest välja ning läksime köögiukse taha koputama. Me kloppisime päris kõvasti.

«Kes seal on?» küsis Agda ja ta häälest kostis ehmatus. Esialgu me ei osanud midagi vastata, aga siis ütles Britta jämeda häälega:

«Hulkurid!»

«Siia te küll sisse ei saa, sest pererahvast pole kodus,» teatas Agda.



«Aga me t a h a m e sisse tulla!» hüüdsime meie ning muudkui prõmmisime ukse pihta. Kuid kauem me ei suutnud naeru pidada. Ma püüdsin naerda vaikselt, aga naer otse pulbitses mu sees, nii et minu arvates pidi Agda seda küll kuulma. Ta paotas kartlikult ust ja meie varitsesime paraja silmapilgu ning lipsasime sisse.

«Midagi seesugust pole ma kunagi varem näinud,» ütles Agda. «Mis peenike seltskond see siis meie kandis ringi liigub?»

«Minu nimi on härra Karlsson,» teatas Britta. «Ja need siin on minu prouad.»

«Küll härra Karlssonil on alles kenad prouad,» ütles Agda. «Ja veel tervelt kaks tükki. Kas ma tohin härrastele natuke mahla pakkuda?»

Seda ta loomulikult tohtis. Me jõime mahla ja tegime mängult, nagu oleksime suured inimesed, ning see õnnestus meil tavalisest hoopis paremini nüüd, kus meil olid täiskasvanute riided seljas.

Siis tuli meile mõte minna Lõunatallu ennast poistele näitama. Uks polnud lukus, nii et me võisime ise sisse astuda. Mööda pööningutreppi Olle tuppa minnes komistas Anna oma pika seeliku peale, nii et kostis kõva kolin. Olle tegi oma toaukse lahti, et vaadata, mis see on — ja kujutage ette, ta ehmus nii, et lausa võpatas, kui meid nägi. Trepi peal valitses ju pimedus, ainult avatud uksest paistis sinna natuke valgust. Küllap ta arvas, et trepil seisavad kolm tonti.

Kui Lasse näha sai, mismoodi me riides olime, tahtis tema ka otsekohe ümber riietuda, ja Bosse ning Olle tahtsid sedasama. Lasse pani selga Olle ema kleidi ja kõrge kontsaga kingad. Bossel ning Ollel olid meesterõivad. Lasse keksis ringi, vehkis kätega, tegi hääle peenikeseks ja ütles:

«Proua, kuidas te küll nii häid piparkooke oskate küpsetada? Kas te ei võiks mulle retsepti anda?»

Tema arvates räägivad täiskasvanud daamid just niimoodi.

Siis me läksime kõik vanaisa vaatama ja rääkisime talle, et me oleme ümber riietunud. Kahjuks ei saanud ta seda ise näha. Aga me tegime talle tükk aega teatrit. Selle näitemängu mõtlesime ise välja. Näidendis oli Lasse kuri tädike. Küll me naersime tema üle. Vanaisa naeris ka, kuigi ta midagi ei näinud, vaid ainult kuulis.



Suur torm

Nüüd ma jutustan suurest tormist, mis tuli otse enne jõule. Isa ütles, et sellest hullemat raju pole ta elades näinud.

Detsembrikuu algusest peale rääkis Lasse kooliteel iga päev:

«Küll te näete, et enne jõule lund ei tulegi!»

Ma kurvastasin iga kord, kui ta seda ütles, sest ma tahtsin meeleldi, et lumi maha tuleks. Aga üks päev läks teise järel ja kübetki ei tulnud. Alles jõulueelsel nädalal, kui me parajasti koolis istusime ja rehkendasime, hüüdis äkki Bosse:

«Näe! Lund sajab!»

Nõnda see oligi. Me läksime nii rõõmsaks, et hüüdsime üheskoos hurraa. Ja õpetaja käskis meil püsti tõusta ning laulda: «Tali on tulnud.»

Suure vahetunni ajaks oli kooliõu kaetud õhukese valge lumekorraga. Me tallasime lumme suure 8-kujulise raja, jooksime terve vahetunni seda rada mööda ringiratast ja hõiskasime. Aga Lasse ütles:

«Ega rohkem lund ei tulegi.»

Kui me järgmisel päeval kooli läksime, oli lund igatahes nii palju, et me pidime lausa sumama sellest läbi, ja sadas järjest juurde. Kuid Lasse ütles:

«Rohkem nüüd küll lund ei tule. Ja seegi jõuab jõuluks ära sulada.»

Seda sai ta aga alles näha. Vaevalt olime koolimaja uksest sisse astunud, kui lumesadu tugevnes. Lund tuli nii paksult, et akna taga oli lausa valge ja üle koolimaja õue ei näinudki. Nii kestis päev otsa. Siis tõusis lisaks ka tuul. Tuul vingus ja lund sadas, muudkui sadas ja vingus, nii et õpetaja muutus lõpuks murelikuks ning ütles:

«Ma tõesti ei tea, kuidas Bullerby lapsed täna koju saavad.»

Ta küsis, kas me ei tahaks ööseks tema juurde jääda, ja me oleksime seda õieti suure heameelega teinud, aga me teadsime, kuidas kõik Bullerbys muretsema hakkavad, kui me koju ei jõua. Niisiis ütlesime, et me ei saa jääda, ja selle peale ütles õpetaja, et on kõige parem, kui hakkame kohe, veel enne pimedat koju minema.

Me läksime koolist ära kell üks. Oi, mis hanged olid igal pool! Ja kui kõva tuul! Pidime ennast päris kahekorra käänama, et edasi jõuda.

«Nüüd said lund, nii et aitab!» ütles Britta pahaselt Lassele.

«Ega jõulud veel käes ei ole,» vastas Lasse. Aga me kuulsime vaevalt üksteise häält läbi tuulemühina.

Me muudkui läksime ja läksime. Hoidsime üksteisel käest kinni, et mitte kaotsi minna. Lumi ulatus mulle üle põlve ja nõnda ei jõua kuigi kiiresti edasi, võin ma öelda. Tuul puhus meist lausa läbi ja meil hakkas nii külm, et me varsti ei tundnud enam oma varbaid, sõrmi ega nina. Viimaks olid mu jalad nii väsinud, et ma ütlesin Lassele: ma tahan natuke puhata.

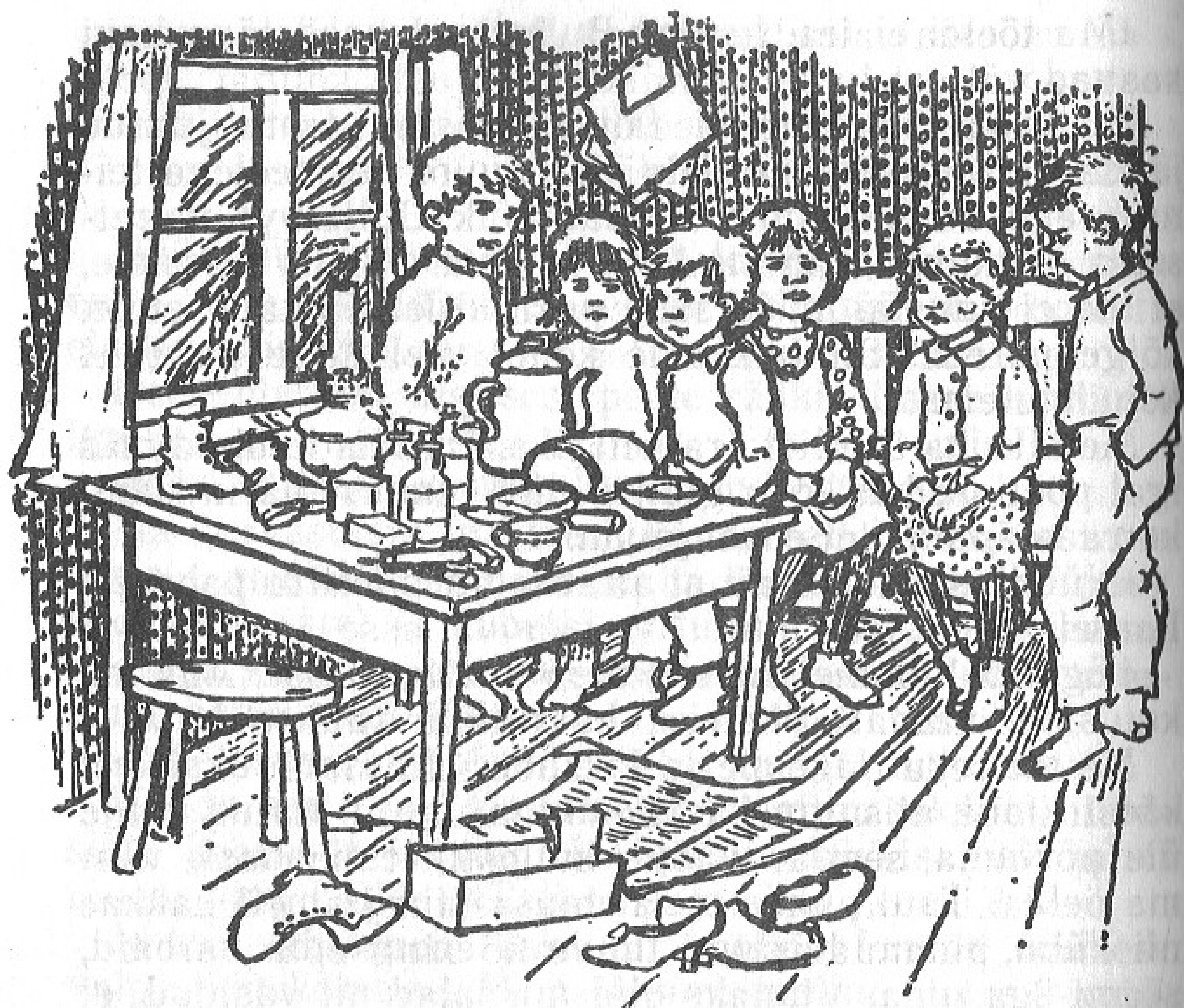
«Ei tule kõne allagi,» teatas Lasse.

Ka Anna oli väsinud ja tahtis puhata, aga Lasse ütles, et see on ohtlik. Siis puhkesime meie Annaga nutma, sest me arvasime, et me enam iialgi ei jõua koju, Bullerbysse. Olime alles poolel teel. Kuid samal silmapilgul sõnas Olle:

«Lähme õige kingsepa poole sisse. Ega ta meil nina ikka peast ära hammusta!»

Meie Annaga olime valmis kingsepa poole sisse minema ka sel juhul, kui ta meil ninad peast hammustaks.

Tuul oli nii tugev, et pidi meid peaaegu läbi kingsepa ukse sisse puhuma. Kingsepp polnud meid nähes sugugi rõõmus.



«Mis asja peaksid lapsed niisuguse ilmaga väljas otsima?» küsis ta.

Me ei julgenud öelda, et ilm polnud hoopiski nii hull, kui me kodust välja tulime. Koorisime pealisriided maha ja istusime vaatama, kuidas ta saapaid tikutab. Olime näljased, kuid sedagi me ei julgenud öelda. Kingsepp keetis endale kohvi, jõi seda ning hammustas võileiba kõrvale, aga meile ta ei pakkunud. See oli hoopis midagi muud kui minna äikese ajal Lövnäsi Kristini juurde.

Hämaruse saabudes jäid tuul ja lumesadu järele, aga hanged olid nii suured, et me ei kujutanud üldsegi ette, mismoodi me koju saame. Oi, kuidas ma igatsesin koju Bullerbysse, ema juurde ja oma voodisse!

Ja mõelda ainult, samal hetkel hakkas meieni kostma väljast lumelagendikult kuljuste kõlinat. Jooksime aknale vaatama. See oli meie isa, kes tuli lumesahaga. Tegime ukse lahti ja hüüdsime teda, ehkki kingsepp ütles:

«Ärge külma tuppa laske!»

Isa rõõmustas meid nähes väga. Ta hüüdis meile, et ajab ainult Suurkülani tee lahti ja tuleb tagasiteel meile järele.

Seda ta ka tegi. Meie Annaga saime lumesaha otsas sõita ja teised tulid jalgsi järele. Tee oli nüüd nii lahti aetud, et see polnud mingi kunst.

Ema seisis köögiaknal ja vaatas murelikult välja, kui me koju jõudsime. Me saime Lasse ja Bossega sooja liha-klimbisuppi, midagi maitsvamat pole ma kunagi söönud. Sõin tervelt kolm taldrikutäit.

Pärast seda pugesin kohe voodisse. Ema ütles, et tal olnud kohe niisugune tunne, et isa peab lumesahaga välja sõitma, sest ta uskus kindlasti, et me oleme kuskil teel. Küll oli hea, et ta niiviisi tundis. Küllap me oleksime pidanud istuma terve öö kingsepa juures.

Varsti on jõulud käes

Järgmisel päeval paistis päike ja lumi lasus valge ning kaunina kõigi puude peal. See oli meie viimane koolipäev enne jõule. Õpetaja ütles, et ta pole öö otsa magada saanud. Ta ütles, et oli kogu aeg ärkvel olnud ja mõelnud, kuidas me küll selle lumega toime tuleme.

Kuna see oli viimane jõulueelne päev, luges õpetaja meile ühe jõulujutu. Kõik tundus mingil kombel iseäralik. Parajasti enne seda, kui me pidime koju minema, tuli see kõige parem asi. Õpetaja oli kirjutanud Stockholmi ja tellinud sealt meie jaoks muinasjuturaamatuid. Meile oli näidatud suurt plakatit, mille peal oli suur hulk pilte igasuguste muinasjuturaamatute esikaantest. Nende hulgast võisime valida, milliseid me endale osta tahame. Mina olin tellinud kaks raamatut ja Lasse ning Bosse samuti kumbki kaks. Minu omade peal olid imeilusad printsid ja printsessid. Parajasti sel viimasel koolipäeval oligi õpetaja raamatud kätte saanud. Ta kõndis klassis ringi ning jagas raamatuid. Suutsin suure vaevaga ära oodata, millal omad kätte saan. Aga ema oli öelnud, et me ei tohi neid lugeda enne, kui jõululaupäeva õhtul.

Enne kojuminekut laulsime läbi kõik jõululaulud, mida oskasime, ning õpetaja avaldas lootust, et meile tulevad rõõmsad jõulud. Olin kindel, et nii see just ongi.

Jooksime koos Britta ja Annaga poodi ning ostsime punast, rohelist, kollast, valget ja sinist läikepaberit, sest me tahtsime sellest teha korvikesi kuuse otsa riputamiseks. Siis läksime koju. Oli nii valge ja ilus.

Tee peal võttis Britta välja oma muinasjuturaa-

matu. Ta nuusutas seda. Siis andis ta raamatut meile kõigile nuusutada. Uued raamatud lõhnavad nii hästi, et juba lõhnast on tunda, kui tore võib neid lugeda olla. Siis hakkas Britta lugema. Ka tema ema oli öelnud, et raamatud tuleb hoida jõululaupäevaks. Kuid Britta ütles, et ta loeb ainult õige-õige natuke. Kui ta selle natukese meile ette oli lugenud, tundus see meile nii kohutavalt põnevana, et me ütlesime, et lugegu ta veel natuke edasi. Ta luges jupikese edasi. Aga see ei aidanud midagi, sest kui ta lõpetas, oli jutt ikka niisama põnev.

«Ma p e a n teada saama, kas prints võluti ära või mitte,» ütles Lasse.

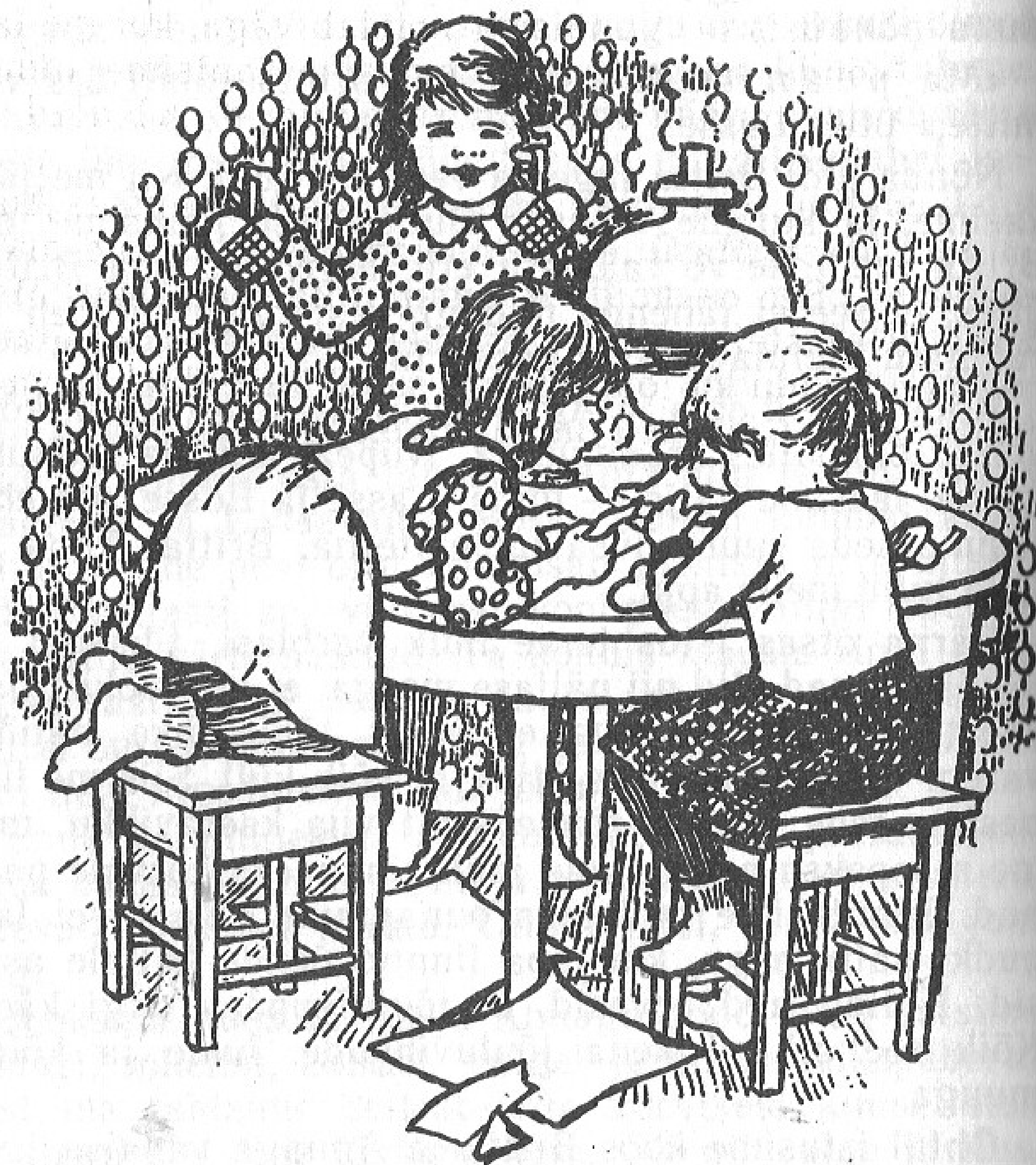
Nõnda pidi Britta lugema veel ühe jupi. Nii me jätkasime, ja kui me viimaks Bullerbysse jõudsime, oli Britta meile terve raamatu ette lugenud. Aga Britta ütles, et see ei tähenda midagi, sest niikuinii loeb ta raamatu jõululaupäeval uuesti üle.

Kodus tegid ema ja Agda parajasti jõuluvorsti, kõik kohad olid alles kraamimata. Niipea, kui me söönuks saime, läksime välja — mina, Lasse ja Bosse. Me ehitasime aeda suure ilusa lumelaterna. Britta, Anna ja Olle tulid meile appi.

Pärna otsas istus terve hulk varblasi, tihaseid ja leevikesi, nad olid nii näljase moega, et ma jooksin isa käest küsima, kas me ei võiks jõuluvihke natuke varem välja panna. Isa ütles, et võib küll. Siis me lippasime rehe alla ja tõime sealt viis kaeravihku, mis me rehepeksu aegu olime jõuluvihkudeks kõrvale pannud. Riputasime nad aias õunapuude otsa ja ei läinudki palju aega, kui juba linnud nende kallale asusid. Küllap nad arvasid, et jõululaupäev ongi käes. Kõik see oli nii kena jõuluvihkude, lume ja kõige muuga.

Õhtul istusime koos Britta ja Annaga vanaisa juures ning tegime jõulukorvikesi. Ka poisid olid sealsa-

mas. Alguses nad ei pidanud üldsegi meile appi tulema korve tegema, aga veidi aja pärast ei saanud nemadki kõrvale jääda. Istusime kõik koos vanaisa ümmarguse laua ümber ning tegime ühtekokku valmis 54 korvi ja jagasime need omavahel võrdselt, nii et 18 korvi läks Põhjatallu, 18 Vahetallu ja 18 Lõunatallu. Vanaisa pakkus meile õunu ja köhakompvekke. Kogu aeg, mis me seal istusime, mõtlesin ma muud-



kui, et homme hakkame piparkooke küpsetama. See oli peaaegu niisama tore nagu jõuluõhtu ise.

Vahepeal jooksis Lasse aeda ja süütas küünla, mille me lumelaternasse olime pannud. Küll see lumelatern kumas pimedas ilusasti. Nähes seda aias helendamas, pidin kogu aeg mõtlema jõululaulule «Jõulud on meil väravas, koputavad naerunäol». Ma lausa nägin, kuidas nad seal seisid ja lumelaterna kombel naeratasid.

«Vaene vanaisa, sina ei saagi lumelaternat näha,» ütles Anna. «Kas me ehk laulame sulle selle asemel natuke?» küsis ta. Vanaisa armastab väga, kui me laulame. Nõnda me siis tegimegi. Me laulsime nimelt seda laulu, millele ma olin mõelnud — «Jõulud on meil väravas».

«Kas sa ei leia, et jõulud on toredad?» sosistas Anna mulle pärast. Ma ütlesin, et leian küll. Sest ma arvan tõesti nii. See on kõige toredam, mida ma tean. Meil, Bullerby lastel, on siis kõigil väga lõbus. Muidugi, meil on muidu ka lõbus — nii suvel kui talvel, kevadel kui sügisel. Küll meil on vahva elada.

Kuidas me Bullerbys jõule pühitseme

Ma ei tea, millal jõulud mujale tulevad, aga meile Bullerbysse tulevad jõulud sel päeval, kui me piparkooke küpsetame. See on peaaegu niisama tore kui jõuluõhtu ise. Lasse, Bosse ja mina saame igaüks suure kamaka piparkoogitaignat, millest me võime küpsetada, mida aga ise tahame. Mõelge ainult, sel päeval, kui me viimati piparkooke küpsetasime, unustas Lasse selle joonelt ära ja läks isaga metsa puid tooma! Alles keset metsa tuli talle meelde, mis päev see niisugune on, ning siis pistis ta kodu poole punuma, nii et lumi tuiskas, rääkis isa. Meie Bossega olime juba küpsetamisega algust teinud. See oligi väga hea, et Lasse tuli kohale natuke hiljem. Sest meie kõige parem piparkoogivorm kujutab endast põrsast, ja kui Lasse ka parajasti küpsetab, on meil peaaegu võimatu põrsast enda kätte saada. Nüüd aga olime me juhust kasutanud ja juba kümme põrsast valmis küpsetanud selleks ajaks, kui Lasse lõõtsutades metsast koju jõudis. Küll tal siis hakkas kiire, et oma küpsetamisega meile järele jõuda! Kui me juba lõpetamas olime, mätsisime oma viimased taignariismed üheks suureks nutsakuks kokku ja tegime sellest auhinnakoogi, nii me teeme alati. Pärastlõunal, kui kõik koogid olid ahjust välja tulnud, panime ühte pudelisse 332 hernetera, käisime terve Bullerby läbi ja lasksime igaühel mõistatada, mitu hernest on pudelis. See, kes kõige täpsemini ära arvata oskas, pidi saama auhinnakoogi. Lasse käes oli pudel, Bosse kandis auhinnakooki ja minul oli kaasas märkmik, kuhu ma kirjutasin üles, kui palju keegi oli arvanud. Vanaisa oli see,



kes koogi võitis, ja ma olin selle üle rõõmus. Ta arvas, et pudelis on 320 hernest ja see oli kõige täpsem. Anna seevastu arvas, et herneid on kolm tuhat, kas see polnud temast rumal?

Ka järgmisel päeval oli meil lõbu laialt, sest me sõitsime metsast kuuski tooma. Kõik Bullerby isad tulevad kuuski tooma, ja loomulikult lapsed ka. Vaesed emad peavad jääma koju toitu tegema. Me võtsime oma suure piimaree, millega me harilikult Bullerbyst Suurküla meiereisse piima veame. Lasse, ja Bosse, ja mina, ja Britta, ja Anna, ja Olle — me kõik saime sõita ree peal. Minu isa käis kõrval ja hoidis ohje, Olle isa ja Britta ning Anna isa tulid ree taga, naersid ja ajasid juttu. Meie ree peal naersime ja vestlesime niisamuti.

Metsas oli nii paksult lund, et me pidime seda puudelt maha raputama, muidu ei näinud kuidagi, kas kuusk on ilus või ei ole. Saagisime maha kolm suurt uhket kuuske — ühe Põhjatalu, teise Vahetalu ja kolmanda Lõunatalu tarvis. Siis võtsime veel ühe pisikese kuuse vanaisale tuppa ja ühe väiksema puu, mille me kavatsesime viia Lövnäsi Kristinile.

Jõululaupäeva eelõhtul olin ma nukker, sest ma ei uskunud, et ema ja Agda oma tööga valmis jõuavad. Köök oli kole ja koristamata. Ma nutsin natuke selle üle, kui juba voodis olin.

Jõululaupäeva hommikul ärkasin varakult ja lippasin palja öösärgi väel kööki — oi, kui kena seal oli! Põrandat katsid uued kaltsuvaibad, pliidi kulbiraua ümber oli mähitud kokkukrimpsutatud punast, rohelist ja valget siidpaberit, suurel klapplaual ilutses jõululina ning kõik vasknõud olid värskelt läikima nühitud. Ma läksin nii rõõmsaks, et ma lihtsalt pidin ema kallistama. Lasse ja Bosse tulid tormates minu kannul ja Lasse ütles, et tal tuli kohe niisugune jõulutunne südamesse, kui ta neid kaltsuvaipu nägi.

Jõululaupäeva hommikupoolikul käime meie, Bullerby lapsed, alati Lövnäsi Kristini juures, meil on kaasas korv kõiksugu heade asjadega, mis kõik emad on kokku pannud. Ehkki me kõigepealt läheme vanaisa — see tähendab Britta ja Anna vanaisa juurde. Me soovime talle häid pühi ja vaatame pealt, kuidas Britta ja Anna ehivad ta tillukest jõulupuud. Me aitame selle juures ka natuke kaasa, kuigi Britta ja Anna tahavad parema meelega kõik ise teha. Vanaisa ei näe ju, mis seal kuuse otsas ripub, sest ta on peaaegu pime. Aga me jutustame talle sellest ja siis ta ütleb, et näeb seda oma peas.

Kui me Lövnäsi Kristini juurde läksime, oli ilm imeilus. Ta oli täpselt niisugune, nagu jõululaupäeval peab olema. Kristini tare juurde viib nii kitsuke rada, et me ta lume sees vaevalt üles leidsime. Lasse kandis korvi ja Bosse koos Ollega väikest kuusepuud. Britta, Anna ja mina ei saanud midagi kanda. Küll Kristin oli meie tulekust üllatunud! Nojah, ta muidugi lihtsalt teeskles seda, sest ta ju teab, et me igal aastal tuleme. Lasse pakkis korvist kõik välja ning ladus lauale. Kristin vangutas aina pead ning korrutas:

«Oh-oh-oh, seda on küll na palju, seda on küll na palju!»

Ma ei arva, et seda oleks liiga palju olnud, aga hästi palju oli kõike küll. Suur kamakas sinki, terve vorst, terve jõulujuust, siis veel kohvi ja piparkooke ja küünlaid ja kompvekke, ja ma ei mäletagi kohe kõike, mis seal veel oli. Panime Kristini kuusele küünlad külge ja tantsisime natuke puu ümber — lihtsalt selleks, et õhtu tarvis pisut harjutada. Kristin oli väga rõõmus, ta seisis uksel ja lehvitas meile järele, kui me ära läksime.

Koju jõudes hakkasime Lasse ja Bossega oma kuuske ehtima. Isa aitas ka kaasa. Meil olid pööningul ära pandud punased õunad jõulukuuse tarvis, siis võtsime omaküpsetatud piparkooke. Vanaisa juures teh-

tud korvikestesse panime rosinaid ja pähkleid. Ka vattinglikesed, mis olid emal lapsepõlves kuuse otsas rippunud, panime külge. Muidugi mõista ka hulganisti lipukesi, küünlaid ja kompvekke. Küll me kuusk oli ilus, kui ta ehitud sai!

Siis oli aeg käes lõunasöök pintslisse pista ja pärast seda polnud midagi muud teha kui OODATA. Lasse ütles, et need tunnid jõululaupäeva pärastlõunal, kui peab muudkui ringi uitama ja ootama, ootama — need võtavad pea halliks. Me muudkui ootasime, oota-



sime ja ootasime ning vahetevahel käisin ma peegli juures vaatamas, kas on ka tõsi, et pea sellest halliks läheb. Aga imelikul kombel olid minu juuksed küll ikka niisama linakollased nagu ennegi. Bosse koputas puhuti ikka vastu kella, sest ta arvas, et see on vahest seisma jäänud.

Kui pimenes, jõudis lõpuks ometi kätte aeg minna oma jõulukinkidega Põhjatallu ja Lõunatallu. Seda ei saa teha valges, sest siis pole asi hoopiski põnev. Meie Lasse ja Bossega panime pähe oma punased nääritaadimütsid ja Lasse pani loomulikult ette ka oma jõuluvanamaski, millega ta hiljem õhtul jõuluvana teeb. (Praegusel ajal on meil jõuluvanaks Lasse. Kui ma alles väike olin, uskusin ma, et jõuluvana ongi tegelikult olemas, aga seda ma nüüd enam ei usu.) Võtsime oma pakid kaasa ja hiilisime välja hämarusse. Taevas oli väga palju tähti. Kui ma taamal mustava metsa poole vaatasin, tuli mulle mõte, et võib-olla elutseb seal siiski tõeline jõuluvana, kes tuleb peatselt, suur kuhi jõulukinke kelgu peal. Ma peaaegu soovisingi, et see nii oleks.

Põhjatalu köögipoolses esikus oli täiesti pime. Me prõmmisime uksele, tegime selle lahti ja viskasime oma kingituspakid kööki. Selle peale tormasid Britta ja Anna välja ning ütlesid, et me peame sisse tulema ning nende jõulukooke ja küpsiseid maitsema. Seda me ka tegime. Siis saime meiegi pakid jõulukinkidega. Pärast panid Britta ja Anna endale ka jõuluvanamaskid ette ning me läksime seltsis Lõunatallu Olle juurde. Olle istus oma köögis ja ootas meid juba. Svipp hakkas koledasti klähvima, nähes korraga viit vanakest. Ka Olle pani endale maski ette. Siis jooksime kõik välja ja mängisime pimedas, et me olemegi tõelised jõuluvanad, kes käivad ringi ja kannavad inimestele jõulukinke laiali.

Viimaks jõudis õhtu ometi kätte ning me sõime köögis klapplaua ääres õhtust. Laual olid küünlad ja

väga palju toitu, aga mina sõin peaaegu ainult sinki. Ja putru muidugi ka. Selleks juhuks, kui mandel peaks minule sattuma. Kuid ta ei sattunud. Meil Vahetalus on olemas sulane nimega Oskar. Talle meeldib väga meie teenija Agda. See, kes oma pudrust mandli leiab, abiellub järgmisel aastal kindlasti. Ja kujutage ette, mandel oli pooleks läinud ning nii Oskar kui Agda said poole temast. Küll me siis Lasse ja Bossega naersime. Agda sai pahaseks ja ütles, et see on kõik puha laste temp. Aga me ei saanud ju sinna midagi parata, et mandel pooleks läks.

Me tegime pudru juurde salme ka. Lasse mõtles välja sellise:

«Mandel kukkus pudrus kaheks,
Agda Oskari saab meheks.»

Eks see olnud hästi välja mõeldud? Aga Agda küll niiviisi ei arvanud. Ehkki ta läks pisut rõõmsamaks pärast, kui me kõik aitasime tal nõusid kuivatada. Me tegime seda selleks, et saaks juba rutem kingituste jagamisele asuda.

Pärast läksime suurde tuppa. Kuusel olid küünlad põlema pandud ja laual seisid samuti küünlad. Mulle tuli kananahk ihule, see tuleb mul alati, kui miski on nii ilus ja nii põnev. Isa luges meile piiblist ette. Ja mina lugesin ka mõned kole ilusad värsid, mis algasid nõnda: «Sa väike jeesulapsuke seal suure sõime sees . . .». Seal värsis oli öeldud, et õieti oleks jeesulapsuke pidanud saama terve hunniku jõulukinke ja koogi pealekauba ja mina arvan täpipealt sedasama. Aga selle asemel saame jõulukinke hoopis meie.

Sel ajal kui me kõik laulsime «Kui jõuluhommik särab», hiilis Lasse välja ning tuli natukese aja pärast tagasi jõuluvanariietes ja suur kott seljas.

«Kas siin peres häid lapsi ka on?» küsis ta.

«Jah, tervelt kaks tükki,» kostis Bosse. «Aga veel

on meil üks igavene väänkael, kelle nimi on Lasse. Kuigi paistab, et ta on õnneks parajasti välja läinud.»

«Temast ma olen kuulnud,» ütles jõuluvana. «See on kõige parem poiss siin maal üldse. Tema saab rohkem kingitusi kui keegi teine.»

Seda ta muidugi ei saanud. Me saime kõik võrdselt kingitusi. Mina sain endale uue nuku, kolm raamatut, ühe huvitava nupumängu, kleidiriide, kindad ja veel igasuguseid muid asju. Kokku oli mul kingitusi tervelt viisteist tükki. Emale olin ma ühe rätiku ristpistes välja õmmelnud. Ta rõõmustas väga selle üle. Isale ma ostsin kalendri. Ka tema rõõmustas selle üle. Mulle meeldib, kui inimesed rõõmustavad. See on niisama tore kui ise kingitusi saada. Lassele ja Bossele kinkisin tinasõdureid.

Pärast me tantsisime kuuse ümber ja siis tulid kõik Põhjatalu ja Lõunatalu inimesed ka kohale ning lõid kaasa. Tuli ka vanaisa, kuigi tema ei saanud tantsida. Mulle tundub, et me tantsisime «Jälle jõulud, jälle jõulud» ja kaerajaani vähemalt oma kakskümmend korda.

Õhtul ladusin kõik oma kingitused voodi kõrvale lauale, et ma neid ärgates kohe jälle näeksin.

Jõulud on tõesti suurepärased. Õieti on päris kahju, et nad nii harva on.

Kelgutamas

Bullerby asetseb justkui künka otsas, ja kui meil on tarvis minna Suurkülla, kus me koolis käime ja kus asuvad kauplused, läheb tee kogu aeg allamäge. Kodu poole minnes läheb siis tee muidugi kogu aeg ülesmäge. Lasse räägib ikka, et kui ta suureks saab ja surimuri-kilakola-inseneriks hakkab, leiutab ta niisuguse mäeveeru, mis ennast ise ümber pöörab, nii et tee läheks kogu aeg ainult allamäge.

Need nõlvakud Bullerbyst Suurkülani on kõige paremad kelgumäed, mida võib iganes soovida. Terve talvise koolivaheaja me muudkui kelgutame seal.

Sel aastal võttis Lasse teisel pühal, kui me olime juba kõik oma jõuluraamatud läbi lugenud ja kõik piparkoogid nahka pistnud, meie suure puuveokelgu. Sellega hakkasime meie, Bullerby lapsed, oma nõlvakutest alla laskma. Lasse juhtis kelku.

«Tee vabaks!» hüüdsime üheskoos nii mis jaksasime. Kuigi seda polnud tegelikult vaja, sest meie mäenõlvadele eksib harva mõni inimene. Aga meil oli lihtsalt tore niiviisi hüüda, kui me täie hooga mäest alla tuhisesime. Pärast oli meil muidugi tükk tegemist, et ülesmäge tagasi Bullerbysse jõuda, ja Lasse rääkis pikalt sellest isepööravast mäeveerust, mille ta ükskord leiutab.

«Kas sa ei võiks seda kohe praegu leiutada?» küsis Bosse.

Ent Lasse ütles, niisuguse mäe peale minevat sellisel hulgal püssirohtu ja dünamiiti, rattaid ja mutreid, et nende valmistamiseks kulub oma kümme aastat. Ja nii kaua polnud meil aega oodata.

Kui me siis lõpuks olime kelgu kõigist neist mäe-



nõlvadest üles tirinud ja tahtsime parajasti meie aida ees uuesti peale istuda, tulid aidauksest välja meie isa, Olle isa ning Britta ja Anna isa. Isa palus:

«Kuulge lapsed, andke meile ka natukeseks kelku.»

Ta istus kelgu peale ning sedasama tegid ka onu Erik ja onu Nils. Siis sõitsid nad mäest alla. Meie ootasime. Aga kui nad tagasi jõudsid, tahtsid nad veel ühe sõidu teha, sest see oli nii lõbus. Kujutage ette, kui lapsikud võivad ometi olla täiskasvanud!

Kuid siis me võtsime Põhjatalu puuveokelgu ja sõitsime isadele järele. Vaevalt olime esimese mäeveeru

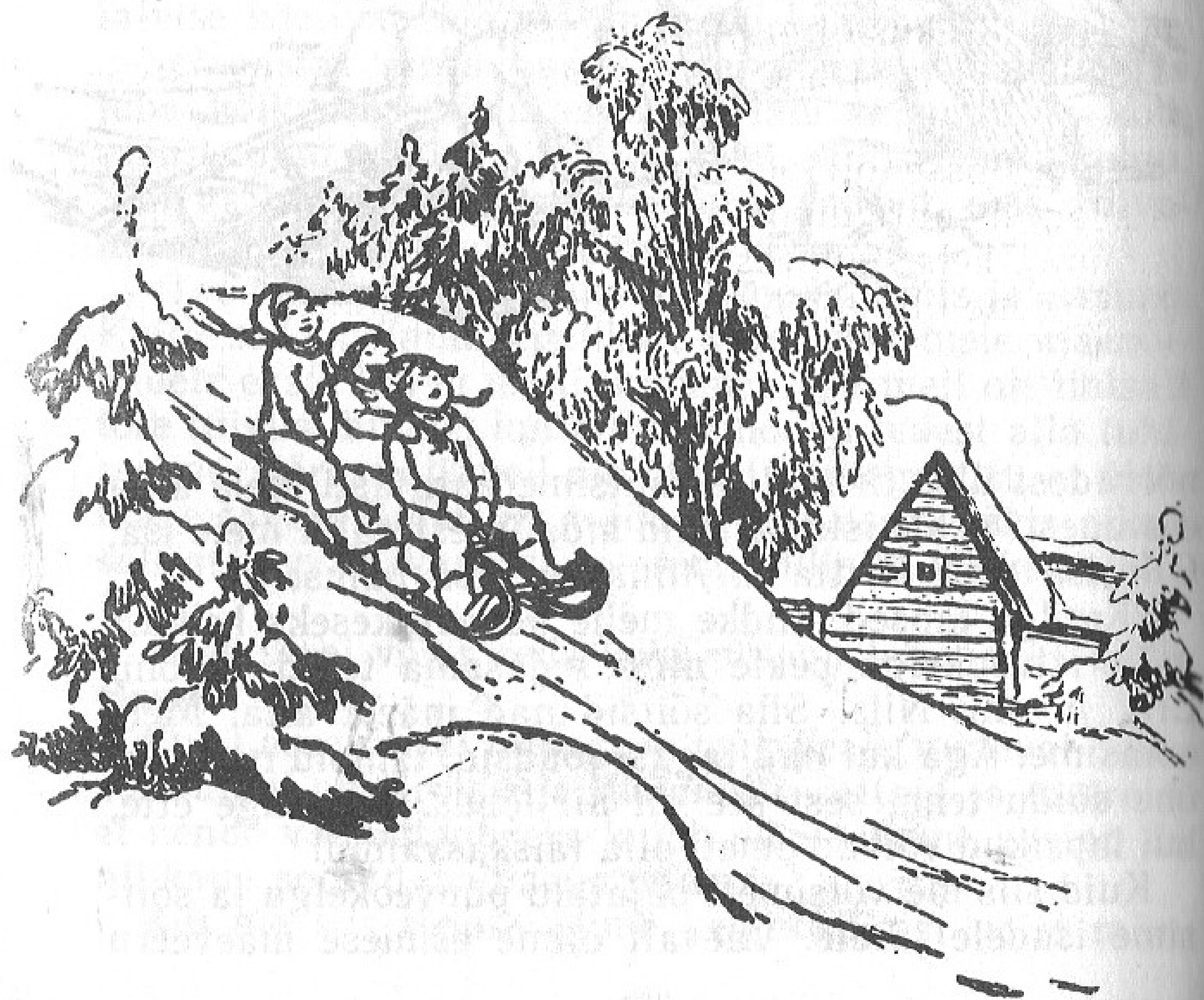
keskele jõudnud, kui nägime neid ühes lumehanges siputamas ja täiest kõrist naermas.

«Kuule, Erik, mismoodi sa seda kelku õieti juhtisid?» küsis meie isa.

Neid oli täiesti võimatu kelgu pealt minema saada, nad muudkui sõitsid ja sõitsid, kuni lõpuks tuli Britta ja Anna ema ning ütles onu Erikule, et ta peab koju minema ja natuke puid lõhkuma.

«Kunagi ei lasta sul ka veidike lõbutseda,» tähendas onu Erik ning kloppis ennast naerdes lumest puhtaks.

Kui me jälle üksi jäime, tegime võidusõitu. Britta, mina ja Anna sõitsime Põhjatalu kelguga, Lasse, Bosse ja Olle Vahetalu omaga. Me mängisime, et need on viikingilaevad, mis purjetavad ulgumerel. Lasse



hüüdis poiste kelku «Pikaks Maoks» ja meie hüüdsime oma «Kuldroosiks», kuigi Lasse ütles, et see olevat viikingilaeva jaoks igitobe nimi.

«See ei loe midagi, peaasi, et ta ilus on,» väitsime meie.

Sest kui me kord juba olime oma laeva ära ristinud, ei tahtnud me enam selle nime muuta ainuüksi sellepärast, et see tundus Lassele tobedana.

Võidusõit oli põnev. «Pikk Madu» ja «Kuldroos» püsisid kogu aeg täpselt kõrvuti ja poisid karjusid:

«Varsti kummuli «Kuldroos»,
kõigil pead ja jalad koos!»

Aga tegelikult oli see hoopis «Pikk Madu», mis kummuli läks. Ta kihutas otse lumehange. «Kuldroos» seevastu liugles ilusasti kuni suure männini teise mäenõlvaku all, kus oligi meie lõppsiht.

«Nii käib ikka hooplejate käsi,» ütles Britta pärast Lassele.

Kuid Bosse oli pea vastu puujuurikat ära löönud ja saanud suure muhu otsaette, sellepärast me enam ei hoolinud kelgutamisest. Pealegi oli juba läinud pimedaks ja me olime näljased. Nii me siis läksimegi koju.



Me võtame vastu uut aastat

Vana aasta viimasel päeval, kui ma parajasti köögis istusin ju putru sõin, tulid õhinal Britta ning Anna. Britta küsis:

«Liisa, kas sa tuled ka uut aastat vastu võtma?»

«Aga muidugi tulen,» vastasin.

Minu meelest oli see väga hea ettepanek. Kuid kõigepealt pidin ema käest luba küsima, kas tohin kella kaheteistkümneni ärkvel olla, sest uus aasta tuleb ju nimelt sel ajal. Ema lubas. Me leppisime otsekohe kokku, et istume minu toas ja valvame. Ema lubas meile õunu, pähkleid ja kadakamarjajooki, et me võiksime ka pidu pidada.

Varsti pärast seda tulid Lasse ja Bosse ning ma ütlesin neile:

«Mina võtan täna öösel koos Britta ja Annaga uut aastat vastu!»

Selle peale teatas Lasse:

«Meie Bosse ja Ollega niisamuti, me leppisime juba tüki aja eest kokku.»

Aga ma olen päris kindel, et ta tuli selle peale alles selsamal silmapilgul ja et poisid otsustasid uut aastat vastu võtta ainult sellepärast, et meie seda tegime.

Lippasime vanaisa juurde ja küsisime tema käest, kas tema ka tahaks uut aastat vastu võtta. Aga vanaisa ütles, et ta jääb õhtuti ikka kole uniseks. Vanaisa on vahva, ta on n i i vahva! Ta tegi oma kapi lahti ja võttis sealt hulga pisikesi tinaklompe, mis ta meile andis.

«Ega see pole kellegi uusaastavastuvõtt, kui te õnne ei vala,» ütles ta.

Ta jutustas meile, et on võimalik ära arvata, mis tuleval aastal kedagi ootab, kui tina üles sulatada ja

külma vette valada. Kui tinaplonn tuleb näiteks mündi kujuga, tähendab see, et saad algaval aastal palju raha. Me võtsime väikese kopsiku, millega poisid vanaisa juures tinasõdureid valavad.

Poistele me ei rääkinud, et saime vanaisa käest tina.

Küll see oli tore õhtu! Olin oma toa ilusaks teinud, viisin kõik kaltsuvaibad välja ja kloppisin nad puhtaks, pühkisin igalt poolt tolmu ära ja siis oli mul eriti uhke viie küünlaga küünlajalg, mille ma panin keset



lauda. Küünlajala ümber seadsin kausid õuntega, kannu kadakamarjajoogiga ja pähklikausid. Britta ja Anna tulles põlesid juba küünlad oma täies ilus. Ka ahju olin ma tule teinud.

«Mulle meeldib uusaastat vastu võtta,» ütles Anna.

Lasse, Bosse ning Olle võtsid uusaastat vastu poiste toas. Nende toa ja minu toa vahel on suur pime pööning. Parajasti siis, kui me olime istunud uusaasta saabumist ootama, kostsid pööningult hiilivad sammud. Natukese aja pärast kostis kohutav pauk, aga me ei teinud sellest väljagi. Me saime aru küll, et poisid püüavad meid pööningule meelitada. Lasse paugutajat olime ennegi kuulnud.

Kuid siis ei sündinud enam midagi ja meis tärkas uudishimu. Piilusime ukseprao vahelt välja. Väljas oli täiesti pime ja vaikne. Otsustasime hiilida üle pööningu ja piiluda poiste toa lukuaugust sisse, et näha, mis nad seal teevad.

«Ma ei näe mitte kui midagi,» ütles Britta, kes piilus esimesena. «Neid pole seal.»

«Ma ei imestaks üldsegi, kui nad kõik oleksid juba magama heitnud,» arvas Anna.

«Kenad uusaasta vastuvõtjad küll,» laususin mina. «Tulge, lähme õige sisse, võtame Lasse paugutaja ja ajame nad maast lahti.»

Põmm — kostis üsna meie selja taga. Me ehmatasime nii, et hüppasime õhku.

«Need lontrused on ennast pööningule ära peitnud!» hüüdis Anna.

Tormasin oma taskulambi järele ning näitasin valgust viimasesse kui urkasse, vanade kirstude ja riiete taha. Kuid poisse polnud näha.

«See on küll imelik lugu,» arvas Britta.

Põmm! — kostis jälle siinsamas meie selja taga. See oli järjekordne paugutaja. Me hakkasime juba peaaegu uskuma, et pööningul kummitab.

«Oodake ainult, kuni ma Lasse kätte saan,» lubas Britta. «Küll ma teda siis klobin, nii et ta mäletab!»

«Tee seda ometi,» kuulsime Lasse häält üleval meie peade kohal ütlevat.

Katuse all aampalkidel seisid Lasse, Bosse ja Olle. Me saime vihaseks.

«Kuidas teie nigela uusaastavastuvõtuga lood on?» päris Lasse.

«Täname küsimast,» vastasime. «Me tahtsime parajasti hakata õnne valama, et näha, mis uus aasta toob.»

Nüüd läksid nad alles uudishimulikuks, pean ma ütlema. Nad tulid ka minu tuppa, ja kui nad nägid, mis kena olemine meil seal küünalde, ahjutule ja kõige muuga on, otsustasid nad ka meie juurde kolida uusaasta saabumist ootama. Bosse lippas nende õunte, pähklite ja kadakamarjajoogi järele.

Siis sulatasime ahjus kopsiku sees tina ja igaüks sai kallata sellest sortsu minu pesukaussi, vee sisse. Lasse kallas esimesena. Kui tema tinaklomp oli hangunud, võttis ta selle veest ning uuris tähelepanelikult. Siis ta ütles:

«Paistab, nagu saaksin ma kuningaks. See on ju kuningakroon.»

«Hahaa, see on hoopis raamat!» ütles Anna. «See tähendab, et sa käid tuleval aastal koolis.»

Minu tinatükk oli hoopis imelik.

«Minu meelest on see justkui jalgratas,» arvas Olle.

See rõõmustas mind kohutavalt, sest ma tahan endale hirmsasti jalgratast.

Kui kõik olid õnne valanud, istusime tulepaistel ja rääkisime muinasjutte. Minu meelest oskab Britta väga toredaid muinaslugusid jutustada. Me sõime palju õunu ja pähkleid ning jõime kadakamarjajooki. Siis hakkasime pähkleid mõistatama. Britta ja Anna

oskavad seda imehästi. See käib nõnda. Esmalt ütleb Britta:

«Suitsu ajab sisse!»

Anna vastab:

«Ma lippan pööningule.»

Siis küsib Britta:

«Mitu poissi sa kaasa võtad?»

«Viis tükki,» vastab Anna.

Ja et Brittal oligi peos parajasti viis pähklit, pidi ta need Annale andma, sest Anna oli võitnud. Me mõistatasime igat moodi. Annal vedas nii, et kui me lõpetasime, oli temal kaks korda nii palju pähkleid kui igal teisel.

Siis hakkas Bosse hirmsasti haigutama. Viimaks ta ütles, et heidab minu voodisse uusaastat ootama.



Nii ta tegigi. Aga ei läinud kaht minutitki, kui ta juba magas. Ema ja isa tulid üles meile head ööd soovima, sest nemad ei kavatsenud uusaastat ootama jääda.

Küsisime Lasse käest, palju kell on.

«Pool üksteist,» ütles Lasse.

Ma arvan, et uusaastaöö on teistest öödest tublisti pikem. Mulle tundus, et kell ei saa iialgi kaksteist. Aga lõpuks ta siiski sai. Püüdsime siis Bosset üles äratada, kuid see osutus täiesti võimatuks. Kustutasime küünlad ja astusime akna juurde ööpimedusse vahtima, et näha, kas uus aasta ikka tuleb. Ent me ei näinud mitte kui midagi. Pärast jõime kadakamarjajooki ja hüüdsime:

«Head uut aastat!»

Otsustasime, et hakkame igal aastal uut aastat vastu võtma, sest see on nii tore.

Pärast seda kõike ei tahtnud ma midagi muud kui ainult magada. Kuid Bosse magas juba minu voodis. Võtsime üheskoos tal kätest ja jalgadest kinni ning tirisime Bosse tema oma voodisse. Ta ei ärganud ka siis. Lasse võttis ta riidest lahti ja pani talle öösärgi selga. Pärast seda sidus ta Bossele ühe minu juuksepaela pähe.

«Jäägu see sinna homseni, las ta siis näeb, kui lõbusasti ta uusaastat vastu võttis,» ütles Lasse.

Sõidame tädi Jenny juurde pidusse

Kõige vahvam asi terve jõuluvaheaja jooksul oli pidu tädi Jenny juures. Tädi Jenny elab ühes talus tükk maad teisel pool Suurküla. Ta kutsus ühel jõulujärgsel pühapäeval enda juurde kõik Bullerby inimesed. Meil tuli mitu tundi saaniga sõita, enne kui tema juurde jõudsime.

Ema äratas meid üsna varakult ning toppis meile selga hirmsa hulga kampsuneid ja salle. Olin päris kindel, et lämbun ära, enne kui pidusse jõuan. Ometigi tuli ema veel ühe rätiga ja tahtis selle mulle pähe siduda. Aga siis ma ütlesin, et kui mind tahetakse tsirkusetolana tädi Jenny juurde viia, siis ma lihtsalt ei tule kaasa.

Sõitsime oma korvsaaniga. Isa istus pukis ja juhtis hobust. Tal olid suured õlgtuhvlid jalas, et varbad ei külmetaks. Meie saan sõitis kõige ees, meie kannul tuli Lõunatalu saan ja kõige lõpuks Põhjatalu oma. Küll kõik need kuljused tilisesid ilusasti! Olime nii rõõmsad, et hakkasime laulma, aga ema käskis kohe järele jätta, et me liiga palju külma õhku sisse ei ahmiks. Siis me hüüdsime üht kui teist järgmises saanis sõitvale Ollele ja tema hüüdis edasi Brittale ning Annale.

«Kui meile antakse heeringasalatit, siis mina sõidan kohe koju tagasi!» hüüdis Lasse.

«Mina ka!» hüüdis Olle.

Siis pidi ta Brittale ja Annale selgitama, mis ta sellega öelda tahtis. Ja veidi aja pärast hüüdis Olle meile, et ka Britta ja Anna kavatsevad koju tagasi sõita juhul, kui meile heeringasalatit antakse.

Kuid me ei sõitnud koju tagasi, ehkki meile anti heeringasalatit. Sest et meile pandi ette veel tuhat teist toitu, nii et heeringasalatit ei tarvitsenud puudutadagi.

Tädi Jennyl endal on ka kolm tüdrukut, peale selle viibis peol veel terve hulk teisi lapsi. Me olime ühes suures toas ülemisel korrusel ja mängisime seal päev otsa, välja arvatud see aeg, kus tuli söömas käia. Viimaks väsitas kogu see söömine meid tõsiselt ära, sest niipea kui me mõnda mängu olime alustanud, ilmus kohale tädi, kes ütles, et nüüd tuleb jälle alla sööma minna. Suured inimesed vist ei teegi pidus olles midagi muud, kui söövad.

Tädi Jenny kõige vanema tüdruku nimi on Nanna. Me mängisime, et Nanna on nõid, kes elab siinsamas saali kõrval kambrikeses. Mängult oli kõrvalkamber tema onn ja saal paks mets. Parajasti siis, kui me metsa marjule läksime, tormas nõid oma onnist välja ja püüdis meid kinni. Oi, kuidas ma kartsin! Ma teadsin küll kogu aeg, et see on kõigest Nanna, aga ma kartsin siiski nii, nagu oleks see olnud tõeline nõid. Kõrvalkambris seisis suur kirst. Me mängisime, et see on nõia ahi. Ta hakkas Lasset oma ahjus küpsetama. Aga õnneks pääses Lasse viimasel silmapilgul põgenema.

«Kuigi mul on juba natuke kärsahaisu küljes,» teatas Lasse.

Vahel kihutas nõid kohale ja hüüdis:

«Kivistuge!»

Siis pidid kõik seisma üsna vagusi ega tohtinud oimugi liigutada. Kord kui nõid meid jälle ära kivistas, oli Lassel väga totter väljanägemine. Ta seisis ühel jalal, keel suust väljas, hoidis kätega kõrvadest kinni ja vaatas kõõrdi.

Ta pidi niisama totralt seismagi, kuni nõid tuli ja ta nõidusest vabastas. Küll me alles naersime ta üle!

Tädi Jenny tüdrukutel oli väga uhke nukkude kapp,



see seisis saali ühes nurgas. Meie Annaga ei suutnud vastu panna ja käisime seda vahetevahel vaatamas. Nukkude kapis olid olemas köök, söögituba, magamistuba ja võõrastetuba ning seal elas tore nukuperekond. Nanna ütles, et nende nimed on krahv ja krahvinna Kuldmürkel. Neil oli veel ilus väike tüdruk, kes

istus võõrastetoas tooli peal. Teda hüüti Isabella Kuldmürkliks.

Kui täiskasvanud olid viimaks söömise lõpetanud, tulid nemad ka üles meie juurde mängima. Mängisime pimesikku. Pimesikk oli Olle isa. Tal oli suur ruuduline taskurätik silmade ette seotud. Me jooksime ja sikutasime teda kuuest nii tihti kui saime. Siis hakkasime panti mängima. Ma andsin pandiks oma väikese kuldse südamekese. Kui pante lunastama hakati, pidin tegema kolm kukerpalli. Ma tegin need ära ja sain oma kuldsüdame tagasi. Olle pidi hüüdma ahjusuust sisse oma kallima nime. Ja kujutage ette, ta hüüdis: «Liisa!» Lasse hakkas naerma ja mul oli kole häbi. Aga Olle tegi põlgliku näo pähe ning ütles mulle:

«Ma mõtlesin oma ema, kas sa siis aru ei saa? Tema nimi on ju samuti Liisa.»

Isal tuli keksida varesesammu ümber saali. Küll me saime tema üle naerda! Ma polnud veel kunagi näinud isa varesesammu keksimas. Aga kõige hullem oli ikkagi see, mis tädi Jenny pidi tegema. Tal tuli ronida laua otsa, seista ühel jalal ja kuke moodi kireda. Ta ei tahtnud seda teha.

«Rumalus!» ütles ta. «Laud ei kannata mind, vana paksu inimest!»

Võib-olla oli tal ka õigus. Sest tädi Jenny kaalub ligemale sada kilo.

Me mängisime kaua aega ja kõigil oli lõbus. Ainult meie Annaga hiilisime vahetevahel nukkude kapi juurde Isabella Kuldmürklit vaatama.

Kõige parem oli tädi Jenny peo juures see, et me pidime neile öömajale jääma. Mulle meeldib magada võõras kohas. Kõik tundub siis nii erakordne ja tähelepanuväärne. Isegi lõhn on hoopis teistsugune kui kodus. Meid oli peol kokku neliteist last ja meid kõiki pandi ühiselt magama sama mängutoa põrandale. Küll on vahva põrandal magada! Meil olid põhukotid all, aga linu polnud, paljad tekid. Kui me juba



magama olime heitnud, tulid kõik täiskasvanud meid vaatama.

«Siin see noor Rootsimaa lamab, nii et mööda meetriga,» ütles isa.

Kui nad ära läksid, pidime me magama jääma. Kuid on peaaegu võimatu, et neliteistkümmend last ühekorraga vagusi jääksid. Nanna rääkis meile suurest varandusest, mille keegi rüütel ammu aega tagasi siin läheduses oli maha matnud. Lasse tahtis kohe keset ööd seda välja kaevama minna. Aga Nanna ütles, et seda varandust ei leia keegi üles, sest ta on ära võlutud. Seepeale ma uinusin.

Me ei sõitnud koju varem kui järgmise päeva hilisel pärastlõunal. Enne kui me Bullerbysse jõudsime, läks juba päris pimedaks. Koduteel ei hüüdnud me üksteisele mitte midagi, sest olime nii väsinud. Naaldusin saani korjule ja vaatasin üles tähtede poole. Neid oli nii palju, nii hirmus palju, ja nad olid nii kaugel. Siis pugesin ma veelgi sügavamale nahkse saaniteki alla ning laulsin vaikselt endamisi, nii et Lasse ja Bosse seda ei kuulnud:

«Sära, sära, tähesilm,
küll on taevas suur ja külm!»

Ma loodan, et me tuleval aastal saame jälle tädi Jenny juurde pidusse sõita.



Lasse kukub järve

Kui joosta otse läbi Põhjatalu karjakopli, jõuad väikese järvekese äärde. Seal me käime talvel uisutamas. Tänavu oli järvel nii hea sile jää. Ühel päeval keelas ema, et me järvele ei läheks — ainult sellepärast, et isa oli koos onu Erikuga suure jääaugu raiunud. Nad murdsid jääd meie jääkeldri tarvis. Aga mina ütlesin:

«Me ju näeme ometi kadakaoksi, mis nad seal püsti panid, nii et küll me juba oskame ennast jääaugust eemale hoida.»

Siis saime loa minna.

Vahel on Lasse päris rumal. See on siis, kui ta püüab endale tähelepanu tõmmata. Just seda ta seekord tegigi. Ta uisutas jääaugule nii lähedale kui veel sai.

«Siin tuleb Bullerby uisumeister!» hüüdis ta. Nende sõnadega kihutas ta otse jääaugu poole ega keeranud enne ära, kui päris viimasel silmapilgul.

«Kuule, Lasse, sa oled hull,» ütles Olle.

Me sõitlesime kõik Lassega, aga see ei aidanud. Ta tiirutas ringide ja käänakutega ikka augu ümber. Mõnikord sõitis ta ka tagurpidi.

«Siin tuleb Bullerby uhke meisteruisutaja!» hüüdis ta jälle.

Ja seda ta tõepoolest tegigi. Ta sõitis tagurpidi plartsatusega otse vette, sest ta oli sattunud liiga augu ääre peale. Me karjatasime. Ja Lasse ise karjus kõige hullemini. Olime koledasti ehmunud ja arvasime, et Lasse hakkab uppuma. Siis heitsime pikas reas kõhuli jääle ning haarasime üksteise jalgadest kinni. Bosse lamas jääaugule kõige lähemal ning me hoidsime ta jalgadest väga kõvasti kinni. Bosse tiris Lasse



veest välja ning me jooksime nii kiiresti koju kui jaksasime. Lasse peaaegu nuttis, aga päris nutt see siiski polnud.

«Kujuta ette, kui sa oleksid tulnud koju uppunud peast!» ütles Bosse.

«Uppunud peast ei tulda, tola!» nähvas Lasse pahuralt.

Aga küllap ta arvas Bossest siiski hästi, sest oli ju Bosse ta jääaugust välja tirinud. Natuke hiljem, õhtupoolikul, andis ta Bossele terve hulga tinasõdureid.

Ema oli Lasse peale väga pahane, et ta jääauku kukkus. Ta pidi kohe voodisse heitma ja kuuma piima jooma, et sooja saada. Seejärel pidi ta mitu tundi lamama. Selleks et oma pattude üle järele mõelda, ütles ema. Just sel ajal Lasse andiski Bossele tinasõdurid.

Aga õhtul me ehitasime aias lumest kindluseid ja pidasime lumesõda, ning sellest võttis muidugi ka Lasse osa. Meil Britta ja Annaga oli oma kindlus ja poistel oli oma. Kuid poisid teevad ikka liiga kõvad lumepallid ja loobivad neid liiga kõvasti. Minu meelest pole see aus. Nad jooksid meie kindlusele tormi, peod lumepalle täis, ning Lasse hüüdis:

«Võit ja häving! Siin tuleb Põhjamaa Hirm!»

Kuid siis ütles Britta:

«Või nii, ja mina arvasin, et see on hoopis Bullerby uisumeister!»

Pärast seda ei öelnud Lasse tükil ajal enam midagi.

Aga poisid vallutasid meie kindluse ja võtsid meid vangi. Nad ütlesid, et me peame õhtu otsa istuma ja neile lumepalle veeretama, vastasel korral ootab meid surm.

«Milleks teile nii palju lumepalle?» küsis Anna.

«Me hoiame nad jaanipäevaks, siis on lumepallidega kitsas,» teatas Lasse.

«Kuule, hüppa õige uuesti järve,» ütles Anna.

Siis me läksime Britta ja Annaga lauta, sest meil hakkas külm. Laudas oli hea soe olla. Me mängisime kula. Ei läinudki kaua aega, kui ka poisid sinna tulid. Lehmad jõllitasid meid. Ma ei usu, et lehmad taipaksid, milleks mängitakse kula. Kui ma hästi järele mõtlen, ei taipa mina ka. Aga naljakas on see siiski.

Peagi tuli lauta isa. Ta keelas meil kula edasi mängida. Laudas oli lehm, kes ootas väikest vasikat. Selle juures ei tohtinud mingit kära teha. Lotta oli see lehm, kes pidi vasika saama. Me jäime lauta ja vaatasime pealt. Isa pidi aitama vasikal ilmale tulla. See oli pisike pullvasikas ja väga armas. Lotta lakkus teda ja paistis üsna rahul olevat. Isa tahtis, et me aitaksime tal vasikale nime leida.

«Põhjamaa Hirm,» pakkus Lasse. Ta ei oska vist muule mõeldagi, kui oma igavesele Põhjamaa Hirmule. Nii rumal nimi väikese armsa vasika jaoks!

«Temast võib ju suureks kasvades saada tige ja hirmus pull,» väitis Lasse.

Olle soovitas panna vasikale nimeks Peeter ja see sobis ka isa arvates.

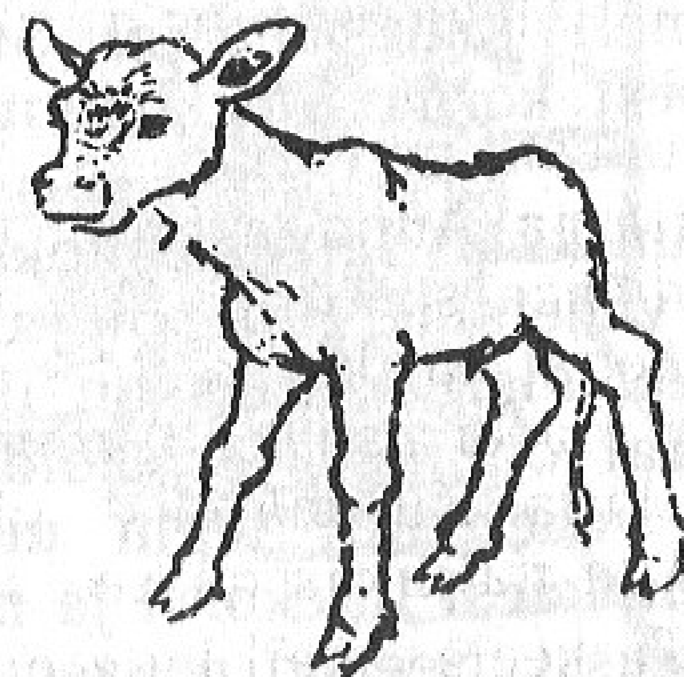
«Ta nimi võiks siis olla vähemalt Põhjamaa Peeter,» ütles Lasse.

Siis jooksime vanaisa juurde ja rääkisime talle, et Lottal sündis vasikas.

Ja oligi aeg magama minna. Parajasti siis, kui me Lasse ja Bossega pööningul seisime ja ma oma tuppa hakkasin minema, ütles Lasse:

«Hohoo, on ju ikkagi hea, et ma uppunud peast ei tulnud.»

«Äh, mine hüppa õige järve!» vastas Bosse.



Me läheme kooli ja teeme õpetajaga nalja

Kui jõuluvaheaeg otsa lõppes, oli ikka veel hea talvetee, nii et me saime tõukekelguga koolis käia. Meil on kolm kelku. Mõnikord paneme nad kokku pikaks, mitme istekohaga kelgurongiks.

Õpetaja ütles, et tal on hea meel meid jälle näha. Minu meelest oli samuti tore jälle õpetajat näha. Ta on väga lahke. Koolitöö alguse puhul pakkus ta kõigile lastele kompvekke. Need olid toodud Stockholmist. Õpetaja oli nimelt jõuluvaheajal Stockholmis käinud. Ma sõin esimest korda Stockholmist ostetud kompvekke.

Oli vahva jälle Suurküla lastega kokku saada. Vahetundide ajal me vahetame järjehoidjaid — tõsi küll, poisid seda ei tee. Meie klassis on üks tüdruk nimega Anna-Greta. Tal on neid järjehoidjaid väga palju. Kohe esimesel vahetunnil tegin ma temaga vahetust. Tema sai minu käest lillekorvi ja nääritaadi, mina tema käest printsessi. See on peaaegu et kõige ilusam järjehoidja, mida ma näinud olen. Nii et ma tegin oma arvates soodsat vahetuskaupa.

Poisid peavad vahetunni ajal enamasti lumesõda. Talvel muidugi. Kevadel nad mängivad kula. Meie mängime siis keksu. Kui poistel enam midagi muud teha pole, kaklevad nad. Koolitundide ajal teevad nad tihti üleannetust, olgu talvel või kevadel. Õpetaja ütleb, et tema arvates peab poistel midagi niisugust sees olema, mis sõrmed sügelema paneb, nii et nad lihtsalt ei saa ulakusi tegemata jätta. Mulle tundub,



et iseäranis kõvasti sügelevad Lasse sõrmed. Arvake ära, mis ta ükskord tegi! Ta oli saanud Bosselt jõulukingiks väikese naljaka põrsa. See oli kummist ja täispuhutav. Kui siis õhk jälle välja lasta, vingus põrsas heledalt ning valjusti. Ühel päeval võttis Lasse oma põrsa kooli kaasa. Lasse ei käi küll minuga ühes klassis, aga et meid on kokku kõigest kakskümmend kolm õpilast terves koolis, siis me istume üheskoos samas klassiruumis, meil on kõigest üks klassituba. Ja üksainus õpetaja.

Sellepärast ma teangi, kuidas see lugu põrsaga oli. Meie klassis oli lugemise tund. Minu meelest on see kõige huvitavam õppeaine koolis. Oli parajasti minu kord lugeda. Ma lugesin Gustav Vaasast.

«Siis puhkes kuningas nutma,» lugesin ma. Vaevalt olin ma seda öelnud, kui kostis kohutavalt hale piuks, nii et peaaegu oleks võinud arvata, nagu piuksuks seal Gustav Vaasa ise. Aga see ta küll ei olnud. See oli hoopis kummipõrsas, Lasse pingis. Sest Lasse oli käe koolipingi sahtlisse pistnud ja tõmmanud põrsa tagant korgi ära, nii et õhk välja pääses. Kõik lapsed kihistasid naerda. Paistis, nagu hakkaks õpetaja ka kohe naerma, aga ta siiski ei teinud seda. Lassel tuli tunni lõpuni nurgas seista. Põrsal samuti.

Kuid ega Lasse üksi pahandust tee. Kõik poisid on ligikaudu samasugused. Ükskord pidi õpetaja minema mingile koosolekule ja meil tuli istuda omapead ning joonistada ja arvutada. Õpetaja ütles Brittale, et ta istuks klassi ette kateedri taha ja oleks õpetaja asemel. Sest et Britta on õppimises väga tubli.

Aga vaevalt oli õpetaja klassist välja saanud, kui poisid kisa tõstsid.

«Õpetaja, õpetaja!» hüüdsid nad ja ajasid Britta poole käsi õieli.

«Mis te tahate?» küsis Britta.

«Palume välja!» karjusid kõik kooris. Ja üks Stiginimeline poiss vehkis käega ning hüüdis:

«Õpetaja, õpetaja, mitu kotletti saab ühest lehmast?»

Ja Bosse ütles:

«Õpetaja, kas te olete juba kuulnud, kui kõvasti kasvavad tänavu kartulid?»

Britta vastas:

«Kujuta ette, olen küll.»

Selle peale lisas Bosse:

«Õpetaja, siis on teil küll õudselt hea kuulmine!»

Lasse tõstis kätt ja küsis, kas ta tohib õpetajale näidata, mis ta on joonistanud. Ta läks oma joonistusplokiga ette Britta juurde. Aga kogu plokk oli lihtsalt musta värviga üle võõbatud.

«Mida see peab kujutama?» küsis Britta.

«See kujutab viit musta neegrit pimedas toas,» vastas Lasse.

Britta meelest polnud hoopiski lõbus õpetaja olla. Ta rõõmustas, kui päris õpetaja tagasi tuli. Õpetaja küsis, kas lapsed olid ka head. Siis ütles Britta:

«Poisid küll mitte.»

Õpetaja kurjustas poistega ja ütles, et neil tuleb pärast tunde veel istuma ja arvutama jääda. Kujutage ette, vahetunnil tuli toosama Stig Britta juurde, hüüdis: «Kaebupunn, kaebupunn!» ja lõi talle oma koolikotiga vastu pead. Kas see oli õiglane tegu?

Koduteel ütles Britta meile Annaga, et ta enam kunagi elus ei taha õpetaja olla.

Me venitasime kojuminekuga niipalju, kui vähegi saime, et Lasse, Bosse ja Olle meile järele jõuaksid. Sest kui nad oleksid jõudnud koju tervelt tund aega pärast meid, oleksid emad muidugi pärima hakanud ja siis oleks poistel veelgi halvemini läinud. Meie arvates aga jätkus neile juba sellest karistusest, mis nad õpetajalt said.

Kord oli meil koolis eriti lõbus. Nimelt esimesel aprillil. Siis me vedasime õpetajat alt. Täpselt nii, nagu esimesel aprillil peabki tegema. Nojah, võib ju olla, et just *ei pea*, aga siiski tohib teha ja selle eest kedagi ei karistata.

Tavaliselt algab meil koolitöö hommikul kell kaheksa. Aga juba esimese aprilli eel me leppisime omavahel kokku, et tuleme järgmisel päeval kooli kell kuus. Meil on klassitoas olemas seinakell. Parajasti enne seda, kui õpetaja pärast viimase tunni lõppu klassitoa ukse lukku keeras, lipsas Lasse sinna sisse ja keeras kella kahe tunni võrra ette.

Järgmise päeva hommikul olime kõik kella kuue ajal koolis. Muidugi näitas klassitoa seinakell juba kaheksa. Me kolistasime ja trampisime eeskojas nagu jaksasime, et õpetaja meid kuuleks. Ta elab koolimaja teisel korrusel. Lasse läks trepist üles ning koputas õpetaja uksele. Õpetaja küsis unesegaselt:

«Kes seal on?»

«See olen mina, Lasse,» kostis Lasse. «Kas täna kooli ei tulegi?»

«Oi, kallis laps, ma olen sisse maganud,» ütles õpetaja. «Ma tulen silmapilk.»

Õpetajal on ju endal ka loomulikult kell olemas, aga küllap tal hakkas nii kiire, et ta ei jõudnud sellele pilkugi heita.

Kui klassitoa kell näitas juba kakskümmend minutit üheksa peal, jõudis õpetaja alla ja laskis meid sisse.

«Ma ei mõista, kuidas ma täna oma äratuskella ei kuulnud,» ütles õpetaja. «See võib kohe vihale ajada.»

Küll meil oli raske naeru pidada. Esimene tund oli arvutamine. Parajasti arvutamise pealt kuulsime äratuskella helinat üleval õpetaja juures. Sest siis sai kell tegelikult seitse. Aga klassitoa kell näitas üheksa.

«Mis see siis on?» küsis õpetaja hämmeldunult.

«Aprill, aprill, va lorupill!» hõiskasime meie üheskoos. Ainult esimesel aprillil võib õpetajale niiviisi öelda.

«No küll on lapsed!» ütles õpetaja.

Kui me olime kõik selle päeva tunniplaanis ettenähtud tunnid ära istunud, arvasime loomulikult, et võime nüüd koju minna, kuigi kell näitas alles üks. Aga siis ütles õpetaja:

«Aprill, aprill, veel ühe tunni loeme küll!»

Nii meil tuligi jääda tund aega kauemaks, aga sellest polnud midagi, sest õpetaja luges meile huvitavaid jutte.

Koduteel ütles Olle äkitselt Lassele:

«Kuule, Lasse, sul on ju püksid tagant täitsa katki!»

Lasse pidi katkist kohta otsides pea ärepealt otsast ära keerama, ja kui ta küllalt oli vingerdanud, ütles Olle:

«Aprill, aprill!»

Olle oli hirmsasti vaimustatud sellest, et tal läks korda Lasset alt vedada. Natuke hiljem tuli meile vastu too kuri kingsepp, kes elab poolel teel Bullerby ja Suurküla vahel. Olle oli oma aprillinaljadega nii hoogu läinud, et ütles:

«Vaadake, härra Lahke, seal põõsas kükitab rebane!»

Aga Lahke ei vaadanud sinnapoolegi, vaid ütles ainult:

«Ja mööda teed tuleb kari tatikaid, nagu ma näen.»

Selle peale puhkes Lasse naerma.

Pärast lõunat, kui me pidime oma koolitükke tegema, lippas Lasse Lõunatallu ja ütles Ollele:

«Olle, Põhjatallu tuli vanakraamikaupmees. Ta ostab kokku kive.»

«Kas ta tõesti ostab kokku kive?» küsis Olle, kes oli juba täitsa ära unustanud, et on esimene aprill. «Missuguseid kive?»

«Niisuguseid, nagu teilgi aias vedelevad.»

Ja Olle hakkaski korjama koti sisse kive mis jaksas. Siis tiris ta oma koti Põhjatallu. Seal oli tõepoolest parajasti vanakraamikaupmees, aga see ostis kokku ainult tühje pudeleid ja kaltsu.

«Onu, siin on teile veel kive,» ütles Olle. Ta ulatas oma koti vanamehele, endal muhe ilme näol.

«Kive?» kordas vanamees midagi mõistmata. «Kas sa ütlesid: kive?»

«Aga muidugi,» kinnitas Olle veelgi muhedama näoga. «Need on täitsa priimad põllukivid. Ma ise korjasin nad meie aiast.»

«Või sedasi,» tähendas vanamees. «Aga siis oled sa küll õige põhjalikult kirve kivisse löönud, noor sõber.»

Siis tuli Ollele meelde, et on esimene aprill. Ta läks näost üleni punaseks, võttis oma koti ja läks sõnagi lausumata koju tagasi. Aga Lasse seisis aia taga ja karjus: «Aprill! Aprill!» — nii, et see kostis üle terve Bullerby.

Lihavõtted Bullerbys

Nüüd ma tahan jutustada, kuidas meil Bullerbys lihavõtteid peeti.

Kolmapäeval enne pühi tulid Britta ja Anna hommikul varakult minu juurde tegema silte, mis inimestele ilma nende teadmata nööpnõeltega selja peale pannakse. Lõikusime valmis hulga paberitükke ja joonistasime sinna naljakaid mehikesi. Mõnele kirjutasime peale «Tige orangutang», «Ettevaatust, hammustab!» ja muud seesugust. Lasse ja Bosse juures oli ka koledasti sagimist. Nad tegid samuti silte. Olle oli neile abiks.

Kui meil olid taskud silte täis, läksime koos Britta ja Annaga poiste juurde sisse ning kutsusime neid välja mängima. Paljalt selleks, et saaks neile silte selga panna.

Lippasime Põhjatalu saeraami juurde, mängisime seal ja ronisime mööda lauavirnu. Püüdsime kogu aeg üksteisele silti selga panna, aga see ei tahtnud kuidagi õnnestuda, sest kõik hoidusid teisele selga keeramast. Natukese aja pärast tuli meie teenija Agda meid koju sööma kutsuma. Lasse hüppas sedamaid lauavirna otsast maha, jooksis Agdale järele, kõndis tema kõrval ja lobises mis jaksas. Ilma et Agda oleks kõigevähematki märganud, pani Lasse talle sildi selga. Sellel seisis: «Oi, kuidas mulle meeldib Oskar!». Oskar on meie sulane. Kui ta kööki sööma tuli, kõndis Agda seal edasi-tagasi ning ta selja pealt võis lugeda: «Oi, kuidas mulle meeldib Oskar!» Oskar tagus endale vastu põlvi, naeris ja ütles:

«See on ju hea, Agdake, see on väga hea!»

Meie Lasse ja Bossega naersime veelgi kõvemini. Viimaks taipas Agda, et tegemist on sildiga, ta katsus selga, sai sildi kätte ning põletas pliidi all ära. Kuid temagi naeris.

Kui me söönuks saime, varitsesin ma soodsa juhuse ja panin ühe sildi Lasse jaki külge, mis rippus toolikorjul. Lasse tõmbas jaki selga ega märganud midagi. Kui me siis raami juurde tagasi läksime, ronis Lasse mööda lauavirnu ringi, selja peal suur valge lapakas, millel seisis: «Olen nii loll, et kahju kohe.» Küll me saime naerda! Lasse kinnitas ju kogu aeg, et ükski inimene ei saa talle kunagi silti selga panna.

Neljapäeva õhtul riietusid kõik lapsed lihavõttenõidadeks. Ka poisid. Mul oli peas Agda ruuduline rätik, seljas pikk must seelik ja ees triibuline põll. Ma võtsin endale ahjuroobi, et selle seljas ratsutada. Lasse võttis suure laudlina. Kihutasin Põhjatallu ning jätsin Brittale ja Annale maha lihavõttekirja: «Häid lihavõttepühi soovib teile üks vana nõid, kes kavatseb nüüd lennata Sinimäele,» kirjutasin ma selles.



Isa tegi parajasti õues kütist ja meie, lihavõttenõiad, kargasime kõik seal ringi ning hüppasime üle lehehunnikute, milles immitses tuli. Me mängisime, et olemegi Sinimäel. Aias püsis tõeline kevadehõng, see tuleb alati kütistest. Meie leppisime Annaga kokku, et läheme varsti vaatama, kas sinililled on juba hakanud nina mullast pistma meie salakohas õlleköögi taga.

Lihavõtteõhtul pidid ema ja isa sõitma Suurküla kiriklasse külla, siis võisime meie Lasse ja Bossega kutsuda Olle, Britta ja Anna enda juurde munapeole. Ema peab ju Bullerby kanafarmi, sellepärast on meil palju mune. Bosse arvab, et enamiku munadest muneb Albertina. Albertina on nimelt Bosse oma kana.

«Sa arvad vist, et Albertina oskab nagu kuulipildujast mune pilduda,» ütles Bossele Lasse.

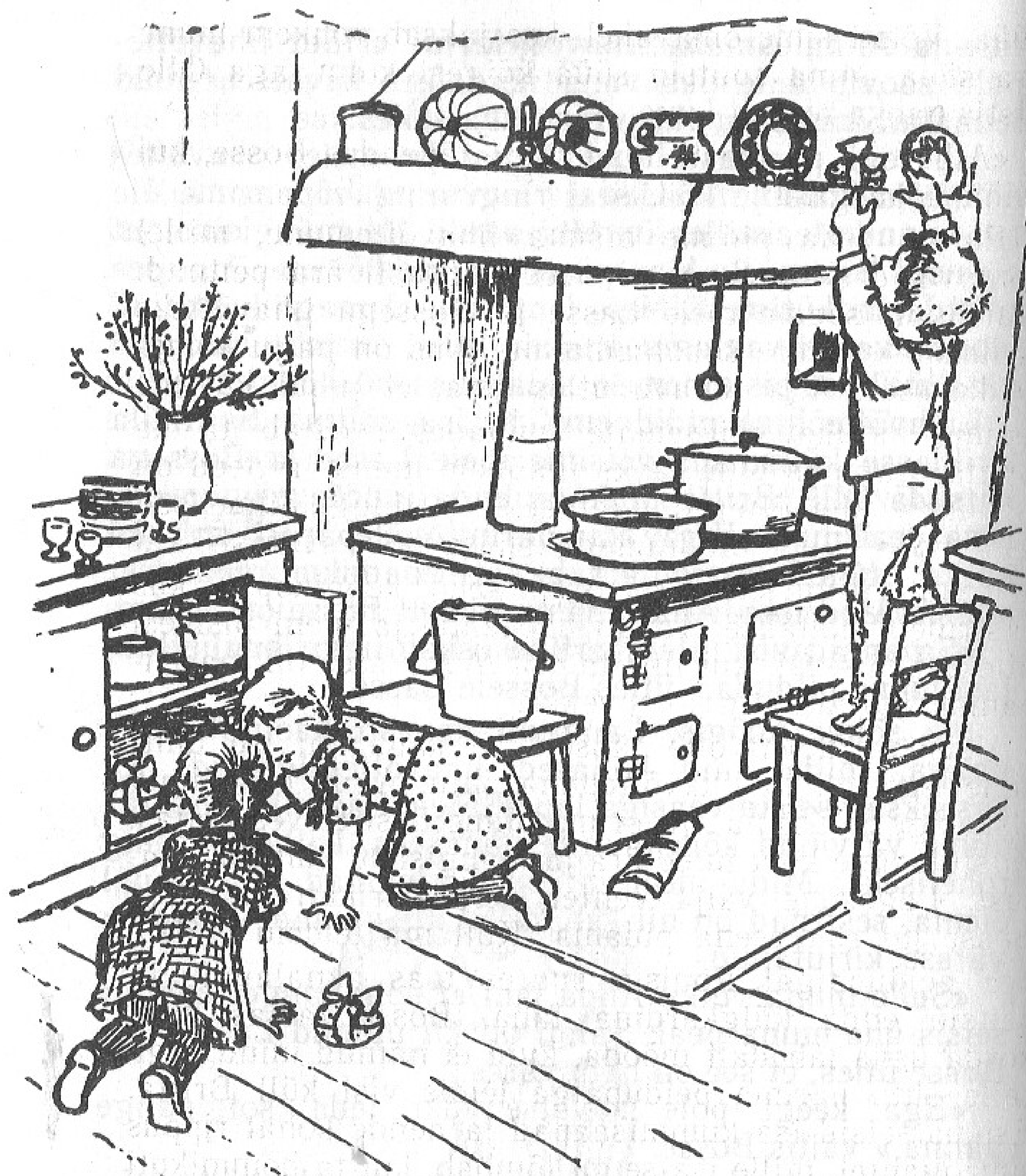
Me sõime köögis. Laud oli kenasti kaetud sinise linaga, millel olid kollased lihavõttetaldrikud. Ka kaseoksad seisid vaasiga laual. Meie Lasse ja Bossega olime värvinud kõik munad punaseks, kollaseks ning roheliseks. Minu meelest peaksid munad alati laual olema, sest nad on nii kenad. Olime munade peale ka värsse kirjutanud.

«Selle muna võtku Anna, kui et solgipange panna,» seisis ühe muna peal. Salmi oli kirjutanud Lasse, aga Bosse ütles, et see on halb värss.

«Ega keegi pole kavatsenudki teda solgipange panna,» väitis Bosse.

«Kust sa tead, mis selle munaga muidu oleks võinud juhtuda?» küsis Lasse. «Kas sa arvad, et niimoodi oleks parem: «See on muna Annale, mitte praepannile», mis?»

Seda Bosse ei arvanud. Igatahes ei jõudnud me enam värssi ümber teha, sest parajasti sel ajal saabusid Britta, Anna ja Olle. Meil oli väga lõbus istuda ja



süüa. Võistlesime omavahel, kes jaksab rohkem mune ära süüa. Mina suutsin süüa kõigest kolm, aga Olle pistis nahka tervelt kuus.

«Albertina on tõesti hea kana,» tähendas Bosse, kui olime lõpetanud.

Pärast seda pidime otsima lihavõttemune, millel kompvekid sees. Ema oli need aegsasti ära peitnud. Harilikult saame meie Lasse ja Bossega lihavõtteks igaüks ühe suure šokolaadimuna, kus on palju kompvekke sees. Aga tänavu ütles ema, et juhul kui me lepime natuke väiksemate munadega, ostab ta ka Britta, Anna ja Olle jaoks igaühele muna ja need on siis meie lihavõttepeo üllatuseks. Muidugi olime sellega nõus. Ema oli munad kohutavalt kavalasti ära peitnud. Minu oma seisis näiteks köögikapis, kus kastruleid hoitakse. Ta oli hõbedane ja üleni pisikesi lillekesi täis. Oi, kui ilus ta oli! Muna sees oli martsipanist tibu ja palju kompvekke.

Võisime üleval olla täpselt nii kaua kui ise tahtsime, sest oli ju lihavõttepüha õhtu. Agda oli läinud Oskariga jalutama, nii et me olime üksi terves majas. Kustutasime kõik tuled ära ja mängisime pimedas peitust. Lugesime välja «entel, tentel trikatrei . . .» ja Bosse jäi esimesena pidama. Küll ma leidsin endale hea peidupaiga! Ronisin suures toas aknalauale ja peitsin enda külgkardina taha. Bosse tatsas mitu korda üsna lähedalt mööda, kuid ei näinud mind. Aga selle õhtu parima peidupaiga leidis vist küll Britta. Esikus seisid isa kummisaapad ja nende kohal rippus suur mantel, mille isa selga tõmbab, kui ta hommikuti piima meiereisse viib. Britta astus saabastesse ning tõmbas endale mantli ümber. Viimaks panime tule põlema, otsisime teda kõik üheskoos ja hüüdsime: «Tule lagedale!», aga tema seisis hiirvaikselt. Ehkki me vaatasime kõik kohad järele, ei leidnud me teda ometi. Isa saapad ja mantel paistsid niisamasugus-

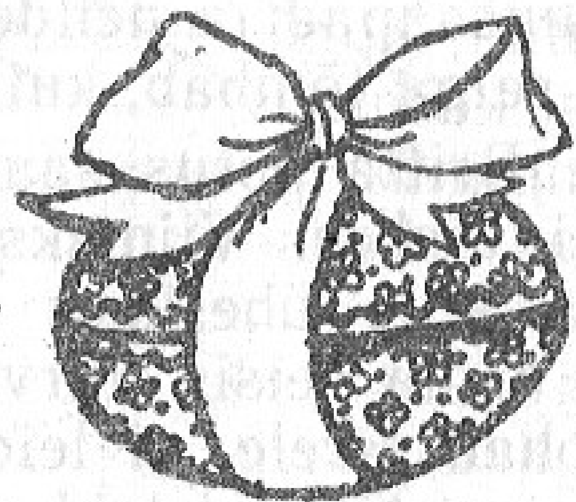
tena nagu alati. Me ei võinud aimatagi, et Britta seal sees on.

«Vahest ta on hoopiski ära surnud ja ära kadunud,» arvas Olle.

Kuid siis hakkas keegi isa suure mantli sees kihistama ja Britta ronis välja, isa suured kummisaapad jalas. Ta tahtis mängida, et ta on Saabastega Meisterkass, aga Anna pakkus minna vanaisa juurde kogelmogelit kloppima.

Läksime vanaisa juurde. Võtsime kaasa munad, suhkru ja klaasid. Vanaisa istus tulepaistel oma kiiktoolis ja rõõmustas väga meie tuleku üle. Võtsime põrandal tule juures istet ja hakkasime nii mune kloppima, et lausa pritsis. Anna kloppis ühe kogelmogeli vanaisale ka, sest ta on ju peaaegu päris pime ega saa seda ise teha. Vanaisa jutustas meile, kuidas vanasti elati. Tol ajal ei saanud lapsed hoopiski mingeid kompvekkidega lihavõttemune. Ma rääkisin vanaisale, et minu muna oli hõbedane ja üleni lillekesi täis. Vanaisa ise ei saanud ju seda näha.

Mulle meeldib väga kuulata, kuidas vanaisa räägib endisaegsest elust. Kujutage ette, ükskord kui vanaisa alles väike oli, tuli lihavõtte ajal niisugune pakane, et tema isa pidi võtma uhmrinuia ja lööma puruks jää köögis seisvas veetünnis. Hirmus, eks ole? Ja ei mingeid lihavõttemune. Vaesed lapsed!



Meie Annaga käime poes

Kauplus, kust me ostame kohvi, suhkrut ja muud seesugust, asub Suurülas, üsna koolimaja lähedal. Kui emal on poest midagi tarvis, pean enamasti mina seda pärast tunde ostma. Aga ühel päeval lihavõtteajal läks emal korraga tarvis mitut asja ning ta ütles mulle:

«Liisa, pole midagi parata, sa pead poodi lippama.»

Ilm oli ilus ning minu meelest oli päris tore poodi minna. Ma küsisin:

«Hea küll. Mida ma pean ostma?»

Ema arvas, et on kõige parem, kui ma kõik üles kirjutan. Aga et ma parajasti pliiatsit ei leidnud, ütlesin:

«Ah, ma pean niisama ka meeles!»

Siis hakkas ema loetlema kõike, mis ma pidin ostma: kakssada grammi pärmi, jupp suitsuvorsti — seda paremat sorti, pakk ingverit, pakk õmblusnõelu, karp kilu, sada grammi magusaid mandleid ja pudel äädikat.

«Jaa, küll see kõik mul meeles seisab,» lubasin.

Täpipealt sel silmapilgul astus meie kööki Anna ja küsis, kas ma ei tahaks tulla temaga kaasa poodi sisseoste tegema.

«Hahaa,» ütlesin mina, «just sedasama tahtsin ma praegu tulla sinu käest küsima.»

Annal oli uus punane müts peas ja korv käevangus. Ma panin siis oma uue rohelise mütsi pähe ja võtsin ka korvi käevangu.

Anna pidi ostma rohelist seepi, paki kuivikleiba, pool kilo kohvi, kilo tükksuhkrut ja kaks meetrit kummipaela. Peale selle veel jupp paremat sorti suitsu-

vorsti — täpselt nagu minagi. Anna polnud samuti üles kirjutanud, mis ta kõik ostma pidi.

Enne teeleasumist lippasime vanaisa juurde ja küsisime, ega temal äkki midagi poest tarvis ei ole, ning siis palus vanaisa, et me ostaksime talle natuke köhakompvekke ja natuke kampriõli.

Parajasti siis, kui me juba väravasse jõudsime, jooksis Olle ema välja trepile.

«Ega te poodi ei lähe?» hüüdis ta.

«Läheme küll,» vastasime meie.

«Oi, kallikesed, kas te ei tahaks mulle ka paar asja poest tuua?» küsis ta.

Ütlesime, et toome meeleldi. Ta palus, et me ostaksime tema jaoks ühe rulli neljakümne-numbri niiti ning purgi vaniljesuhkrut.

«Oot-oot, midagi oli mulle nagu veel vaja . . .» ütles ta mõtlikult.

«Vahest üks jupp paremat suitsuvorsti?» oletasin mina.



«Aga täpselt,» ütles Olle ema. «Kuidas sa küll oskasid ära arvata?»

Siis me asusime Annaga teele ja olime natuke mures, kas me ikka peame kõik meeles. Alguses me läksime ja lugesime teineteisele ette kõiki neid asju, aga lõpuks me tüdinesime sellest. Kõndisime käest kinni ja vehkisime korvidega, päike paistis ja puud lõhnasid nii hästi. Me laulsime täiest kõrist: «Jupp kõige paremat suitsuvorsti.» See kõlas tõesti kaunilt. Me laulsime seda omamoodi. Alguses hakkasin mina peale: «Jupp kõige paremat . . .» ning siis lõi Anna kaasa: «Suitsuvorsti, suitsuvorsti . . .» — nii rõõmsalt ning lustakalt kui vähegi võimalik. Alguses laulsime seda viisil, mille järgi oli hea marssida. Aga siis leidsime teise, mis oli väga nukker, kuid siiski kohutavalt ilus algusest lõpuni. Selle juures oleks võinud peaaegu nutta.

«Küll see suitsuvorsti-lugu on ikka kurb,» arvas Anna, kui me lõpuks poe juurde jõudsime.

Poes oli palju rahvast, nii et meil tuli tükk aega oodata, enne kui meie järg kätte jõudis. Õieti tuli meil oodata veelgi kauem, sest ilmselt arvavad täiskasvanud, et lapsed võivad oodata kauplustes kuitahes kaua. Nad trügivad alati ette. Kuid viimaks tuli onu Emil ise poodi. Teda me tunneme. Ta hakkas pärima, kuidas Bullerbys lood on, ja kas me sõime lihavõttepühade ajal ka palju mune ära ja kas me ei kavatse varsti mehele minema hakata.

«Seda me igatahes küll ei kavatse,» vastasin mina.

«Ja mida siis noored daamid täna osta tahaksid?» küsis onu Emil.

Ta räägib alati nii põrunult, aga ta siiski meeldib mulle. Tal on alati pliiats kõrva taga ja tillukesed punased vurrud ees. Ta pakub iga kord purgist hapusid klaaskompvekke.

Kõigepealt luges Anna üles kõik, mis ta pidi ostma

oma emale ja vanaisale. Onu Emil kaalus ja pakkis kõike, mis Anna ette vuristas.

Siis tuli minu kord üles lugeda kõik see, mis ma pidin tooma oma emale ja Olle emale. Me murdsime Annaga mõlemad pead, et mitte midagi ära unustada. Seejärel pakkus onu Emil meile hapusid klaaskompvekke ja me läksime minema.

Otse koolimaja taga tuli meile vastu üks tuttav poiss. Ta pani tähele, et meil on uued mütsid peas.

Kui me olime tüki maad edasi läinud ja parajasti jõudnud teelahkmele, kust tuli Bullerby poole keerata, ütlesin mina:

«Anna, on sul meeles, kas ma pärmi ostsin?»

Seda polnud Annal üldsegi meeles. Hakkasime minu korvis pakke sorima. Aga seal polnud midagi, mis oleks tundunud pärmina. Olime sunnitud kauplusse tagasi pöörduma. Onu Emil naeris meie üle, andis meile pärmi kätte ja pakkus uuesti hapusid kompvekke. Hakkasime uuesti minema.

Täpipealt siis, kui me jälle teelahkmele olime jõudnud, hüüdis Anna:

«Oi, vanaisa kampriõli!»

Olime sunnitud poodi tagasi minema, polnud midagi parata. Küll onu Emil alles naeris meid. Ta andis meile kampriõli ja veel hapusid kompvekke.

Kui me järgmine kord teelahkmele jõudsime, oli Annal nii kohkunud nägu peas, et mul hakkas temast tõsiselt kahju.

«Liisa,» ütles ta, «ma olen peaaegu kindel, et jätsin suhkru ostmata.»

«Tead, Anna, ära tule nüüd mulle ütlema, nagu oleksid sa suhkru ostmata jätnud. S u h k r u t ostsid sa päris kindlasti.»

Me sorisime ja sorisime Anna korvis pakkide keskel, aga seal polnud mitte kui midagi, mis oleks tundunud suhkru moodi.

Onu Emil pidi äärepealt leti taga pikali kukkuma,

kui ta meid uuesti nägi. Aga me saime oma suhkru kätte. Ja veel hapusid kompvekke.

«On vist kõige parem, kui ma toon endale siia tagavaraks uue purgi kompvekke,» tähendas onu Emil. «Sest paistab, et nüüd tuleb mul kõik oma tagavarad mängu panna.»

«Ei, enam me tagasi ei tule,» kinnitas Anna.

Otse enne teelahkmele jõudmist ütlesin ma:

«Tead, Anna, lähme siit joostes mööda. See on ainus võimalus. Muidu tulevad meile aina uued asjad meelde, mis me oleme ära unustanud.»

Ning me lippasime jooksuga üle teelahkme.

«Näe, kui hästi see läks,» rõõmustas Anna.

Lõpuks ometi olime tõesti koduteele jõudnud. Ilm oli nii ilus — üks esimesi tõeliselt sooje ilmu sel aastal. Me võtsime teineteisel käest kinni ja vehkisime korvidega. Aga mitte liiga ägedalt, sest siis oleksid ostud välja pudenenud. Päike paistis ja metsaõhk oli nii hea.

«Ma arvan, et me võiksime jälle natuke laulda,» ütles Anna.

Seda me ka tegime. Me lõime lahti oma «Jupp kõige paremat suitsuvorsti». See kõlas niisama ilusasti nagu ennegi ja Anna arvas, et me peaksime selle laulu oma koolis sisse viima ja eksamil laulma. Me laulsime ja laulsime, ronides ikka ülesmäge Bullerby poole.

Ja siis — just sel silmapilgul, kui ma müristasin: «Jupp kõige paremat . . .» iseäranis ilusasti — haaras Anna mul käest kinni ja ta nägu omandas täiesti metsiku ilme.

«Liisa!» hüüatas ta. «Me jätsime ju suitsuvorsti ostmata!»

Istusime teepervele maha ega öelnud tükil ajal sõnakestki. Siis soovis Anna, et keegi poleks iial suitsuvorsti välja mõelnudki.

«Miks ei võiks inimesed süüa hoopis keeduvorsti?» küsis ta.

«Me ei oleks pidanud üle teelahkme jooksma,» ütlesin mina.

Olime sunnitud jälle tagasi minema, midagi muud polnud teha, Oi, kui igav see oli! Me ei laulnud enam üldsegi. Anna tähendas, et tema meelest see suitsuvorsti-laul küll ei kõlba eksamil laulda.

«Ei,» nõustusin minagi. «Mitte ainult eksamil, vaid üldse kunagi. Kohutavalt totakas laul!»

Kui onu Emil meid jälle nägi, lõi ta endale otsaette ja kiirustas uue kompvekipurgi järele. Aga me ütlesime, et aitäh, kompvekki me enam ei taha.

«Või nii,» ütles onu Emil, «ja mida te siis tahate?»

«Kolm juppi kõige paremat suitsuvorsti,» ütlesin.



«Kui üldse ongi olemas head suitsuvorsti,» pomises Anna.

Lontsisime kodu poole. Aga kui me jälle teelahkmele saime, vaatas Anna tagasi ja ütles:

«Tõesõna, sealt tuleb ju Möldri Johan oma vana, koleda võigu märaga!»

Johan on mölder veskis, mis asub Bullerbyst veel tükk maad edasi.

«Kas me tohime kaasa sõita?» hüüdsime, kui Johan meieni jõudis.

«Miks ei tohi,» vastas Johan.

Hüppasime Johani selja taha kaarikusse ja sõitsime kuni Bullerbyni välja. Üks kord ma hakkasin nagu ümisema «Jupp kõige paremat suitsuvorsti,» aga selle peale ütles Anna:

«Kui sa sellest laulust veel ühe piiksugi teed, lükkan su vankrist maha.»

Kui ma kööki sisse astusin, ütles ema:

«Kui kohutavalt kaua sa ära käisid!»

«See pole mingi ime, kui pead ostma nii palju suitsuvorsti,» vastasin.

Kui ema oli kõik ostud korvist välja tõstnud, ütles ta:

«Küll sa oled tubli tüdruk, et kõik meeles pidasid.»

Näkki vaatamas

Õieti lõpeb maantee Bullerbys, kuid läbi metsa jätkub veel üks kitsas ja konarlik tee, mis viib Möldri Johani juurde. Johan on väikest kasvu imelik vanamees. Ta elab ihuüksi pisikeses onnis metsa sees. Sealsamas kõrval seisab ta veski. Veski on ehitatud oja peale, mida hüütakse Laiojaks. Laioja pole hoopiski niisugune vaikne ja rahulik ojake, nagu meil kodus läbi karjamaa ja kopli voolab. Ei sugugi, ta kohiseb ja vahutab hirmsa hooga. Ega seal teisiti ei saakski mingit veskit olla. Sest et suur vesiratas ei hakkaks üldsegi ringi käima, kui Laioja veel poleks nii kiire edasi söösta ja ratast tagant tõugata.

Ega neid inimesi kuigi palju ei ole, kes lasevad oma vilja Johani veskis jahvatada. Ainult meie Bullerbyst ja veel mõned, kes teisel pool metsa taga elavad. Sellepärast istub Johan tihtipeale üksipäini oma veskis. Imelik on Johani juures see, et talle ei meeldi täiskasvanud inimesed. Talle meeldivad ainult lapsed. Kui meie Johani juurde tuleme, ajab ta vahetpidamata meiega juttu, aga kui juhtuvad tulema täiskasvanud, ei räägi ta sõnagi, vastab ainult küsimustele.

Kord kevadel ütles isa Lassele, et ta viiks hobusega veskile paar kotti teri, mis tahavad jahvatada.

«Vahva,» ütlesime seepeale meie kõik, «me tuleme kaasa.»

Meil on vana must mära nimega Svea. See hobune on isal juba ammust ajast. Ta hüüab seda oma kosjasõiduhobuseks. Sest tookord, kui isa emale kosja sõitis, oli Svea vankri ees olnud.

Isa ei karda põrmugi meid Sveaga sõita lasta. Ta

ütleb, et Svea on targem kui kõik Bullerby lapsed ühtekokku.

Kaks kotti rukist ja meie kõik — sellest sai üsna korralik koorem. Svea pööras pead ja tal oli rahulolematu ilme. Aga Lasse laksutas ohje ja ütles:

«Nõõ, Svea, ära nüüd vigurda!»

Nõnda me siis asusimegi teele mööda toda metsarada. See oli hästi auklik ja konarlik, nii et me müksisime üksteist vahetpidamatult, kui vanker üle kivide hüples. Aga selle üle me ainult naersime.

Tükk aega enne seda, kui veski paistma hakkab, on juba läbi metsa kuulda Laioja kohinat. See veski on õudselt põnev paik! Seal on nii ilus. Ja natuke õudne ka. Kui seisad ja vaatad veskiratast ja siis tahad kellelegi midagi öelda, pead peaaegu karjuma, muidu pole midagi kuulda.

Johan rõõmustas väga meie tuleku üle. Läksime talle veskisse järele. Ta kõndis muudkui muheldes ringi ning tal oli kaval nägu peas. Kui olime oma kotid ära andnud ja kõike vaadanud, võtsime veski ees muru peal istet ja Johan hakkas jutustama. Küllap ta polnud tükil ajal kellegagi rääkida saanud, sest ta lobises hullemini kui kunagi varem.

Johan väidab, et veskis elab üks väike pöialpoiss. Johan ise olevat teda mitmel korral näinud. See pöialpoiss olla enamasti hea, aga vahel teeb ta ulakust ka. Siis haarab ta näiteks veskikivist kinni ja hoiab seda paigal, nii et kivi ei saa ringi käia. Või siis võtab jahukoti ja puistab terve kotitäie põrandale laiali. Kord kui Johan ühel hommikul väga vara veskisse tuli, sai ta pöialpoisilt kõrvakiilu. Johan jõudis sisse astudes näha ainult sähvatust. Pöialpoiss oli paugupealt kadunud. Aga enamasti on ta ikka kena. Siis ta pühib ja koristab veskis.

Jah, veski on tõepoolest eriskummaline paik. Johani hurtsiku taga on väike lagendik. Johan ütleb, et seal käivad harilikult haldjad tantsimas. Johan istub siis

oma kambris ja piilub kardina tagant. Nii kui haldjad Johanit silmavad, kaovad nad silmapilk. Johan on näinud ka metsavaimu. See seisis männitüve taga, pistis sealt nina välja ja naeris nii, et kajas üle terve metsa. Minu meelest on Johan õnnelik inimene, et ta kõiki neid asju näha saab.

Olime seda kõike juba mitmel korral kuulnud, aga Johan rääkis seal muru peal istudes sellest kõigest uuesti.

«Aga kas teate ka, keda ma täna öösel nägin?» küsis Johan peaaegu sosinal.

Ei, seda ei võinud me teada. Ning siis jutustas Johan, et ta oli näinud näkki.

Anna pigistas minu kätt ja mina pigistasin tema oma.

«Kus sa seda näkki nägid, Johan?» küsis Lasse.

Selle peale ütles Johan, et ta näinud näkki istumas veest väljaulatuva kivi otsas siinsamas veskitammi all ning näkk oli nii kaunilt viiulit mänginud, et Johan polnud suutnud pisaraid tagasi hoida. Johan näitas meile kivi, kus näkk oli istunud. Kuid kahjuks näkki seal enam polnud.

«Ta näitab ennast ainult öösiti,» ütles Johan.

«Kas ta igal öösel välja tuleb?» päris Bosse.

«Jah, kevadisel ajal nagu praegu on ta lihtsalt pöörane, muudkui istub öösiti seal ja mängib,» väitis Johan.

Sveal oli tahtmine koju minema hakata, see paistis selgesti välja. Nõnda me siis jätsime Johaniga hüvasti. Meie Annaga lippasime veel korraks seda kivi vaatama, kus näkk oli istunud.

Veski juurest läheb veel üks kitsuke tee teisel pool metsa asuvate talude juurde. Lassele lõi pähe, et tore oleks seda teed mööda alla sõita ja noid talusid vaadata. Ta nõõtas Svead ja püüdis hobust teisele teele keerata. Kuid see osutus täiesti võimatuks! Svea seisis paigal ega liigutanud ennast. Ta ainult pööras

pead ja vaatas Lassele otsa, nagu tahaks ta veenduda, kas poiss pole ogaraks läinud. Niisiis ei jäänud meil muud üle kui Bullerbysse tagasi sõita. Svea lausa traavis koduteel. Siis ütles Lasse:

«Mina igatahes kavatsen minna öösel veskile näkki vaatama. Kas keegi tahab kampa tulla?»

Esialgu me arvasime, et ta teeb nalja, aga ta ei teinud. Siis teatasid Bosse ja Olle, et nemad lähevad ka näkki vaatama.

«Maru,» ütles Lasse. «Kas tüdrukud tulevad kaasa või ei, on õieti ükstapuha.»

«Miks ei peaks meie siis kaasa tulema, kui tohib küsida?» päris Britta.

«Ma tahaksin sedasama teada,» lisas Anna.

«Minugipoolest,» ütles Lasse. «Teile võib see kasulik olla kord ka mõnda näkki näha, ega te neid elus kuigi palju näinud ei ole.»

«Oled s i n a näkki näinud?» küsis Britta.

Selle peale Lasse ei vastanud, ta tegi üksnes nii salapärase näo pähe, nagu oleks tema tosinate viisi näkke näinud.

Oi-oi-oi, kui põnev see oli! Lasse teatas, et me peame keskööl teele asuma. Rääkisime kõik vankris istudes kokku. Lasse arvas, et on parem, kui me kodus luba küsima ei hakka. Ta ütles, et suurtel inimestel tulevad vahel pentsikud mõtted pähe, kui lastel tekib tahtmine näkki vaatama minna. Lasse kinnitas, et on parem küsida luba pärast, siis on asi kindlam.

Lassel on olemas vana äratuskell, ta lubas meid kõiki üles ajada. Ja keset ööd ma ärkasingi selle peale, et Lasse seisis mu voodi juures ja sikutas mind juustest. Kargasin krapsti jalule.

Õhtul, enne magamaminekut oli Lasse valmistanud seadme Britta ja Anna äratamiseks. Ta oli sidunud nööri otsa ühe kivi. Kivi sai pandud Britta ja Anna toa põrandale ning meie majad asetsevad ju nii lähestikku. Nüüd hakkas ta nöörist sikutama, nii et kivi

pidi Britta ja Anna juures üles-alla hüppama. See äratas nad üles.

Olle ülesajamine oli käkitegu. Selleks tuli ainult ronida läbi Vahetalu ja Lõunatalu vahel kasvava pärna ladva. Poisid lähevad ju ikka seda teed, kui nad üksteist vaatamas käivad.

Ma ei saa aru, kuidas me tulema pääsesime. Olin päris kindel, et isa ja ema ärkavad trepi naksumise peale üles, kui ma välja hiilin. Aga seda ei juhtunud.

Ma ei julgeks eluilmaski üksi läbi metsa minna. Sest öösel on mets hoopis teistsugune kui päeval. Hoidsin kogu tee kuni veskini nii kõvasti Brittast ja Annast kinni kui jaksasin. Mõelge vaid, kui me juba nii lähedale olime jõudnud, et kuulsime oja kohinat, oli mu kõige suuremaks sooviks kohe koju joosta.

Kuid Lasse jäi enesekindlaks.

«Nüüd tuleb meil ükshaaval sinna hiilida näkki vaatama,» ütles ta.

«Või ükshaaval, tänan väga,» ütlesin mina. «Parem jäägu kõik sinnapaika, kui et ma üksinda hiilin näkki vaatama.»

«Küll sa oled rumal,» ütles Lasse. «Me ei saa ometi tulla reas nagu kooliekskursioonil ja teda jõllitama jääda. Mina igatahes kavatsen üksi hiilida.»

Olle ja Bosse leppisid kokku, et nemad hiilivad seltsis. Meie Britta ja Annaga pidime üheskoos hiilima. Aga küll mu süda kloppis!

«Mina igatahes hiilin esimesena vaatama,» teatas Lasse. «Kui näkki kohal ei ole, siis ma hüüan teile. Lugege sajani! Kui ma selle ajani pole hüüdnud, siis võite tulla, sest see tähendab, et näkk on kohal.»

Nende sõnadega hiilis ta oma teed. Küll ta oli minu meelest julge. Me lesisime sambla peal ja lugesime ning ma peaaegu lootsin, et kuulen Lasset hüüdmas, sest mida lähemale me sajale jõudsime, seda kõvemini mu süda kloppis. Aga mingit hüüdmist ei kostnud.

«Tähendab, näkk on kohal,» ütles Bosse. Siis hiili-



sid nad koos Ollega minema ühes suunas ja meie Britta ning Annaga teises suunas.

«Ma arvan, et ma suren,» ütles Anna.

Seal oligi veski! Ja seal veskitamm. Ja seal — seal oli see kivi! Ning ta istus seal! Kivil istus näkk. Ta oli täiesti paljas. Ja ta mängis. See kostis üsna nõrgalt läbi veekohina. Näkki ei näinud kuigi selgesti, sest oli ju kottpime. Aga ta siiski istus seal, see oli tõepoolest nii.

«Oi, ma näen teda!» sosistas Anna.

«Kuula, kuidas ta mängib,» sosistas Britta.

«Aga see pole sugugi viiuli moodi,» sosistasin mina. «Ja mis lugu ta õieti mängib?»

«Ta... ta mängib «Kaevu juures koos»,» ütles Britta.

«Ei-noh, teate!» ütlesin mina.

Ta mängis tõesti «Kaevu juures koos». See oli ilus näkk küll. See näkk polnud keegi muu kui Lasse, kes istus kivi otsas ja mängis kammipilli. Ihualasti.

«Nüüd te igatahes nägite näkki,» ütles Lasse pärast.

Bosse ütles, et kui ta natuke suuremaks kasvab, annab ta Lassele kere peale.

Olle saab endale õe

Mõnikord tüütavad Lasse ja Bosse mu nii ära, et ma mõtlen: parem poleks mul üldse vendi. Nad narrivad mind, kui ma nukkudega mängin. Pealegi on nad alati valmis mind togima ja neil on nii kõvad käed. Peale selle kinnitavad nad alatasa, et ikka olevat minu kord nõusid pesta. Ükskord ütles Lasse emale, et tema küll ei saa aru, mis mõtet oli endale tüdrukut muretseda. Palju parem oleks olnud muretseda veel üheksa poissi peale Lasse ning Bosse, nii et neid jätkuks terve jalgpallimeeskonna tarvis. Aga siis ütles ema:

«Mul on nii hea meel oma pisitüdruku üle. Ja hoidku mind küll veel üheksa poisi eest! Kahest röövlist on mulle küllalt!»

Nii ei tulnud Lasse rumalast ettepanekust midagi välja.

Vahel arvan ma jälle, et on hea, kui sul on vendi. Seda siis, kui me õhtuti padjasõda peame, kui nad käivad minu juures tondijutte rääkimas või kui tulevad jõulud ja nõnda edasi. Kord oli Bosse väga vahva. Üks poiss andis mulle koolis laksu selle eest, et ma juhtumisi tõukasin teda, nii et ta oma raamatud käest pillas. Aga siis andis Bosse talle endale laksaka ja ütles:

«Katsu sa veel niimoodi teha!»

«Mis asja ta siis tõukleb,» ütles Bengt — nii on selle poisi nimi.

«Ega see tema süü polnud. Ta ju ei näinud sind. Tal pole ometi kuklas silmi, tobu,» ütles Bosse.

Küll Bosse meeldis mulle siis! Nii Lasse kui Bosse pakuvad mulle alati kompvekke, kui nad neid ostavad. Nii et ega polegi kõige halvem, kui sul on olemas

vennad. Ehkki oleks loomulikult parem omada õdesid, see on päris selge.

«Peaasi, et sul ü l d s e keegi oleks,» ütles Olle alati. Enne, kui ta sai endale tillukese õekese, oli ta maruvihane, et tal õdesid-vendi pole.

«Kõik teised inimesed saavad lapsi, ainult meie talus lapsi ei saada,» rääkis Olle pahaselt.

Kuid siis sai ta ometigi endale väikeõe. Küll ta oli õnnelik! Selsamal päeval, kui ta õde sündis, jooksis ta särades meile ja ütles, et me peame jalamaid vaatama tulema. Seda me ka tegime.

«Seal ta on,» sõnas Olle niisuguse näoga, nagu näitaks ta meile imeasja. «Kas ta pole ilus?» küsis ta ning vaatas võlutult ringi. Seda ta küll ei olnud. Ta oli üleni punane ja krimpsus, õieti nägi ta üsna kohutav välja, arvasin mina. Kuigi ta käed olid tõepoolest armsad.

Ma pole kedagi näinud suuremas hämmelduses olevat, kui oli Lasse Olle õde nähes. Ta ajas silmad jõlli ja ta suu vajus lahti. Ent ta ei öelnud midagi.

«Jaa, ta on tõepoolest ilus,» lausus Britta. Me läksime kõik välja.

Hiljem ütles Lasse Bossele:

«Vaene Olle! Et tal ka niisugune õde peab olema! Ei, ega Liisagi pole teab mis iludus, aga ta näeb ometi inimese moodi välja. Kujuta ette, mis häbi hakkab Ollel siis, kui ta õde ükskord kooli läheb. Inetumat plikat pole meie koolis veel nähtud.»

Pärast seda läks natuke üle nädala, mille kestel me kordagi Lõunatalus ei käinud. Olle rääkis iga päev, kui ilus on ta õde, ja Lassel oli iga kord seda kuuldes imelik nägu peas. Aga siis kutsuti meid kõiki Lõunatallu Olle õe ristsetele.

«Vaene laps,» tähendas Lasse, kui me olime teel Lõunatallu. «Talle oleks tõesti parem, kui ta väiksest peast ära sureks.»

Lõunatalu elutuba oli väga ilus. Seal oli palju lilli, sest Olle õde sündis kevadel, kui õitsesid nurmenukud ja maikellukesed. Kamina peal seisid oksad vaasis ning kohvilaud oli kaetud. Ka Ollel olid piduriided seljas. Muide meil samuti. Pastor seisis ja ootas. Parajasti läkski uks lahti ja sisse tuli tädi Liisa, Olle ema, laps süles. Oi, küll see tüdruk oli ilusaks läinud! Tal olid suured tumesinised silmad ja näost oli ta täiesti roosa, aga suu — seda ei saa kohe kirjeldadagi, kui ilus ta suu oli! Tal oli seljas pikk, uhke ristimiskleit.

Lasse paistis olevat sama jahmunud kui last esimest korda nähes.

«Kas te olete uue saanud?» sositas ta Ollele.

«Mis uue?» küsis Olle.

«Uue lapse?» seletas Lasse.

«Ära tule ütlema, nagu sa oleksid ära unustanud, et ma sain endale õe,» ütles Olle, kes ei taibanud, et see oli Lasse meelest üks teine laps. Siis ei öelnud Lasse enam midagi.

Pastor ristis Olle õe Kerstiniks.

Oi, kuidas Kerstin mulle meeldib! Ta on kõige arm-



sam laps maailmas. Meie Britta ja Annaga lippame peaaegu iga päev Lõunatallu, et vaadata, kuidas tädi Liisa lapse eest hoolitseb. Küll ta siis siputab käte ja jalgadega — muidugi Kerstin, mitte tädi Liisa. Seda on nii tore vaadata. Vahetevahel püüab Olle järele aimata, kuidas ta just siputab, aga see pole põrmugi kena. Kõige ägedamalt siputab ta siis, kui teda suures pesupalis vannitatakse. Talle meeldib väga vannis käia. Mõnikord oma voodis lesides ta juba peaaegu räägib. See kõlab umbes nagu «rüi, rüi». Olle arvab, et ta võib juba varsti mistahes asjad ära rääkida. Aga tädi Liisa ütleb, et see võtab veel aega. Kui Olle tuleb Kerstini voodi juurde ja teda vaatab, hakkab Kerstin naeratama, just nagu teeks talle suurt rõõmu Ollet näha. Kerstinil pole veel üldse hambaid suus, aga siiski on ta kena, kui ta naerab. Olle silmad otse säravad Kerstinit vaadates. Svipp on Kerstini vastu natuke armukade. Tema tahaks muidugi, et Olle ainult temast välja teeks. Aga vahel patsutab Olle jälle tükk aega Svippi ja räägib talle, kui hea koer ta on, ning siis ei ole Svipp enam armukade.

Kord saime meie Annaga Kerstini järele vaadata. Tädi Liisal oli kole palju tegemist, ta lõpetas parajasti küpsetamist. Ollet polnud õnneks kodus. Muidu oleks kahtlemata tema ise tahtnud Kerstinit kantseldada. Küll see kõik oli aga naljakas! See asi käis nõnda. Kerstin lamas oma voodis ja ta kisa kostis taevani parajasti sel ajal, kui tädi Liisa pidi timpsaiu ahjust välja võtma. Ta oli näljane ja tige — muidugi Kerstin, mitte tädi Liisa. Ja siis ütles tädi Liisa meile:

«Mis te arvate, kas te saate tema vannitamisega hakkama?»

«Aga muidugi!» hüüdsime meie ja läksime kole rõõmsaks.

Anna tõi pesupali välja ja kallas sinna vett, ainult tädi Liisa tuli ja katsus küünarnukiga, kas vesi on ka



parajalt soe. Mina aga läksin ja võtsin Kerstini voodist välja. Kujutage ette, ta jättis paugupealt kisa järele ja hakkas hoopis naerma. Kui ma ta enda vastu surusin, hammustas ta mind lõuast. See polnud sugugi valus, ainult naljakas. Tal pole ju veel hambaid suus. Mu nägu sai päris märjaks, aga sellest polnud midagi.

Ma tean küll, kuidas väikesi lapsi tuleb hoida. Neid tuleb seljast toetada, tädi Liisa õpetas. Ma tean ka, kuidas neid tuleb hoida vannitamisel, et pea mingil juhul vee alla ei satuks. Mina hoidsin Kerstinit ja Anna pesi teda pesemislapiga. Kerstin aga siputas käte ning jalgadega ja muudkui lalises «rüi, rüi». Siis tahtis ta veel pesemislappi lutsima hakata, aga sellest ei tulnud tal midagi välja.

«Ta on nii armas, et ma võiksin ta ära süüa!» ütles Anna.

Anna oli pannud köögilauale lapseteki, selle peale väikese lina Kerstini kuivatamiseks. Ma tõstsin Kerstini ettevaatlikult sinna peale, kui me vannitamisega valmis saime. Mässisime Kerstini lina sisse ja kuivatasime teda. Me Annaga abistasime seejuures teineteist. Siis puuderdasime Kerstinit üleni. Otsekohe pistis Kerstin suure varba suhu ja hakkas seda lutsima. Küll see oli tore! Kellelgi terves maailmas pole nii ilusaid suuri varbaid kui Kerstinil. Aga me olime sunnitud tal varba suust ära võtma, kui hakkasime talle särgikest ja jakikest selga panema. Edasi aitas tädi Liisa meil talle mähkmed ümber panna, sest see oli natuke raskem. Aga me ise saime talle püksid jalga. Siis oli ta päris valmis ja tädi Liisa hakkas teda toitma. Pärast seda tohtisime me Annaga Kerstini vankris jalutama viia. Mängisime, et Anna on isa, mina ema ja Kerstin meie väikelaps. Ei läinudki palju aega, kuni Kerstin magama jäi. Aga me sõidutasime teda ikka edasi ja meil oli väga lõbus. Parajasti meie jalutamise ajal tuli Olle koju. Ta jooksis otsekohe

kohale ja võttis vankri meie käest ära, just nagu oleks ta arvanud, et me kavatseme Kerstini ära röövida. Ent kui ta natuke aega oli vankrit lükanud, saime meie ka käepidemest kinni võtta ja kaasa aidata. Me rääkisime Ollele, kuidas Kerstin oli oma suurt varvast imenud. Selle peale naeris Olle rahulolevalt ning ütles:

«Jah, keegi ei või arvatagi, mis kunsttükke see laps kõik teha oskab. Vahest ta läheb tsirkusesse, kui suureks kasvab.»

Siis lükkas ta veel mõnda aega vankrit ja ütles:

«Nojah, või et ta lutsis oma suurt varvast, seda teeb ta ju peaaegu iga päev. Aga mul on igal juhul hea meel, et teie ka seda näha saite.»

Parajasti sel ajal ärkas Kerstin üles ja vaatas Ollele otsa. Olle kõditas teda lõua alt ja ütles:

«Või nii, pisike, sa muudkui lesisid ja lutsisid varvast!»

Ning ta naeris uuesti ja tal oli veelgi rahulolevam nägu peas. Just nagu oleks suure varba imemine see kõige peenem asi, mida on maailmas võimalik teha!

Ma saan endale talle

Nüüd ma tahan jutustada ühest teisest asjast, mis ka selsamal kevadel juhtus. Meil Bullerbys on palju lambaid ja neile sünnivad igal kevadel talled. Lambatalled on kõige armsamad loomad üldse. Nad on armsamad kui kassipojad, kutsikad või põrsad. Ma arvan peaaegu, et nad on veelgi armsamad kui Kerstin, aga seda ei julge ma Olle kuuldes küll öelda.

Lammaste poegimise ajal lippame me tavaliselt igal hommikul lambalauta vaatama, kui palju uusi tallekesi on öö jooksul juurde tulnud. Nii, kui sa lambalauda ukse lahti teed, pistavad kõik lambad täiest kõrist määgima. Talled määgivad nii armsalt ja peenikese häälega, hoopiski mitte nii karedalt kui uted või jäär. Peaaegu igal utel sünnib kaks talle.

Ühel pühapäevahommikul, kui ma lambalauta tulin, nägin, et üks tall lamab surnult õlgedel. Jooksin kohe isa juurde ja rääkisin talle sellest. Ta läks ja vaatas, miks tall ära oli surnud. See tuli sellest, et utel polnud udaras piima ja vaene talleke ei saanud toitu! Istusin lambalauda lävepakule ja nutsin. Mõne aja pärast tuli Anna, sai kõigest kuulda ja hakkas samuti nutma.

«Ma ei taha, et lambatalled peaksid surema!» ütlesin isale.

«Seda ei taha mitte keegi,» vastas isa. «Aga nii kurb kui see ka pole, on siin veel üks, kes on surmale määratud.»

Ta näitas mulle pisikest tallekest oma süles, kes nägi väga vilets välja, see oli surnud talle vennake. Ka tema ei saanud muidugi oma emalt piima. Piim aga on ainus asi, mida vastsündinud lambatalled süüa



võivad. Sellepärast, ütles isa, tuleb meil surnud talle vennake tappa, et ta pääseks näljasurmast. Kui me seda kuulsime, hakkasime Annaga veelgi kibedamalt nutma. Me nutsime hirmsasti.

«Ma ei taha, et lambatalled peaksid surema!» karjusin ma ning viskasin enda pikali.

Isa tõstis mu üles ja ütles:

«Ära nuta, Liisa.»

Ja veel ütles ta:

«Sa võid ju katsuda lambatalle pudelist toita, kui tahad. Täpselt nagu imikut.»

Ma sain nii rõõmsaks, nagu ma vist veel kunagi elus pole olnud. Ma ei teadnudki, et lambatalle võib toita nagu imikut! Isa ütles, et ma ei oleks liiga enesekindel. Ta kartis, et lambatall niikuinii sureb, aga eks me või siiski proovida.

Lippasime Annaga koos tädi Liisa, Olle ema juurde

ning laenasime temalt lutipudeli ja luti, millega Kerstinit oli toidetud, kui ta veel üsna pisike oli. Siis jooksime uuesti isa juurde.

«Isa, kas me ei tohiks anda vaesekesele natuke koort?» küsisin.

Ent isa ütles, et kui ma lambatallele koort annaksin, jääks ta haigeks. Ta magu kannatab ainult veega lahjendatud piima. Isa aitas mul piima valmis segada ja siis soojendasime pudelit leiges vees. Pärast seda pistsin ma talle luti suhu. Ja kujutage ette, ta hakkas otsemaid lutsima. Paistis tõepoolest, et ta on näljas.

«Ja-jah, nüüd oled sa selle lambatalle kasuema,» ütles isa. «Aga ta peab saama toitu hommikul vara ja õhtul hilja, nii et sa ei tohi ära väsida.»

Anna ütles, et kui ma peaksin väsima, tarvitseb mul ainult temale öelda ja ta toidab heameelega minu asemel tallekest. Aga mina ütlesin:

«Hahaa, kes siis sinu arvates lambatalle toitmisest ära väsib?»



Panin talle nimeks Pontus ja isa ütles, et see on nüüd päriselt minu tall. Õnneks oli kõik juba tehtud selleks ajaks, kui Lasse ja Bosse sel pühapäevahommikul ärkasid, sest ma arvan, et muidu oleks Pontuse pärast vaidlemist olnud.

«Kujuta ette, et sa ei või ühelgi hommikul korralikult välja magada, ilma et Liisa endale lambatalle saaks,» ütles Lasse ja oli pisut pahane, et tema polnud Pontust endale saanud.

Esialgu olid kõik Bullerby lapsed viimaseni kobaras koos, kui ma Pontust toitsin, aga pikapeale nad tüdinesid.

Õieti on üsna tähelepanuväärne, kui kohutav nälg võib olla lambatallel. Tundub, et see vaevab neid vahetpidamata. Igal hommikul enne kooliminekut jooksin ma lambalauta ja andsin Pontusele süüa. Mind nähes tuli ta kepseldes ligi, liputas oma sabajupikest ja määgis armsalt. Ta oli üleni valge, ainult nina otsas oli tal pisike must plekk, mille järgi teda võis teiste tallede hulgast hõlpsasti ära tunda. Üks kord päevas, kui ma koolis olin, andis Agda talle süüa. Aga niipea kui ma koju jõudsin, pidin kohe jälle teda toitma minema. Ja hilja õhtul pidi ta ka veel süüa saama. Ükskord katsusin saata Annat enda asemel Pontust toitma, aga ta ütles:

«Homme! Täna pole mul aega.»

Olin isale lubanud, et ma ei väsi Pontust toitmast, ja ma ei väsinud ka. Sest ta meeldib mulle nii kohutavalt. Kõige enam meeldib ta mulle sellepärast, et ta mind nähes nii väga rõõmustab. Küllap Pontus arvab, et mina olengi tema tõeline ema. Küsisin Lasse ja Bosse käest, kas nemad ei arva, et Pontus mind oma emaks peab, ja selle peale sõnas Lasse:

«Jah, kindlasti. Sa oled ju üsna lamba nägu.»

Ühel ilusal päeval ütles isa, et ma peaksin katsuma

õpetada Pontust kausist piima jooma. Sest ta ei saa ometi luttida selle ajani, kui ta suureks oinaks kasvab.

Vaene Pontus, ta ei saanud sugugi aru, miks ma äkki tulin ja talle kausi nina ette panin. Ta ei teadnud üldsegi, kuidas see joomine käib. Ta nuuskis mind ja otsis lutti ning määgis kaeblikult.

Bosse oli kaasas ja vaatas pealt.

«Joo piima, tead,» ütles ta Pontusele. «Oled sa loll või? Ega siin polegi muud kui kuku aga jooma!»

Ma sain Bosse peale pahaseks.

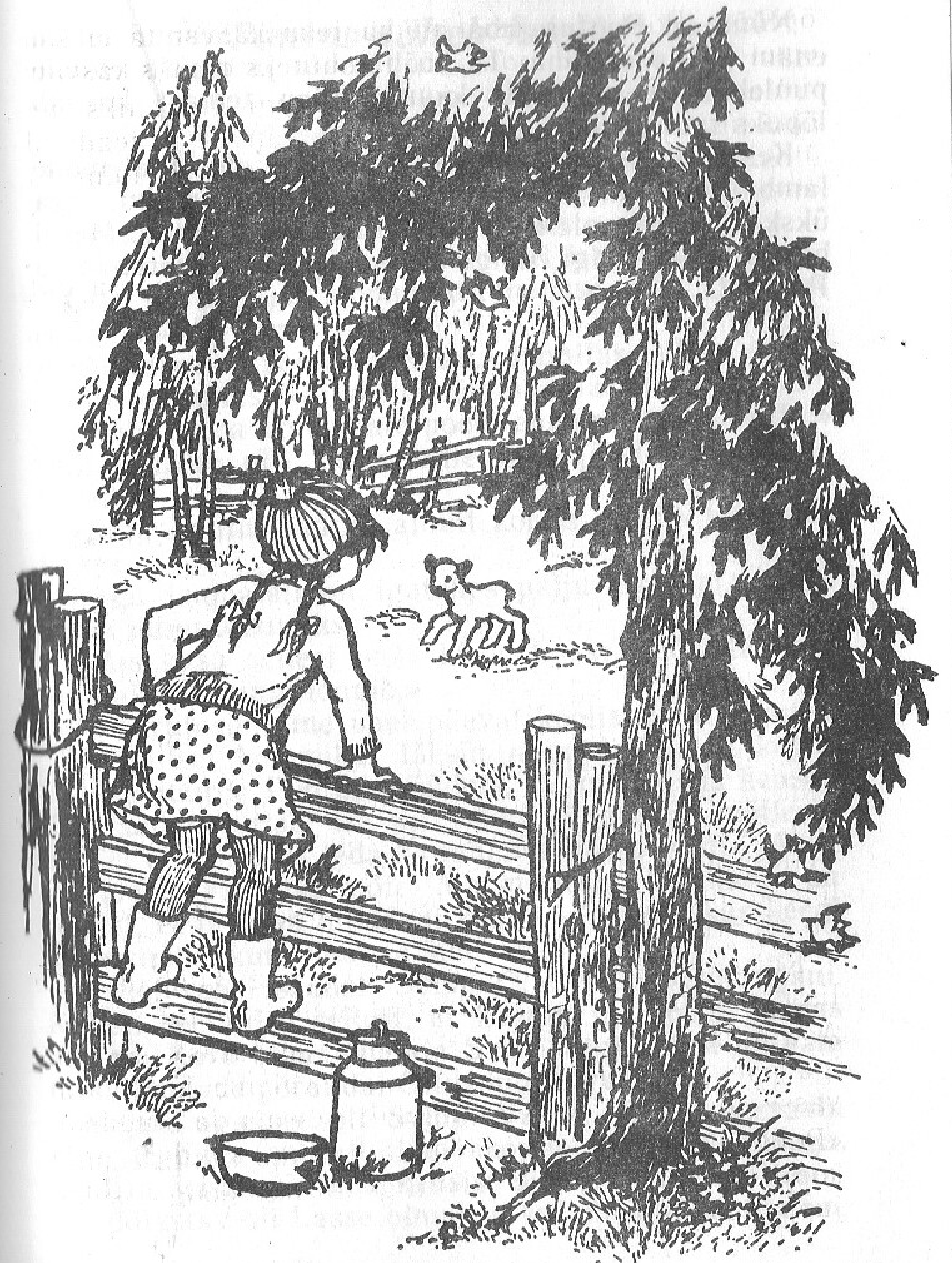
«Pontus pole üldsegi loll,» ütlesin. «Sa ei mõista lambatalledest mitte kui midagi.»

Pontus aga paljalt nuuskis piima, määgis ning kurvastas.

Aga mina sain igatahes paremini aru lambatalledest kui Bosse. Sest ma leidsin õige nõksu kätte! Pistsin käe piima sisse. Ja mõtelda, kohe hakkas Pontus mu sõrmi lutsima. Ta vahtis ja lutsis ning sel kombel lürpis ta kõik piima kausist kõhtu. Ehkki natuke läks muidugi maha ka.

Pärast seda lutsis Pontus mõnda aega mu sõrmi. Aga ühel hommikul, kui ta oli hästi näljane, ei suutnud ta enam ära oodata, kuni ma käe piima sisse pistan. Ta hakkas kohe jooma. See läks tal suurepäraselt. Sellest ajast peale ei olnud tal enam kunagi tarvis mu sõrmi lutsida. Õieti oli sellest isegi kahju, sest ta oli nii armas, kui ta seda tegi.

Kui kevadel juba soojemaks läks, lasti lambad koplisse rohumaale. Ja talled pidid õppima rohtu sööma. Aga piima pidid nad ikkagi saama, seepärast tuli mul iga päev piimanõuga koplis käia. Kui ma koplivärava vasse jõudsin, jäin seal lihtsalt seisma ja hüüdsin: «Pontus!» nii kõvasti kui jaksasin. Siis kostis eemalt koplist mökitus ja Pontus tuligi hirmsa hooga, sabajupp lippumas.



Nüüd on Pontus juba nii suureks kasvanud, et ta enam piima ei taha. Ta sööb rohtu ja rapsib endale puulehti, ta on tubli loom, küllap temast kasvab lõpuks suur ja tore oinas.

Kes teab, võib-olla saan ma endale elus veel mõne lambatalle. Või mõne koera, kassi või küüliku. Aga ükski nendest pole enam nii armas kui Pontus. Ma ei hakka enam iialgi, iialgi armastama kedagi nii nagu Pontust.

Pontus läheb kooli

Lasse narris mind ühtelugu, öeldes:

«Koer oleks igal juhul parem kui lambatall.»

Olle jäi temaga loomulikult nõusse, sest Ollel on endal koer Svipp.

«Muidugi on koerad etemad,» kinnitas Olle.

«Ei tea, miks, kui küsida tohib?» pärisin mina.

«Häh, koera võid igale poole endaga kaasa võtta,» vastas Olle, «Ta tuleb sulle ikka järele, mine kus tahad.»

«Sinu Pontus longib ainult koplis ringi,» tähendas Lasse.

«Aga lambatall on igatahes palju armsam,» ütles Anna minu toetuseks.

«Mis kasu sellest on?» küsis Lasse. «Kui ta vaid lambakoplis ringi longib.»

Nii arutasime me ühel päeval koolist koju minnes.

Järgmisel hommikul läksin nagu tavaliselt koplivärava juurde Pontust hüüdma, ja kui ta siis kepseldes kohale ruttas, ise nii vahva ja armas, mõtlesin ma, et ei vahetaks teda ka tuhande koera vastu. Mulle tuli peale veel üks mõte. Ma mõtlesin, kui kahju on sellest, et ta peab muudkui koplis kõndima, kus keegi ei saa näha, kui armas ta õieti on.

Vahetevahel saadab Svipp Ollet kuni koolimajani. Küllap see tuleb sellest, et koerad igal pool kaasas käivad. Kord lubas õpetaja Svipi isegi klassi ning ta tohtis lamada põrandal Olle pingi kõrval.

Nojah, aga see oli Svipp. Vaene Pontus seevastu pidi leppima paljalt lambakoplis ringilonkimisega. Seal ta seisis, jõi oma kausist piima, ja ma mõtlesin, kui põlastav oli Lasse olnud ja kui ebaõiglane see on,

et koeri tohib igale poole kaasa võtta, lambatallesid aga mitte. Selleks ajaks kui Pontus piima joodud sai, otsustasin ma, et võtan ta endaga kooli kaasa. Siis alles Lasse saab, nii et aitab.

Meie kool asub Suurkülas. Tee sinna on pikk ja meie, Bullerby lapsed, läheme alati üheskoos. Mul oli hommikuti tegemist, et õigeks ajaks valmis jõuda, kui ma kõigepealt pidin minema koplisse Pontust toitma. Sel hommikul, kui ma tahtsin Pontuse kooli kaasa võtta, seisid teised juba Olle väravas ja ootasid mind.

«Liisa, tee ruttu, muidu me jääme hiljaks!» hüüdis Britta.

Siis pöördusin ma Pontuse poole ning hüüdsin:

«Pontus, tee ruttu, muidu me jääme hiljaks!»



Ma pole kunagi näinud nii jahmunud lapsi, kui olid Lasse, Bosse, Olle, Britta ja Anna Pontust nähes.

«Ku-kuhu tema läheb?» küsis Lasse.

«Kooli,» kostsin mina. «Siis vahest tuleb lõpp sellele igavesele viginale, et ainult koerad võivad igal pool kaasas käia.»

Võin vanduda, et neil olid imelikud näod peas.

«Liisa, kas sa oled kindel, et sa täna haige ei ole?» küsis Lasse.

«Kas isa ja ema ka sellest teavad?» päris Bosse.

Bosse küsimuse puhul, kas isa ja ema ka sellest



teavad, tuli mulle väike hirm nahka. Sest sellele polnud ma üldse mõelnud. Kuid Anna lõi käsi kokku, naeris ja ütles, et miks ei võiks lambatall niisama hästi kui koeradki koolis käia. Nojah, mina arvasin täpipealt niisamuti! Samal silmapilgul hakkas Lasse mõnusalt itsitama ning ütles:

«Las ta tuleb pealegi kaasa. Kuigi õpetaja minestab loomulikult ära.»

Nõnda me siis lasksimegi allamäge traavi. Pontus ka. Mõnikord ta küll seisatas natukeseks, otsekui kaaluks järele, kes see on ikka õige tegu. Aga tarvitses mul ainult hüüda «Pontus!», kui ta vastas mõistlikult «Mää!» ja sörkis mulle järele.

Meil kulus tee peale natuke rohkem aega kui tavaliselt ja me jäime hiljaks. Kell oli juba kõlisenud ja lapsed klassituppa läinud. Meid pole ju Suurküla ja Bullerby peale ühtekokku kuigi palju, sellepärast me istume ühes klassitoas sama õpetaja juures, kuigi me käime eri klassides.

Koolimaja trepist üles minnes Pontus komistas ja ma pidin teda tagant aitama.

«Vahest ta on kooli jaoks alles liiga noor?» arvas Lasse.

Kui Lasse mitu aastat tagasi esimest korda kooli tuli, ei suutnud ta minutitki paigal püsida. Siis ütles õpetaja, et ta on kooli jaoks alles liiga noor. Õpetaja saatis Lasse koju, öeldes, et ta tuleks aasta pärast tagasi. Sest ta pidi ennast välja mängima. Seda ei unusta Lasse iialgi. Nimelt sellepärast ta Pontuse kohta nõnda ütleski.

Britta koputas uksele ja me läksime sisse.

«Palume vabandust, et me hiljaks jäime,» ütles Britta.

Nii kui ta seda öelnud oli, hakkas Olle itsitama. Meie teised seisime päris vaikselt, aga Olle kihistas naerda nii, nagu oleks keegi teda kõditanud.

«Olle, küll sa oled täna reibas,» tähendas õpetaja.

Pontus seisis meie taga, nii et keegi teda ei näinud. Aga äkitselt kostis vaikne, armas «Mää!» ja Pontus pistis pea välja. Kõik lapsed võpatasid oma pinkides. Õpetaja muuseas ka.

«Mis see ometi . . .» alustas ta. «Te ei taha ometi öelda, et tõite kaasa lambatalle?»

«Liisa . . .» alustas Bosse, kuid jäi siis vait, sest küllap ta mõtles, et vahest saab õpetaja minu peale kurjaks. Ma ise hakkasin ka natuke sedasama kartma.

«Me ju õpime parajasti koduloomi,» ütlesin ma üsna vaikselt, «ja siis ma mõtlesin, et . . .»

«Mis sa siis mõtlesid?» küsis õpetaja.



«Et oleks päris hea vaadata tõelist lambatalle,» ütlesin ma. Mis sellest, et ma just päriselt nõnda polnud mõelnud.

Õpetaja puhkes naerma mis jaksas, ja kõik lapsed temaga koos. Iseäranis Olle. Ta naeris nii, et luksus. Siis viisime Pontuse kateedri juurde. Kõik võisid tulla ja teda silitada. Me lugesime loodusloraamatust lammaste kohta ja ma pidin jutustama, kuidas ma Pontuse lutiga üles kasvatasin. Kõigile meeldis ta hirmsasti ja me laulsime tema auks «Mää, mää, valge tall». Aga mulle tundus, et Pontus väsis kogu sellest kärast ära ja hakkas igatsema tagasi koplisse. Ehkki ta oli tubli ja seisis tunni lõpuni minu pingi kõrval. Välja arvatud mõned korrad. Siis lõi ta kepsu ning määgis. Iga kord puhkes Olle naerma. Ta pani lihtsalt pea pingi peale ja naeris nii, et ajas teised ka naerma.

Kui ilm on soe ja ilus, istume me suurel vahetunnil ikka koolimaja trepi peal ning sööme oma võileibu. Nii ka seekord. Mul oli nagu ikka pudeliga piima kaasas ja ma andsin selle Pontusele. Pidin õpetaja käest kausi küsima, kuhu piim kallata. Kõigi laste meelest oli tore vaadata, kuidas Pontus sööb. Anna andis poole oma piimast mulle, nii et ma päris ilma ka ei jäänud.

Pärast jooksis Pontus mööda koolimaja õue ringi ja korra napsas ta isegi natuke porgandipealseid, mis õpetaja peenramaal olid parajasti tõusma hakanud. Aga ma tõin ta sealt ära ja käskisin tal ennast vaos hoida, kuni ta jälle koju koplisse saab. Kui kool oli selleks päevaks läbi ja me hakkasime koju minema, ütles Lasse:

«Homme hakkame sarvloomi õppima. Küll saab nalja. Ma võtan pulli kaasa.»

Selle peale naeris Olle, kuni luks peale tuli.

«Ehkki talle jääb see olemine pingi kõrval vähe kitsaks,» lisas Lasse.

Aga õpetaja ütles, et nüüd aitab elusloomadest koolis. Isegi kui see on kasuks looduslo õppimisel. Pikapeale muutub see siiski natuke tülikaks, ütles ta.

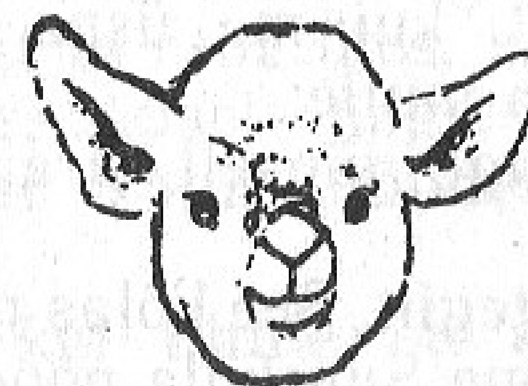
«Jaa, sest kujutage ette, kui me hakkame krokodilli õppima,» ütles Anna.

Olle otse röögatas naerust ja suutis üksnes piiksuda:

«Ma toon siis krokodilli kaasa!»

Pontus väsis koduteel ära. Me kandsime teda vaheldumisi mäest üles. Siis saatsime ta üheskoos koplisse. Ma pole veel kunagi näinud ühtki talle niisuguste hüpetega minema kiirustavat kui Pontus pärast koplisse laskmist. Ta tormas galoppi teiste lammaste juurde ja määgis nii, et see kaikus üle terve kopli.

«On ilmselt näha, et ta on kooli jaoks alles liiga noor,» tähendas Lasse.



Kui me koolist koju läheme

Meil, Bullerby lastel, on koolist koju minnes alati lõbu laialt. Sest siis me lobiseme kõigest võimalikust, mis koolis on juhtunud, mõnikord räägime muinasjutte või arutame, mis me suureks saades ette võtame, ja muud seesugust. Vahel istume teepervele ja puhkame jalgu, vahel jälle ronime puude otsa või turnime mööda aedu tee asemel, et asi üksluiseks ei läheks.

Ema ütleb ikka, et tema seda küll ei mõista, miks meil koolist tulek võtab kaks korda rohkem aega kui kooliminek. Mina seda ka ei mõista. See on õieti täitsa imelik. Aga sinna pole midagi parata. Ma ei usu, et siin oleks võimalik midagi muuta.

Ükskord kevadel, kui me üsna hilja koolist koju jõudsime, ütles ema mulle:

«Räägi nüüd õige täpselt ära, mis te koduteel tegite.»

Seda ma siis ka tegin. See kõlas nõnda:

Kõigepealt läksime Suurküla poodi ja ostsime vanaisale köhakompvekke. Köhakompvekid maitsevad vanaisale väga ja me ostame talle neid heameelega. Sest et ta hoiab neid oma toas nurgakapis ja pakub meile peaaegu iga kord, kui me teda vaatamas käime. Köhakompvekke ostis Britta. Neid oleks küll väga hea maitsta olnud, aga me teadsime, et me seda ei tohi. Britta pani kommid koolikotti ja ütles:

«Kui me kõik kuuekesi hakkame köhakompvekke maitsma, jääb vanaisale tühi kott.»

«See ei kõlba kuhugi,» arvas Lasse. «Parem lippame koju, enne kui juhtub õnnetus.»

Hakkasime kodu poole astuma. Aga Bosse on kohutavalt maias kompvekkide ja kõige muu magusa peale ning ta ütles:

«Oleks mul ometi üks kroon! Ma ostaksin kogu selle raha eest kompvekke.»

«Jah, aga juhtumisi sul seda krooni just polegi,» väitis Anna.

«Seda küll, aga kujuta ette — ma võin ta juhtumisi maast leida.»

«Ei tea, mismoodi?» küsis Britta. «Sa ju muudkui kõnnid ja vahid taevasse. Võiksid vähemalt maha vaadata.»

Bosse otsustas, et hakkab maha vaatama. Ning ta polnud kõndinud veel viitkümmend meetritki, kui leidis maast ühe krooni. See oli peaaegu nagu ime! Võibolla on olemas mingid pöialpoisid, kes kuulavad inimeste soove järele ja käivad siis kroonilisi rahasid tee peale puistamas. See kroon lebas täpipealt teelahkmel, kust tee Bullerby poole keerab. Esialgu Bosse üksnes seisis ja põrnitses kroonilist, nagu ei usuks ta oma silmi. Siis aga võttis ta raha üles, jooksis tagasi poodi ja ostis kompvekke, täpselt nagu oli lubanud. Meie ootasime teelahkmel. Tagasi jõudes pakkus ta meile kõigile kompvekki.

«Kujutage ette, kui lihtne on raha leida,» ütles Bosse. «Missugused summad ma olen lasknud kaotsi minna!»

Kuidas me kõik pärast seda maha põrnitsesime! Lasse ütles:

«Oleks mul ometi üks kroon!»

Ta uskus, et vahest annab mõni pöialpoiss temale ka ühe krooni. Aga ta ei leidnud ühtki kroonilist. Siis ütles ta:

«Oleks mul ometi viiskümmend ööri!»

Aga ta ei leidnud ka viiekümneöörilist. Ometigi ei tahtnud ta alla vanduda, vaid lausus:

«Oleks mul ometi kümme öörigi!»

Kuid sedagi ta ei leidnud. Siis ütles ta vihaselt:

«Küll te näete, et ma leian üheöörilise!»

Aga sedagi ei juhtunud. Ei leidnud tema ega keegi teine. Ükski meist pole leidnud enam ainsatki ööri pärast seda, kui Bosse krooni leidis.

Bosse pakkus meile koduteel kompvekke. Aga viimaks tuli ta mõttele hakata võistlema, kes suudab kompvekki kõige kauem suus hoida, ilma et see ära sulaks. Eks ta vist mõtles selle võistluse välja selleks, et kompvekid nii ruttu otsa ei saaks. Igatahes oli see meie meelest hea võistlus. Võtsime korraga igaüks oma kommi suhu ja hakkasime seda võimalikult pikkamööda imema. Kui natuke aega oli mööda läinud, asusime keset teed sööri, pistsime keeled suust välja ja võrdlesime. Peaaegu kellelgi polnud suurt midagi järel. Olime juba jõudnud poolele teele, parajasti kingsepp Lahke maja juurde. Kingsepp pistis pea köögiaknast välja ja ütles, et juhul, kui kellelgi meist peaks veel natuke oidu peas olema, võiks see võtta Agda vastsete kontsaplekkidega kingad ja need koju viia. Tõmbasime kähku jälle keeled suhu, sest keegi ei pidanud ometi nägema, kuidas me omavahel kompvekke võrdleme. Igatahes Britta tuli kompvekivõistluse võitjaks. Lasse aga võttis Agda kingad ja toppis need oma ranitsasse.

Siis tahtis Olle võistelda selles, kes meist suudab kõige kauem hinge kinni pidada. Seda me ka tegime. Ainult kindluse mõttes kannatasime sellega seni, kuni olime kingsepa juurest natuke eemale jõudnud. Sest vahest oleks kingsepp ka seda tobedaks pidanud, kui me keset teed seisame ja hinge kinni peame.

Me pidasime hinge kinni õige kaua. Ma ütlesin emale küll pärast, et ega me sellepärast nii hilja koju ei jõudnud, aga vahest siiski n a t u k e sellepärast ka, et me nii kaua hinge kinni pidasime. Lasse kinnitas küll, et tema on võitja, aga siis ütles Olle:

«Ei, kas tead, Bosse oli näost sinisem kui sina!»

Pärast seda ütles Olle:

«Mis oleks, kui teeks õige proovi, kes meist sülitab kõige kaugemale? Aga tüdrukutel pole mõtet sellest võistlusest osa võtta. Nad ei oska üldse korralikult sülitada.»

Meie Britta ja Annaga saime vihaseks. Me sülitame kahtlemata niisama hästi kui iga teine. Britta ütles, et kui meid sülitama ei võeta, ärgu siis poisid homme ka tema sünnipäevale tulgu. Siis võeti meidki kampa. Kuigi oli ette selge, et Lasse võidab. Aga tõesõna, Anna sülitas nii Bossest kui Ollest kaugemale.

Kingsepal on olemas heinamaa, mis jääb kevaditi vee alla. Siis on see täpipealt nagu mõni järveke. Heinamaa servas seisab suur kivi. Kevaditi ulatub ta nagu saareke veest välja. Kui me kingsepa heinamaani olime jõudnud, peatusime veidikeseks, et puhata.

«Ma tahan sinna kivi otsa pääseda,» ütles Lasse. Ütlesime kõik, et tahame sedasama. Siis läks Lasse ning otsis kuskilt välja paar aialatti, mis ta kivi juurde sillaks seadis. Ronisime hanereas kivi otsa, Lasse kõige ees. Ilm oli ilus ning päikeseline, kivi otsas oli ennast nii hea soojendada.

«Oleks meil veel midagi süüa ka,» ütles Anna.

Aga seda meil polnud. Kompvekid olid otsas. Siis võttis Lasse oma ranitsa ja vaatas järele. Seal olid Agda kingad ja juustuvõileib, mida ta suurel vahetunnil polnud jõudnud ära süüa.

Me mängisime, et kivi on laev, mis merel omapead ringi triivib, ning et meie oleme näljasurmale määratud meremehed, kui abi õigel ajal ei saabu. Lasse jagas oma juustuvõileiva kuueks võrdseks osaks ning ütles:

«Sõbrad, see on viimane, mis meid veel surmast lahutab. Aga tehke nii, nagu teie kapten — olge vaprad!»

Kapten oli mõistagi tema ise. Seejärel ütles ta, kõige hullem on see, et meil pole vett ja me peame ka janusse surema. Siis väitis Bosse:

«Jamps, terve kingsepa heinamaa on ju vett täis, nii mis lirtsub.»

Selle peale teatas Lasse, et Bosse on hull. Meie laeva ümber laius ainult soolane vesi ja Lasse lubas maha lasta viimse kui ühe, kes seda juua katsub. Sest see, kes soolast merevett joob, läheb hulluks, ütles Lasse.

Ta heitis kivi peale pikali ja tegi, justkui oleks ta



janust ning näljast meelemärkust kaotamas, ning Bosse ütles:

«Paistab, et ta on siiski kuigipalju merevett sisse ahminud!»

Lasse tõusis põlvili, pani käed risti ja hüüdis: «Appi! Appi!», nii et kajas. See tundus tõesti jube. Ja kui ta parajasti kõige kõvemini karjus — kes tuli sealt jooksuga, kui mitte kingsepp! Ta arvas, et Lasse tõemeeli appi karjub, ja oli tige kui herilane.

«Kui te sinna saite, küll saate minema ka,» ütles ta. «Õnnetud jõnglased!»

Aga ta ronis ometigi vette ja tõstis meid järgemööda kivi otsast maha ning pani põndakule. Tal olid kummisaapad jalas ning ta siunas vahetpidamata, aga ometi oli temast kena, et ta meid ära päästis. Ehkki täiesti ilmaaegu. Aga seda me muidugi ei julgenud öelda.

Kiirustasime sealt minema ja kingsepp hüüdis meile järele, et ta pole ühestki asjast siin ilmas nii tüdinud kui Bullerby lastest ja et me teinekord jätaksime ta aialatid rahule.

Kui olime juba tükk maad edasi läinud, heitsin ma pilgu Lasse ranitsale ja küsisin:

«Kuule, kus sa Agda kingad oled pannud?»

Lassel oli väga jahmunud nägu peas. Ta ütles, et kingad seisavad loomulikult kivi otsas. Ta oli nad sinna tõstnud, kui juustuvõileiba otsis. Pöörasime kõik koos tagasi, sest meil oli kahju Lasset üksi minna lasta.

Jah, muidugi seisid kingad ajalehepaberisse keeratult ikka veel kivi otsas. Aga kingsepp oli latid ära viinud. Et ilm oli soe ja päikesepaisteline, arvas Lasse, et me peaksime kõik jalad lahti võtma ja kivi juurde sumama. Seda me tegimegi. Vesi polnud just eriti külm. Me mängisime, et kivi on kaldamadalikule paisatud laevavrakk ja meie meremöövild, kes peavad

pardale pääsema, et päästa hinnalist aaret — selleks olid Agda kingad. Kuid me mängisime veel, et vrakk kubiseb teistest mereröövlitest, kes valvavad aaret, ning me kargasime vees ringi ja tulistasime neid teisi mereröövleid. Lasse oli meie ninameheks ning me ronisime üles laevavrakile, pussnoad põigiti hambus. Nojah, tegelikult polnud need muud kui puupulgad, aga mängult olid nad pussid. Viimaks seisime me kõik kivi otsas, Lasse vehkis Agda kingadega pea kohal ja karjus:

«Saak kuulub meile! Surm sellele, kes peaks veel ligi tulema!»

Siis tuli kingsepp. See polnud keegi muu kui tema ise, kes meile nüüd lähenes. Vaeseke, mul hakkas temast tõsiselt kahju, kui ta meid jälle silmas. Sest nüüd ta taipas, et oli päästnud meid ilmaaegu. Ta maigutas tükk aega ega lausunud midagi. Meie istusime samuti hiirvaikselt kivi otsas. Ent viimaks tuli kingsepale elu sisse.

«Kaduge siit!» karjus ta. «Kaduge siit, enne kui ma teie läbi ennast õnnetuks teen!»

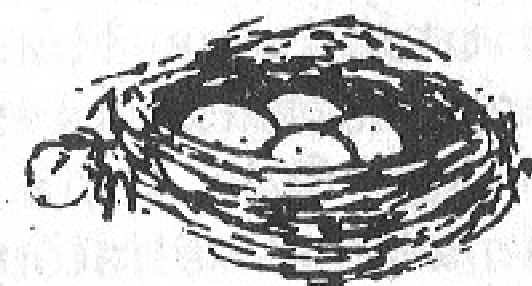
Me kalpsasime kivi otsast alla, sumasime kuivale maale, võtsime oma kingad ja sukad ning jooksime mis jaksasime. Kingsepp hüüdis meile veel järele, et on kummaline küll, kui meil Bullerbys kohta ei leidu, kus olla ja pahandust teha.

Siis läksime koju. Enam me kuskil ei peatunud. Ainult üks kord, et vaadata linnupesa, mida Bosse ühe puu otsas teadis olevat. Ronisime ükshaaval sinna üles vaatama. Pesas oli neli helesinist pisikest muna. Bossel juba on niisugused munad kogus olemas. Aga Bosse hoiab linde ja linnupesi väga. Me vaatasime ka väga ettevaatlikult. See ei võtnud kuigi palju aega.

Ehkki, kui ma sellest kõigest emale jutustasin, ütles ta:

«Nüüd hakkan ma aru saama, et te lihtsalt kuidagi ei jõua koolist koju enne, kui ükskord kella viieks.»

Lasse aga läks Agda juurde ja ütles talle, et ta saab homme kätte oma vastsete kontsaplekkidega kingad. Ta ütles, et need seisavad tal kindlas kohas. Agdal ei tarvitse üldse karta, et nad öö jooksul võiksid kaotsi minna. Sest nad asuvad ühe laevavraki peal, kus neid valvavad mereröövlid. Ja lisaks veel üks hirmus vihane kingsepp.



Ollel on hammas lahti

Ühel päeval küsis õpetaja Ollelt:

«Olle, miks sa ühtelugu sõrmi suhu topid?»

Olle muutus häbelikuks ning vastas:

«Mul on üks hammas lahti tulnud.»

«Siis tõmba ta koju jõudes välja,» ütles õpetaja. «Praegu tegeleme arvutamisega. Homme vaatame kõik seda mulku, kus sul see hammas logises.»

Selle jutu peale nägi Olle üsna kohkunud välja. Tema arvates on hammaste väljatõmbamine kole toiming, olgu hambad kuitahes lahti. Mina arvan nõndasamuti.

«Äh, sihukese pisikese piimahamba väljatõmbamine pole põrmugi valus,» väidab isa.

Võib ju tõesti olla, et see tegelikult ei olegi eriti valus, aga kole on see igal juhul. Meile antakse tavaliselt kümme ööri iga hamba eest, mis isa välja tõmbab. Loomulikult tõmbab ta välja ainult logisevaid hambaid, aga neidki leidub küllaldasel hulgal. Minu arvates on mõni logisev hammas alati suus olemas. Bosse ei karda hammaste väljatõmbamist sugugi. Ta lihtsalt seob hamba külge jämeda niidi, tõmbab — ja kõksti ongi hammas väljas. Ent isa annab ka Bossele kümme ööri, lihtsalt selle eest, et ta nii vapper on.

Aga vaene Olle kardab minust veel rohkem hammaste väljakiskumist. Koolist koju minnes saime kõik ta logisevat hammast katsuda. See oli tõepoolest täiesti lahti.

«Selle ma võin sul ära kaksata nagu midagi,» teatas Bosse.

«Midagi sa ei kaksa,» ütles Olle. Kogu kodutee kõndis ta noruspäi ega kõnelnud kuigi palju.

«Ah, ära sa selle lahtise hamba pärast kurvasta, see pole midagi,» ütlesin mina. Sest kole asi on ainult siis, kui sul endal mõni hammas logiseb.

«Ma tean, mis me teeme,» ütles Lasse. «Nii kui me koju saame, seod jämeda niidi hamba külge, teise niidiotsa seome aia külge. Siis ma võtan ja ajan kuumaks ühe raudora, nii et ta päris hõõguma hakkab. Ma vehin selle oraga su nina all. Sa ehmud, kargad tagasi ja hammas ongi väljas.»

«Küll ma sulle näitan raudora!» vastas Olle vihaselt. Ta ei pidanud seda nõu sugugi heaks. Aga kui me koju jõudsime, sidus ta siiski niidi hamba külge, et seda vahetevahel veelgi rohkem lahti loksutada. Sest mingil viisil ta ju p i d i katsuma hambast lahti saada. Õpetaja oli ometi öelnud, et tahab järgmisel päeval hambamulku näha. Ma arvan, et see just tegigi Ollele kõige rohkem muret. Et ta peab hamba tingimata järgmiseks päevaks välja tõmbama. Muidu saab õpetaja aru, et Olle kardab hambaid välja kiskuda, ja seda Olle ei tahtnud.

Anna katsus Ollet lohutada. Ta ütles:

«Ah, vahest on õpetaja selle hamba homseks juba ära unustanud.»

Kuid Anna teadis niisama hästi kui Olle, et õpetaja ei unusta peaaegu kunagi ühtki asja. Hea mäluga inimene on ohtlik, ütles Lasse.

Mängisime all tee peal rahvastepalli, nagu me kevadel ikka mängime. Ja kogu selle aja tolknes Olle suust välja pikk ning jäme must niit. Naljakas oli vaadata, kuidas ta sellega ringi jooksis. Vahel unustas ta kahtlemata ära nii hamba, niidi kui kogu selle häda, sest siis rääkis ja naeris ta nagu tavaliselt. Aga sealsamas muutus ta süngeks ja imelikuks, tõmbas areldi niidist ning ohkas.

«Kell on juba seitse ja sa pole ikka veel hammast kätte saanud,» lausus Lasse lõpuks. «Kas me siiski ei teeks katset raudoraga?»

Bosse aga palus veel kord luba hammast vaadata ning sõnas seejärel:

«See on lihtsalt tobe lugu, ta peab veel ainult pisikese naharibakese küljes. Tõmba ta ometi välja!»

Seda kuuldes Olle judistas ennast. Just see viimane naharibake ongi see kõige raskem.

Kui me rahvastepallist ära väsisime, läksime üles vanaisa juurde. Me rääkisime talle, et Ollel on üks hammas lahti.

«Ta peab selle veel täna õhtul välja tõmbama,» ütles Lasse. «Sest õpetaja tahab homme mulku näha.»

Olle pidi peaaegu nutma puhkema, kui kuulis Lasset seda ütlevat.

«Oh-oh-hoo, ja-jah,» ütles vanaisa. «Oh-oh-hoo, ja-jah, või et hambad! Kui mina alles laps olin . . .»

«Räägi, vanaisa, kuidas oli siis, kui sina alles laps olid!» palus Anna ja ronis vanaisale sülle.

Ning siis jutustas vanaisa, et kui tema alles laps oli, valutas tal tervelt kuu aega hirmsasti hammas. Lõpuks oli ta sunnitud minema sepa juurde hammast välja kiskuma. Sepp võtnud suured hobuserautamise tangid ja kiskunud vanaisal hamba välja ning see olnud kole valus. Aga kui vanaisa koju jõudnud, hakanud tal jälle kohutav hambavalu. Sepp oli vale hamba välja kiskunud. Pärast seda olnud vanaisal veel kuu aega hirmus hambavalu, aga sepa juurde ta enam ei julgenud minna, sest et suurte purihammaste väljakiskumine harilike hobuserautamisetangidega oli jube valus. Viimaks aga läinud hambavalu nii ägedaks, et ta lihtsalt *pidi* minema. Seekord tõmmanud sepp õige hamba välja. Aga tal oli tulnud ka lausa kättpidi tangide otsas rippuda, sest hammas istus nii kõvasti kinni ja tal olid nii tugevad juured.

«Vaene vanaisa,» ütles Olle. Aga ma usun küll, et ta pidas oma hamba väljatõmbamist vähemalt niisama hirmsaks, kuigi sel polnud üldse mingeid juuri.

«Kujuta ette, vanaisa, et sina ka olid kunagi väike laps ja kartsid hambaid välja kiskuda,» ütles Anna.

«Oh-oh-hoo, ja-jah, see oli juba nii ammu,» ütles vanaisa. «Nüüd on mul veel kõigest kolm hammast alles ja need on iga päev ise välja kukkumas.»

«Nii et nüüd sa ei tarvitse enam midagi karta,» ütles Anna rahuldustundega.

«Ei, ei, sõbrake, nüüd ei tarvitse ma enam midagi karta,» ütles vanaisa.

Siis läks ta nurgakapi juurde ja pakkus meile köhakompvekke. Ta andis igaühele oma jao ja tähendas:

«Ärge sööge köhakompvekke! Sellest hakkavad teil ainult hambad valutama. Oh-oh-hoo, ja-jah.»

Me soovisime vanaisale head ööd ja läksime minema.

«Noh, kuidas siis sinu hambaga jääb?» küsis Lasse Ollelt. «Kas jätad ta paigale, kuni saad vanaisa vanuseks?»

Olle sai vihaseks ja ma ei imesta sugugi selle üle.

«On ta sul ees või? Ma arvan, et see on minu hammas!»

«Jah, aga millal sa ta siis välja tõmbad?» küsis Bosse. Olle näppis niiti ja vastas:

«Homme varahommikul. Võib-olla . . .»

Siis lippas ta vaeseke koju. Lasse aga ütles:

«Ollest on kahju. Ma tean küll, mis ma pean tegema. Kui Olle magama jääb, ronin ma tema tuppa ja tõmban hamba välja.»

«Aga ei!» hüüdsime meie. «Seda sa küll ei saa teha.»

«Siiski, siiski,» kinnitas Lasse. «Hambaarst Lars Erikson — hammaste väljatõmbamine täieliku narkoosi all,» ütles ta uhkustades.

Siis ütlesime meie, et me kõik tahame kaasa tulla ja pealt vaadata. Lippasime seltsis üles Lasse ja Bosse tuppa ning istusime ootama.

Kõik Bullerby kolm maja seisavad ju väga lähestikku. Olle kodu — Lõunatalu ja meie Vahetalu vahemaa pole suurem kui mõni meeter. Pealegi kasvab majade vahel pärnapuu, nii et Lasse, Bosse ja Olle ronivad alati otse läbi pärnaladva, kui neil üksteisele midagi öelda on. Olle tuba asetseb otse Lasse ja Bosse toa vastas, kus me kõik ootel istusime.

Kuulsime, kuidas Olle oma toas millegi kallal pusis. Viimaks hüüdis Lasse:

«Olle, kas sa veel magama ei lähegi?»

«Mine ise magama!» karjus Olle vastu.

«Meie Bossega oleme juba voodis!» hüüdis Lasse. Meie itsitasime vaikselt. Sest nad lesisid lihtsalt täies riides põrandal.

«Olle, ega sa veel unine ei ole?» hüüdis Bosse mõne aja pärast.

«Olen küll, aga te karjute nii, et ma ei saa magama jääda,» vastas Olle.

Jäi üle loota, et ta on igatahes voodisse heitnud.

«Olle, kustuta tuli ära!» hüüdis Lasse.

«Kustuta ise tuli ära!» hüüdis Olle vastu. Siis Lasse tegigi seda. Me istusime pimedas ja ootasime. Veidi aja pärast kustutas ka Olle oma toas tule.

«Peaks ta ometi rutem magama jääma, muidu jään mina,» ütles Anna ning haigutas.

Parajasti siis kuulsime pärnaladva sahinat. See oli Olle, kes lähemale ronis. Meie Britta ja Annaga lippasime kähku riietekappi. Lasse ja Bosse viskusid kumbki oma voodisse ning tõmbasid tekid lõuani üles.

«Kuule, Bosse,» ütles Olle nina tuppa pistes. «Võibolla ma olen homme haige ega saa kooli minna. Ärge mind sel juhul ootama jääge.»

«Haige? Miks sa haige peaksid olema?» päris Lasse. «Kui sa ainult õhtuti õigel ajal magama kobiksid, oleksid terve nagu purikas.»

«Mu kõht valutab,» teatas Olle ja ronis oma juurde tagasi.

Ma olen päris kindel, et ta kõht valutas ainult närveerimisest oma hamba pärast.

Ootasime kaua, kaua. Lõpuks olime ise nii unised, et jaksasime vaevalt silmi lahti hoida.

«Nüüd peaks ta küll juba magama,» ütles Lasse lõpuks.

Ja ta ronis pärna otsa.

«Olle, ega sa ei maga veel?» küsis ta nii tasa kui sai.

«Ei, nüüd ma magan,» kostis Olle.

Me pidime maha istuma ja veel pisut ootama. Kuid viimaks teatas Lasse, et nüüd ta läheb ja vaatab järele, kas Olle on uinunud, sest kui ta seda ikka veel pole, on see haiglane nähtus ja siis läheb Lasse talle arsti kutsuma. Siis me ronisime läbi pärna nii tasa kui suutsime. Lassel oli taskulamp kaasas. Ta näitas Olle voodisse valgust. Seal lamas Olle ja magas ning ta suust paistis niit. Oi, ma ehmusin hirmsasti, ma tundsin täpipealt, kui vastik on hambaid välja tõmmata! Äkki see on nii valus, et Olle pistab karjuma! Ja mis ta peaks ütlema, kui ta meid kõiki üheskoos näeb?

Lasse võttis niidist kõvasti kinni ja ütles:

«Üks, kaks, kolm,
neljas tuhk ja tolm,
algab siis, kui on viis,
kui on kuus, kargab suust!»

Ja nii, kui ta selle «kargab suust» ütles, sikutas ta — ning juba kõlkuski hammas niidi otsas. Olle isegi ei ärganud. Ta ainult pomises unes:

«Mu kõht valutab!»

Bosse püüdis teda üles äratada, aga see ei läinud tal korda. Selle peale ütles Lasse, et see ongi hea. Vahest siis Olle arvab, et mõni tont käis öösel ta hammast tõmbamas. Lasse sidus niidi laelambi külge

ja sinna see hammas õõtsuma jäigi. See pidi olema esimene asi, mida Olle hommikul ärgates näeb. Mõelda vaid, kuidas ta rõõmustab!

Olle kõht ei valutanud järgmisel päeval tõepoolest mitte kõigevähematki. Ta seisis oma väravas ja ootas



meid nagu harilikult. Ja ta naeris nii, et paistis suur mulk ta ülemiste hammaste vahel.

«Lasse, kas sina tegid seda?» küsis ta Lasse käest.

Siis me jutustasime talle, kuidas me kõik tema juures käisime. Olle naeris veelgi rohkem, kui kuulis, mis ta unes oli öelnud. Ta oli nii rõõmus, et lausa keksis. Ta togis viimast kui kivikest tee peal. Ning ta ütles:

«Ega see hammaste tõmbamine tegelikult nii raske olegi.»

«Ei, narkoosi all küll mitte,» ütles Lasse.

Me otsustasime, et hakkamegi üksteisel öösiti hambaid välja kiskuma. Ma mõtlen muidugi neid, mis logisevad.

Kui me kooli jõudsime, läks Olle otseteed õpetaja juurde, ajas lõuad laiali ning ütles:

«Vaadake, õpetaja, ma tõmbasin hamba välja.»

«Õieti öelda tegin seda küll mina,» pomises Lasse oma pingis. Aga seda õpetaja enam ei kuulnud.

Me ei tea Annaga ise, mis me teeme

Meil Annaga on olemas omaette koht õlleköögi taga, kus tärkavad esimesed sinililled. Siis on meil veel üks koht, kus kasvab kuldtähti. Ja lumikellukesed — neid kasvab Bullerbys viimases kui koplis kuhjaga. Me nopime lumikellukesi, kuldtähti ja sinililli. Kui kimpu nina juures hoida, siis tunned selgesti kevadet, isegi kui silmad kinni pigistad.

Meil Annaga on veel üks teine kevadine koht ka. See on ühes sügavas kraavis. Meil seisab seal kaks suhkrukasti, millel saab istuda. Vesi vuliseb meie ümber, aga meie oleme kuival, vähemalt enam-vähem. Ümber kraavi kasvab paksult toomingaid. Need on nii tihedad, et me istume justkui helerohelises toas. Seal kraavis käime üsna sageli istumas. Kui kibuvitsad õitsevad, päike paistab ja vesi vuliseb meie ümber, on see minu meelest suurepärane kevadepaik. Aga Britta seda ei mõista. Kord kevadel, kui me parajasti Annaga seal istusime, tuli Britta ning pistis nina põõsaste vahele. Ta nägi meid all kraavipõhjas ja küsis:

«Mis teie siin teete?»

Me vaatasime Annaga teineteisele otsa ja mõtlesime järele.

«Ega me ise ka ei tea, mis me teeme,» vastasin.

Sest me tõepoolest ei teadnud seda. Selle peale läks Britta oma teed ja ütles, et kui inimesed ise ka ei tea, mis nad teevad, pole sel tegevusel suuremat mõtet ja nad võiksid niisama hästi teha midagi muud. Aga meie Annaga istusime edasi, kuigi me ei teadnud, mis me seal teeme.

Selles kraavis kasvab lepiklilli. Nii ma siis ütlesingi Annale, et olen printsess Lepiklill. Seepeale ütles Anna, et tema on printsess Nurmenukk.

«Tere tulemast minu rohelisse lossi,» ütlesin.

«Tere tulemast m i n u rohelisse lossi,» ütles Anna.

Siis me peaaegu tülitsesime natuke aega selle pärast, kelle oma see roheline loss õieti on. Viimaks tulime mõttele, et Lepiklill ja Nurmenukk on kaksikud, kes elavad teine teises lossi otsas.

«Oo, mu roheline loss,
oo, mu kohisev jõgi,»

ütles Anna niisuguse mänguhäälega, nagu ta siis teeb, kui me temaga täitsa omaette mängime.

Ja mina ütlesin samuti:

«Oo, mu roheline loss,
oo, mu kohisev jõgi!»

Ma murdsin toomingaoksi ja torkasin need endale juustesse. Anna tegi sedasama.

«Oo, minu valged, valged õied!» ütlesin ma ja arvasin, et küllap Anna ütleb sedasama. Kuid ta ei teinud seda.

«Oo, minu valged, valged . . . küülikud!» ütles ta.

«Mis küülikud?» küsisin.

«Minu äravõlutud küülikud,» ütles Anna. Ta ütles, et tal on tema rohelises lossis kuldne küülikupuur kahe äravõlutud küülikuga.

«Hahaa, sinul seda küll pole!» ütles ta.

Ent just sel silmapilgul langes mu pilk kraavipervele, seal kükitas konnapoeg, ning ma ütlesin:

«Oo, minu äravõlutud konnake!»

Tõttasin konna püüdma. Sest iga inimene teab ju, et konnad on enamasti äravõlutud printsid. See tähendab muinasjuttudes muidugi. Anna teadis seda

samuti, sest ta läks selle konna pärast hirmus kadedaks.

«Kas ma tohin teda ka natuke käes hoida?» palus ta.

«Eks hoia oma valgeid küülikuid,» vastasin.

Aga Anna palus ja klanis mu konna endale hoida senikaua, kui ta sai selle.

«Mõtleks, äkki on ta tõesti mõni äravõlutud prints,» ütles Anna.

«Sa oled toomingalõhnast segaseks läinud,» ütlesin mina.

Kuid siis hakkasin ma asja kallal juurdlema. Võibolla lõhnasid toomingad päikese käes tõepoolest nii tugevasti, et ka minu pea läks segamini. Sest samas torkas mullegi pähe mõte: k e s t e a b, äkki on see tõepoolest mõni äravõlutud prints. Tol ajal kui veel leidus äravõlutud printse, pidi ometi leiduma ka tavalisi konni, kes polnud ühtigi printsid. Ja siis võis ometi juhtuda ka, et mõni äravõlutud prints unustati ära lihtsalt sellepärast, et inimesed pidasid teda tavaliseks konnaks. Ja kui ükski printsess polnud heaks arvanud teda suudelda, siis pidi ta ju ikka ja igavesti konnaks jäämagi, mis sellest, et muinasjutuaeg otsa lõppes. Vaeseke, nüüd oli tema üksi üle jäänud ja istus siin Bullerby kraavis! Küsisin Anna käest, kas tema seda ei arva, ja ta arvas küll.

«Nojah, siis jääb meil üle teha ainult üht asja. Me peame teda suudlema, et ta nõidusest vabaneks.»

«Ptüi!» ütles Anna.

Aga ma ütlesin talle, et kui printsessid vanasti oleksid olnud niisama rumalad ja pepsid nagu tema, siis oleks meil veel tänapäevani kõik kraavid võlutud printse täis.

«Aga me pole ju tõelised printsessid,» püüdis Anna vaielda.

«Me peame igal juhul proovima,» ütlesin mina. «Kui me seda seltsis teeme, siis vahest õnnestub.»



«Hakka sina peale, printsess Lepiklill,» ütles Anna ning ulatas võlutud printsi minu kätte. Ma võtsin ta pihku ja vaatasin, aga kui ma selle peale mõtlesin, et pean teda suudlema, tekkis mul kõhus imelik tunne. Sinna polnud midagi parata.

Siis tuli mulle veel üks asi meelde.

«Kas tead, Anna,» ütlesin. «Kui see nüüd tõepoolest ongi äravõlutud prints, siis pea meeles, et konn oli minu oma.»

«Mis sa sellega öelda tahad?» küsis Anna.

«Noh, kui ta saab siis endale printsessi ja pool kuningriiki, tead ju küll.»

Aga siis Anna vihastas.

«Kui ma aitan sul teda suudelda, siis on ta niisama hästi minu kui sinu oma,» ütles ta. «Las ta ise valida!»

Nii me siis leppisimegi kokku, et prints võib ise valida, kas ta tahab printsess Lepiklille või printsess Nurmenukku. Ja siis ma ütlesin:

«Üks, kaks, kolm,
neli tuhk ja tolm,
algab siis, kui on viis,
kui on kuus, kargab suust!»

Ma pigistasin silmad kõvasti kinni ja suudlesin konna.

«Küll ta on kõvasti ära nõiutud,» ütles Anna, kui mingit printsi välja ei ilmunud. «Ma usun, et mul on vaevalt mõtet teda suudelda.»

«Ära katsugi kõrvale hoida!» ütlesin. «Palun väga, printsess Nurmenukk!»

Ta võttis konna pihku ja suudles seda hästi kähku. Aga ta kiirustas nii väga, et pillas rutuga konna kraavi ja see kargas minema nii ruttu kui vähegi jaksas.

«Oh sa käpard!» ütlesin. «Nüüd on meie võlutud prints läinud.»

«Kas tead, mis,» arvas Anna. «Küllap need peavad ikkagi olema päris printsessid, kes niisuguste peletistega hakkama saavad.»

Korraga kuulsime põõsaste tagant kohutavat naeru. Seal seisid Britta ja Lasse, Bosse ja Olle. Nad olid kõike näinud ja pealt kuulnud.

«Vaadake, seal nad kükitavad ja ei tea ise ka, mis teevad!» ütles Britta.

Lasse pööras silmad taeva poole ning ütles:

«Oo, minu roheline loss,
oo, minu kohisev jõgi,
oo, minu valged, valged lilled!»

«Oo, minu valged, valged küülikud!» ütles Bosse.

«Ja siis sai konn endale kuningriigi ja poole printsessi,» lisas Olle ning kiskus ennast naerust konksu.

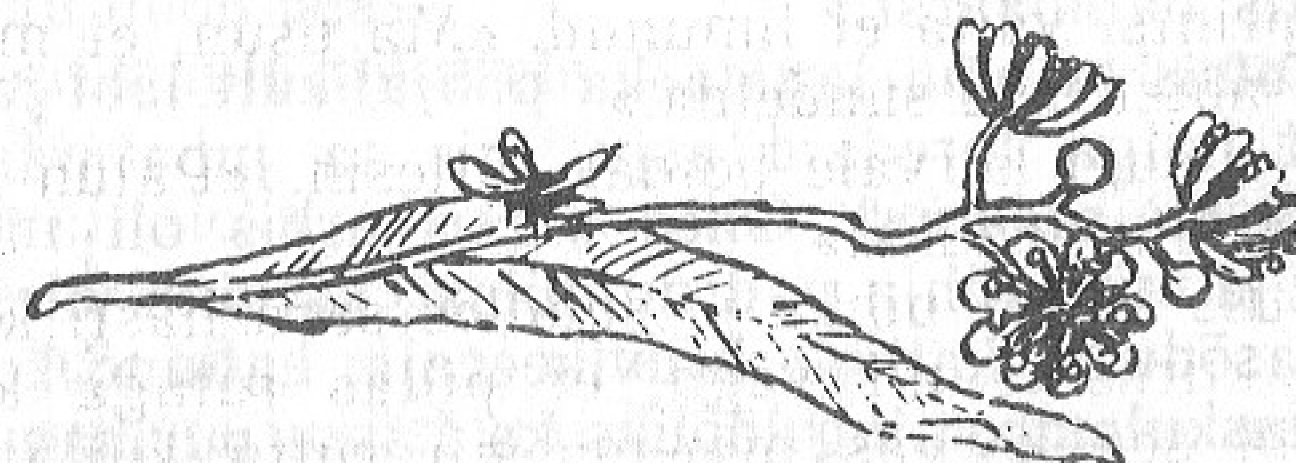
Nüüd võttis Anna kilukarbi, mis meil kraavis oli, ammutas selle vett täis ja läigatas Olle pihta.

«Oled sa peast põrunud?» karjus Olle. «Mis asja sa ometi teed?»

«Kui ma vihaseks saan, siis ma ei tea ise ka, mis ma teen,» vastas Anna.

Mina tegin peo kausiks, pistsin käe vette ja läkitasin veejoa otse Lassele kõrva.

«Ei, meie Annaga ei tea ju ise ka, mis me teeme!» hüüdsin ma.



Tarkade laegas

Seda hammast, mis Lasse tal välja tõmbas, hoidis Olle nagu kullatükki. Ta kandis seda tikutoosiga taskus, võttis vahel välja ning imetles.

Paar päeva hiljem hakkas Bossel hammas logisema. Tema jaoks poleks ju olnud mingi kunst see välja tõmmata nagu tavaliselt. Kuid äkitselt oli Bosse endale pähe võtnud, et tema tahab ka lasta hammast magades välja kiskuda. Sellepärast sidus ta õhtul enne magamaminekut pika niidi ühte otsa pidi hamba ja teist otsa pidi ukselingi külge. Kui siis Agda järgmisel hommikul tuli poisse maast lahti lööma ja ukse valla tõmbas, oligi hammas väljas ja Bosse nii ärkvel, et ei vajanud enam mingit muud äratamist.

«Täitsa põrutav, kui palju nalja võib hammastega saada,» tähendas Bosse, kui me järgmisel päeval kooli läksime. Ka tema kandis oma hammast tikutoosiga kaasas ning nad Ollega võrdlesid oma hambaid kooliteel. Lasset ärritas see, et temal ühtki väljatõmmatud hammast pole. Kuid ta ütles:

«Ma ei tea, kuhu ma õieti selle purihamba panin, mis ma lasksin välja tõmmata läinud aastal, kui Suurkülas käis hambaarst.»

Õhtul otsis ta oma laualaeka põhjalikult läbi ja leidis sealt hulga toredaid asju, mis ta juba päriselt kadunuks oli pidanud. Ühes sigarikarbis oli mõned kastanid ja mitu tühja padrunihülssi, katkine vile, viis vana tinasõdurit, katkine kruvikeeraja, katkine kell ja katkine taskulamp, ning lõpuks ka Lasse purihammas. See oli samuti katkine. Sellepärast ta tuligi õieti välja tõmmata. Lasse uuris kõiki oma katkisi asju ning lubas nad kõik ära parandada, kui aega saab. Hammast muidugi mitte. Selle pani ta tikutoosi. Lasse, Bosse ja Olle käisid õhtu otsa ringi ja krabistasid oma tikutoose, olid kohutavalt tähtsad ega tahtnud isegi rahvaste palli mängida. Meie Britta ja Annaga mängisime keksu ega teinud neist väljagi.



«Ma olen nüüd kõigist nendest hammastest nii tüdinud,» ütles Britta, «et ma vist varsti sülitan omad ka välja!»

Parajasti sel ajal tulid poisid. Nad olid tükk aega viibinud Lasse ja Bosse toas. Neil olid hirmus salakavalad näod peas.

«Ärge ainult plikadele rääkige, mis me teeme,» hoiatas Lasse.

«Oh ei, oleks just vahva, kui saaks neile sellest rääkida,» vastas Bosse.

«Ei tule kõne allagi,» väitis Olle.

Me pidime uudishimust lõhki minema — nii Britta, Anna kui mina. Aga me olime küllalt targad ega lausunud sõnagi.

«Anna, nüüd on sinu kord,» ütlesin.

Me mängisime ihust ja hingest keksu edasi ja tegime näo, nagu poleks me üldse uudishimulikud.

Lasse, Bosse ja Olle tulid ligi, istusid teepervele ning vaatasid pealt.

«Sa peitsid ta ju hästi ära?» küsis Bosse Lasselt.

«Ole mureta,» kostis Lasse. «Tarkade Laeka peab ju peitma täiesti kindlasse kohta.»

«Jaa, sest muidu võiksid plikad ta üles leida,» ütles Olle. «Ja see oleks suur õnnetus.»

Lasse tegi grimassi, nagu ei suudaks ta suuremat häda ettegi kujutada.

«Ära nii koledaid asju räägi, Olle,» ütles ta. «Kui plikad selle kätte saaksid — siis oi-oi-oi!»

«Liisa, nüüd on sinu kord,» ütles Britta.

Me mängisime keksu ja tegime näo, nagu poleks me Tarkade Laekast silpigi kuulnud.

Poisid läksid minema. Nad kõndisid reas mööda teed ja Anna osutas neile järele ning sosistas:

«Näe, seal lähevad Targad, hihii!»

Me naersime kuidas jaksasime. Lasse pööras ringi ning ütles:

«See on hea, et te ei lase tujul langeda, kuigi leidub asju maailmas, millest teil, vaesed hinged, aimugi pole!»

Me otsustasime, et otsime selle Tarkade Laeka üles. Mõistsime küll, et tegemist on poiste järjekordse rumala väljamõeldisega, aga me tahtsime siiski teada, mis asi see Tarkade Laegas õieti on.

Poisid läksid koplisse meie musta mära Svea seljas ratsutama. Meie aga lippasime üles Lasse ja Bosse tuppa. Hakkasime otsima. Oi, küll me otsisime! Aga Tarkade Laegast polnud hoopiski kerge leida, kui sa ei kujuta endale ettegi, mismoodi see peaks välja nägema. Vaatasime lauasahtlitesse ja voodite alla, kapiriiulitele ja ahju, otsisime kogu pööningu läbi, aga Tarkade Laegast me ei leidnud.

Kui me parajasti kõige suurema hooga otsisime,

kuulsime pööningutrepi ust avanemas ja poisse klobinal üles tulevat. Küll meil hakkas korraga kiire! Pööningul ripub palju riideid. Me pugesime nende varju ja jäime päris vagusi.

«Võtame ta välja ja vaatame veel kord,» ütles Bosse.

«Enne vaatame, kus plikad parajasti on,» arvas Lasse. «Äkki nad mängivad Liisa toas nukkudega.»

«Häh, siis oleks vadistamist siiani kuulda, sa ju tead küll,» väitis Olle. «Küllap nad on ära Põhjatalus, arvan ma. Tooge laegas lagedale!»

Me seisime ega julgenud ennast liigutada. Kartsin



koledasti, et mulle tükib naer või aevastus peale. Paistis nii, nagu tuleks Lasse otsejoones minu poole, ja ma mõtlesin, et nüüd ma küll suren. Aga ta peatus õigel ajal, kummardus ja võttis üles midagi, mida ma ei näinud. Anna müksas mind ja mina müksasin teda vastu.

«Targad mehed, vanduge, et te iial seda peidupaika ei reeda,» ütles Lasse.

«Jah, aga kuidas me peame ütlema?» küsis Bosse. Tema pole sugugi nii kärmas midagi välja mõtlema kui Lasse või mina. Aga Olle ütles:

«Me vannume, et ei reeda iial peidupaika.»

«Vanduge, et te ei lase Tarkade Laegast iial uskmatute kätte langeda,» nõudis Lasse.

Mõistagi olime need uskmatud mina, Britta ja Anna, ning ma müksasin uuesti Annat. Bosse ja Olle vandusid, et ei lase Tarkade Laegast iial uskmatute kätte langeda.

«Sest kui uskmatud peaksid ta oma kätte saama, kaob temast salajõud,» ütles Lasse.

Oleksin nii väga tahtnud näha seda iseäralikku laegast, aga poisid seisid ees ja varjasid väljavaadet. Lõpuks toppis Lasse laeka tagasi lahtise põrandalaua alla. Pärast seda läksid poisid jalgu trampides trepist alla.

Nüüd tuli meile elu sisse. Niipea kui pööningutrepi uks paugatas, tormasime kohale ja tõstsime põrandalaua üles. Ning seal oligi Tarkade Laegas, jah, seda ma ütlen! See polnud midagi muud kui Lasse vana sigarikarp. TARKADE LAEGAS oli suurte tähtedega ta kaanele kirjutatud ja selle alla oli joonistatud surnupealuu.

«Tee ruttu lahti, Britta, vaatame, mis seal on,» ütles Anna.

Seda Britta tegigi. Meie Annaga ajasime kaelad õieli, et paremini näha. Aga me silmasime ainult kolme valget hammast. Kaks tükki olid päris pisikesed

ja kolmas natuke suurem. See oli kogu Tarkade Laeka sisu.

«Mõnikord ma kahtlen, kas poistel ongi õiget aru peas,» ütles Britta.

Meie teenija Agda hoiab oma asju pööningul vana kirjutuslaua sahtlites. Ema on öelnud küll, et me ei tohi mingil tingimusel Agda kirjutuslauda puutuda, aga Agda on väga lahke. Ta näitab mulle harilikult kõiki ilusaid asju, mis tal seal sahtlites on. Tal on seal väike roosa nõelapadi, pitsid servas, siis veel hulk ilusaid piltpostkaarte ja üks lõhnaõlipudel, mis lõhnab väga hästi, siis veel käevõru, mis on peaaegu kullast . . . nojah, neid asju on nii palju, et ma ei jõuagi kõiki üles lugeda.

Kui hambaarst läinud aastal Suurkülas käis, pani ta Agdale uued valehambad suhu. Arst ütles, et ta pole veel kunagi nii inetuid kunsthambaid näinud, kui olid Agda vanad, ja et on lihtsalt kahju sääraste hammastega ringi käia, kui muidu nii kena välja näed. Aga Agda ei visanud vanu hambaid minema ka. Ta ütles mulle, et võib neid vahel argipäeviti, vähemalt halva ilmaga suhu panna ja hoida uusi pühapäeva tarvis.

«Küll need hambad selleks ikka kõlbavad, et sigu sööta ja lehmi lüpsta,» väitis ta.

Aga ta tüdines vanadest hammastest peagi, sest et uued olid ju palju ilusamad. Agdale meeldib meie sulane Oskar, sellepärast tahab ta nähtavasti ka argipäeviti kena välja näha.

Ma teadsin, et need vanad kunsthambad seisavad Agdal kõige ülemises sahtlis. Ning nüüd tuli mulle hea idee.

«Kas teate, mis me teeme?» küsisin ma. «Me paneme Agda kunsthambad Tarkade Laekasse. Kui juba kolmes viletsas poisinolgihambas on salajane jõud sees, siis kuidas saaks seda mitte olla terves hambareas?»

Britta ja Anna rõõmustasid minu ettepaneku üle. See oli hoopis parem kui Tarkade Laegas lihtsalt ära varastada, arvas Britta. Sest kui poisid selliseid rumalusi välja mõtlevad, tuleb neile näidata, et seda tõsiselt ei võeta. Ega ikka naispere kõiki rumalusi kaasa tegema ei hakka, ütles ta.

Panime siis Agda hambad sigarikarpi ning asetasime selle endisele kohale. Siis läksime välja poisse otsima.

Nad mängisid all tee peal kuuli. Võtsime teepervel istet ja vaatasime pealt.

«Või nii, targad mehed mängivad siis õhtu ootel kuuli,» tähendas Britta.

Nad ei vastanud midagi. Lassel olid peod parajasti kuule täis ning ma sõnasin:

«Küllap Tarkade Laegas kõlbaks hästi kuulide panipaigaks, arvan ma.»

Nad ei vastanud midagi. Ainult Lasse ohkas raskelt. Oli tunda, et ta peab uskmatuid rumalamaks kui tavaliselt.

«Kuule, te võiksite meile ometi Tarkade Laekast rääkida,» ütles Anna ja tonksas Lassele külge.

Aga Lasse vastas, et see on asi, millest tüdrukutele ei räägita. Tarkade Laegas on tulvil salapärast jõudu. Sellega võib imeasju korda saata. Ta ütles, et Laegas asub täiesti, täiesti salajases kohas ja me ei saa iialgi, mitte iialgi teada, mis koht see niisugune on. Ainult salajane vennaskond, kelle käes laegas on, teab selle asupaika. Muidu kaob laekast kogu jõud, teatas Lasse.

«Kas see salajane vennaskond koosneb sinust, Bossest ja Ollest?» küsis Britta.

Selle peale Lasse vaikis üpris salapärase ilmega. Aga meie Britta ning Annaga puhkesime naerma mis jaksasime.

«Ma arvan, et neid ärritab see, et nad ei tea, kus meil on sigari . . . Tarkade Laegas,» tähendas Bosse.

«Ta on teil muidugi riietekapis,» ütles Britta kavalalt.

«Kujuta ette, et ei ole,» vastas Bosse.

«Nojah, siis on ta teil kindlasti pööningul mõne lahtise põrandalaua all,» sõnas Anna.

«Kujuta ette, et ei ole!» sõnasid Lasse, Bosse ja Olle nagu ühest suust. Aga küll nad läksid alles ärevile! Nad unustasid kuulimängu sootuks.

«Kuule, Bosse, kas me ei läheks natukeseks sinu linnumune vaatama,» arvas Lasse.

Või Bosse linnumune vaatama — seda võisid nad meile küll ette puhuda! Me taipasime loomulikult, et nad kipuvad Tarkade Laegast päästma.

«Ah, te olete mu linnumune ju tuhat korda vaadanud,» ütles Bosse, kes on vahetevahel pisut pikaldase taipamisega. Kuid siis vaatas Lasse talle kurjalt otsa ning Bosse taipas viimaks.

«Nojah, klaar, me võime muidugi mu linnumune vaatama minna,» lausus ta salakavala näoga.

Nõnda siis läksid poisid oma teed — pikkamööda lonkides, et me midagi kahtlustama ei hakkaks. Aga meile tuli nüüd suur rutt peale. Me lippasime Olle ema juurde, ütlesime talle, et meil on tarvis Olle toast üks asi võtta, tormasime trepist üles ning ronisime pööningule ning peitsime ennast riiete taha ära. Olime vaevalt sinna jõudnud, kui poisid juba kolinal trepist üles tulid.

«Mis te arvate, mida Anna selle pööningu põrandalauaga öelda tahtis?» küsis Bosse.

«Tss . . .» tegi Lasse. «Ta ütles lihtsalt umbropsu. Aga on parem, kui me kindluse mõttes viime Tarkade Laeka üle mõnda teise kohta.»

Lasse tõstis ära põrandalaua, aga me ei näinud midagi, sest poisid seisid ise ees.

«Tee ta lahti, et ma näeksin oma hammast,» palus Olle.

«Ja mina vaatan oma,» lisas Bosse.

«Targad mehed,» lausus Lasse, «seda, mis siin laekas varjul on, ei saa iial näha uskmatud. Ainult meie.»

Siis jäi kõik vaikseks ja me taipasime, et Lasse avas kaane. Ja kohe seejärel pidid nad silmanud olema Agda kunsthambaid, sest me kuulsime möiratust. Kargasime riiete tagant välja, naersime ja ütlesime:

«Nüüd saite küll salapärast jõudu, nii et aitab aastaks ajaks.»

Siis virutas Lasse Agda kunsthambad pööningupõrandale ja ütles, et plikasid ei tohiks üldse ilmas olemas olla, sest nad rikuvad ainult kõik ära.

«Kallis Lasse, tee nüüd sigarikarbiga natuke imet ka,» palus Anna.

«Kas norite naha peale või?» küsis Lasse.

Kuid seejärel viskasid Lasse, Bosse ja Olle oma hambad minema ja me läksime välja ning mängisime kõik koos rahvastepalli.



Lasse püüab ürgveiseid

Kahe asja pärast kadestan ma Brittat ja Annat. Esiteks on see vanaisa. Vanaisa ise ütleb küll, et kuna Bullerbys rohkem lapsi polegi, võib ta väga hästi meile kõigile vanaisaks olla. Kuid siis lisab Anna:

«Jah, seda küll, aga päris, p ä r i s tõeliselt oled sa ikkagi ainult minu vanaisa. Noh, ja muidugi Britta oma ka.»

Kui me vanaisa juures oleme ja talle ajalehti loeme, siis on see alati Anna, kes vanaisa süles istub ja keda vanaisa kogu aeg «sõbrakeseks» kutsub. Ma ei saa aru, kuidas ta küll Anna ja meie teiste vahel vahet teeb, kui ta peaaegu pime on. Aga ometigi ta teeb. Ja seejuures pole ju Anna sugugi karvane nagu too Eesav sealt piibliloost. Eesavi isa jaoks polnud muidugi mingi kunst laste vahel vahet teha, kui üks oli karvane ja teine sile.Aga vanaisa on küll hästi terane, arvan ma — sest Anna pole ju põrmugi karvane.

Siiski on vanaisa meie kõigi vastu lahke, nii et see kuigi palju ei tähendagi, kui ta Annat oma «sõbrakeseks» hüüab.

Aga peale selle on Brittal ja Annal oma järv ka veel. See on teine asi, mille pärast ma neid kadestan. Tuleb ainult lipata läbi nende karjakopli — ja seal ongi Põhjatalu järv. Me käime suvel seal suplemas. Järvel on tore liivakallas. Ükskord kui me tülli läksime, ütles Anna, et ma ei tohi nende järves supelda. Aga siis ütles Anna ema, et võin küll — nii palju kui süda kutsub. Sest nii seisab seaduses, ütles ta. Sellepärast ei saa Anna mulle keelata ka Põhjatalu

järves suplemist, olgu me nii tülis kui tahes. Pealegi pole me enamasti üldse tülis.

Järve teisel kaldal liivaranda ei ole. Seal on kõrged mäed. Vähemalt mina pean neid kõrgeteks. Ehkki Lasse ütleb, et ma peaksin alles Kaljumägesid nägema. Me mängime tavaliselt, et seal üle järve ongi Kaljumäed. Ning me aerutame mõnikord sinna Põhjatalu paadiga.

Lasse räägib, et see pidi ikka küll hiid olema, kes loopis laiali kõik need suured kaljurahnud ja kivimürakad Kaljumägedes. Juba hulga aja eest, kui inimesi veel polnud. Ja Bullerbyd samuti. Mul on hea meel, et ma tol ajal ei elanud. Nimelt siis, kui veel Bullerbyd polnud. Küll on õnn, et kellelegi tuli pähe ehitada Bullerby. Sest muidu poleks meil ju kuskil elada. Lasse ütleb, et siis oleks meil tulnud elada mõnes Kaljumägede koopas. Seal on kahe tohutu suure kaljurahnu all olemas üks päris tore koobas.

Meil on seal järve vastaskaldal mänd, mille külge me alati paadi seome. Siis ronime üles mägedesse. Aga hoopiski mitte, kuidas juhtub. Meil on olemas teatud kohad, kus me teame, et seal saab millestki kinni hakata. See kulub meile tõesti ära, sest mäkke ronida pole kerge. Meil on seal olemas üks lõhe, mida me hüüame Ninakratsijaks. See on nii kitsas, et kratsid peaaegu alati nina ära, kui pead lõhest läbi pugema. Aga sealt p e a b läbi pugema, see on ainus tee. Siis tuleb etteulatuv kaljunukk, millest mööda pääsemiseks tuleb turnida kitsukest kaljuserva pidi. Nukki hüüame Tatimurdjaks. Lasse räägib, et ükskord kukkunud Bosse sealt alla ja murdnud tati ära. Bosse väidab, et nii polevat see igatahes olnud — see tähendab, alla kukkus ta küll, aga pidi hoopis äärepealt käeluu murdma, ja Lasse saab kolki, kui ta veel kord peaks ütlema midagi tati murdmise kohta. Kuid kalju nimi on igal juhul Tatimurdja. Kõige ohtlikuma koha

nimeks on Surnud Mehe Käsi. Kui sealt alla romahtad, viiakse sind käruga koju, ütleb Lasse. Aga kui oled kõigist neist ohtlikest kohtadest mööda saanud, jõuadki varsti kõige kõrgemale mäeharjale. Ja kui siis veel natuke maad metsa sisse lähed, jõuad juba koopa juurde. Me hüüame seda koobast Kõueauguks.

Ühel pühapäeval, üsna koolilõpu eel võtsime sel kevadel ette retke Kaljumägedesse. Panime endale toidumoona kaasa ja ütlesime kodus, et küllap jääme terveks päevaks ära.

Lasse sidus paadi meie alalise männi külge. Hakkasime ronima. Arutasime omavahel, kumb on vahvam — kas ronida mäkke või puu otsa. Jõudsime kõik ühisele otsusele, et õige pisut vahvam on mäkke ronida. Leidsime ka ühe uue koha, millele panime nimeks Kõhupress. Nimelt sellepärast, et sealt mööda ronides pidi kõhu sisse tõmbama. Nojah, see koht polnud ju meie jaoks sugugi uus. Olime Kõhupressist varemgi korduvalt mööda pugenud, aga siis me veel ei teadnud, et selle koha nimi on Kõhupress.

Kui hakkasime üle Surnud Mehe Käe ronima, käis mul väike judin läbi, sest see oli nii põnev. Ega ema polnud vist kunagi Surnud Mehe Kätt näinud, sest muidu poleks ta meid kindlasti Kaljumägedesse lubanud. Lasse vaatas alla sügavikku ning ütles:

«Kõik, kes kavatsevad siit alla kukkuda, tõstku käsi või jalg üles!»

Aga me ei saanud kuidagi tõsta ei kätt ega jalga. Meil läks neid kõiki tarvis klammerdumiseks. Kuid alla ei kukkunud keegi. Ja varsti olimegi juba Kõueaugus.

Otse Kõueaugu kõrval on metsas ilus lagendik. Seal lõime oma toidukraami lahti. Väljasõidule minnes tuleb otsekohe nälg peale. Ning me kõik leidsime, et võime niisama hästi kohe sööma hakata. Meil olid kaasas moosiga pannkoogid. Ma arvan, et neid oli oma

sada tükki. Peale selle veel piim ja mahl, võileivad ja koogid. Olle oli saanud kaasa verekäkke. Tervelt kuus tükki. Igaüks pidi ühe neist endale saama. Aga me ei suutnud süüa külma verekäkki, kui meil oli selline hulk pannkooke. Annal ja Brittal olid kaasas ühed erilised kringlid, mida nende ema oskab küpsetada ja mis on õudselt head. Me kõik saime neid maitsta. Lõpuks oli veel üksainus kringel alles ja Bosse tahtis seda väga, väga endale saada. Ta armastab hirmsasti kooke.

Olle oli pisut pahane, et keegi polnud tahtnud tema verekäkke süüa. Brittal hakkas temast selle pärast kahju ning ta ütles:



«Bosse, sa saad selle kringli endale. Aga enne pead sa ära sööma Olle verekäkid.»

Bosse kõht oli juba üsna täis, aga ta hakkas ometigi pihta. Sest ta himu kringli järele oli nii suur. Esimese käki sõi ta lupsti ära. Ka teine läks libedasti. Ehkki vahest natuke aeglasemalt. Kolmanda kallale asudes ta ohkas pisut. Kuid Britta hoidis kringlit ta nina ees. Ta sai ka kolmanda käki kuidagiviisi alla. Siis tegi ta algust neljandaga. Ta hammustas seda ja ütles:

«Neljamas pressib peale.»

«Tobu,» ütles Lasse. «Mitte «neljamas», vaid neljas!»

«Mu kõht on nii täis, et ma ei tea enam, mis mu nimi on,» lausus Bosse.

Anna keksis ühel jalal Bosse ümber ja laulis:

«Üks, kaks, kolm,
neljas tuhk ja tolm,
algab siis, kui on viis,
kui on kuus, kargab suust!»

«Mulle paistab, et ta võib iga silmapilk karata,» ütles Bosse ega tahtnud enam verekäkki süüa.

«Kringli saad sa igatahes,» lubas Britta.

Aga Bosse ütles, et ta ei võta enam kunagi ühtki kringlit suu sisse ja ühtki verekäkki ka mitte.

Siis läksime koopasse. Lasse arvas, et võib-olla elasid siin kiviajal inimesed. Uhh, kui külm neil vaesekestel pidi küll olema. Kaljurahnude vahel olid suured pilud, kust lumi pääses sisse tuiskama.

Britta tuli mõttele, et me peaksime mängima sihukesi kiviaegseid inimesi. Lasse meelest oli see hea mõte. Ta ütles, et tema koos Bosse ja Ollega läheb välja ürgveiseid püüdma ja neid taltsutama. Meie Britta ja Annaga peame istuma koopas ja toitu soojas hoidma. See oli igatahes üsna imelik! Mis mäng see

ka oleks, poisid saavad ikka teha midagi huvitavat, sel ajal kui meie peame ainult toitu soojendama või muu taolisega tegelema. Kuid Britta ütles, et me võime murda endale oksavihad ning nendega põranda ära pühkida ja kivilõhedesse ilusaid kaseoksi pista, et teha koobast õdusamaks.

«Tehke, mis ise tahate, olgu see kuitahes tobe,» ütles Lasse. «Läki, mehed, ürgveiseid püüdma!»

Ent Bossel oli kõht alles nii täis, et ta oli omadega päris läbi. Ta ütles, et ei suuda mingeid ürgveiseid püüda.

«Noh, jää siis koju koopasse ja anna naistele-lastele peksa,» lubas Lasse. «Peaasi, et sul oleks mingi tegevus.»

«Katsugu ta ainult!» tähendas Britta.

Aga Bosse kõht oli nii täis, et ta heitis koopaesisele murule pikali ja lesis seal kogu selle aja, mis Lasse ja Olle ürgveiseid taga ajasid ja meie koobast pühkisime. Siis tulid Lasse ja Olle tagasi ning lasksid kuuldavale kõige kohutavama huilge — lihtsalt selleks, et me teaksime nende jahiretke kordaminekust, teatas Lasse. Ma olen elus kuulnud Lasse suust palju kisa, aga selle huilge sarnast küll mitte. Lasse teatas, et see on ürgkisa ja et niimoodi karjuti just kiviajal ürgveiseid taga ajades. Ta hoooples üsna laialt, kui ohtlik on ürgveisejaht ja kui suure hulga ta neid kinni püüdis. Meie küll ühtki ei näinud.

Pärast hakkas vihma sadama ja meie istusime koopas ning tundsime ennast mõnusasti. Taevas oli nii must, et me kahtlesime, kas ilm sel päeval enam ilusaks lähebki. Aga äkitselt tuli päike pilve tagant välja. Me läksime koopast värske õhu kätte ning hakkasime üle järve vaatama. Siis nägime ka, kui kaunis on saar, mis asetseb keset Põhjatalujärve. Päike paistis parajasti kiviastangule, kus me mõnikord suplemas käisime. Lasse ütles:

«Mis oleks, kui sõidaksime saarele suplema?»

Alles kahe päeva eest olime ema käest küsinud, kas me võime juba varsti suplema hakata, aga selle peale ütles ema:

«Ei, veel on vara. Peate veel natuke kannatama!»

«Nüüd me olemegi juba natuke kannatanud,» ütles Lasse.

Niisiis sõudsime saarele. Võtsime kiviastangul riidest lahti ja võistlesime, kes enne vette saab. Selleks oli Bosse, küllap oli kõhutäis juba pisut alla jõudnud vajuda.

Vees oli õudselt külm, nii et me kargasime kõik jälle kähku välja. Esimene asi, mis me kaldale jõudes nägime, oli Põhjatalu tige jäär. Seal ta oma suurte kõverate sarvedega seisis ning tal oli üsna salakaval ilme. Põhjatalu jäära ei saa üheski koplis teiste lammastega koos pidada, sest ta kalpsab igast tarast ja väravast üle ning tahab puskida kõiki, kes ta silma alla satuvad. Kevaditi jäetakse ta ihuüksi saarele. Teda on hirmus raske sinna üldse saada. Onu Erik, isa ja onu Nils seovad tal kolmekesi jalad köiega kinni ja tõstavad ta Põhjatalu paati ning onu Erik viib ta siis üle järve saarele ja laseb seal lahti. Me olime kohutavalt jahmunud, kui nägime kaldale ronides jäära meid põrnitsemas. Olime ära unustanud, et ta seal viibib. Jäära nimi on Ulrik.

«Oh, sa kallis aeg!» hüüdis Anna. «Mulle ei tulnud Ulrik meeldegi!»

Ma mõtlen, et Ulrikut võib koledasti vihale ajada see, kui ta kõigi ta uttede ja tallede nähes kinni seotakse ja paati pannakse. Võib-olla ta sellepärast ongi nii tige. Ja pealegi on üksipäini saarel viibida kindlasti väga igav.

Praegu oli jäär kahtlemata tigedam kui tavaliselt. Ta pani pea kumarasse ja hakkas joostes meie poole tulema, poksides siia ja sinna. Olle sai sellise müksu, et kukkus pikali. Aga ta kargas samas jalule ning pis-

tis elu eest punuma. Sedasama tegime me kõik. Bosse, Anna ja Britta upitasid ennast suure kivi peale, meie Ollega ronisime puu otsa ning Lasse peitis ennast põõsa taha.

Hüüdsin Lassele:

«Kuule, kange ürgveisekütt! Seal ongi üks ürgveis, vähemalt midagi sinnapoole. Eks me vaata, kuidas sa teda püüad!»

Anna ja Britta hüüdsid:

«Ürgveis tuleb! Lasse, võta ta kinni!»

Aga Lasse ei julgenud isegi vastata. Ta seisis põõsa taga vaikselt, et Ulrik teda ei märkaks.

Ulrik oli vihane, et ta meid puskida ei saanud. Ta seisis selle puu all, mille otsas meie Ollega istusime, ja puskles nii, et koorepraht tuiskas. Kui see ei aidanud, läks ta kivi juurde, millele olid roninud Bosse, Britta ja Anna. Ta seisis kivi juures ja jõllitas ülespoole mis jaksas.

«Jõllita pealegi,» ütles Britta.

Aga viimaks hakkasime pead murdma, kuidas me saarelt minema pääseme. Ulrik ei paistnud meie valvamisest sugugi väsivat.

«Oleks meil nüüd veel kas või ükski verekäkk!» lausus Bosse.

Ülejäänud verekäkid olime peitnud Kõueauku ning nad sinna ka maha unustanud. Kui Bosse sellest juttu tegi, hakkasime kõik korraga nälga tundma.

«Kuule, kas sa oled seal põõsa taga magama jäänud?» hüüdis Olle Lassele.

Selle peale pistis Lasse pea välja ning vaatas ringi. Ta katsus hiilida kivini, mille otsas istusid Bosse, Britta ja Anna. Aga seda ta poleks küll pidanud tegema. Ulrik silmas teda ja lausa hüppas rõõmust. Ta kihutas Lasse poole. Lasse lidus ja meie karjusime. Kole oli vaadata, kuidas Lasse tormas läbi kadakapõõsaste, Ulrik tihedalt kannul.

«Jookse, Lasse, jookse!» karjus Anna.

«Seda ma ju teen!» karjus Lasse vastu.

Kord müksas Ulrik Lasse jalust maha ja siis me karjusime nii, et see kõlas nagu ürgkisa. Ilmselt ehmus Ulrik sellest pisut, Lasse sai uuesti jalule ja jooksis edasi. Ulrik asus ta kannule ja meie karjusime veelgi kõvemini. Aga enam see ei aidanud.

Saarel seisab üks vana küün. Selle katus on katki ning küüni ei kasutata enam. Küüni värav seisis pärani lahti. Lasse jooksis sinna sisse. Ulrik tema järel. Ma puhkesin nutma ja ütlesin:

«Oi, nüüd kaevab Ulrik seal sees küll Lasse surnuks!»

Aga juba nägime Lasset läbi katkise katuse välja ronivat. Ta hüppas maha, pani ukse Ulriki järel kinni ning teatas:

«Ürgveis on kinni püütud!»

Nüüd julgesime me lõpuks alla tulla. Pärast ronisime kõik veel küünikatusele ja vaatasime läbi katuseaukude Ulrikit. Bosse sülitas ta poole ning ütles:

«Ptüi, jäärapeletis!»

Ja mina ütlesin:

«Et Pontus küll kunagi niisuguseks vanaks tigedaks jääraks ei kasvaks!»

Siis pidime hakkama koju sõitma. Lasse ütles, et me läheksime kõik paati. Ta ise teeb Ulrikule ukse lahti ning pistab jooksu ja hüppab paati enne, kui Ulrik taipab, milles on asi. Sest olgu Ulrik pealegi tige jäär, teda ei saanud ometi kinni jätta, et ta nälga sureks, ütles Lasse.

Tegime, nagu Lasse ütles, me teeme alati nõnda.

Kui me saarelt minema sõudsime, seisis Ulrik kaldal ning paistis tõsiselt kurvastavat meie ärasõidu üle.

«Öelge ainult, kui teil on tarvis veel mõni ürgveis kinni võtta,» ütles Lasse ja oli üsna suureline.

Aga meil polnud enam tahtmist sel päeval ürgveiseid püüda. Olime väsinud ja näljased ning tahtsime ainult koju.

«Lähen, küsin emalt, kas tal pole mõnda verekäkki,» teatas Bosse.



Kui sajab vihma

Ühel hommikul, kui suvevaheaeg oli parajasti peale hakanud, olin ma ärgates pahas tujus. Polnud sugugi ilus ilm. Oli tuuline ja sadas vihma, nii et välja minna ei saanud. Pealegi olin ma tülis Britta ja Annaga. Eelmisel õhtul mängisime keksu ning Britta koos Annaga ütlesid, et ma olevat astunud joone peale, kui ma üldsegi ei astunud.

«Kui te niimoodi sohki teete, siis mina enam teiega keksu ei mängi,» ütlesin ma.

«Palun väga,» vastas Britta. «Ega me pole kutsunudki.»

«Ära arva, et keegi sind paluma tuleb,» lisas Anna.

Ma läksin ära koju. Britta ja Anna aga mängisid veel tükk aega keksu. Seisin köögis kardina taga ning jälgisin neid, kuid ma pidasin hoolega silmas, et nad mind ei näeks. Mõtlesin, et ma ei hakka enam mitte kunagi nendega mängima.

Aga küll see oli igav, kui järgmisel päeval vihma sadas. Ma ei osanud mitte kõigevähematki peale hakata. Lasse ja Bosse olid külmetanud ning lesisid juba kolmandat päeva voodis. Läksin nende juurde juttu ajama, aga nad lugesid parajasti mõlemad ja ainult mõmisesid mulle vastuseks. Õieti oleksin läinud heameelega vaatama, mis Britta ja Anna teevad, aga mulle tuli meelde, kui ülekohtused nad olid olnud, ja siis ma mõtlesin, et ei lähe enam eladeski Põhjatallu. Selle asemel läksin kööki ema juurde.

«Tead, ema, kui igav kõik on,» ütlesin.

«Tõsi või?» imestas ema. «Mitte pole märganud.»

«Muidugi, vihma aina sajab ja sajab,» ütlesin. «Ma kohe ei tea, mis teha.»

«Mina sinu asemel võtaksin ja küpsetaksin suhkrukoogi,» ütles ema.

Ema ütles seda just nõnda, nagu arvaks ta, et ma oskan suhkrukooki küpsetada. Aga ma ju ei osanud, vähemalt polnud ma seda kunagi proovinud.

Ja kujutage ette! Ma küpsetasin päris ise valmis suhkrukoogi, ja see tuli tõesti hea. Ehkki ema muidugi õpetas, kuidas teha. Nii ma siis tegingi. Kõigepealt



lõin ühes kausis vahule kaks muna ja kaks kohvitassitäit suhkrut. Ma kloppisin hästi kaua, see oli tore. Siis sulatasin kastrulis üles suure tüki võid ja segasin ta muule hulka. Edasi panin sisse jahu ja piima, ma enam ei mäleta, kui palju seda täpselt oli. Riivitud sidrunikoort ja küpsetuspulbrit panin ka.

Küpsetamise ajal oli mul valge põll ees ja valge rätik peas. Küll oli põnev, kui ema suhkrukoogi ahjust välja võttis! Ta tõstis selle puhta käterätiku peale. Kook oli helepruun ja kohev. Ma ei teadnudki, et ma nii hästi oskan suhkrukooke küpsetada. Ema arvas, et ma võiksin pakkuda Lassele ja Bossele pisut suhkrukooki mahlaga. Seda ma ka tegin. Nad olid väga rõõmsad. Ja hirmsasti jahmunud ka, kui ma ütlesin, et küpsetasin selle koogi ise.

Siis tuli mulle idee. Muidugi olid Britta ja Anna olnud minu vastu ülekohtused, aga ma mõtlesin, et vahest võiksin neile siiski andeks anda ja oma suhkrukooki pakkuda. Me ju saadame Britta ja Annaga üksteisele kirju sigarikarbis, mis sõidab mööda nööri edasi-tagasi minu toa ja nende toa vahel. Kirjutasin kirja, panin selle sigarikarpi ja vilistasin nii, nagu me ikka vilistame selle märgiks, et tahame kirja saata. Kirjas seisis:

«Kuna ma juhtusin parajasti küpsetama suhkrukooki, siis kas te ei tahaks sisse astuda ja sellest tükikest maitsta?»

Ei läinud kaht minutitki, kui nad juba kohale tormasid. Nad ei tahtnud üldsegi uskuda, et olen päris omaette küpsetanud nii hea suhkrukoogi. Aga ma ütlesin:

«Armsad lapsed, see pole üldse mingi kunst! Seda oskab ju iga inimene.»

Istusime minu toas, jõime mahla ja sõime kooki. Seejärel lippasid Britta ja Anna otseteed koju, sest nad tahtsid paluda oma ema, et neil ka lubataks suhkrukooki küpsetada.



Vihma sadas nagu ennegi ja ma ei teadnud, mida ette võtta. Läksin uuesti ema juurde.

«Ema, nii igav on, ma lihtsalt ei tea, mida teha,» ütlesin.

«Mina sinu asemel värviksin veranda laua üle,» ütles ema.

Ema arvab nähtavasti, et ma oskan kõike! Ta aitas mul ühes purgis värvi valmis segada. See oli ilus roheline. Ja ma hakkasingi värvima. Laud tuli väga kena, just nagu uus. Värvimise ajal olid mul vanad tunked seljas, et ma oma riideid ära ei määriks.

Pärast läksin üles Bosse ja Lasse juurde ning rääkisin neile, kuidas ma veranda laua üle värvisin. Siis hüppasid nad jalamaid voodist välja ja jooksid alla vaatama. Nad ütlesid emale, et nad on juba täiesti terved ja tahavad kohe riidesse panna ning samuti värvida. Ema andis Bossele värvida ühe vana kandiku ja Lassele taburetí. Seejärel tahtis Lasse köögi sohva ka üle värvida, aga ema ütles, et me ei või ometi kogu maja roheliseks võõbata.

Korraga pritsis Lasse rohelise värvipleki Bossele nina otsa. Kohe pidi Bosse saama ka Lasse nina otsa pleki teha. Aga Lasse jooksis eest ära. Bosse kihutas talle järele, värvipintsel pea kohal. Ema tuli parajasti sisse, et näha, kuidas värv põrandale tilgub. Ta ütles poistele, et kui need ennast korralikult ülal ei pea, võõpab ta nad mõlemad siniseks. Aga Bosse oli vihane, et Lasse nina ei saanudki värviseks. Siis tegi ema Lasse nina peale ka värvipleki ning võttis poiste käest pintslid ära. Nii on see alati, kui poisid millegi kallale asuvad!

Parajasti tulid ka Britta ja Anna oma suhkrukoogiga. See oli niisama hea kui minu oma. Kuigi minu oma oli vahest natuke õhulisem.

Läksime kõik koos meie pööningule. Bosse ronis läbi pärnaladva Olle järele, et ka tema tuleks suhkrukooki maitsma.

Pööningul oli väga õdus istuda. Vihm trummeldas väljas kõvasti katusele ja katuserennides vulises vesi. Oli mõnus istuda ja suhkrukooki süüa, ilma et peaks välja minema. Tore oli ka, et ma Britta ja Annaga enam tülis polnud.

«Võib-olla sa ei astunudki eile õhtul joone peale,» ütles Anna mulle.

«Võib-olla ma siiski natuke astusin,» ütlesin mina.

Põigiti üle meie pööningu jooksevad peaaegu päris lae all kaks tala. Nende peale on võimalik ronida, kuigi see on üsna raske. Seal need poisid seisidki, kui

nad meid uusaastaööl hirmutasid. Nüüd tuli Lasse mõttele, et me peaksime kõik koos sinna üles ronima. Seda me ka tegime. Vahva oli mööda neid talasid edasi ja tagasi turnida. Võis ka ühelt talalt teisele hüpata. Aga siis pidid kohe katusest kinni haarama, muidu oleksid kindlasti alla kukkunud. Parajasti sel ajal, kui me seal talade peal seisime, tuli isa pööningutrepist üles. Me seisime üsna vaikselt ja isa meid ei näinud.

«Ei, siin küll lapsi pole!» hüüdis ta alla emale. «Küllap nad on roninud Olle juurde.»

Ning ta läks alla tagasi. Oi, kuidas me naersime! (Õhtusöögi ajal me rääkisime isale ära, et me seisime üleval katuse all sel ajal, kui ta meid taga otsis. Ta ütles selle peale, et me oleme ikka väänkaelad küll.)

Kui me parajasti seal talade peal seisime, ütles Lasse äkitselt:

«Näe, siin on katuselaudade vahele pistetud üks paber. Sinna on midagi kirjutatud.»

Ronisime kiiruga alla, et lugeda, mis sinna on kirjutatud. Läksime pööninguakna juurde ja seal näitas Lasse meile paberit. Sellel seisis:

«Otsige aaret järvesaarel. Mattsin sinna omad päris pärlid. Otsige saare keskpaigas. See kes siin majas ennem elas.»

«Kui põnev!» ütles Anna. «Aga mis naljakas kirjaviis.»

«Tead, vanasti kirjutati nii,» ütles Lasse.

«Kujuta ette, päris pärlid,» ütlesin mina. «Teate, katsume nad õige üles otsida! Äkki saame püstirikkaks.»

Britta ei lausunud midagi.

«Hommepäev sõidame saarele,» teatas Lasse.

«Jah, sõidame,» ütlesid Bosse ja Olle.

Britta ei lausunud ikka veel midagi.

«Järvesaar» võis olla ainult toosama väike saareke, mis asetseb Põhjatalu järve keskel.

Küll see oli tore ja põnev! Vihmased päevad polegi tegelikult nii igavad. Pealegi oli vihm vahepeal üle jäänud. Läksime Britta ja Annaga vanaisale ajalehti ette lugema. Meie Annaga lausa keksisime rõõmust, mõeldes pärispärlite peale, ja me tahtsime sellest kiiremini vanaisale rääkida, kuid siis ütles Britta:

«Ärge laske ennast narritada! Kas te siis ei taipa, et see on üks poiste tavalisi väljamõeldisi?»

«Miks sa seda arvad?» küsisime meie.

«Aga sellepärast, et kui tolle sedeli oleks tõepoolest kirjutanud keegi, kes kunagi varem Vahetalus elas, siis ta poleks kirjutanud alla «see kes siin majas ennem elas». Tema jaoks polnud see ju miski enne, kui ta seda kirjutas, saate aru?»

Selle peale polnud me mõelnud. Aga Britta ütles, et me ei tohi midagi välja näidata, vaid peame järgmisel päeval poistega saarele kaasa minema ja pärleid otsima.

Me otsime aaret

Järgmisel hommikul varakult asusime kõik koos teele saarele. Võtsime Põhjatalu paadi. Lasse sõudis. Kogu tee rääkisid poisid pärlitest.

«Kas teate, mis?» ütles Lasse Bossele ja Ollele. «Ma arvan, et kui me pärlid üles leiame, anname need kõik plikadele. Pärlid sobivad ju tegelikult peamiselt tüdrukutele.»

«Mine ikka,» vaidles Bosse. «Pärlid võib ju maha müüa ja saada nende eest hunniku raha. Aga olgu pealegi, minugi poolest — las plikad võtavad pärlid endale.»

«Jah, ei mingit viginat,» lisas Olle. «Võtku plikad need pärlid! Minu meelest on ka nii kõige õigem.»

«Küll te olete lahked!» ütlesime meie.

«Aga otsige siis ka ise neid,» ütles Lasse, kui me saarele jõudsime. «Meie Bosse ja Ollega läheme seniks suplema.»

Nad viskasid ennast meie kiviastangule pikali ja hakkasid päikest võtma.

«Otsige saare keskelt,» õpetas Lasse. «Ja hüüdke meile, kui te nad üles leiate! Tehke seda tingimata! Me tahame juures olla, kui te plekkpurgi lahti teete.»

«Kust sa tead, et nad on plekkpurgis?» küsis Britta. «Seda polnud ju sedelis öeldud.»

Lasse sattus pisut kimbatusse, aga siis Tundus, et ta seletas:

«Nojah, ma arvan, et nad ju peavad millegi sees olema.»

Poisid suplesid ja meie otsisime.

«Küll nad selle plekkpurgi eest veel saavad,» lubas Britta.

Keset saart kõrgus kivikangur ja kivikangru tipus paistsid mõned kivid, mis sinna olid hiljaaegu pandud, sest varem neid seal ei olnud. Nõnda polnud kuigi raske peidupaika kätte leida. Tõepoolest, nende kivide all oligi roostetanud plekkpurk. Me avasime selle. Purgis oli sedel ja sedelil seisis: «Hahahaa, plikadele võib ette puhuda, mida iganes tahad. See kes siin majas ennem elas.»

Varem, kevadel, oli Põhjatalu tige jäär Ulrik siin saare peal karjas olnud. Temast oli maha jäänud hulgaliselt väikesi ja kõvu musti pabulaid. Võtsime mõned ja panime purki. Siis kirjutasime paberitükile, mille me kaasa olime toonud:

«Siin on teie päris pärlid. Hoidke neid, sest nad on maha jäetud kellegi poolt, kes siin saarel enne elas.»

Pärast seda panime plekkpurgi kivide alla tagasi, läksime poiste juurde ja ütlesime, et me ei suuda kuidagi aaret leida.

«Nüüd otsige teie, kuni meie supleme,» ütles Britta.

Alguses poisid ei tahtnud, aga viimaks hakkasid siiski saare keskpaiga poole lonkima. Küllap nad tahtsid otsida meie jaoks mõne lihtsama peidupaiga. Meie hiilisime nende kannul. Varitsesime põõsaste taga just nagu indiaanlased.

Poisid olid parajasti kivikangru otsas. Lasse võttis plekkpurgi välja.

«On alles kehvad plikad, kui nad nii lihtsat peidupaika ka üles ei leia,» tähendas ta.

Ta loksutas purki.

«Mis asi seal sees koliseb?» küsis Bosse.

Lasse võttis kaane pealt ja luges Bossele ning Ollele meie sedeli ette. Siis virutas ta purgi käest ning hüüdis:

«See kisendab kättemaksu järele!»

Nüüd hüppasime meie Britta ja Annaga põõsaste tagant välja ning naersime mis jaksasime. Ruttasime

neile ütlema, et me olime algusest peale Lasse viguri ära tundnud. Siis ütles Lasse, et poisid olid taibanud, et meie olime Lasse viguri ära tundnud. See oli arusaadavalt vale, aga meie teatasime kindluse mõttes, et meie ka taipasime, et poisid olid taibanud, et meie olime Lasse viguri ära tundnud. Ja siis ütlesid poisid — oh, seal kordus see sõna «taibanud» nii mitu korda, et võttis pea päris ringi käima, kui seda kuulata. Hiljem me suplesime oma kiviastangu peal ja poisid pritsisid meile kõvasti vett. Ja meie pritsisime neile ka muidugi nagu jaksasime.

Pärast leidis Lasse, et me peame otsima endale ühe röövlikoopa ja röövleid mängima. Saarel on vana küün. Seda ei kasutata enam ammust ajast ja ega temast polegi kuigi palju järel. Katus on tal päris katkine. Küüni kõrval kasvab suur mänd. Otsustasime sinna küüni oma röövlikoopa. Mõistagi sai rajada Lasse röövlipealikuks. Ta ütles, et tema nimi on Robin Hood. Bosse hakkas abipealikuks ja teda hüüti Rinaldo Rinaldini. Lasse ütles, et me hakkame röövima rikkaid ja jagama vara vaestele. Aga kui me järele mõtlesime, siis ei teadnud me kedagi, kes oleks olnud rikas. Ja ka kedagi vaest ei teadnud, või kui ehk Lövnäsi Kristinit.

Vahel ütles Lasse meile, et me peame ronima üles, et piiluda, viimati läheneb saarele mõni vaenulik mereröövlite laevastik. Siis tuli ronida mööda küüniseina, pugeda läbi katkise katuse välja ja sealt männi otsa minna. Mina ei julgenud päris männilatva ronida, aga Lasse, Bosse ja Olle julgesid küll. Britta ja Anna julgesid ronida niisama kõrgele kui minagi.

Kuid isegi poisid ei silmanud ühtki vaenulikku mereröövlite laevastikku, kuigi nad vaatasid männiladvast.

Lasse käskis Annat ja mind sõuda kaldale ning röövida natuke toitu. Me peame seda röövima mõnelt rikkalt, ütles ta.



Me sõudsime Annaga minema. Aga me ei suutnud kuidagi otsusele jõuda, kelle juurde me peaksime röövima minema. Seepärast läksin koju ema juurde ja küsisin, kas ma võin röövida sahvrist natuke toitu ja viia saarele, kuna me Lasse ja Bossega ei kavatse lõunaks koju tulla. Ema lubas lahkesti. Sahvris oli külmi lihapannkooke, praevorsti ja kartuleid. Peale selle valmistasin veel terve hulga juustuvõileibu. Panin kogu selle kraami korvi sisse. Ema tuli ja andis

mulle veel kümme ahjust tulnud kuklit ja suure piimapudeli.

Siis lippasin Anna juurde. Ka tema oli saanud terve korvitäie toitu. Temal olid kotletid ja külm keeduliha, terve saiapäts, kissell pudeli sees ja veel kuus lõiku külma riisikooki.

Kui me röövlikoopasse tagasi jõudsime ja kogu toidu lagedale kraamisime, jäi Lasse sellega üsna rahule.

«Hüva,» lausus ta. «Kas te röövisite seda kõike ka elu kaalule pannes?»

Me ei teadnud Annaga, mis me peaksime selle peale õieti vastama, aga me ütlesime siiski, et panime toitu röövides mõnevõrra elu kaalule.

«Hüva,» lausus Lasse uuesti.

Ladusime kõik laiali lapiku kivi peale röövlikoopa juures, heitsime selle ümber kõhuli ja sõime. Söömise ajal ütles Bosse äkitselt:

«Kuule, Robin Hood, sa ju ütlesid, et me peame andma röövitud vara vaestele. Siis sa ei peaks ometi siin lesima ja kogu toitu oma näost sisse ajama!»

«Mina olengi vaene,» väitis Lasse ning haaras uue lihapannkoogi.

Pudelid piima ja kisselliga lasksime ringi käia ja igaüks, kellel janu, võttis sealt lonksu. Lõpuks olime kinni pistnud kõik peale kahe juustuvõileiva, mis me röövlikoopasse peitsime.

Küll meil oli vahva päev otsa saare peal olla! Me käisime palju kordi suplemas, ronisime puude otsa ja kord jagunesime isegi kaheks röövlijõuguks. Britta, Anna ja mina olime üks jõuk, me elasime röövlikoopas ning pidime seda kaitsma poiste jõugu eest. Meil olid kepid, mis mängult pidid olema püssid. Britta seisis ukse juures valves, Anna vaatas aknast välja ning mina piilusin läbi katkise katuse. Aga sellest ma tüdisin peagi, sest üleval polnud kuigi kerge püsida. Siis

ma ronisin alla ja läksin Anna juurde. Aga kujutage ette, just sel ajal varitsesid poisid paraja silmapilgu, ronisid üles mööda küüni tagaseina, kus me neid näha ei võinud, ja juba nad kargasidki läbi aukliku katuse küüni, võtsid meid vangi ning lubasid maha lasta. Aga parajasti siis, kui nad meid maha laskma hakkasid, karjus Lasse:

«Vaenulik laevastik silmapiiril!»

See oli Oskar, meie sulane, kes tuli meile järele. Ta ütles, et kell on juba üheksa, ja küsis, mis pagana põngerjad me küll oleme, et ei märka õhtuks koju tulla. Kujutage ette, meil polnud õrna aimugi, et kell juba nii palju oli!

«Kas teile nälg üldsegi kallale ei tule?» päris Oskar pahaselt.

Siis tundsin, et olen natuke näljane.

Ema ja isa olid juba tüki aja eest õhtust söönud. Aga kui me koju jõudsime, seisid köögilaual meie jaoks võileivad, piim ja munad.

Kui Bullerbys on jaanipäev

Meie Annaga püüame vahel ikka välja mõelda, millal on Bullerbys kõige toredam. Anna meelest on kõige toredam suviti, minu meelest kevaditi. Ja siis veel muidugi jõulude ajal, sellega on ka Anna nõus.

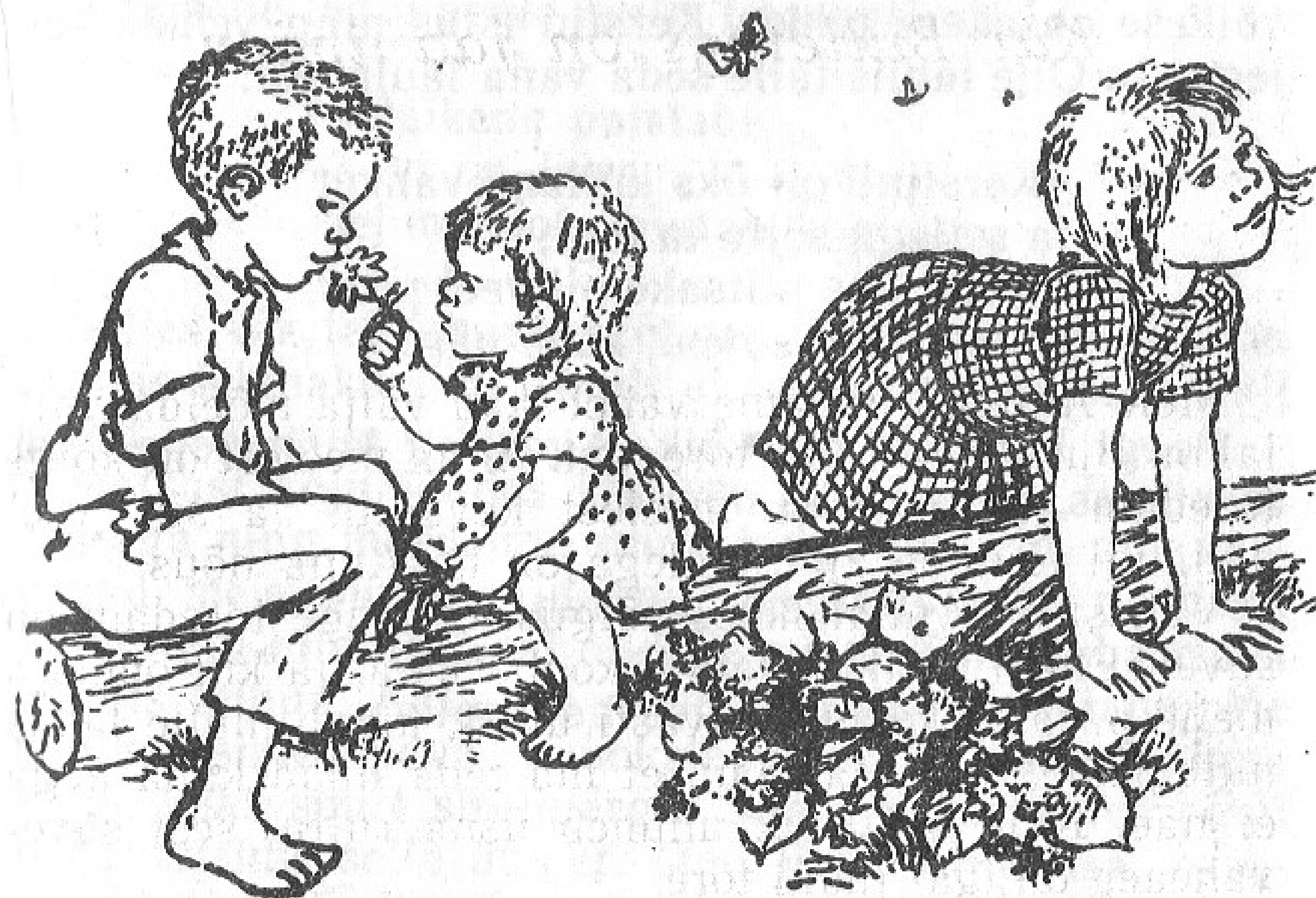
Vahest on Annal ikkagi õigus, et kõige toredam on suvel. Ehkki mulle meeldib koolis käia, ja kui õpetaja meile pärast eksamit hüvasti ütleb, kipub mulle lausa nutt peale, sest ma tean, et ma teda nüüd kaua aega ei näe. Kuid see kõik ununeb üsna ruttu, sest suvevaheaeg on igal juhul tore.

Suvevaheaja esimese päeva õhtul käime harilikult Põhjatalujärvel õngitsemas. Õngitsemine on vist küll kõige suvisem tegevus. Me kõik oleme teinud endale õngeridvad. Need on lihtsalt pikad sarapuuvitsad. Aga õngenöörid, korgid, õngetinad ja konksud on meil tõelised, me ostsime need Suurküla poest.

Seda õhtut, millal kool lõpeb, hüüab Lasse Suureks Õngeõhtuks. Järve ääres on paras väike kaljunukk, kus me siis istume ja õngitseme. Seda hüütakse Ahvenakiviks. Anna ütleb, tal olevat selline nimi ainult sellepärast, et sealt kunagi ühtki ahvenat ei saa. Ainus, mis sealt saab, on sääsekublad, ütleb ta. Kuid ometigi tõmbas Bosse välja suure ahvena, kui me nüüd viimati seal käisime, ja Britta sai tõega kaks väikest särge.

Pärast istusime meie Annaga köögitrepil ja lugesime sääsekuplusid kokku. Minul oli paremal jalal neliteist ja vasakul viis. Annal oli kummalgi jalal üheksa.

«Selle võib peaaegu arvutusülesandeks võtta,»



arvas Anna. «Kirjutame selle ühe sedeli peale õpetaja jaoks üles: «Kui Liisal on ühe jala peal neliteist sääsekuplu ja teise peal viis ning kui Annal on neid üheksa kummalgi jalal, siis kui palju sääsekuplusid on neil ühtekokku?»»

Korraga meenus meile, et on ju suvevaheaeg. Ja sel ajal on lihtsalt rumal tegelda arvutamisega. Sellepärast me ainult kratsisime sääsekuplusid ja meil oli ikkagi hea olla kuni uneajani. Küll suvevaheaeg on üks tore asi.

Nüüd ma jutustan, mis me tegime siis, kui saabus jaanipäev. Meil sai Lõunatalu niidul jaanikuritv üles aetud. Kõik Bullerby inimesed aitasid selle juures kaasa. Kõigepealt sõitsime oma heinakorviga metsa ja murdsime oksi tolle meiupuu tarvis. Isa oli hobusemeheks. Isegi Kerstin võeti sellele sõidule kaasa. Ta naeris ning oli selle üle väga rõõmus. Olle andis talle

väikese oksakese pihku, Kerstin istus ning vehkis sellega. Ja Olle laulis talle seda vana laulukest:

«Kerstinil oli üks kullane vanker
ja sellega sõitu ta tegi,
tal kullane piitsake oli veel peos
ja ta tervitas neid, keda nägi.»

Peagi laulsime me kõik. Agda oli ka meiega oksi murdmas, tema laulis nõnda:

«Päikene paistab,
suvi on käes,
lilledki õitsevad koplis.»



Aga selle laulu peale laulis Lasse nõnda:

«Päikene paistab,
suvi on käes,
lehmakook laiutab koplis.»

Selles oli tal muidugi õigus. Nimelt et koplis on olemas lehmakoogid. Ainult et laulus poleks seda küll mõtet otse välja öelda.

Metsast koju jõudes läksime meie Agda, Britta ja Annaga ning murdsime suure hulga sireleid, mis kasvavad meie puukuuri taga. Siis kõndisime nendega Lõunatalu niidule. Seal olid Oskar ja Kalle juba ridva valmis teinud. Kalle on nimelt Põhjatalu sulane. Me kaunistasime ridva puuokstega ja sidusime sinna külge kaks suurt sirelipärga. Siis ajasime ridva püsti ja tantsisime selle ümber. Onu Erik, Anna isa, mängib hästi lõõtspilli. Ta mängis palju toredaid lugusid, mille järgi me tantsisime. Kõik peale vanaisa ja Kerstini. Vanaisa istus toolil ja kuulas pealt. Ja Kerstin istus algul tema süles. Aga ta ei saanud kuidagi jätta vanaisa habemest sikutamata. Siis võttis tema isa ta ära ja pani oma õlale istuma. Sel moel sai ka Kerstin tantsust osa võtta. Ainult vaene vanaisa, tema ei saa ju tantsida. Kuigi ma ei usu, et ta selle üle kurvastaks. Ta ütles ainult:

«Oh-oh-hoo, ja-jah, kus sellest on ikka aega läinud, kui sai viimati meiupuu ümber tantsu vihutud.»

Pärast istusime kõik niidule maha ning jõime kohvi, mida olid keetnud ema, tädi Greta ja tädi Liisa. Kukleid ja kooke saime ka. Vanaisa jõi tervelt kolm tassi kohvi, sest kohv maitseb talle väga.

«Tead, kohvi pean ma ilmtingimata saama,» räägib vanaisa.

Mulle ei maitse kohv sugugi. Aga kui seda juuakse muru peal ja kui on parajasti jaanipäev, siis maitseb ta palju paremini kui tavaliselt.

Metsas istus mingi lind ja laulis vägevalt sel ajal, kui me kohvi jõime. Bosse ütles, et see olevat musträstas. Ma armastan musträstaid.

Me mängisime veel viimast paari ja kõiksugu muid mänge. Nii tore on, kui isad-emad kaasa mängivad. Nojah, ega see siis võib-olla nii tore polekski, kui peaks nendega päevast päeva mängima. Aga jaanipäeval võivad nad minu meelest küll kaasa lüüa. Svipp kargles meie ümber ja klähvis, kui me mängisime. Ma usun, et see meeldib temalegi.

Sel õhtul võisime üleval olla täpselt nii kaua kui ise tahtsime. Agda ütles, et kui enne magamaminekut ronid üheksast aiast üle, nopid üheksat sorti lilli ja paned need oma padja alla, siis näed öösel unes seda, kellega abiellud.

Britta, Anna ja minu meelest oli naljakas ronida üle üheksa aia, ehkki me olime juba ära otsustanud, kellega me abiellume. Mina abiellun Ollega ja Britta ning Anna Lasse ja Bossega.

«Kas sa vahest tahaksid ronida üle üheksa aia?» küsis Lasse Britta käest. «Tee seda ometi! Ja palun, näe unes kedagi teist, mitte mind. Mitte et ma seda lora usuksin, aga v a h e s t see siiski aitab.»

«Loodame,» ütles Bosse.

«Jah, loodame tõesti,» lisas Olle.

Sest poisid on rumalad ega taha meiega abielluda.

Agda ütles, et üle aedade tuleb ronida täitsa vaikselt. Kogu selle aja jooksul ei tohtinud naerda ega juttu ajada.

«Kas kogu see aeg ei tohi rääkida?» küsis Lasse. «Siis võid sina küll parem kohe magama minna, Liisa.»

«Miks?» küsisin mina.

«Aga sellepärast, et üle üheksa aia sa ju kahe minutiga ei roni. Ja kauem pole sa veel kunagi vait olnud. Välja arvatud see kord, kui sul oli mumps.»

Me vilistasime poistele ning alustasime ronimist.

Hakkasime peale tarast Lõunatalu niidu veeres ning jõudsime lehtpuumetsa selle taga. Küll metsas on pimedaga imelik olla. Nojah, polnud ju hoopiski päris pime, aga siiski hämar. Pealegi valitses vaikus, sest linnud olid vidistamise lõpetanud. Kõik puud ja lilled lõhnasid imehästi. Kui me olime üle esimese aia jõudnud, noppisime igaüks oma lille.

Ühest asjast ma küll aru ei saa. Nimelt sellest, miks naer siis ikka kõige hullemini peale tikub, kui tead, et e i t o h i naerda. Nii kui me üle aia olime jõudnud, see kohe algaski. Lasse, Bosse ning Olle ronisid meile järele paljalt selleks, et meid kiusata ja naerma ajada.

«Ära sa lehmakoogi sisse astu,» ütles Bosse Annale.

«Siin polegi lehma . . .» alustas Anna. Aga siis tuli talle meelde, et ta ei tohi rääkida. Me hakkasime turtsuma — kõik kolmekesi. Poisid aga naersid.

«Te ei tohi sedaviisi turtsuda,» ütles Lasse. «Pidage meeles, et te naerda ei tohi!»

Seepeale me hakkasime veelgi enam turtsuma. Poisid keksisid kogu aeg meie ümber, sikutasid meid juustest ja näpistasid käsivarrest lihtsalt selleks, et meid naerma ajada. Ja meie ei saanud neid eemale peletada, sest me ei tohtinud ju rääkida.

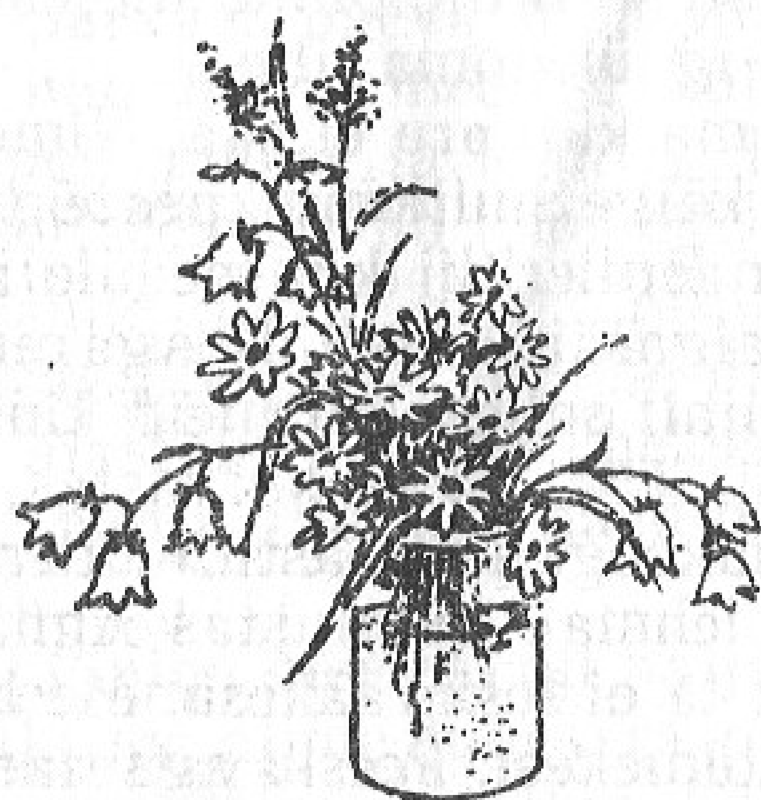
«Uppelipuppelimukk!» ütles Lasse.

See polnud õieti põrmugi naljakas, aga kuidas me Britta ja Annaga selle üle naersime. Toppisin endale taskuräti suhu, aga see ei aidanud, sest naer pääses ikkagi piuksuga välja. Ehkki, kui me üheksandast aiast üle olime saanud, jätsime naermise ja olime ainult vihased poiste peale, et nad meil kõik ära rikkusid.

Ma panin ikkagi oma üheksa lille padja alla. Need olid: üks tulikas, üks nõiahammas, üks madar, üks sinikellukas, üks karikakar, üks kivirik, üks kuldkann ja veel kaks lille, mille nimesid ma ei teadnud. Kuid

ma ei näinud üldse mingit und. Olen täitsa kindel, see tuli ainult sellest, et need rumalad poisid meid naerma ajasid.

Aga Ollega abiellun ma niikuinii!



Meie Annaga hakkame lapsehoidjaks — võib-olla

Ühel päeval pidas Suurküla kirikuõpetaja sünnipäevapidu ja kõik Bullerby inimesed kutsuti ka sinna. Lapsed muidugi välja arvatud. Aga ema ja isa, onu Erik ja tädi Greta, onu Nils ja tädi Liisa kutsuti küll. Vanaisa samuti. Tädi Liisa kurvastas, sest ta arvas, et ta ei saa minna. Paljalt Kerstini pärast. Kerstin on nüüd poolteist aastat vana ja keegi peab ju tema järele vaatama. Kuid siis ütlesime meie Annaga, et me ise hoiame teda. Sest me kavatsesime suureks saades niikuinii lapsehoidjaks hakata, ja siis polnud ju sugugi paha võimalikult varakult harjutamisega algust teha.

«Kas te peate just tingimata minu õe kallal kätt harjutama?» küsis Olle.

Küllap ta oleks meeleldi ise Kerstinit hoidnud, aga ta pidi Lõunatalu lehmad lüpsma ja põrsaid ning kanu toitma, sel ajal kui isa-ema külas olid. Britta oleks ka muidugi heameelega meid Kerstini hoidmise juures abistanud, aga ta oli hirmsasti külmetanud, lamas sängis ja suutis vaevu rääkida.

Tädi Liisa läks väga rõõmsaks, kui kuulis, et meie oleme nõus Kerstinit hoidma. Ja meie Annaga olime veelgi rõõmsamad. Näpistasin Annat käsivarrest ning ütlesin:

«Kas see pole lustlik?»

Anna näpistas mind vastu ja ütles:

«Peaksid nad ainult rutem teele asuma, et me saaksime peale hakata.»

Aga see võtab alati kohutavalt aega, enne kui inimesed peole saavad mindud. Ehkki vanaisa pani ennast valmis juba kell kuus hommikul, kui nad alles kella kümne ajal pidid välja sõitma. Tal oli uhke must ülikond ja tema kõige parem särk seljas. Niipea kui onu Erik hobused ette rakendas, läks vanaisa ja istus Põhjatalu vankrisse ootama — enne veel, kui tädi Greta oli üldse jõudnud pidukleitigi selga panema hakata.

«Vanaisa, kas sulle meeldib peole sõita?» küsis Anna.

Vanaisa ütles, et meeldib küll. Aga minu meelest see talle vist siiski kuigi hästi ei meeldinud, sest siinsamas ta ohkas ja tähendas:

«Oh-oh-hoo, ja-jah, kõiki neid pidusid küll, kus peab käima!»

Selle peale ütles onu Erik, et vanaisa käis viimati peol viie aasta eest, nii et ärgu ta kaevaku midagi.

Tädi Liisa jagas meile lõpetuseks veel ohtralt manitsusi. Siis nõõtasid isa, onu Erik ja onu Nils oma hobuseid ning sõit läks lahti.

Tädi Liisa ütles, et me laseksime Kerstinil väljas olla nii palju kui võimalik, sest siis on ta kõige parem laps. Kell kaksteist pidime talle süüa andma, söök oli valmis pandud ja vajas ainult soojendamist. Ning pärast seda pidime ta paariks tunniks magama panema.

«Küll see on tore!» rõõmustas Anna.

«Jah,» ütlesin mina. «Ja tead, mina kavatsen suureks saades lapsehoidjaks hakata, see on päris kindel.»

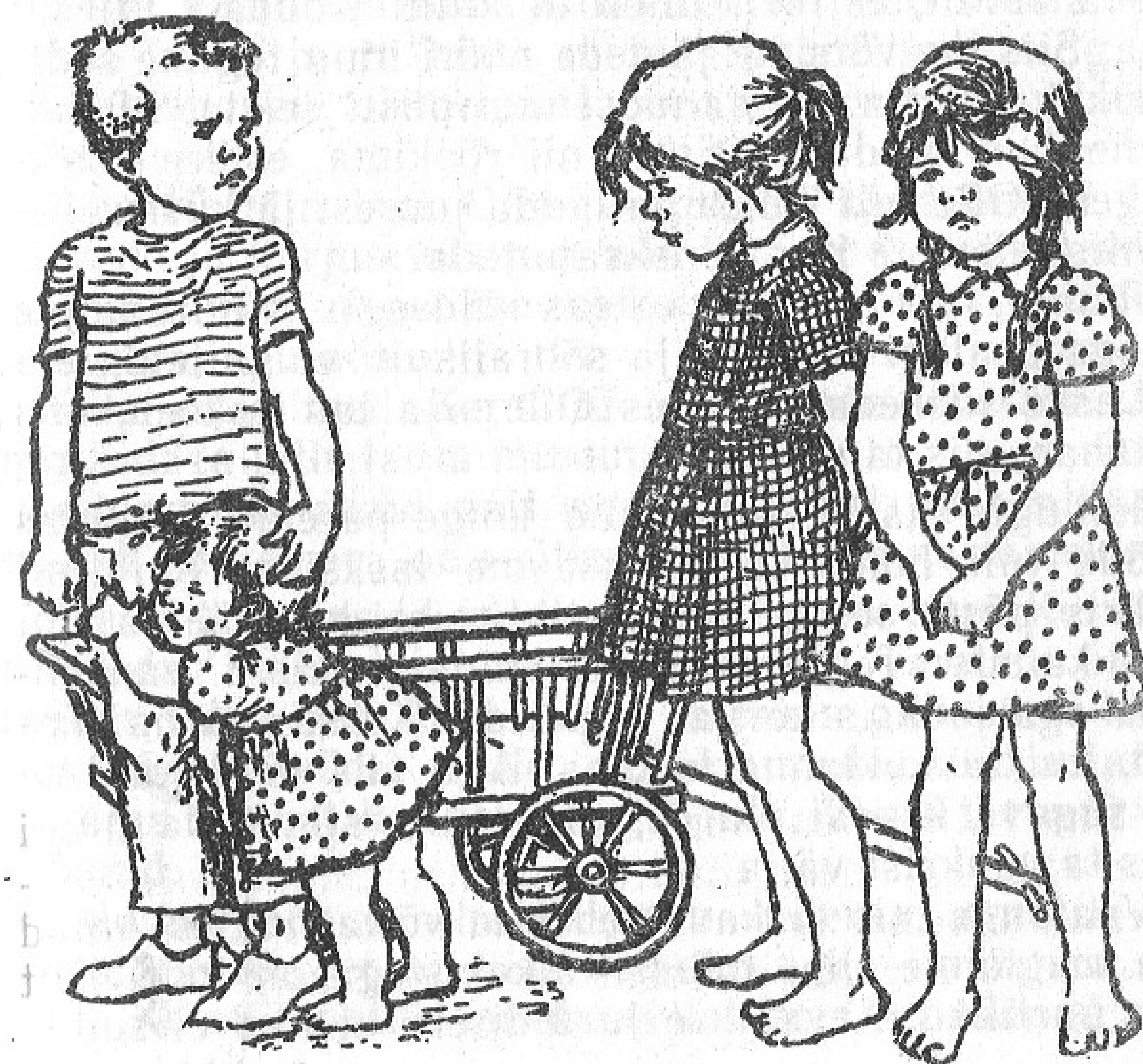
«Mina ka,» ütles Anna,. «lapsi hoida pole üldsegi raske. Nendega peab ainult alati hästi lahkelt ja sõbralikult rääkima, seda tuleb meeles pidada. Siis nad kuulavad sõna. Ma lugesin seda neil päevil kuskilt ajalehest.»

«Selge muidugi, et nendega tuleb rääkida lahkelt ja sõbralikult,» ütlesin ka mina.

«Oi, jah, kujuta ette, et leidub inimesi, kes otse kärgivad laste peale,» ütles Anna. «Aga neist lastest tulevad siis ka jonnipurakad, kes üldse sõna ei kuula. See seisis ajalehes!»

«Kes saaks kärkida niisuguse tillukese kullakesega?» küsisin ja kõditasin Kerstinit jalatalla alt.

Kerstin istus murul teki peal ja tal oli rõõmus ilme näol. See Kerstin on imearmas. Tal on väike kumer otsmik ja täiesti sinised silmad. Suus on tal neli hammast üleval ja neli all. Kui ta naerab, paistavad need üsna riisiterade moodi. Ta ei oska veel rääkida. Ainus, mis ta ütleb, on «hei-hei», ja seda ütleb ta peaaegu



vahetpidamata. Võib-olla mõtleb ta sellega iga kord ise asja, seda ju ei tea.

Kerstinil on väike puust käru, mille sees teda harilikult ringi sõidutatakse.

«Kui teeksime talle õige käruga väikese sõidu?» arvas Anna.

Seda me ka tegime.

«Tule siia, väike Kerstin,» kutsus Anna ning tõstis ta kärru. «Tule, lähme natuke sõitma.»

Ta rääkis täpipealt nii lahkelt ja sõbralikult nagu väikeste lastega peab rääkima.

«Niiviisi, väike Kerstin, nüüd istud siin ilusasti,» ütles ta.

Aga Kerstin nõnda ei arvanud. Tema tahtis hoopis kärus püsti seista, üles-alla hüpata ja «hei-hei» öelda. Aga nii ei saanud me ju temaga kuhugi sõita.

«Ma arvan, et meil tuleb ta kinni siduda,» ütlesin mina. Siis me võtsime jämeda nööri ning tegime seda. Aga kui Kerstin ei saanud enam püsti seista, hüpata ja «hei-hei» öelda, pistis ta nii röökima, et see kostis kaugele. Olle tuli jooksuga lauda juurest ja küsis:

«Mis te teete? Kas te peksate teda?»

«Rumal, me ei peksa teda üldsegi. Me räägime temaga pealegi lahkesti ja sõbralikult, et sa teaksid.»

«Laske siis edasi,» ütles Olle, «ja las ta teeb, mis ise tahab, siis ta ei nuta.»

Muidugi, eks Olle teadnud kõige paremini, kuidas ta õde tuli hoida, seepärast me lasksime Kerstinil vankris püsti seista ja nii tihti «hei-hei» öelda kui süda kutsus. Tegime nii, et mina vedasin vankrit, Anna aga jooksis kõrval ja püüdis Kerstini kinni iga kord, kui ta kukkuma hakkas. Aga siis jõudsime me ühe sügava kraavi juurde, ja kui Kerstin seda nägi, ronis ta vankrist välja.

«Vaatame, mis ta kavatseb ette võtta,» ütles Anna.

Ja me saime alles näha! Väikelastega on lood õieti üsna imelikud. Arvatakse ju üldiselt, et nad ei suuda

oma pisikeste jalgade otsas kuigi kiiresti joosta, aga see on eksitus. Kui vaja, võib selline väike lapsuke lipata küülikust kiiremini. Vähemalt Kerstin küll. Ta ütles «hei-hei» ja kihutas kraavi, enne kui me silmagi pilgutada jõudsime. Seal ta komistas ja kukkus otseti vette. Olle oli küll öelnud, et teda peab laskma teha, mis ta ise tahab, ja võib-olla ta parajasti tahtis kraavis lesida, aga meie arvasime, et on siiski parem ta sealt välja tõsta. Ta oli üleni märg, karjus ja jõllitas meile nii kurjalt otsa, just nagu oleks meie süü, et ta vette kukkus. Aga me rääkisime temaga lahkelt ja sõbralikult, tõstsime ta kärusse ning sõitsime temaga kodu poole, et talle kuivad riided selga panna. Olle sai vihaseks, kui nägi, mismoodi Kerstin välja näeb.

«Mis asja te õieti teete?» karjus ta. «Kas te tahtsite ta ära uputada?»

Selle peale tähendas Anna, et ta peab olema meie vastu lahke ja rääkima meiega sõbralikult ning leebelt, sest meie oleme ka lapsed. Kuigi muidugi üsna suured juba.

Aga Kerstin läks Olle juurde, lõi käed ümber Olle põlvede ja karjus lohutust nõudes, nii et meil Annaga tekkis tunne, nagu me oleksime t õ e s t i püüdnud teda ära uputada.

Olle aitas meil Kerstinile uusi riideid otsida. Aga siis pidi ta jälle lauta minema.

«Pange ta nüüd poti peale, kui tal juba niikuinii riided seljast ära on,» ütles ta meile enne minekut.

Ma ei tea, kas ta ise on kunagi proovinud Kerstinit potitada. Sellisel juhul oleks huvitav vaadata olnud, kuidas tema seda tegi. Anna ja mina püüdsime Kerstinit kõigest väest potile istuma suruda, kuid asjatult. Ta ajas ennast kangeks nagu pulk, kisas taevani ega istunud.

«Rumal laps . . .» hakkasin ma ütlema, aga siis tuli mulle meelde, et niiviisi väikelastega ei räägita.

Et Kerstin potile istuda ei tahtnud, ei jäänud meil

muud üle, kui talle kuivad riided selga panna. Hoidsin teda süles, kuna Anna püüdis teda riietada. Kerstin lõugas vahetpidamata ja vingerdas nagu angerjas siia-sinna, nii et meil kulus tema riietamiseks oma pool tundi. Pärast istusime kumbki oma toolil ja olime üsna väsinud. Aga Kerstin jättis nutmise, ütles «hei-hei», puges köögilaua alla ja tegi sinna järvekese. Siis ajas ta ennast püsti ning tõmbas laualt maha vahariide, nii et paar kohvitassi põrandale kukkusid ja kildudeks pudenesid.

«Paha laps,» ütles Anna nii leebelt ja sõbralikult kui vähegi oskas. Ta kuivatas lauaaluse ära ja korjas killud kokku, mina aga võtsin Kerstinil märjad püksid jalast. Kuni ma talle kuivi otsisin, kasutas Kerstin juhust ja lipsas uksest välja. Ta oli juba poolel teel lauda juurde, kui me ta kinni püüdsime. Siis pistis Olle pea laudaukse vahelt välja.

«Kas te olete peast põrunud?» hüüdis ta. «Miks te lasete Kerstinil ilma püksata ringi joosta?»

«Kujuta ette, et meie ei lasegi,» vastas Anna. «Kui teada tahad, siis ta pole meie käest küsinudki.»

Viisime Kerstini tuppa ja panime talle kuivad püksid jalga, aga ta vingerdas ning karjus kogu aja.

«Nüüd . . . oled . . . nii . . . hea . . . ja . . . seisad . . . paigal,» ütles Anna. Ta ütles seda p e a a e g u leebelt ja sõbralikult, aga mitte päriselt.

Kerstinil oli seljas tema kõige uhkem kleit, sest Olle polnud ühtki teist leidnud. See oli ilus ja valge pisikeste peente voltide ja volangidega.

«Seda kleiti pead sa hoidma,» ütlesin Kerstinile, ehkki ta ei saa veel aru, mis talle öeldakse. Seda on ka näha. Nimelt et ta ei saa aru, mis talle öeldakse.

«Hei-hei,» ütles ta, jooksis otse pliidi juurde ja tegi endale suure tahmapleki keset kleiti. Me harjasime selle maha nii hästi kui saime, aga kuigi hästi me seda küll ei saanud. Ent Kerstin naeris nii rahulolevalt,

kui me teda harjasime. Eks ta vist arvas, et me mängime temaga.

«Kell on kaksteist,» ütles Anna äkki. «Nüüd peab Kerstinile süüa andma.»

Tõttasime üles soojendama spinatit, mis seisis kastruliga pliidi peal. Siis võtsin mina Kerstini sülle ja Anna toitis teda. Ta sõi hästi ja ajas suud nii toredasti ammuli, et Anna ütles:

«Õieti on ta hirmus kena põngerjas.»

Siis ütles Kerstin «hei-hei» ja lõi lusika pihta, nii et kogu spinat mulle näkku pritsis.

Anna naeris nii südamest, et pidi äärepealt kogu taldriku käest pillama. Siis ma sain tema peale natuke pahaseks. Kerstin naeris küll ka, aga tema ilmselt ei saanud aru, mille üle see Anna naerab. Sest minu arvates peab Kerstin seda üsna loomulikuks, kui inimestel on silmnäod spinatised.

Korraga ei tahtnud ta enam süüa. Siis pigistas ta suu kinni ja müksis lusikat iga kord, nii et üle poole spinatist läks kleidi peale. Jootsime teda tassist kisselliga, aga pool sellest läks samuti kleidi peale. Pärast seda polnud kleit enam sugugi valge, vaid roheline ja punane ning ainult mõnest kohast natuke valge, kuhu tal polnud õnnestunud ei spinatit ega kisselli pudistada.

«Ühe asja üle on mul hea meel,» ütles Anna, «nimelt selle üle, et nüüd läheb see lapsuke lõunauinakut tegema.»

«Jah, see rõõmustab mind ka väga,» ütlesin.

Seejärel koorisime Kerstinil jälle kõik riided seljast ja panime talle öösärgi selga, ning kui me sellega hakkama olime saanud, oli ka meie jõud täiesti otsas.

«Kui nüüd keegi peaks lõunauinakut vajama, siis oleme need meie,» ütlesin ma Annale.

Aga me tõstsime Kerstini tema voodisse kambris köögi kõrval, läksime ise välja ja panime ukse kinni. Siis pistis Kerstin röökima nagu jaksas. Me katsusime

teha nägu, et me seda ei kuule, aga ta lõugas järjest hullemini ning viimaks pistis Anna pea tema juurde sisse ja käratas:

«Jää vait, vastik jõnglane!»

On selge, et väikelastega tuleb rääkida leebelt ja sõbralikult, aga vahel see ei taha justkui õnnestuda. Ehkki ajalehes seisis ilmselt õigesti, et lapsed lähevad õelaks, kui nende peale kärgitakse. Vähemalt Kerstin küll. Ta karjus veelgi hullemini kui enne. Siis läksime koos tema juurde sisse. Selle peale läks ta kohe rõõmsaks, tõusis voodis püsti, hüppas üles-alla ja ütles «hei-hei». See jätkus kogu aeg, mis me tema juures sees olime. Ta pistis oma käekese voodipulkade vahelt läbi, patsutas mind ning surus oma põse minu põse vastu.

«Küll ta on siiski armas,» ütlesin.

Siis hammustas Kerstin mind põsest, nii et mul olid kaks päeva märgid näos.

Panime ta voodisse pikali ning püüdsime tekki ümberringi kinni toppida. Kuid ta lükkas selle silmapilkselt maha. Kui ta oli teki kümme korda järjest pealt maha lükanud, lõime temale käega. Ütlesime ainult: «Head und, Kerstin.» — väga lahkelt ja sõbralikult — läksime välja ja panime ukse kinni. Otsekohe tõusis ta kisa taevani.

«Ei, nüüd aitab,» otsustas Anna. «Karjugu pealegi!»

Istusime söögilaua äärde ning püüdsime vestelda. Aga sellest ei tulnud midagi välja. Kerstin röökis järjest hullemini. Paljas selle kisa kuulmine võttis higiseks. Vahel jäi ta paariks sekundiks vait, aga ainult selleks, et järgmiseks huilgeks hoogu võtta.

«Äkki tal valutab kuskil?» ütlesin ma lõpuks.

«Oi-jah, äkki tal valutab kõht,» arvas ka Anna. «See võib olla pimesool või midagi muud niisugust.»

Me jooksime Kerstini juurde. Ta seisis voodis püsti, silmad vees, aga niipea kui ta meid silmas, ütles ta

kohe «hei-hei» ja hakkas üles-alla hüppama ning naerma.

«Pole sel lapsel häda midagi, ei kõhus ega kuskil mujal,» ütles Anna. «Tule, lähme!»

Me panime ukse jälle kinni, istusime uuesti köögilaua äärde, higistasime ja kuulasime, kuidas Kerstin järjest hullemini röökis. Aga viimaks jäi ta ometigi vait.

«Tore,» ütlesin ma. «Nüüd jäi ta vähemalt magama.»

Me võtsime Annaga Olle kabenupud ja istusime mängima ning tundsime ennast tõeliselt mõnusasti.

«Lapsed peaksid kogu aeg voodis lamama, siis tead vähemalt, kus nad on,» tähendas Anna.

Just sel ajal kuulsime kambrist imelikku heli. See kostis just nagu vaikne rahulolev mõmin — nii, nagu häälitsevad väikelapsed, kui nad midagi mõnusat teevad.

«Ei, nüüd läheb asi küll liiale,» ütlesin. «Ega see lapsuke ometi veel ärkvel ole?»

Hiilisime ettevaatlikult ukse juurde ja piilusime läbi lukuaugu. Me nägime Kerstini voodit. Aga ei mingit Kerstinit. Voodi oli tühi. Tormasime kambrisse. Arvake ära, kus Kerstin oli! Ta istus lahtises lõukas, mis oli hiljaaegu suveks üle võõbatud ja valge. See tähendab, oli o l n u d valge. Enne seda, kui Kerstin sinna sai. Nüüd oli ta juba suhteliselt valge. Sest Kerstin istus otse lõukas ja tal oli käes saapamäärdepurk. Ta ise oli üleni saapaviksist must — pealaest jalatallani, ainult mõnest üksikust kohast oli ta kriidiselt valge. Saapamääre oli tal juustes ja näo peal, saapamääret oli ta kätel ja öösärgil ning ta varbad nägid välja täpipealt nagu pisikesed mustad neegrivarbad. Kogu lõugas oli saapamäärdega ära ilustatud. Nähtavasti oli onu Nils lõuka juures oma saapaid viksinud, enne kui sünnipäevale sõita, ja jätnud määrdetoosile pärast kaane peale panemata.



«Hei-hei,» ütles Kerstin meid nähes.

«Kuule, kas ajalehes sellest ka kirjutati, tohib väikelastele naha peale anda või ei?» küsisin.

«Seda ma ei mäleta,» ütles Anna. «Ma olen peast täitsa väsinud.»

Siis tõusis Kerstin püsti ja tuli lähemale sooviga Annat patsutada, aga Anna röögatas mis jaksas:

«Seisa paigal, tatikas!»

Seda aga Kerstin ei tahtnud. Ta lidus otse Anna juurde ning patsutas teda siiski, ehkki Anna seda ei soovinud. Annal oli korrapealt terve nägu saapamäärdene. Siis naersin mina niisama mõnusalt nagu Anna, kui ma spinatit näkku sain.

«Tädi Liisa arvab küll, et me oleme Kerstini mõne neegrilapse vastu ära vahetanud,» ütlesin, kui olin naermise lõpetanud.

Me ei teadnud, kuidas saapamääret maha saab, seepärast otsustasime Britta käest järele küsida. Anna, kes oli juba niikuinii ära määritud, pidi Kerstinit kinni hoidma, kuni ma küsimas käin.

Kui ma olin Brittale ära rääkinud, millega Kerstin hakkama sai, ütles Britta:

«On ikka kenad lapsehoidjad küll!»

Siis nuuskas ta nina, pööras näo seina poole ja ütles, et ta on haige ega tea, kuidas saapamääret maha saab.

Aga vahepeal oli Olle laudast tuppa tulnud ja Kerstinit nähes läks ta päriselt endast välja.

«Olete te peast põrunud?» karjus ta. «Kas te värvisite ta mustaks?»

Me katsusime talle selgeks teha, et see pole meie süü. Kuid Olle oli tulivihane, ta teatas, et meiesugustele peaks lapsehoidmine olema seadusega keelatud ja et me igatahes otsiksime endale harjutamiseks mõne teise lapse.

Ometigi ajasime kolmekesi katlatäie vett soojaks, viisime selle õue muru peale ja talutasime sinna ka Kerstini. Kui ta üle toa läks, jäid temast põrandale tillukesed mustad jalajäljed. Pistsime ta siis katlasse ja küürisime pealaest jalatallani korralikult üle. Pesime tal ka juuksed puhtaks ja talle läks natuke seepi silma. Siis karjus ta nii, et see kostis üle terve Bullerby ja Lasse ning Bosse jooksid kohale vaatama, ega me põrsast ei tapa.

«Ei, lihtsalt need kaks peenikest lapsehoidjat harjutavad siin natuke,» teatas Olle.

Päriselt ja lõpuni me saapamääret siiski maha ei saanud. Kui me pesemisega valmis jõudsime ja Kerstini ära kuivatasime, oli ta üle kere kentsakat halli värvi. Aga igal juhul oli ta üsna rõõmus. Ta lippas paljalt kui porgand mööda õuemuru ringi, hüüdis «Hei-hei» ja naeris nii, et kõik riisiterakesed ta suus olid näha. Olle ütles:

«Küll ta on ikka armas laps!»

Me arvasime, et küllap see hall värv kulub vähehaaval maha, nii et roosa lapsuke sealt alt jälle nähtavale tuleb. Vahest ehk jõuluks, arvas Lasse.

Pärast pani Olle Kerstini voodisse. Ning ta ei teinud enam piuksugi, vaid toppis pöidla suhu ning jäi paugupealt magama.

«Niiviisi tuleb last hoida,» teatas Olle ning läks põrsaid söötma.

Meie Annaga istusime köögitrepile puhkama.



«Vaene tädi Liisa, tema saab iga päev niisugust vatti,» ütlesin mina.

«Kas tead, mis ma arvan?» küsis Anna. «Ma arvan, et need seal ajalehes lihtsalt valetasid. Sest et on täitsa ükspuha, mismoodi sa väikelastega räägid. Räägid sa nendega leebelt ja sõbralikult või karjud sa nende peale, nemad teevad ikka nii, nagu ise tahavad.»

Siis olime tükk aega vait.

«Anna, kas sina hakkad suureks saades lapsehoidjaks?» küsisin ma lõpuks.

«Võib-olla,» vastas Anna. Kuid siis jäi ta kuidagi mõtlikuks, vaatas tükk aega kõrgele üle laudakatuse ning lisas: «Aga päris kindlasti ma seda küll ei tea lubada.»



Kirsiäri

Meil Bullerbys kasvab väga palju kirsipuid. Nii meie aias kui ka Britta ja Anna juures. Olle aias neid pole, vähemalt selliseid küll mitte, mis häid marju kannaksid. Selle asemel on Lõunatalu omadel aga üks väga hea varajane pirnipuu ja kaks tükki selliseid, mille otsas kasvavad väikesed maitsvad kollased ploomid. Vanaisa akna all kasvab kirsipuu, mis on minu arvates maailma suurim. Seda puud hüütakse «vanaisa kirsiks». Ta oksad ripuvad peaaegu maani. Igal aastal on ta üleni suuri kirsse täis. Vanaisa ütleb, et me võime süüa niipalju kirsse kui ise tahame. Ainult et me ei tohi noppida marju ära kõige alumistelt okstelt, sest need peavad jääma Kerstinile, ütleb vanaisa. Ta tahab, et Kerstin saaks käia oma käega marju võtmas. Ja seda ta saab ka, ehkki ta nii pisike on. Ainult et Olle peab tema järele valvama, muidu neelab ta kivid ka alla. Me teemegi nõnda, nagu vanaisa ütleb. Kerstini okstelt me marju ei võta. Meie võime ju väga hästi puu otsa ronida ja sealt marju noppida. Seal on väga palju häid oksi ja oksaharusid, kus saab istuda ning marju süüa. Võib endale kuitahes palju kirsse sisse toppida — vähemalt seni, kuni kõht valutama hakkab. Meil valutavad igal aastal kirsside valmimise ajal natuke kõhud. Aga pärast seda ei valuta meil kõhud enam enne, kui ploomid valmis saavad.

Minul, Lassel ja Bossel on igaühel oma kirsipuu, need on täiesti meie omad. Minu puu pole küll eriti suur, aga ta kasvatab häid väikesi musti kirsse. Tänavu oli see puu lausa üleinimlikult marju täis. Lasse ja Bosse puud samuti.

Kirsse saab kuivatada talveks. Ema teeb seda igal aastal. Ta paneb marjad kuivatusplaadile ja lükkab selle praeahju, kui pliit on parajasti kergelt leige. Siis kuivavad kirsid krimpsu ja neid võib hoida kuitahes kaua ning talvel kompotti keeta.

Et meie puude otsas oli nii palju kirsse, siis ei suutnud me neid kõiki kuidagi ära süüa, ehkki Britta, Anna ja Olle meid selles abistasid. Ühel päeval tahtis Lasse veidi kirsse ära kuivatada, ta pani neid terve plaaditäie ahju. Siis läks ta suplema ja unustas kõik hoopistükkis. Kui ta siis uuesti oma kirsse vaatama läks, polnud plaadi peal enam muud kui mõned pisikesed, kurvad mustakskõrbenud terakesed.

«Nii nendest kirssidest küll asja ei saa,» ütles Lasse.

Siis istusime ühel õhtul vanaisa juures ja lugesime ajalehte. Lehes seisis, et Stockholmis maksavad kirsid kaks krooni liiter. Lasse oli hirmus nördinud, et tema kirss Stockholmis ei kasva.

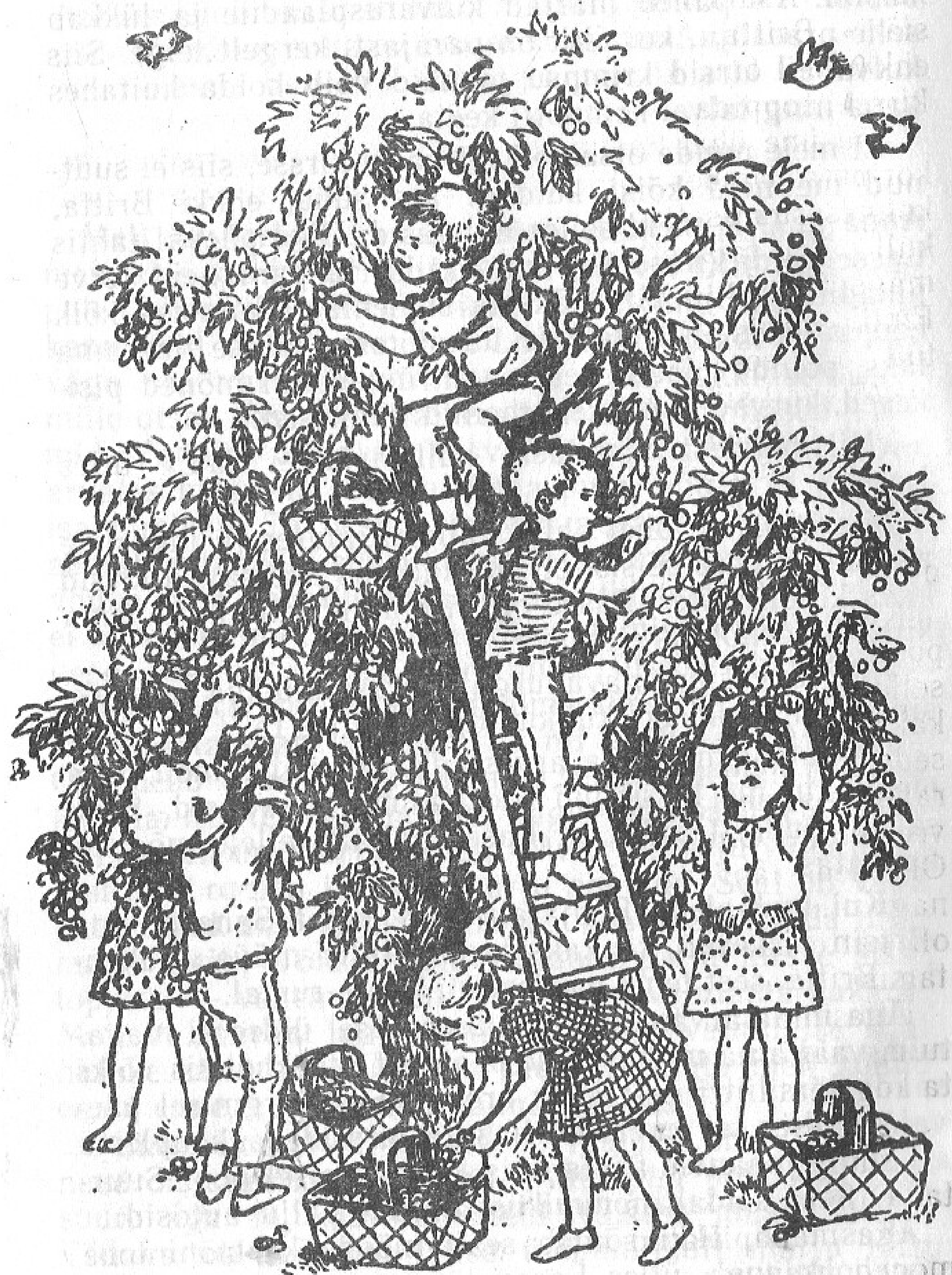
«Ma läheksin tänavanurgale kirsse müüma ja saaksin niisama rikkaks kui kuningas,» ütles ta.

Me katsusime välja arvestada, kui palju meil raha oleks, kui me kirsipuud Stockholmis kasvaksid. Seda sai nii õudselt palju, et Lasse paljalt sellele mõeldes kahvatas.

«Kui mul oleks Põhjatalu järv keset Saharat, ma võiksin järvevett ka kaks krooni liiter müüa,» tähendas Britta, sest tema meelest oli Lasse rumal.

Aga mina arvan küll, et Lasse öösel üldse ei maganud, vaid aina mõtles selle peale, et Stockholmis võiks saada kirsiliitri eest kaks krooni. Sest järgmisel päeval ta ütles, et kavatseb hakata kirssidega kauplema all suure maantee ääres, mis kulgeb teisel pool Suurküla. Seal sõidab hommikust õhtuni palju autosid.

«Kes teab, äkki sõidab sealt mööda ka mõni tobe stockholmlane,» ütles Lasse.



Meie Bossega ütlesime, et tahame ka kirsse müüma hakata. Asutasime firma ja panime talle nimeks «Kirsiäri». Britta, Anna ja Olle me võtsime ka osanikeks, ehkki neil oma kirsipuid polnud. Aga nad aitasid meie kirsse noppida.

Tõusime ühel hommikul kell viis üles ja hakkasime korjama. Umbes kella kaheksaks olid meil kõik kirsid kolmes suures korvis koos. Siis sõime kõhud korralikult putru täis, et meil jaksu jätkuks, ja asusime allamäge Suurküla poole teele. Seal astusime sisse onu Emili juurde poodi ja ostsime Bosse hoiukarbist võetud raha eest hulga pruunist jõupaberist kotte.

«Mis teil siis nüüd tuleb?» päris onu Emil.

«Me hakkame kirsse müüma,» vastas Lasse.

Olime oma korvid välja trepi peale jätnud. Olle valvas neid seal.

«Armastan väga kirsse,» ütles onu Emil. «Vahest müüksite natuke mulle ka?»

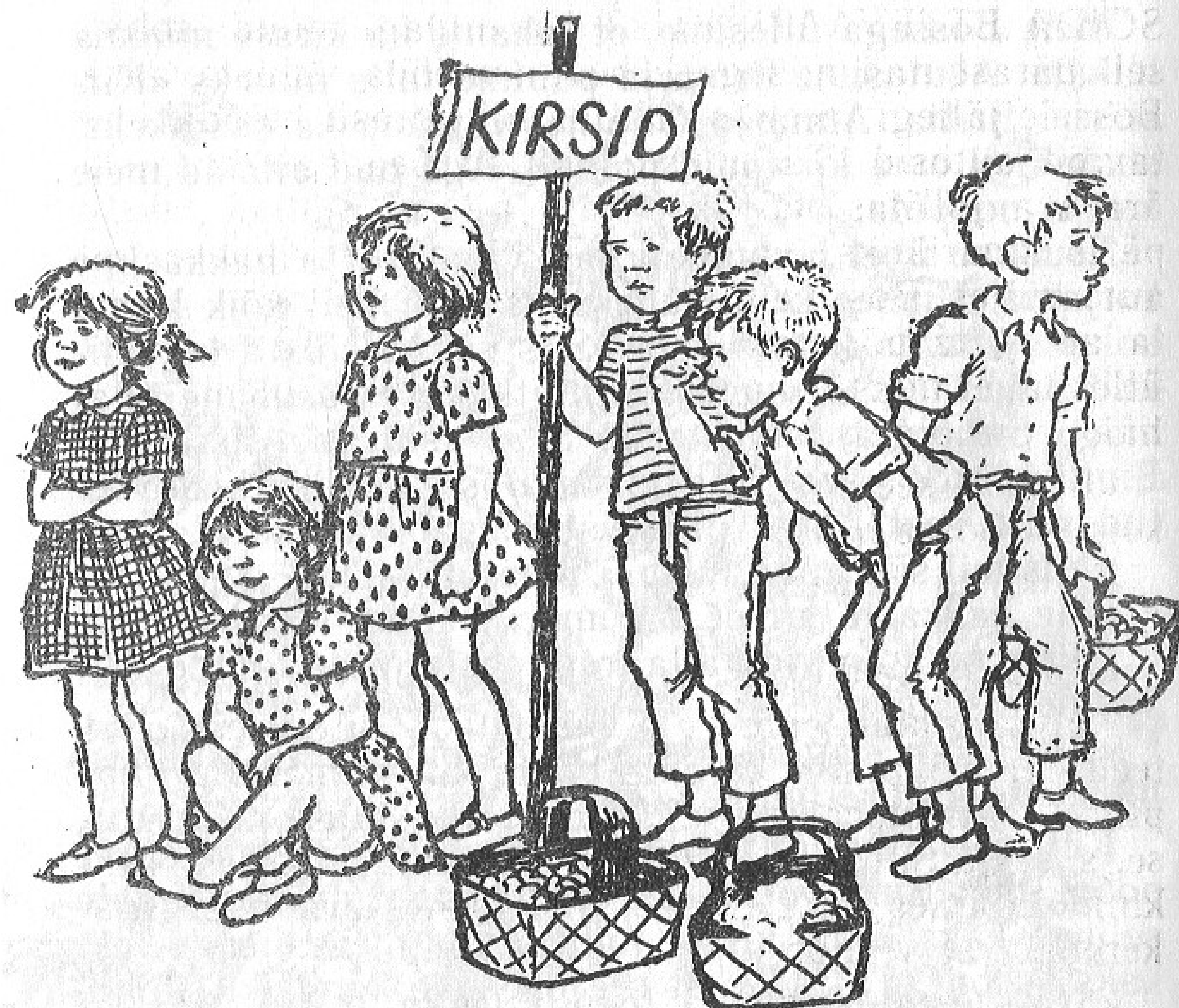
Küll see oli tore! Lasse läks välja, tõi ühe korvi poodi, onu Emil võttis aga liitrimõõdu, mõõtis endale sellega kaks liitrit kirsse ning andis meile nende eest kaks krooni. Ta ütles, et see on meie kandi kirsihind, seda oli meil ometi tarvis teada. Bosse sai tagasi raha, mis me ta hoiukarbist olime võtnud, ja meil jäi veel ülegi. Onu Emil pakkus meile kompvekki, ja kui Olle seda läbi ukseklaasi nägi, tormas ta poodi sisse, nagu oleks tal tuli takus. Aga nii kui ta oma kompveki oli kätte saanud, lippas ta sama kiiresti jälle välja tagasi.

Ütlesime onu Emilile suur aitäh ja läksime. Välja tulles nägime, et Olle korjab üles üht osa kirsse, mis ta kogemata rohu sisse oli maha ajanud.

«Mis asja sa ometi teed?» karjus Lasse vihaselt.

«Ma . . . ma ainult puhastan natuke su kirsse,» vastas Olle ja see kostis väga kohkunult.

Aga mahapillatud kirsse polnud kuigi palju, ainult mõned üksikud, nii et see ei tähendanud midagi.



Autotee läheb üsna Suurküla lähedalt mööda. Sügisel ja talvel ei näe seal kuigi palju möödasõitjaid, siis sõidavad peaaegu ainult veoautod. Aga suvel on autosid hulganisti, inimesed sõidavad seda teed, et näha nende paikade ilu.

«Kui nad selle metsiku kihutamise pealt ainult üldse midagi näevad,» ütles Lasse, kui esimene auto mööda vuhises.

Tegime suure sildi, millel seisis: KIRSID. Seda silti hoidsime üleval iga kord, kui mõni auto tuli. Aga autod muudkui kihutasid mööda. Lasse ütles, et küllap arvavad need, kes autodes istuvad, et sildil seisab SÕIDA ETTEVAATLIKULT või midagi muud taolist, sellepärast nad niisuguse hooga mööda vuhistavadki. Bossele jällegi meeldis vahtida nii kiiresti möödakihutavaid autosid. Ta unustas kirsid peaaegu hoopiski ära. Ta jõllitas möödasõitjaid nii, et silmad läksid päris ümarikuks. Ta teadis kõiki märke viimase kui auto küljes. Bosse istus teepervele ja tegi, nagu juhiks ta autot, ta põristas ka mootori moodi. Aga äkitselt ütles ta, et mootoril peab mingi viga küljes olema, sest hääl pole õige.

«Ei, sest see pole üldse kellegi mootori hääl. See on kõigest Bosse hääl,» ütles Britta.

Lasse sai vihaseks, et autod ei tahtnud peatuda, ja ütles:

«Küll ma neid õpetan!»

Kui järgmine auto tuli, hüppas ta silt käes keset teed ega põiganud kõrvale enne, kui viimasel silmapilgul enne otsasõitmist. Auto peatus õudse kriiksatusega, sealt tuli välja üks mees, krahmas Lassel käest kinni ja ütles, et Lassele kuluks õieti ära niisugune keretäis, et vingub.

«Ära sa enam niimoodi tee!» ütles ta.

Lasse lubas, et ta enam ei tee. Ja mõelge vaid, siis see mees ostis meie käest liitri kirsse ja sõitis edasi.

Tee tolmas koledasti. Olime kirsid paberiga kinni katnud, see oli muidugi mõistlik tegu. Aga iseennast me ei saanud ju kinni katta! Kui autod mööda sõitsid, tõusis nende tagant paks tolmupilv ja kogu see tolm vajus meile peale. See oli ebameeldiv ning ma ütlesin:

«Küll aga tolmab!»

Kuid sellepeale küsis Lasse, miks ma just nii ütlesin ja miks ma näiteks ei ütelnud «küll aga paistab päike» või «küll aga linnud laulavad». Kes on öelnud, et meeldima peab just päikesepaiste ja mitte teetolm? Siis me otsustasime, et hakkame siitpeale teetolmu

meeldivaks pidama. Kui järgmine auto mööda sõitis ja kogu tolm meile peale vajus, nii et me vaevalt veel üksteist nägime, ütles Lasse:

«Küll täna tolmab hästi!»

Ja Britta ütles:

«Jaa, küll on vahva, et see tee nii hästi tolmab!»

Bosse aga lausus:

«Peaks ta siiski veel natuke rohkem tolmama!»

Seda ei tulnud tal kaua oodata, tõesõna. Mööda sõitis üks suur veoauto ja ma poleks osanud arvatagi, et nii palju tolmu võib üldse olemas olla, kui selle auto tagant tõusis. Küllap just niisugune oli ka see pilvesammas, mida Juudamaa lapsed kõrbes nägid, arvan ma. Anna seisis keset kõige paksemat tolmu, tõstis käed üles ja ütles:

«Küll on suurepärane tolm, lihtsalt suurepärane!»

Kuid siis tuli talle köha peale ja ta ei öelnud rohkem midagi. Kui tolm veidi hajus, vaatasime üksteisele otsa — olime pealaest jalatallani üleni mustjashallid. Britta nuuskas nina ja näitas siis meile rätikut — see oli nuuskamise kohalt täiesti must. Me hakkasime seepeale kõik nina nuuskama ja me kõigi rätikud said mustaks. Ollel polnud endal taskurätti kaasas, tema nuuskas Bosse omasse. Britta ütles, et sealt on raske aru saada, kas Olle ka musta nuuskab, sest Bosse taskurätt oli juba ennegi must.

«Mine metsa!» ütles talle Bosse.

Kuigi tee nii oivaliselt tolmas, oli meie meelest siiski kurb, et autod ei tahtnud peatuda. Viimaks jõudis Lasse arusaamisele, et me olime jäänud valesse kohta seisma. Nimelt keset sirget, kus autod kihutavad suure kiirusega. Me peaksime minema hoopis kurvi juurde, ütles ta. Seda me ka tegime. Läksime natuke maad edasi — sinna, kus tee tegi üksteise järel kaks käänakut. Siis tulime veel mõttele asuda teepervel

ritta, võtta üksteisel käest kinni ja vehkida kätega üles-alla, niipea kui mõni auto tuleb.

«See alles mõjub,» arvas Lasse.

Ja nii see tõepoolest oligi. Peaaegu viimane kui auto peatus. Kohe esimeses sõitsid ema, isa ja neli last ning kõik lapsed kisasid, et tahavad kirsse. Isa ostis neile kolm liitrit marju ja ema ütles:

«Küll on hea! Me olemegi parajasti janus ja näljased!»

Need olid minu väikesed mustad kirsid, mida nad ostsid. Isa rääkis meile, et nad sõidavad kaugele, kaugele — koguni välismaale. See oli siiski põnev! Mu kirsid sõidavad välismaale, sel ajal kui mina olen ikka edasi kodus Bullerbys. Kui ma sellest teistele rääkisin, tähendas Lasse:

«Äh, sa tead ju väga hästi, et lapsed on su kirsid kinni pistnud kaugelt enne välismaale jõudmist.»

Aga ma ütlesin, et minu marjad sõidavad igal juhul välismaale, mis sest, et laste kõhus.

Küll me müüsime palju marju! Üks onu ostis ühe korvi päris tühjaks. See oli korv Bosse marjadega. Onu ütles, et ta naine teeb marjadest kirsimahla, sest kirsimahl maitseb talle väga.

«Kujutage ette, kui põnev,» ütles Bosse paljalt selleks, et mind narrida. «Kujutage ette, minu marjad saavad kirsimahlaks ja mina ise ei saa üldsegi kirsimahlaks.»

Lõpuks oli meil kõik viimase marjani müüdud. Sigarikarbis, mille me raha jaoks kaasa olime võtnud, lebas kolmkümmend krooni. See oli Tarkade Laegas, millest viimaks oli ka natuke kasu. Kolmkümmend krooni oli tõesti õudselt palju raha! Me jagasime selle ära, nii et igaüks sai viis krooni. Sest kuigi Britta, Anna ja Olle polnud kirsse kaasa toonud, olid nad ometigi aidanud marju korjata ja müüa.

«Nüüd, kus teil enam kirsse alles pole, võite meie aiast süüa niipalju kui tahate,» ütles Britta.

«Minu käest saate ploome, kohe kui nad küpseks saavad,» lubas Olle, kui sai oma viis krooni kätte.

Nõnda ei võinud keegi öelda, et jagatud poleks õiglaselt.

Koduteel astusime Suurküla kondiitriärisse sisse, seal sõi igaüks ära ühe koogi ja jõi ühe limonaadi. Meil oli selleks raha küllalt. Ülejäänu tahtsime alles hoida. Minu koogi peal oli roheline martsipan, see maitses hästi.

Kui me koju jõudsime ja ema silmas Lasset, Bosset ning mind, lõi ta käed kokku ja ütles, et ta pole veel kunagi räpasemaid kaupmehi näinud. Ta tahtis, et me läheksime välja õllekotta ja peseksime ennast seal puhtaks. Kuid parajasti sel silmapilgul tuli Anna ning hüüdis:

«Küll meil vedas! Saun on köetud!»

Põhjatalu omadel on all järve ääres saun. Me võtsime puhtad riided kaasa ja lippasime läbi karjakopli, nii et vuhin taga.

Saunas pesime endalt selle suurepärase tolmu maha. Võrdlesime oma kibusid, kelle vesi on kõige mustem. Aga mingit vahet seal ei olnud.

Siis istusime lavale korralikult higistama. Ning me rääkisime, et küllap me aja jooksul asutame ploomiäri ka.

Saunas oli hirmus palav ja lõpuks me saime nii soojaks, et pidime otse pakatama. Tormasime siis välja järve ennast jahutama. Küll see oli tore! Pritsisime üksteist veega, ujusime ja sukeldusime. Kui me jälle veepinnale tulime, polnud juustes ka enam jälgegi sellest suurepärasest tolmust. Nuuskasime vees nina ka, et ninasid tolmust puhtaks saada.

Ilm oli ilus. Istusime järve kaldal ning võtsime päikest. Ja Lasse ütles:

«Küll aga päike paistab!»

Selle peale Olle naeris ning lausus:

«Küll aga linnud laulavad!»



Meie Annaga valmistame inimestele rõõmu

Kui me nüüd sügisel jälle kooli läksime, ütles õpetaja ühel päeval, et me peame alati püüdma inimestele rõõmu valmistada. Ei tohi kunagi teha midagi niisugust, mis teisi inimesi kurvastaks, ütles õpetaja. Sama päeva õhtupoolikul istusime Annaga meie köögitrepil, ajasime juttu ja jõudsime üheskoos otsusele, et me peaksime otsemaid hakkama inimestele rõõmu valmistama. Kõige halvem oli see, et me ei teadnud, kuidas see peab käima. Otsustasime alustada Agdast, meie teenijast. Läksime tema juurde kööki, ta pesi parajasti küürutades põrandat.

«Ärge paterdage üle märja põranda,» ütles ta meile.

«Agda,» alustasin mina, «kas sa võiksid öelda, midagi, millega me saaksime sulle rõõmu valmistada?»

«Jaa, kui te kaoksite köögist selleks ajaks, kuni ma põrandat küürin, valmistaks see mulle hirmsasti rõõmu,» vastas Agda.

Läksime jälle välja. Polnud üldsegi lõbus inimestele sel viisil rõõmu valmistada. Ilmselt ei mõelnud õpetaja mitte seda.

Ema oli aias ja korjas parajasti õunu. Läksin ta juurde ja küsisin:

«Ema, ütle, mida ma võiksin teha, et sulle rõõmu valmistada?»

«Aga ma olen juba niigi rõõmus,» vastas ema.

See võis lausa vihale ajada! Aga ma ei andnud järele ning ütlesin:

«Vahest ma siiski võiksin teha midagi, millest sa veel rõõmsamaks läheksid?»

«Sul ei tarvitse teha midagi muud, kui ole ikka edasi mu väike hea tüdruk,» ütles ema. «Siis ma olen täiesti piisavalt rõõmus.»

Läksin tagasi Anna juurde ja ütlesin talle, et küllap ei olnud õpetajal aimugi sellest, kui raske on leida kedagi, kellele saaks rõõmu valmistada.

«Teeme proovi vanaisaga,» arvas Anna.

Nõnda me läksime vanaisa juurde.

«Kas sealt tulevad mu väikesed sõbrakesed?» küsis vanaisa. «See teeb mulle tõsiselt rõõmu.»

Kujutage ette, see ajas ju päriselt vihale! Olime vaevalt jõudnud üle ukse astuda, ja juba oli vanaisa rõõmus. Sel viisil ei jäänud meil enam midagi teha.

«Ei, vanaisa,» vaidles Anna vastu, «ära sa räägi midagi, et sa oled juba rõõmus. Me tahame teha midagi selleks, et sulle rõõmu valmistada. Sa pead aitama meil midagi niisugust välja mõelda, sest õpetaja ütles, et me peame teistele inimestele rõõmu valmistama.»

«Te võiksite ju mulle ajalehti lugeda,» arvas vanaisa.

Muidugi me võisime seda, aga me tegime seda niigi nii tihti, et selles polnud enam midagi märkimisväärset. Äkitselt ütles Anna:

«Vaene vanaisa, sa muudkui istud siin üleval, kas sulle ei teeks hiiglamoodi rõõmu, kui me sind jalutama viiksime?»

Vanaisa ei paistnud küll selle mõtte üle eriti rõõmustavat, kuid lubas siiski meiega jalutama tulla. Nõnda me siis läksimegi. Meie Annaga kõndisime teine teisel pool ja juhtisime vanaisa, sest ta ju ise hästi ei näe, kuhu astub. Talutasime teda ringi mööda tervet Bullerbyt ja rääkisime ning jutustasime talle kogu aja. Oli tõusnud tuul ja sadas natuke vihma, aga

me ei hoolinud sellest, sest me olime ette võtnud vanaisale rõõmu valmistada.

Kui me parajasti hoo sisse olime saanud, ütles vanaisa:

«Kas te ei arva, et nüüd vahest aitab? Ma tahaksin minna ja pikali visata.»

Niisiis talutasime vanaisa tema tuppa tagasi ning ta võttis otsekohe riidest lahti ja puges voodisse, kuigi polnud veel sugugi õhtu. Anna kohendas ta tekki. Vanaisal oli veidi väsinud nägu peas. Enne kui me ära läksime, küsis Anna:

«Vanaisa, mis oli sinu meelest täna kõige toredam?»



Arvasime mõlemad, et ta peab kõige toredamaks asjaks jalutuskäiku. Kuid vanaisa ütles:

«Kõige toredam oli täna ikkagi see, kui ma sain pugeda oma armsasse voodisse. Sest mul on niisugune väsinud ja imelik olemine peal.»

Päras seda pidime meie Annaga kumbki oma kodused ülesanded ära tegema, nii et meil polnud enam aega sel päeval ühelegi inimesele rõõmu valmistada. Me polnud siiski ise ka päris kindlad, et me päris õigel viisil inimestele rõõmu valmistame, seepärast otsustasime järgmisel päeval õpetaja käest küsida, kuidas seda peaks õieti tegema. Õpetaja ütles, et selleks on sageli üsna vähe vaja. Vahel aitab sellest, kui laulda üks laul kellelegi, kes on üksildane ja haige, või kinkida üks lill mõnele niisugusele inimesele, kellele tavaliselt kunagi lilli ei kingita, või natuke lahket juttu ajada mõnega, kes tunneb ennast pelgliku ja mahajäetuna.

Otsustasime Annaga uuesti proovida. Pärast lõunat kuulsin, kuidas ema ütles, et Lövnäsi Kristin on haige. Lippasin otsemaid Anna juurde ja ütlesin:

«Küll meil aga veab! Lövnäsi Kristin on haige, tule, lähme laulame talle.»

Igatahes läks Kristin meid nähes õige rõõmsaks, ta imestas ainult võib-olla, miks me talle midagi korviga kaasa ei toonud. Harilikult me ikka toome. Aga me mõtlesime, et küllap ta läheb alles tõeliselt rõõmsaks, niipea kui me laulma hakkame.

«Kristin, kas tahad, me laulame sulle natuke?» küsisin.

«Laulate?» küsis Kristin jahmunud ilmel. «Milleks seda?»

«Selleks, et sulle rõõmu valmistada,» seletas Anna.

«Ah soo, eks siis laulge minugipoolest,» kostis Kristin.

Me lõime «Linnapea Munte» laulu nii lahti, et tuba rõkkas. Pärast laulsime veel «Nii külm ja kalk on põh-

jatuul» kõik seitse salmi ühtejärge. Mulle ei paistnud aga, et Kristin oleks nüüd rõõmsam kui meie laulma hakates. Sellepärast võtsime üles «Head teed, mu isa», siis «Maga, väike maimuke» ja «Rannatalus madalas» ja veel paar tükki, aga Kristin ei paistnud kõigele vaatamata põrmugi rõõmsamana. Hakkasime Annaga juba kurgust kähedaks jääma, aga me ei tahtnud järele ka jätta enne, kui olime Kristini rõõmsaks saanud, olgu see kuitahes vaevanõudev. Tahtsime just alustada «Väikest musta Saarat», kui Kristin sängist välja ronis ja ütles:

«Laulge nii palju kui süda kutsub, ainult ma lähen natukeseks välja.»

Aga siis leidsime meie Annaga, et rohkem ei tasu proovida, ja jätsime Kristiniga hüvasti.

«Võib-olla läheb meil paremini, kui kingime lilli mõnele inimesele, kellele harilikult kunagi lilli ei kingita,» oletas Anna.

Kõndisime ja arutasime parajasti, kellele me peaksime lilli kinkima, kui nägime äkki meie sulast Oskarit lauta minemas. Jooksime talle järele ja küsisime:

«Oskar, kas sulle on kunagi lilli toodud?»

«Oh ei, ega ma veel surnud ole,» vastas Oskar.

Vaeseke, ta arvas kindlasti, et lilli tuuakse ainult inimeste matustel. Anna vaatas mulle rõõmsa näoga otsa, sest me olimegi leinud inimese, kellele kunagi lilli ei toodud. Lippasime otseteed Põhjatalu koplisse ja kitkusime kimbu kanarbikku. Kimp oli hästi ilus ning me läksime sellega lauta. Oskar vedas parajasti käruga sõnnikut lauda taha sõnnikukasti.

«Oskar, me tõime sulle lilli,» ütlesime ja ulatasime talle kimbu.

Oskar arvas esiteks, et me teeme tema kulul nalja ega tahtnud kimpu vastu võtta, aga me ütlesime, et ta p e a b võtma, ja siis ta tegi seda. Natuke aega hiljem, kui me Annaga otsisime taga ärajooksnud küü-

likut, läksime sõnnikukastist mööda. Selle peal vedeles Oskari lillekimp.

«Tead, ma hakkan arvama, et õpetaja eksis kogu selle asjaga,» ütles Anna.

Otsustasime loobuda inimestele rõõmu valmistamisest. Kuid samal õhtupoolikul, natuke hiljem, kui me Annaga meie kööki tulime, istus seal tooli peal üks hirmus lihtsameelse näoga mees. See oli Stubbenäsi Svensson. Ta tahtis meilt põrsast osta ning Lasse ja Bosse olid jooksnud põllule isa kutsuma, kes seal parasjagu kündis. Sel ajal istus Svensson meie köögis ja ootas. Anna tõmbas mu nurka ning sosistas:

«Kas ta ei paista sulle ka pelgliku ja mahajäetuna? Mis oleks, kui me teeksime veel kord katset? Kui räägiksime ja julgustaksime teda, nagu õpetaja ütles?»

Otsustasime, et teeme seda. Tavaliselt lobiseme me Annaga vahetpidamatult, aga nüüd, kus me pidime oma jutuga Svenssoni lõbustama, ei osanud me äkitselt midagi öelda. Ma mõtlesin ja mõtlesin ning ütlesin lõpuks, et täna on ilus ilm.

Svensson ei vastanud midagi. Proovisin veel kord.

«Täna on ilus ilm,» ütlesin.

«Ja-jah,» kostis Svensson.

Vaatasin Annale otsa, sest minu arvates oleks tema ka võinud natuke kaasa aidata. Siis lausus Anna:

«Loodame, et homme on ka ilus ilm.»

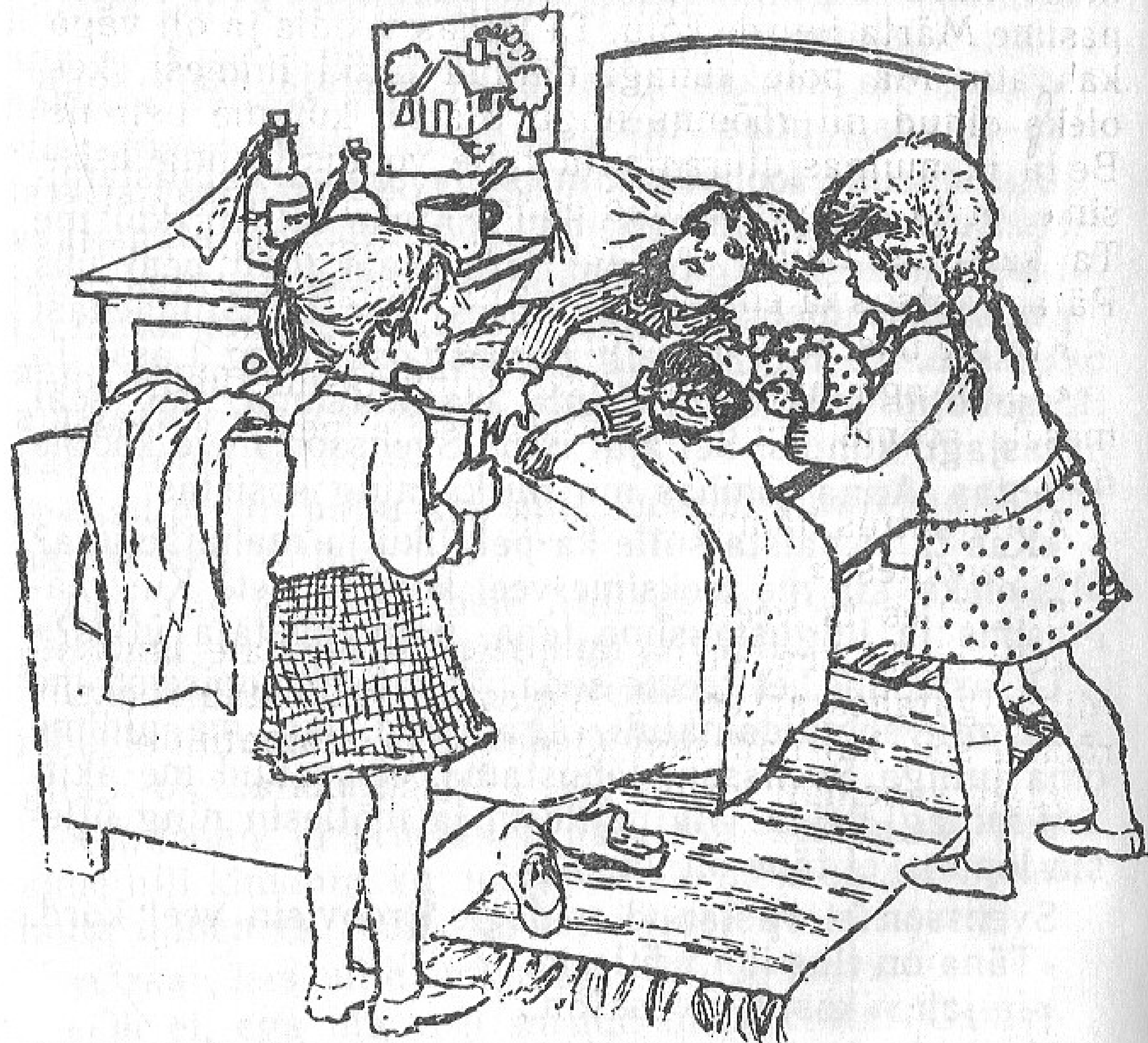
«Ja-jah,» kostis Svensson.

Siis tuli parajasti isa õuele. Svensson tõusis püsti ning läks. Aga vaevalt oli ta ukse taha kadunud, kui ta pea uuesti kööki pistis, itsitas ja küsis:

«Mihuke ilm see õieti üleeile oligi?»

«Vahest me siiski valmistasime talle natuke rõõmu,» arvas Anna pärast.

«Võib-olla küll,» ütlesin mina. «Aga nüüd olgu lõpp. Ma ei kavatse enam ühelegi inimesele rõõmu valmistada.»



Kuid ometi tegin ma seda. Ja Anna samuti. Sest järgmisel päeval rääkis õpetaja, et üks tüdruk meie klassist, kelle nimi on Märta, ei tule enam tükil ajal kooli. Ta on nii raskesti haige, et peab mitmeks kuuks voodisse jääma. Õhtul enne magamaminekut mõtlesin Märtale ning otsustasin, et kingin talle Bella — oma kõige ilusama nuku. Ma teadsin, et Märtal pole üldse mänguasju.

Hommikul jutustasin Annale, et kavatsen kinkida Märtale oma nuku, ning siis läks Anna ja tõi oma

kõige ilusama muinasjuturaamatu. Pärast tunde lippasime Märta juurde koju. Ta lamas voodis ja oli väga kahvatu. Ma pole kunagi näinud ühtki inimest, kes oleks olnud nii rõõmus nagu Märta, kui me panime Bella ja muinasjuturaamatu talle voodisse ning ütlesime, et ta saab mõlemad endale. Küll ta rõõmustas! Ta kaisutas Bellat ja raamatut ja muudkui naeris. Pärast kutsus ta ema ka kingitusi vaatama.

Kui me uksest välja tulime, ütlesin Annale:

«Tead, aga nüüd me siiski valmistasime ühele inimesele rõõmu, kuigi me üldse selle peale ei mõelnud.»

Anna sattus hämmeldusse ja vastas:

«Tõepoolest!»

Siis ütles ta veel:

«Oli siiski hea, et me ei hakanud Märtale laulma. Mina igatahes arvan, et inimestele valmistab rohkem rõõmu see, kui nad saavad nukke ja raamatuid.»

«Jah, vähemalt lastele küll,» ütlesin mina.

Vähipüügil

Kaugel metsa sees on järv nimega Nocken. Nockenis ei saa üldse supelda, sest ta põhi on hirmus mudane. Aga seal saab vähke püüda. Oi, kui palju seal vähke on! Lasse ütleb, et tervel Rootsimaal pole teist järve, mis oleks nii kuivalt vähke täis nagu Nocken.

Vahetevahel ütleb Anna mulle:

«Hahaa, Põhjatalu järv on täitsa minu oma. Vaeseke, sul pole ühtki järve!»

Aga mina ütlen selle peale:

«Igatahes on! Kas siis Nocken polegi järv?»

«Hahaa, see pole igatahes ainult sinu järv, see on meie kõigi oma siin Bullerbys,» ütleb Anna. «Nii, et ta on samapalju minu, kui sinu oma. Hahaa, mul on õieti tervelt kaks järve,» ütleb ta.

Siis saan ma vihaseks ja sel päeval enam Annaga ei mängi. Ent järgmisel päeval jõuame üksmeelsele otsusele, et üks kama puha, kelle omad need järved on. Sest me supleme ikkagi kõik koos Põhjatalu järves ja püüame vähke Nockenis. Minu meelest on see hea, et seal ei tohi vähke püüda keegi peale Bullerby rahva.

Vähipüügiga ei saa algust teha varem kui alles augustikuus. Päev, millal algab vähipüük, on peaaegu niisama tore kui jõululaupäev. Sest siis võime meie, Bullerby lapsed, — Kerstin muidugi välja arvatud — minna koos isa, onu Nilsi ja onu Erikuga Nockenile. Me paneme õhtul kahvad sisse, lööme endale metsas onnid üles, magame seal ööd ja tõuseme järgmisel hommikul hästi vara üles kahvu välja võtma. See on kogu asja juures see kõige vahvam — et saab öösel

metsas magada. Sest Nocken asub Bullerbyst nii kaugel ja tee sinna on nii raske, et ei tasu enam paariks tunniks koju magama minnagi, ütleb isa. Küll on õnn, et Nocken asub nii kaugel metsa sees! Sest muidu käsutaks ema meid kindlasti koju oma vooditesse magama.

«Ma kardan, et lapsed külmetavad,» ütleb ema igal aastal.

«Tühi jutt,» ütleb selle peale isa. Nii ütles ta ka sel aastal. Ja nii kui ta seda oli öelnud, asusime teele.

Et Nockeni juurde jõuda, tuleb minna enam kui viis kilomeetrit läbi metsa ja sinna viib ainult kitsuke looklev jalgrada. Meil tuleb nii palju asju kaasa võtta — kahvad ja tekid ja seljakotid kõiksugu kraamiga. Aga viriseda pole mingit mõtet, kui ära väsid, sest siis ütleb isa: see, kes viriseb, ei kõlba kaasa tulema, et metsas ööd magada ja vähke püüda.

Niipea kui me järve äärde jõudsime, lippasime kohe vaatama, kas on ka midagi järel neist onnidest, mis me läinud aastal ehitasime. Aga seal olid ainult mõned kuivanud kadakad ja muud prahti, mis me siinsamas minema viskasime. Meil Britta ja Annaga on onn suure kuuse all. Selle oksad ulatuvad peaaegu maani. Isa ja onu Erik raiuvad meile kadakaid, mis me kuuse ümber püsti paneme, nii et ainult ühte kohta jääb avaus, mille kaudu me sisse ja välja poeme. Maa peale laotame paksult kuuseoksi, mille peal magada.

Kui me onniga valmis saime, läksime poiste oma vaatama. Nende onn on alati kaljulõhes, nad katavad selle pealt kaigaste ja puuokstega, nii et need on justkui katuseks. Magamise jaoks on neil ka muidugi kuuseoksad.

«Oleks hea, kui selles onniski tüdrukutest rahu saaks,» ütles Lasse meie tulles.

Siis ütlesid ka Bosse ja Olle, et oleks hea tüdrukutest rahu saada.

«Aga palume väga,» ütles Britta. «Meil on endil hoopis parem onn kui see väike igerik siin.»
Selle peale Lasse, Bosse ning Olle naersid ja ütlesid, et neil on meist kahju, kuna meil pole õrna aimugi, kuidas onne ehitatakse. Enne kui me jõudsime paraja vastuse välja mõelda, hüüdis onu Nils meid vähikahvade juurde appi. Kahvad on tehtud võrgust ja neid tuleb igal aastal natuke parandada. Alati on neis siin kui seal suured augud sees ja auke ei tohi üldsegi olla, muidu ronivad vähid välja.
Istusime all järveäärsel kiviastangul, parandasime nööriga vähikahvu, lobisesime ja meil oli lõbus. Päike hakkas juba loojuma. Järve ümbrus oli ilus ja vaikne. Muidugi siis, kui me parajasti ei lobisenud.
«See Nocken on üks vahva järv,» ütles isa.
Onu Erik ammutas tühjaks neid kahte vana lootsikut, mis meil Nockeni peal on. Nendes oli palju vett sees. Onu Nils ja meie isa panid kahvadesse sööta. Kui kõik sai valmis, sõudsime paatidega järvele ja panime kahvad igale poole kaldaäärsesse vette. Meil on omad alalised kohad, kuhu me igal aastal kahvad sisse paneme.
Kui me olime tiiru ümber järve teinud ja kahvad vette pannud, hakkas pimenema. Siis näpistas Anna mind käsivarrest ja ütles:
«See on p e a a e g u veelgi toredam kui jõuluõhtu!»
Mina arvasin sedasama. Sest kui päris pimedaks läks, tegi isa kaljuastangule tule üles nagu alati. Me istusime tule ümber, võtsime välja oma termospudelid kuuma kakaoga, jõime ja sõime võileibu kõrvale. Tuli peegeldus veest vastu, nii et paistis, nagu oleks ka järves lõke lõõmanud. Ümberringi metsas oli väga pime ning vaikne. Lasse ütles:
«Ma kuulen, kuidas troll seal puude vahel hiilib.»
Meie Annaga lõime kartma. Ehkki Anna ütles:
«Häh, mingeid trolle pole olemas.»
Aga me ei suutnud siiski loobuda kuulatamast, äkki



me tõepoolest kuuleme mõnda trolli pimedas ringi tatsavat. Kuid me ei kuulnud mitte kui midagi ja ütlesime seda ka Lassele.

«Muidugi, sest neil on nii karvased jalad,» väitis Lasse. «Nad hiilivad päris vaikselt, seisavad puude taga ja jõllitavad meid.»

«Ah, midagi nad ei jõllita,» ütlesin mina ja nihkusin Annale pisut lähemale.

«Aga muidugi,» kinnitas Lasse. «Kogu mets on trollisilmi täis, mis meid jõllitavad. Ainult nad ei julge siia tulla, sest nad kardavad meie lõket.»

Siis ütles isa, et jätku Lasse juba see tüdrukute narritamine asjadega, mida pole üldsegi olemas. Isa pani veel oksi tulle, see lõi ägedamalt leegitsema ja ümberringi läks vahvalt valgeks. Ma ei usu, et trollid oleksid olemas. Aga kindluse mõttes ronisin isale sülle ning siis läks Anna ja puges onu Erikule sülle. Onu Erik vilistas meile. Ta vilistab kohutavalt hästi. Kui onu Erik ainult tahab, võib ta vilistada nagu lind.

Ja ma mõtlesin, et kui metsas peaks tõesti mõni troll leiduma, küllap see võiks alles imestada, miks me seal tule ümber istume ja peaaegu keskööl kuulame, kuidas onu Erik vilistab.

Onu Nils, isa ja onu Erik jutustasid ka mitmesuguseid lugusid. Me kõik naersime, sest need lood olid nii toredad. Lasse, Bosse ja Olle võtsid oma taskulambid, läksid alla vee äärde ja otsisid vähke. Nad said kakskümmend kolm tükki ja panid need plekkpurki. Lasse ütles Bossele ja Ollele:

«Kui plikad on kenad ja ennast inimese moodi üleval peavad, kutsume nad homme õhtul vähipeole.»

«Jaa, aga see oleneb loomulikult nende ülalpidamisest,» arvas Bosse.

«Sellisel juhul peavad nad ennast küll kohutavalt hästi üleval pidama,» lisas Olle.

Kui tuli oli peaaegu kustunud, ütles onu Erik, et on aeg magama heita. Isadel polnud onni, nõnda keerasid nad ennast tekkide sisse ja heitsid tule juurde. Britta, Anna ja mina — me ronisime oma suurepärase kuuse alla, keerasime ennast samuti tekkidesse ja kavatsesime magama jääda. Siis aga kuulsime väljas mingit tatsutamist. Ma karjatasin:

«Kes seal on?»

«Troll!» ütles Lasse nii õudse häälega, nagu vähegi oskas.

Piilusime välja läbi pilude kuuseokste vahel, seal väljas seisid poisid, näitasid oma taskulampidega valgust ja ütlesid, et nad tahavad näha meie onni. Nad ronisid ühekaupa kõik sisse. Meile kõigile jätkus ruumi, kuigi oli kitsas. Poisid ütlesid, et meil on üsna hea onn. Ehkki mõistagi mitte nii hea nagu nende oma. Siis pugesid nad uuesti välja ning Lasse ütles:

«Üsna muhe onn, seda ta on. Kuigi ta pole sugugi trollikindel!»

Poisid läksid minema ja meie püüdsime magama jääda. Alguses me ajasime natuke juttu, aga see on nii imelik, kui lesid keset ööd metsas ja ajad juttu. On niisugune tunne, nagu seisaks keegi väljas ja kuulaks pimedas pealt.

Ma arvan, et Britta ja Anna jäid tükk aega enne mind magama. Lesisin kaua ärkvel ja kuulasin, kuidas mets mühises. Ta mühises üsna vaikselt. Väikesed lained tulid ja loksusid tasa, nii tasa vastu kallast. Oli imeline tunne — korraga ei teadnud ma, kas olen kurb või rõõmus. Lesisin ja püüdsin selgusele jõuda, kumb ma siis õieti olen, aga sellest ei tulnud midagi välja. Võib-olla läheb inimene metsas magamisest natuke imelikuks.

Isa tuli ja äratas meid üles kell neli hommikul. Siis olin ma ainult rõõmus, ehkki külmetasin koledal kombel. Aga päike paistis juba, me ronisime onnist välja, tegime endale voorimehe moodi vehkides sooja ning

isa pakkus meile kuuma kakaod. Järve kohal oli alles kerge udu, aga see hajus peagi. Isa, Lasse, Bosse ja mina läksime ühte paati, onu Erik, onu Nils, Olle, Britta ja Anna läksid teise, me sõudsime järvele ning võtsime kahvad välja.

Mul on kahju kõigist inimestest, kes pole kell neli hommikul järvele aerutanud ja kahvu välja võtnud.

Peaaegu viimne kui kahv oli vähke täis. Lasse ja Bosse julgevad vähki ükskõik kuidas pihku võtta, mina küll ei julge. Bosse võttis ühe vähi kätte, istus ning vaatas seda, kuni laskis äkki vähi järve tagasi.

«Oled sa peast põrunud?» hüüdis Lasse. «Mis asja sa vähke järve tagasi pillud?»

«Ta vaatas mulle nii kurvalt otsa,» kostis Bosse.

«Küll sa oled alles loll,» ütles Lasse. «Nüüd ta lidub loomulikult ringi ja loriseb kõigile teistele vähkidele järves asja välja ja me ei saa enam ühtki vähki. Miks sa pidid ta lahti laskma?»

«Ta vaatas mulle nii kurvalt otsa,» kostis Bosse uuesti.

Aga parajasti sel ajal kohtusime teise paadiga ning hüüdsime Ollele, Brittale ja Annale:

«Kas vähki saite?»

«Peaaegu terve paaditäie!» hüüdis Olle vastu.

Seejärel sõudsime oma laagripaika tagasi ja kallasime kõik vähid kahte suurde kaanega pesukorvi. Pakkisime kõik kokku, mis meil kaasas oli, ning asusime Bullerby poole teele. Rohu peal oli kaste ja siin-seal puuokste küljes rippusid ämblikuvõrgud, kastepiisad helkisid nagu kalliskivid. Olin unine ja näljane, mu jalad olid märjad, aga ma olin väga, väga rõõmus. Sest oli nii tore hanereas mööda jalgrada kõndida ja sellise vähikoormaga koju minna. Onu Erik vilistas ja meie laulsime:

«Üks jahimees läks metsa
seal halja aasa peal . . .»

Nii me laulsime. Parajasti sel silmapilgul hüüdis Lasse:

«Näen Bullerby suitsu!»

Siis nägime me kõik suitsu, mis tõusis metsa tagant. See tuli kolmest korstnast. Nüüd teadsime, et nii Põhjatalus, Vahetalus kui Lõunatalus ollakse ärkvel. Kui olime veel natuke maad käinud, nägime juba kogu Bullerbyd. Päike helkis aknaklaasidelt vastu, see oli ilus.

«Mul on kahju inimestest, kellel pole kuskil elada,» ütlesin Annale.

Vanaisa oli ka juba üles ärganud ning istus jalaka all, mis kasvab keset muruplatsi Põhjatalu ees. Kui ta meid tulemas kuulis, hõikas ta:

«Noh, kas tänavu Nockenis vähke ka on?»

Selle peale kostis onu Erik, et järves on nii palju vähke, nagu vanaisa vist eluski pole näinud. Aga siis ütles vanaisa:

«Oh-oh-hoo, ja-jah, olen mina alles omal ajal Nockenist vähke välja tõmmanud!»

Istusime vanaisa juurde muru peale ja jutustasime talle, kui tore meil oli olnud. Lasse tegi lahti plekkpurgi poiste oma vähkidega ning andis vanaisale kuulata. See on iseäralik heli, kui vähid üksteise otsas ringi ronivad, see kõlab justkui krigin. Vanaisa naeris rahulolevalt ning sõnas:

«Ja-jah, see on vähihääl küll, sellega juba ei eksi.»

Siis küsis Lasse:

«Vanaisa, kas me tohime täna õhtul sinu juures vähipidu pidada?»

«Oh-oh-hoo, ja-jah, miks ei tohi,» kostis vanaisa.

Vanaisa saab 80-aastaseks

Pühapäeval sai vanaisa kaheksakümmend aastat vanaks. Aga me olime siis ka terves Bullerbys varakult jalul, ütlen ma teile. Kell kaheksa hommikul läksime kõik koos vanaisa juurde — ema, isa, Lasse, Bosse, mina, Agda ja Oskar Vahetalust, onu Nils, tädi Liisa, Olle ja koguni Kerstin Lõunatalust ning loomulikult kogu Põhjatalu rahvas. Tädi Greta, Britta ja Anna ema oli uhke kohvikandiku valmis pannud. Meil kõigil olid vanaisa jaoks lilled kaasas.

Vanaisa oli juba üleval, ta istus oma kiiktoolis ja nägi kena ning esinduslik välja. Meie, lapsed, laulsime talle ühe laulu ja onu Erik pidas kõne. Kõne lõpus ütles ta:

«Kellelgi teisel pole olnud sellist isa nagu minul!»

Seepeale hakkas vanaisa nutma ja pisarad veeresid talle habemesse. Ma olin ise ka äärepealt nutma puhkemas.

Terve päeva jooksul saabusid vanaisale kirjad, lilled ja telegrammid.

«Oh-oh-hoo, ja-jah, kujuta ette, et inimesed peavad minusugust vanamehekõbi veel meeles,» ütles vanaisa.

Meie jäime kõik vanaisa juurde, sest oli nii tore talle ta kirju ja telegramme ette lugeda.

Ma ei tea, kui mitu korda vanaisa oma sünnipäeval «oh-oh-hoo, ja-jah» ütles. Ta istus muidu vaikselt oma kiiktoolis, aga vahetevahel ta tähendas:

«Kaheksakümmend aastat, kujuta ette, kus on ikka vanus, oh-oh-hoo, ja-jah!»

Aga kui ta seda viiendat korda oli öelnud, jooksis Anna ta juurde, võttis vanaisal käest kinni ja ütles:

«Vanaisa, luba, et sa kunagi ära ei sure!»



Aga vanaisa ei vastanud selle peale, ta ainult patsutas Annat põsele ja ütles:

«Sõbrake, sõbrake!»

Kui enam kirju ega telegramme ei tulnud, lugesime vanaisale ajalehte. Ja mõelge vaid, ühes kohas seisis ajalehes:

«Pühapäeval, 18. oktoobril saab 80 aastat vanaks endine talupidaja Anders Johan Andersson Põhjatalus Bullerbys.»

Lugesime selle vanaisale ette, ta noogutas ja paistis üsna rahulolevana ning lausus:

«Või nii, et isegi lehte on sisse pandud, oh-oh-hoo, ja-jah!»

Ehkki ma ei osanud siis kuidagi mõista, et endine talupidaja Anders Johan Andersson võiks olla vanaisa. Niisama hästi oleks ju lehes võinud seista:

«Bullerby vanaisa saab pühapäeval 80-aastaseks.»

Lugesime vanaisale terve ajalehe ette. Aga vahetevahel tahtis ta, et me loeksime uuesti selle endise talupidaja kohta. Pealegi seisid ajalehes ainult igavad asjad sellest, et on muudkui oodata sõda, sõda ja sõda.

«Kujuta ette, kui sõda siia jõuab ja terve Bullerby ära hävitab,» ütles Bosse. «Vanaisa, kas sa usud seda?»

«Oh ei,» ütles vanaisa, «ei ta siia jõua. Küllap taevaisa juba oma kätt Bullerby kohal hoiab.»

«Ma loodan seda tõesti, sest ma tahan eluaeg ainult Bullerbys elada,» ütles Britta.

Meie Britta ja Annaga olime tulnud heale mõttele. Leidsime, et Lasse peaks suureks saades abielluma Brittaga ja nad elaksid Vahetalus, Bosse abielluks Annaga ning nemad elaksid Põhjatalus, Olle aga abielluks minuga ning meie elaksime Lõunatalus. Niiviisi võiksime kõik Bullerbysse elama jääda. Vanaisa juures istudes rääkisime poistele ära, mis me välja olime mõelnud. Aga siis ütles Lasse:

«Ohoo, küllap ma saan endale ilusama naise kui Britta on!»

Bosse aga teatas, et kui tema suureks saab, sõidab ta Ameerikasse ja hakkab indiaanlaste pealikuks ning abiellub indiaani tüdrukuga, kelle nimi on Naerev Vesi või kuidagi sedamoodi.

«See kõlab kenasti küll, kui sa tema peale karjud,» tähendas Lasse: «Naerev Vesi, kas kohv on valmis? Naerev Vesi, kas panid kartulid keema?»

Aga Bosse ütles, et kartuleid nad küll sööma ei hakka, sest Bossele kartulid ei maitse.

Olle ütles, et tema kavatseb suureks saades elada Kerstiniga Lõunatalus.

«Nojah, kui ma just tingimata pean abielluma, siis ma võin ju Liisa ära võtta. Aga kindlasti ma küll ei luba!»

Küll need poisid on rumalad! Kuid küllap nad saavad veel näha, et me nendega abiellume, kas nad seda tahavad või ei. Meile peab ka mõnikord jääma õigus otsustada! Mina vähemalt kavatsen küll Ollega abielluda. Kahju ainult, et tal nii vähe juukseid peas on. Aga vahest need veel kasvavad, kuni ta suureks saab.

Vanaisa naeris meie jutu peale. Ta ütles:

«Oh-oh-hoo, ja-jah, sinnamaani läheb veel palju aastaid. Senikaua kui te alles lapsed olete, on kõik hea.»

Kui vanaisa ära väsis, soovisime talle head ööd ja läksime koju. Väljas oli kottpime ja me saatsime Lasse ning Bossega Ollet päris ukseni, et ta ei peaks pimedas üksi minema.

Ei, nüüd ma küll ei saa rohkem meist, Bullerby lastest jutustada. Mul tuleb magama minna. Sest homme peame kõik kartuleid noppima. Meile anti koolist selleks kolm vaba päeva.

Kartuleid noppida on vahva. Meil on meie kõige viletsamad riided seljas ja kummisaapad jalas. Vahel on kartulipõllul natuke külm, nii et sõrmed jäävad kangeks. Aga siis me puhume sõrmedele.

Äsja sain sigarikarbiga Britta ja Anna käest kirja. Selles seisis:

«Tead, Liisa, meil tuli hea mõte. Oota ainult, kuni me kartulipõllule jõuame, küll me seal alles teeme poiste kulul nalja. Hahaa, küll on lõbus, aga nad vihastavad!»

Ma juurdlen praegu parajasti selle kallal, mis nad seal küll välja nuputasid. Aga küllap saan homme teada.



Sisukord

Meisterdetektiiv Blomkvist 5

Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu 143

Bullerby lapsed 316

Meie, Bullerby lapsed 317
Vennad on tülikad 319
Minu kõige toredam sünnipäev 322
Sünnipäev läheb veelgi toredamaks 328
Kui meie kool lõppes 331
Me harvendame naereid ja saame endale kassipojad 336
Kuidas Olle endale koera sai 342
Oma loom on tore küll, aga vanaisa on ka hea 346
Poisid ei oska saladusi pidada 351
Me magame lakas 359
Kui me Annaga pidime põgenema 363
Me ehitame mängumaja 369
Ma olen seda öelnud: poisid ei oska saladusi pidada 372
Jälle kooli 377
Me riietume ümber 382
Suur torm 386
Varsti on jõulud käes 390
Kuidas me Bullerbys jõule pühitseme 394

Kelgutamas 402
Me võtame vastu uut aastat 406
Sõidame tädi Jenny juurde pidusse 412
Lasse kukub järve 418
Me läheme kooli ja teeme õpetajaga nalja 422
Lihavõtted Bullerbys 429
Meie Annaga käime poes 435
Näkki vaatamas 442
Olle saab endale õe 449
Ma saan endale talle 456
Pontus läheb kooli 463
Kui me koolist koju läheme 470
Ollel on hammas lahti 478
Me ei tea Annaga ise, mis me teeme 486
Tarkade laegas 492
Lasse püüab ürgveiseid 501
Kui sajab vihma 511
Me otsime aaret 518
Kui Bullerbys on jaanipäev 524
Meie Annaga hakkame lapsehoidjaks — võib-olla 531
Kirsiäri 544
Meie Annaga valmistame inimestele rõõmu 554
Vähipüügil 562
Vanaisa saab 80-aastaseks 570

Издание для детей среднего школьного возраста. Keskmisele koolieale. Линдгрен Астрид. Повести. ДЕТЕКТИВ БЛЮМКВИСТ. ОПАСНАЯ ЖИЗНЬ ДЕТЕКТИВА БЛЮМКВИСТА. ДЕТИ ИЗ БУЛЛЕРБИ. На эстонском языке. Перевод с шведского: Владимир Бээкман. Художники-иллюстраторы Эдгар Вальтер и Илон Викланд. Таллинн, изд-во «Ээсти раамат». Toimetaja A. Simsel. Kunstiline toimetaja H. Tikand. Tehniline toimetaja R. Pokk. Korrektorid Ü. Kiivet ja K. Suisalu. ИБ № 7174. Laduda antud 31. 03. 88. Trükkida antud 10. 02. 89. Formaat 60×88/16. Ofsetpaber. Kiri: žurnalnaja. Ofsettrükk. Trükipoognaid 36,0. Tingtrükipoognaid 35,28. Tingvärvitõmmiseid 36,17. Arvestuspoognaid 25,79. Trükiarv 25 000. Tellimus nr. 1542. Hind rbl 2.30. Tellitud töö. Kirjastus «Eesti Raamat», 200090, Tallinn, Pärnu mnt. 10. H. Heidemanni nim. trükikoda, 202400, Tartu, Ülikooli 17/19 III.

